00061403

BOMBAY BRANCH
OF THE
ROYAL ASIATIC SOCIETY
TOWN HALL, BOMBAY.

Digitized with financial assistance from
Dr. Devangana J. Desai
on 14 February, 2019

2990

19

THE

Palanpur Agency Directory.

673

VOL. I.

Compiled by

Framroz Sorabji Master B. A.,

Second Clerk to the Political Agent,

PALANPUR AGENCY.

61403

a.c.

(All rights reserved.)

LIBRARY OF THE BOMBAY BRANCH OF THE ROYAL ASIATIC SOCIETY

"PRAJA BANDHU" PRINTING WORKS.

Ahmedabad.

Rx-p-50

1908.

00061403

TO

Colonel G. E. Hyde-Cates,

POLITICAL AGENT, PALANPUR,

THIS WORK

IS RESPECTFULLY DEDICATED BY

THE COMPILER

WITH KIND PERMISSION

IN TOKEN OF

GRATEFUL REMEMBRANCE OF PERSONAL KINDNESS

AND

AS AN HUMBLE TRIBUTE OF GENERAL RESPECT AND ESTEEM

ENTERTAINED BY THE PEOPLE OF THIS PROVINCE

ESPECIALLY

FOR SYMPATHETIC AND ZEALOUS EXERTIONS UNDERTAKEN

FOR

THE PUBLIC WEAL.

PREFACE.

1. Of the three Political Agencies in the Northern Division of the Bombay Presidency the next in importance to Kathiawar is the Palanpur Agency. It was established in 1819. It stretches from Marwar and Shirohi on the North, to Ahmedabad on the South, a distance of 103 miles; and from part of Shirohi, Danta and Gadhwada on the East to the Runn of Cutch on the West, a distance of about 100 miles. It has the Political control and supervision of two first class, one fourth class, one fifth class, and five petty estates besides 343 non-jurisdictional Talukas and villages grouped under 5 Thana Circles each incharge of a Thandar. The total area of the whole Agency is 6393·39 square miles with a population of 4,80,410. The Political Agent is Sessions Judge for the whole Agency except for the first class States, and in addition to the powers of a District Judge and District Magistrate he exercises the residuary jurisdiction in all the petty jurisdictional estates and hears appeals from the decision of all the Courts in the Agency except from those of Chiefs of the first class. Besides the general supervision of the administration of all the smaller estates including their arrangements for dealing with famine, plague and other matters of common interest, and the duties and responsibilities of a District Officer in connection with Treasury work, the Political Agent has a great deal of miscellaneous work such as the settlement of disputes and differences between the Chiefs and the Subordinate holders or relations, frontier work with Border States, the Administration of the Local Funds and general supervision of a number of Managed estates, all of which contribute to the weight of a charge, which has of recent years been rendered even more arduous than before by the effects of famine and the consequent indebtedness to Government of nearly all the States and the difficulty in recovering the tribute and other monetary demands of the administration.

2. Government has been compelled to provide a system of jurisdiction and administration of justice in these Thana Circles, merely because the estates are so small, and the authority of proprietors so weak, that otherwise no justice at all could be obtained. But they desire to interfere as little as possible with the rights of proprietors and to introduce the most economical and simple system that is possible. With the Thandars, and the Assistants to the Political Agent, a fairly good scheme of administration is provided. The States under this Agency, constituting what in official language is called "Foreign Territory" lie outside the scope of British Indian Laws and Regulations, unless they are specially extended and applied. It is for this reason natural to expect that the procedure of governing such a territory should be somewhat different from that obtaining in the Regulated or Khalsa British Districts. For this purpose various orders, circulars, and Notifications bearing on question of administration are issued by Government and the Agency from time to time. There being no official gazette, these orders and circulars are never published and to an out-sider or a newly appointed officer it is very difficult to understand and to know what rule is actually in force on a particular subject. The compiler felt this difficulty and so at much personal discomfort, he commenced the work of collecting historical facts, circulars, Notifications &c., and was subsequently encouraged in the undertaking by Lieutt. Colonel G. E. Hyde-Cates and Captain W. M. P. Wood. As a result of these laboures are the volumes now before the public. All rules and Regulations in Kathiawar are published in the Kathiawar Gazette and besides they are all printed in a series of volumes called "The Kathiawar Directory." The Mahi Kantha Agency has got a Vernacular Manual published by a local pleader and a Vernacular Directory published by Mr. Damodar Rewadas. The Rewa Kantha Agency has got its own Directory in two volumes published in 1903 by Mr. Ladhabhai Harji Parmar, Deputy Assistant Political Agent. The Palanpur Agency was the only Agency without a Directory of its own, and the officers have often to wade through the files of several years in order to find out a rule or order passed on particular questions under consideration, an operation both slow and troublesome. The difficulty of a private person are greater than these. There is no local book or Gazette to

which he can refer to supply the information he requires, and he has to depend upon the knowledge or records of Local Pleader or Mukhatiar. Besides the Circulars issued from time to time by the Agency are not filed and collected at one place but are distributed over numbers of files and so the Compiler had to refer to all the English files nearly 1300 in number to make the collection complete and exhaustive.

3. An attempt to prepare the Directory was made by Captain Oldfield some years ago, and some circulars were collected. They were afterwards transferred to the Huzur Deputy Assistant for the purpose of being translated into Gujarati language. This collection was very meagre, and incomplete and was of no use to the Compiler. The Compiler had to collect all the necessary particulars relating to the affairs of the States and Talukas, so as to make them useful for purposes of reference, especially to the Agency and the Courts. Not only have the Circulars been collected and published upto date, but the accounts of the States and Talukas are written with care; in the latter the Palanpur Gazetteer has been largely consulted. The other books consulted are Naylor's Manual of 1892, Mr. Macpherson's work entitled "British Enactments in force in Native States" published in 1900, Aitchison's Treaties, Tod's Rajasthan &c., The Compiler has taken some pains in writing the history of the States and Talukas as accurately as possible. The history of Palanpur has given the most trouble, because the history given in the Gazetteer differed in many respects from that given in Major Keily's account and the events given in the Agency records. Keily's Selections were written in 1854, while the Gazetteer Vol. V was printed in 1890. There are glaring mistakes in the history portion of the Gazetteer relating to the Palanpur State from the reign of Salim Khan, and so the Compiler had to consult Persian books such as Mirate Ahmadi, Khatmae Sulemani, the manuscript copy of the history of Palanpur written by Munshi Gulabmian and the other documents &c. The geneological tree and the history of Palanpur thus differ in many respects from that of the Gazetteer. Necessary sanction of the Political Agent and Government was obtained for the changes made in the history. The history of the Palvi Thakardas of Kankrej, the Waghellas of Deodar, the Talukdars of Suigam and

Santalpur is given for the first time in the Directory, the materials having been collected from the Agency records, bards and chronicals and from facts collected through the Thandars and Talukdars. The geneological trees of almost all the important Talukdars are given. All the disputed trees are however omitted as far as possible.

4. There are two volumes of this Directory. A short account of the province and States and Thanas, a transcript from Aitchison's volume of the Treaties and Engagements entered into by the Chiefs on which the whole polity of Palanpur is based, and Laws and Regulations form the first volume. General information relating to Talukdars, Schools, Dispensaries &c., has been added to make the work as complete and self contained as practicable. The 1st volume is divided into three sections as follows:—

(1). A short account of the Palanpur Agency, the States and the *Talukas under the 5 Thanas, general information and statistics.*
(2). Treaties and Engagements.
(3). Special Laws and Regulations in force in the Palanpur Agency.

5. The 2nd volume contains Circulars, Notifications and the most important Government Resolutions on important subjects. To make the Directory useful to all concerned, both the English and Gujarati knowing public, all informations are given in English as well as in Gujarati following the lines of the the Kathiawar and Rewa Kantha Directories.

6. The first volume also contain three maps which are prepared by the Government Photozinco Department and obtained at considerable expense. Separate maps of the Palanpur and Radhanpur States are given with a view to make the volume as useful and attractive as possible. A general map of the whole Agency is also given to give an idea of the whole Agency.

7. In short it will be seen that the Compiler has not spared any pains or money to make the present work thoroughly useful to the Courts of the Agency, to the Chiefs of the States and to the public in general.

8. During the last 15 years vast improvements and changes have taken place in the Agency. His Highness the Dewan Saheb of Palanpur has adopted many reforms in his administration and

given such a sound and liberal education to his two sons by private tuition that they are not only a credit to the Agency but figure most prominently among those young scions of ruling families who have received their education in the public colleges of Rajkumars. His Highness the Nawab Saheb of Radhanpur, the Chief of Tharad, Kumar Jalaludinkhan of Radhanpur, Azam Zabardastkhanji of Palanpur, Malek Joravarkhanji of Warahi, Kumar Dolatsingji of Tharad have all received education in the Rajkumar College at Rajkote, which institution has turned out many a Kumar fitted to rule over his principality on the enlightened and high principles. Railways have come to pass through the premier State of Palanpur and Radhanpur will also see the dream of Major Lyde fulfilled in the near future in having a Railway passing through it connecting Bombay with Sindh by land. Suigam and other places of this Agency on the Runn will also be tapped by the said Railway. The States of Palanpur, Radhanpur and Tharad have reformed their Courts and Police and are vying with each other in developing the resources of their States under the beneficient rule of their Chiefs with the advice of the Agency.

9. Education has not as yet grown to any appreciable extent in this Agency, but is merely an exotic nurtured with much difficulty in a thoroughly congenial soil, what is really required for the developement of this part of Gujarat, is the extension of primary education for the people. The Kolis, Sindhis, and other dangerous classes are the races it is most important to educate. The Political Officers are trying their utmost to pursuade the Talukdars to send their sons to the Scott College at Sadra and the people are given facilities at their homes to educate the rising generation, but they are yet slow in appreciating the value of education. The premier state of Palanpur has taken the lead in the matter and established a High School at its Capital which is now bearing good fruits. It has turned out many young men who have seen the benefits of further education and have by dint of industry and perseverence become Bachelors of Arts, Laws and Literature and a recent instance of Palanpur pluck has added a solicitor to the Bombay Bar. It is highly creditable to His Highness the Nawab of Radhanpur that he has lately introduced free education in his State. It is to be hoped the extension of

railway will not only open up the country but also the vision of the people which has hitherto been dimmed by ignorance. The iron horse is likely to do immense good to the barren tracts by direct as well as indirect means.

10. High credit is due to the zealous efforts and far sighted policy of the Political officers who having at their heart the welfare of the States and the people in all matters have always striven for the improvement of their condition both moral and material, and who have by their sympethetic exertions largely contributed to bring the province into line with other prosperous and advanced parts of the country as far as possible. The system of sub-division prevailing among the landed proprietors of the Thana Circles is however a great draw back and retards the progress to a great extent.

11. The Compiler is indebted to Mr. Ruttonji Pestonji Engineer Deputy Assistant Political Agent, Kathiawar, Compiler of the recent volumes of the Kathiawar Directory for assisting him in his work by supplying pages of his work for perusal before it was out.

12. The compilation of the work was begun from March 1907 and the completion of it in so short a time is due to the energy and zeal with which my friend Mr. Moreshwar Damodar did the copying and type-writing work even at the sacrifice of his health. My thanks are due to him for the way in which he has worked so arduously upto the publication of the work. Ahmedabad being near this place it was thought advisable to give the printing work to one of the presses there. The Compiler found only one press fit to undertake such a work viz., the Praja Bandhu Printing Works. Mr. Thakorlal P. Thakore, most intelligent and promising manager and Proprietor of the press having shown great interest for the work, the printing and binding have been done at his press and I am glad to note that he has done his work satisfactorily.

13. The Compiler's grateful acknowledgements are due to Captain W. M. P. Wood, late Assistant Political Agent, Palanpur for the great help rendered to him in the preparation of these volumes. His thanks are due to Mr. Harilal Lallubhai Thakar, Hazur Deputy Assistant Political Agent, for his examination of the Gujarati translation, to Mr. Vinayek Ganesh Gadkari, District Deputy Assistant, for his sympathetic assistance and supply of useful information on

several subjects relating to the Directory, and to Mr. Ladhabhai Harji Parmar who lately succeeded Mr. Gadkari for going through the manuscript before sending it to press. The Compiler is also indebted to his kind and beloved father who has taken deep interest in the work, assisted him in the translation of the various parts of the work and encouraged him in various other ways, in carrying out this arduous and responsible and self imposed task. The Compiler's acknowledgements are due to Azam Chimanlal Harivallabhdas and Azam Aminmia Jamiatmia for their collecting a good number of subscribers.

14. The publication of the work in two volumes has been a matter of great expense, and in an Agency like Palanpur where famine has made great havoc and reduced the people, the State and Talukdars to penury, it was difficult to collect an adequate sum to meet the charges incidental to the undertakings but thanks are due to the large-minded and cordial support promised by the Chiefs of Palanpur, Radhanpur and Tharad, who came forward to purchase a large number of copies, the Compiler has been able to accomplish his task. The Compiler is also extremely grateful to the Benign Government for the great assistance given to him by purchasing copies of the work for the Secretariat Departments and other Heads of offices and by authorising various other Officers to purchase copies for themselves and this will go a long way in contributing to the defrayal of the cost.

15. In conclusion, the opportunity is taken to perform a most pleasing duty viz., to associate with this volume the honoured name, with a portrait, of the present Political Agent of this Agency, Lieutt. Colonel G. E. Hyde-Cates, whose solicitude for the welfare of the Chiefs and the people is so well-known. His tenure of office has been marked by an auspicious return of prosperity and by the prevalence of peace and contentment among the Chiefs and people. The Compiler is specially indebted to him for the unvarying kindness ever shown to him.

Palanpur.
9th October 1908.

FRAMROZ SORABJI MASTER.

CONTENTS.

		Pages.
General Observations.		1—13
1.	Description.	1
2.	Area and Population.	1
3.	Boundary.	2
4.	States and Talukas, comprised in the Palanpur Agency.	2—3
5.	Aspect.	3
6.	Hills.	4
7.	Rivers.	4
8.	Climate.	5—8
9.	Minerals.	9
10.	Domestic animals.	9
11.	Sacred places.	10
12.	Education.	10
13.	Libraries.	10-11
14.	Health.	11-12
15.	Dispensary.	12
16.	Vaccination.	12
17.	Roads and Communications.	12
18.	Police.	12-13
19.	Revenue.	13
Appendix A.	Civil and Criminal powers of States.	23-27
Palanpur State.		31-49
1.	Origin of the word "Palanpur".	31
2-8.	Topographical features.	31-33
2.	Boundary.	31
3.	Aspect.	31
4.	Climate.	31
5.	Rivers.	32
6.	Hills.	32
7.	Minerals.	32
8.	Forest.	32-33
9.	Town of Palanpur.	33
10.	Mahals or Thanas.	33
11.	Land Administration.	34-35

		Pages.
12.	Jama.	35–36
13.	Famine.	36
14.	Justice.	37–38
15.	Police.	38
16.	Loyalty of the State.	38
17.	Public works.	39
18.	Education.	39
19.	Hospital.	39
20.	Library.	39–40
21–30.	History.	40–49
Radhanpur State.		65–78
1.	Origin of the word "Radhanpur".	65
2–5.	Topogarphical features.	65–66
	Boundary.	65
	Rivers.	65–66
	Climate.	66
	Minerals.	66
6.	The principal towns.	66
7.	Land Administration.	67–68
8.	Jama.	68–69
9.	Military force.	69
10.	Police.	70
11.	Justice.	70–71
12.	Bhayats.	71
13.	British Administration	71–73
14.	Chief events.	73–74
15–19.	History.	74–78
Tharad State.		90–97
1.	Origin.	90
2.	Boundary.	90
3.	General features. Soil and production.	90
4.	Forests.	90–91
5.	Land Administration.	91
6.	State due.	91
7.	Police.	91
8.	Education.	92

PAGES.

9. Justice. 92
10. Jama. 92
11-17. History. 93-95
18. Jamaiya villages. 96
19. Bhorole. 96
20. Particulars of the Jamaiya holders. 97

Wao State. 105-108

1. Boundary. 105
2. Topographical features 105
3. Minerals 105
4. The town of Wao. 105
5. Wao and Bhayati villages. 105-106
6. Justice. 106
7. Land Administration. 106-107
8-9. History. 107-108

Deesa Cantonment 112-118

1. Origin of Station. 112
2. Topographical features 112
3. Position and decription 112
4. Adjacent Stations. 112
5. Communications.... 113
6. Koorans. 113
7. History. 113-114
8. Cantonments. 114
9. Vaccination. 114
10. Civil. 115
11. Police. 115
12. Cantonment Committee... 116
13. Jurisdiction. 116
14. Local Civil Courts. 116-117
15. Local Criminal Courts 117
16. High Court. 117
17. Laws applied. 117-118
18. Publishing of News papers. 118
19. Genervl Sketch of the Five Thanas. 123-124

Kankrej Thana. 126-139

1. General view of the Kankrej Thana. ... 126
2. General features.... 126-127

PAGES.
3. Populations. 127
4. Police. 127-128
5. Post offices. 128
6. Jama and Varad. 128-129
7. Matadari System. 129
8. Justice. 129-130
9. Establishment. 130
10. History. 130-131
11. Ancient history of the Palvi Thakardas of Kankrej. 131-133
12-13. Thara. 133-134
14-15. General History 134-136
16. Shihori. 136
17-20. Vada. 136-137
21. Bukoli and 6 other villages. 137-138
22-23. Oon Jagir. 138-139
24. Shirwada 139
25. Raner and Samau. 139
26. Khemana 139

Deodar Thana. ... ...151 to 159

1. Boundary... 151
2. General features of the Taluka. 151
3. Population. 151
4. Talukdars. 151-152
5. Police. 152
6. Post offices. 152
7. Fixed contribution. 152-153
8. Land Administration. 153
9. No Matadari system. 154
10. Justice. 154
11. Schools. 154
12. Sub-Treasuries. 154
13. Sacred places. 155
14-18. History of the Deodar families. 155-157
19-21. Terwada. 157-158
22-23. Bhabhar. 158-159
24. Makdala. 159

PAGES.

Warahi Thana. 167-175
1. Boundary 168
2. General features 168
3. Tulukdars. 168-169
4. Land revenue. 169-170
5. Abkari 170
6. Police. 170
7. Post offices etc. 170-171
8. Fixed contributions. 171
9. Justice. 171-172
10. Miscellaneous. 172
11. Jupties. 172
12-18. History. 172-175

Wao Thana. 182-189
1. Boundary 182
2. Villages under the Thana. 182
3 General features of the Thana... 182
4. Population. 183
5. Talukas. 183
6. Land Administration. 183
7. Jama. 183-184
8. Fixed contribution. 184
9. Police. 184
10. Schools and Post offices. 184-185
11. Abkari 185
12. Miscellaneous. 185
13-14. History of Suigam. 185-187
15. Dhima. 188
16. Benap. 189

Santalpur Thana. 195-201
1. Boundary 195
2. General features 195
3. Natural and Industrial Resources. 196
4. Land Administration. 196
5. Jama. 197
6. Abkari. 197

		Pages.
7.	Police.	197–198
8.	Schools and Post offices.	198
9.	Justice.	198
10.	Fixed contribution.	198–199
11.	Miscellaneous.	199
12.	Origin.	199–200
13.	Chadchat	200–201
14.	Morwada	201
1–5.	Local Funds.	206–210
1–3.	Education...	215–216
1–5.	Vaccination.	219–220
1–11.	Land Administration.	223–228
	Names of different kinds of grains and other products.	232
1–13.	A sketch of the Palanpur Imperial Police. ...	233–236
1–5.	A sketch of the Village Police...	239–240
	Sub division of States, Towns and Villages. ...	242–244
	Detailed particulars of States and Talukas. ...	250–281
	List showing the dates &c., of all the fairs and festivals held in the Palanpur Agency...	322–323
	Post and Telegraph offices.	326
	Hospitals and Dispensaries.	328
	Principal stations of the Great Trigonometrical Survey in the Palanpur District. ...	329
	List of Pleaders and Mukhatiars working in the Agency Courts....	330–331
	List of Political Agents...	334–335
	List of Assistant Political Agents.	338
	Statement of Talukdars, Officers &c., who are entitled to chairs.	340–343
	Table of Salutes to Royal Family and others in India.	348–349
	Table of salute to Native Chiefs and Nobles of India and certain Chiefs near Aden...	352–354
	Mode of addressing Chiefs in the Palanpur. ...	358–359
	Table of daily pay or Allowance.	360

PAGES.

Interest Tables. 362–369
Income Tax Ready Reconer. 377–378
Statement showing the Salt Preventive Line which passes through the Agency with the names of beats. &c., ... 380
List of villages in the Palanpur Agency which are entitled to free Salt in each Post. ... 382–383
Statement of States and Talukdars who are getting opium and Salt compensation from Government 386
Glossary of Revenue and other useful terms used in the Palanpur Agency. 388–403

SECTION II.

Palanpur State.

1. Translation of an Agreement entered into in November 1809 by Feroz Khan, Dewan of Palanpur for the regular payment of Jamabandi to the Gaekwar Sarkar. 406
2. Do. December 1813 by Samsherkhan, on its being resolved that Fateh Khan shall be united to him and of one counsel with him for his willingly adopting Fateh Khan as his son.... 407–409
3. Do. in December 1813 by Fateh Khan Dewan on its being resolved that he shall be united to, and of one counsel with, his father Samsherkhan... 409–412
4. Do. in November 1817 by Fateh Khan, Dewan of Palanpur and Deesa for the better Government and security of the above mentioned principalities, signed and delievered to Captain Miles, Political Superintendent, Palanpur. 412–415
5. Do. in September 1822 by Fateh Khan for prohibiting the transit of opium through his Territory ... 415
6. Opium Agreement with Palanpur 1879. 415–416
7. Railway Jurisdiction Agreement with the Dewan of Palanpur 1879. 417

PAGES.

8. Abolition of transit duty by the Palanpur State in February 1887. 417-418
9. Palanpur Deesa Railway Jurisdiction, 9-10-1891 ... 418
10. Adoption Sanad granted to the Dewan of Palanpur and Nawab of Radhanpur, 11-3-1862. 419
11. Translation of an agreement entered into between the Rana of Danta and the Dewan of Palanpur, 27-7-1819 419-421
12. Agreement regarding the disbandment of the Palanpur levy and the maintenance of an efficient Police force and Magistracy, 20-10-1890. 421-424
13. Opium Agreement with the Palanpur State, 26-10-1892. 425-426

Radhanpur State.

14. Agreement between the Nawab of Radhanpur and the Gaekwar Government regarding the control of Gaekwar State under the meditation of the Honourable Company's Government in all external relations, 16-12-1813. 427-428
15. Agreement between the Nawab of Radhanpur and the Honourable Company, 6-7-1820 428-429
16. Do. transferring his share of the Anvarpur Salt pans to the Honourable Company, 15-4-1840. 429-431
17. Abolition of the transit duty in Radhanpur Territory, 16-2-1887. 431-432
18. Opium Agreement with the Radhanpur State, 16-2-1897 432-435
19. Prohibiting cultivation of hemp in the Radhanpur State 16-4-04 435-436

Tharad State.

20. An Agreement with the British Government and the Thakore of Tharad on 23-8-1826. 437-439
21. Abolition of transit duty in the Tharad State, 15-6-1887 439

Wao State.

22. Salt Agreement with the Rana of Wao and his other relations, 27-3-1848 440
23. Abolition of transit duty in the Wao Territory. ... 441

PAGES.

Treaties with the Talukdars.

24. Security bond of sixteen articles by Lieutt. Colonel Ballantyne on behalf of British Government from the Chiefs of Mahi Kantha in 1812. 441-445
25. An agreement with the Chiefs of Terwada and its dependencies, 28-7-1820. 445-446
26. Opium Agreement with the Talukdars, 1879... ... 446-447
27. An Agreement for the suppression of infanticide entered into by the Jarejas of Santalpur, 3-3-1827. ... 447
28. Do. 18th June and 15th August 1853. 448-449

SECTION. III.

Rulee and Regulations in force in the Palanpur Agency.

1. Explanatory Memorandum on Procedure. 486-496
2. Revised rules relating to the original and appellate jurisdiction of the Civil Courts of the Palanpur Agency 506-511
3. Rules for defining the jurisdiction etc., in regard to Political suits and appeals. 517-521
5. Limitatation rules. 526-560
6. Registration rules. 593-596
7. Encumbered Estate Rules. 599-610
8. Border Court Rules. 620-624
9. Border Affray Rules. 629-631
10. Waltar Rules. 635-640
11. Boundary Rules... 644-650
12. Rules for the amicable settlement of boundaries, between Baroda and Palanpur. 656-658
13. Survey Rules. 660-675
14. Arms Rules. 688-702
15. Opium Rules. 718-722
16. Salt Rules. 726-728
17. Giras Rules. 731-737
19. Examination Rules 743-748

ERRATA.

	Page.	Line.
For "Maximum" read "Minimum"	6	Last column.
For "periodials" read "periodicals"	11	8
For "(88H)" read "(889H)"	41	11
For "Malukhan" read "Balukhan"	41	30
For "Malwa" read "Marwad"	41	33
For "Juzaffar" read "Muzaffar"	42	25
For "uncle" read "brother"	44	6
For "1873" read "1877"	48	5
For "Dasawa Vas" read "Dasana Vas"	138	7
For "Madabet" read "Nadabet"	183	15
For "Wadabet" read "Nadabet"	184 186	26 37
For "The item Rs. 100" read "The items upto Rs.100"	208	6
At page 256 omit the names of Thakore Khanji and 2 others at item No. 36 under "Khodla"	256	36
At page 360 under the heading "Table of Daily Pay or allowance" in the column "Month of 31 days" from Rs. 20 to Rs. 30, please read 0-10-4 for 10-0-4 0-10-10 for 10-0-10, 0-11-4 for 10-1-4, 0-11-10 for 10-1-10, 0-12-5 for 10-2-5, 0-12-11 for 10-2-11, 0-13-5 for 10-3-5, 0-13-11 for 10-3-11, 0-14-6 for 10-4-6, 0-15-0 for 10-5-0, 0-15-6 for 10-5-6.	360	20 to 30
For "be" read "he"	434	21
For "Rs. 200 five" in column 3 "Criminal" under was read "Rs. 2000 five"	486	
For "1932" read "1902"	490	clause 6
Subject "5 Limitation Rules printed at page 521 should be read at page 526.		
For "purchasers" read "plunderers"	639	28
For "he" read "be"	649	26
For "popium" read "opium"	718	6
For "questions" read "papers"	743	19

પાલણપુર એજન્સી ડીરેક્ટરી.

વોલ્યુમ પહેલું.

રચનાર,

ફરામરોજ સોરાબજી માસ્તર બી. એ.,

સેકન્ડ કલાર્ક ટુ ધી પોલીટીકલ એજન્ટ,

પાલણપુર એજન્સી.

(સઘળા હક્ક સ્વાધીન રાખ્યા છે.)

અમદાવાદ,

પ્રજાબંધુ પ્રીન્ટીંગ વર્કસ.

સને ૧૯૦૮.

મહેરબાન કર્નલ જી. ઇ. હાઇડ-કેટસ સાહેબ બહાદુર,

પોલીટીકલ એજન્ટ, પાલણપુર.

એમની ગ્રંથકર્તા પ્રત્યે કૃપાળુ

માયાના કૃતજ્ઞ સ્મરણાર્થે

તથા

આ પ્રાંતની પ્રજાપર પડેલા દુઃખનું

નિવારણ કરવા માટે

સહાનુભૂતિ અને ઉત્સાહી અતિશ્રમ એમણે લીધેલ

તે સંબંધી વિશેષ કરીને

સાર્વજનિક માન

અને

આદરની નમ્ર ભેટ તરીકે

ઘણા માનની સાથે

ગ્રંથકર્તા તરફથી

પરવાનગીથી આ પુસ્તક એમને

અર્પણ કરવામાં આવે છે.

પ્રસ્તાવના.

૧. મુંબાઇ ઇલાકાના ઉત્તર વિભાગમાં ત્રણ એજન્સીઓ છે, તેમાં અગત્યતામાં કાઠીયાવાડ એજન્સી પહેલે નંબરે અને આ એજન્સી બીજે નંબરે ગણાય છે. આ એજન્સી સને ૧૮૧૯ માં સ્થાપવામાં આવી હતી. ઉત્તરે મારવાડ અને સીરોહીથી તે દક્ષિણે અમદાવાદ સુધી તેની લંબાઇ ૧૦૩ માઇલ છે. પૂર્વમાં સીરોહી, દાંતા અને ગઢવાડાથી તે પશ્ચિમે કચ્છના રણ સુધી તેની પ-હોળાઇ આશરે ૧૦૦ માઇલની છે. આ એજન્સીની રાજ્ય પ્રકરણી સત્તા અને દેખરેખ તળે બે પહેલા વર્ગના, એક ચોથા વર્ગનું, એક પાંચમા વર્ગનું, એ પ્રમાણે ચાર રાજ્યો અને પાંચ નાની જાગીરો છે. એ ઉપરાંત ૩૪૩ બીન અધિકારવાળા તાલુકાઓ અને ગામો છે જેને પાંચ થા-ણામાં વ્હેંચી નાંખવામાં આવ્યા છે અને દરેક થાણાપર અકેક થાણદાર રાખવામાં આવેલ છે. આ એજન્સીનું કુલ ક્ષેત્રફળ ૬૩૯૩·૩૯ ચોરસ માઇલનું છે. અને તેની વસ્તી ૪,૮૦,૪૧૦ મા-ણસની છે. પહેલા વર્ગના રાજ્યો શિવાય બાકીની આખી એજન્સી માટે સેશન્સ જડજ તરીકે પો-લીટીકલ એજન્ટ અધિકાર ભોગવે છે. અને ડીસ્ટ્રીક્ટ જડજ અને ડીસ્ટ્રીક્ટ મેજીસ્ટ્રેટના અધિ-કારો ઉપરાંત પોલીટીકલ એજન્ટ, પહેલા વર્ગના રાજ્યો શિવાય બીજા અધિકારવાળા તમામ રા-જ્યોપર બાકીની સત્તા ભોગવે છે. અને તમામ કોર્ટોના ફેંસલા ઉપરથી અપીલ સાંભળવાનો અ-ધિકાર છે. પોલીટીકલ એજન્ટ નાની જાગીરોના વહીવટપર દેખરેખ રાખે છે. એ વહીવટની અંદર દુષ્કાળ, મરકી અને એવી બીજી સામાન્ય હિતની બાબતો સંબંધી ગોઠવણોનો તથા તીજોરી સંબંધી પ્રાંતિક અમલદારની ફરજો અને જવાબદારીઓનો સમાવેશ થાય છે. એ ઉપરાંત ઠાકોરો અને તે-મના તાબાના જમીન ધરાવનારાઓ અથવા તેમના સગાઓ વચ્ચે, ઝગડા અને કજીયા પતાવવાનું, સરહદપરના રાજ્યોની પરસ્પરની તકરારો પતાવવાનું, લોકલફંડનો વહીવટ કરવાનું તથા જપ્તીવાળી મિલકત ઉપર સામાન્ય દેખરેખ રાખવાનું, વિગેરે ઘણું પરચુરણ કામ હોય છે. એથી પોલીટીકલ એજન્ટના કામનો બોજો વધ્યો છે. વળી હાલમાં દુષ્કાળની અસરથી તથા દુષ્કાળના પરિણામે લ-ગભગ તમામ રાજ્યો એજન્સીના દેવાદાર થઇ જવાથી ખંડણી ઉઘરાવવામાં તથા રાજ્ય કારોબા-રને લગતા નાણા ઉઘરાવવામાં નડતિ મુસ્કેલીઓથી એ બોજો ઘણોજ વધી પડયો છે.

૨. આ થાણાઓમાં ન્યાય અને હકુમત સંબંધી જે ધોરણ નામદાર સરકારને દાખલ કરવું પડયું છે તેનું કારણ એ છે કે જાગીરો ઘણીજ નાની હોવાથી તથા જાગીરદારોની સત્તા ઘણીજ નબળી હોવાથી જો ઉક્ત ધોરણ દાખલ ન કર્યું હોત, તો બીલકુલ ન્યાય મળી શકત નહિ. પણ જાગીરદારોના હકકોની આડે નહિ આવવાની અને થાણદારો અને પોલીટીકલ એજન્ટના મદદનીશ સાહેબો વડે થઇ શકે તેવી ઘણીજ કરકસરવાળી સાદી રાજ્ય પદ્ધતિ દાખલ કરવાની ઇચ્છા નામદાર સરકારની છે. આ એજન્સીના તાબાના દેશી રાજ્યો સત્તાવાળાઓના તા-બામાં કહીયે તો “ **પરદેશી રાજ્યો** ” લેખાય છે. તેમને નામદાર સરકારના ખાલસા મુલકના કાયદા અને ધારાઓ લાગુ **પડતા** નથી. તોપણ ઉક્ત ધારાઓ ખાસ કરીને એ રાજ્યોને ખાસ હુકમથી લાગુ પાડવામાં આવે છે. એટલાજ કારણથી ખાલસા મુલકના રાજ્ય કારોબારથી આ મુલકનો રાજ્ય વહીવટ જુદીજ રીતે થાય એ સ્વભાવીકજ છે. એ હેતુથી આ મુલકમાં રાજ્ય કારોબાર સંબંધી, નામદાર સરકાર તથા એજન્સીને જુદી જુદી જાતના હુકમો, સરકયુલરો, અને નોટીફીકેશનો કહા-ડવાં પડે છે. એજન્સીના સત્તાવાળાઓનું વર્તમાનપત્ર નહિ હોવાથી, ઉપર કહેલા હુકમો, સરકયુલરો

વિગેરે કોઇ દિવસ પ્રસિદ્ધ થતા નથી, અને તેથી બહારના કોઇ પણ શખસને અગર નવા નીમાયેલા અધિકારીને અમુક વિષયપર, શું હુકમો થયેલા છે, અથવા કેવી પદ્ધતિ પ્રચલિત છે, તે જાણવું ઘણુંજ મુશ્કેલ થઇ પડે છે. આ પુસ્તકનાં કર્તાને આ મુશ્કેલીઓ નડી હતી અને તેથી ઘણીજ મુશ્કેલીઓ વેઠીને ઐતિહાસીક હકીકતો, સરક્યુલરો, હુકમો વિગેરે મેળવ્યાં છે અને આ કામમાં તેમને વહાલાસાન મે. કર્નલ. જી. ઇ. હાઇડફેટ્સ સાહેબ અને મે. કેપ્ટન ડબલ્યુ. એમ. પી. વુડ સાહેબ તરફથી ઉત્તેજન મળ્યું છે; જેને પરિણામે કર્તાએ આ બે પુસ્તકો જાહેર સમક્ષ મુકયા છે. કાઠીયાવાડ સંબંધી તમામ નીયમો અને ધારાઓ કાઠીયાવાડ ગેઝેટમાં પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવે છે અને તે ઉપરાંત "કાઠીયાવાડ ડીરેકટરી" નામના પુસ્તકમાં તે સઘળા છાપી પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યા છે. મહીકાંઠા એજન્સીમાં પણ એક સ્થાનિક વકીલે એ સંબંધી ગુજરાતી પુસ્તક બહાર પાડ્યું છે અને મી. દામોદર રેવાદાસે ગુજરાતી ડીરેકટરી બહા ર પાડી છે. રેવાકાંઠામાં પણ મી. લાધાભાઇ હરજી પરમારે એ ભાગમાં સને ૧૯૦૩ માં "રેવાકાંઠા ડીરેકટરી" પ્રસિદ્ધ કરી છે. માત્ર પાલણપુર એજન્સીની ડીરેકટરી હજુ સુધી કોઇએ બહાર પાડી નથી. અમુક વિષયપર શું હુકમો થયા છે તે અથવા અમુક નીયમ અથવા હુકમ શોધી કહાડવાને અમલદાર વર્ગને ઘણા વર્ષોની ફાઇલો જોવી પડે છે અને તે કામ ઘણુંજ કંટાળા ભરેલું લાગે છે અને તેમ કરવામાં ઘણોજ વખત ગુમાવવો પડે છે. વળી જે અમલદાર ન હોય તેની મુશ્કેલી તેથી પણ વધારે છે. જોઇતી ખબર મેળવવાને એક પણ સ્થાનિક પુસ્તક કે ગેઝેટ અસ્તિત્વમાં નથી અને તેને ઘણોજ આધાર સ્થાનિક વકીલ કે મુખત્યાર ઉપર રાખવો પડે છે. એજન્સી વારંવાર જે જે સરક્યુલરો કહાડે છે, તેની ફાઇલ કરી એકજ જગ્યાએ રહેતી નથી. તેથી કર્તાને આ પુસ્તક સંપૂર્ણ બનાવવાને લગભગ ૧૩૦૦) અંગ્રેજી ફાઇલો જોવી પડી છે.

૩. આવી ડીરેકટરી બનાવવાને મે. કેપ્ટન ઓલ્ડફીલ્ડ સાહેબે કેટલાક વર્ષ અગાઉ પ્રયત્ન કર્યો હતો અને કેટલાક સરક્યુલરો એકઠા કર્યા હતા. પછી તે સરક્યુલરો તેમનું ગુજરાતી ભાષાન્તર થવા માટે મે. હજુર ડેપ્યુટી આસીસ્ટંટને ત્યાં મોકલવામાં આવ્યા. આ એકઠો કરેલો ભાગ ઘણોજ અધુરો હતો, અને તેની નકલો પણ બરોબર નહોતી કારણ કે નકલોને અસલ સાથે મેળવી નહોતી. એ ઉપરાંત સ્ટેટો અને તાલુકા સંબંધી જોઇતી બાબતો કર્તાએ એકઠી કરી છે. તેમ કરવાનો હેતુ આ પુસ્તકને વધારે ઉપયોગી અને તમામ બાબતો ઉપર જોઇતી ખબર મેળવવાના સબબ સાધનરૂપ બનાવવાનો છે. આજદીન સુધીના તમામ સરક્યુલરોને એકઠા કરી પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યા છે એટલુંજ નહિ પણ સ્ટેટો અને તાલુકાઓનો ઇતિહાસ ઘણી સંભાળથી લખવામાં આવ્યો છે. એ બાબતમાં પાલણપુર **ગેઝેટયરની** પુષ્કળ મદદ લીધી છે. એ ઉપરાંત કર્તાએ ૧૮૯૨ નું મી. **નેલરનું મેન્યુઅલ** અને ૧૯૦૦ નું મી. **મેકફરસનનું** "દેશી રાજ્યોના ખાલસાના ધારાઓ અને હુકમો" નામક પુસ્તક, **એચીસનની ટ્રીટીઝ, ટોડનું રાજસ્થાન** વિગેરે પુસ્તકોનો આધાર લીધેલો છે. સ્ટેટો અને તાલુકાઓના ઇતિહાસો બની શકે તેટલી ચોકસાઇથી લખવાને પ્રયત્ન કર્યો છે. તો પણ ઇતિહાસ લખવામાં ઘણો શ્રમ પડયો છે કારણ કે પાલણપુર **ગેઝેટીયરમાં** આપેલો હેવાલ, તથા મેજર કેલી સાહેબે આપેલો તથા એજન્સીના દફતરોમાંથી મળી આવેલો હેવાલ, એક બીજાથી ઘણી બાબતોમાં જુદા પડતા છે. મે. કેલી સાહેબે એ હેવાલ સને ૧૮૫૪ માં લખ્યો હતો અને **ગેઝેટીયર** સને ૧૮૯૦ ની સાલમાં લખાયું હતું. સલીમખાનના વખતથી **ગેઝેટીયર**ના હેવાલ સ્પષ્ટ જુદો દેખાય છે અને તેથી કર્તાએ **મીરાતે-અહમદી, ખાતમાએ-સુલેમાની,** મુનશી ગુલામમીયાંએ પાલણપુરનો હાથથી લખેલો ઇતિહાસ વિગેરે બીજા ફારસી પુસ્તકો અને દસ્તાવેજોની મદદ લીધી છે. આ ઇતિહાસમાં કરેલા **ફેરફાર**

માટે એજન્સી ચ ાને નામદાર સરકારની પરવાનગી લીધી છે. કાંકેજના પાલવી ઠાકરડા, દીઓદરના વાઘેલા અને સુઈ ગામના અને સાંતલપુર તાલુકદારનો ઇતિહાસ પહેલીજ વખત આ ડીરેકટરીમાં લખવામાં આવ્યે ા છે. એ ઇતિહાસ કર્તાએ એજન્સી દફતરો, ભાટો, લૌકિક ઇતિહાસો, થાણદારો અને તાલુકદારે ા પાસેથી મેળવલી હકીકતો વિગેરે સાહીત્યોની મદદ વડે લખ્યો છે. લગભગ તમામ અગત્યના તાલુ કદારોની વંશાવલી આપવામાં આવી છે. પરંતુ તમામ તકરારી વંશાવલીઓનો સમાવેશ આ પુસ્ ાકમાં જાણી જોઈને કર્યો નથી.

૪. ા આ ડીરેકટરીના બે ભાગ કરવામાં આવ્યા છે. પ્રાંત, સ્ટેટો, તાલુકાઓ, અને થાણાઓનો ટુંકો હેવાલ, પાલણપુર એજન્સી અને રાજાઓ વચ્ચે થયેલાં તહનામાં અને કોલ કરારોનો એ-ચીસનની ા ટ્રીટીઝમાંથી ઉતારો, કે જેના ઉપર પાલણપુર એજન્સીની રાજ્ય પદ્ધતિ બાંધવામાં આવી છે, કાયદ ાઓ અને કાનુનો વિગેરે બાબતોનો પહેલા ભાગમાં સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. તાલૂકાની નીશાળો , દવાખાનાઓ વિગેરે સંબંધી સામાન્ય હકીકત પણ પહેલા ભાગમાં ઉમેરવામાં આવી છે. જેથી તે ભા ા બને તેટલો ઉપયોગી અને સંપૂર્ણ થાય. પહેલા ભાગમાં ત્રણ પેટા ભાગ કરવામાં આવ્યા છેઃ—

(૧). પાલણપુર એજન્સી, સ્ટેટો અને પાંચ થાણાના તાબાના તાલૂકાઓનો ટુંકો હેવાલ, સામાન્ય ખબરો અને આંકડાઓ.

(૨). તહનામા અને કરારો.

(૩). પાલણપુર એજન્સીમાં અમલમાં છે એવા ખાસ કાયદાઓ અને ધારાઓ.

૫. બીજા ભાગની અંદર સરક્યુલરો, નોટીફીકેશનો અને અગત્યના સવાલો, અને ઉપરની ઘણાજ અગત્યના નામદાર સરકારના ઠરાવોનો સમાવેશ કરેલો છે. આ ડીરેકટરી ગુજરાતી જાણનાર અને ઇંગ્રેજી જાણનાર એ બંન્ને વર્ગના લોકોનો ઉપયોગી કરવા માટે કાઠીયાવાડ અને રેવાકાંઠા ડીરેકટરીની માફક તમામ બાબતો ઇંગ્રેજીમાં તથા ગુજરાતીમાં આપવામાં આવી છે.

૬. વળી પહેલા ભાગની અંદર નામદાર સરકારના ફોટોઝીંકોખાતા મારફત જાણવા જોગ ખરચ કરી ત્રણ નકશાઓ મુકવામાં આવેલા છે. વળી પુસ્તકને જેમ બને તેમ ઉપયોગી અને ચિત્તાકર્ષક બનાવવાને પાલણપુર અને રાધનપુર સ્ટેટના જુદા નકશાઓ આપવામાં આવેલાં છે. અને આખી એજન્સીનો ખ્યાલ આપવાને આખી એજન્સીનો પણ એક જુદો નકશો પુસ્તક સાથે ટાંકવામાં આવ્યો છે.

૭. સંક્ષેપમાં કહીયે તો આ પુસ્તક એજન્સીની કોટો, ઠાકોરો અને સાધારણ પ્રજા વર્ગને સંપૂર્ણ રીતે ઉપયોગી કરવાને કર્તાએ મહેનત કરવામાં કે પૈસાનો વ્યય કરવામાં જરાપણ કચાશ રાખી નથી.

૮. છેલ્લા પંદર વર્ષમાં આ એજન્સીમાં વિશાળ ફેરફાર અને સુધારાઓ થયા છે. પાલણપુરના નામદાર દીવાન સાહેબે તેમના રાજ્ય વહીવટમાં ઘણા સુધારાઓ દાખલ કર્યા છે. અને ખાનગી શિક્ષણની મદદ વડે તેમના બે કુમારોને સરસ અને ઉદાર કેળવણી આપી છે, તેઓ એજન્સીના અલંકાર રૂપ છે, અને રાજકુમાર કોલેજમાં કેળવણી પામેલા રાજ કુમારોમાં એ બે રાજકુમારો ઘણાજ દીપી નીકળ્યા છે. રાધણપુરના નામદાર નવાબ સાહેબ, થરાદના દરબાર, રાધણપુરના કુમાર જલાલુદીખાન, પાલણપુરના બાઝમ જબરજસ્તખાનજી, વારાહીના મલેક જોરાવરખાનજી, થરાદના કુમાર દોલતસીંગજી વિગેરે રાજવંશીઓ રાજકુમાર કોલેજમાં કેળવણી લેઇ કેળવાયલા અને ઉચ્ચ નિયમો ઉપર તેમના રાજ્યોમાં રાજ્ય કરવાને લાયકાતવાળા બન્યા છે. પાલણપુરના મુખ્ય રાજ્યની

અંદર રેલ્વે કરવામાં આવી છે. અને રાધણપુરમાં ભવિષ્યમાં થોડા વખતમાં સિંધ અને મુંબઇ વચ્ચે જમીન રસ્તે જોડાણ કરનારી રેલ્વે પસાર થશે અને મે. મેજર લાઇડ સાહેબનું ભવિષ્ય સાચું પડશે. વળી તેજ રેલ્વેનો સુઇગામ અને આ એજન્સીના કચ્છના રણ ઉપરના બીજા સ્થળો સાથે સંબંધ થશે. પાલણપુર, રાધનપુર, અને થરાદના રાજ્યોએ તેમની કોર્ટો અને પોલીસ સુધારી છે. અને તેઓ એજન્સીની સલાહથી તેમના રાજ્યોના લાભપ્રદ રાજ્ય કારોબાર તળે સ્ટેટના સાધનોની ખીલવણી કરવામાં એક બીજા સાથે સ્પર્ધા કરે છે.

૯. આ એજન્સીમાં કેળવણીનો પ્રચાર જાણવા જોગ થયો નથી પરંતુ સંપૂર્ણ રીતે માફક જમીનમાં તેનું પાલણપોષણ ઘણીજ મુસ્કેલીથી કરવામાં આવે છે. ગુજરાતના આ ભાગની ખીલવણી માટે પ્રજા વર્ગમાં પ્રાથમિક કેળવણીનો બહોળો ફેલાવો કરવાની જરૂર છે. કોળી, સીંધી વિગેરે ભયંકર વર્ગોને કેળવણી આપવાની ઘણીજ આવસ્યક્તા છે. એજન્સી અમલદારો તાલુકદારોના છોકરાઓને કેળવણી માટે સ્કોટ કોલેજમાં મોકલવાને તાલુકદારોને સમજૂત કરવા બનતો પ્રયાસ કરે છે અને પ્રજા વર્ગનો તેમના ઘર આંગણે ઉછરતી ઓલાદને કેળવણી આપવાની સવડો કરી દેવામાં આવી છે. પરંતુ હજુ લગણ કેળવણીની ભુખ કરવામાં તેઓ ઘણાજ ધીમા છે આ બાબતમાં પણ પાલણપુર સ્ટેટ આગળ પડયું છે. અને પાલણપુરમાં એક હાઇસ્કુલ સ્થાપી છે જેના સારાં ફળ નજરે દેખાય છે. હાઇસ્કુલનો પ્રજા વર્ગે લાભ લીધો છે અને તેમના કેટલાએક ઉદ્યોગ અને ખંતવડે સાહિત્ય, કાયદા, અને ઉપાત્ત કેળવણીમાં આગળ વધ્યા છે. અને એક પાલનપુરના રહેવાસીએ મુંબઇ સોલીસીટરની પરિક્ષા પાસ કરી છે. હાલમાં રાધણપુરના નામદાર નવાબ સાહેબે પોતાના સ્ટેટમાં કેળવણી મફત આપવાનું શરૂ કર્યું છે તેથી તેમની કાર્તી વધારે ઉજવળ બની છે. વળી રેલવેના વધુ પ્રચારથી દેશનો પરસ્પરનો વ્યવહાર વધશે એટલુંજ નહિ પણ લોકોની દ્રષ્ટી જે અજ્ઞાનપણાથી ઝાંખી થઇ ગઇ છે તે સતેજ થશે. સીધી તથા આડકતરી રીતે રેલ્વે ઉજ્જડ પ્રદેશોને ઘણીજ લાભદાયી થઇ પડશે.

૧૦. એજન્સી અમલદારો સ્ટેટોનું અને પ્રજાનું હિત મનમાં લાવી નૈતિક અને ભૌતિક સ્થિતિ બહેતર કરવાને હરહમેશ પ્રયત્ન કરતા રહ્યા છે. વળી તેમણે દીલસોજ શ્રમ લઇ આ પ્રાન્તને બીજા આબાદ પ્રાન્તોની પરિસ્થિતિ ઉપર મુકવા પ્રયાસ કર્યો છે, એ સઘળા માટે તેમને ભારે માન ઘટે છે. થાણાના જમીનદારોમાં મિલકતની વહેંચણી કરવાની જે રૂઢી ચાલે છે તે ઘણે અંશે સુધારા અને આબાદીની આડે આવે છે.

૧૧. આ કામમાં કાઠીયાવાડ ડીરેક્ટરીની નવી પ્રતના કર્તા મી. રતનજી પેસ્તનજી, કાઠીયાવાડના મે. ડેપ્યુટી આસિસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટે તેના પુસ્તકો પ્રકાશ પામવા પહેલાં કર્તાને વાંચવા આપ્યા તે માટે કર્તા તેમનો ઉપકાર માને છે.

૧૨. આ ગ્રંથનો આરંભ ૧૯૦૭ ના માર્ચ માસથી કરવામાં આવ્યો હતો. અને તે ઘણીજ થોડી મુદતમાં પુરો થઇ શકયો તેનું સઘળુ માન મારા મીત્ર શ્રીયુત મોરેશ્વર દામોદરને ઘટે છે કારણ કે તેમની તબીયતના ભોગે અથાગ શ્રમ અને ઉત્સાહવડે નકલનું અને ટાઇપ કરવાનું કામ કરી આપ્યું હતું. અને તે માટે હું તેમનો અંતઃકરણપૂર્વક આભાર માનું છું. અમદાવાદ પાસે હોવાથી આ પુસ્તક ત્યાંના કોઇ પણ પ્રેસમાં છપાવવું ઉચિત્ત લાગ્યું. આ સાહસ માથે ઉઠાવવા લાયક માત્ર એકજ "પ્રજાબંધુ પ્રીન્ટીંગ વર્કસ" કર્તાને લાગ્યું. "પ્રજાબંધુ પ્રીન્ટીંગ વર્કસ" ના ઘણા બુદ્ધિશાળી અને ચબરાક માલેક અને વ્યવસ્થાપક શ્રીયુત ઠાકોરલાલ પરમોદરાયે ખંતથી આ પુસ્તક

તેમના પ્રેસમાં છાપ્યું છે, અને પુસ્તક બંધાવવાનું કામ તેમનાજ પ્રેસમાં થયું છે. કર્તાને લખવાને આનંદ ઉપજે છે કે તેમણે તેમનું કામ ઘણીજ સંતોષકારક રીતે બજાવ્યું છે.

૧૩. આ પુસ્તકો તૈયાર કરવામાં આસિસ્ટંટ પોલીટીકલ એજન્ટ મે. ડબલ્યુ. એમ. પી. વુડ સાહેબે ઘણીજ સારી મદદ કરી છે તેને માટે કર્તા તેમનો ઉપકાર માને છે. વળી કર્તા ગુજરાતી તરજુમો તપાસનાર મહેરબાન હજુર ડેપ્યુટી આસિસ્ટંટ પોલીટીકલ એજન્ટ મી. હરીલાલભાઇ લલુભાઇ ઠક્કરનો ડીરેકટરીના સંબંધમાં કેટલીએક અગત્યની સુચનાઓ તથા માહિતી તથા દીલસોજ સહાય માટે મેહરબાન ડીસ્ટ્રીકટ ડેપ્યુટી આસિસ્ટંટ મી. વિનાયક ગણેશ ગડકરીનો, આ પુસ્તક પ્રેસમાં મોકલવા પહેલા તે જોઇ જવા માટે તથા બીજી સુચનાઓ કરવા માટે મી. ગડકરીની જગ્યાએ આવનાર મી. લાધાભાઇ હરજી પરમારનો કર્તા ઉપકાર માને છે. વળી કર્તા, તેના માયાળુ અને વહાલા બાપે, આ અતિ મહત્વનું જવાબદારીવાળું અને શ્રમયુક્ત કાર્ય પાર પાડવામાં વખતો વખત સહાય આપી, અને કર્તાનો ઉત્સાહ પ્રેર્યો, તરજુમો જોઇ જવામાં મદદ કરી તે માટે કર્તા તેમનો ઘણોજ આભારી થયો છે. છેવટમાં કર્તા આ પુસ્તકોના ગ્રાહકો કરવામાં આજમ ચીમનલાલ હરીવલ્લભદાસ અને આજમ અમીનમીંયાં જમીયતમીયાંએ જે શ્રમ લીધો છે તે માટે તેમનો ઉપકાર માને છે.

૧૪. આ ગ્રંથ બે ભાગમાં બહાર પાડવાથી ઘણોજ ખર્ચ થયો છે. પાલણપુર એજન્સિમાં દુષ્કાળને લીધે લોકોની, સ્ટેટોની, અને તાલુકદારોની સ્થિતિ ઘણીજ નીર્ધન અને પાયમાલ થઇ ગઇ છે. તેથી આ પુસ્તકનું સઘળું ખર્ચ પુસ્તકની કિંમતથી વસુલ થઇ શકવું મુશકેલ હતું. પણ પાલણપુર, રાધણપુર, અને થરાદના નામદાર રાજાઓએ મોટું દીલ બતાવી આ પુસ્તકની જાણવા જોગ નકલો ખરીદ કરવાનું વચન આપ્યાથી કર્ત્તાથી આ કામનું અંતગમન થઇ શક્યું છે જે માટે કર્ત્તા તેમનો સંપૂર્ણ આભારી છે. વળી નામદાર સરકારે પણ સેક્રેટેરીએટ માટે આ પુસ્તકની નકલો ખરીદી છે. એટલુંજ નહી પણ દરેક ખાતાવાળાને આ પુસ્તક ખરીદવાની પરવાનગી આપી છે. તેથી કર્ત્તા તેમનો અતિ આભારી થયો છે. કારણકે એટલાં પુસ્તકો ખપવાથી થયેલું ખર્ચ કરવામાં એ મદદ રૂપ થઇ પડશે.

૧૫. છેવટમાં કર્ત્તાને ઘણીજ મનગમતી ફરજ બજાવવાની છે. અને તે એકે આ પુસ્તક સાથે પાલણપુર એજન્સીના હાલના પોલીટીકલ એજન્ટ વાલાસાન મે. કર્નલ જી. ઇ. હાઇડ-કેટસ સાહેબની છબી તથા તેમનું માનવંતુ નામ જોડવામાં આવ્યું છે. તેઓ સાહેબ રાજાઓનું તથા લોકોનું હિત કરવાને ઘણીજ ખાયેશ ધરાવે છે એ વાત પ્રસિદ્ધ છે. તેમની કારકીર્દીમાં આબાદી અને શાન્તિ આ પ્રાન્તમાં વધ્યાં છે અને રાજા તેમજ પ્રજા વર્ગ સંતુષ્ટ છે. કર્તા તરફ તેઓ સાહેબે હર હંમેશ માયાળુપણું બતાવ્યું છે, અને તે માટે કર્તા ઉપકારરૂપી ઋણમાં દબાયો છે.

પાલણપુર. } ફરામરોજ સોરાબજી માસ્તર.

તા. ૯ મી અકટોબર ૧૯૦૮.

પાલણપુર એજન્સી ડીરેકટરી.

સાંકળીયું.

ભાગ પહેલો.

		પાનું.
સામાન્ય અવલોકન.	... ...	૧૩—૨૩
	૧ વર્ણન.	૧૩
	૨ ક્ષેત્રફળ અને વસ્તી.	૧૪
	૩ સિમા	૧૪
	૪ સ્વસ્થાનો અને તાલુકાઓ.	૧૪—૧૫
	૫ દેશનો દેખાવ.	૧૫
	૬ ડુંગરો.	૧૬
	૭ નદીઓ.	૧૬
	૮ આબોહવા	૧૬—૧૭
	પાલણપુર અને રાધણપુર રાજ્યમાં છેલ્લા ૧૦ વરસમાં પડેલી ગરમીનો કોઠો, પાલણપુર અને રાધણપુર રાજ્યોમાં છેલ્લા ૧૦ વરસમાં માસીક વરસાદ કેટલો પડયો તેનું પત્રક.	૧૭—૧૯
	૯ ખનીજ પદાર્થો	૨૦
	૧૦ ઉપયોગમાં આવે તેવાં જાનવરો.	૨૦
	૧૧ પવિત્ર સ્થાનો	૨૦
	૧૨ કેળવણી.	૨૧
	૧૩ લાયબ્રેરીઓ	૨૧
	૧૪ તંદુરસ્તી	૨૧—૨૨
	૧૫ દવાખાનું	૨૨
	૧૬ શીતળા ખાતું	૨૨
	૧૭ રસ્તા અને બીજા આવજાવના માર્ગો	૨૨—૨૩
	૧૮ પોલીસ	૨૩
	૧૯ મહેસુલ	૨૩

પરિશિષ્ટ એ.

	આ એજન્સીમાં આવેલાં સ્વસ્થાનોને દીવાની અને ફોજદારી અખત્યાર આપ્યા છે તેની હકીકત	૨૮—૩૦
પાલણપુર-સ્વસ્થાન	... ...	૫૦—૬૪
	૧ " પાલણપુર " શબ્દની ઉત્પત્તિ	૫૦
	૨ સિમા	૫૦

		પાનું.
૩	દેખાવ	૫૦
૪	હવા	૫૦
૫	નદીઓ	૫૦
૬	ડુંગરો	૫૦
૭	ખનીજ પદાર્થો...	૫૧
૮	જંગલ	૫૧
૯	પાલણપુર શહેર	૫૧
૧૦	મહાલ અને થાણાં	૫૨
૧૧	જમીન વહીવટ	૫૨—૫૩
૧૨	જમા	૫૩—૫૪
૧૩	દુકાળ	૫૪—૫૫
૧૪	ન્યાય	૫૫—૫૬
૧૫	પોલીસ	૫૬
૧૬	રાજ્યની વફાદારી	૫૬
૧૭	જાહેર કામો	૫૬
૧૮	કેળવણી	૫૭
૧૯	હોસ્પીટલ	૫૭
૨૦	લાઇબ્રેરી	૫૭
૨૧-૩૦	ઇતિહાસ	૫૭—૬૪
રાધણપુર સ્વસ્થાન	... ...	૭૯—૮૯
૧	“ રાધણપુર ” શબ્દનું મૂળ	૭૯
૨	સિમા.	૭૯
૩	નદીઓ.	૭૯
૪	હવા	૭૯
૫	ખનિજ પદાર્થો.	૮૦
૬	મુખ્ય ફસલો.	૮૦
૭	જમીનનો વહીવટ.	૮૦—૮૧
૮	ખંડણી અથવા જમા	૮૧—૮૨
૯	લશ્કર.	૮૨—૮૩
૧૦	પોલીસ.	૮૩
૧૧	ન્યાય.	૮૩—૮૪
૧૨	ભાયાતો.	૮૪
૧૩	ઇંગ્રેજી વહીવટ	૮૪—૮૫
૧૪	અગત્યના બનાવો	૮૫—૮૬
૧૫-૧૯	ઇતિહાસ	૮૬—૮૯

		પાનું.
થરાદ સ્વસ્થાન.	... ...	૯૮—૧૦૪
	૧ મૂળ	૯૮
	૨ સિમા	૯૮
	૩ સામાન્ય સ્થિતિ જમીન અને પાક	૯૮
	૪ જંગલ વિગેરે	૯૮
	૫ જમીનનો વહીવટ	૯૮—૯૯
	૬ રાજ્ય હક્ક	૯૯
	૭ પોલીસ	૯૯
	૮ કેળવણી	૯૯
	૯ ન્યાય	૯૯
	૧૦ જગા	૯૯—૧૦૦
	૧૧—૧૭ ઇતિહાસ	૧૦૦—૧૦૨
	૧૮ જમૈઆ ગામો	૧૦૨—૧૦૩
	૧૯ ભોરોલ	૧૦૩
	૨૦ બીજા જમૈયા ગામોની હકીકત	૧૦૪
વાવ સ્વસ્થાન	... ...	૧૦૫—૧૧૧
	૧ સિમા	૧૦૫
	૨ દેખાવ	૧૦૫
	૩ ખનિજ પદાર્થો	૧૦૫
	૪ વાવ કસબો	૧૦૬
	૫ વાવ અને ભાયાતોનાં ગામો	૧૦૯—૧૧૦
	૬ ન્યાય	૧૧૦
	૭ જમીનનો વહીવટ	૧૧૦
	૮—૯ ઇતિહાસ	૧૧૦—૧૧૮
ડીસા કેન્ટોનમેન્ટ	... ...	૧૧૮—૧૨૩
	૧ આ છાવણીનો મૂળ હેતુ	૧૧૮
	૨ જગ્યાનું વર્ણન	૧૧૮
	૩ સ્થાનિક વર્ણન	૧૧૮
	૪ પડોશની છાવણીઓ	૧૧૮
	૫ રસ્તાઓ	૧૧૮
	૬ કુરણો અથવા ઘાસના વાડા	૧૧૯
	૭ છાવણીનો ઇતિહાસ	૧૨૦
	૮ કેન્ટોનમેન્ટ	૧૨૦
	૯ શીતળાખાતુ	૧૨૦
	૧૦ મુલકીખાતુ	૧૨૦—૧૨૧
	૧૧ પોલીસ	૧૨૧

	પાનું.
૧૨ કેન્ટોનમેન્ટ કમિટી	૧૨૧
૧૩ ધારા મુજબ અમલ	૧૨૧-૧૨૨
૧૪ સ્થાનિક દિવાની કોર્ટ	૧૨૨
૧૫ સ્થાનિક ફોજદારી કોર્ટ	૧૨૨
૧૬ હાઇકોર્ટ	૧૨૨
૧૭ કાયદાનો અમલ	૧૨૩
૧૮ વર્તમાનપત્રો છાપવા બાબત	૧૨૩
પાંચ થાણાનું સામાન્ય વર્ણન	૧૨૫-૧૨૬
કાંકેજ થાણા	૧૪૦-૧૫૦
૧ કાંકેજ થાણાનું સામાન્ય અવલોકન	૧૪૦
૨ સામાન્ય દેખાવ	૧૪૦
૩ વસ્તી	૧૪૦-૧૪૧
૪ પોલીસ	૧૪૧
૫ પોસ્ટ ઓફીસો વિગેરે	૧૪૧
૬ જમા અને વરાડ	૧૪૨
૭ મતાદારી બંધારણ	૧૪૨
૮ ન્યાય	૧૪૩
૯ નોકર ખાતુ	૧૪૩
૧૦ ઇતિહાસ	૧૪૩-૧૪૪
૧૧ કાંકેજના પાલવી ઠાકરડાઓનો પ્રાચીન ઇતિહાસ	૧૪૪-૧૪૫
૧૨-૧૩ થરા.	૧૪૫-૧૪૬
૧૪-૧૫ સામાન્ય ઇતિહાસ	૧૪૬-૧૪૭
૧૬ સીહોરી	૧૪૭
૧૭-૨૦ વડા	૧૪૮
૨૧ બુકોલી અને બીજાં છ ગામો	૧૪૮-૧૪૮
૨૨-૨૩ ઉણ જાગીર	૧૪૯-૧૫૦
૨૪ સીરવાડા	૧૫૦
૨૫ રાનેર અને સમૈ	૧૫૦
૨૬ ખેમાણા	૧૫૦
દીઓદર તાલુકો	૧૬૦-૧૬૦
૧ થાણાની સામાન્ય હકીકત	૧૬૦
૨ તાલુકાનો સામાન્ય દેખાવ	૧૬૦
૩ વસ્તી	૧૬૦
૪ તાલુકદારો	૧૬૦-૧૬૧
૫ પોલીસ	૧૬૧
૬ પોસ્ટ ઓફીસો	૧૬૧

પાનું.
૭ મુકરર કરેલા ખરચનો વરાડ... ... ... ૧૬૧
૮ જમીનનો વહીવટ ૧૬૧-૧૬૨
૯ મતાદારી રીવાજ ૧૬૨
૧૦ ન્યાય ૧૬૨
૧૧ નિશાળો ૧૬૨
૧૨ પેટા તીજોરી ૧૬૩
૧૩ પવિત્ર સ્થળો ૧૬૩
૧૪-૧૮ ઇતિહાસ ૧૬૩-૧૬૫
૧૯-૨૧ તેરવાડા ૧૬૫-૧૬૬
૨૨-૨૩ ભાભર ૧૬૬-૧૬૭
૨૪ મકડાલા ૧૬૭
વારાહી તાલુકો ૧૭૬-૧૮૧
૧ સિમા... ... ... ૧૭૬
૨ સામાન્ય દેખાવ ૧૭૬
૩ તાલુકદારો ૧૭૬-૧૭૭
૪ જમીનનો વહીવટ ૧૭૭
૫ આબકારી ૧૭૭
૬ પોલીસ ૧૭૮
૭ પોસ્ટ ઓફીસો, ટેલીગ્રાફ વીગેરે ૧૭૮
૮ મુકરર કરેલો ખર્ચનો આંકડો ૧૭૮
૯ ન્યાય ૧૭૯
૧૦ પરચુરણ ૧૭૯
૧૧ હાલમાં જાગીરો જમીમાં છે તેની વીગત ૧૭૯
૧૨-૧૮ ઇતિહાસ ૧૭૯-૧૮૧
વાવ થાણા ૧૮૯-૧૯૫
૧ સિમા ૧૮૯
૨ થાણાનાં ગામો ૧૮૯
૩ સામાન્ય સ્થિતિ ૧૯૦
૪ વસ્તી ૧૯૦
૫ તાલુકા ૧૯૦
૬ જમીનની વ્યવસ્થા ૧૯૦
૭ જમા ૧૯૦-૧૯૧
૮ નક્કી થએલા આંકડાની વરાડ ૧૯૧
૯ પોલીસ ૧૯૧
૧૦ સ્કુલો અને પોસ્ટ ઓફીસો ૧૯૧
૧૧ આબકારી ૧૯૨

	પાનું.
૧૨ પરચુરણ	૧૯૨
૧૩-૧૪ સુઇગામનો ઇતિહાસ	૧૯૨-૧૯૩
૧૫ ઢીમા જગીર	૧૯૪
૧૬ એનપ જાગીર	૧૯૪-૧૯૫
સાંતલપુર થાણા	૨૦૧-૨૦૫
૧ સિમા	૨૦૧
૨ સામાન્ય દેખાવ	૨૦૧-૨૦૨
૩ કુદ્રતિ અને ઉદ્યોગને લગતા સાધનો	૨૦૨
૪ જમીનનો વહીવટ	૨૦૨
૫ જમા	૨૦૨-૨૦૩
૬ આબકારી	૨૦૩
૭ પોલીસ	૨૦૩
૮ નિશાળો વિગેરે	૨૦૩
૯ ન્યાય	૨૦૩
૧૦ મુકરર કરેલો ફાળો	૨૦૪
૧૧ પરચુરણ વિગતો	૨૦૪
૧૨ તાલુકદારોનું મૂળ	૨૦૪-૨૦૫
૧૩ ચાડચટ	૨૦૫
૧૪ મોરવાડા	૨૦૫
લોકલ ફંડ	૨૧૧-૨૧૪
કેળવણી ખાતું	૨૧૭-૨૧૮
શીતળા ખાતું	૨૨૧-૨૨૨
જમીનના વહીવટ વિષે	૨૨૮-૨૩૨
જુદી જુદી જાતનાં અનાજ તથા એવી બીજી પેદાશનાં નામ ...	૨૩૨-૨૩૩
પાલણપુર ઇમ્પીરીઅલ પોલીસનો હેવાલ	૨૩૬-૨૩૮
વીલેજ પોલીસનો હેવાલ	૨૪૦-૨૪૧
પાલણપુર એજન્સિનાં સંસ્થાનોના વિભાગ અને એક હજાર માણસની વસ્તી ઉપરાંતવાળા કસબા તથા ગામનું પત્રક	૨૪૫—૨૪૭
પાલણપુર એજન્સિના તાબાના રાજાઓ અને તાલુકદારોનું રાજસ્થાનીક પત્રક	૨૮૨-૩૨૧
પાલણપુર એજન્સિમાં ભરાતા મેળાઓ વિગેરેનું લીસ્ટ	૩૨૪-૩૨૫
ટપાલ ઓફીસો અને તાર ઓફીસોનું પત્રક...	૩૨૭
હોસ્પીટલો અને ડીસ્પેન્સરીઓનું પત્રક	૩૨૮
પાલણપુર એજન્સિમાં આવેલા ગ્રેટ ટ્રીગનોમેટ્રીકલ સર્વેનાં મુખ્ય સ્ટેશનો	૩૨૯
પાલણપુર એજન્સિમાં કામ કરતા વકીલો તથા મુખત્યારોનું લીસ્ટ ...	૩૩૨-૩૩૩
સને ૧૮૧૭ ના નવેમ્બર માસથી જે અમલદારો પાલણપુર એજ-	

પાનું.

ન્સીના પોલીટીકલ એજન્ટ સાહેબ થયા તેઓની નામવાર તથા વરસવાર યાદી ૩૩૬–૩૩૭

તા. ૧ લી જાનેવારી સને ૧૮૮૬ થી પાલણપુર એજન્સીમાં આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજન્ટ સાહેબો થઈ ગયા તેમની નામવાર તથા સાલવાર યાદી ૩૩૯

ખુરસીની બેઠકનું પત્રક ૩૪૩–૩૪૭

હિંદુસ્થાનની અંદર રાજકુટુંબી તથા બીજાઓને અપાતી તોપોની સલામીનું પત્રક ૩૫૦–૩૫૧

હિંદુસ્થાનના રાજ્યકર્તાઓ તથા અમીરો અને એડન નજીકના અમુક રાજ્યકર્તાઓને મળતી તોપની સલામીનું પત્રક ૩૫૫–૩૫૭

એજન્સી તરફથી પાલણપુર એજન્સીના તાબાના રાજાઓ તથા બીજા ઓફીસરો તરફ ગુજરાતી અરસપરસ લખાણુની પદ્ધતિ ... ૩૫૮–૩૫૯

રોજંદા પગાર ગણવાનો કોઠો ૩૬૧

વ્યાજ ગણવાનો કોઠો ૩૭૦–૩૭૬

ઇનકમટેક્ષ ગણવાનો કોઠો ૩૭૮–૩૭૯

સોલ્ટ પ્રીવેન્ટીવ લાઇનમાં આવતી બાટીનું પત્રક ૩૮૧

પાલણપુર એજન્સીમાં જે જગોએથી મારી મીઠ જે જે ગામોને આપવામાં આવે છે તે ગામોનું લીસ્ટ ૩૮૪–૩૮૫

પાલણપુર એજન્સીનાં જુદાં જુદાં સ્ટેટ અને તાલુકદારોને દર વર્ષે અફીણ તથા નીમક કમ્પેનસેશનની રકમ આપવામાં આવે છે તેની હકીકતનું પત્રક ૩૮૭

ભાગ બીજો.

તહનામાં, કોલકરાર અને સનદો.

પાલણપુર સંસ્થાન.

૧. ઈ. સ. ૧૮૦૯ નો કરાર જે પાલણપુર રાજ્યના દીવાન સાહેબ સાથે ગાયકવાડ સરકારને જમા બરોબર આપવા થયો તે ૪૫૦

૨. સમશેરખાને, ફતેહખાનને પોતાની રાજીખુશીથી પોતાનો દત્તક દીકરો કરી લઇ નામદાર ઇંગ્રેજ સરકાર સાથે જે દસ્તાવેજ કર્યો તેના ઇંગ્રેજીમાં થએલાં ભાષાંતર ઉપરથી ગુજરાતી ભાષાંતર તા. ૨૩–૧૨–૧૮૧૩. ... ૪૫૦–૪૫૨

૩. તા. ૨૩–૧૨–૧૮૧૩ ના દીને દીવાન ફતેહખાને પોતાના બાપ દીવાન સમશેરખાન સાથે હળીમળી રહેવા કરી આપેલો કરાર ૪૫૩–૪૫૫

૪. તા. ૨૮ મી નવેમ્બર ૧૮૧૭ ના રોજ ઇંગ્રેજ સરકાર તરફથી પોલીટીકલ એજન્ટ કેપ્ટન માઇલ્સ સાહેબને પાલણપુર અને ડીસાના દીવાન ફતેહખાને સામો કારોબાર ચલાવવા કરી આપેલો કરાર ૪૫૫–૪૫૭

પાનું.

૫. નામદાર ફતેહખાને પાલણપુર અને ડીસાના દીવાન સાહેબે ઈ. સ. ૧૮૨૨માં પોતાના રાજ્યમાંથી અફીણ નીકાસ થતું અટકાવ કરવા સંબંધી કરી આપેલો દસ્તાવેજ ૪૫૭
૬. પાલણપુરના દરબાર સાહેબ સાથે અફીણ સંબંધી થયેલો કરાર ઇ. સ. ૧૮૭૯ ૪૫૭–૪૫૮
૭. પાલણપુરના દીવાન સાહેબ સાથે રેલ્વેની હકુમત સંબંધી કરાર ... ૪૫૮
૮. રાહદારી દાણ કાઢી નાખવાનો પાલણપુર રાજ્ય સાથેનો કરાર તા. ૧૬ મી ફેબ્રુઆરી ૧૮૮૭ ... ... ૪૫૯
૯. પાલણપુર ડીસા રેલ્વે ઉપરની દીવાની અને ફોજદારી હકુમત નામદાર સરકારને સોંપવા બાબત... ... ... ૪૫૯–૪૬૦
૧૦. ઈ. સ. ૧૮૬૨માં નામદાર પાલણપુરના દીવાન સાહેબને દત્તક લેવા મળેલી સનંદ ૪૬૦
૧૧. તા. ૨૭મી જુલાઇ સને ૧૮૧૯ને દીવસે દાંતાના રાણા અને પાલણપુરના દીવાન વચ્ચે કરાર થયો તેનો તરજુમો ૪૬૦–૪૬૨
૧૨. ઇ. સ. ૧૮૯૦ માં પાલણપુર લેવી કાઢી નાખવા બાબત પાલણપુરના દીવાન સાહેબે કરી આપેલો કરાર ૪૬૨–૪૬૪
૧૩. તા. ૨૧ મી સપ્ટેમ્બર ૧૮૯૨ નો પાલણપુર સ્ટેટ સાથેનો અફીણનો કરાર ૪૬૫–૪૬૬

રાધનપુર સંસ્થાન.

૧૪. નામદાર રાધનપુરના નવાબ સાહેબ અને ગાયકવાડ સરકાર સાથે તા. ૧૬–૧૨–૧૮૧૩ માં થયેલો કરાર ૪૬૬–૪૬૭
૧૫. તા. ૬ જુલાઇ સને ૧૮૨૦ ના રોજ રાધનપુરના નવાબ શેરખાન બાબી સાહેબ અને નામદાર સરકાર સાથે થયેલો કરાર ૪૬૭–૪૬૮
૧૬. સને ૧૮૪૦ નો રાધનપુર સ્ટેટ સાથેનો મીઠાનો કરાર ૪૬૮–૪૭૦
૧૭. રાહદારી દાણ રાધનપુર સંસ્થાનમાંથી કાઢી નાખવાનો તા. ૧૭ મી ફેબ્રુઆરી ૧૮૮૭ નો કરાર ૪૭૦
૧૮. ભાંગ, ગાંજાનો કરાર સને ૧૯૦૪ માં રાધનપુર સંસ્થાન સાથ થયો તેનો તરજુમો ૪૭૧–૪૭૨
૧૯. તા. ૧૬ મી ફેબ્રુઆરી ૧૮૯૭ નો રાધનપુર સ્ટેટ સાથેનો અફીણનો કરાર ૪૭૨–૪૭૩

થરાદ સ્ટેટ.

૨૦ તા. ૨૩ મી અગસ્ટ સન ૧૮૨૬ માં થરાદના વાઘેલા કરમસીંગે નામદાર ઇંગ્રેજ સરકારને કરી આપેલો કરાર ૪૭૪–૪૭૫
૨૧. સને ૧૮૭૯ નો પાલણપુર એજન્સીના તાલુકદારોએ અફીણ સંબંધી લખી આપેલો કરાર ૪૭૫
૨૨ રાહદારી દાણ થરાદ સ્ટેટમાંથી કાઢી નાખવા બાબત તા. ૨૪ મી માર્ચ ૧૮૮૭ નો કરાર. ૪૭૬

વાવ સ્ટેટ.

૨૩ વાવના થાણા તથા તેના સગાઓ પાસેથી તા. ૨૭ મીએ માર્ચ સને ૧૮૪૮ નારોજ ઘસીયા નીમકનો કર લીધેલો કરાર. ૪૭૬–૪૭૭
૨૪ રાહદારી દાણ વાવ સંસ્થાનમાંથી કાઢી નાખવાનો તા. ૧૫–૩–૧૮૮૭ ... ૪૭૭

પાનું.

તાલુકદારો સાથેના કરારો.

૨૫ નામદાર ઈંગ્રેજ સરકાર તરફથી લેફટેનન્ટ કર્નલ બેલેન્ટાઇન સાહેબે ઇ. સ. ૧૮૧૨ માં મહીકાંઠાના દરબારો અને કાંક્રેજ તાલુકદારો પાસેથી સોળ કલમનું લખાવી લીધેલું જામીન ખત. ૪૭૭-૪૮૦
૨૬ તેરવાડાના કસબાઓ તથા તેરવાડાના જાગીરદારોએ અને તેમનાં તાબાના ગામોવાળાએ નામદાર સરકાર સાથે તા. ૨૮ જુલાઇ ૧૮૨૦ ના રોજ જામીનગીરી બાબત કરી આપેલો કરાર ૪૮૧
૨૭. તા. ૩ માર્ચ સને ૧૮૨૭ ના રોજ સાંતલપુરના જાડેજાઓએ બાળહત્યાનો અટકાવ કરવા સારૂ કરેલો કરાર ૪૮૨
૨૮. તા. ૧૮ મી જુન અને તા. ૧૫ મી અગસ્ટ સને ૧૮૫૩ ના રોજ મેહરબાન મેજર કેલી સાહેબ સાથે સાંતલપુર અને ચાડચટના જાડેજા ઠાકોરોએ તેઓના તાલુકામાં બાળકન્યાના વધના ગુન્હા થતા અટકાવવાને કરેલા કરારો. ૪૮૨-૪૮૪

ભાગ ત્રીજો.

નામદાર સરકારના ધારા અને કાનુનો.

૧. સ્વસ્થાનો તથા એજન્સી કોર્ટોની વર્ગવારી અને હકુમત વિગેરે સંબંધી સમજુતીની યાદ ૪૯૭-૫૦૫
૨. દીવાની કોર્ટ સંબંધી કાનુનો ૫૧૨-૫૧૭
૩. પાલણપુરની પોલીટીકલ એજન્સીની કોર્ટોમાં પોલીટીકલ અપીલ અને અપીલનાં દાવાનો અમલ કરવા અને પક્ષકારોના અપીલના હક્ક, મુદત અને કોર્ટ ફી આપવા સંબંધી મુકરર કરેલા નીયમો... ... ... ૫૨૨-૫૨૪
૫. મુદતનો કાયદો ૫૬૦-૫૯૨
૬. દસ્તાવેજો રજીસ્ટર કરાવવાનો કાયદો ૫૯૬-૫૯૯
૭. રેવાકાંઠા તથા મહિકાંઠા એજન્સીઓમાંની અને પાલણપુર સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટસીમાંની કરજદાર ઇસ્ટેટોનો વહીવટ કરવા બાબતની કાનુનો ૬૧૦-૬૨૦
૮. રજપુતાના અને ગુજરાતની સરહદી પંચાયતોને કામ કરવા બાબતના સુધારેલા ધારાઓ અમલમાં મુકવાનું મંજુર કર્યા બાબતનો ધારો ... ૬૨૫-૬૨૮
૯. સરહદી વાંધાને લગતા કાયદા ૬૩૨-૬૩૫
૧૦. વળતરનો કાયદો ૬૪૦-૬૪૩
૧૧. વડોદરા સંસ્થાનની તથા બીજાં પાસેનાં દેશી સંસ્થાનોની અને બ્રીટીશ ડીસ્ટ્રીકટોની દરમીયાનની સીમાડાની તકરારોનો નીકાલ કરવા બાબતના કાનુનો ૬૫૧-૬૫૬
૧૨. વડોદરા અને પાલણપુર રાજ્યો વચ્ચે સરહદ સંબંધી કામોના સમજુતીથી નીકાલ કરવા સંબંધી કાયદાઓ. ૬૫૮-૬૬૦
૧૩. સર્વે રૂલ્સ ૬૭૬-૬૮૭
૧૪. હથિયારનો કાયદો ૭૦૩-૭૧૭
૧૫. અફીણનો કાયદો ૭૨૨-૭૨૬
૧૬. નીમકનો કાયદો ૭૨૯-૭૩૧
૧૯. કોર્ટ ફી સ્ટેમ્પ રૂલ્સ... ... ... ૭૩૮-૭૪૨

શુદ્ધિ પત્રક.

અશુદ્ધ.	શુદ્ધ.	પૃષ્ઠ.	લીટી.
"એ"	"ત્રણ"	૧૪	૩૦
"ઠાકોરને આપનારા"	"ઠાકોરને જમા આપનારા"	૧૫	૨૬
"મહેદવીયા"	"મેહદવીયા"	૫૮	૧૮
"ઇ.સ. ૧૮૪૩"	"ઇ.સ.૧૪૮૩"	૫૮	૨૨
"મલુખાન"	"અલુખાન"	૫૯	૧
"શાહજીવા"	"જીવાખાન"	૫૯	૨
"માલવા"	"મારવાડ"	૫૯	૩
"૧૬૬૦"	"૧૬૬૩"	૬૦	૧૬
"કાકા"	"ભાઇ"	૬૦	૨૮
"કવિ"	"કરી"	૬૧	૨૨
"૧૮૭૩"	"૧૮૭૭"	૬૩	૨૪
"રૂ. ૩૫૦ $\frac{૧}{૨}$"	"૩૫૦ $\frac{૧}{૨}$"	૮૦	૫
"પરીદાનજી"	"પીરદાનજી"	૧૦૩	૯
"આગણોલી"	"આમનોલી"	૧૭૬	૧૫
"૧૮૭૬"	"૧૮૯૬"	૧૮૧	૬
"ધાલાગામ"	"ચાલાગામ"	૧૯૧	૭
"ઢીપા"	"ઢીમા"	૧૯૧	૮
"માલા"	"ચાલા"	૧૯૨	૩૯
"મત્રાણી"	"ચત્રાણી"	૧૯૩	૩
"તેરવાડા"	"તેરવા"	૨૪૬	કોલમ ૨જી.૭
આ જાહેર ખબર ભુલથી છપાએલી છે		૫૨૫	૦
"ત્રણમાં"	"ત્રણ માસમાં"	૬૪૨	૩૩

The Palanpur Agency Directory.

General observations.

Area.	6393·39 Square miles.
Population.	4,80,410.
Villages.	1252.

Description.

1. The Palanpur Agency, as at present constituted, extends from 23° 30′ to 24° 43 north latitude and 71° 20′ to 72° 45′ east longitude. The province is not a compact homogeneous territory, but is an irregular long strip of country in the north of Gujarat. The five Thanas are nothing but a conglomeration of petty estates of Musalmans, Rajputs and Koli Thakardas, Brahmins and other Jagirdars.

Area & population.

2. The area under this Agency is 6393·39 square miles and the population according to the census of 1901, numbered 4,80,410 souls which was a decrease of 1,50,701 on the census figures of 1891.

	1891.	1901.
Palanpur	2,74,864.	2,22,627.
Radhanpur	98,017.	61,548.
Tharad and Morwada (including Jamaiya villages)	72,359.	49,021.
Wao State including Wao Thana..	32,848.	27,613.
Kankrej	52,579.	43,195.
Deodar including the two estates..	48,454.	37,191.
Warahi including Malek Jorawar Khan's estate	20,950.	15,059.
Santalpur and Chadchat	19,999.	12,120.
Deesa Cantonment	11,041.	12,036.
	6,31,111.	4,80,410.

The Palanpur State with an area of 1765·91 has a population of 2,22,627 of which 17,799 are Urban and 2,04,828 rural population. And Radhanpur with an area of 1150 square miles has a population of 61,548 of which 11,879 Urban and 49,669 rural. In these districts there is a preponderance of Hindus over Mahomedans, and this in spite of most of the states under this Agency being Mahomedans.

Boundary.

3. The Palanpur Agency districts are situated in the north-west portion of Gujarat. They are bounded on the north by Marwar and Sirohi; east by part of Sirohi and Danta (a state subordinate to the Mahi Kantha Agency); south by the Baroda districts of Patan, and by Jinjhuwada, subordinate to the Kathiawar Agency; and west by the Runn of Cutch which divides Cutch and Sindh (Nagar Parker) from Gujarat. Its greatest length is about 100 miles and its breadth is approximately the same. Its area is 6393·39 square miles and it contains 1252 villages.

4. The Palanpur Agency comprises the following States and Talukas:—

States and Talukas Comprised in the Palanpur Agency.

(a) The two First Class States of Palanpur and Radhanpur, the Chiefs of which have power to try for capital offences any persons except British Subjects.

(b) The Fourth Class State of Tharad in which the Chief exercises criminal powers in connection with offences shewn in the Schedule. He can inflict sentences up to 3 years' rigorous imprisonment and fine up to Rs. 5000. In civil matters he has powers up to Rs. 10,000.

(c) The fifth class state of Wao in which the Chief exercises criminal powers in connection with those offences only as shewn in the schedule attached and he can pass sentences up to 2 years' rigorous imprisonment and fine up to Rs. 2000. In civil matters he has powers up to Rs. 5000.

(d) The following five Thana Circles, under each of which is grouped a collection of petty Jagirdars.

(1). Kankrej (including Thara).
(2). Deodar (including Bhabhar and Terwada).
(3). Warahi.
(4). Wao (including Suigam).
(5). Santalpur (including Chadchat and Morwada).

The Talukdars are Chohan, Waghela and Jadeja Rajputs, Koli Thakardas and Baloch and Jat Mahomedans.

The Thandars in charge of these Thanas exercise criminal powers as Second Class Magistrates and Civil powers up to Rs. 500.

(e) Within the areas of these Thana Circles five of the principal Jagirdars have been granted a limited jurisdiction (criminal powers of a Third Class Magistrate and civil powers upto Rs. 250) in their own unshared villages.

The Chiefs of Palanpur and Radhanpur, the petty Chiefs in the Warahi Thana Circle and the Terwada Jagirdars under Deodar Thana are Mahomedans, the remaining being Hindus. Palanpur and Kankrej pay an annual tribute to H. H. the Gaekwar, the former Rs. 38,461-8-7 and the latter Rs. 5590-9-9 (including Thara Talukdars). No tribute is paid by any of the other states to the Gaekwar or the British Government.

In Palanpur and Radhanpur the Political Agent exercises merely a general supervision, and limits his direct interference for the most part to disputes with other states. For the purposes of civil and criminal jurisdiction the petty estates have been grouped under five Thanas as stated above.

On the 14th September 1904, the Tharad Thana under which the jurisdiction over certain villages, which pay Jama to the Tharad Thakore had been placed, was abolished, and the jurisdiction over these Jamaiya villages was handed over to the Thakore from that date.

Aspect.

5. In the neighbourhood of Palanpur and to the eastward, the country is undulating and well-wooded; to the north and north-east where it marches with Sirohi there are a succession of hills and ranges of hills some of good height and size, which renders the country extremely difficult (a great deal of timber for building purposes is procured from these hills); towards Marwar and west to the Runn and southward to Jinjhuwada, and thence circling round to the eastward, the whole country is one vast level plain, but slightly wooded. Towards the north and south where it borders on Marwar and Jinjhuwada, there is scarcely a tree to be seen; and along the whole

Table giving the monthly mean temperature for the last 10 years in the Radhanpur State.

Number.	Year.	January.	February.	March.	April.	May.	June.	July.	August.	September.	October.	November.	December.	Maximum Tamperature.	Maximum Tamperature.
1	1897	61	68	75	89	93	99	90	87	88	77	72	65	115	42
2	1898	63	68	75	88	92	95	87	87	86	82	72	64	110	40
3	1899	61	69	79	89	89	93	91	89	87	85	51	76	108	42
4	1900	61	68	80	89	93	98	94	85	85	80	76	65	114	42
5	1901	56	67	77	89	95	99	92	86	88	87	74	71	117	40
6	1902	75	74	83	91	95	98	96	89	88	90	64	70	115	46
7	1903	78	79	77	84	94	99	95	90	94	93	82	69	117	43
8	1904	67	75	83	91	93	93	89	87	88	88	79	71	109	46
9	1905	63	65	71	84	96	92	83	83	88	85	78	65	111	43
10	1906	61	63	75	87	93	89	84	87	86	86	79	70	106	44
	Total.	646	696	775	881	933	955	891	870	878	853	727	686		
	Average	64·6	69·6	77·5	88·1	93·3	95·5	89·1	87	87·8	85·3	72·7	68·6		

Table showing the monthly average rainfall for past 10 years in the Palanpur State.

No.	Year.	January.		February.		March.		April.		May.		June.		July.		August.		September.		October.		November.		December.		Total.	
		In.	Cents.	In.	Cents.	In.	Cents.	In.	Cents.	In.	Cents.	In.	Cents.	In.	Cents.	In.	Cents.	In.	Cents.	In.	Cents.	In.	Cents.	In.	Cents.	In.	Cents.
1	1897	...	4	...	...	...	...	...	16	...	...	...	37	10	53	13	47	8	47	...	56	...	...	...	...	33	60
2	1898	...	...	...	11	...	...	...	...	...	68	1	9	9	93	...	37	3	83	...	...	...	...	...	91	16	92
3	1899	...	...	...	...	...	...	...	...	...	48	2	84	...	10	...	1	...	4	...	1	...	...	...	1½	3	49½
4	1900	...	...	...	...	...	...	1	58½	...	31	...	...	3	86½	17	97	6	82	...	...	...	18	...	...	30	73
5	1901	...	22	...	...	...	1	...	...	...	40	4	37	2	25	3	82	...	24	...	8	...	...	...	5	11	44
6	1902	...	...	...	...	...	...	...	17	...	7	...	49	1	84	9	75	8	32	...	...	...	...	...	...	20	64
7	1903	...	...	...	2	...	...	...	...	...	...	...	38	13	53	7	77	3	21	...	...	...	...	...	...	24	91
8	1904	...	8	...	4	...	32	...	...	...	...	...	...	4	91	...	46	1	75	...	...	...	...	...	...	7	56
9	1905	...	2	...	...	...	7	...	...	...	...	...	15	18	4	...	9	2	29	...	...	...	...	...	...	20	66
10	1906	...	...	1	63	...	...	...	...	...	...	2	91	12	19	7	6	8	3	...	55	...	...	...	24	32	61
	Total...	...	36	1	80	...	40	1	91½	1	94	12	60	77	18½	60	77	43	0	1	20	0	18	1	21½	202	56½
	Average.	0	3·6	0	18	0	4	0	19·15	0	19·4	1	26	7	71·85	6	7·7	4	30	0	12	0	1·8	0	12·15	20	25·65

Table giving the monthly average rainfall for the last 10 years in the Radhanpur State.

No.	Year.	January.		February.		March.		April.		May.		June.		July.		August.		September.		October.		November.		December.		Total.	
		In.	Cents.	In.	Cents.	In.	Cents.	In.	Cents.	In.	Cents.	In.	Cents.	In.	Cents.	In.	Cents.	In.	Cents.	In.	Cents.	In.	Cents.	In.	Cents.	In.	Cents.
1	1897	...	5	...	...	...	...	...	3	...	...	...	10	5	35	7	93	4	81	...	35	...	...	...	...	18	62
2	1898	...	...	...	15	...	...	...	...	...	8	...	17	6	89	...	17	...	·96	...	...	...	...	...	15	8	57
3	1899	...	...	...	...	...	...	...	...	...	76	...	3	...	...	...	...	...	...	...	9	...	...	...	20	1	8
4	1900	...	...	...	...	...	...	...	50	...	6	...	...	1	25	12	52	3	14	...	...	...	...	...	...	17	47
5	1901	...	...	...	...	...	...	...	...	...	8	...	37	3	27	2	68	...	37	...	6	...	...	...	7	6	90
6	1902	...	...	...	...	...	...	...	...	...	3	...	70	...	72	5	75	6	2	...	...	...	...	...	25	13	47
7	1903	...	5	...	...	...	...	...	...	...	2	...	...	10	60	5	14	...	8	...	...	...	...	...	...	15	89
8	1904	...	7	...	...	...	9	...	...	...	...	...	...	7	98	...	3	...	40	...	...	...	...	...	...	8	57
9	1905	...	...	...	...	...	10	...	...	...	...	...	...	34	13	...	9	...	26	...	...	...	...	...	...	34	58
10	1906	...	...	...	82	...		...	...	...	...	4	74	2	62	4	39	3	55	...	14	...	...	...	25	16	53
	Total...	...	17	...	97	...	21	...	53	1	3	6	11	72	81	38	70	19	59	...	64	...	...	...	92	141	68
	Average.	...	1·7	...	9·7	...	2·1	...	5·3	...	10·3	...	61·1	7	28·1	3	87	1	95·9	...	6·4	...	...	...	9·2	14	16·8

Minerals.

9. There is no lime stone strata, but small lime nodules are found from ten to sixty, or even eighty feet below the surface. Mountain lime stone is found in some places but it does not seem fit for working on any large scale. There is a small lime stone quarry at Charanka under Santalpur. Granite of good quality is also found, but being far from roads it is never quarried. Gneiss and other metamorphic rock is used only near the hills, and almost all the building stone of the districts come from the Dhrangdhra quarries in Kathiawar. A coarse marble is found at Pansval, Dabhela, Rampura and Juni Vavdi in the Palanpur State.

Domestic animals.

10. The oxen of the Kankrej, Wav and Tharad States are considered better than those of any other part of Gujarat, and they are found all over Gujarat in the stables of the wealthy. They are fine, strong well built animals, of good height and in colour generally white, (*muzda*). They are bred by cultivators and Rabari herdsmen from two kinds of bulls as the *Palel* and the *Akhlo*. They are put to work at 3 years of age. They get grass or millet straw, Kadbi, pulse, Guvar, and Muth, and oil cakes (Khol), cotton seed (Kapasia), and sometimes butter or molasses. A Palel bull, (Sandh), is worth from Rs. 50 to 150 and an Akhlo bull from Rs. 25 to Rs. 40. Cows calve in their third or fourth year, and give from 2 to 6 pounds of milk, morning and evening from 6 months to a year at a time. They give milk up to their 14th or 15th year. Milch cows are fed on oil-cakes (Khol), cotton seed (Kapasia), or pulse, Guvar. Female buffaloes usually calve in their fourth or fifth year, and give from 4 to 10 pounds of milk, morning and evening from 6 months to one year at a time. Male buffaloes (*Padas*) are used for breeding and for carrying water bags, (Pakhals) and ploughing. Sheep and goats, generally white or white and black, are bred by Rabari herdsmen who sell their wool, milk and butter. Camels are reared by land-holders and by Rabari and Sindhi herdsmen. They are used both for riding and for carrying baggage. Horses are bred in these parts by large land-lords, *Talukdars* and *Jagirdars* and by well-to-do cultivators and Banias. Ravals (grain-carriers) and Kumbhars (potters) rear asses and use them as beasts of burden. Hens, pea-

fowl, and guinea-fowl are reared. Pea-fowl are plentiful but as the people hold them sacred, their slaughter is forbidden.

The beasts of prey are the tiger (Vagh), the Panther (Dipdo, Felis leopaddus), the bear (Rinch), the hunting leopard (Chita, Felis jubata); the Hyaena (Jarakh, Hyaena striata) ! the wolf (Varu, Canis pallipes). These are only only found in the hills in the Palanpur State. Of Deer, there are the Sambhar (Rusa aristotalis), the Chital or spotted Deer, (Axizmaculatus); the Black buck (Kaliar, Antelope bezoratica); the Chhinkara; wild boar, (Suvar), Hare, (Saslu) etc.

Sacred Places.

11. The Palanpur Agency is also famous for its places of sanctity. The temple of Loteshwar Mahadev in Loti, a village to the west of Munjpur in the Radhanpur State attracts many pilgrims every year from various parts of India. In like manner the Jain temple of Sankheshawar in the Radhanpur State is held in great veneration by the Jains. Next in importance and of local celebrity are Dharnidhar at Dhima under Wav, Pataleshwar temple in Palanpur Town and Balaram temple near the Balaram river in Chitrasani under Palanpur State.

Education.

12. In the whole Agency there were, in 1906–1907, 78 schools for boys including 3 girls schools with a total attendance of 4,000 pupils. Under the supervision of the Director of Public Instruction and the Educational Inspector, Northern Division, the school work of the Agency is conducted by a local staff of 168 strong, Of these one is a Deputy Inspector, two are Head Masters of English schools; the rest are teachers of Gujarati schools. In 73 of the schools Gujarati alone is taught, in 3 English is included in the course; and in 2 Persian and Urdu are included in the course.

Libraries.

13. There are four libraries in this Agency, but no local news paper. "The Native General Library" at Palanpur was established in 1872. Besides 18 subscribers paying Rs. 170 a year, the library has for its maintenance a fund of Rs. 4070. It has its own building. Colonel Parr founded this institution. Colonel Wodehouse then took great interest and in 1887 the present building was constructed at a cost

of Rs. 8,000 and it is named "Victoria Jubilee Institution". In 1903 Lt. Colonel G. E. Hyde-Cates called a meeting and tried to put the library on good footing. It is provided with 674 English and 364 Vernacular books.

"The Bismilla Khan Bahadur's Library" at Radhanpur is an excellent institution well furnished and well managed with 425 English and 784 Vernacular books and 23 local and home papers, magazines and periodials.

"The Coghill Library" at Sami is maintained by private subscription.

A new library has just been opened in Santalpur by the merchants, pleaders, State Karbharies and other educated persons of the place.

Health. Epidemics.

14. In the year 1815-1816 the districts of Radhanpur, Sami and Munjpur were visited by a disease very like plague and so fatal that it carried off about one half of the population. The disease appeared under two forms, one with swelling in the arm-pits and groin and the other with fever and spitting of blood. Except when buboes supperated and discharged freely, the patient seldom recovered. The same disease again appeared in 1820 at and near Radhanpur. An epidemic of Cholera visited the district in 1860 and 1864, the outbreak being specially severe in the Dhanera and Deesa sub-division of the Palanpur State. In 1878 typhoid fever with Choleraic symptoms prevailed amongst the European troops in the Deesa Camp. A very fatal epidemic of small-pox and measles raged in the districts in 1854-55 and another in 1877. The bubonic plague appeared four times in the districts. First in the year 1896; of 141 cases reported 90 were fatal. It again broke out in 1897, of 674 cases reported 413 were fatal. Then in 1903 when 130 cases occurred of which 89 were fatal. The disease again appeared in 1906 when nearly 30 villages round Palanpur were infected and out of 190 cases 123 proved fatal. It also for the first time appeared in the Shihori Thana and nearly 15 villages were infected.

Fever is the commonest disease and is very prevalent from the

Diseases.

middle of September to December. Next to fevers, chiefly in the cold weather, bronchitis and other affections of the chest are the commonest complaints. Other prevailing diseases are derangements of the digestive organs, and different forms of skin and eye affections.

Dispensary.

15. The medical needs of the Agency have not been lost sight of. Besides the Scott Dispensary at Palanpur, which is maintained by Government, the States of Palanpur and Radhanpur have got their well equipped hospitals for the benefit of suffering humanity in their respective territories. They are under the guidance of well-qualified and intelligent doctors. Palanpur can boast of an excellent doctor who is well trained up in native and English medicines. Radhanpur has got an equally good doctor to whom the good management of hospital and dispensaries is due. The Tharad and Wao States have also got their own dispensaries which are looked after by the Hospital Assistants. The five Thanas have each got similar dispensaries. The Palanpur Scott Hospital is under the charge of an assistant surgeon, who is also in medical charge of the Agency establishment, Agency Police and the Jail.

Vaccination.

16. The Palanpur State introduced vaccination in the State in 1849. There was no regular establishment formerly but in 1865 the necessity of maintaining efficient hands was felt. 6 vaccinators were appointed in 1873 and the Civil Surgeon Rajkote was appointed health officer. Now great interest is taken in extending vaccination through-out the States and Talukas as will appear from the progressive statement given under the chapter of vaccination. The Vaccination Department of the Radhanpur State was placed under the supervision of that State in 1897 and that of Palanpur in 1898.

Roads and Communications.

17. Within the limits of the Palanpur Agency there are cross country tracks but no metalled roads. Rajputana traders who formerly used to come by Pali to Dholera, or if going to Cutch, through Tharad or Wav now come by rail. In Palanpur the roads are deep with sand and for heavily laden carts four or six bullocks are wanted. In the

Tharad districts where the ground is harder and the roads lighter, goods are generally carried on carts or on camels. In the east the Western Rajputana State Railway opened for traffic on the 15th November 1879 passes through about 40 miles of the Agency. The Palanpur Deesa Railway was opened for traffic in 1893.

Police.

18. In 1885 a local corps was raised to discharge the police duties under the Agency, previously performed by the Gaekwar Contingent, which was disbanded in that year in accordance with agreement made in 1881 with Baroda. This police is under the control of the Assistant Political Agent who is ex-officio Superintendent of Police. The sphere of his duties is confined to the five Thana Circles.

Revenue.

19. The gross revenue of the States under the Agency is estimated at 14 lacs of Rupees.

The following are the approximate incomes of the four principal States in the Agency.

Palanpur..............................	Rs.	7,86,797.
Radhanpur..........................	„	6,01,828.
Tharad................................	„	64,719.
Wav...................................	„	30,000.

પાલણપુર એજન્સી ડીરેક્ટરી.

સામાન્ય અવલોકન.

ક્ષેત્રફળ..................................૬૩૯૩. ૩૯ ચો. મૈલ.

વસ્તી....................................૪,૮૦,૪૧૦

ગામો....................................૧,૨૫૨.

વર્ણન.

૧. હાલની પાલણપુર એજન્સીનો વિસ્તાર ઉત્તરે અક્ષાંસ ૨૩.૩૦ થી ૨૪.૪૩ સુધી છે, અને પૂર્વે રેખાંસે ૭૧.૨૦ થી ૭૨.૪૫ સુધી છે. આ પ્રાંત એક જથે આવેલો નથી, પણ ગુજરાતની ઉત્તર દિશાએ આડો અવળો લાંબો એક કડકો છે. તેમાંનાં પાંચ થાણાં તે મુસલમાન, રજપુત, કોળી, ઠાકરડા, બ્રાહ્મણ અને બીજા જાગીરદારોની નાની નાની જાગીરોનો સમુદાય છે.

૨. આ એજન્સીનું ક્ષેત્રફળ ૬૩૯૩·૩૯ ચો. મૈલ છે, અને તેમાં સને ૧૯૦૧ ના વસ્તીપત્રક પ્રમાણે ૪,૮૦,૪૧૦ માણસોની વસ્તી છે. તે સને ૧૮૯૧ માં લેવાયેલી વસ્તીની ગણત્રી કરતાં ૧,૫૦,૭૦૧ માણસની કમતી છે.

ક્ષેત્રફળ અને વસ્તી.

	ઇ. સ. ૧૮૯૧	ઇ. સ. ૧૯૦૧
પાલણપુર	૨,૭૪,૮૬૪	૨,૨૨,૬૨૭.
રાધનપુર	૯૮,૦૧૭	૬૧,૫૪૮.
થરાદ અને મોરવાડા (જમૈયા ગામો સાથે)	૭૨,૩૫૯	૪૯,૦૨૧.
વાવસ્વસ્થાન. વાવ થાણા સાથે	૩૨,૮૪૮	૨૭,૬૧૩.
કાંક્રેજ	૫૨,૫૭૯	૪૩,૧૯૫.
દીઓદર બે જાગીરો સાથે	૪૮,૪૫૪	૩૭,૧૯૧.
વારાહી (જેમાં મલેક જોરાવરખાનની જાગીર)	૨૦,૯૫૦	૧૫,૦૫૯.
સાંતલપુર અને ચારચટ	૧૯,૯૯૯	૧૨,૧૨૦.
ડીસા કેમ્પ	૧૧,૦૪૧	૧૨,૦૩૬.
કુલ.	૬,૩૧,૧૧૧	૪,૮૦,૪૧૦.

પાલણપુર સ્વસ્થાનનો વિસ્તાર ૧૭૬૫·૯૧ ચોરસ મૈલ છે, અને વસ્તી ૨,૨૨,૬૨૭ માણસની છે. તેમાં શહેરની વસ્તી ૧૭,૭૯૯ માણસોની અને ગામડાની ૨,૦૪,૮૨૮ માણસોની છે. રાધનપુરનો વિસ્તાર ૧૧૫૦ ચો. મૈલ છે. તેમાં વસ્તી ૬૧,૫૪૮ માણસની છે. શહેરની વસ્તી ૧૧,૮૭૯ માણસની અને ગામડાની વસ્તી ૪૯,૬૬૯ માણસની છે. આ મુલકમાં જો કે ઘણાં ખરાં રાજ્યો અને તાલુકાઓ મુસલમાનનાં છે, તેમ છતાં મુસલમાન કરતાં હિંદુઓ વધારે છે.

૩. પાલણપુર એજન્સીનાં પરગણાં ગુજરાતના વાવ્ય ખુણામાં આવેલાં છે. તેની ઉત્તરે મારવાડ અને શિરોઇ, પૂર્વમાં શિરોઇનો ભાગ અને મહિકાંઠા તાબાનું દાંતા સ્વસ્થાન, દક્ષિણે ગાયકવાડ તાબાનો પાટણ મહાલ અને કાઠીયાવાડ એજન્સી તાબાનું ઝીંઝુવાડા અને પશ્ચિમે કચ્છનું રણ છે, જે કચ્છ અને સિંધ (નગર પારકર)ને ગુજરાતથી છુટો પાડે છે. તેની ઘણામાં ઘણી લંબાઇ એકસો માઇલ છે અને પહોળાઇ પણ લગભગ તેટલીજ છે. તેનું ક્ષેત્રફળ ૬૩૯૩·૩૯ ચો. મૈલ છે અને તેમાં ૧૨૫૨ ગામછે.

સિમા.

૪. પાલણપુર એજન્સીમાં આવેલા સ્વસ્થાનો અને તાલુકાઓ.

(એ) પહેલા વર્ગનાં પાલણપુર અને રાધનપુર સ્વસ્થાનોના રાજ્ય કર્તાઓને, બ્રિટિશ સરકારની રૈયત સિવાયના માણસોના ખુનના મુકરદમા ચલાવવાનો અધિકાર છે.

(બી) ચોથા વર્ગનું થરાદ રાજ્ય તેના રાજ્ય કર્તાને પરિશિષ્ટમાં બતાવેલા ગુન્હાઓનો ઇન્સાફ કરવાનો અધિકાર છે. વળી બે વરસની સખ્ત મજુરી સાથની શિક્ષા અને રૂ. ૫૦૦૦ સુધીનો દંડ કરવાનો અધિકાર છે. દીવાની મુકરદમા રૂ. ૧૦,૦૦૦ સુધીના સાંભળવાનો અધિકાર છે.

(સી) પાંચમા વર્ગનો વાવ તાલુકો ત્યાંના રાજ્ય કર્તાને આ સાથે ટાંકેલા પરિશિષ્ટમાં બતાવ્યા પ્રમાણે ગુન્હાઓનો ઇન્સાફ કરવાનો અધિકાર છે, અને તેમને બે વરસ સુધીની સખ્ત મજુરી સાથે કેદની અને રૂ. ૫,૦૦૦ સુધી દંડ કરવાનો અધિકાર છે. દીવાની મુકદમા રૂ. ૫,૦૦૦ સુધી સાંભળવાનો અધિકાર છે.

(ડી) નીચેનાં પાંચ થાણાં તેમાં દરેકમાં નાના જાગીરદારોનો સમુદાય છે.

(૧) કાંક્રેજ (થરા જાગીર સુદ્ધાંત).
(૨) દીઓદર (ભાભર અને તેરવાડા સુદ્ધાંત).
(૩) વારાહી.
(૪) વાવ (સુઇગામ સુદ્ધાંત).
(૫) સાંતલપુર (ચારચટ અને મોરવાડા સુદ્ધાંત).

તાલુકદારો, ચોહાણ, વાઘેલા અને જાડેજા રજપુતો, કોળી ઠાકરડાઓ, બલોચ અને જત મુસલમાનો છે.

આ થાણાઓના થાણદારોને બીજા વર્ગના માજીસ્ટ્રેટની સત્તા છે અને રૂ. ૫૦૦ સુધીનો દીવાની અધિકાર છે. આ થાણાઓમાં પાંચ જાગીરદારોને પોતાના સ્વાંગ ગામોમાં જુજ સત્તા આપવામાં આવી છે. (ફોજદારી કામમાં ત્રીજા વર્ગના માજીસ્ટ્રેટની સત્તા અને દીવાની કામમાં રૂ. ૨૫૦ સુધીના દાવા સાંભળવાની સત્તા છે). પાલણપુર, રાધનપુર, વારાહી થાણાના નાના જાગીરદારો અને દીઓદર થાણાના તથા તેરવાડાના જાગીરદારો, જાતે મુસલમાન છે, અને બાકીના હિંદુઓ છે. પાલણપુર અને કાંક્રેજ ગાયકવાડ માહારાજાને દર સાલ ખંડણી આપે છે; પાલણપુર દરસાલ રૂ. ૩૮,૪૬૧–૮–૭ આપે છે, અને કાંક્રેજ રૂ. ૭૭૪૧–૧–૧ આપે છે. બીજા તાલુકાઓ ગાયકવાડ તેમ નામદાર સરકારને ખંડણી આપતા નથી.

પાલણપુર અને રાધનપુર ઉપર પોલીટીકલ એજંટ સાહેબની ફક્ત સામાન્ય દેખરેખ છે, અને ઘણુંખરૂં બીજા સ્વસ્થાનો સાથેની તકરારો હોય તેમાંજ નીકાલ કરવા દરમીયાનગીરી કરે છે. બીજા નાના નાના તાલુકાઓ દીવાની ફોજદારી હકુમતી કામોને માટે ઉપર લખ્યા પ્રમાણે પાંચ થાણામાં વહેંચાયેલા છે.

તા. ૧૪ મી સપ્ટેમ્બર સને ૧૯૦૪ ના રોજ થરાદ થાણું જેના તાબામાં થરાદ ઠાકોરને આપનારાં કેટલાંક ગામોની હકુમત મુકવામાં આવેલી તે થાણું કહાડી નાખવામાં આવ્યું છે, અને એ જમૈયા ગામો ઉપરની હકુમત તે તારીખથી થરાદ સ્વસ્થાનને સોંપવામાં આવી છે.

દેશનો દેખાવ.

૫. પાલણપુરની નજીકમાં અને પૂર્વ તરફ જમીન ઊંચી નીચી અને જંગલવાળી છે. ઉત્તર અને ઇશાન ખુણા તરફ શિરોઇની સીમા સુધી ટેકરીઓ અને ડુંગરાઓની હાર છે, તેમાં કેટલાક ઊંચા અને વિસ્તારવાળા છે. આથી એ મુલકમાં મુસાફરી કરવામાં ઘણી અડચણ પડે છે. આ ડુંગરાઓમાંથી ઇમારતી લાકડાં પુષ્કળ આવે છે. મારવાડ તરફનો, રણની પશ્ચિમનો, ઝીંઝુવાડાની દક્ષિણનો, અને ત્યાંથી ચક્કર ખાઇ પૂર્વ તરફનો ભાગ સઘળો એક વિસ્તીર્ણ સપાટ મેદાનરૂપ છે. ઉત્તર અને દક્ષિણ તરફ મારવાડ અને ઝીંઝુવાડાના સીમાડા ઉપર એક ઝાડ પણ ભાગ્યેજ દીઠામાં આવે છે, અને પશ્ચિમ તરફ આખી સરહદ ઉપર ખારો પાટજ નજરે પડે છે.

૬. ડુંગરો.

૬ આ ઇલાકાના ઇશાન કોણમાં ઘણા ઊંચા ડુંગરો આરાવલીની હારમાંના છે. તેમાં મુખ્ય જાસોરનો ડુંગર છે, તે પાલણપુરથી ઉત્તરે ૧૮ માઇલ દૂર છે. તેમાં મેંગેનીઝ અને અડદીઓ પથ્થર નીકળે છે. એ ડુંગર ૩,૫૦૦ ફુટ ઉંચો અને લાંબો ડુક્કરના જેવા બરડાવાળો પર્વત છે, અને પાણીની તંગી છે, તે ન હોત તો આરોગ્યતા વર્ધક સ્થળને માટે લાયક ગણાત. બીજો ડુંગર ચીકલોદર માતાનો ડુંગર તે દરિયાની સપાટીથી ૨,૫૦૦ ફુટ ઊંચો છે. સુરબકરીના ભાખરાના પશ્ચિમ છેડે એક ગોપુચ્છાકાર ડુંગર છે તેને રાણી ટુંક અથવા કવીન્સપીક કહે છે. તે દાંતીવાડા ગામથી આશરે દોઢ માઇલ છેટે છે, અને તે ડીસાના દષ્ટિગોચર પ્રદેશમાં દેખીતું રૂપ છે.

નદીઓ.

૭. બનાસ નદી ઊદેપુરના ડુંગરોમાં ઢેબર સરોવરમાંથી નીકળી પશ્ચિમ તરફ વહે છે, અને આબાદીવાળા ડીસા કસ્બા અને કેમ્પ આગળ થઇ વારાહી તાબાના ગોખાતર નજીક અને રાધનપુર તાબાના અગીયાણા નજીક એ રીતે બે મુખે થઇ કચ્છના રણમાં પડે છે. પાલણપુર સ્ટેટમાં, સરોત્રીથી ઇશાનકોણમાંથી આવી આશરે બાર માઇલ સુધી જંગલમાં ચાલી આઠ માઇલ આગળ સુધી તેના કિનારા ખડકના છે અને તેના બેણામાં પણ ખડક છે. આબુ તરફ તેની નાળ ૩૦૦ વાર પહોળી છે, ડીસાથી છ માઇલ આગળ જતાં એક માઇલ પહોળી અને ડીસા આગળ ૭૦૦ વાર પહોળી છે, અને રાધનપુર આગળ ૪૦૦ વાર પહોળી છે. બનાસમાં રેલ આવે છે ત્યારે ઘણું પાણી આવે છે. રેલ ન હોય ત્યારે એ નદીમાં સઘળે ઠેકાણે ઉતરી શકાય છે. એની મુખ્ય શાખાઓ સીપું અને બાળારામ છે. સીપું શિરોઇ તાબાના નીમજના ડુંગરની પૂર્વમાંથી નીકળે છે, અને પાલણપુર સ્વસ્થાનના ભડથ અને નાના રાણપુર નજદીક બનાસને મળે છે. બાળારામ પાલણપુર સ્વસ્થાનની ઇશાન કોણની સરહદ તરફથી નીકળે છે, અને બાળારામ જે ઉપરથી એ નામ પડ્યું છે તેના દહેરા પાસે થઇ પાલણપુર સ્વસ્થાનના તાબાના કારજા આગળ બનાસને મળે છે. બનાસમાં ભરતી આવતી નથી, અને પાણી છીછરૂં હોવાથી તેમાં હોડીઓ ફરતી નથી, માત્ર બંધ બાંધી પીત કરવામાં તેનો ઉપયોગ થાય છે સરસ્વતી નદી જેને હિંદુઓ પવિત્ર ગણે છે, અને જેનું વહેણ નાનું છે, તે મહીકાંઠાના ડુંગરોમાંથી નીકળે છે, અને પાલણપુર સ્વસ્થાનના અગ્નિ ખુણામાં પસાર થઇ સિદ્ધપુર અને પાટણ આગળ થઇ જાય છે. પાટણથી નીચે થોડા મૈલ છેટે તે જમીનની અંદર કેટલાક માઇલ સુધી વહે છે, અને પાછી નજરે પડે છે. તે રાધનપુરમાં થઇ અને બનાસ નદીને સમાંતર ચાલી અનવરપુરની દક્ષિણે થોડા માઇલ છેટે કચ્છના રણમાં ખાલી થાય છે.

આબોહવા.

૮. વર્ષમાં ચાર ૠતુઓ છે; ગરમ અને સુકી, વરસાદની, ગરમ અને શરદ. પહેલી ૠતુ માર્ચ, એપ્રીલ, મે, જુન, અને જુલાઇના થોડા દિવસ સુધી રહે છે. બીજી જુલાઇનો બીજો ભાગ, અગસ્ટ, અને અડધો સપ્ટેમ્બર સુધી પહોંચે છે. ત્રીજી સપ્ટેમ્બરનો થોડો ભાગ, અકટોબર, અને થોડો નવેમ્બર સુધી ચાલે છે. ચોથી થોડો નવેમ્બર, ડીસેમ્બર, જાનેવારી અને ફેબ્રુઆરી સુધી રહે છે. ઉનાળો અને સુકી ૠતુમાં પાલણપુરના મુલકમાં પણ તાપ સખ્ત પડે છે. ઉત્તરે મારવાડ તરફ અને પશ્ચિમે રણ તરફ ગરમી અતિશય પડે છે.

ઉનાળામાં ગરમી માપક યંત્રમાં પારો ૧૧૨ ડીગ્રી સુધી ચઢે છે, અને શિયાળામાં ૪૫ ડીગ્રી સુધી ઉતરે છે.

પાલનપુર અને રાધનપુરમાં ગયા દશ વરસમાં કેટલો વરસાદ પડ્યો, અને થોડામાં થોડી ગરમી કેટલી પડી, તેનું પત્રક આ નીચે ટાંકેલું છે.

પાલણપુર સ્વસ્થાનમાં છેલ્લા દશ વરસમાં મધ્યમ ગરમી કેટલી પડી તેનું પત્રક.

નંબર.	વરસ. સને	જાનેવારી.	ફેબ્રુઆરી.	માર્ચ.	એપ્રીલ.	મે.	જુન.	જુલાઇ.	ઓગસ્ટ.	સપટેમ્બર.	ઓકટોબર.	નવેમ્બર.	ડીસેમ્બર.	વધુમાં વધુ ગરમી.	ઓછામાં ઓછી ગરમી.
૧	૧૮૯૭	૬૮	૭૪	૭૯	૯૩	૯૮	૯૬	૯૨	૮૫	૮૮	૮૭	૭૯	૭૪	૧૧૫	૫૬
૨	૧૮૯૮	૭૦	૭૫	૮૪	૯૨	૯૭	૯૫	૮૯	૮૬	૮૪	૮૩	૭૬	૭૨	૧૧૧	૫૬
૩	૧૮૯૯	૬૬	૭૩	૮૨	૯૧	૯૬	૯૪	૯૨	૮૯	૮૫	૮૬	૭૮	૭૩	૧૧૦	૫૩
૪	૧૯૦૦	૬૯	૭૩	૮૦	૮૮	૧૦૨	૯૮	૯૨	૮૮	૮૭	૮૯	૮૧	૭૧	૧૧૫	૫૦
૫	૧૯૦૧	૬૭	૭૧	૭૮	૮૭	૧૦૧	૯૯	૯૧	૮૫	૮૯	૯૩	૮૬	૭૪	૧૧૪	૫૦
૬	૧૯૦૨	૭૨	૭૪	૮૪	૯૧	૯૯	૯૭	૯૦	૮૪	૮૦	૮૫	૭૯	૭૨	૧૧૨	૬૦
૭	૧૯૦૩	૬૭	૬૮	૭૭	૮૮	૯૮	૯૬	૯૦	૮૬	૮૫	૮૫	૮૦	૭૩	૧૧૨	૪૫
૮	૧૯૦૪	૬૮	૭૪	૮૩	૯૦	૯૬	૯૩	૮૮	૮૬	૮૮	૮૬	૮૦	૭૦	૧૧૩	૪૨
૯	૧૯૦૫	૬૧	૬૪	૭૨	૮૫	૯૯	૮૯	૮૬	૮૭	૮૮	૮૬	૮૧	૭૦	૧૧૫	૪૦
૧૦	૧૯૦૬	૬૨	૬૬	૭૯	૮૮	૯૬	૯૨	૮૪	૮૬	૮૬	૮૮	૭૬	૬૯	૧૧૨	૪૨
	એકંદર.	૬૭૦	૭૧૨	૭૯૮	૮૯૩	૯૮૨	૯૪૯	૮૯૪	૮૬૨	૮૬૦	૮૬૮	૭૯૬	૭૧૮		
	સરાસરી.	૬૭	૭૧·૨	૭૯·૮	૮૯·૩	૯૮·૨	૯૪·૯	૮૯·૪	૮૬·૨	૮૬·૦	૮૬·૮	૭૯·૬	૭૧·૮		

રાધનપુર રાજ્યમાં છેલ્લાં દશ વરસમાં મધ્યમ ગરમી કેટલી પડી તેનું પત્રક.

નંબર.	સાલ.	જાનેવારી.	ફેબ્રુઆરી.	માર્ચ.	એપ્રીલ.	મે.	જુન.	જુલાઇ.	ઓગસ્ટ.	સપટેમ્બર.	ઓકટોબર.	નવેમ્બર.	ડીસેમ્બર.	વધારેમાં વધારે ડીગ્રી.	ઓછામાં ઓછી ડીગ્રી.
૧	૧૮૯૭	૬૧	૬૮	૭૫	૮૯	૯૩	૯૯	૯૦	૮૭	૮૮	૭૭	૭૨	૬૫	૧૧૫	૪૨
૨	૧૮૯૮	૬૩	૬૮	૭૫	૮૮	૯૨	૯૫	૮૭	૮૭	૮૬	૮૨	૭૨	૬૪	૧૧૦	૪૦
૩	૧૮૯૯	૬૧	૬૯	૭૯	૮૯	૮૯	૯૩	૯૧	૮૯	૮૭	૮૫	૫૧	૭૬	૧૦૮	૪૨
૪	૧૯૦૦	૬૧	૬૮	૮૦	૮૯	૯૩	૯૮	૯૪	૮૫	૮૫	૮૦	૭૬	૬૫	૧૧૪	૪૨
૫	૧૯૦૧	૫૬	૬૭	૭૭	૮૯	૯૫	૯૯	૯૨	૮૬	૮૮	૮૭	૭૪	૭૧	૧૧૭	૪૦
૬	૧૯૦૨	૭૫	૭૪	૮૩	૯૧	૯૫	૯૮	૯૬	૮૯	૮૮	૯૦	૬૪	૭૦	૧૧૫	૪૬
૭	૧૯૦૩	૭૮	૭૯	૭૭	૮૪	૯૪	૯૯	૯૫	૯૦	૯૪	૯૩	૮૨	૬૯	૧૧૭	૪૩
૮	૧૯૦૪	૬૭	૭૫	૮૩	૯૧	૯૩	૯૩	૮૯	૮૭	૮૮	૮૮	૭૯	૭૧	૧૦૯	૪૬
૯	૧૯૦૫	૬૩	૬૫	૭૧	૮૪	૯૬	૯૨	૮૩	૮૩	૮૮	૮૫	૭૮	૬૫	૧૧૧	૪૩
૧૦	૧૯૦૬	૬૧	૬૩	૭૫	૮૭	૯૩	૮૯	૮૪	૮૭	૮૬	૮૬	૭૯	૭૦	૧૦૬	૪૪
	કુલ.	૬૪૬	૬૯૬	૭૭૫	૮૮૧	૯૩૩	૯૫૫	૮૯૧	૮૭૦	૮૭૮	૮૫૩	૭૨૭	૬૮૬		
	સરાસરી.	૬૪·૬	૬૯·૬	૭૭·૫	૮૮·૧	૯૩·૩	૯૫·૫	૮૯·૧	૮૭·૦	૮૭·૮	૮૫.૩	૭૨·૭	૬૮·૬		

પાલણપુર સ્વસ્થાનમાં ગયા દસ વરસમાં માસીક વરસાદ કેટલો પડયો તેનું પત્રક.

નંબર.	વરસ.	જાનેવારી.		ફેબ્રુઆરી.		માર્ચ.		એપ્રીલ.		મે.		જુન.		જુલાઇ.		ઓગસ્ટ.		સપ્ટેમ્બર.		ઓકટોબર.		નવેમ્બર.		ડીસેમ્બર.		કુલ.	
		ઈં.	દો.	ઈં.	દો.	ઈં.	દો.	ઈં.	દો.	ઈં.	દો.	ઈં.	દો.	ઈં.	દો.	ઈં.	દો.	ઈં.	દો.	ઈં.	દો.	ઈં.	દો.	ઈં.	દો.	ઈં.	દો.
૧	૧૮૯૭	...	૪	...	...	...	...	...	૧૬	...	...	...	૩૭	૧૦	૫૩	૧૩	૪૭	૮	૪૭	...	૫૬	...	...	...	...	૩૩	૬૦
૨	૧૮૯૮	...	...	...	૧૧	...	...	...	...	...	૬૮	૧	૯	૯	૯૩	...	૩૭	૩	૮૩	...	...	...	...	...	૯૧	૧૬	૯૨
૩	૧૮૯૯	...	...	...	...	...	...	...	...	...	૪૮	૨	૮૪	...	૧૦	...	૧	...	૪	...	૧	...	...	...	૧½	૩	૪૯½
૪	૧૯૦૦	...	...	...	...	...	...	૧	૫૮½	...	૩૧	...	...	૩	૮૬½	૧૭	૯૭	૬	૮૨	...	...	...	૧૮	...	...	૩૦	૭૩
૫	૧૯૦૧	...	૨૨	...	...	...	૧	...	...	...	૪૦	૪	૩૭	૨	૨૫	૩	૮૨	...	૨૪	...	૮	...	...	...	૫	૧૧	૪૪
૬	૧૯૦૨	...	...	...	...	...	...	...	૧૭	...	૭	...	૪૯	૧	૮૪	૯	૭૫	૮	૩૨	...	...	...	...	...	...	૨૦	૬૪
૭	૧૯૦૩	...	...	...	૨	...	...	...	...	...	...	...	૩૮	૧૩	૫૩	૭	૭૭	૩	૨૧	...	...	...	...	...	...	૨૪	૯૧
૮	૧૯૦૪	...	૮	...	૪	...	૩૨	...	...	...	...	...	...	૪	૯૧	...	૪૬	૧	૭૫	...	...	...	...	...	...	૭	૫૬
૯	૧૯૦૫	...	૨	...	...	...	૭	...	...	...	...	...	૧૫	૧૮	૪	...	૯	૨	૨૯	...	...	...	...	...	...	૨૦	૬૬
૧૦	૧૯૦૬	...	...	૧	૬૩	...	...	...	...	...	...	૨	૯૧	૧૨	૧૯	૭	૬	૮	૩	...	૫૫	...	...	...	૨૪	૩૨	૬૧
	એકંદર.	૦	૩૬	૧	૮૦	...	૪૦	૧	૯૧½	૧	૯૪	૧૨	૬૦	૭૭	૧૮½	૬૦	૭૭	૪૩	...	૧	૨૦	...	૧૮	૧	૨૧½	૨૦૨	૫૬½
	સરાસરી.	૦	૩·૬	...	૧૮	૦	૪	૦	૧૯·૧૫	૦	૧૯·૪	૧	૨૬	૭	૭૧·૮૫	૬	૭૦૭	૪	૩૦	...	૧૨	...	૧·૮	...	૧૨·૧૫	૨૦	૨૫·૬૫

રાધનપુર સ્વસ્થાનમાં ગયા દસ વરસમાં માસીક વરસાદ કેટલો પડયો તેનું પત્રક.

નંબર.	વરસ.	જાનેવારી. ઈ.	જાનેવારી. દો.	ફેબ્રુઆરી. ઈ.	ફેબ્રુઆરી. દો.	માર્ચ. ઈ.	માર્ચ. દો.	એપ્રીલ. ઈ.	એપ્રીલ. દો.	મે. ઈ.	મે. દો.	જુન. ઈ.	જુન. દો.	જુલાઈ. ઈ.	જુલાઈ. દો.	ઓગસ્ટ. ઈ.	ઓગસ્ટ. દો.	સપ્ટેમ્બર. ઈ.	સપ્ટેમ્બર. દો.	ઓક્ટોબર. ઈ.	ઓક્ટોબર. દો.	નવેમ્બર. ઈ.	નવેમ્બર. દો.	ડીસેમ્બર. ઈ.	ડીસેમ્બર. દો.	
૧	૧૮૯૭	...	૫	...	...	...	...	...	૩	...	...	...	૧૦	૫	૩૫	૭	૯૩	૪	૮૧	...	૩૫	...	...	...	...	૧૮-૬૨
૨	૧૮૯૮	...	...	...	૧૫	...	...	...	...	...	૮	...	૧૭	૬	૮૯	...	૧૭	...	૯૬	...	...	...	...	...	૧૫	૮-૫૭
૩	૧૮૯૯	...	...	...	...	...	...	...	...	...	૭૬	...	૩	...	...	...	...	...	...	...	૯	...	...	...	૨૦	૧-૮
૪	૧૯૦૦	..	...	...	...	...	...	...	૫૦	...	૬	...	...	૧	૨૫	૧૨	૫૨	૩	૧૪	...	...	...	...	...	...	૧૭-૪૭
૫	૧૯૦૧	...	...	...	...	...	...	...	...	...	૮	...	૩૭	૩	૨૭	૨	૬૮	...	૩૭	...	૬	...	...	...	૭	૬-૮૦
૬	૧૯૦૨	...	...	...	...	...	...	...	...	...	૩	...	૭૦	...	૭૨	૫	૭૫	૬	૨	...	...	...	...	...	૨૫	૧૩-૪૭
૭	૧૯૦૩	...	૫	...	...	...	...	...	...	...	૨	...	...	૧૦	૬૦	૫	૧૪	...	૮	...	...	...	...	...	...	૧૫-૮૯
૮	૧૯૦૪	...	૭	...	...	...	૯	...	...	...	...	...	...	૭	૯૮	...	૩	...	૪૦	...	...	...	...	...	...	૮-૫૭
૯	૧૯૦૫	...	...	...	...	...	૧૦	...	...	...	...	...	...	૩૪	૧૩	...	૯	...	૨૬	...	...	...	...	...	...	૩૪-૫૮
૧૦	૧૯૦૬	...	...	...	૮૨	...	૨	...	...	...	...	૪	૭૪	૨	૬૨	૪	૩૯	૩	૫૫	...	૧૪	...	...	...	૨૫	૧૬-૫૩
	એકંદર.	...	૧૭	...	૯૭	...	૨૧	...	૫૩	૧	૩	૬	૧૧	૭૨	૮૧	૩૮	૭૦	૧૯	૫૯	...	૬૪	...	...	...	૯૨	૧૪૧-૬૮
	સરાસરી.	...	૧.૭	...	૯.૭	...	૨.૧	...	૫.૩	...	૧૦.૩	...	૬૧.૧	૭	૨૮.૧	૩	૮૭	૧	૯૫.૯	...	૬.૪	...	...	...	૯.૨	૧૪-૧૬.૮

ખનીજ પદાર્થો.

૯. ચુનાના પત્થરોનાં પડ નથી, પરંતુ દસ ફુટથી ૬૦ ફુટ અને ૮૦ ફુટની ઊંડાઇમાં પણ ચુનાના કાંકરા મળે છે, ડુંગરી ચુનાના પત્થરો કોઇ કોઇ ઠેકાણે મળે છે, પણ મોટા પાયા ઉપર કામ કરવાને લાયક જણાતા નથી. સાંતલપુર તાબાના ચારણકામાં એક નાની ખાણ ચુનાના પત્થરની છે. સારી જાતનો અડદીયો પત્થર મળે છે, પણ રસ્તાઓથી ઘણે છેટે હોવાથી તે ખોદી કહાડવામાં આવતા નથી. રંગ બેરંગી પત્થરોનો ઉપયોગ ડુંગરોના નજીકમાં થાય છે. આ પરગણાંઓમાં બાંધકામોમાં જોઇતા સઘળા પત્થરો ધ્રાંગધ્રા તાબે કાઠીયાવાડની ખાણોમાંથી અત્રે લાવવામાં આવે છે. પાલણપુર સ્વસ્થાનમાં પાન્સુવાલ, ડાભેલા, રામપુરા, અને જુની વાવડીમાંથી સંગેમરમરનો ખરબચડો આરસ મળે છે.

ઉપયોગમાં આવે તેવાં જાનવરો.

૧૦. કાંક્રેજ, વાવ, અને થરાદ સ્વસ્થાનોમાંના બળદો ગુજરાતના બીજા ભાગના બળદો કરતાં સારી જાતના ગણાય છે, અને શ્રીમંતોના તબેલામાં તે બળદો જોવામાં આવે છે. તેઓ દેખાવમાં સુંદર, મજબુત, સારા બાંધાના, સારી ઉંચાઇવાળા, અને ઘણે ભાગે સફેદ રંગના મુજડા હોય છે. ખેડુતો અને રબારીઓ પાલેલ અને આખલા એ બે જાતના સાંઢમાંથી તે ઉત્પન્ન કરે છે. ત્રણ વર્ષના થાય છે કે તેમને કામે લગાડે છે. તેઓને ખસલી, બાજરીના પુળા, કડબ, કઠોળ, ગવાર, મઠ, ખોળ, કપાસીઆ, અને કોઇ કોઇ વાર ઘી અને ગોળ ખવડાવવામાં આવે છે. પાલેલ સાંઢની કિમત રૂ. ૫૦ થી રૂ. ૧૫૦ સુધી હોય છે, અને આખલા સાંઢની કિંમત રૂ. ૨૫ થી રૂ. ૪૦ સુધીની હોય છે. ગાય ત્રીજે અથવા ચોથે વરસે ફળે છે, અને છ માસથી તે બાર માસ સુધી સાંજ સવાર બેથી છ શેર સુધી દૂધ આપે છે. તે ચૌદથી પંદર વર્ષની થાય છે ત્યાં સુધી દૂધ આપે છે. દુઝણી ગાયને ખોળ, કપાસીઆ, કઠોળ, અને ગવાર આપવામાં આવે છે. ભેંસો ચાર અથવાં પાંચ વરસની થાય છે ત્યારે ફળે છે, અને સવાર સાંજ ચારથી દસ શેર સુધી દૂધ ટકે છ મહિનાથી એક વર્ષ સુધી આપે છે. પાડાઓ જાનવરો ઉત્પન્ન કરવાને માટે તથા પાણીની પખાલને માટે અને હળે જોડવામાં વપરાય છે. ઘેટાં અને બકરાં જેઓ ઘણે ભાગે સફેદ અથવા સફેદ અને કાળાં હોય છે તે રબારી ગોવાળ ઉછેરે છે, અને તેઓ તેનું ઊન, દૂધ, ઘી વેચે છે. ઉંટો જમીનદારો, રબારીઓ, અને સિંધી લોકો ઉછેરે છે, અને તે સ્વારી માટે તથા બોજો લઇ જવા લાવવા માટે વપરાય છે. આ મુલકમાં ઘોડા મોટા જમીનદારો, જાગીરદારો, તાલુકદારો, પૈસાવાળા ખેડુતો, અને વાણીઆઓ ઉછેરે છે. રાવળો અને કુંભારો ગધેડાં ઉછેરી ભાર ઉંચકવાના કામોમાં તેનો ઉપયોગ કરે છે.

મુરઘીઓ, મોર, અને ગીનીફાઉલ પુષ્કળ ઉછરે છે. મોરને હિંદુ લોકો પવિત્ર ગણે છે તેથી તેનો વધ કરવાની મનાઇ છે.

શિકારી જાનવરોમાં વાઘ, દીપડા, ચીતરા, જરખ, રીંછ અને વરૂ છે. તે માત્ર પાલણપુરના ડુંગરોમાં મળે છે. હરણની જાતમાં સાબર, ચીતલ, કલીઆર, છીંકારાં, જંગલી સુવર અને સસલાં વિગેરે છે.

પવિત્ર સ્થાનો.

૧૧. પાલણપુર એજન્સી પવિત્ર સ્થળો માટે પણ પ્રસિદ્ધ છે. રાધનપુર રાજ્યમાં મુજપુરની પશ્ચિમ દિશાએ લોટીમાં લોટેશ્વર મહાદેવનું દેરૂ છે. ત્યાં હિંદુસ્તાનના ઘણા ભાગોમાંથી જાત્રાળુઓ દર વરસે આવે છે. એજ પ્રમાણે રાધનપુર સ્વસ્થાનમાં સંખેશ્વરનું જૈન દહેરૂં છે, તેને જૈન લોકો ઘણું પવિત્ર માને છે. તે પછી અગત્યનું અને સ્થાનિક પ્રખ્યાતીમાંનું વાવ તાબાના ઢીમામાં ધરણીધરનું દહેરૂં છે. પાલણપુર શહેરમાં પાતાળેશ્વરનું દહેરૂં અને પાલણપુર તાબે ચીત્રાસણીમાં બાળારામ નદીને કાંઠે બાળારામ મહાદેવનું દહેરૂં છે.

૧૨. આખી એજન્સીમાં ઈ. સ. ૧૯૦૬-૦૭ માં ૭૮ નિશાળો હતી તેમાં છોડીઓની ૩ નિશાળો હતી, તેમાં ૪,૦૦૦ છોકરાઓ કેળવણી લેતા હતા. મહેરબાન ડીરેકટર આવ પબ્લીક ઇન્સટ્રકશન સાહેબ તથા ઉત્તર વિભાગના મહેરબાન એજ્યુકેશનલ ઇન્સપેકટર સાહેબની દેખરેખ તળે ૧૬૮ શિક્ષકોથી કેળવણીનું કામ ચાલે છે. તેમાં એક ડેપ્યુટી ઇન્સપેકટર, ઇંગ્રેજી સ્કુલના બે હેડ માસ્તરો અને બાકીના ઇંગ્રેજી ને ગુજરાતી નિશાળોના શિક્ષકો છે. ૭૩ નિશાળોમાં એકલું ગુજરાતી શીખવવામાં આવે છે. ત્રણ નિશાળોમાં ધોરણમાં ઇંગ્રેજી દાખલ કરેલું છે અને બે નિશાળોમાં ફારસી અને ઉર્દૂ દાખલ કરવામાં આવ્યું છે.

કેળવણી.

૧૩. આ એજન્સીમાં ચાર લાયબ્રેરીઓ છે. પણ સ્થાનિક વર્તમાનપત્ર એકે નથી. ઈ. સ. ૧૮૭૨ માં પાલણપુર શેહેરમાં એક "નેટીવ જનરલ લાયબ્રેરી" સ્થાપવામાં આવી છે. ૧૮ લવાજમ ભરનારાઓ વર્ષે દહાડે રૂ. ૧૭૦ આપે છે, તે ઉપરાંત આ લાયબ્રેરીના નિભાવને માટે રૂ. ૪,૦૭૦ નું એક ફંડ છે, અને મકાન ખુદ લાયબ્રેરીનુંજ છે મે. કર્નલ પાર સાહેબે આ લાયબ્રેરી સ્થાપન કરી મે. કર્નલ વુડહાઉસ સાહેબે આ બાબતમાં ઘણો ઉત્સાહ લીધો, અને આ મકાન બાંધવામાં આવ્યું તેમાં રૂ. ૮,૦૦૦ નો ખરચ થયો અને તેનું નામ વિક્ટોરિયા જ્યુબીલી ઇન્સ્ટીટયુશન રાખવામાં આવ્યું છે. ઈ. સ. ૧૯૦૩ માં મહેરબાન પોલીટીકલ એજંટ લેફટનન્ટ કર્નલ હાઇડ કેટસ સાહેબે મીટીંગ બોલાવી લાયબ્રેરીને સારા પાયા ઉપર મૂકવાને કોશીશ કરી હતી. આ લાયબ્રેરીમાં ૬૭૪ ઇંગ્રેજી અને ૩૬૪ ગુજરાતી પુસ્તકો છે.

લાયબ્રેરીઓ.

રાધનપુરમાં "બીસમીલ્લાખાન બહાદુર લાયબ્રેરી" નામનું ઉત્તમ પુસ્તાકલય અને તેમાં સર સામાન સારો છે. તેમાં ઇંગ્રેજી ૪૨૫ અને ગુજરાતી ૭૮૪ પુસ્તકો છે. તેમાં સ્થાનીક તથા વિલાયતનાં વર્તમાનપત્રો તથા ચોપાનીયાં તથા પીરીઓડીકલ્સ સઘળાં આવે છે.

સમીમાં "કોગહીલ લાયબ્રેરી" છે જેનો ખરચ ખાનગી ઉઘરાણાથી થાય છે.

સાંતલપુરમાં એક નવી લાયબ્રેરી ત્યાંના વેપારીઓ, વકીલો, રાજ્યના કારભારીઓ, અને બીજા વિદ્વાન પુરૂષો તરફથી ખોલવામાં આવી છે.

૧૪. ભયંકર રોગો—ઈ. સ. ૧૮૧૫-૧૬ માં રાધનપુર, સમી અને મુજપુરમાં પ્લેગના જેવો એક રોગ ફેલાયો હતો તેથી એટલું બધું નુકસાન થયું હતું કે તે રોગથી અર્ધી વસ્તીનો નાશ થયો હતો. એ રોગના બે પ્રકાર હતા. એકતો બગલ અને જાંઘના કાતરામાં સોજો આવવો, અને બીજો તાવની સાથે થુંકમાં લોહી પડવું. ગાંઠ પાકી પુષ્કળ પરૂ નિકળ્યા સિવાય માણસ ક્વચિતજ બચતું. એજ રોગે ઈ. સ. ૧૮૨૦ માં રાધનપુર અને તેની આસપાસ પાછો દેખાવ દીધો હતો. કોલેરાના રોગે આ મુલકમાં ઈ. સ. ૧૮૬૦ અને ૧૮૬૪ માં દેખાવ દીધો હતો તેમાં પાલણપુર તાબાના ધાનેરા અને ડીસામાં ઘણો સખત સપાટો ચાલ્યો હતો.

તંદુરસ્તી.

ઈ. સ. ૧૮૭૮ માં ડીસા કેમ્પમાં યુરોપીયન લશ્કરમાં સન્નિપાત જવરની સાથે કંઇક કોલેરાની અસર જેવો રોગ ચાલ્યો હતો. ઈ. સ. ૧૮૫૪-૫૫ માં તથા ૧૮૭૭ માં મોટા બળીયા અને ઓરીનો ભયંકર રોગ ઘણા જોરથી આ એજન્સીમાં ફેલાયો હતો. આ મુલકમાં ગાંઠીયા પ્લેગે ચાર

વખત દેખાવ આપ્યો છે. પ્રથમ ઇ. સ. ૧૮૯૬ માં તેમાં ૧૪૧ માણસોને રોગ લાગુ થયો તે-માંથી ૯૦ મરણ પામ્યાં, ફરી ઇ. સ. ૧૮૯૭ માં તેમાં ૬૭૪ જણને મરકી લાગુ પડી હતી તેમાં ૪૧૩ માણસ મરી ગયાં, તે પછી ઇ. સ. ૧૯૦૩ માં તેમાં ૧૩૦ માણસને રોગ લાગુ પડ્યો તેમાં ૮૯ માણસો મરણ પામ્યાં, તે પછી ઇ. સ. ૧૯૦૬ માં રોગ ચાલુ થયો, આ વખતે પાલ-ણપુરની આસપાસના ૩૦ ગામો સપડાયાં અને ૧૯૦ જણને મરકી લાગુ થઇ તેમાંથી ૧૨૩ મા-ણસ મરણ પામ્યાં. એ સાલમાં પહેલવહેલી મરકી સીહોરી થાણામાં દાખલ થઇ અને લગભગ ૧૫ ગામોમાં ફેલાઇ.

સામાન્ય રોગોઃ—તાવ એ એક સાધારણ બીમારી છે અને તે સપ્ટેમ્બર અધવારતાંથી ડી-સેમ્બર સુધી ચાલે છે. તાવથી ઉતરતી બીમારી ખાસ કરી શિયાળામાં ખાંસી અને છાતીનાં બીજાં દરદો એ સાધારણ બીમારીઓ છે. બીજી ચાલતી બીમારીઓમાં મંદ જઠરાગ્નિ અને જુદા પ્રકારનાં ત્વચા અને આંખનાં દરદો છે.

૧૫. **દવાખાનું.** આ એજન્સીમાં દવાખાનાની જરૂરીયાતો લક્ષ બહાર રહી નથી. પાલણપુરમાં સ્કોટ ડીસ્પેન્સરી જે સરકારના ખર્ચથી ચાલે છે તે સિવાય પાલણપુર અને રા-ધનપુરમાં મનુષ્ય દુઃખ દૂર કરવા માટે પુરતાં સાહિત્ય સાથેની બે હોસ્પિ-ટલો છે. તેમાં સારા લાયક થએલા અને બાહોશ ડાક્ટરો રાખવામાં આવ્યા છે. પાલણપુર પોતાના હોશિયાર ડાક્ટર માટે મગરૂર થઇ શકે છે જેઓ ઇંગ્રેજી અને દેશી દવાનો સારો અનુભવ ધરાવે છે. રાધનપુરમાં પણ તેવાજ કુશળ ડાક્ટર છે અને તે સ્વસ્થાનમાં હોસ્પિટલ અને દવાખાનાં જે સારી હાલતમાં છે તેનું માન તેઓને ઘટે છે. થરાદ અને વાવ સ્વ-સ્થાનોમાં તેઓનાં પોતાનાં દવાખાનાં છે અને તેમાં હોસ્પિટલ આસીસ્ટંટો છે. પાંચ થાણામાં પાંચ જુદી જુદી ડીસ્પેન્સરી છે. પાલણપુરમાં સ્કોટ હોસ્પિટલ, આસીસ્ટંટ સરજનના હવાલામાં છે; અને એજન્સી ખાતાના નોકરો તથા પોલીસની જેલ તેઓના હવાલામાં છે.

૧૬. **શીતળા ખાતું.** પાલણપુર રાજ્યમાં ઇ. સ. ૧૮૪૯ માં શીતળા ટાંકવાનું કામ દાખલ કરવામાં આવ્યું. પ્રથમ રીતસર ખાતું નહોતું, પરંતુ ઇ. સ. ૧૮૬૫ ની સાલમાં હોશિયાર માણસો રાખવાની જરૂર જણાઇ. ઇ. સ. ૧૮૭૩ માં ૬ શીતળા કહાડનાર રાખવામાં આવ્યા અને રાજકોટના મહેરબાન સીવીલ સરજન સાહેબને હેલ્થ ઓફીસર ઠરાવ્યા. હવે સઘળાં સ્વસ્થાનો અને તાલુકાઓમાં શીતળા ટાંકવાના કામનો વધારે પ્રસાર કરવામાં ઘણો ઉત્સાહ ધરાવવામાં આવે છે. એ વાત શીતળાના મથાળા નીચે પત્રક આપવામાં આવ્યું છે તેથી જણાશે. રાધનપુર રાજ્યનું શિતળા ખાતું તે રાજ્યને ઇ. સ. ૧૮૯૭ની સાલમાં સોંપવામાં આવ્યું, અને પાલણપુરને ઇ. સ. ૧૮૯૮ માં સોંપવામાં આવ્યું છે.

૧૭. **રસ્તા અને બીજા આવ-જાવના માર્ગો.** પાલણપુર સ્વસ્થાનમાં ગાડાં ફેરવવાના આડા અવળા રસ્તાઓ છે, પણ પાકી સડકો નથી. આગળ રજપુતાનાના વેપારીઓ પાલીને રસ્તે ધોલેરા આવતા અને કચ્છ જતાં થરાદ અને વાવને રસ્તે જતા, તેઓ હવે રેલવેને રસ્તે જાય છે. પાલણપુરના રસ્તાઓ ઘણા રેતાળ છે તે સબબે ભાર ભરેલાં ગાડાં ખેં-ચવા માટે ચાર થી છ બળદો જોડવામાં આવે છે. થરાદ સ્ટેટમાં જ્યાં જ-મીન કઠણ અને રસ્તાઓ રેત વગરના છે ત્યાં માલ ગાડામાં અથવા ઊંટો ઉપર લઇ જવામાં આવે છે. પૂર્વ તરફ વેસ્ટર્ન રજપુતાના રેલવે તા. ૧૫ મી નવેમ્બર ૧૮૭૯ થી ખુલ્લી મૂકવામાં

આવી તે આ મુલકમાં ૪૦ મૈલ સુધી પસાર થાય છે. પાલણપુર—ડીસા રેલવે સને ૧૮૯૩ માં ખુલ્લી મૂકવામાં આવી હતી.

૧૮. પ્રથમ ગાયકવાડ કંટીન્જંટના માણસો જે પોલીસનું કામ કરતા તે કરવા માટે ઇ. સ. ૧૮૮૫ માં આ એજન્સીમાં એક સ્થાનિક ફોજ ઉભી કરવામાં આવી, અને તે કંટીન્જંટ ફોજ ઇ. સ. ૧૮૮૧ માં વડોદરા સાથે કરાર થએલા તે પ્રમાણે તોડી નાખવામાં આવી. આ પોલીસ, મહેરબાન આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટના ઉપરીપણા નીચે છે, અને તેઓ એક્ષ ઓફીશીઓ પોલીસ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ કહેવાય છે. તેઓનો અખત્યાર પાંચ થાણાઓમાં છે.

પોલીસ.

૧૯. આ એજન્સી તાબાના સંસ્થાનોની વાર્ષીક ઉપજ આશરે ૧૪ લાખની છે.

મહેસુલ.

આ એજન્સીનાં ચાર મુખ્ય સંસ્થાનોની ઉપજ નીચે મુજબ છે.

પાલણપુર.............................રૂ.	૭,૮૬,૭૯૭.
રાધનપુર.............................રૂ.	૬,૦૧,૮૨૮.
થરાદ,.................................રૂ.	૬૪,૭૧૯.
વાવ....................................રૂ.	૩૦,૦૦૦.

APPENDIX A.

Extent of Criminal and Civil Jurisdiction permitted to the States in this Agency.

The following Notification and circulars are published ad verbatim from the Kathiawad Directory as Tharad and Wav States enjoy powers of Fourth and Fifth Class States as the terms are understood in Kathiawad :—

NOTIFICATION.

The Political Agent has the honour to notify that after a correspondence concluding with the Resolution of Government, No. 1332 of 14th May 1866, the following arrangements have been sanctioned regarding the jurisdiction of the various Chiefs, Talukdars and Bhomias in Kathiawar.

2. There will in future be seven classes, the persons composing which will be entitled to exercise Jurisdiction according to the following scale :—

1st Class.

As at present.

2nd Class.

As at present.

3rd Class.

In Criminal matters.—Seven years' rigorous imprisonment and fine to the extent of Rs. 10,000

Civil Jurisdiction.—To the extent of Rs. 20,000.

4th Class.

Criminal.—Three years' rigorous imprisonment and fine to the extent of Rs. 5000.

Civil Jurisdiction.—To the extent of Rs. 10,000.

5th Class.

Criminal.—Two years' rigorous imprisonment and fine to the extent of Rs. 2,000.

Civil jurisdiction.—To the extent of Rs. 5,000.

6th Class.

Criminal.—Three months' rigorous imprisonment and fine to the extent of Rs. 200

Civil Jurisdiction.—To the extent of Rs. 500.

7th Class.

Criminal.—Fifteen days' rigorous imprisonment and fine to the extent of Rs. 25.

Civil Jurisdiction.—None.

3. In the divided villages no Jurisdiction has been allowed, but it will in all cases be optional for the community to elect a respectable person to exercise authority, on whom the Political Agent will confer powers of the 7th class

4. On the other hand it must be understood that, as the partition of property proceeds in petty Talukas, the jurisdiction will require revision.

5. This notification supercedes the Provisional Regulations published in the Kathiawar Political Agency Gazette of 8th February 1866.

R. H. KEATINGE,
Political Agent.

Rajkote, 11th June, 1866.

A,

CIRCULAR No. 1 OF 1874.

To,

THE ASSISTANT POLITICAL AGENTS,
In charge of Prants.

SIRS,

I find that there is no uniform practice as to the committing the cases by the Darbar Courts to the Principal Court of Criminal Justice. It is in my opinion advisable that the States should commit under certain restrictions, as the President of the Principal Court of Criminal Justice will thus be in a position to observe the manner in which they deal with serious crime. I therefore request to make known the following regulations in your Prant.

1. All States of 3rd and 4th Classes, except such as are specially forbidden on the ground of bad administration, will commit to the Principal Court of Criminal Justice cases beyond their Criminal Jurisdiction and triable by the Principal Court.

2. Any Taluka of the 5th Class specially empowered on the ground of good administration, shall commit to the Principal Court of Criminal Justice cases beyond their Criminal Jurisdiction and triable by the Principal Court.

3. Talukdars below the 5th Class are not empowered to commit.

4. Cases committed to the Principal Court of Criminal Justice are to be sent through the Assistant Political Agent of the Prant who will see that the case is complete and that all the necessary witnesses are sent up.

5. The Assistant Political Agent in charge of a Prant may take the commitment of any case into his own hands for special and sufficient reason to be recorded in writing.

2. I request that you will inform me what, if any, Talukas in your Prant should in your opinion be forbidden to commit under regulation, or empowered to commit under regulation.

3. Any inconvenience which will in your opinion arise from the regulations should be pointed out.

I have the honour to be,
Sirs,
Your Most Obedient Servant,
J. B. PEILE,
Acting Political Agent.

Kathiawar Political Agent's Office,
Camp Wadhwan, 6th January 1874.

A.

Extract para 4 from the Political Agent's Circular No. 2 dated 12th January 1874, to the address of the Assistant Political Agents in charge of Prants.

4. As an aid in preventing cases from being improperly dealt with, I append an order (provisional and subject to future amendment), which I request that you will communicate to the States concerned within your Prant.

The offences which the States of Class III, IV, V, are required to commit, include all those which it is expedient on the public grounds to have tried by the Principal Court of Criminal Justice.

Besides the offences named in the order, they should of course also commit cases in which though the offence is ordinary within their powers, the highest punishment awardable is beyond their powers and a sentence within their powers would be inadequate.

APPENDIX TO CIRCULAR NO. 2 OF 1874.

With reference to the extent of Criminal Jurisdiction permitted to the States of Kathiawar of Classes III, IV, V, VI, VII, the said States will guide themselves by the following rules:—

(Note—The Sections of the Penal Code are named for the guidance of the Prant Officers, and not for communication to the States).

States of class III should invariably commit to the Principal Court of Criminal Justice persons accused of the following offences:—

1. Murder, Sections 302, 303, 304, 307.
2. Dacoity with Murder, Section 396.

States of Classes IV and V should invariably commit to the Principal Court of Criminal Justice persons accused of the following offences:—

1. Murder.
2. Dacoity with murder.

3. Giving or fabricating false evidence with intent to procure conviction of an offence, Sections 194, 195.
4. Resisting or obstructing the lawful apprehension of, or rescuing any person under sentence of death, Section 225.
5. Causing Miscarriage, Sections 312, 313, 314, 315, 316.
6. Offences connected with Kidnapping, Abduction and Slavery, Sections 363-373 inclusive.
7. Rape, Section 376.
8. High-way Robbery by night. Section 392.
9. Dacoity, and receipt, or possession of property stolen in Dacoity, Sections 395, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 412.

Talukdars of Class VI will try only the following offences:—

1. Theft and Criminal misappropriation of property. Sections 379, 380, 403.
2. Assault and Criminal force, Sections 352, 358.
3. Committing a public Nuisance, Section 290
4. Defiling the water of a public spring or reservoir, Section 277.
5. Hurt, Sections, 323, 334.
6. Wrongful restraint, Section 341.
7. Mischief, Section 426.

Talukdars of Class VII will try only the following offences:—

1. Petty theft, Section 379.
2. Assault and Criminal force, Sections 352, 358.
3. Committing a public Nuisance, Section 290.
4. Defiling the water of a publie spring or reservoir, Section 277.

J. B. PEILE,
Acting Political Agent.

Kathiawar Political Agent's Office.
Camp Wadhwan, 6th January 1875.

પરિશિષ્ટ એ.

આ એજન્સીમાં આવેલાં સ્વસ્થાનોને દીવાની અને ફોજદારી અખત્યાર આપ્યા છે તેની હકીકત.

આ એજન્સીના સ્વસ્થાનો થરાદ અને વાવ કાઠીયાવાડના ચોથા અને પાંચમા સ્વસ્થાનોની માફક અખત્યાર ભોગવતા હોવાથી કાઠીયાવાડ ડીરેકટરીમાંથી નીચલું જાહેરનામું અને સરક્યુલરો એમના એમ છાપ્યા છેઃ—

જાહેરનામું.

કાઠીયાવાડ પ્રાંતના રાજા તથા તાલુકદાર, તથા ભોમીયાઓનો અખત્યાર સંબંધી લખાણ ચાલતાં તે બાબત સરકારનો ઠરાવ નં. ૧૩૩૨ તા. ૧૪ મી મે સને ૧૮૮૬ નો આવતાં, અખત્યાર મુકરર કરવામાં આવ્યા છે, તે બધાને ખબર થવા સારૂ પોલીટીકલ એજન્ટ સાહેબ નીચે મુજબ પ્રગટ કરે છેઃ—

હવે પછી સાત કલાસ મુકરર કરવામાં આવતાં તે કલાસવાળાઓને નીચે મુજબ હકુમત ચલાવવાનો અખત્યાર મળ્યો છે.

ફર્સ્ટ કલાસ—હાલ ચાલે છે તે મુજબ.

સેકન્ડ કલાસ—હાલ ચાલે છે તે મુજબ.

થર્ડ કલાસ.

ફોજદારી કામમાં શીક્ષા—સાત વરસ સખ્ત કેદ તથા રૂ. ૧૦૦૦૦ સુધી દંડ. દીવાની મુકદમા રૂ. ૨૦૦૦૦ સુધીના.

ચોથો કલાસ.

ફોજદારી કામમાં શીક્ષા—ત્રણ વરસ સખ્ત કેદ તથા રૂ. ૫૦૦૦ સુધી દંડ. દીવાની મુકદમા રૂ. ૧૦૦૦૦ સુધીના.

પાંચમો કલાસ.

ફોજદારી કામમાં શીક્ષા—બે વરસ સખ્ત કેદ તથા રૂ. ૨૦૦૦ સુધી દંડ. દીવાની મુકદમા રૂ. ૫૦૦૦ સુધીના.

છઠ્ઠો કલાસ.

ફોજદારી કામમાં શીક્ષા—ત્રણ માસ સખ્ત કેદ તથા રૂ. ૨૦૦ સુધી દંડ. દીવાની મુકદમા રૂ. ૫૦૦ સુધીના.

સાતમો કલાસ.

ફોજદારી કામમાં શીક્ષા ૧૫ દીવસ સખ્ત કેદ તથા રૂ. ૨૫ સુધી દંડ. દીવાની મુકદમા સાંભળવાનો અખત્યાર નથી.

૩. મજમું ગામોમાં હકુમત ચલાવવાનો કોઇને અખત્યાર આપવામાં આવ્યો નથી. પણ તેવા ગામના લોકો હકુમત ચલાવવા માટે પોતાના તરફથી કોઇએક આબરૂદાર માણસને મુખી ઠરાવી શકે છે; ને તેવા મુકરર કરેલ મુખીને પોલીટીકલ એજન્ટ સાહેબ સાતમા કલાસ પ્રમાણે હકુમત ચલાવવાનો અખત્યાર આપશે.

cent, interest. These amounts were recovered by small instalments such as the cultivators could afford. There is a system of village Patels and village Talatis, who are responsible for the regular payment of the assessment and the State dues in the villages. There are Chokiats who hold lands on service tenure in consideration of their Choki service in the villages. The land assigned in service tenure to the Chokiats yield the annual revenue of about Rs. 46,680. A Havaldar is also kept in all the villages. The Talati and the Havaldar get their Haks from the village. The Patel in consideration of his service enjoys a certain amount of land free of Raj Hak.

The land is chiefly sandy (thalia) and light mixed with sand *Goradu*. The *Goradu* is fitted for different kinds of pulse and the sandy for Tal, sesamum &c. The soil in the Dhandhar Mahal and in some portion of Deesa, Dhanera and Panthawada is fertile and yields Chomasu, Shialu, Unalu and Ravi crops ; while the soil in other parts of Deesa, Dhanera, Khimat, Dabhela, Hathidra, Virampur and Jethi is not fertile and yields only the Chomasu crop. The Chomasu crop consists of Kathol, Bajri Juwari, Tal, Sarsav and Erda and the Shialu pak of Juwari, Chino and rice.

There are in all 4569 pacca wells and 4144 Katcha wells. 297 villages have been surveyed and in 187 villages the Vighoti system is introduced. The survey work in the State was begun in St. 1935 and in 1943 the Vighoti system was introduced.

Besides the export and import duties, octroi duties are levied in Palanpur, Deesa, Dhanera and Panthawada at a very moderate rate. From the octroi duties municipal expenses are met. The average receipts of octroi duty during the last 13 years come to about Rs. 3,000 per year.

Jama.

12. The Palanpur State pays Rs. 38461-8-7 as Jama to the Baroda Darbar. The following villages of Baroda pay Jama to Palanpur :—

1.	Lukharan......27-0-0	5.	Muna............36-0-0
2.	Samoda.........45-0-0	6.	Khadeda..........18-0-0
3.	Mudvada.......25-0-0	7.	Delia-thali......20-0-0
4.	Nagvasana...109-0-0		

The following villages of Tharad pay Jama to Palanpur:—

1.	Duva............45-8-0	6.	Serao...............5-0-0
2.	Wara............ 7-0-0	7.	Pavudasan........5-0-0
3.	Tharvada 20-0-0	8.	Lalpura.........12-0-0
4.	Sidhotra..........5-0-0	9.	Katan............. 7-0-0
5.	Ghodasar.........4-0-0		

The following villages of Palanpur pay Hak to Tharad:—

1.	Vasna............3-0-0	6.	Magarawa.......25-0-0
2.	Lakhni......... 41-0-0	7.	Lelava............. 6-0-0
3.	Balodhar... 2-8-0	8.	Kunarla............8-0-0
4.	Vichhivadi......13-0-0	9.	Jadia.............. 6-0-0
5.	Lavara.......... 15-0-0	10.	Nenava Bhajna41-0-0

The Palanpur State had 7/16th part in the produce of the Danta State and in *lieu* thereof an annual sum of Rs. 500 was fixed in 1848 A. D.

Famine,

13. The dreadful famine of St. 1956 has done great damage to the people and the State. The State managed the famine operations in the beginning but on 10th December 1899 the Political Agent received charge of the control and operation of the relief works. They were closed in August 1900. Between December and August the Agency borrowed on behalf of the State 8,00,000 of rupees from Government and spent the entire sum on the relief works as below:—

1.	Hadmatia Tank........................	2,77,125.
2.	Deesa Road............................	2,09,727.
3.	Metal breaking at Chitrasani......	1,16,695.
4.	Gobri Tank at Palanpur..............	77,522.
5.	Mansarovar Tank at Palanpur......	53,740.
6.	Tank at Jagana.......................	36,768.
		7,71,577.

During the famine of 1899-1900 Palanpur borrowed a further sum of Rs. 50,000 from Government for Tagavi advances to cultivators. During the scarcity of 1901 and 1902 the State borrowed a sum of Rs. 75,000 from Government, for the famine purposes of which Rs. 25,000 were spent on the construction of a cart road from Roho to Lolan hill which has been a source of great blessing to pilgrims going to Ambaji. In 1902-03 Government was pleased at the request of Palanpur to advance a further snm of 3 lakhs for the entire liquida-

tion of State Banker from whom the State had borrowed 3 lakhs of rupees for famine purposes in the year 1899–1900. Subsequent to this last loan the treasury system has been introduced into the State. On the representation of the Palanpur State, Government have been pleased to remit the entire amount of Rs. 2,77,000 spent by the Agency on the Hadmatia Tank, which was one of the chief relief works undertaken in the famine year 1899–1900. Since 1899 Palanpur has been regularly paying instalments of the Government loans. It owes now Rs. 8,64,237–13–1 to Government.

14. Justice. (1) *Huzur Court.* All final appeals are heard by the Chief Minister and applications for reviews are entertained by the Chief Minister in consultation with His Highness the Dewan Saheb. It has all extraordinary powers.

(2) *Appellate Court.* First appeals from both civil and criminal courts are heard in this court. It has the powers of a Sessions court. Against the decision of the Sessions Court the Chief Minister hears appeals. For sentence of 5 years and above the sanction of the Huzur is required.

(3) *Sir Nyayadhis Court.* In criminal matters it has powers to pass sentence up to 2 years imprisonment and to fine up to 1000 rupees. In civil matters claims above Rs. 1000 are heard.

(4) *First Class Magistrate's Court.* It has powers up to 1 year's imprisonment and Rs. 200 fine.

(5) *Diwani Court.* It hears claims up to Rs. 1000/.

(6) *Small Causes Court.* It hears simple claims up to Rs. 75.

THE POWERS OF TEHSILDARS.

The Deesa Tehsildar has powers of a First Class Magistrate and hears claims up to Rs. 1000/-in civil matters. The Dabhela Tehsildar has no criminal powers but has civil powers up to Rs. 30/-and the rest of the Tehsildars have 2nd class Magisterial powers. The Dhanera Tehsildar has civil powers up to Rs. 500., The Panthawada Tehsildar has civil powers up to Rs. 200/-and those of Gadh, Meta, and Dhunali have civil powers up to Rs. 50/. The Bapla Kamdar on behalf of Limbaji Jagirdars who has three villages in Dhanera Mahal has criminal powers up to 2 months and can fine up to Rs. 50/- and civil powers up to Rs. 500/. In return of this privilege the Limbaj Thakore is to serve the State with 2 sowars when required.

The following local laws are in force:—

(1) Civil Procedure Code (1899).
(2) Criminal Procedure Code (1899).
(3) Penal Code (1899).
(4) Limitation Act (1896).
(5) Registration Act (1893).
(6) Stamp Act (1896).
(7) Police Act (1892).
(8) Act of frequent cruelty to animals (1898).
(9) Customs Act (1890).
(10) Municipal Act (1888).
(11) Arms Rules (1905).

Police.

15. The regular Police was established in the State after the abolition of the Palanpur Levy. The Palanpur State Police consist of one Police Kamdar, 11 Foujdars, 1 Drill master, 1 Bugler, 440 foot Police, 163 Sowars, 12 Camel sowars, 2334 Village Police and 100 Vajedars. There is one opium Inspector. The total cost of the Police is Rs. 84,682. The Police Kamdar gets Rs. 100/-per mensem and looks after the entire Police. In the Dhandhar Mahal there are 3 Chief Constables or Foujdars-one for the Districts, one for the city and one remains in Chitrasani. 2 remain in Deesa and Agthala and one in each of the remaining Mahals.

Formerly the prisoners of the State and Agency were kept in the old Jail of the State but in St. 1949 a new Jail at a cost of Rs. 90,000 was constructed.

Loyalty of the State.

16. The Palanpur State is known for its loyalty to the British Raj and on various occasions it has rendered assistance to the Sircar. On the occasion of the Afghan War the State gave 200 camels in assistance, in the year 1879-1880; 400 ponies were given on the occasion of the Kabul embassy in 1885-86. In recognition of this loyalty and for other charitable works H. H. the Dewan Sir Sher Mahomed Khanji of Palanpur was given the title of K. C. I. E. in 1893 and G. C. I. E., in 1899.

17. The principal useful buildings and works constructed during the rule of the present Chief are the Agency bungalow, Talukdari School at a cost of Rs. 7000 in 1884, Khas Mahal at Rs. 20,000 in 1884, Dil Khushal Bag at a cost of Rs, 40,000, Jail Building in 1890 at a cost of Rs. 90,000. The Victoria Jubilee Institution, the Good Fellow Hospital, the Scott Girl School, the High School Building are works of utility which all were organised during the rule of the present Dewan. His Highness ranks among the most enlightened chiefs in the Bombay Presidency. Palanpur is a leading State and the State administration is exemplary.

Public works.

18. The Palanpur High School was opened in 1890. There are now 236 boys studying in it. There are two Taluka Schools with 409 boys, one Girl School with 101 girls, one Urdu School with 142 students, and 17 village schools with 916 pupils. There are two grant-in-aid schools. The State is spending Rs. 15,000 every year for the education of its subjects Since the establishment of the High School in 1890, 42 students have passed their Matriculation Examination, 7 have passed the School Final Examination; 4 have passed the L. M. & S Examination; 3 have passed the Bachelor of Arts, 4 the B. A. LL. B., and one Solicitor, one has passed as a High Court Pleader and 5 have passed the Hospital Assistants Examinations.

Education.

19. The State Hospital was founded in 1838. It was then managed by qualified Hospital Assistants. The first qualified doctor was engaged in 1870. The Hospital was for the first time put on good footing by Dr. Sir Bhalchandra Bhatvadekar L. M. & S. It was for 7 years looked after by the Agency Assistant Surgeon but was finally separated in 1891. The annual expense for the up-keep of the Hospital comes to Rs. 10,000.

Hospital.

20. The Library Fund was organised in the year 1872 at the suggestion of Colonel Parr. His Highness contributed Rs. 2500 to the institution and Colonel Parr collected Rs. 2500 from the States and Talukas of the Agency. Thus a fund was started with Rs. 5000 capital. Mr,

Library.

Manibhai Jashbhai the then Personal Assistant to the Political Agent took deep interest in the development of this institution. His Highness gave a further sum of Rs. 1000 in 1885. The present nice building is also due to the philanthropic nature of His Highness who spent Rs. 9000 on it and the institution is now known as the Victoria Jubilee Institution. There are 674 English books, 406 Gujarati books and 40 Urdu books.

History.

21. Palanpur in early times is said to have been called Pralhadan Patan, and to have been founded by Pralhadan Dev, brother of Dharvarsh Parmar of Chandravati. It seems probable that, falling waste about the time of the conquest (1303) of Abu and Chandravati by the Devra Chohans, it may have been repeopled by Palansi. The Chohans seem to have held Palanpur and the country round till about the middle of the 14th century, they were driven out by the southward progress of the Musalmans. The Musalman leaders who conquered Palanpur and Deesa were the Jhaloris, a family originally of the Lohani Afghan stock, who claim to have been governors (Subhas) of Behar. About 1370 †Malik Yusuf, the head of the family, with relations and retainers, left Behar to seek a settlement elsewhere, and failing this to go to Macca. On the way to Macca he and his party came to Songhad Jhalor the famous seat of the Songhad Chohans of whom Kanardev is the favourite Rajput hero. This about 1373 Malik Yusuf took, some say from Viramdev, some from Visaldev, and most from Popanbai Visaldev's widow. Dying in 1395 (798 H.), after ruling for 23 years, Malik Yusuf was succeeded by his son Malik Husan, who enlarged his kingdom and was recognised by the Emperor as the ruler of Jhalor.

22. While the Tuglik dynasty (1325-1403) lasted, the Jhaloris, though almost independent, were their vassals, under the control of the Subedar at Patan. After Taiymur's invasion (1339) the Delhi sovereigns were unable to control their distant provinces, and the Jhaloris for a time became independent. But soon (1412) the powerful kings of Ahmedabad asserted their sway, and tne Jhalor house became their vassals, serving them with 7000 horse.

---

† According to Bhats and Charans Khurram Khan was the founder of the family.

23. After a reign of 45 years Malik Husan died in 1440 (19th Zilkad 843 H.) leaving 3 sons, Malik Salar, Malik Usman, and Hetam Khan. Of these the eldest, Malik Salar Khan, succeeded, and ruling for 21 years died in 1461 (865 H.). Malik Salar was succeeded by his brother Malik Usman, also called Jab-da-tul-Malik (Malik Jubdal), a chief famous for his magnificence, and who was converted to the Madhavyyah sect to which the Jhaloris have since belonged. It is said that Hazrat Sayad Mahamad Mehdi the founder of this sect stayed for 4 months at Jhalor, and that it was on this occasion that Malik Jabdal was converted. After a reign of 22 years Malek Usman was, in 1483 (88 H.), succeeded by his nephew Malek Budhan, son of Salarkhan. Malek Budhan Khan reigned for 22 years and 7 months, and dying in 1505 (911 H.), was succeeded by his son Malek Mujahid Khan. While on an hunting expedition Malek Mujahid Khan was surprised and carried away prisoner to Sirohi. He was treated with great kindness, given a palace to live in, and as much luxury as he chose. In revenge for his capture Maleks Mina and Piara, the leaders of his forces, ravaged the Sirohi districts. One night making their way to the palace where Malek Mujahid was confined they found him enjoying the society of a beautiful courtezan. He refused to leave the lady and the Maleks returned disappointed. Shortly after, they succeeded in capturing Kunvar Mandan, the heir to Sirohi, while he was sitting at night over a forest pool waiting for game. Threatening to make the Kunvar a Mahomedan, the Jhaloris so frightened the Rao, that he not only set Malek Mujahid free but ceded to him the district of Virgam. After ruling at Jhalor for 5 years Malek Mujahid died in 1509 (915 H). While Mujahid was in captivity at Sirohi, Malek Hetam Khan ruled in Jhalor. After Mujahid Khan's death Sultan Mahomed Begada entrusted the rule of Jhalor and Sanchor to Shah Jiva son of Malu Khan. Shah Jiva died in 1512 (918 H), and was succeeded by Malek Ali Sher, son of Budhan Khan Jhalori. During Malek Ali Sher's rule, the Rathods of Mandovar in Malwa advanced against Jhalor, forced their way close to the city, and were with difficulty driven back, after a three days' fight. He died in 1525 (931 H), and was succeeded by his son Malek Shikandar Khan, who, like his father, suffered much from the attacks of his Hindu neighbours. In 1542 (949 H), Rao

Maldev of Jodhpur besieged, took, and plundered Jhalor, and in the next year (1543), took and plundered Sanchor. Dying in 1548 (955 H), Malek Sikandar was succeeded by Malek Gazni Khan, son of Hetam Khan, who, during a reign of 2 years, restored the power of the Jhalori family and was succeeded by Malek Khanji, a man of great bravery and of prodigious personal strength. In 1555 (962 H) 5 years after the death of Gazni Khan, Fateh Khan, Baloch of Terwada and Radhanpur, one of the most powerful of the Gujarat nobles, marched against Jhalor. Malek Khanji and Khurram Khan joined battle with the Baloch force before Jhalor. But, in spite of the greatest bravery on the part of his defenders, Jhalor was taken and Khorram Khan slain. For 15 years the Baloch held Jhalor. Then, in 1570 (977 H) Malek Khanji, gathering some followers, came against the city. They found the garrison ready to meet them and with them an elephant of great size. Malek Khanji called to his men: "There are two foes the elephant and garrison, which shall I take." "Elephant" said they, "should go against elephant," and Malek rushing forward wounded his foe; it turned to fly, threw the defenders into disorder, and lost them the day.

24. Malek Khanji died in 1576 (984 H). He left two sons Ghazni Khan and Firoz Khan, and a daughter named Tarabai. He was succeeded by Ghazni Khan, who, according to the Mirat-i-Ahmedi, served the state with 7000 Horse, and had a revenue of about Rs. 10,00,000. For attempting to raise North Gujarat on behalf of Sultan Juzaffar, he was imprisoned by Akbar's order; but, afterwards submitting, was in 1589-90 reinstated at Jhalor. 7 years' later (1597), according to the Palanpur records, Gazni Khan driving back an invasion of the Afghan tribe, received the title of Dewan and the Government of Lahor.

25. According to old and reliable chronicles of bards and *Charans*, which formed the chief basis of Todd's Rajasthan and the Rasmala, the title of the Dewan was conferred by Akber in recognition of the eminent services done by Gaznikhan in the battle of Attok which was undertaken by Akber in revenge of the death of Raja Birbal. Akber also entered his name in the list of Amirs of four century (Ayani Akbari Volume 1 part 11. Buzur-gani-Javid Dolutt statement No. 261, Bharat Rajmandal page 184). The assertion made

in the foot note of the Bombay Gazetteer that this title was probably assumed after Tharad was taken is not warranted by any reliable data. It is difficult to say on what materials Major Watson based his assertion and surmise. The mere fact that the Thakore of Tharad calls himself the Dewan–the title not recognised by Government cannot justify the inference in the absence of any record that this title was assumed by the Palanpur Chief when Tharad was in his possession. There are many families of Kayasths and others also in Gujarat which are called Dewan. There connot be one common origin for the title and the surname in all cases.

26. During his rule Gaznikhan's brother Malek Firozkhan took Palanpur and Deesa establishing himself at Palanpur. Gazni Khan died in 1614 (1023 H.), and was succeeded by his son Pahad Khan who, being found guilty of matricide, was in 1616, by the Emperor's orders trampled to death by an elephant. Pahad Khan was succeeded by his uncle Malek Firoz Khan also called Kamal Khan, a distinguished soldier. He died in 1638 A. D. and was succeeded by his son Mujahid Khan who enlarged the family estate. He is said to have obtained the title of Nawab and was appointed Governor of Pattan in 1624 under prince Muradbax. He died in 1660 and was succeeded by Kamal Khan alias Karan Kamal.[1] In 1670 Karan Kamal was sent to levy the capitation tax from the Hindus of Palanpur and Jhalore;[2] and in 1699 the government of Jhalore and Sanchore was taken from him and given to Ajitsingh Rathod.[3] Jhalore was never recovered and from that time, the head quarters of the family have been at Palanpur Karan Kamal was dethroned for a period of one year and a half and during this period his elder brother Dewan Fateh Khan was on the throne.[4] Fatehkhan died in A. D. 1688, leaving an only son, Pirkhan, who was supplanted in his rights by his uncle Kamal Khan who, subsequently, being unable to withstand the increasing power of the Rathods of Marwar was compelled in

(1) See Bharat Raj Mandal page 185 and an inscription on the gate of the Palanpur Palace.

(2) See Mirate Ahmedi Volume 1 page 142.

(3) See Todd's Rajasthan volume 2 page 66.

(4) See Mirate Ahmedi volume 1 page 307.

A. D. 1698, to quit the country and retire with his family and dependents to Palanpur where the family has remained ever since.

The Palanpur Districts were at that time composed of the Talukas of Palanpur and Deesa. Kamalkhan died in 1705, on which Pirkhan[1] applied to Delhi for assistance in obtaining his rights, of which he had been deprived by his uncle Ferozkhan. The son of Kamalkhan also exerted his influence at the Court of Delhi and through bribes, obtained a Sanad in his name, and Pirkhan, seeing the inability of further opposition, accepted a grant of 10 or 12 villages and withdrew from the contest.

27. After 8 years (1716) Ajitsingh Rathod of Jodhpur was chosen Viceroy of Gujarat, and, as he passed from Jhalore to Ahmedabad, Ferozkhan went to meet him and in return for an offer of service received the Sirohi Districts of Dantawada. In the anarchy that prevailed at this time (1720), the Jhaloris turned their thoughts to gaining independence. Feroz Khan died in 1722 leaving 5 sons behind him namely Karimdadkhan, Bahadurkhan, Usmankhan, Fatehkhan and Himatkhanji. Two of his sons namely Fatehkhan and Karimdadkhan struggled for the chiefship. Karimdadkhan won in the end and put his brother to death. During his viceroyalty of Gujarat Karimdadkhan accompanied Rathod Abheysingh, Maharaja of Jodhpur, in his expedition against Sirohi and won Palanpur, Dhanera, Malana, Surbakri, Dabhela Roho and Sarotri from Sirohi. He died about 1735 and was succeeded by his son Pahadkhan, who ruled until about 1744, when he died without male issue. During his rule in 1736, Kantaji Kadam and Malharrao Holkar made a sudden descent on North Gujarat and plundered Palanpur when the Chief agreed to pay a tribute of Rs. 100,000. On Pahadkhan's death his uncle Bahadurkhan, son of Ferozkhan succeeded and continued in the Chiefship till 1782. In 1763 Bahadurkhan was forced by Patel Vithal Sakdev to agree to a yearly payment of Rs. 10000 and five years later (1768), the Peshwa's Deputy, Shadashiv Ramchandra, com-

(1) Document of 1707 passed between Pirkhan son of Fatehkhan and one Shahukar Girdhar Gothi from whom he borrowed Rs. 10750 to undertake the journey to Delhi to fight out his claim.

pelled him to pay a tribute of 35000 Rs. Bahadurkhan drove Chuhan Jetmalji of Dhema out of Tharad and held this estate until dispossessed by Nawab Kamaluddin Khan Babi, formerly known as Jowanmard Khan the second. Bahadurkhan was succeeded by his son Salim Khan who ruled till 1785, when he died and was succeeded by his son Sherkhan, who killed his brothers fearing that they might compete with him for the chiefship. Sherkhan died without male issue in 1792. On his death his sister Sonabubu, who had married into the Babi family, raised her son Mubariz Khan to the chiefship. The nobles displeased at her conduct, revolted and dethroning Mubariz Khan placed Shamsher Khan on the throne. Firoz Khan, grandson of Pirkhan, who had withdrawn from the contest in 1705 now preferred his claim, and, with the aid of the vassals gained the Chiefship in 1795. The State was, in 1809, brought in contact with the British Government, when an agreement was entered into by the Chief to pay the Gaekwar a yearly tribute of Babashai Rs. 50001. For some years the chief power had been in the hands of a faction of Sindhi Jamadars who, in 1812 under the suspicion that he was to reduce their power, murdered Firoz Khan, when out hunting. They offerred the succession to his only son Fateh Khan, then 13 years old. Fateh Khan, on the advice of his mother, a woman of strong mind, who well knew that her son would be a tool in the hands of the Jamadars, refused the offer, and applied to the British and Gaekwar Governments for help and protection from his father's murderers. On this the Jamadars seized and imprisoned him, and raised his uncle Shum-Sher Khan, then chief of the districts of Deesa and Dhanera, to the chiefship. Meanwhile the British and Gaekwar Governments deeming it necessary to interfere in favour of the rightful heir, Captain Carnac the Resident at Baroda with the British and Gaekwar forces under the command of General Holmes, proceeded to Palanpur to restore Futeh Khan. On the way news was brought that, on the approach of the force to Palanpur, the Jamadars intended to carry off Futeh Khan in order that his presence might give a sanction in the country to any lawless measures it might suit their interests to pursue. General Holmes, in the hope of preventing the carrying off of Futeh Khan, marched at once to Palanpur and threatened to assault the town unless Futeh Khan was immediately

given up. The outcome of this threat was the surrender of Futeh Khan, which was shortly followed by that of Shum-Sher Khan, and the town was given up, the Jamadars flying to the hills.

28. After much discussion regarding Shum-Sher Khan's claim, it was decided to consolidate the interests of the rival party claimants. On the 22nd December 1813, Futeh Khan was invested with the chiefship of Palanpur, and Shum Sher Khan having no issue, adopted him; and, after making a small provision for a son of his own, should one be born, made him heir to all his possessions including Deesa and Dhanera. It was also arranged that Shum Sher Khan should manage the State and give his daughter in marriage to Fateh Khan. From this to 1816 was a time of constant dissensions between the uncle and nephew. About the end of 1816, Fateh Khan complained to the Resident at Baroda of his uncle's conduct in alienating the revenues of the State and other mismanagement. Lieutenant Robertson was sent to Palanpur to inquire into the grievances complained of. Both the parties were summoned to Sidhpur, about 18 miles from Palanpur, and a long inquiry showed that Shum Sher Khan had, in several instances, departed from his agreement, and that under his management the debts of the State had greatly increased; that since 1813 the Gaekwar tribute of Babashai Rs. 50,000 a year had remained unpaid; and that he had, without the consent of Futeh Khan, alienated about 100 villages to his own distant relations, thereby depriving the State of nearly Rs. 50,000 or upwards of one fifth of the yearly revenue. The Agent also learnt that Shum Sher Khan had threatened to take the life of the young chief, should he be deprived of the management of affairs. Lieutenant Robertson, having received instructions from the Resident, addressed a letter to Shum Sher Khan, in the name of the British Government, informing him that in consequence of his having failed in administering the affairs of the State according to his agreement, it was deemed essential, in order to secure the rights and interests of Futeh Khan, to deprive him of all authority. He was also told that any resistance to this measure would deprive him of all claim to consideration and the chance of retaining his authority over Deesa. On receiving this letter, Shum Sher Khan, as a last resource, opened communication with Fateh Khan trying to persuade him that the British Govern-

ment wished to benefit itself at their expense and that Fateh Khan would merely become their pensioner. He also promised at once to marry his daughter to him, a measure so long delayed by their quarrels. This had the desired effect. Fateh Khan, in company with Shum Sher Khan, secretly left the Agent's camp and withdrew to Palanpur. On this Lieutenant Robertson returned to Baroda, and a force, under Colonel Elrington, was ordered against Palanpur to enforce a settlement of its affairs. Captain Miles accompanied it to conduct the negotiations. On its approach on the 10th October 1817, Shum Sher Khan with the Palanpur troops attacked the force, and after a slight skirmish retreated inside the walls. The town was then assaulted and carried. Shum Sher Khan and his followers retired to the hills taking Fateh Khan with them.

29. Being pursued, Shum Sher Khan took refuge in the foreign territory of Nimaj (Neemuch). Fateh Khan speedily submitted, and in consideration of his youth and inexperience, was received into favour. Unable to manage the State, he, a few days later, through the Gaekwar Government requested the British to allow him an English Officer to control his affairs, and also that the Gaekwar Government would depute a respectable native as agent to help in revenue matters, and ensure the regular payment of the Gaekwar tribute. Both requests were agreed to. Captain Miles was appointed Political Agent; the villages alienated by Shum Sher Khan were resumed; and an agreement was entered into by the Chief, to subsidize 250 horse, to receive an agent from the Gaekwar in the confidence of the British Government, and to follow his advice, to pay the tribute punctually, and to protect no offenders against the British or Gaekwar Governments. A guarantee was also given to the State banker, and the chief placed on a fixed allowance, *nemnuk*, and the remaining income was not to be spent except with the sanction of the Political Superintendent. Next year (1819) Shum Sher Khan surrendered himself, and was given nine villages, yielding about Rs. 25,000 a year, for his life. On his death in 1834 a provision to the amount of Rs. 6000 a year was made for his widows. In 1822 Fateh Khan agreed to forbid the transport of contraband opium through his territory. In 1848 the appointment of the Gaekwar's Agent was abolished and six years later (1854), Fateh Khan died

leaving four sons, Zorawar Khan and Ahmad Khan by Shum Sher Khan's daughter, and Usman Khan and Sikandar Khan by another wife. He was succeeded by Zorawar Khan who gave the British much help in the mutiny of 1857. He died on the 28th August 1873 and was succeeded by his son Sher Mahomed Khan the present Chief.

30. In 1892 His Highness the Dewan entered into an opium agreement (No. CIX (a)) by which he received an annual compensation of Rs. 31500/- in return for loss to the State revenues, but he is obliged to maintain a preventive esablishment at a cost of not less than Rs. 12500 per annum.

The system of *Veth* (forced labour) was abolished in 1892.

The British currency was introduced in 1896, the old Siccai currency being discontinued.

In 1898 the insignia of G. C. I. E. was conferred upon His Highness the Dewan Saheb

In 1904, an agreement (No. CIX (b)) was entered into, by which the cultivation of hemp in the State is prohibited.

In 1904 the rules regarding the control of Arms and ammunition were brought into force. Of the many charitable works done by His Highness, the most important is the foundation of an asylum called "Sher Mahomed Mohotaj Khana". The foundation stone of this institution was laid bv Colonel G. E. Hyde-Cates on the 26th June 1907, the birthday of His Most Gracious Majesty the Emperor Edward VII. The object of this institution is to accomodate orphans and others who have no means of livelihood and who are unable to work. Nearly 150 persons are to be accomodated in this institution.

His Highness the Dewan Sir Sher Mahomed Khanji has two sons viz., Sahebjada Tale Mahomed Khanji aged 24 and Sahebjada Yavarhuseinkhanji aged 20. Both have received good education under their father's care.

- (I) §Malek Yusuf Khan.
  - (II) Malek Hasan Khan.
    - (III) Malek Salar Khan.
      - (V) Malek Budhan Khan.
        - (VI) Malek Mujahid Khan.
        - (VII) Malek Ali Sher Khan.
          - (VIII) Malek Sikander Khan.
    - (IV) Malek Usman Khan or Jabdal.
    - Malek Hetam Khan.
      - (IX) Malek Gazni khan. I.
      - (X) Malek Khan.
        - (XI) Dewan Gazni Khan II.
          - (XII) Dewan Pahad Khan I.
        - (XIII) Dewan Firoz Khan or Kamal Khan.
          - (XIV) Dewan Mujahid Khan II.
          - Salim Khan.
            - (XVI) Dewan Fateh Khan.
              - Pir Khan.
                - Fateh Khan.
                  - (XXIV) Dewan Firoz Khan.
                    - (XXV) Dewan Fateh Khan.
                      - (XXVI) Dewan Jorawar Khan.
                        - (XXVII) Dewan Sher Muhammad Khan.
                          - Tale Mahummad Khan. (Born on 7-7-1883).
                          - Yavar Husen Khan. (Born on 9-5-1887).
                      - Ahmed Khan.
                      - Usman Khan.
                        - Husen Khan.
                          - Zabardast Khan,
                      - Sikandar Khan.
            - (XV) Dewan Kamal Khan or Karan Kamal.
              - (XVII) Dewan Firoj Khan.
                - (XVIII) Dewan Karimdad Khan.
                  - (XIX) Dewan Pahad Khan II.
                - (XX) Dewan Bahadur Khan.
                  - (XXI) Dewan Salim Khan.
                    - (XXII) Dewan Sher Khan.
                    - Sona Bubu.
                      - Mubariz Khan.
                - Usman Khan.
                  - Mujahid Khan.
                    - Usman Khan.
                      - (XXIII) Dewan Samsher Khan.

§ The founder of this family was Khurramkhan.

પાલણપુર.

ક્ષેત્રફળ.........................૧૭૬૫.૯૧ ચો. મૈલ.

વસ્તી.........................૨,૨૨,૬૨૭.

ગાયકવાડ જમા..............રૂ. ૩૮,૪૬૧-૮-૭.

સરાસરી ઉપજ..............રૂ. ૭,૮૬,૭૯૭,

પાલણપુર શબ્દની ઉત્પત્તિ.

પાલણપુરને આગળ પ્રલ્હાદપાટણ તેના વસાવનારના નામ ઉપરથી કહેતા હતા, અને તે વસાવનાર ચંદ્રાવતીના જુના પરમાર રાજ્યનો એક સરદાર હતો. ચંદ્રાવતીના ધારાવર્ષ પરમારના ભાઇ પ્રલ્હાદદેવે તે વસાવ્યું હતું. સંવત શકની શરૂઆત પહેલાં બે સદી સુધી એ દેશ ઉજ્જડ રહ્યો હતો એમ કહેવાય છે. ત્યાર પછી પાલનસી નામના ચહુઆણે તે ફરી વસાવ્યું તેના ઉપરથી હાલનું પાલણપુર નામ પડ્યું છે. બીજાઓ એમ કહે છે કે પાલ પરમારે તે વસાવ્યું અને તેના ભાઇ જગદેવે જગાણા વસાવ્યું.

સિમા.

૨. પાલણપુર સંસ્થાન તેના ત્રણે ભાગો ધાણદાર, ડીસા અને ધાનેરા તે સુદ્ધાંત આબુપર્વતથી ગાયકવાડના પાટણ પરગણા સુધી ઉત્તર દક્ષિણ ૫૪ માઇલ અને વિરમપુરથી થરાદ સુધી પૂર્વ પશ્ચિમ ૬૦ માઇલના વિસ્તારમાં આવેલું છે, તેની ઉત્તરે મારવાડ અને શિરોઇ, પૂર્વે શિરોઇ અને મહિકાંઠા માંહેનું દાંતા, દક્ષિણે ગાયકવાડ તાબાના પાટણ અને ખેરાળુ તાલુકા અને પશ્ચિમે થરાદ, દીઓદર ને કાંકેજ છે.

દેખાવ.

૩. પાલણપુર કસબાની નજીકમાં રેતીની ટેકરીઓ આવેલી છે. ઉત્તર અને પૂર્વમાં અરવલી પહાડનો પ્રદેશ જંગલી અને ખાડા ટેકરાવાળો છે. અને પશ્ચિમે થરાદ ને કાંકેજ તરફનો ભાગ ઝાડીવાળો છે ને જંગલો આવેલાં છે. પાલણપુરથી ઉત્તરે ૧૨ મૈલ સુધી પહાડોની હારો શરૂ થાય છે તે પાલણપુરને સીરોહીથી છુટું પાડે છે.

હવા.

૪. સપ્ટેમ્બર અને અકટોબર સિવાય હવા સારી રહે છે તોપણ કોઇ કોઇ વખત ગરમી સખ્ત પડે છે. શિયાળામાં ૮૨ થી ૪૫ ડીગ્રી સુધી પારો રહે છે, ઉનાળામાં ૧૧૨ થી ૬૦ ડીગ્રી સુધી રહે છે, અને ચોમાસામાં ૯૮ થી ૭૨ ડીગ્રી સુધી પારો રહે છે. સરાસરી વરસાદ ૨૦ ઇંચ ને ૨૫ દોકડા સુધી પડે છે.

નદીઓ.

૫. પાલણપુર સંસ્થાનમાં બનાસ, સરસ્વતી અને ઉમરદસી એ ત્રણ નદીઓ વહે છે અને નાનાં નાળાં આવેલાં છે. બનાસ સિવાયની બધી નદીઓ ઇશાન તરફના ડુંગરોમાંથી નીકળી પશ્ચિમ તરફ વહી રણમાં અથવા તે નજીકમાં ખાલી થાય છે અથવા અદ્રશ્ય થઇ જાય છે.

ડુંગરો.

૬. હાથીદરા નામના ડુંગરોની એક હાર છે; જેમાં મુખ્ય શિખરો શંખદેવી, દીવાનીઆ, ગંગુ, સુરબકરી, ગુરૂકા પહાડ અને લોલન વિગેરે છે, જાસોર અને ચોટીલાના ડુંગરો કુદરતી દેખાવ માટે પ્રસીદ્ધ છે.

૭. પાલણપુર રાજ્યમાં ભૂસ્તર સંબંધી માપણી થઇ નથી તેમ અદ્યાપી સુધી બરોબર તપાસ થયો નથી; તે ઉપરથી આ રાજ્યમાં કઇ કઇ જાતના ખનીજ પદાર્થો છે તે કહેવું અશક્ય છે પણ તે બાબતમાં ઇજારા માગનારાઓ તરફથી મળેલી હકીકત ઉપરથી જણાય છે કે કલઇ, ત્રાંબુ અને મેંગેનીઝનાં ચીન્હ જણાય છે. કેટલાક ભાગમાં અબરખની ખાણો છે, પણ તે હલકી જાતની છે એટલે તેમાં ફાયદા જેવું નથી. હાલના નામદાર દીવાન સાહેબ અને મુખ્ય કારભારી મી. પટવારી રાજ્યમાં ખનીજનો ઉદ્યોગ વધારવા ઘણી ખંત રાખે છે, પણ તેમને હજુ સુધી ફતેહ મળી નથી.

ખનીજ પદાર્થો.

૮. જંગલનું ક્ષેત્રફળ અંદાજે લગભગ ૩૦૦ ચોરસ મૈલ છે. તેમાં ઘણાં અગત્યનાં ઝાડોમાં બાવળ, ખેર, ધવ, સાલર, કથ, બારસીસમ, અબનુસ, કછનર, જીંજારા, કડાયા, બેડા, રોન, જાંબુ, પીપળા, ખાખરા, અરીઠા, ગરમાળા, આવળ, આમલી, નીમ, ખાનસરા, મીણ, કાળી અને સફેદ મુશળી, બીલી, મુજ, આંબળાં, જંગલી ભીંડી, આકડાના રેસા, આવળની છાલ અને બાબરફાસ છે. ચારાની બીજી જાતની ઘાસો એ સામાન્ય પેદાશ છે. ગયા વરસમાં જંગલની પેદાશ રૂ. ૧૭,૩૫૬–૫–૦ ની આવી હતી અને ખર્ચ રૂ. ૪,૪૪૫–૧૦–૨ થયું હતું.

જંગલ

૯. ઇ. સ. ૧૮૧૩ ના વસ્તી પત્રક પ્રમાણે આ શહેરમાં ૬,૧૦૦ ઘર હતાં ત્યાર પછી ઇ. સ. ૧૮૭૨ ના વસ્તી પત્રક પ્રમાણે ૧૭,૧૮૯ માણસોની વસ્તી હતી. સને ૧૯૦૧ ની વસ્તી મુજબ ૧૭,૭૯૯ માણસોની વસ્તી હતી જેમાંના ૯,૮૩૫ હિંદુઓ, ૬,૩૩૪ મુસલમાન, ૨,૩૬૬ જૈન અને ૬૪ બીજી જાતનાઓ હતા. મુસલમાનોનો મોટો ભાગ દરબારની નોકરીમાં છે, તેઓ ગરીબ હાલતમાં છે. જૈનોની સંખ્યા વિશેષ છે અને તેઓ મોટા વેપારી ને પૈસાવાળા પણ છે. અત્રે ઘણી જાતનાં સુગંધી તેલો થાય છે; જેવાં કે ચંપા અને કેવડાનું—અને તે માટે મારવાડ ને બીજા ઠેકાણાના વેપારીઓ અહીં તણાઇ આવે છે. અહીંની મુખ્ય નિકાસ—ઘી, તલ, સરસવ, મધ અને મીણની છે, અને મુખ્ય આયાતમાં લોખંડ, કરીયાણું, ગોળ, તમાકુ, હાથીદાંત અને કાપડ છે.

પાલણપુર શહેર.

શહેરને ફરતો ઇટ અને ચુનાથી બાંધેલો કોટ છે. તે દીવાન બહાદુરખાનજી (૧૭૪૩–૧૭૮૧) એ ઈ. સ. ૧૭૫૦ માં બંધાવ્યો હતો. કોટની ઊંચાઇ ૧૭ થી ૨૦ ફુટ છે, જાડાઇ ૬ ફુટ છે અને ઘેરાવામાં ૩ મૈલ છે. કોટને બુરજવાળા સાત દરવાજા છે અને તેના ખુણાઓમાં બુરજો છે. શહેરમાં ચાર જૈન દેરાસરો છે ને ૧૭ મસીદો વગેરે છે, તેમાં કંઇ પણ જોવા જેવું નથી. કોટની બહાર બે હિંદુ ધર્મનાં મંદિરો છે, ત્રણ ધર્મશાળાઓ છે અને આગળના રાજકર્તાઓ તથા તેમના કુટુંબની કબરો છે; તેમજ સારા કોતર કામના મુસલમાની ઢબના રોજાઓ છે. હિંદુઓનાં મંદિરો પૈકી પાતાલેશ્વર મહાદેવનું મંદિર જે નામ જમીનની અંદર હોવાથી પડેલું છે. તે પાટણના સિદ્ધરાજ જયસિંહે (ઇ. સ. ૧૦૯૪–૧૧૪૩ માં) બંધાવ્યું હતું એમ કહેવાય છે અને તે સિદ્ધરાજનો જન્મ સ્થાનિક ઇતિહાસ પ્રમાણે પાલણપુરમાં થયો હતો.

શહેરની બહાર પોલીટીકલ એજન્ટ સાહેબની અને તેમના ત્રણ આસીસ્ટંટોની કચેરીઓ છે અને બીજાં મકાનો છે. બે હોસ્પિટલો, એક પોસ્ટ ઓફિસ અને એક તાર ઓફિસ છે. હાલના દીવાન સાહેબના વખતમાં મ્યુનિસિપાલખાતું કહાડવામાં આવ્યું છે અને રેલ્વે સ્ટેશનથી શહેર અને રેસીડેન્સી સુધીના રસ્તા બાંધવામાં આવ્યા છે.

માહાલ અને થાણાં.

૧૦. પાલણપુર સંસ્થાન ચાર મહાલમાં વહેંચાયલું છે. ધાણધાર મહાલ જેમાં રોહો, હાથીદરા, સામઢી અને જેથી આવી જાય છે, ડીસા મહાલ, તથા ધાનેરા મહાલ જેમાં ખીમત સમાયલું છે. અને પાંથાવાડા મહાલ જેમાં દાંતીવાડા છે. પાલણપુર સંસ્થાનમાં સાત થાણા જેઓનાં નામ પાલણપુર, ગઢ, મેતા, ચીત્રાડા, ડીસા, ધાનેરા અને પાંથાવાડા છે. બધાં મળી ૫૦૮ ગામો છે. ધાનધાર મહાલમાં ચાર પરગણાં છે. પાલણપુર પરગણામાં ૧૧૭ ગામો છે, ગઢમાં ૩૦, મેતામાં ૪૩ અને ધનાલીમાં ૬૨ ગામો છે. આ મહાલની એકંદર ઉપજ રૂ. ૩,૭૫,૦૦૦ ની છે. ડીસા મહાલમાં ૧૨૭ ગામો છે અને વાર્ષિક ઉપજ રૂ. ૮૫,૦૦૦ ની છે. ધાનેરા એ ત્રીજો મહાલ છે જેમાં ૭૪ ગામો છે અને વાર્ષિક ઉપજ રૂ. ૨૮,૦૦૦ ની છે. પાંથાવાડા ચોથો મહાલ છે જેમાં ૫૦ ગામો છે અને ઉપજ રૂ. ૧૨,૦૦૦ ની છે. આ શિવાય બીજાં પાંચ ગઢવાડાના ગામો છે જે થોડુંક થયું ધનાલી પરગણામાં ઉમેરવામાં આવ્યાં છે. આ બધાં મળી ૫૦૮ ગામોની કુલ ઉપજ §રૂ. ૫,૦૦,૦૦૦ ની થાય છે. આ ૫૦૮ વસ્તીવાળાં ગામો સિવાયનાં બીજાં કેટલાંક વેરાન ગામો છે. આ વસ્તીવાળાં ગામોમાં ૨૫૫ ગામો ખાલસાનાં છે, ૧૨૯ ગામો જાગીરદારો સાથે ભાગવાળાં છે, ૧૩ ગામો ધર્માદાનાં છે, ૩૨ ગામો પટાવતનાં છે, ૮ ગામ ભાયાતોનાં છે, ૧૩ ગામો જીવાઇમાં આપેલાં છે, ૪૧ જમૈયા ગામો છે અને ૧૭ જાગીરી ગામો છે.

જમીન વહીવટ.

૧૧. કાઠીયાવાડની માફક મુલ ગરાસીયાના દરજ્જાનો કોઇ વર્ગ આ રાજ્યમાં નથી. આ સંસ્થાનમાં રજપુતો અને બીજા જાગીરદારો છે જેઓ અમુક મહેસુલનો હક્ક ધરાવે છે. બધાં મળી ૨૫૫ ખાલસા ગામો છે તેમાંના કેટલાએકમાં વીઘોટી દાખલ કરવામાં આવી છે અને માપણીનું કામ જેમ જેમ પૂરૂં થતું જાય છે તેમ તેમ બીજા ગામોમાં વીઘોટી દાખલ કરવામાં આવે છે. વીઘોટીનો દર એક સરખો નથી. આગળનાં થોડાંએક વરસોની સરાસરી ઉપજ ઉપર દર મુકરર કરવામાં આવે છે. ધાણધાર મહાલમાં રીતસર વર્ગવારી કરવામાં આવી છે. જે ગામોમાં વીઘોટી દાખલ કરવામાં આવી નથી તે ગામોમાં કળતરનો રીવાજ છે કેટલાક મહાલોમાં દર સાંતીડે ઉચક રકમ લેવાય છે તેને હળીઓ કહે છે. ધાણધાર મહાલ જેમાં વીઘોટી દાખલ કરી છે તે શિવાયના બધા મહાલોના ઘણા ગામોમાં આ વહીવટ છે. સાંતી ઉપર દર મુકરર કરવામાં બળદની સંખ્યા અને કુટુંબમાં કેટલાં માણસો છે તેનો ખ્યાલ કરવામાં આવે છે. નામદાર દીવાન સાહેબ સર શેરમહમદખાનજી સાહેબે નવા કુવાઓ બનાવવામાં અને નવા ગામો વસાવવામાં ઘણી કાળજી રાખી છે. તેઓ ઇ. સ. ૧૮૭૭ માં ગાદીએ આવ્યા ત્યાર પછી ૬૯ ગામો નવાં વસાવ્યાં અને ઘણી ખેડવા લાયક જમીન જે ડતર પડી હતી તે ખેડાવી. કાચા કુવાની સંખ્યામાં પણ વધારો સારો થયો છે. ખેડુત વર્ગમાં મુખ્ય કરી કડવા કણબી, મુમનો, રજપુતો, રબારી, કોળી બ્રાહ્મણ, ભીલ અને ઢેડ લોકો છે તેમાં મુમનો અને આંજણા કણબીઓ સારા ખેડુતો છે.

સંવત ૧૯૫૬ ના દુકાળના વખત પહેલાં રાજ્યમાં શીલીક હતી તેમાંથી તંગ હાલતના ખેડુતોને કુવા બાંધવા સારૂ દર વરસે દર સેંકડે ત્રણ ટકાના વ્યાજે પૈસા ધીરવામાં આવ્યા હતા. આ રકમ ખેડુતો ભરી શકે તેવા નાના નાના હપતાથી તેમની પાસેથી વસુલ કરવામાં આવે છે.

---

§ પાલણપુર રાજ્યના ખાલસા ગામોની ઉપજ રૂ. ૫,૦૦,૦૦૦ છે પણ બીજા પટાવત અને ભાયાતી ગામોની ઉપજ ગણીએ તો એકંદર આંકડો રૂ. ૭,૮૬,૭૯૭ મુકયો છે તેટલી ઉપજ છે.

ગામોમાં પટેલ અને તલાટીનું બંધારણ છે તેઓ જમીનનું મહેસુલ અને રાજ્યનું લહેણું બરોબર વસુલ કરવાને બંધાયલા છે. ગામોમાં ચોકીયાતો હોય છે તેઓ ગામની ચોકી કરે છે અને તેના બદલામાં ચાકરીઆ જમીન તેમને મળે છે. ચોકીયાતોને જે ચાકરીયા જમીન મળે છે તેની વાર્ષિક ઉપજ રૂ. ૪૬,૬૮૦ ની છે. દરેક ગામમાં એક હવાલદાર હોય છે. તલાટી અને હવાલદારને તેમનો હક્ક ગામમાંથી મળે છે. પટેલોને તેમની ચાકરીના બદલામાં અમુક જમીન માફીમાં મળે છે અને તે ઉપરાંત કેટલાક હક્ક મળે છે. જમીન રેતાળ છે તેને થલીયા કહે છે. હલકી રેતી સાથે મળેલી ગોરાડુ જમીન જુદી જુદી જાતના કઠોળને માટે લાયક છે અને રેતાળ જમીન તલ વિગેરેને માટે લાયક છે.

ધાણધારમાં ડીસા, ધાનેરા અને પાંથાવાડાના અમુક ભાગોમાં જમીન ફળદ્રુપ છે અને તેમાં ચોમાસુ, શિયાળુ, ઉનાળુ અને રવીનો પાક થાય છે. ડીસા ધાનેરા, પાંથાવાડા, ખીમત. ડાભેલા, હાથીદરા, વીરમપુર અને જેથીના બીજા ભાગોમાં જમીન ફળદ્રુપ નથી અને તેમાં ફક્ત ચોમાસું પાક થાય છે, જેવા કે કઠોળ, બાજરી, જુવાર, તલ, સરસવ અને એરંડા, અને શિયાળુ પાકમાં જુવાર, ચણો અને ડાંગર.

રાજ્યમાં બધા મળી પાકા કુવા ૪૫૬૯ અને ૪૧૪૪ કાચા કુવા છે. ૨૯૭ ગામોમાં માપણી થઇ છે અને ૧૮૭ ગામોમાં વીઘોટી દાખલ કરવામાં આવી છે.

સંવત ૧૯૩૫ માં માપણીનું કામ શરૂ થયું હતું અને સંવત ૧૯૪૩ માં વીઘોટી દાખલ કરવામાં આવી હતી.

નિકાસ અને આયાત જકાત શિવાય પાલણપુર, ડીસા, ધાનેરા અને પાંથાવાડામાં નાકાવેરો સાધારણ દરથી લેવામાં આવે છે તેમાંથી મ્યુનિસિપાલીટીનું ખર્ચ કરવામાં આવે છે. છેલ્લા ૧૩ વરસની નાકાદાણની સરાસરી વાર્ષિક ઉપજ રૂ. ૩,૦૦૦ ની થાય છે.

૧૨. પાલણપુર રાજ્ય વડોદરા દરબારને દર વરસે રૂ. ૩૮,૪૬૧-૮-૭ ની જમાં આપે છે.

જમા. વડોદરા રાજ્યનાં નીચે જણાવેલાં ગામો પાલણપુરને દર વરસે નીચે પ્રમાણે જમા આપે છે.

		રૂ. આ. પાઇ.
૧	લુખારણ...	૨૭—૦—૦
૨	સમોદા...	૪૫—૦—૦
૩	મુડવાડા...	૨૫—૦—૦
૪	નાગવાસણા	૧૦૯—૦—૦
૫	મુણા...	૩૬—૦—૦
૬	ખારડા...	૧૮—૦—૦
૭	દેલીઆથલી...	૨૦—૦—૦

થરાદનાં નીચે લખ્યાં ગામો પાલણપુરને નીચે પ્રમાણે જમા આપે છે.

		રૂ. આ. પાઇ.
૧	ડુઆ...	૪૫—૮—૯
૨	વારા...	૭—૦—૦
૩	થારવાડા...	૨૦—૦—૦
૪	સીધોતરા...	૫—૦—૦

૫	ગોઢાસર...	૪—૦—૦
૬	સેરાઓ...	૫—૦—૦
૭	પાવડાસણ...	૫—૦—૦
૮	લાલપુરા...	૧૨—૦—૦
૯	કોરડા...	૭—૦—૦

પાલણપુરનાં નીચે લખ્યાં ગામો થરાદને જમા આપે છે.

		રૂ. આ. પાઈ.
૧	વાસણા વાતમ	... ૩—૦—૦
૨	લાખણી	...૪૧—૦—૦
૩	બલોધર	... ૨—૮—૦
૪	વેંછીવાડા	...૧૩—૦—૦
૫	લવારા	...૧૫—૦—૦
૬	મધરાવા	...૨૫—૦—૦
૭	લેલાવા	... ૬—૦—૦
૮	કુંવારલા	... ૮—૦—૦
૯	જડીયા	... ૬—૦—૦
૧૦	નેનાવા ભાજણા	...૪૧—૦—૦

દાંતા સંસ્થાનમાં પાલણપુર સ્ટેટનો $\frac{૭}{૧૬}$ ભાગ હતો, તેને બદલે હવે દાંતા દર વર્ષે રૂ. ૫૦૦ પાલણપુર સ્ટેટને આપે છે.

દુકાળ. ૧૩. સંવત ૧૯૫૬ ના ભયંકર દુકાળે લોકોને તથા રાજ્યને મોટું નુકશાન કર્યું છે. રાજ્ય તરફથી શરૂઆતમાં દુકાળના કામનો બંદોબસ્ત કરવામાં આવ્યો હતો, પણ તા. ૧૦ મી ડીસેમ્બર સને ૧૮૯૮ ના રોજે એ કામનો બંદોબસ્ત મે. પોલીટીકલ એજંટ સાહેબે પોતાના હસ્તક લીધો. એ કામ સને ૧૯૦૦ ના અગસ્ટ માસમાં ખલાસ થયું. ડીસેમ્બરથી અગસ્ટ સુધીમાં દુકાળને માટે એજન્સિએ આ સંસ્થાનની વતી સરકાર પાસેથી રૂ. ૮,૦૦,૦૦૦ લીધા અને તે રકમ પુરેપુરી નીચે લખેલ દુઃખમોચન કામોમાં ખરચી.

		રૂપિઆ.
૧.	હરમતીયાનું તળાવ	૨,૭૭,૧૨૫.
૨.	ડીસાનો રસ્તો	૨,૦૯,૭૨૭.
૩.	ચીત્રાસણીમાં પથ્થર ફોડવાના કામ માટે	૧,૧૬,૬૯૫.
૪.	ગોબરીનું તળાવ પાલણપુર પાસે	૭૭,૫૨૨.
૫.	માનસરોવર તળાવ પાલણપુર પાસે	૫૩,૭૪૦.
૬.	જગાણાનું તળાવ	૩૬,૭૬૮.
		૭,૧૧,૫૭૭.

ઈ. સ. ૧૮૯૯—૧૯૦૦ ના દુકાળમાં ખેડુતોને તગાવી આપવા પાલણપુર રાજ્યે બીજા પચાસ હજાર રૂપિઆ સરકાર પાસેથી લીધા. ઈ. સ. ૧૯૦૧ અને ૧૯૦૨ ના તંગીના વરસોમાં સરકાર પાસેથી પંચોતેર હજાર રૂપિઆ લીધા. તેમાંથી પચીસ હજાર રૂપિઆ રોહોથી લોલન પહાડ સુધી ગાડા રસ્તો બાંધ્યો જેથી અંબાજી માતાએ જનાર જાત્રાળુઓને મોટું સુખ થયું છે.

ઇ. સ. ૧૯૦૨-૦૩ માં પાલણપુર દરબારની અરજ ઉપરથી સરકારે મહેરબાની કરી બીજા ત્રણ લાખ રૂપિઆ, ઇ. સ. ૧૮૯૯-૧૯૦૦ ના દુકાળમાં આ સંસ્થાનને રાજ્યના પોતદાર પાસેથી ત્રણ લાખ રૂપિઆ લીધા હતા તેનો ચુકતે ફડચો કરવા સારૂ ધીર્યા. ત્યાર પછીથી રાજ્યમાં ત્રીજોરીનો વહીવટ દાખલ કરવામાં આવ્યો છે. પાલણપુર દરબારની અરજ ઉપરથી નામદાર સરકારે મહેરબાની કરી હડમતીયા તળાવ જે સને ૧૮૯૯—૧૯૦૦ના દુકાળમાં દુઃખમોચનના મુખ્ય કામો પૈકીનું એક હતું, તે કામ ઉપર એજન્સિ હસ્તકથી ખર્ચેલા રૂ. ૨,૭૭,૦૦૦ પુરેપુરા માફ કર્યા છે. ઇ. સ. ૧૮૯૯ પછી પાલણપુર રાજ્ય તરફથી કરેલ હપતા વખત સર સરકારને દેવા પેટે ભરવામાં આવે છે. હવે સરકારના એ રાજ્ય પાસે રૂ. ૮,૬૪,૨૩૭-૧૩-૧ બાકી છે.

૧૪. હજુર કોર્ટ—છેવટની અપીલો મુખ્ય કારભારી સાંભળે છે, અને પુનરાવલોકનનું કામ નામદાર દીવાન સાહેબ અને મુખ્ય કારભારી મળી કરે છે. બધા વિશેષ અધિકાર તેમને છે.

ન્યાય.

(૨) એપેલેટ કોર્ટ—દીવાની અને ફોજદારી મુકદ્દમાઓની પ્રથમ અપીલ આ કોર્ટ સાંભળે છે. આ કોર્ટને સેશન કોર્ટનો અધિકાર છે. સેશન કામ સામેની અપીલ મુખ્ય કારભારી સાંભળે છે અને પાંચ વરસની ટીપ અને તે ઉપરાંતની ટીપ માટે હજુરની મંજુરી લેવી પડે છે.

(૩) સર ન્યાયાધીશની કોર્ટ—ફોજદારી કામમાં એ કોર્ટને બે વર્ષની ટીપ અને રૂ. ૧,૦૦૦ સુધી દંડ કરવાનો અધિકાર છે. દીવાની કામમાં રૂ. ૧,૦૦૦ ઉપરાંતના દાવા સાંભળવાનો અધિકાર છે.

(૪) પહેલા વર્ગના માજીસ્ટ્રેટની કોર્ટ—આ કોર્ટને એક વર્ષની ટીપ અને રૂ. ૨૦૦ સુધી દંડ કરવાનો અધિકાર છે.

(૫) દીવાની કોર્ટ—રૂ. ૧,૦૦૦ સુધીના દાવા સાંભળે છે.

(૬) સ્મોલકોઝ કોર્ટ—હલકા અને નાણાં સંબંધી દાવાઓ રૂ. ૭૫ સુધીના સાંભળે છે.

તહેસીલદારોના અખત્યાર.

ડીસા તહેસીલદારને પહેલા વર્ગના માજીસ્ટ્રેટનો અને દીવાની કામમાં રૂ. ૧,૦૦૦ સુધીના દાવા સાંભળવાનો અધિકાર છે. ડાભેલા તહેસીલદારને ફોજદારી સત્તા નથી, પણ રૂ. ૩૦ સુધીના દીવાની દાવા સાંભળવાનો અધિકાર છે. બીજા તહેસીલદારોને બીજા વર્ગના માજીસ્ટ્રેટનો અધિકાર છે. પાંથાવાડા તહેસીલદારને રૂ. ૨૦૦ સુધીના દીવાની દાવા સાંભળવાનો અધિકાર અને ગઢ, મેતાને ધનાલીના તહેસીલદારોને રૂ. ૫૦ સુધીના દીવાની દાવા સાંભળવાનો અધિકાર છે. લીમજના જાગીરદારો જેઓને ધાનેરા મહાલમાં ત્રણ ગામ છે તેઓના તરફથી બાપલા કામદારને ફોજદારી અધિકાર બે માસની સજા અને રૂ. ૫૦ સુધીનો દંડ કરવાનો અધિકાર છે તથા રૂ. ૫૦૦ સુધીના દીવાની દાવા સાંભળવાનો અધિકાર છે. આ હક બદલ લીમજના ઠાકોરને જ્યારે માગે ત્યારે બે સ્વારો લઈ રાજ્યની નોકરી કરવી પડે છે.

આ સંસ્થાનમાં નીચે લખ્યા સ્થાનિક કાયદાઓ અમલમાં છે.

(૧)	દીવાની કામ ચલાવવાનો કાયદો	(ઇ. સ. ૧૮૯૯)
(૨)	ફોજદારી કામ ચલાવવાનો કાયદો... ...	(ઇ. સ. ૧૮૯૯)
(૩)	પીનલ કોડ.	(ઇ. સ. ૧૮૯૯)
(૪)	મુદતનો કાયદો.	(ઇ. સ. ૧૮૯૬)
(૫)	રેજીસ્ટ્રેશનનો કાયદો.	(ઇ. સ. ૧૮૯૩)
(૬)	સ્ટેમ્પનો કાયદો.	(ઈ. સ. ૧૮૯૬)
(૭)	પોલીસનો કાયદો	(ઇ. સ. ૧૮૯૨)
(૮)	જાનવરો ઉપર ઘાતકીપણું અટકાવવાનો કાયદો.	(ઇ. સ. ૧૮૯૮)
(૯)	કસ્ટમ એકટ....	(ઇ. સ. ૧૮૯૦)
(૧૦)	મ્યુનિસિપલ એકટ	(ઇ. સ. ૧૮૮૮)
(૧૧)	હથીયારને લગતા નિયમો.	(ઇ. સ. ૧૯૦૫)

૧૫. પાલણપુર રાજ્યમાં લેવી કહાડી નાખ્યા પછી ધોરણસર પોલીસ સ્થાપવામાં આવી છે.

પોલીસ. પાલણપુર સંસ્થાનની પોલીસમાં એક પોલીસ કામદાર, ૧૧ ફોજદારો, ૧ ડ્રીલ માસ્તર, ૧ બ્યુગલચી, ૪૪૦ પ્યાદલ પોલીસ, ૧૬૩ સ્વારો, ૧૨ ઉંટ સ્વારો અને ૨૩૩૪ ગામડાંની વીલેજ પોલીસને ૧૦૦ વજેદારો છે. એક ઓપીયમ ઇન્સપેકટર છે. પોલીસનું કુલ ખરચ રૂ. ૮૪,૬૮૨ નું છે. પોલીસ કામદારને દર માસે રૂ. ૧૦૦ નો પગાર છે અને તે મધ્યસ્થ પોલીસ ઉપર દેખરેખ રાખે છે. ધાણધાર મહાલમાં ત્રણ ચીફ કોન્સટેબલો અથવા ફોજદારો છે; તેમાં એક પરગણા માટે, એક શહેર માટે અને એક ચીત્રાસણીમાં રહે છે. બે ફોજદારો ડીસા અને આગથલામાં અને એક એક બાકીના મહાલોમાં રહે છે. આગળ રાજ્ય અને એજન્સિના કેદીઓને રાજ્યની જુની તુરંગમાં ભેગા રાખવામાં આવતા હતા, પણ સંવત ૧૯૪૯ માં રૂ. ૯૦,૦૦૦ ના ખરચથી નવી જેલ બાંધવામાં આવી છે.

૧૬. પાલણપુર રાજ્ય ઇંગ્રેજ સરકાર તરફ વફાદારી માટે પ્રસિદ્ધ છે અને જુદે જુદે પ્રસંગે નામદાર સરકારને મદદ આપી છે. અફગાન લડાઇ વખતે સરકારને

રાજ્યની વફાદારી. ૨૦૦ ઉંટોની મદદ સને ૧૮૭૯–૮૦ માં આપવામાં આવી હતી. અને ઇ. સ. ૧૮૮૫–૮૬ માં ૪૦૦ ટટ્ટુઓ કાબુલ ખાતે જતા એલચી માટે આપ્યાં હતાં. આ વફાદારીના બદલામાં તેમજ બીજા ધર્માદા કામોના બદલામાં નામદાર ઇંગ્રેજ સરકારે ઇ. સ. ૧૮૯૩ માં કે. સી. આઇ. ઇ. નો અને ઇ. સ. ૧૮૯૯ માં જી. સી. આઇ. ઇ. ના ખિતાબો આપ્યા છે.

૧૭. હાલના નામદાર દીવાન સાહેબના વખતમાં જે ઉપયોગી મકાનો બંધાવ્યાં તેમાં મુખ્ય નીચે પ્રમાણે છે:—એજન્સી બંગલો મોટા ખર્ચથી બંધાવેલો છે. તાલુ-

જાહેર કામો. કદારી સ્કુલ સને ૧૮૮૪ માં રૂ. ૭૦૦૦ ના ખર્ચથી, ખાસ મહેલ ઇ. સ. ૧૮૮૪ માં રૂ. ૬૦,૦૦૦ ના ખર્ચથી દીલખુશાલ બાગ રૂ. ૪૦,૦૦૦ ના ખર્ચથી અને ઇ. સ. ૧૮૯૦ માં રૂ. ૯૦,૦૦૦ ના ખર્ચથી જેલ બંધાવામાં આવી છે. અને વિકટોરીયા જ્યુબિલી ઇનસ્ટીટયુશન, ગુડફેલો હોસ્પિટલ, સ્કોટ કન્યાશાળા, હાઇસ્કુલ બીલ્ડીંગ, લીજેટ મારકીટ તથા જેકશન હોલ એ ઉપયોગી મકાનો હાલના નામદાર દીવાન સાહેબના અમલમાં બંધાવવામાં આવ્યા છે.

મુંબાઇ ઇલાકાના સુધરેલા વિચારના રાજાઓમાં તેઓ એક છે. પાલણપુર રાજ્ય એક આગેવાની ધરાવનારૂં અને તેનો રાજકારોબાર દાખલો લેવા લાયક છે.

કેળવણી.

૧૮. પાલણપુરમાં હાઇસ્કુલ ઇ. સ. ૧૮૯૦ માં ઉઘાડવામાં આવી છે તેમાં હાલ ૨૩૬ છોકરાઓ ભણે છે. આ રાજ્યમાં બે તાલુકા સ્કુલો છે તેમાં ૪૦૯ છોકરા ભણે છે. એક કન્યાશાળા છે તેમાં ૧૦૧ છોકરીઓ ભણે છે. એક ઉર્દુ સ્કુલ છે તેમાં ૧૪૨ છોકરા ભણે છે અને ૧૭ નિશાળો ગામડાઓમાં છે તેમાં ૯૧૬ છોકરા ભણે છે. વળી બે ગ્રેન્ટ ઇનિ એડ નિશાળો છે. એ પ્રમાણે આ રાજ્ય દરવરસે રૂ. ૧૫,૦૦૦ પોતાની રૈયતની કેળવણી પાછળ ખરચે છે. ઇ. સ. ૧૮૯૦ માં હાઇસ્કુલ ઉઘડયા પછી ૪૨ છોકરાઓ મેટ્રીકયુલેશન પરિક્ષામાં, ૭ છોકરાઓ સ્કુલફાઇનલની પરિક્ષામાં, ૪ એલ. એમ. એન્ડ એસ. ની પરિક્ષામાં અને ૩ બી. એ. ની પરિક્ષામાં પાસ થયા છે; વળી ૪ જણ બી. એ. એલ. એલ. બી. અને એક સોલીસીટર, એક જણ હાઇકોર્ટ પ્લીડર અને ૫ જણ હોસ્પિટલ આસીસ્ટંટ થયા છે.

ઇસ્પિતાલ.

૧૯. પહેલ વહેલી ઇસ્પિતાલ ઇ. સ. ૧૮૩૮ માં ઉઘાડવામાં આવી તે વખતે તેમાં કેળવાયેલા હોસ્પિટલ આસીસ્ટંટોથી કામ ચાલતું હતું. પછીથી યોગ્ય થયેલ, પહેલ વહેલો ડાકટર ઇ. સ. ૧૮૭૦ માં રાખવામાં આવ્યો. ડાક્ટર સર ભાલચંદ્ર ભાટવડેકરે આ ઇસ્પિતાલને સારા પાયા પર મૂકી, ત્યાર પછી સાત વર્ષ સુધી એજન્સી હોસ્પિટલના આસીસ્ટંટ સરજનની દેખરેખ નીચે રહી, પણ આખરે ઈ. સ. ૧૮૯૧ માં છુટી પડી. આ ઇસ્પિતાલનો ખરચ વાર્ષિક રૂ. ૧૦,૦૦૦ નો છે.

લાઇબ્રેરી.

૨૦. લાયબ્રેરીનું ફંડ કર્નલ પાર સાહેબની સુચના ઉપરથી ઇ. સ. ૧૮૭૨ માં ઉભું કરવામાં આવ્યું. તેમાં નામદાર દીવાન સાહેબે રૂ. ૨,૫૦૦ ની રકમ ભરી અને રૂ. ૨,૫૦૦ પાર સાહેબે એજન્સીમાંનાં સ્વસ્થાનો અને તાલુકાઓમાંથી ભેગા કર્યા. આ પ્રમાણે રૂ. ૫,૦૦૦ ની મૂડીથી ફંડ ઉભું કરવામાં આવ્યું હતું. આ સંસ્થાનની વૃદ્ધિ માટે એજન્સીના તે વખતના પરસનલ આસીસ્ટંટ મી. મણિભાઇ જશભાઇએ ઘણી સારી ઉલટથી ભાગ લીધો હતો. નામદાર દીવાન સાહેબે બીજા રૂ. ૧,૦૦૦ ની મદદ ઈ. સ. ૧૮૮૫ માં કરી હતી. નામદારે દીવાન સાહેબે પોતાની હમેશની ઉદારતા પ્રમાણે હાલમાં જે સુંદર મકાન વિક્ટોરીયા જ્યુબિલી ઇનસ્ટીટ્યુશન લાયબ્રેરીના નામથી ઓળખાઈ છે, તે રૂ. ૯,૦૦૦ નો ખરચ કરી બંધાવી આપ્યું છે તેમાં ૬૭૪ ઇંગ્રેજી પુસ્તકો, ૪૦૬ ગુજરાતી અને ૪૦ ઉર્દુ પુસ્તકો છે.

ઈતિહાસ.

૨૧. પ્રાચીનકાળમાં પાલણપુર પ્રલ્હાદ પાટણના નામથી ઓળખાતું હતું, અને તે ચંદ્રાવતીના ધારા વર્ષ પરમારના ભાઇ પ્રલ્હાદ દેવે વસાવ્યું હતું એમ કહેવાય છે. ઇ. સ. ૧૩૦૩ માં દેવડા ચહુઆણોએ આબુ અને ચંદ્રાવતી જીતી લીધાં તે અરસામાં આ શહેર ઉજ્જડ પડ્યું હશે તેથી પાલનસી રજપુતોએ ફરી વસાવ્યું એ સંભવિત જણાય છે. ચહુઆણોના કબજામાં પાલણપુર અને તેની આસપાસનો પ્રદેશ ચૌદમી સદીના મધ્યકાળ સુધી હતો એમ જણાય છે. પણ મુસલમાનોનું દક્ષિણ તરફ વધવું થવાથી તેઓને હાંકી મૂકયા હતા. જે મુસલમાન સરદારોએ પાલણપુર અને ડીસા જીત્યાં તેઓ ઝાલોરીઓ હતા, અને તેઓ અસલ લોહાણી અફગાન ઓલાદના હતા; જેઓ વીહારના સુબા હતા એવો દાવો તેઓ ધરાવે છે. ઇ. સ. ૧૩૭૦ ના [1]અરસામાં મલીક યુસફ જે આ કુટુંબનો મુખ્ય પુરૂષ હતો, તેણે પોતાના કુટુંબ અને નોકરો સાથે બીજી જગાએ વસવા અને તેમ નહિ બને તો

---

૧ ભાટ અને ચારણના કહેવા મુજબ આ કુટુંબનો વડો મલેકયુસફ નહિ પણ મલેકખુર્રમખાન હતો.

મક્કે જવા બીહાર છોડયું. મક્કે જતાં રસ્તામાં સોનગઢ ચહુઆણો જેઓમાં કનડદેવ નામનો પ્રસિદ્ધ રજપુત યોધ્ધો હતો તેઓની પ્રખ્યાત રાજધાની સોનગઢ ઝાલોરમાં આવી પહોચ્યો.

આ શહેર મલીક યુસફે કેટલાકના કહેવા પ્રમાણે વીશળદેવની વિધવા પોપાબાઇ પાસેથી ઇ. સ. ૧૩૭૩ ની સાલમાં લીધું. મલીક યુસફ ૨૩ વરસ રાજ્ય કરી ઇ.સ. ૧૩૯૫ (હી. ૭૯૮) માં મરણ પામ્યો; બાદ તેની પાછળ તેનો દીકરો મલીકહસન ગાદીએ બેઠો. તેણે પોતાના રાજ્યનો વિસ્તાર વધાર્યો; અને દિલ્લીના શહેનશાહે તેને ઝાલોરના રાજ્યકર્ત્તા તરીકે કબુલ રાખ્યો.

૨૨. તઘલક વંશના રાજ્ય દરમીયાન (ઇ. સ. ૧૩૨૫ થી ૧૪૦૩) જો કે ઝાલોરીઓ લગભગ સ્વતંત્ર હતા, તોપણ તેઓ રાજ્યના તાબેદાર ગણાતા અને પાટણના સુબેદારની સત્તા તળે હતા. તૈમુરની ચઢાઈ (ઈ. સ ૧૩૩૯) પછી દિલ્હીના બાદશાહો પોતાના દૂરના પરગણાઓ ઉપર કબજો રાખી શકયા નહિ, અને ઝાલોરીઓ થોડો વખત સ્વતંત્ર થયા; પણ તુરતજ (ઇ. સ. ૧૪૧૨) અમદાવાદના બળવાન રાજાઓએ પોતાની સત્તા બેસાડી અને ઝાલોરી કુટુંબ તેમનું આશ્રિત થયું, અને સાત હજાર સ્વારો સાથે નોકરી કરવા લાગ્યું.

૨૩. ૪૫ વરસ રાજ્ય કર્યા પછી મલેક હસન ઇ. સ. ૧૪૪૦ (હીજરી તા. ૧૯ જીલ-કાદ ૮૪૩)ની સાલમાં ત્રણ દીકરા, મલેક સલાર, મલેક ઉસમાન અને મલેક હેતમખાન એ પ્રમાણે મૂકી ગુજરી ગયો. તેમાંનો વડો દીકરો મલેક સાલારખાન ગાદીએ આવ્યો, તે ૨૧ વરસ રાજ્ય કરી ઇ. સ. ૧૪૬૧ (હીજરી ૮૬૫)માં મરણ પામ્યો. તે પછી તેનો ભાઇ મલેક ઉસમાન ગાદીએ આવ્યો તેને જુબ–દ–તુલ–મુલ્ક (મલેક જબદલ) મલેક જબદલ પણ કહેતા હતા. તે પોતાના ભભકાને માટે પ્રખ્યાત રાજા હતો અને સખી હતો. તે મહેદવીયા પંથમાં ગયો હતો જે પંથમાં તે વખતથી ઝાલોરીઓ છે.

એવું કહેવામાં આવે છે કે આ પંથનો સ્થાપનાર હજરત સૈયદ મુહંમદ મેહદી ઝાલોરમાં ચાર માસ રહ્યો હતો. અને એ પ્રસંગે મલેક જબદલને મહેદવી કર્યો હતો. ૨૨ વરસ રાજ્ય કર્યા પછી ઇ. સ. ૧૮૪૩ માં મલેક ઉસમાનની પછી તેનો ભત્રીજો અને સાલારખાનનો દીકરો મલેક બુઢન ગાદીએ આવ્યો. મલેક બુઢને ૨૨ વરસ ને ૭ મહિના રાજ્ય કર્યું અને ઇ. સ. ૧૫૦૫ (હીજરી ૯૧૧) માં મરણ પામ્યો. તેની પછી તેનો દીકરો મલેક મુજાહીદખાન ગાદીએ આવ્યો. મલેક મુજાહીદખાન એક વખતે શિકારે ગયેલો ત્યાં તેને ઓચિંતો સપડાવી કેદ કરી શિરોઇ લઇ ગયા. ત્યાં સારી પેઠે ખીદમત કરવામાં આવી, રહેવા માટે મહેલ આપ્યો અને તેની મરજી માફક મોજશોખ પુરી પાડી, તેને પકડયો. તેના વેરમાં તેના લશ્કરના સરદારો મીના અને પીયારાએ શિરોઇનો મુલક લુંટી પાયમાલ કર્યો. અને એક વખત રાત્રે જે મહેલમાં મલેક મુજાહીદ કેદ હતો તે મહેલમાં જઇ પહોંચ્યા તો ત્યાં એક ખુબસુરત નાયકા સાથે મોજમઝા ઉડાવતાં જોયો, પણ આ ખુબસુરત સ્રીને છોડવા મલેક મુજાહીદે ના પાડી તેથી તે મલેકો નાઉમેદ થઇ પાછા ફર્યા. થોડા વખત પછી શિરોઇનો પાટવીકુંવર માંડન એક રાત્રે એક તળાવ આગળ શિકારની રાહ જોતો બેઠો હતો તેને પકડવામાં તેઓ ફતેહ પામ્યા, અને તેઓએ કુંવરને મુસલમાન બનાવવાની ધમકી આપી. ઝાલોરીઓથી રાવ એવો બ્હીની ગયો કે તેણે મલેક મુજાહીદને છોડી મૂકયો એટલુંજ નહિ પણ તે સાથે તેને વડગામ પરગણું આપ્યું. ઝાલોરમાં પાંચ વરસ રાજ કર્યા પછી ઇ. સ. ૧૫૦૯ (હીજરી ૯૧૫) માં મલેક મુજાહીદ મરણ પામ્યો. જ્યારે મુજાહીદખાન શિરોઇમાં કેદ હતો તે દરમીયાનમાં મલેક હેતમખાન ઝાલોરમાં રાજ્ય ચલાવતો હતો. મુજાહીદખાનના મરણ પછી સુલતાન

મહમદ બેગડાએ ઝાલોર અને સાચોરની ગાદી મલુખાનના દીકરા શાહાજીવાને આપી. ઈ. સ. ૧૫૧૨ (હી. ૯૧૮) માં શાહાજીવા મરણ પામ્યો. તેની પછી બુઢનખાન ઝાલોરીના દીકરા મલેક અલીસેર ગાદીએ આવ્યો. તેના રાજ્યમાં માળવાના મડોવરના રાઠોડોએ ઝાલોર સામે હલ્લો કર્યો અને શહેરની નજદીક જઈ પહોંચ્યા. પણ મહા મુસ્કેલીએ તેઓને ત્રણ દિવસની સખ્ત લડાઇ પછી હાંકી કહાડવામાં આવ્યા. તે ઇ. સ. ૧૫૨૫ (હી. ૯૩૧) માં મરણ પામ્યો. તેની જગ્યાએ તેનો દીકરો મલેક સિકંદરખાન ગાદી ઉપર આવ્યો તેને પણ પોતાના બાપની માફક પડોશના હિંદુઓ તરફથી ઘણો ત્રાસ વેઠવો પડયો. ઇ. સ. ૧૫૪૨ (હી. ૯૪૯) માં જોધપુરના રાવ માલદેવે ઝાલોરને ઘેરો ઘાલી લીધું અને લુંટયું, અને બીજા વરસે (૧૫૪૩) સાચોર લીધું અને લુંટયું. ઇ. સ. ૧૫૪૮ (હી. ૯૫૫) માં મલેક સિકંદર મરણ પામ્યો. અને હેમતખાનનો દીકરો મલેક ગીજનીખાન ગાદીએ બેઠો. તેણે બે વરસના રાજ્યમાં ઝાલોરી કુળની સત્તા પાછી મેળવી. ત્યાર પછી મલેકખાનજી ગાદીએ આવ્યો; તે ઘણો બહાદુર ને જાતે જોરાવર હતો. ગીજનીખાનના મરણ પછી પાંચ વરસે એટલે ઇ. સ. ૧૫૫૫ (હી. ૯૬૨) માં તેરવાડા અને રાધનપુરના બલોચ ફતેહખાન જે ગુજરાતના અમીરોમાં ઘણો બળવાન હતો તેણે ઝાલોર ઉપર હુમલો કર્યો. અને ઝાલોર આગળ મલેકખાનજી અને ખુરરમખાનજી બન્ને બલોચ સાથની લડાઈમાં સામીલ થયા. પરંતુ બચાવ કરનારાઓની ઘણી બહાદુરી છતાં ઝાલોર લીધું અને તેમાં ખુરરમખાન મરાયો. પંદર વરસ સુધી બલોચો ઝાલોરમાં રહ્યા. બાદ ઇ. સ. ૧૫૭૦ (હી. ૯૭૭) માં મલેકખાનજીએ લશ્કર ઉભું કરી શહેર સામે આવ્યો. કિલ્લાનું લશ્કર લડાઇ કરવા તૈયાર હતું અને તેઓ પાસે એક જબરદસ્ત હાથી હતો એમ જણાયું. મલેકખાનજીએ પોતાના માણસોને પોકારી કહ્યું: કે "આપણી સામે બે દુશ્મનો છે, એક હાથી ને બીજું લશ્કર. તે બેમાં હું શું લઉં ? તેઓએ કહ્યું કે હાથી સામે જવું જોઇએ. એટલે આગળ ધસી મલેકે પોતાના દુશ્મનને ઘાયલ કર્યો. તે નાસવા લાગ્યો તેથી કિલ્લાનું લશ્કર નાસભાગમાં પડયું અને તે દિવસ હાર થઇ.

૨૪. મલેકખાનજી ઇ. સ. ૧૫૭૬ (હી. ૯૮૪) માં મરણ પામ્યો. તેને બે દીકરા ગીજનીખાન અને ફીરોજખાન હતા અને એક તારાબાઇ દીકરી હતી. તેના પછી ગીજનીખાન ગાદીએ બેઠો. તેણે મિરાતે એહમદી "પ્રમાણે સાત હજાર સ્વારો સાથે રાજ્યની નોકરી કરી અને તેની ઉપજ આશરે રૂ. ૧૦,૦૦,૦૦૦ ની હતી. સુલતાન મુજફ્ફર તરફથી ઉત્તર ગુજરાતમાં તેમની સત્તા બેસાડવાની કોશીશ કરી તે ઉપરથી અકબર બાદશાહના હુકમથી તેને કેદ કર્યો, પણ તે તાબે થવાથી ઇ. સ. ૧૫૮૯–૯૦ માં તેને ઝાલોરની ગાદી પાછી આપી. ઇ. સ. ૧૫૯૭ માં એટલે આ વાત બન્યા પછી સાત વરસે પાલણપુર રાજ્યના દસ્તાવેજ પ્રમાણે ગીજનીખાને અફગાન લોકોનો હલ્લો પાછો હઠાવ્યો. તે ઉપરથી તેમને દીવાનનો ખિતાબ અને લાહોરના હાકેમનો ઓધ્ધો મળ્યો.

૨૫. ભાટ અને ચારણોના પુરાણા અને ભરૂંસો રાખવા લાયક લેખો કે જેના ઉપર કરનલ ટાડ સાહેબના રાજસ્થાન અને રાસમાળાના કર્ત્તાએ મુખ્ય આધાર લીધો છે તે ઉપરથી માલુમ પડે છે કે; દીવાનનો ખિતાબ રાજા બીરબલના મરણના કીનામાં અકબરે અટકની લડાઈ કરી હતી તેમાં ગજનીખાને સારી સેવા બજાવી તેના બદલામાં અકબર બાદશાહે ખિતાબ આપ્યો હતો અને બાદશાહે ચારસદીના અમીરોની ટીપમાં તેનું નામ દાખલ કર્યું હતું. (આઇને અકબરી વોલ્યુમ પહેલું ભાગ બીજો બુઝુરગાને જાવીદ દોલતની હકીકત પાને ૨૬૧. અને ભારત રાજ મંડળ પાનું ૧૮૪.) બોમ્બે ગેઝેટીયરની નીચે નોટ કરવામાં આવી છે કે થરાદ લીધા પછી આ પદ

ધારણુ કરવામાં આવ્યું છે; તેને કોઈ પણ ભરૂસાદાર ટેકો મળે એવી સાહાદત દેખાડવામાં આવી નથી; આ એક મુશ્કેલ બાબત છે કે મેજર વાટસન સાહેબે ખાતરી સાથ અનુમાન કયા અધારે ઉપજાવી કહાડયું છે ! ખરી હકીકત એમ છે કે થરાદના ઠાકોર પોતાને દીવાન લખાવે છે પણ તે ખિતાબ સરકારે મંજુર રાખ્યો નથી; તે ઉપરથી કોઇ પણ જાતના પુરાવાની ગેરહાજરીમાં પાલણુપુરના નવાબે થરાદ લીધા પછી એ નામ ધારણુ કર્યું છે એમ કહેવાય નહિ. ગુજરાતમાં કાયસ્થો અને બીજી ગ્નાતીનાં કુટુંબો છે, કે જેઓ દીવાન અટક લખાવે છે. આ ખિતાબ અને અટક માટે બધા દાખલામાં એક સામાન્ય મૂળ હોય નહિ.

૨૬. તેના રાજ્યમાં ગીજનીખાનના ભાઇ મલેક ફીરોજખાને પાલણુપુર અને ડીસા લીધું અને તે જગ્યાપર પોતાની ગાદી સ્થાપી. ગીજનીખાન ઈ. સ. ૧૬૧૪ (હી. ૧૦૨૩) માં મરણુ પામ્યો અને તેનો દીકરો પહાડખાન ગાદીએ આવ્યો જેને પોતાની માને મારી નાખવાથી ઇ. સ. ૧૬૧૬ માં પાદશાહના હુકમથી હાથીના પગ તળે મારી નાખવામાં આવ્યો. પહાડખાનની જગ્યાએ તેના કાકા મલેક ફીરોજખાન જેને કમાલખાન પણ કહેતા તે ગાદીએ બેઠો. તે નામીચો સિપાઇ બચ્ચો હતો. તે ઇ. સ. ૧૬૩૮ માં મરણુ પામ્યો અને તેની પછી તેનો દીકરો મુજાહીદખાન ગાદીએ બેઠો. તેને કુટુંબની જાગીરમાં ઘણો વધારો કર્યો. અને એવું કહેવામાં આવે છે કે તેણે નવાબનો ખિતાબ મેળવ્યો હતો. શાહજાદા મુરાદ બક્ષની સુબાગીરીમાં ઇ. સ. ૧૬૨૪ માં મુજાહીદખાનને[1] પાટણનો હાકેમ નીમવામાં આવ્યો હતો. તે ઈ. સ. ૧૬૬૦ માં મરણુ પામ્યો અને તેની ગાદી ઉપર કમાલખાન ઉર્ફે કરણુકમાલ ગાદીએ ઈ. સ. ૧૬૭૦ માં આવ્યો. કરણુકમાલખાનને પાલણુપુર અને ઝાલોરના હિંદુઓ પાસેથી માથાવેરો લેવા મોકલ્યો.[2] ૧૬૯૯ માં ઝાલોર અને સાચોર તેની પાસેથી લઇ અજીતસીંગ રાઠોડને[3] આપવામાં આવ્યું. ત્યાર પછી ઝાલોર તે પાછું લઇ શકયો નહિ અને તે વખતથી તેની ગાદી પાલણુપુરમાં થઇ. કરણુકમાલને દોઢ વરસ સુધી ગાદીએથી પદભ્રષ્ટ કર્યો અને તે દરમીયાન તેના વડા ભાઈ દીવાન ફતેહખાનને તે ગાદી આપવામાં આવી.[4] ફતેહખાન ઇ. સ. ૧૬૮૮ માં મરણુ પામ્યો. તેને એકજ છોકરો પીરખાન હતો જેનો હક તેના કાકા કમાલખાને છીનવી લીધો. તે પછવાડેથી મારવાડના રાઠોડોની વધતી જતી સત્તાની સામે થવાને અશક્ત હતો તેથી ઇ. ૧૬૯૮ માં શહેર છોડી જવાની ફરજ પડી. તે પોતાનો કુટુંબ અને આશ્રીતો સાથે પાલણુપુર જઈ રહ્યો જ્યાં પોતાનું કુટુંબ અઘાપી સુધી રહે છે.

પાલણુપુરનાં પરગણાં તે વખતે પાલણુપુર અને ડીસાના તાલુકા હતા. કમાલખાન ૧૭૦૫ માં મરણુ પામ્યો. તે ઉપરથી પીરખાને પોતાના હકો મેળવવાને દીલ્લીના પાદશાહને અરજ કરી જેનો હક તેના કાકા પીરોજખાને છીનવી લીધો હતો. કમાલખાનના છોકરાએ પણ દીલ્લીની દરબારમાં પોતાના વગનો ઉપયોગ કર્યો અને પોતાના નામની સનદ મેળવી. અને પીરખાન સામે થવાને અશક્ત હોવાથી ૧૦–૧૨ ગામો લેવાને કબુલ થયો અને આ જગામાંથી નીકળી ગયો. પછીથી કમાલખાને પોતાની જાગીરીનો વહીવટ ઘણી સારી રીતે ચલાવ્યો. ત્યાર પછી ઇ. સ. ૧૭૦૮ માં તેનો દીકરો ફીરોજખાન ગાદીએ આવ્યો જેને ગીજનીખાન પણ કહેતા હતા.

૨૭. આશરે આઠ વરસ પછી ઇ. સ. ૧૭૧૬ માં જોધપુરના અજીતસીંગ રાઠોડને ગુજરાતનો સુબો નીમવામાં આવ્યો. અને તે ઝાલોરથી અમદાવાદ જતાં ફીરોજખાન તેને મળવા ગયા અને નોકરી કરવાની

---

૧ જુઓ ભારત રાજમંડળનું પાનું ૧૮૫ અને પાલણુપુર દરબારના દરવાજા ઉપરનો લેખ.

૨ જુઓ મીરાતે એહમદીનું વોલ્યુમ ૧ લું પાનું ૧૪૨ મું.

૩ જુઓ ટોડ રાજસ્થાનનું વોલ્યુમ ૨ જું પાને ૬૬.

૪ જુઓ મીરાતે અહમદીનું વોલ્યુમ ૧ લું પાને ૩૬૦.

ખુશી બતાવી, તેના બદલામાં શીરોહી તાબાનું દાંતીવાડા પરગણું તેમને આપ્યું. ઇ. સ. ૧૭૨૦ માં દિલ્હીમાં અંધાધુંધી ચાલવાથી ઝાલોરીઓએ સ્વતંત્ર થવાનો વિચાર કર્યો. ફીરોજખાન ઇ.સ. ૧૭૨૨ માં પોતાની પછવાડે પાંચ છોકરાઓ મુકી મરણ પામ્યો—કરીમદાદખાન, બાહાદુરખાન, ઉસમાનખાન, ફતેહખાન અને હતમખાન. તેના બે દીકરાઓ ફતેહખાન અને કરીમદાદખાન ગાદી મેળવવા માટે મારામારી કરી લડવા લાગ્યા. આખરે કરીમદાદખાન જીત્યો અને તેના ભાઇને મારી નાખ્યો. પોતાની ગુજરાતની સુબાગીરીના વખતમાં કરીમદાદખાન, જોધપુરના મહારાજા અભેસીંગ રાઠોડે અમદાવાદ ઉપર સ્વારી કરી તેમાં તેમની સાથે ગયો અને શિરોઇ પાસેથી ધાનેરા, મલાણા, સુરબકરી, ડાભેલા, રેહો અને સરોતરી જીતી લીધાં. આશરે ઇ. સ. ૧૭૩૫ માં મરણ પામ્યો. અને તેની પછી તેનો દીકરો પહાડખાન ગાદીએ આવ્યો. તેણે ઈ. સ. ૧૭૪૪ સુધી રાજ કર્યું અને દીકરા વગર મરણ પામ્યો. તેના રાજ્ય દરમીયાન ઇ. સ. ૧૭૩૬ માં કંથાજી કદમ અને મલ્હાવરાવ હોલ્કર ઓચિંતા ઉત્તર ગુજરાતમાં ઉતરી આવ્યા, અને પાલણપુર લુટયું ત્યારે રાજ્યકર્તાએ એક લાખ રૂપિઆ ખંડણી આપવા કબુલ કરી. પહાડખાનના મરણ બાદ તેમના કાકા અને ફીરોજખાનના દીકરા બાહાદુરખાન ઇ. સ. ૧૭૪૪ માં ગાદીએ આવ્યા. તેણે ઈ. સ. ૧૭૮૨ સુધી ગાદી ભોગવી. ઈ. સ. ૧૭૫૩ માં પટેલ વિઠ્ઠલ સતદેવે બહાદુરખાનને દર વરસે રૂ. ૧૦,૦૦૦ આપવાની ફરજ પાડી, અને તે પછી પાંચ વરસે ઇ. સ. ૧૭૫૮ માં પેશ્વાના નાયબ સદાશીવ રામચંદ્રે રૂ. ૩૫,૦૦૦ ની ખંડણી આપવાની ફરજ પાડી. બહાદુરખાને ઢીમાના ચહુઆણ જેતમલજીને થરાદની બહાર કાઢી મૂક્યો, અને તે જાગીર, નવાબ કમાલુદીનખાન બાબી જેને જુવાનમર્દખાન બીજો કહેતા તેણે પાછી મેળવી. બહાદુરખાન પછી તેનો દીકરો સલીમખાન ૧૭૮૨ માં ગાદીએ આવ્યો. સલીમખાને ઈ. સ. ૧૭૮૫ સુધી રાજ્ય કર્યું. તેના મરણ પછી તેનો દીકરો શેરખાન ગાદીએ આવ્યો. તેણે પોતાના ભાઇઓ ગાદીનો દાવો કરશે એવી બીકથી ભાઇઓને મારી નાખ્યા. ઈ. સ. ૧૭૯૨ માં શેરખાન વારસ વગર મરણ પામ્યો. તેના પછી તેની બેન સોનાં બુબુ જે બાબી કુટુંબમાં પરણ્યાં હતાં તેણે પોતાના દીકરા મુબારીઝખાનને ગાદીએ બેસાડ્યો. આ ઉપરથી તેણીની આ વર્તણુકથી અમીરો નારાજ થયાં અને બળવો કરી મુબારીઝખાનને ગાદીપરથી ઉઠાડી સમશેરખાનને ગાદીએ બેસાડયા. પીરખાનના દીકરાના દીકરા ફીરોજખાન જે ૧૭૦૫ માં ગાદી મેળવવાના ઝગડામાંથી નીકળી ગયો હતો તેણે પોતાનો દાવો કર્યો અને પોતાના અમીરોની મદદથી ઈ. સ. ૧૭૯૫ માં ગાદી મેળવી. ઈ. સ. ૧૮૦૯ માં આ રાજ્ય ઈંગ્રેજ સરકારના સંબંધમાં આવ્યું તે વખતે રાજ્ય કર્ત્તાએ ગાયકવાડ સરકારને દરસાલ રૂ. ૫૦,૦૦૧ બાબાશાહી ખંડણી તરીકે આપવાનો દસ્તાવેજ કરી આપ્યો. કેટલાક વરસ સુધી સિન્ધી જમાદારોની એક પાર્ટીના હાથમાં રાજ્યની મુખ્ય સત્તા રહી. તેમણે આપણી સત્તા ઓછી કરવા ધારે છે એવા શક ઉપરથી ઇ. સ. ૧૮૧૨ માં ફીરોજખાનને શિકાર કરવા ગયેલ ત્યાં મારી નાખ્યો, અને તેમનો એકનો એક દીકરો ફતેહખાન જેની ઉમ્મર ફક્ત ૧૩ વર્ષની હતી તેને ગાદી આપવાની ખુશી બતાવી. ફતેહખાનની મા જે ઘણી મજબુત મનની બાઇ હતી તે સારી પેઠે જાણતાં હતાં કે તેમનો દીકરો ફતેહખાન જમાદારોના હાથમાં ફક્ત એક હથિયારરૂપ થઇ પડશે; તે ઉપરથી આ માગણી તેમણે કબુલ કરી નહિ અને ફતેહખાનના બાપના ખુનને માટે ઈંગ્રેજ સરકાર અને ગાયકવાડ સરકારનો આશરો અને મદદ માગવાની અરજ કરી. તે ઉપરથી જમાદારોએ તેને પકડી કેદ કર્યા, અને તેના કાકા સમશેરખાન જેઓ ડીસા ને ધાનેરાના મુખી હતા તેમને ગાદી આપી. એટલામાં ઈંગ્રેજ અને ગાયકવાડ સરકારને ખરા હકદાર અને વારસના લાભ અર્થે દરમીયાનગીરી કરવાની જરૂર જણાયાથી કેપટન કર્નાક જે વડોદરાનો રેસીડેન્ટ હતો તે ઈંગ્રેજ અને ગાયકવાડની ફોજ જ-

નરલ હોલમસની સરદારી નીચે લઇ ફતેહખાનને પાછા ગાદીએ બેસાડવાને માટે પાલણપુર આવ્યા. રસ્તે જતાં એવી ખબર મળી કે પાલણપુર તરફ ફોજ આવે એટલે જમાદારો ફતેહખાનને નસાડી લઇ જવા ઇરાદો રાખે છે કે તેઓ ગેરકાયદે પોતાના લાભને માટે જે જે કૃત્યો કરે તેની ફતેહખાનની હાજરીના સબબે મંજુરી ગણાય. જનરલ હોલમસ ફતેહખાનને લઇ જતાં અટકાવવાની ઉમેદથી એકદમ કુચ કરતો પાલણપુર આવી પહોંચ્યો અને ફતેહખાનને એકદમ સોંપી નહીદો તો શેહેર ઉપર હલ્લો કરવાની ધમકી આપી. આ ધમકીથી ફતેહખાનને તરત સોંપી દીધો. ત્યારપછી થોડીવારે સમશેરખાન તાબે થયો અને શેહેર પણ સોંપી દીધું અને જમાદારો પહાડો તરફ નાશી ગયા.

૨૮. સમશેરખાનના હક સંબંધી ઘણી તકરાર ચાલ્યા પછી એમ ઠરાવ થયો કે એક બીજાના હકો મુકરર કરવા ઇ. સ. ૧૮૧૩ ની તા. ૨૨ મી ડીસેમ્બરે પાલણપુરના રાજ્ય કર્તા તરીકે ફતેહખાનને સ્થાપન કર્યા. અને સમશેરખાનને દીકરો નહોતો તેથી તેમણે ફતેહખાનને દત્તક લીધા, અને સમશેરખાનને દીકરો થાય તો તેના ભરણપોષણને માટે બંદોબસ્ત કરી ફતેહખાનને ડીસા અને ધાનેરા સુદ્ધાંત તેમના આખા રાજ્યના વારસ ઠરાવ્યા. વળી એવી ગોઠવણ કરવામાં આવી કે સમશેરખાન રાજ્યનો વહીવટ કરે અને ફતેહખાનજીને પોતાની દીકરી પરણાવે. એ પછી ઇ. સ. ૧૮૧૫ સુધી કાકા અને ભત્રીજા વચ્ચે હમેશાં તકરારો ચાલી. સને ૧૮૧૬ ની આખરે ફતેહખાને પોતાના કાકાની ચાલના માટે વડોદરાના રેસીડેંટ સાહેબને ફરિયાદ કરી કે બીજાઓને રાજ્યની ઉપજ આપી દે છે અને બીજી ગેરવ્યવસ્થા કરે છે. આ ફરિયાદોની તપાસ કરવા માટે લેફ્ટેનન્ટ રોબર્ટસન સાહેબને પાલણપુર મોકલ્યા. પાલણપુરથી આશરે ૧૮ માઇલ દૂર સિદ્ધપુર મુકામે બન્ને પક્ષકારોને બોલાવ્યા અને લાંબા વખત સુધી તજવીજ કરતાં માલુમ પડ્યું કે સમશેરખાને ઘણી બાબતોમાં કરારોનું ઉલંઘન કર્યું છે, અને તેના વહીવટમાં રાજ્યનું કરજ વધી ગયું છે. ઇ. સ. ૧૮૧૩ પછી ગાયકવાડ સરકારની ખંડણી દરસાલ રૂ. ૫૦,૦૦૦ બાબાશાહી આપવામાં આવી નથી, અને ફતેહખાનની મંજુરી વગર આશરે ૧૦૦ ગામ પોતાના દૂરના સગાઓને આપી દીધાં છે જેથી રાજ્યને દર વરસે ૫૦,૦૦૦ રૂપિઆનું એટલે કે રાજ્યની વાર્ષિક ઉપજના પાંચમા ભાગ ઉપરાંત નુકશાન થાય છે. એજંટને વળી એમ ખબર પડી કે જો રાજ્ય વહીવટ પોતાની પાસેથી લઇ લેવામાં આવે તો સમશેરખાને જુવાન રાજા ફતેહખાનનો જીવ લેવાની ધમકી આપી છે. લેફ્ટેનન્ટ રોબર્ટસને રેસિડેન્ટ તરફથી હુકમ મળ્યા અનુસાર સમશેરખાન ઉપર ઇંગ્રેજ સરકારના નામથી એક કાગળ લખ્યો. તેમાં જણાવ્યું કે, તમારી સાથે જે કરાર કરવામાં આવ્યા છે તે મુજબ વહીવટ કરવામાં તમે નિષ્ફળ થયા છો તે માટે ફતેહખાનજીના લાભ અને હકો જાળવી રાખવા, તમારી પાસેથી બધી સત્તા છીનવી લેવાની ઘણી જરૂર જણાય છે. વળી તેમને એમ કહેવામાં આવ્યું કે આ પ્રમાણે કરવામાં તમે સામા થશો તો તમારા ઉપર રહેમીયત કરવાનો હક ખોશો અને ડીસા ઉપર તમારી સત્તા રાખવાની તક ખોશો. આવો કાગળ મળવાથી સમશેરખાને છેલ્લા ઉપાય તરીકે ફતેહખાનજી સાથે પત્ર વ્યવહાર ચલાવ્યો તે એમ સમજાવવાને કે આપણા ખરચથી ઇંગ્રેજ સરકાર પોતાનો લાભ શોધે છે અને તમે માત્ર તેમના પેન્સનર થશો. વળી આટલા વખત કજીયા થવાથી પોતાની દીકરીને તેમની સાથે પરણાવી નહોતી તે પરણાવવાની એકદમ કબુલત આપી. તેથી ફતેહખાન ઉપર જોઇતી અસર થઇ. ફતેહખાનજી, સમશેરખાન સાથે ગુપચુપ એજંટની છાવણી છોડી પાલણપુર આવતા રહ્યા. આ ઉપરથી લેફ્ટેનન્ટ રોબર્ટસન વડોદરે પાછા ફર્યા અને કર્નલ એલરીન્ડટન સાહેબની સરદારી તળે પાલણપુર રાજ્યનો બંદોબસ્ત કરવા ફોજ મોકલવામાં આવી. કેપટન માઇલ્સને ભાંજગડ કરવા સાથે મોકલવામાં આવ્યા. ઈ. સ. ૧૮૧૭ ની તા. ૧૦ મી અક્ટોબરે પાલણપુર ફોજ આવી પહોચતાં સમશેરખાને પાલણપુરની ફોજથી ઇંગ્રેજ સર-

7. The area of the State is 1150 Square miles of which 3,53,534 acres of land is culturable. But only 2,34,002 acres are cultivated. These figures vary from time to time as sometimes land near the Runn becomes saltish.

Land Administration.

Upto St. 1942 it was customary to recover Vaje by the system called *Ubha Molni Dhal* or estimate made at the time when the crops are standing, but in the year 1887 this custom was changed and the Raj Hak has been since then recovered after the crops are removed to the Khalawad (grainyard) and their actual produce is ascertained by weighment. This system is called Makhal. The Vighoti system was also then introduced. Thus in some villages Vighoti system is observed and in some Bhagbatai (share-system). Except the Kolis of the Balodhan villages who pay *Ankado* (lump sum in cash) *Chokha Bhag* is taken from those who pay Vaje in kind. The survey Department was opened in 1886 and upto now 147 villages are surveyed.

The present land revenue assessments are based on the average of 10 years' produce in kind. A revision survey and classification were commenced and finished in the time of Colonel Lyde, the first administrator. The land revenue collection amounts to nearly Rs. 3,00,000 in a good year and Rs. 2,00,000 in an ordinary year. Most of the villages in the State pay the assessment in cash, but in some villages of Radhanpur Mahal where the cultivators are in poor circumstances and in most of the alienated villages, belonging to the late Suba Safdar Khan and Inamdar Sidhi Mahomed Sarur recently lapsed to the State, the assessment is taken in kind. The School Falo (cess) is recovered at the rate of 1 anna on each rupee of the Vero, Chori dapu, or Sadi Vero (Marriage tax), and Nazarana (tax at the time of installation).

The most common grain produced during the year are wheat, Chana (gram), Chola, Bajri, Juwar, Gamthi Juwar, Mag, Muth, Jav, Chino, Banti, Kuri, and Chhasatio. Two kinds of grass viz., Kadab and Zinjuo are also produced. Stalks of Juwar and Bajri and grass are used as fodder for cattle

The annual revenue of the Sami Mahal i. e. the average of 10 years is Rs. 2,12,640 and the revenue derived from the customs duty is Rs. 40,880. The total comes to Rs. 2,53,520. The annual revenue

of the Radhanpur Mahal is Rs. 1,18,533 and the customs duties come to Rs. 22,962. The total comes to Rs. 1,41,495.

There are three different soils, the sandy, black, and saline, from which all the common grains and wheat are produced. Cotton in large quantity is also produced. Hard or "*Katha*" wheat is produced without being watered. "Vajia", "Wadia" or soft wheat ia produced by irrigation. Irrigated wheat is produced only in the villages of the Radhanpur Mahal. Water is found from 10 to 30 feet deep, but is only sweet when found near the surface.

There were originally 4 Mahals Sami, Munjpur, Radhanpur and Balodhan. To curtail expenditure in 1902 the Munjpur and Balodhan Mahals were abolished and they were respectively attached to the Mahals of Sami and Radhanpur. One Mahalkari and Tajvijdar managed the Sami Mahal which has 30 Tehesils. Radhanpur Mahal has 21 Tehesils containing 82 villages. The Mahalkaries look after the revenue work and the customs inspectors after the customs work. All the Tehsildars (Talatis) are under the direct supervision of the Mahalkari. The Revenue Assistant is the head of the whole department. He has 1st Class Magisterial powers.

Over and above the Vaje, some Lagats or rights are levied which are §Sukhdi Bharamani, Dotho, Kharajat. Besides these Santi Vero at the rate of Rs. 4 to Rs. 7 is levied on each Santidi. There are ginning factories at Sami, Munjpur and Lolada.

8. The following list shews the number of villages paying Jama to Radhanpur.

Jama.

§ These terms are explained under the head "Glossary of Revenue Terms."

Serial No.	Villages paying Jama.			Amount.	Remarks.
	Name of village.	Taluka.	Agency.		
1	2	3	4	5	6
1	Masali	Chadchat Santalpur	Palanpur	13-0-0	Siccai rupees
2	Soneth	Do.	Do.	30-0-0	Do.
3	Boru	Do.	Do.	7-8-0	Do.
4	Varsoda	Do.	Do.	6-4-0	Do.
5	Kilana	Do.	Do.	21-0-0	Do.
6	Zazam	Do.	Do.	12-8-0	Do.
7	Lembunee	Do.	Do.	18-8-0	Do.
8	Sayedpur	Warahi	Do.	51-0-0	Do.
9	Gadsai	Santalpur	Do.	20-0-0	Do.
10	Gosana	Vanod	Kathiawar	100-0-0	British rupees
11	Chhatrol	Do.	Do.	154-0-0	Do.
12	Erawada	Do.	Do.	151-0-0	Do.
13	Susia	Do.	Do.	50-0-0	Do.
14	Dhakdi	Dasada	Do.	300-0-0	In Siccai or Rs. 277-14-0 British.
15	Jadiana	Jhinjhuwada	Do.	617-0-0	In Siccai or Rs. 568-10-8 British
16	Padiwada	Do.	Do.	82-0-0	In Siccai or Rs. 75-9-2 British
17	Surel	Do.	Do.	10-0-0	In Siccai or Rs. 9-3-6 British
18	Rozwa	Do.	Do.	150-0-0	It is fixed at Rs. 150 in 1898

Military Force.

9. The Radhanpur Body Guard consists of one Risaldar and 2 Duffedars armed with swords and 24 Sowars armed with lances. They are drilled regularly by one of the Duffedars formerly in a Native Cavalry Regiment and serve as escort to the members of the Chief's family and any officer visiting Radhanpur. The cost of maintenance of the body guard comes to rupees ten to fourteen thousand. The Radhanpur Paltan including band consists of 100 men. They are drilled regularly by a pensioned non-commissioned officer of the In·ian Army. They are armed with Muzzle loading Enfield Muskets. They are chiefly employed on guard duty at the Jail, Treasuries and Magazine and on ceremonial occasions. The cost of the Paltan comes up to Rs. 12,000. Both the Body Guard and the Paltan are quartered at Radhanpur and are mostly recruited locally.

Police.

10. The Police Force was organised in 1896 by the late Colonel Lyde mostly recruited locally, and consists of 147 unmounted men of all ranks below Head Constables of whom 23 are armed with muzzle loading Muskets and Bayonets and 124 with Batons; and 54 mounted including 17 regular and 37 irregular, armed with swords and 14 Camel sowars unarmed. The total number of the Police Force is 225 and the cost is about Rs. 48,000. The ratio of Police to population and area is one to every 114 inhabitants, and 2·11 square miles respectively.

The number of Village Police is 435 of whom 299 are paid in cash and the rest hold land on service tenure. Besides the ordinary duties of guardians of the village and the threshing floors, they have a number of miscellaneous duties to perform, such as carrying treasure and post to the Mahal Head Quarters.

Justice.

11. There are 8 Courts in the State as follows :—

(1) Huzur Court.
(2) Court of the Sar Nyayadhish.
(3) Court of the Nyaydhish at Radhanpur.
(4) Court of the Nyaydhish at Sami-Munjpur.
(5) Court of the Thandar at Balodhan.
(6) Court of the Revenue Assistant.
(7) Court of the Mahalkari of Sami-Munjpur.
(8) Court of the Mahalkari of Radhanpur-Balodhan.

The Court of the Thandar at Balodhan exercises the powers of a Third Class Magistrate in criminal matters within the limits of the Balodhan Taluka.

The Court of the Nyaydhish of Sami-Munjpur exercises within the limits of the Sami and Munjpur Talukas the following powers:—

(1) In Criminal matters, all the powers of a second Class Magistrate as defined in schedule III (II) and Schedule IV of Criminal Procedure Code.

(2) In civil matters original cases to the value of Rs. 1000 and powers of a small Causes Court in suits value of which does not exceed Rs. 20.

The Nyaydhish at Radhanpur exercises all the powers mentioned in the last preceding paragraph within the limits of the Town of Radhanpur and Balodhan Talukas.

The court of the Sar Nyaydhish exercises the following powers within the State of Radhanpur:—

1. In Criminal matters the powers of a District Magistrate as well as of a Session Judge.

2. In Civil matters:—

   (a) All original cases exceeding Rs. 1000 in value.

   (b) Appeals against the decisions of the Subordinate courts of the Nyaydhish at Radhanpur and Sami-Munjpur.

The Huzur Court exercises in civil matters all the powers of a District Court as well as those of High Court and in Criminal matters the powers of a High Court within the State of Radhanpur.

The Court of the Sami Munjpur and Radhanpur Balodhan Mahalkaries exercise the power of a Third Class Magistrate, in Revenue matters within the limits of their respective Mahals and the court of the Revenue Assistant exercises the powers of a First Class Magistrate in revenue matters in the whole State with powers to hear appeals against the orders of the court of the Mahalkaries. On application by the ryots during the administration the principal British Acts and Laws have been introduced into the State.

Bhayats.

12. There are 3 Bhayats at present who possess Bhayati villages under them. One is Suba Nade Ali Khanji who has 7 villages under him namely Kuvarad, Delana, Dholkada, Memana, Murtujanagar, Nanapura, and Karsangad. Suba Mardan Ali Khanji and Jorawar Khanji possess 7 villages of Tuvad, Kathi, Vaval, Kamalpur, Sinad, Kathiwada and Nani Chandur.

British Administration.

13. His Highness Nawab Saheb Bismillah Khanji Saheb died on the 19th December 1895. Captain Beale took charge of the State on the 22nd December and remained in charge until final orders were passed as to the administration. At the time he took over charge the balance in the State Treasury was Rs. 68,794-0-0.

Early in 1896 orders were passed for a British Administration and on the 17th April 1896 Lieut. Colonel Lyde took over the reins of management.

From the 17th April 1896 until 19th March 1898 Lieut. Colonel Lyde was in charge. He was succeeded by Major Wodehouse who remained in charge till Colonel Lyde's return on 29th November 1898. Colonel Lyde proceeded on leave on 5th July 1899 and was succeeded by Captain Carnegy who remained in charge until 8th October 1899, when Colonel Lyde was recalled owing to famine. From that date until his death on 11th July 1900 from Cholera, Colonel Lyde was incharge. He was succeeded after an interval of two days by Lieut. Colonel O'Donnell, who remained in charge till 11th May 1901 when he was succeeded by Major Wodehouse who in turn was again succeeded by Colonel O'Donnell in 1901. Major Wodehouse again assumed charge on 13th December 1901 from Colonel O'Donnell. He in turn was succeeded by Captain Jacob on 11th November 1902 and again resumed charge on 3rd February 1903 until 30th April 1903. On the 1st May 1903 Captain Coghill assumed charge of the Administrator and remained in charge without a break from then till 5th May 1906, a period of 3 years and 4 days. This is the longest uninterrupted period of the Administration. Captain Harold took charge on 6th May 1906 and remained in charge until 1st March 1907 on which date Captain Wood relieved him. The total length of the Administration is practically 11 years. It started on the 17th April 1896 and ceased on the 13th April 1907.

Colonel Lyde died in Radhanpur on duty at his post fighting with the Cholera and famine of 1899–1900. His name is one which will not soon be forgotten and which is still deeply venerated by many who remember what he did and how he died, working for the good of the State and its ryots.

Famine was the order of the day from 1899 till 1903 and necessitated loans from Government amounting to Rs. 6,90,000 to cover expenses. From 1903 until February 1907 the administrators had the task before them of paying off that Government loan which hampered all efforts to do any thing in the way of expensive improvements. In February 1907 the last of the loan was paid off and the State was

handed over to His Highness not only clear of debt but with a working balance of Rs. 1,94,645-12-6 (including balance in the Bank of Bombay) in the Treasury.

Chief Events.

14. The Chief events of public interest during the administration were

(1) In 1897 the State entered into an engagement prohibiting the cultivation of poppy and regulating the sale of opium.

(2) The conversion of the Jorawarshai currency into British currency in November 1900.

(3) The famine of 1899-1900 and subsequent years.

(4) The Chhota Bima Saheb's marriage with the Sahebzada of Junagadh.

(5) In 1904, the cultivation of hemp was prohibited by an agreement and the rules regarding the control of arms and ammunition were introduced in the same year.

(6) The visit of His Highness the Nawab Saheb to Europe and his performance of the Haj ceremony.

The total sum spent on famine relief works from 1899 to 1903 inclusive was Rs. 5,73,666-9-10. Of this sum Rs. 4,57,389-13-2 were spent in the year 1899-1900. The works undertaken were mostly of an unremunerative character. Two were earth-works for protective railways which will now never be laid but they formed the foundation of useful roads one from Radhanpur to Sami and the other from Radhanpur towards Deodar in the Agency. The third large work was the Radhanpur-Dhadhana Road which is in use but needs repairs.

During the administration the following villages have reverted to the State:-

Lolada, Khejadiali, Fatehganj, Aritha, Sochanath, Agichana, Kunsila, Subdalpura and Kharcharia owing to the death of Suba Safdarkhanji in 1903.

Babri, Chandarani and Chalwada owing to the death of Sidi Mahomed Sarur in 1904.

Jetalpura owing to Kadarmai's death in 1902.

Santhali owing to Godad Jamadar's death in 1902.

There are now two Hospitals in Radhanpur and 4 dispensaries in the districts and a travelling dispensary available in times of sickness.

In 1898 the Diamond Jubilee Hospital for women was errected by public subscription. It is entirely supported by the State.

In the same year a dispensary was opened by the State at Rafu now at Kunwar and in 1902 another dispensary was opened at Balodhan. This was started by funds left by a widow of Umed Jawer but at the end of the year these were exhausted and the dispensary is now maintained by the State.

In 1900 a trained nurse was entertained for service in the State more specially in connection with the Diamond Jubilee Hospital.

In 1901 the post of Chief Medical Officer was created.

A large supply of instruments and Medical requisites has been obtained for the various hospitals and dispensaries and the whole department is in a most satisfactory condition.

The cost to the State has risen from about Rs. 8,000 to about Rs. 15,000 a year.

In 1898 the Vaccination Department was handed over to the State by the Agency.

In commemoration of His Royal Highness the Prince of Wales' visit to India Mr. Chandulal Harilal Thakore, a leading Sirdar and Inamdar of two villages of Radhanpur State and Revenue Officer of the State built a Rest House for the poor at a cost of Rs. 2000/- on the banks of his Jorawar Tank and Garden laid out by his late father Mr. Harilal Amratlal Thakore, the late Dewan of the State. The foundation stone of this Rest House was laid by Mrs. Merewether and the opening ceremony was performed by Doctor John Pollen C. I. E., in the presence of His Highness the Nawab Saheb. This building is known as "His Royal Highness Prince of Wales' Rest House for the poor". Besides this Mr. Chandulal has arranged to give two prizes every year known as "coronation prize", to the students of the Radhanpur English School who stand first in the 3rd and 4th standard.

History.

15. The first Babi that entered Hindustan was one who accompanied Humayun. From the time of Akbar the Babis have been attached to Gujarat, where one Bahadur Khan Babi was, in the reign of Shah Jahan (1627-1658), appointed Manager of Tharad, and his son Sher Khan Babi was (1654-1657) sent to aid Prince Murad Baksh in

Gujarat. In 1663, he was made manager of Chunval. In 1693, his son Jafar Khan, whose talent and local influence gained him the title of Safdar Khan and the charge of Radhanpur, Sami, Munjpur, and Terwada, was deputy Governor of Pattan, and 11 years later (1704), Governor of Vijapur. In 1706, he was made Governor of Pattan. His son Khan Jahan or Khanji Khan, with the title of Jawan Mard Khan was, in 1715, appointed Governor of Radhanpur, and in 1725, of Pattan. Four years later while Governor of Petlad, he was killed by a Koli of Balor. His eldest son Kamal-ud-din-Khan was given the title of Jawan Mard Khan, and his second son Muhammad Anwar, the title of Safdar Khan, with the charge of Radhanpur, Sami, Munjpur, Tharad, Terwada and Warahi, and 15,000 acres (30,000 Bighas) of land in an islet in the Runn.

16. During the next 15 years, (1729-1744), Jawan Mard Khan was one of the strongest of the Gujarat nobles. At the same time, a branch of the house established itself at Junagad in Kathiawar and at Wadasinor in the Reva Kantha. The founder of the Junagadh house, who was also the first Babi of Wadasinor, was Mahammad Bahadur, otherwise known as Sher Khan. In 1730 Jawan Mard Khan was appointed Governor of Vadnagar, and three years later of Viramgam. From Viramgam he was, in the next year, transferred to Kadi and Vijapur, and in 1738 was sent to Pattan, his brother Jorawarkhan getting Kheralu instead of Parantij. About 1743 Jawan Mard Khan began to aspire to the post of Viceroy. He was already laying claim to the revenue of the district round Ahmedabad, when Fida-ud-din, who had, by a forged order, usurped the Viceroyalty, appointed Jawan Mard Khan his deputy. Soon after, Fida-ud-din's troops mutinied and he fled leaving Jawan Mard Khan in possession of the city. Jawan Mard Khan now usurped the viceroyalty, and opposed and defeated the next two Viceroys, Muftakhir Khan and Fakhr-ud-daulah. A third Viceroy Maharaja Vakhatsing, though appointed, never took up the charge.

17. In 1753, while Jawan Mard Khan and his brother Zorawar Khan were levying tribute in Sabar Kantha, Raghunathrav Peshwa and Damaji Gaekwar suddenly appeared before Ahmedabad. Hastening by forced marches, Jawan Mard Khan reached Ahmedabad and by night succeeded in entering the city. After a most brilliant

defence, his funds failed him and he was forced to surrender. It was agreed that, for himself and his brother, Jawan Mard Khan should receive, free from any Maratha claim, the districts of Pattan, Vadnagar, Sami, Munjpur, Visnagar, Tharad, Kheralu, Radhanpur with Terwada and Vijapur, and that one of Jawan Mard Khan's brothers should serve the Marathas with 300 horse and 500 foot, the expenses of the force being paid by the Marathas. It was at the same time agreed that the Marathas should give Jawan Mard Khan the sum of Rs. 1,00,000 besides presenting him with an elephant and other articles of value. In 1755, driven by Momin Khan from Ahmedabad the Marathas called Jawan Mard Khan to their aid. Coming from Pattan, he helped the Marathas, and, in 1757, after the surrender of the city again retired to Pattan. After the death of Jawan Mard Khan, Damaji Gaekwar, in 1765, succeeded in wresting from his sons Gazi-ud-din and Nazm-ud-din, Pattan, Visnagar, Vadnagar, Vijapur, and Kheralu, leaving them only Radhanpur, Sami, Munjpur, Tharad, Terwada and two villages in Pattan, Danora and Palipur.

18. Sami and Munjpur were kept by Gazi-ud-din Khan and Radhanpur, Tharad, and Terwada by his brother, who, dying childless in 1787, the districts lapsed to the elder brother Gazi-ud-din Khan who had two sons, Sher Khan and Kamal-ud-din Khan. On his death in 1813, the elder son kept Radhanpur and the younger, Sami and Munjpur. Tharad and Terwada seem to have been lost.

Shortly after his accession, under the advice of Captain Carnac, Resident at Baroda, Sher Khan made a treaty with the Gaekwar. In this the Gaekwar, though he could not meddle with the internal management of Radhanpur, was empowered, under the advice and mediation of the British Government, to control his external relations and to help the Nawab in defending his State from foreign invasion. During the next five or six years, the Nawab finding himself powerless to check the raids of the Khosas and other Sind marauders, sought the help of the British Government, and offered to pay his share of the cost of crushing the banditti. Help was at once given. In 1819, Colonel Barklay expelled the marauders from all parts of Gujarat; and Major Miles who accompanied him as Poli-

tical Agent, by the orders of the Bombay Government, negotiated an agreement with the Nawab. Under the terms of this agreement the Nawab bound himself not to harbour robbers, plunderers, or enemies of the British Government, to accompany the British troops with all his forces, and to pay a yearly tribute in proportion to his means. On the 18th February 1822 the yearly tribute was for five years fixed at a sum of Rs. 17,000. It continued to be levied for three years, when (26th July 1825) the Court of Directors, deeming the State unable to pay so large a sum, remitted it in full Tribute has never again been imposed.

19. Kamal-ud-din Khan, dying in 1824, his elder brother succeeded to the State. He died in 1825. He was succeeded by his son Zorawar Khan a child of three years old, Sardar Bibi the second wife of the late Nawab, being appointed regent. When of age, in 1837 Zorawar Khan was entrusted with the management of the State, and after ruling for 50 years, was, in October 1874, succeeded by his eldest son Bismillah Khan who came on the Gadi at the age of 32 years. He introduced many reforms in the State both in Revenue and Judicial Departments. Regular Courts were established for the first time in his reign. Many useful institutions were built. Hospital was opened for the first time in his reign. The first English School and the Library were opened in the year 1875 to commemorate the visit of H. R. H. the Prince of Wales in India. The Jubilee Hall was erected in 1887 in honor of the Jubilee of Her Most Gracious Majesty the Queen Empress of India. A large canal called "the Scott Canal" was constructed in the year 1891 at a great cost and labour. Its length is 9 miles. The transit duty which amounted to one lac of rupees was abolished in 1887 in commemoration of the Jubilee. The Bismillah Khan Printing Press was also opened. He died at the age of 53 on the 19th December 1895 after a rule of 21 years. He was succeeded by his son Haji Mahomed Sher Khan, the present Nawab who is now (1907) 21 years of age. His Highness Nawab Saheb Haji Mahomed Sher Khan was born on 4th Ramjan 1303 Hijri. He received his education in the Rajkumar College Rajkot. He is a good rider and as a student in the College won many shooting and riding prizes. He won Gordon Athletic Medal and Ranjitsingji's Athletic Challenge Cup. After leaving the college he was for some time under

charge of Captain W. M. P. Wood. He afterwards joined the Imperial Cadet Corps and then went on tour to Europe with Dr. John Pollen C. I. E., L. L. D. On his return from Europe he went to Macca for Haj. He was put on the Gadi on the 13th April 1907 at the orders of Government by Colonel G. E. Hyde-Cates in open Darbar. After the installation, His Highness the Nawab Saheb has introduced free education in the State and prohibited the slaughter of cows, a step which has pleased the Hindu community of Radhanpur.

The following is the Radhanpur family tree.

- Bahadur Khan.
  - Sher Khan.
    - (1). Jafar Khan. (Safdar Khan).
      - (II). Khanji Khan or Khan Jahan. (Jawan Mard Khan I.) (died 1729).
        - (III). Kamal-ud-din Khan. (Jawan Mard Khan II.)
          - (IV). Gazi-ud-din Khan. (died 1813).
            - (V). Sher Khan. (died 1825).
              - (VI). Zorawar Khan. (died 1874).
                - (VII). Bismillah Khan. (died 1895.)
                  - (VIII). Haji Mahomed Sher Khanji. (The present Nawab.)
                    - Son.
                  - Jalaludin Khanji.
                - Fateh Jang Khan.
                  - Safdar Khan.
                - Murtaza Khan.
                  - Mardanalli Khanji.
                  - Jorawar Khan.
                    - Murtuja Khan.
                - Nadeyali Khan.
                  - Bandealli Khan.
            - Kamal-ud-din Khan.
          - Nazm-ud-din Khan.
        - Zorawar Khan.
        - Anwar Khan.
      - Salabat Khan.
    - Mubariz Khan.
    - Muzaffar Khan.

રાધનપુર.

ક્ષેત્રફળ...	... ...	૧,૧૫૦ ચો. મૈલ.
વસ્તી...	... ...	૬૧,૫૪૮
જમા...	... ...	નથી.
સરાસરી રાજ્યની ઉપજ	... ...	રૂ. ૬,૦૧,૮૨૮.

"રાધનપુર" શબ્દનું મૂળ.

૧. રાધનપુર જેમાં પ્રખ્યાત બાબી કુટુંબ રાજ્ય કરે છે, જેઓ હુમાયું પાદશાહના વખતથી ગુજરાતના ઇતિહાસમાં પ્રસિદ્ધ છે તેને માટે એમ કહેવાય છે કે તે વાઘેલા રજપુતોનું હતું, અને તેને વાઘેલા લુણાજી જે સરધરા શાખાના હતા, તેના નામ ઉપરથી લુણાવાડા કહેવાતું હતું. પાછળથી ગુજરાતના મુસલમાન પાદશાહોના વખતમાં ફતેખાન બલોચના કબજામાં જમીનદાર તરીકે હતું અને તે કુટુંબમાંના રાધનખાનના નામ ઉપરથી રાધનપુર નામ પડ્યું.

સિમા.

૨. ઉત્તરે ભાભર અને તેરવાડા, પૂર્વમાં તેરવાડા અને નામદાર ગાયકવાડ સરકાર તાબે પાટણ તાલુકો, દક્ષિણમાં વનોડ, દસાડા અને ઝીઝુંવાડા અને પશ્ચિમે રન અને વારાહી તાલુકો આવેલા છે. તેનો આકાર સમચોરસ અને લંબાઇ પહોળાઇ ૩૫ મૈલ છે. તેનો વિસ્તાર ૧,૧૫૦ ચો. મૈલ છે. અને સને ૧૯૦૧ ની વસ્તી પત્રક પ્રમાણે તેમાં ૬૧,૫૪૮ માણસની વસ્તી છે. આ દેશ ખુલ્લા મેદાન જેવો છે અને તેમાં થોડાં ઝાડો છે પણ ડુંગરો નથી.

નદીઓ.

૩. રાધનપુરના મુલકમાં ત્રણ નદીઓ વહે છે; તેનાં નામ બનાસ, સરસ્વતી અને રૂપેણ. રાધનપુરના તળાવમાં પાણી લાવવા ૯ મૈલની એક નહેર બાંધવામાં આવી છે. સરસ્વતી નદી જે આરાસુરના ડુંગરમાંથી નીકળે છે, તે સિદ્ધપુર, પાટણ થઇ જોરાવરપુરા અને કધા આગળ થઇ કચ્છના રણમાં ખાલી થાય છે. ત્રીજી નદી રૂપેણ આબુના પહાડ કોટેશ્વર આગળથી નીકળી ફતેપુર અને તુવડ આગળ થઈ કાઠીયાવાડમાં આવેલા વણોદ, દશાડા અને ઝીંઝુવાડાની હદમાં જાય છે. તેમાં કેટલાંક સારાં બાંધેલાં તળાવો છે. તેમાં આખું વરસ ચાલે એટલું પાણી રહે છે. વાઘેલનું તળાવ ગુજરાતમાં સર્વથી સારૂં ગણાય. છે તેનો વિસ્તાર ઘણો છે, અને આસપાસ ચઢ ઉતરને માટે પગથીયાં બાંધેલાં છે. તે તળાવ વાઘેલા રજપુતોએ બંધાવેલું છે અને હજુ તે સારી હાલતમાં છે.

રાધનપુર તાબાના ગામડાના લોકો પીવાના પાણીનો આધાર તળાવ ઉપર રાખે છે. અને તળાવો સુકાઇ ગયા પછી પણ તેના તળીયામાં ખોદવાથી પાણી મળે છે. જમીનની સપાટી નજીક ખોદવાથી પાણી સારૂં મળે છે અને જેમ ઉંડા જઇએ તેમ પાણી ખારૂં મળે છે. દસથી ત્રીસ ફુટ ઉંડાઇમાં પાણી મળે છે, પણ ઘણું કરી તળાવોના તળીયામાં અથવા વહેળાઓના બેણાંમાં કુવા ખોદવામાં આવે છે.

હવા.

૪. એપ્રીલ, મે, જુન અને જુલાઇમાં રણની પાસે આ સ્વસ્થાન આવેલું હોવાથી ગરમી ઘણી સખ્ત પડે છે. વરસાદ થાય તો અગસ્ટ અને સપ્ટેમ્બર ખુશનુમા લાગે છે, તોપણ અકટોબર અને નવેમ્બરમાં ગરમી પડે છે. ડીસેમ્બર, જાનેવારી, ફેબ્રુઆરી અને માર્ચ મહિના ઘણા આનંદદાયક હોય છે. વરસાદ ઘણું કરી જુલાઈ, અગસ્ટ અને સપ્ટેમ્બરમાં પડે છે; પણ થોડો પડે છે અને પાલણપુર કરતાં પણ કમી પડે છે.

૫. પત્થરો કોઇ ઠેકાણે મળતા નથી પણ વછાડુ એટ જે રાધનપુરનું છે અને રણમાં આવેલું છે ત્યાં થાય છે. નરમ હોવાના સબબથી બાંધકામના કામમાં આ-

ખનિજ પદાર્થો.

વતા નથી. અનવરપુર આગળ આ રાજ્યના નીમકના અગરો હતા, પણ તે બંધ કરવામાં આવ્યા છે. અને તેના વળતર માટે સરકાર રૂ. ૧૧,૦૪૮ અને રૂ. ૩૫૦ ૧/૪ મણ મીઠું આપે છે. રાધનપુર, સમી, મુજપુર, કુવર અને નાયકાના કેટલાક ભાગોમાં સુરોખાર થાય છે. સમીમાં તેનું એક મોટું કારખાનું છે.

૬. મુખ્ય કસબાઓ રાધનપુર સમી અને મુજપુર છે. રાધનપુરમાં નવાબ રહે છે. તેમાં પાંચ હજાર ઘર છે, અને ૧૧,૮૭૯ માણસોની વસ્તી છે. શહેરની આસ-

મુખ્ય કસબાઓ.

પાસ ફરતો કોટ છે તેમાં બારાં મૂકેલાં છે, અને તે પત્થર તથા ઇંટથી બાંધેલો છે. કોટ ઊંચાઇમાં વીસથી પચીસ ફુટ છે અને દરેક ખુણામાં બુરજો છે. તેને આઠ દરવાજા છે તેની બન્ને બાજુએ બુરજો છે અને મોખરામાં બહાર કોટ છે. એક બાજુ તળાવ ઉપર છે.

સમીમાં ૧,૨૦૦ ઘરો છે અને વસ્તી ૩,૦૦૧ માણસની છે. રાધનપુર માફક તેની આસપાસ ફરતો સારો કોટ છે અને તેને બુરજો વિગેરે છે. કોટ આશરે વીસથી પચીસ ફુટ ઉંચાઇમાં છે.

દરવાજાની બાજુએ બુરજો છે અને આગળ બહાર કોટ છે. એ શહેરની એક બાજુ મોટા અને ઊંડા તળાવથી રક્ષિત થયલી છે. એ તળાવ ઉપર ઝુકેલો એક મહેલ છે પણ તે સારી હાલતમાં નથી. મુજપુર બચાવ કામથી રહીત છે. ત્યાં એક સારૂં તળાવ છે અને ત્યાંના વેપારીઓ આગળ ધોલેરા બંદર સાથે અને હાલમાં વીરમગામ અને માંડળ સાથે સારો વેપાર કરે છે.

૭. આ સ્વસ્થાનનું ક્ષેત્રફળ ૧,૧૫૦ ચો. મૈલ છે. તેમાં ૩,૫૩,૫૩૪ એકર જમીન ખેડવા લાયક છે પણ ૨,૩૪,૦૦૨ એકર જમીન માત્ર ખેડાય છે. આ આંકડામાં વખતો

જમીનનો વહીવટ.

વખત ફેરફાર થયા કરે છે. સબબ રણ તરફની જમીનમાં ખાર આવી જાય છે. સંવત ૧૯૪૨ સુધી ઉભા મોલની ઢાળથી એટલે મોલ ઉભો હોય તે વખતે ઢાળ કરી વજે લીધામાં આવતો, પણ ૧૮૮૭ માં એ વહીવટ ફેરવી ખલવાડ કરી રાજ્યભાગ તોળી લેવામાં આવે છે. આ વહીવટને માખલ કહે છે. વીઘોટીનો વહીવટ પણ તેજ વખતે દાખલ કરવામાં આવ્યો. એ પ્રમાણે કેટલાક ગામોમાં વીઘોટી અને કેટલાક ગામોમાં ભાગ બટાઇનો વહીવટ છે. બલોધણ ગામના કોળીઓ આંકડો યાને ચોકસ રોકડ રકમ આપે છે તે સીવાયના જેઓ વજે ભરે છે તેઓ પાસે ચોખ્ખા ભાગ લેવામાં આવે છે. ઇ. સ. ૧૮૮૬ માં સરવૈ ખાતું કહાડવામાં આવ્યું હતું અને આજ સુધીમાં ૧૪૭ ગામોની મોજણી થઈ છે. હાલની જમીનનો વીઘોટીનો દર મોજણીમાં આગળના દસ વરસની સરાસરી અનાજની નીપજ ઉપજ મુકરર કરવામાં આવ્યો છે. જાતવારી મોજણીની ફેર તપાસણી અને વર્ગવારીનું કામ શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું, અને તે મહેરબાન કર્નલ લાઇડ સાહેબ જેઓ પહેલ વેહેલા એડમીનીસ્ટ્રેટર નીમાયા હતા તેઓના વખતમાં તે કામ પૂરૂં થયું હતું. જમીનની ઉપજ દરવરસે સારા વર્ષમાં રૂ. ૩,૦૦,૦૦૦ ની અને નબળા વર્ષમાં બે લાખ રૂપિઆની છે. ઘણા ગામોમાં જમીનનું મહેસુલ રોકડ નાણાંમાં આવે છે, પણ રાધનપુર મહાલના કેટલાંક ગામોમાં જ્યાં ખેડુતો ગરીબ છે ત્યાં, તેમજ માજી સુબા સફદરખાન અને ઇનામદાર સીંધી મહમદ સરૂરના ગામો જે આ સ્વસ્થાનના તાબામાં આવ્યાં છે, ત્યાંના ખેડુતો ગરીબ હોવાથી જમીનનું મહેસુલ અનાજમાં આપે છે. નિશાળોનો ફાળો વેરાના દર

રૂપિઆ એકે એક આના મુજબ લેવામાં આવે છે. ચોરી દાપુ, અથવા સાદી વેરો એટલે લગ્નનો કર લેવામાં આવે છે. ગાદી ઉપર બેસતી વખતે નજરાણાનો કર લેવામાં આવે છે.

સામાન્ય પાક—ઘઉં, ચણા, ચોળા, બાજરી, જુવાર, ગામઠી જુવાર, મગ, મઠ, જવ, ચણો, બંટી, કુરી અને છાસટીઓ છે. બે જાતના ઘાસ થાય છે કડબ અને ઝીંઝવો તે જાનવરોના ખાધામાં આવે છે.

સમી મહાલની દસ વરસની સરાસરી ઉપજ રૂ. ૨,૧૨,૬૪૦ છે અને જકાતના રૂ. ૪૦,૮૮૦ ઉપજે છે, એકંદર ઉપજ રૂ. ૨,૫૩,૫૨૦ ની છે. રાધનપુર મહાલની મહેસુલ વાર્ષીક રૂ. ૧,૧૮,૫૩૩ છે અને જકાતના રૂ. ૨૨,૯૬૨ મળીને એકંદર રૂ. ૧,૪૧,૪૯૫ ની છે.

આ રાજ્યમાં ત્રણ જાતની જમીન છે. રેતાળ, કાળી અને ખારી. એમાંથી સઘળાં સામાન્ય અનાજ અને ઘઉં ઉત્પન્ન થાય છે. રૂ પણ મોટા જથામાં થાય છે. "કાઠા" અથવા સખત ઘઉં પાણીથી ઉગાડવામાં આવે છે. "વાજીઆ" અથવા "વડીઆ" યાને પોચા ઘઉં પીતથી થાય છે. રાધનપુર મહાલનાજ ગામોની અંદર પીતથી ઘઉં થાય છે. પાણી દસ ફુટથી ત્રીસ ફુટ ઉંડાં હોય છે, પણ જે જમીનની સપાટી નજીક હોય છે તેજ પાણી મીઠું હોય છે.

રાધનપુર સ્વસ્થાનમાં પહેલાં ચાર મહાલો હતા; સમી, મુજપુર, રાધનપુર અને બલોધન. ઇ. સ. ૧૯૦૨ માં ખરચ કમી કરવા સારૂ મુજપુર અને બલોધન મહાલો કહાડી નાખવામાં આવ્યા, અને તે મહાલો સમી ને રાધનપુર સાથે અનુક્રમે જોડી દેવામાં આવ્યા. એક મહાલકારી અને એક તજવીજદાર તે સમી મહાલ જેમાં ૩૦ તહેસીલ છે તેનો વહીવટ કરતા, અને રાધનપુર મહાલમાં ૨૧ તહેસીલ ને ૮૨ ગામો છે. મહાલકારી જમીનની મહેસુલનું કામ કરે છે અને જકાતી ઇન્સપેક્ટરો જકાત ખાતાનું કામ કરે છે. તહેસીલદારો (તલાટીઓ) મહાલકારીની સીધી દેખરેખ તળે છે. રેવન્યુ આસીસ્ટંટ એ બધા ખાતાનો ઉપરી છે ને તેને પહેલા વર્ગના માજીસ્ટ્રેટનો અધિકાર છે.

વજે ઉપરાંત કેટલીક લાગતો અથવા હકો લેવાય છે; જેવા કે *સુખડી, ભરામણી, દેથો, ખરાજાત, એ સિવાય સાંતી વેરો દર સાંતીએ રૂ. ૪ થી રૂ. ૭ સુધી લીધામાં આવે છે. સમી, મુજપુર અને લોલાડામાં જીનીંગ ફેકટરીઓ છે.

૮. ખંડણી અથવા જમા.

* આ શબ્દોની સમજ "ગ્લોસરી ઓફ રેવેન્યુ ટર્મસ" ના મથાળા હેઠે આપેલી છે.

રાધનપુરને નીચે લખેલ ગામો જમા આપે છે.

નંબર.	જમા આપનારાં ગામડાં.			રકમ.			વિશેષ હકીકત.
	ગામનું નામ.	તાલુકા.	એજન્સી.	રૂપીઆ.	આના.	પાઈ.	
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮
૧	મસાલી	ચારચટ સાંતલપુર	પાલણપુર	૧૩	૦	૦	સીક્કઇ રૂપિઆ
૨	સોનેથ	„	„	૩૦	૦	૦	„
૩	બોરૂ	„	„	૭	૮	૦	„
૪	વરનોસડા	„	„	૬	૪	૦	„
૫	ફીલાના	„	„	૨૧	૦	૦	„
૬	જઝામ	„	„	૧૨	૮	૦	„
૭	લેમ્બુની	„	„	૧૮	૮	૦	„
૮	સૈયદપુર	વારાહી	„	૫૧	૦	૦	„
૯	ગાડસાઇ	સાંતલપુર	„	૨૦	૦	૦	„
૧૦	ગોસના	વનોડ	કાઠીયાવાડ	૧૦૦	૦	૦	(ઇંગ્રેજી) કલદાર રૂપિઆ
૧૧	છત્રોલ	„	„	૧૫૪	૦	૦	„
૧૨	એરાવાડા	„	„	૧૫૧	૦	૦	„
૧૩	સુસીયા	„	„	૫૦	૦	૦	„
૧૪	ધાકડી	દસાડા	„	૩૦૦	૦	૦	સીક્કઇ અથવા રૂ. ૨૭૭–૧૪–૦ કલદાર
૧૫	જડીઆંણા	ઝીંઝુવાડા	„	૬૧૭	૦	૦	સીક્કઇ અથવા રૂ. ૫૬૮–૧૦–૮ કલદાર
૧૬	પાડીવાડા	„	„	૮૨	૦	૦	સીક્કઇ અથવા રૂ.૭૫–૯–૨ કલદાર
૧૭	સુરેલ	„	„	૧૦	૦	૦	સીક્કઇ અથવા રૂ. ૯–૩–૬ કલદાર
૧૮	રોજવા	„	„	૧૫૦	૦	૦	ઇસ્વી. ૧૮૯૮માં રૂ. ૧૫૦) નક્કી કરવામાં આવ્યા છે.

૯. લશ્કર. રાધનપુર અંગ રક્ષણિક સ્વારોમાં એક રસાલદાર અને બે દફેદારો છે. તેઓને હથિયારમાં તરવાર હોય છે અને ૨૪ સ્વારોને હથિયારમાં ભાલા હોય છે. આગળ ઇંગ્રેજ કેવલરીમાં રહેલો દફેદાર સ્વારોને રીતસર કવાયત શીખવે છે. તેઓ નવાબ સાહેબના કુટુંબના માણસોના અને કોઇ અમલદાર રાધનપુરની મુલાકાતે આવે તેઓના રક્ષણને માટે નોકરી બજાવે છે. આ બોડીગાર્ડનો વાર્ષિક ખરચ રૂ. ૧૦,૦૦૦ થી રૂ. ૧૪,૦૦૦ સુધી છે. રાધનપુરની પલટણમાં બેન્ડ સાથે ૧૦૦ માણસો છે. તેઓ એક અંગ્રેજ સરકારની ફોજમાં આગળ નોન કમીશન્ડ ઓફિસર હતા, તેઓ રીતસર કવાયદ શીખવે છે. તેઓને હથિયારમાં મોઢા આગળથી ભરવાની એનફીલ્ડ જાતની બંદુકો આપેલી છે. તેમને મુખ્ય

કરી જેલ, તીજોરી અને દારૂખાનાના પહેરા ઉપર તથા કોઇ માંગળિક પ્રસંગ ઉપર કામે લગાડવામાં આવે છે. એ પલટણનો ખરચ દરવરસે રૂ. ૧૨,૦૦૦ છે. રક્ષણ કરનાર સ્વારો અને પલટણ બંને રાધનપુર શેહેરમાં રહે છે અને ભરતી ત્યાંની વસ્તીમાંથી કરવામાં આવે છે.

૧૦. ઇ. સ. ૧૮૯૬ માં કર્નલ લાઇડ સાહેબે પોલીસ ફોજ મુખ્ય કરી ત્યાંની વસ્તીના માણસોની ભરતીથી ઉભી કરી છે. તેમાં હેડ કોન્સ્ટેબલથી ઉતરતા દરજ્જાના ૧૪૭ પાયદળ છે તેમાં ૨૩ બંદુકો ને સંગીનવાળા અને ૧૨૪ ડંડાવાળા માણસો છે. ૫૪ સ્વારો તેમાં ૧૭ દેશી અને ૩૭ બીન દેશી છે. તેઓને હથિયારમાં તરવારો છે. ૧૪ સાંઢણી સ્વારો છે તેમની પાસે હથિયાર નથી. આખી પોલીસ ફોજની સંખ્યા ૨૨૫ છે અને તેનો ખરચ લગભગ રૂ. ૪૮,૦૦૦ નો છે. વસ્તી અને ક્ષેત્રફળ સાથે પોલીસનું પ્રમાણ ૧૧૪ માણસે એક પોલીસ અને ૨·૧૧ ચો. મૈલે એક પોલીસનું પ્રમાણ આવે છે.

પોલીસ.

વીલેજ પોલીસની સંખ્યા ૪૩૫ માણસોની છે તેમાં ૨૯૯ ને રોકડ પગાર મળે છે અને બાકીનાઓને ચાકરીયા જમીન આપવામાં આવી છે. તેઓને ગામડાંની અને ખળાંની ચોકી કરવા ઉપરાંત બીજાં ઘણાં પરચુરણ કામો કરવાં પડે છે; જેવાં કે મહાલના મુખ્ય સ્થળે તીજોરી અને કાગળો પહોંચાડવા વિગેરે.

૧૧. આ રાજ્યમાં આઠ કોર્ટો છે. કોર્ટો નીચે પ્રમાણે છે.

ન્યાય.

૧ હજુર કોર્ટ.
૨ સર ન્યાયાધીશની કોર્ટ.
૩ રાધનપુર ન્યાયાધીશની કોર્ટ.
૪ સમી મુજપુર ન્યાયાધીશની કોર્ટ.
૫ બલોધણ થાણદારની કોર્ટ.
૬ રેવન્યુ આસીસ્ટંટની કોર્ટ.
૮ રાધનપુર બલોધણ માહાલકરીની કોર્ટ.

બલોધણ થાણદારની કોર્ટ બલોધણ તાલુકાની હદની અંદર ત્રીજા કલાસના માજીસ્ટ્રેટની સત્તા ચલાવે છે.

સમીમુજપુરના ન્યાયાધીશની કોર્ટ સમીમુજપુરના તાલુકાઓની હદમાં નીચે પ્રમાણે સત્તા ચલાવે છે.

૧ ફોજદારી બાબતોમાં ક્રીમીનલ પ્રોસીજર કોડની પરિશિષ્ટ ૩ ની પેટા રકમ (૨) તથા પરિશિષ્ટ ૪ માં બતાવ્યા પ્રમાણે બીજા વર્ગના માજીસ્ટ્રેટની સઘળી સત્તા.

૨ દીવાની બાબતોમાં રૂ. ૧,૦૦૦ સુધીની કિંમતના મુળ દાવાઓ તથા જે દાવાઓનો વિષય રૂ. ૨૦ કરતાં જાદે ન હોય તેવા દાવાઓ સ્મોલકોઝ કોર્ટની રૂએ સાંભળવાનો અખત્યાર.

રાધનપુર ન્યાયાધીશ રાધનપુર શેહેરની અને રાધનપુર અને બલોધણ તાલુકાની હદની અંદર છેલ્લા આગલા પેરેગ્રાફમાં બતાવેલ સઘળી સત્તા ચલાવે છે.

સર ન્યાયાધીશની કોર્ટ રાધનપુર સંસ્થાનની અંદર નીચે પ્રમાણે સત્તા ચલાવે છે.

૧ ફોજદારી બાબતોમાં ડીસ્ટ્રીકટ માજીસ્ટ્રેટની તેમજ સેસન્સ જજની સત્તા.

૨ દીવાની બાબતોમાંઃ—

(અ) રૂ. ૧,૦૦૦ ઉપરાંતની કિંમતના તમામ મુળ દાવાઓ.

(બ) રાધનપુર અને સમીમુંજપુર ન્યાયાધીશની તાબાની કોર્ટોના ઠરાવ વિરૂદ્ધ અપીલો.

દીવાની દાવાની બાબતમાં હજુર કોર્ટ, રાધનપુર સંસ્થાનની અંદર ડીસ્ટ્રીકટ કોર્ટની તેમજ હાઇકોર્ટની તમામ સત્તા અને ફોજદારી બાબતોમાં હાઇકોર્ટની સત્તા ચલાવે છે.

સમીમુંજપુર અને રાધનપુર બલોધણ મહાલકરીઓની કોર્ટ રેવન્યુ બાબતોમાં તેઓના પોત-પોતાના માહાલોની હદની અંદર ત્રીજા વર્ગના માજીસ્ટ્રેટની સત્તા ચલાવે છે, અને રેવન્યુ આસીસ્ટંટની કોર્ટ માહાલકરીઓની કોર્ટોના ઠરાવ સામે અપીલો સાંભળવાની સત્તા સાથે આખા સંસ્થાનની અંદર રેવન્યુ બાબતોમાં પહેલા વર્ગના માજીસ્ટ્રેટની સત્તા ચલાવે છે. એડમીનીસ્ટ્રેશનના વખતમાં રૈયતની અરજ ઉપરથી મુખ્ય અંગ્રેજી કાયદાઓ આ રાજ્યમાં દાખલ કરવામાં આવ્યા છે.

ભાયાતો.

૧૨. આ રાજ્યમાં હાલમાં ત્રણ ભાયાતો છે. તેમના તાબામાં ભાયાતી ગામો છે. એક સુબા નાદેઅલીખાનજી છે તેમના તાબામાં ૭ ગામો કુવરડ, ડેલાણા, ઢોલકડા, મેમણા, મુરતુજાનગર, નાગપુરા અને કરસનગઢ છે. સુબા મર્દાન અલીખાનજી અને જોરાવર ખાનજીના તાબામાં ૭ ગામો; તુવડ, કાઠીવાવલ, કામલપુર, સીનાડ, કઠીવાડા અને નાની ચંદુર છે.

ઈંગ્રેજી વહીવટ.

૧૩. ઈ. સ. ૧૮૯૫ માં તા. ૧૯ ડીસેમ્બરે નવાબ સાહેબ બીસમીલ્લાખાનજી મરણ પામ્યા અને કેપટન બીલ સાહેબે એડમીનીસ્ટ્રેશનનો બંદોબસ્ત થાય ત્યાં સુધી તા. ૨૨ મી ડીસેમ્બરે આ રાજનો ચાર્જ લીધો. તેઓએ ચાર્જ લીધો તે વખતે રાજ્યની તીજોરીમાં રૂ. ૬૮,૭૯૪–૦–૦ ની શીલીક હતી. ઇ. સ. ૧૮૯૬ ની શરૂઆતમાં અંગ્રેજી એડમીનીસ્ટ્રેશન સ્થાપવાનો હુકમ થયો અને તા. ૧૭ એપ્રીલ સને ૧૮૯૬ માં લેફ્ટેનન્ટ કર્નલ લાઇડ સાહેબે રાજ્યના વહીવટની લગામ હાથમાં લીધી.

તા. ૧૭ એપ્રીલ સને ૧૮૯૬ થી તા. ૧૯ માર્ચ સને ૧૮૯૮ સુધી લેફ્ટેનન્ટ કર્નલ લાઇડ સાહેબ પાસે ચાર્જ રહ્યો. બાદ કર્નલ લાઇડ સાહેબ તા. ૨૯ નવેમ્બર સને ૧૮૯૮ ના રોજ પાછા આવ્યા ત્યાં સુધી મેજર વુડહાઉસ સાહેબ પાસે ચાર્જ રહ્યો. તા. ૫ જુલાઇ સને ૧૮૯૯ના રોજ કર્નલ લાઇડ સાહેબ રજા ઉપર ગયા અને તેમની જગ્યા ઉપર કેપટન કાર્નેજી સાહેબ આવ્યા. તેઓ તા. ૮ અક્ટોબર સને ૧૮૯૯ સુધી રહ્યા. પણ તે સાલમાં દુકાળ પડવાથી કર્નલ લાઇડ સાહેબને રજાપરથી પાછા બોલાવવામાં આવ્યા ત્યારથી તે તા. ૧૧ જુલાઈ સને ૧૯૦૦ ના રોજ તેઓ કોલેરાથી મરણ પામ્યા ત્યાં સુધી એડમીનીસ્ટ્રેટર તરીકે રહ્યા.

એ દિવસ પછી લેફ્ટેનન્ટ કર્નલ ઓડોનલ સાહેબની નીમણુંક થઇ. તેઓ તા. ૧૧ મે સને ૧૯૦૧ સુધી રહ્યા. તેમની પછી તે જગ્યાએ મેજર વુડહાઉસ સાહેબ નીમાયા. ફરી ઇ. સ. ૧૯૦૧ માં કર્નલ ઓડોનલ સાહેબ નીમાયા. તેમની પછી તા. ૧૩ ડીસેમ્બર સને ૧૯૦૧ માં મેજર વુડહાઉસ સાહેબ બીજીવાર નીમાયા. તેમની પછી તે જગ્યાએ કેપટન જેકબ સાહેબ નીમાયા. તા. ૧૧ નવેમ્બર સને ૧૯૦૨ માં અને ફરી તા. ૩ ફેબ્રુઆરી સને ૧૯૦૩ થી તા. ૩૦ એપ્રીલ સને ૧૯૦૩ સુધી તેમનો અખત્યાર રહ્યો. તા. ૧ મે સને ૧૯૦૩ માં કેપટન કોગહીલ સાહેબે એડમી-

નીસ્ટ્રેટર તરીકેનો ચાર્જ લીધો અને કોઇ પણ જાતની ટુટ વગર તા. ૫ મે સને ૧૯૦૬ એટલે ત્રણ વરસ ને ચાર દિવસ સુધી તે ઓદ્ધા ઉપર રહ્યા. એડમીનીસ્ટ્રેશનમાં આ સર્વેથી લાંબી મુદત હતી. તા. ૬ મે સને ૧૯૦૬ માં કેપટન હેરોલ્ડ સાહેબે તેનો ચાર્જ લીધો તે તા. ૧ માર્ચ સને ૧૯૦૭ સુધી રહ્યા. પછી તે તારીખે કેપટન વુડ સાહેબે તેમની પાસેથી ચાર્જ લીધો. એકંદરે બરોબર ૧૧ વરસ સુધી એડમીનીસ્ટ્રેશન રહ્યું. એડમીનીસ્ટ્રેશન તા. ૧૭ એપ્રીલ સને ૧૮૯૬ ના રોજ શરૂ થયું તે તા. ૧૩ એપ્રીલ સને ૧૯૦૭ ના રોજ બંધ થયું.

રાધનપુરમાં કર્નલ લાઇડ સાહેબ તા. ૧૧ જુલાઈ સને ૧૯૦૦ ના રોજ કોલેરા અને દુકાળની સામે લડતાં પોતાના ઓદ્ધા ઉપર મરણ પામ્યા. તેમનું નામ જલદી ભૂલી જવાય તેમ નથી, અને તેમના નામને હજુ પણ ઘણા ભારે માન સાથે તેમણે રાજ્યના અને રૈયતના ભલાને માટે શું શું કર્યું અને શું કરતાં કેવી રીતે મરણ પામ્યા તે યાદ કરે છે. ઈ. સ. ૧૮૯૯ થી ૧૯૦૩ સુધી ખરેખરો દુકાળ રહ્યો તેથી નામદાર સરકાર પાસેથી ૭ લાખ નેવું હજાર રૂપિઆ ખરચ માટે વ્યાજે લેવા પડ્યા. ઇ. સ. ૧૯૦૩ થી ૧૯૦૭ સુધી નામદાર સરકારનાં લીધેલાં નાણાં પાછાં ભરી દેવાનું કામ એડમીનીસ્ટ્રેટરોને કરવું પડ્યું, જેથી રાજ્યના ખરચાળુ સુધારાઓ હાથ ધરવાને અટકી પડ્યું. ફેબ્રુઆરી સને ૧૯૦૭ માં લોનનો છેલ્લો હપતો ભરી દેવામાં આવ્યો અને નવાબ સાહેબને વગર કરજે એટલુંજ નહીં પણ મુંબાઇ બેંકમાની થાપણ સુદ્ધાંત રૂ. ૧,૯૪,૬૪૫-૧૨-૬ ની સીલીક સાથે રાજ્ય સોંપવામાં આવ્યું.

૧૪. એડમીનીસ્ટ્રેશનના વખતમાં નીચે જણાવેલા રાજ્યહીતના અગત્યના બનાવો બન્યા છે.

અગત્યના બનાવો.

(૧) ઈ. સ. ૧૮૯૭ માં આ રાજ્યે અફીણની ખેતી અટકાવવાનો તથા નીયમીત ભાવે વેચવાનો સરકાર સાથે કરાર કર્યો છે.

(૨) નવેમ્બર સને ૧૯૦૦ માં જોરાવરશાહી ચલણ બદલી અંગ્રેજી ચલણ દાખલ કરવામાં આવ્યું છે.

(૩) ઇ. સ. ૧૮૯૯—૧૯૦૦ નો અને તે પછીના વર્ષોનો દુકાળ.

(૪) છોટા બીબા સાહેબના જુનાગઢના સાહેબજાદા સાથે લગ્ન થયાં.

(૫) ઈ. સ. ૧૯૦૪ માં ભાંગ ગાંજાની ખેતી બંધ કરવા સંબંધી કરાર થયો અને હથિયાર અને દારૂગોળાની દેખરેખ એજ સાલમાં દાખલ કરવામાં આવ્યા છે.

(૬) નવાબ સાહેબની યુરોપની મુસાફરી, મક્કાની હજ.

ઇ. સ. ૧૮૯૯ થી ૧૯૦૩ સુધી દુકાળમાં રૂ. ૫,૭૩,૬૬૬-૯-૧૦ ખરચ કરવામાં આવ્યા તેમાં ૧૮૯૯-૧૯૦૦ ના દુકાળમાં રૂ. ૪,૫૭,૩૮૯-૧૩-૨ ખરચ થયું. નફો નહિ થાય એવાં કામો ઉપર મોટા ભાગે ખરચ કરવામાં આવ્યો હતો. રેલવે માટે જમીનની પૂરણીના એ કામો કરવામાં આવ્યાં પણ હવે તે રેલવે કદી થવાની નથી. પરંતુ તે કામોથી ઉપયોગી રસ્તાઓનો પાયો થયો. એક રસ્તો રાધનપુરથી સમી સુધીનો અને બીજો રસ્તો રાધનપુરથી દીઓદર તરફ જવાનો છે, અને ત્રીજું મોટું કામ રાધનપુરથી ધધાણાનો રસ્તો જે હાલમાં વપરાય છે પણ સમરાવવાની જરૂર છે.

એડમીનીસ્ટ્રેશનના વખતમાં નીચે લખેલાં ગામો રાજ્યમાં ખાલસા થયાં છેઃ—લોલાડા, ખેજડીઆલી, ફતેહગંજ, આરીઠા, ગોચનાથ, અગીયાણા, કુણસેલા, સબદલપુરા અને ખરચરીઆ. એ ગામો સુબા સફદરખાનજી ઇ. સ. ૧૯૦૩ માં મરણ પામવાથી ખાલસા થયાં છે.

ઇ. સ. ૧૯૦૪ માં સીધી મહમદ સરૂરના મરણથી બાબ્રી, ચાંદરણી અને ચલવાડા એ ત્રણ ગામો રાજ્યમાં ખાલસા થયાં છે. કાદરમીયાં ઈ. સ. ૧૯૦૨ માં મરણ પામ્યા તેથી જેતલપુર ગામ રાજ્યને ખાલસે થયું.

ગોદડ જમાદાર ઇ. સ. ૧૯૦૨ માં મરણ પામવાથી સાંથલી ગામ રાજ્યને સ્વાધીન થયું છે.

રાધનપુરમાં હાલમાં બે હોસ્પિટલો અને ગામડાઓમાં ચાર ડીસ્પેન્સરીઓ અને બીમારીના વખતે કામ આવે એવી એક ફરતી ડીસ્પેન્સરી છે. ઈ. સ. ૧૮૯૮ માં ઓરતો માટે ડાયમંડ જ્યુબિલી હોસ્પિટલ જાહેર ઉઘરાણાથી બાંધવામાં આવી છે. તેનો બધો ખરચ રાજ્ય આપે છે.

તેજ વરસમાં રાજ્યના ખરચથી રાફુમાં અને હાલમાં કુઅરમાં અને ઈ. સ. ૧૯૦૨ માં બલોધનમાં દવાખાનાં ઉઘાડવામાં આવ્યાં છે. એક ઉમેદ જવેરની વિધવા પોતાની પછવાડે મિલકત મૂકી મરી ગઇ હતી તેમાંથી આ દવાખાનું ઉઘાડવામાં આવ્યું હતું, પણ વર્ષની આખરે તે ફંડ ખુટી જવાથી તેનું ખરચ રાજ્ય આપે છે.

ઇ. સ. ૧૯૦૦ માં ઘણું ખરૂં ડાયમંડ જ્યુબિલી માટે એક કેળવાયેલી દાઇને રાખવામાં આવી છે.

ઇ. સ. ૧૯૦૧ માં ચીફ મેડીકલ ઓફીસરની જગ્યા કાઢવામાં આવી છે.

હોસ્પિટાલો અને જુદાં જુદાં દવાખાનાં માટે મોટા જથામાં હથિયારો અને બીજો જોઇતો સામાન ખરીદવામાં આવ્યો છે, અને આખુ ખાતું ઘણી સારી હાલતમાં છે. રાજ્યને રૂ. ૮,૦૦૦ નો ખરચ થતો હતો તે વધીને હાલમાં રૂ. ૧૫,૦૦૦ નો ખરચ થાય છે.

ઇ. સ. ૧૮૯૮ માં શીતળા ખાતું એજન્સીએ રાજ્યને સોંપ્યું છે.

૧૪. હીઝ રોયલ હાઇનેસ પ્રીન્સ ઓફ વેલ્સની હિંદુસ્તાનની મુલાકાતની યાદગીરીમાં પાલણપુરના એક આગેવાન સરદાર અને બે ગામોના ઈનામદાર અને સ્ટેટના રેવન્યુ ઓફીસર મી. ચંદુલાલ હરીલાલ ઠાકોરે રૂ. ૨૦૦૦ ના ખરચે માજી દીવાન મી. હરીલાલ અમરતલાલ ઠાકોરે બંધાવેલ જોરાવર ટેન્ક અને ગારડન આગળ એક ગરીબોને માટે અનાથઆશ્રમ બંધાવ્યું છે. આ અનાથ આશ્રમનો પાયો મીસીસ મેરીવેધરના મુબારક હાથે નંખાયો હતો અને તે ખુલ્લી મુકવાની ક્રીયા મહેરબાન દાક્તર જોન પોલન સાહેબ સી. આઈ. ઈ. એ. નામદાર નવાબ સાહેબની હાજરીમાં કરી હતી. આ મકાનનું નામ "હીઝ રોયલ હાઇનેસ પ્રીન્સ ઓફ વેલ્સ રેસ્ટ હાઉસ" રાખ્યું છે. આ ઉપરાંત મી. ચંદુલાલે દરવરસે બે ઇનામો "કોરોનેશન પ્રાઇઝ" તરીકે ત્રીજા અને ચોથા ધોરણના વીદ્યાર્થીઓમાં પહેલો આવે તેને આપવા ગોઠવણ કરી છે,

ઇતિહાસ.

૧૫. સૌથી પહેલા બાબી જે હિંદુસ્થાનમાં આવ્યા તે પાદશાહ હુમાયું સાથે આવેલા હતા. અકબરના વખતથી તેઓને ગુજરાતમાં રાખ્યા હતા ત્યાં (ઈ. સ. ૧૬૨૭ થી ૧૬૫૮) શાહજહાંન પાદશાહે તેઓને થરાદના વહીવટદાર નીમ્યા હતા, અને (ઇ. સ. ૧૬૫૪–૧૬૫૭) તેમના દીકરા શેરખાન બાબીને શાહજાદા મુરાદબક્ષની મદદમાં ગુજરાત મોકલ્યા. ઈ. સ. ૧૬૬૩ માં તેમને ચુંવાળના વહીવટદાર નીમ્યા. ઇ. સ. ૧૬૯૩ માં તેમના દીકરા જાફરખાન જેની બાહોશી અને સ્થાનિક વગથી સફદરખાનનો ઈલ્કાબ મળ્યો હતો અને રાધનપુર, સમી, મુજપુર અને તેરવાડાનો ચાર્જ સોંપવામાં આવ્યો હતો. તેમને પાટણના નાયબ સુબા નીમવામાં આવ્યા, અને અગીયાર વરસ પછી એટલે ઈ. સ. ૧૭૦૪ માં વિજાપુરના સુબા નીમવામાં આવ્યા. ઇ. સ. ૧૭૦૬ માં પાટણના સુબા નીમાયા તેના દીકરા ખાનજહાન અથવા ખાનજીખાનને જવાનમર્દખાનનો ખિતાબ આપી ઇ. સ. ૧૭૧૫ માં રાધનપુરના સુબા નીમવામાં આવ્યા, અને ઈ. સ. ૧૭૨૫ માં પાટણના સુબા તરીકે નીમણુક થઈ. ચાર વરસ પછી જ્યારે પેટલાદના સુબા હતા, તે વખતે બાલોરના કોળીને હાથે તેઓ મરાયા. તેના મોટા દીકરા કમાલુદીનખાનને જવાન મર્દખાનનો ખિતાબ અને બીજા દીકરા મહમદ અનવરને સફદરખાનનો ખિતાબ આપ્યો, અને રાધનપુર, સમી, મુજ-

પુર, થરાદ, તેરવાડા અને વારાહીનો ચાર્જ આપ્યો, તે સાથે રણના એક ટાપુમાં ૧૫,૦૦૦ એકર એટલે ૩૦,૦૦૦ વીઘા જમીન આપવામાં આવી.

ત્યાર પછી પંદર વર્ષ દરમીયાન (ઇ. સ. ૧૭૨૯–૧૭૪૪) જવાનમર્દખાન ગુજરાતના અમીરોમાં ઘણા બળવાન ગણાતા હતા. તેજ વખતે તેમાંની એક શાખાએ કાઠીયાવાડ તાબેના જુનાગઢમાં નિવાસ કર્યો, અને રેવાકાંઠામાં વાડાસિનોરમાં નિવાસ કર્યો. જેણે જુનાગઢ કુળની સ્થાપના કરી તેજ વાડાસિનોરના પ્રથમ બાબી હતા. તેમનું નામ મહમદ બાહાદુર હતું, અને શેરખાનને નામે પણ ઓળખાતા. ઈ. સ. ૧૭૩૦ માં જવાનમર્દખાન વડનગરના સુબા નીમાયા, અને ત્રણ વરસ પછી વીરમગામના સુબા નીમાયા. વીરમગામથી બીજે વરસે કડી ને વીજાપુર બદલી થઈ અને ઇ. સ. ૧૭૩૮ માં પાટણ મોકલવામાં આવ્યા અને તેમના ભાઈ જોરાવર ખાનને પ્રાંતીજને બદલે ખેરાળુ સોંપ્યું. ઇ. સ. ૧૭૪૩ માં જવાનમર્દખાને ગુજરાતની સર સુબાગીરી મેળવવાની લાલચ કરી.

અમદાવાદની આસપાસના ગામોની મહેસુલી ઉપર તેઓ દાવો કરતા હતા, તે વખતે ફીદાઉદ્દીન જે બનાવટી દસ્તાવેજ કરી સુબાગીરી દબાવી પડયો હતો, તેણે જવાનમર્દખાનને પોતાના નાયબ સુબા કર્યા. ત્યાર પછી તરતજ ફીદાઉદ્દીનના લશ્કરે બળવો કર્યો અને જવાનમર્દખાનને શેહેર સોંપી તે નાસી ગયો, એટલે જવાનમર્દખાન સુબાગીરી દબાવી પડયા, અને બે સુબાઓ મુફતાખીરખાન અને ફકરૂદદૌલાની સામે થઇ તેમને હરાવ્યા. ત્યાર પછી ત્રીજા સુબા મહારાજા વખતસીંગ નીમાયા પણ તેમણે સુબાગીરીનો ચાર્જ લીધોજ નહિ.

ઇ. સ. ૧૭૫૩ માં જ્યારે જવાનમર્દખાન અને તેના ભાઇ જોરાવરખાન સાબરકાંઠામાં ખંડણી વસુલ કરતા હતા તે વખતે, રઘુનાથરાવ પેશ્વા અને દામાજી ગાયકવાડે ઓચિંતો અમદાવાદ આગળ દેખાવ દીધો. જવાનમર્દખાન જલદી કુચ કરી અમદાવાદ આવી પહોંચ્યા અને રાત્રે શેહેરમાં દાખલ થયા. ઘણો સારો બચાવ કર્યા પછી પૈસા ખુટી પડયા તેથી તાબે થવાની ફરજ પડી, અને એવો કરાર થયો કે, તેમને અને તેમના ભાઇ જોરાવરખાનને મરાઠાઓની કોઇ પણ જાતની લાગત સિવાય પાટણ, વડનગર, સમી, મુજપુર, વિસનગર, થરાદ, ખેરાળુ, રાધનપુર, તેરવાડા અને વિજાપુરનો મુલક આપવો, અને જવાનમર્દખાનજીનો એક ભાઈ ૩૦૦ સ્વારો અને ૫૦૦ પાયદળ સાથે મરાઠાની નોકરી કરે ને તેનો ખરચ મરાઠાઓ આપે. વળી એવો પણ કરાર કરવામાં આવ્યો કે મરાઠાઓ જવાનમર્દખાનને એક લાખ રૂપિઆ અને એક હાથી ને બીજી કીમતી ચીજો ઇનામમાં આપે. ઈ. સ. ૧૭૫૫ માં મોમીનખાને મરેઠાઓને અમદાવાદમાંથી હાંકી કહાડયા તેથી તેઓએ જવાનમર્દખાનની મદદ માગી. પાટણથી તેઓએ આવી મરાઠાઓને મદદ કરી અને ઈ. સ. ૧૭૫૭ માં અમદાવાદ સર થયા બાદ તેઓ પાછા પાટણ ગયા. જવાનમર્દખાનના મરણ બાદ ઇ. સ. ૧૭૬૫ તેઓના દીકરા ગાજ્યુદ્દીન અને નીજામુદ્દીન પાસેથી દામાજી ગાયકવાડે પાટણ, વિસનગર, વડનગર, વિજાપુર અને ખેરાળુ લઈ લીધાં, અને તેમના હાથમાં રાધનપુર, સમી, મુજપુર, થરાદ, તેરવાડા અને પાટણ તાબાનાં બે ગામો દનોરા અને પાલીપુર રહ્યાં.

સમી અને મુજપુર ગાજ્યુદ્દીનખાને રાખ્યાં અને રાધનપુર, થરાદ અને તેરવાડા તેના ભાઇએ રાખ્યાં. પણ તેઓ સંતાન વગર ૧૭૮૭ માં મરણ પામ્યાથી તેમનાં પરગણાં વડા ભાઇ ગાજ્યુદ્દીનને મળ્યાં. ગાજ્યુદ્દીનને બે દીકરા નામે શેરખાન અને કમાલુદ્દીનખાન હતા. તેઓ ઈ. સ. ૧૮૧૩ માં મરણ પામ્યા, એટલે વડા દીકરાએ રાધનપુર રાખ્યું અને નાના દીકરાએ સમી અને મુજપુર રાખ્યાં. થરાદ અને તેરવાડા તેમના હાથમાંથી જતાં રહ્યાં જણાય છે. શેરખાન ગાદીએ આવ્યા પછી વડોદરાના રેસિડેન્ટ સાહેબ કેપટન કર્નાકની સલાહથી ગાયકવાડ સરકાર સાથે તેઓને

કોલકરાર થયા. તેમાં ગાયકવાડ સરકાર જો કે રાજ્યના અંદરના કારભારમાં વચ્ચે આવી શકે નહિ, તોપણ પરરાજ્યો સાથેના વ્યવહાર ઉપર અને બહારના હુમલાઓ સામે નવાબનું રક્ષણ કરવા:માટે ઇંગ્રેજ સરકારની સલાહ અને દરમીયાનગીરીથી દેખરેખ રાખવાની સત્તા ગાયકવાડને આપવામાં આવી. તે પછી પાંચ છ વરસમાં નવાબ પોતે ખોસા લોકોના અને બીજા હુમલા અટકાવવાને અશક્ત જણાયાથી ઇંગ્રેજ સરકારની મદદ માગી, અને લૂટારાઓને સીધી લુંટારાઓના દાબી દેવાના ખરચમાં ભાગ આપવા કબુલ કર્યું. તે મદદ તુરત આપવામાં આવી. ઈ. સ. ૧૮૧૯ માં કર્નલ બારકલે સાહેબે લુંટારાઓને ગુજરાતના બધા ભાગમાંથી હાંકી કહાડ્યા, અને તેઓ સાથે મેજર માઇલ્સ પોલીટીકલ એજંટ તરીકે હતા તેઓએ મુંબાઈ સરકારના હુકમથી નવાબની સાથે કોલકરાર કર્યા. તેમાં નવાબ સાહેબે એમ કબુલ કર્યું કે, ચોર લુંટારાઓ અથવા ઇંગ્રેજ સરકારના દુશ્મનોને આશરો આપવો નહિ, પોતાની બધી ફોજ સાથે ઇંગ્રેજી લશ્કર સાથે જવું અને પોતાની શક્તિ પ્રમાણે વાર્ષિક ખંડણી આપવી. તા. ૧૮ ફેબ્રુઆરી સને ૧૮૨૨ ના રોજ પાંચ વર્ષ સુધી દર વર્ષે રૂ. ૧૭,૦૦૦ ખંડણી આપવાની મુકરર થઇ. ત્રણ વરસ સુધી એ પ્રમાણે ખંડણી લેવામાં આવી પછી તા. ૨૬ જુલાઇ સને ૧૮૨૫ ના રોજ કોર્ટ આવ ડીરેકટરોને એવડી મોટી રકમની ખંડણી આપવાને રાજ્ય અશક્ત છે એમ જણાયાથી તે બધી ખંડણી માફ કરવામાં આવી. ત્યારપછી કોઇ પણ વખતે ખંડણી લાગુ કરવામાં આવી નથી.

ઈ. સ. ૧૮૨૪ માં કમાલુદ્દીનખાન મરણ પામ્યા અને તેઓના વડા ભાઇ ગાદીએ બેઠા. તેઓ ઈ. સ. ૧૮૨૫ માં મરણ પામ્યા. તેમની પછી તેમના ત્રણ વરસની ઉમ્મરના દીકરા જોરાવરખાનજી ગાદીએ આવ્યા અને સરદાર બીબી મર્હુમ નવાબ સાહેબની બીજી બેગમને જોરાવરખાનજીના વાલી અને રાજ્ય કર્ત્તા તરીકે મુકરર કરવામાં આવ્યા. ઇ. સ. ૧૮૩૭ માં તેઓ ઉમ્મર લાયક થવાથી તેઓને રાજ્યનો વહીવટ સોંપવામાં આવ્યો. તેઓ પચાસ વરસ રાજ્ય કર્યા પછી પછી ઇ. સ. ૧૮૭૪ ના અકટોબર માસમાં મરણ પામ્યા. તેમની પછી તેમના વડા દીકરા બીસમીલ્લાખાનજી ગાદીએ આવ્યા. ગાદીએ આવ્યા ત્યારે તેમની ઉમ્મર ૩૨ વર્ષની હતી. જ્યુડીશીયલ અને રેવન્યુ બન્ને ખાતાંમાં તેઓએ ઘણા સુધારા દાખલ કર્યા. નીયમસર કોર્ટો તેમના વખતમાં પહેલ વહેલી સ્થપાઈ. ઘણાં ઉપયોગી કારખાનાં બાંધ્યાં. તેમના વખતમાં દવાખાનું પહેલ વહેલું ઉઘાડવામાં આવ્યું. હિંદુસ્તાનમાં નામદાર પ્રીન્સ ઓફ વેલ્સ સાહેબની પહેલ વહેલી મુલાકાતની યાદગીરીમાં ઇંગ્રેજી નિશાળ અને લાયબ્રેરી ખોલવામાં આવ્યાં. સને ૧૮૮૭ માં જ્યુબિલી હોલ નેકનામદાર મલીકા મઅઝમ કૈસરે હિંદ માહારાણી સાહેબની જ્યુબિલીના માનમાં ખોલવામાં આવ્યો. સને ૧૮૯૧ માં ઘણી મહેનત અને ખર્ચથી એક મોટી નહેર જેને સ્કોટ કેનાલ કહે છે તે બાંધવામાં આવી. તેની લંબાઈ નવ માઇલ છે. જ્યુબિલીની યાદગીરી દાખલ શહદારી જકાત જેની ઉપજ એક લાખ રૂપિઆની હતી તે સને ૧૮૮૭ માં કહાડી નાખવામાં આવી. વળી બીસમીલ્લાખાન નામનું છાપખાનું ખોલવામાં આવ્યું. એકવીશ વરસ રાજ્ય કરી તા. ૧૯ ડીસેમ્બર સને ૧૮૯૫ ના રોજ ૫૩ વર્ષની ઉમ્મરે તેઓ ગુજરી ગયા. તેઓ પછી તેમના દીકરા હાજી મહમદ શેરખાનજી હાલના નવાબ સાહેબ ગાદીએ બેઠા. તેમની ઉમ્મર હાલમાં (૧૯૦૭) ૨૧ વરસની છે.

નામદાર નવાબ સાહેબ હાજીમહમદ શેરખાનજીનો જન્મ તા. ૪ રમજાન ૧૩૦૩ હીજરીના રોજ થયો. તેઓએ રાજકોટની રાજકુમાર કોલેજમાં કેળવણી લીધી છે. તેઓ સારા ઘોડેસ્વાર છે અને વિદ્યાર્થી તરીકે બંદુકની નિશાનબાજીમાં અને ઘોડેસ્વારની બાબતોમાં તેમજ બીજાં ઘણાં ઈનામો મળેલ્યાં છે. તેઓએ ગોરડન એથલેટીકલ મેડલ અને રણજીતસીંગજી એથલેટીકલ ચેલેંજ

કૃપનાં ઇનામ લીધાં છે. કોલેજ છોડયા પછી તેઓએ મહેરબાન કેપટન ડબલ્યુ. એમ. પી. વુડ સાહેબની દેખરેખ નીચે હતા. ત્યાર પછી તેઓ ઇમ્પીરીયલ કેડેટકોરમાં જોડાયા. પછી તેઓ ડોકટર જોન પોલન સાહેબ સી. આઈ. ઈ. એલ. એલ ડી. સાથે યુરોપની મુસાફરી કરી યુરોપથી પાછા ફરતાં મક્કાની હજ કરવા ગયા હતા. ત્યાંથી આવી નામદાર સરકારના હુકમથી મે. કર્નલ જી. ઈ. હાઈડિકેટસ સાહેબે તા. ૧૩ એપ્રીલ સને ૧૯૦૭ ના રોજ તેઓને ગાદીએ બેસાડયા. ગાદી ઉપર આવ્યા પછી પોતાની રૈયતને મફત કેળવણી આપવાનું ધોરણ દાખલ કર્યું છે અને ગાયનો વધ કરવાનો અટકાવ કર્યો છે, જે બનાવથી હીંદુઓ ઘણા ખુશ થયા છે.

આ સાથે રાધનપુરના રાજ્યકર્ત્તાઓની વંશાવળી આપવામાં આવી છે.

- બહાદુરખાન.
  - શેરખાન.
    - (૧) જાફરખાન અથવા (સફદરખાન).
      - (૨) ખાનજીખાન અથવા ખાનજહાન (જવાનમર્દખાન પહેલા) ઇ. સ. (૧૭૨૯).
        - (૩) કમાલુદીનખાન અથવા (જવાનમર્દખાન બીજા).
          - (૪) ગાજ્યુદીનખાન (મરણ પામ્યા ઇ. સ. ૧૮૧૩).
            - (૫) શેરખાન (મરણ પામ્યા ઇ. સ. ૧૮૨૫).
              - (૬) જોરાવરખાનજી (મરણ પામ્યા ઇ. સ. ૧૮૭૪).
                - (૭) બીસમીલ્લાખાનજી (ઇ. સ. ૧૮૯૫ માં મરણ પામ્યા).
                  - (૮) હાજીમહમદ શેરખાનજી (હાલના નવાબ સાહેબ).
                  - જલાલુદીનખાન.
                - ફતેહજંગખાનજી.
                  - સફદરખાન.
                - મુર્તુજાખાનજી.
                  - મરદાનઅલીખાનજી.
                  - જોરાવરખાનજી.
                    - મુરતુજાખાન.
                - નાદેરઅલીખાન.
                  - બદેરઅલીખાન.
            - કમાલુદીનખાન.
          - નીજામુદીનખાન.
        - જોરાવરખાન.
        - અનવરખાન.
      - સલાબતખાન.
    - મુબારીઝખાન.
    - મુજફ્ફરખાન.

THARAD STATE.

Area..............................940 Sq. miles.
Population........................49,021.
Gaekwar Jama......................Nil.
Average revenue...................Rs. 80,000.
Number of villages................158 including Jamaiya villages.

Origin.

1. According to tradition, Tharad town is said to have been first populated by one Tharpal Dhru in Samvat 101, and it appears to have received its name from the said founder.

Boundary.

2. Tharad is bounded on the north by Marwar, on the east by Palanpur, on the south by Deodar and Suigam and on the West by Wao.

General features. Soil and productions.

3. The district is a flat sandy plain, covered here and there with low jungle. The soil being sandy, yields a good monsoon crop. Bajri, Mag, Muth, Gowar, Sesamum, Juwar, and Chola are the chief produce of the soil. If there is good rain in the month of October castor seeds (Eranda) and Sersav (linseed) are also produced. Sowing is done over an extensive area and an ordinary cultivator with two bullocks as a rule sows about 60 acres of land. A winter crop is not produced as the cultivators remain busy in reaping the monsoon crop till the end of March. In the famine of 1901-1902 a good many Pacca wells were constructed but now the cultivators rarely use the water for irrigation purposes.

Forests &c.

4. There is no mine within the limits of the State. There are also no forests. Jal, Babul, Kerda, and Khejda, naturally grow in plenty in the grazing grounds near the villages. Nimb trees are planted in the villages by the cultivators and they are generally to be found near the vicinity of the villages.

The temperature varies from 40° to 48° degrees in winter, 90° to 118° in the summer and from 70° to 95° in the rainy season.

The domestic animals are cows, bullocks, buffaloes, horses, camels, goats and sheep. The bullocks of the local breed are well known for their stature and mettle and they are generally considered to be the best in the whole of Gujarat.

There is an old temple of goddess Narandevi and a few Jain temples at Tharad, but these are not so well known as to attract pilgrims from distant places.

Land Administration.

5. The villages of this State are for administrative convenience grouped under 3 Mahals viz, Tharad, Morwada and Terwa. There are 8 villages under Morwada, 14 under Terwa and the rest under Tharad. The yearly revenue income of the Terwa and Morwada Mahals is about Rs. 10,000/ each and that of the Tharad Mahal is Rs. 60,000/. 9 villages are assigned to Bhayats for their maintenance but the State has reserved the rights of exercising jurisdiction, levying Dan, taking Veth, Bigar, sellling opium and levying general or special Varads (cesses) such as famine relief cess.

State Due.

6. The Bhagbatai system is in vogue in this State. Each cultivator pays half a rupee for each Bawta of land (equal to 5 Bighas) and in addition a sixth share of the produce of the field. Besides Bhag and Narwa, each cultivator pays one rupee every year as Nazarana and one *mana* of grain as Kamdar Sukhdi.

In the case of Dodgam it is decided by Government by their Resolution No. 1824, dated the 13th March 1908 in the Political Department that road duties or "rahadari dan" which have been held to include import and export duties should be collected by Tharad, without prejudice to Wao to establish its claim by regular proceedings. Jurisdiction over Dodgam is in dispute between Tharad and Wao, and the settlement of that dispute will affect the right to these duties.

Police.

7. The Police force consists of 12 Sowars, 3 camel Sowars and 45 foot and the force is maintained at a cost of Rs. 7200 per year. Kumar Shri Dolatsingji is looking after the Police.

Education.

8. There is a Vernacular school and a girl's school at Tharad and 5 other schools at Morwada, Uchosan, Dooa, Bhorole and Madka. The expenses of the last three schools are paid by the Jamaiya holders and that of Uchosan school by the Tharad Thakore and the Maleks of Uchosan. The total number of boys attending the schools is about 248 and the number of girls is 16.

Justice.

9. Tharad is a fourth class State as the term is understood in Kathiawar. The chief is authorized to try such offences as are shewn in the appendix A. page 24 and to inflict sentences upto 3 years rigorous imprisonment and a fine upto Rs. 5000/. In civil matters he has powers upto Rs. 10,000/.

Jama.

10. The villages under other States and Talukas which pay Jama to Tharad are given below:—

Villages	
Sunval. Kumbhardi. Fangli.	All under Wao Thana.
Mithavi. Arjanpura. Chala.	Suigam.
Suneth. Kelana. Dhrechana. Lenbunee.	Under Chadchat of the Santalpur Thana.
Nenava. Magrava. Vinchivadi. Lavaria. Bhajana. Lelava. Kunvarla.	Under the Palanpur State.

The following villages under other States and Talukas pay Cash Hak to Tharad.

Villages	
Sedav.	Under Warahi.
Chatra.	,, Terwada.
Lakhni. Vasana. Watam. Jadia. Balodher.	Under the Palanpur State.

History.

11. Tharad is said to have originally belonged to Parmar Rajputs, and to this day many Parmars of the Suvar and Kalma clans are found in subordinate positions in several of the Tharad villages. According to a Jain account, the last of the Parmar line became a convert to the Jain faith, and resigned his chiefdom to his sister's son, the Chohan of Nadol. Others say that the Chohan killed his natural uncle and usurped the chiefdom. The Chohans, with the title of Rana ruled at Tharad for about 6 generations. In the reign of Rana Punjaji, they were attacked by the Mahomedans, their capital stormed, and their chief slain. Thenceforward Tharad became a Mahomedan holding and for several generations a family with the patronymic Multani ruled as proprietors, Jagirdars, and commandants.

12. This Mahomedan conquest probably took place in the reign, either of Muhammad Shahbuddin Ghori (1174–1206) or of Kutubuddin Eibar (1206–1210). In the latter monarch's reign, the change of capital from Lahore to Delhi, and his numerous wars, made the Multani family's position very difficult. That they were able to hold their own was due to the aid of a family of Naiks, who, originally Chohans, had become converts to Islam. In return for their services the Naik family received the grant of several villages, which they still hold. At this time the smaller estates were chiefly in the hands of vassals of the Gohil and Parmar clans. Kubhara and Ledau were held by Chohans; Duva, Rah and Tithgam by the Bhilria Waghelas of Bhilrigadh; Eta and other villages by the descendants of Chibhadia Brahmins who held them from the Rathods of Kanouj, and the rest by other persons of whom scarcely a trace remains. After the Musalman conquest of Tharad, the wife of Rana Punjaji, Sodhi by caste fled with her infant son to her father's house at Parker. On growing up, her son Vajoji, returning to Tharad in 1244 built a well, *Vav* and successfully beating off the attacks of the Multanis took the title of Rana, and after his well, called his town Wao. His descendants rule there to this day.

13. Compared with that of the Multani family, the cause of the Wav Rana was popular, and though for fear of drawing on himself the army of the Patan Governor, the Rana dared not attempt to win

back Tharad, yet he slowly spread his rule over many of the smaller holdings, and built up a fairly powerful chiefdom. His cadets gradually won back many of the Tharad holdings, turning out the Gohil Suvar and Kalma Rajputs, but continuing to hold their estates from Tharad whose ruler they probably propitiated with gifts. In this way most of the smaller Tharad fiefs fell into the hands of Nadola Chohans, cadets of the Wao house or of the old Ranas of Tharad by whom they are still held.

14. On the rise of the Musalman dynasty of Ahmedabad (1403), the Multani family became its vassals. Later on Fateh Khan Baloch, one of the chief Gujarat nobles, held Terwada and Radhanpur, ousting the Multani family who sank into obscurity, and now have only the Tharad village of Kothigam.

15. When, about 1700, the Jhalori family were driven from Jhalor and settled at Palanpur, Firoge Khan Jhalori obtained the chief power at Tharad. This lasted only a short time. About 1730 Tharad was given to Jawan Mard Khan Babi of Radhanpur. Very soon after, when Abheysing (1730–1737) was viceroy, the Babi was turned out and in his place a deputy was stationed at Tharad. The next ruler of Tharad was Chohan Jetmalji, a cadet of the Wav house, who established himself there in 1736. In the following year, Rana Vajrajji, the head of the Wav house, fearing that Jetmalji might prove a dangerous rival, invited Bahadur Khan of Palanpur to oust him. Bahadur Khan agreed, and driving out Jetmalji kept the chiefship in his own hands. Within a few years (about 1740) the district was given either as an estate, Jaghirdari or as a charge, Foujadari, to Nawab Kamal-ud-din Khan till, in 1759, he handed it over to Waghela Khanji, chief of Morwada, one of the supporters of the Babi family. This Khanji belonged to the Sardhara branch of the Waghela tribe who took their name from the conquest of Sardhargadh, in Saurashtra. A man of much talent and strength Khanji before his death (1786), succeeded in making himself independent of his former patron.

16. The first connection of this estate with the British Government was in 1819 A. D. when, the then ruler being much harassed by the Khosas and other plunderers from the Desert and when the

country was nearly depopulated in consequence, sought for, and obtained, the aid of the British Government, and, as in the case of the Nawab of Radhanpur, voluntarily agreed to pay a share of the expenses of the equipment of a force. In the year 1820, after the Khosas had been expelled, Harbhamsing, Chief of Tharad entered into an agreement similar to that concluded with the Radhanpur State and on the 14th February 1821 it was decided by the British Government, with reference to its last article, that no tribute should be exacted until the revenue had increased one-half beyond its then amount, when one-third of that increase was to be paid. This remained in force until A. D. 1825, when the State was relieved from paying any tribute whatever, and in 1826 a further agreement, partly in supercession of the former one, was signed, and delivered to the British Government, wherein the chief agreed to allow no Kolis, Rajputs, or armed men of other districts to live in his territory; to give up to the British and Baroda Governments any robbers or peace-breakers who sought shelter in his domain; to aid the British forces in the supercession of robbers; to keep the public peace and wage no private war; to refer all disputes to the British Government; and to be responsible for irregularities committed in the neighbouring British or Gaekwar territories by the Koli, Rajput, or other inhabitants of his district.

17. In 1823 Harbhamji died and was succeeded by Karansing, who died in 1859, the Gadi devolving on Khengarsing. The present Talukdar Abheysingji was born on the 9th March 1859 A. D. and came to the Gadi in the year 1892. He took his education in the Rajkumar College Rajkote and the most notable event in his time is the handing over the civil and criminal jurisdiction over Jamaiya villages to Tharad in 1904. He has two sons Kunvar Dolatsingji and Kunvar Raisingji. The geneology of the Tharad family is given below:–

- Khanji.
  - Anandsingji.
  - Harbhamji.
  - Karansingji.
    - Vanaji.
      - Khengarsingji.
        - Abheysingji.
          - Dolatsingji.
          - Raisingji.
      - Bhupatsingji.
      - Prathirajji.
    - Parbatsing.

Jamaiya villages.

18. There were 107 villages under the Tharad Thandar called Jamaiya villages. The majority of the holders are Chohan Rajputs. The most important Jamaiya holders are those of Dua, Valadar, Bhorole, Naroli, Jetda, Madka, and Eta. The Thakors of Bhorole, Valadar, Waghasan, Bhapi and some of the other Jamaiya Thakors such as Jetda and Madka are Chohan Rajputs. All these Jaghirdars pay Jama annually to the Tharad Thakore. In addition to Jama, the Jamaiya villages pay Police cess to the State. The import and export duties, grazing fee, and opium duty on the sale of opium are also recovered by the State in the said villages.

Bhorole.

19. Of the many Jamaiya estates, Bhorole is an important one and so a short account of it is given here.

It is comprised of 10 Khalsa villages, with a population of 3478. It has an area of 33 Square miles. Its annual revenue varies from Rs. 10,000 to 13,000. The Thakore exercises the powers of a Third Class Magistrate in Criminal matters and hears suits upto the value of Rs. 250/. The Jagir is under attachment since the death of Thakore Gajsingji owing to the adoption of Pirdanji being disputed. It pays Jama to Tharad. Most of the important Jamaiya holders are Chohan Rajputs and the Talukdars of Bhorole, Waladar, Waghasan and Bhapi derived their origin from a common ancestor viz. Chohan Harraji. The Bhorole tree is as given below:-

Chohan Harraji.
|
Samatsingji.
|
Jesaji.
|
Sujaji.
|
Bhakarshi.
|
Karsanji.
|
Kalaji.
|
Dansingji.
|
Sadaji.
|
Dajuji.
|
Khetaji. | Gajsingji.
|
Pirdanji
(adoption in dispute).

Particulars of other Jamaiya Holders.

Number.	Name of Taluka.	Caste of the Talukdar.	Area in square miles.	Number of villages.	Revenue.	Remarks.
1	Dooa	Waghela ...	29	9	4000	
2	2nd vas of Dooa or Motu Pavdasan...	Do ...	16	6	2500	
3	Valadar	Chohan ...	22	7	3150	
4	Naroli	Do ...	21	8	2600	
5	Jetda...	Do ...	18½	6	2000	
6	Madka	Do ...	15	4	3000	
7	Lavana	Do ...	6	3	2400	
8	Eta	Brahmin ...	13	5	2100	
9	Waghasan	Chohan ...	9	2	2900	
10	Khadol	Malek ...	13	3	1700	
11	Piluda	Chohan ...	8	1	1600	
12	Mesra...	Do ...	4	1	1300	
13	Karboon	Do ...	16	2	1100	
14	Itadha	Do ...	4½	2	1080	
15	Raha...	Waghella ...	1½	2	1000	
16	Daidarda	Nayak ...	6½	3	1000	
17	Changada	Do ...	3½	1	1000	
18	Daiap...	Chohan ...	8	1	1000	
19	Tithgam	Waghella ...	10	3	950	
20	Morikha	Kanbi ...	5	1	700	
21	Bhapi...	Chohan ...	4½	2	650	
22	Bhuria	Nayak ...	2½	1	625	
23	Takhuva	Chohan ...	2½	2	625	
24	Khoda	Fakir ...	4	1	600	
25	Serau...	Chohan ...	2½	1	600	
26	Bhalasra	Nayak ...	2	1	575	
27	Selda...	Chohan ...	5	2	525	
28	Del	Devda ...	4	1	500	
29	Kamali	Nayak ...	3	1	450	
30	Vedla...	Brahmin ...	2½	1	400	
31	Korda	Do ...	2	1	400	
32	Kumbhara	Chohan ...	1½	1	350	
33	Charda	Do ...	4	1	350	
34	Lakhapura	Sindhi Musalman.	1½	1	250	
35	Kasvi...	Barot ...	2½	1	250	
36	Dendava	Brahmin ...	1½	1	250	
37	Bhadvel	Do ...	2	1	250	
38	Ledau	Chohan ...	2½	1	200	
39	Ghantiali	Barot ...	1	1	200	
40	Bhatasna	Brahmin ...	2	1	200	
41	Methavi	Chohan ...	3	1	150	
42	Khardol	Brahmin ...	2½	1	125	

થરાદ સ્વસ્થાન.

ક્ષેત્રફળ...	... ...	૯૪૦ ચો. મેલ.
વસ્તી ...	... ...	૪૯,૦૨૧.
ગાયકવાડ જમા ...	... ...	૦
સરાસરી ઉપજ ...	... ...	રૂ. ૮૦,૦૦૦
ગામની સંખ્યા ...	... ...	૧૫૮ જમૈયા ગામો સહીત.

મૂળ. ૧. થરાદ કસબાની ઉત્પત્તિ—સંવત ૧૦૧ માં થર્પાલધરૂ નામના પુરૂષે વસાવેલું છે એવી દંત કથા છે, અને તેના નામપરથી આ કસબાનું નામ પડ્યું છે.

સિમા. ૨. થરાદની ઉત્તરે મારવાડ, પૂર્વમાં પાલણપુર, દક્ષિણે દીઓદર ને સુઇગામ, અને પશ્ચિમે વાવ.

સામાન્ય સ્થિતિ, જમીન અને પાક. ૩. આ પરગણું સપાટ રેતીનું મેદાન છે અને તેમાં છુટી છવાઈ નાની ઝાડી છે. જમીન રેતાળ હોવાથી તેમાં ચોમાસુ પાક સારો થાય છે. ગવાર, બાજરી, મગ, મઠ, તલ, જુવાર અને ચોળા વિગેરે એ મુખ્ય પાક છે. અકટોબર મહિનામાં સારો વરસાદ થાય તો, તેમાં એરંડીઆ અને સરસવ થાય છે અને એક સાધારણ ખેડુત બે બળદથી ૬૦ એકર જમીન વાવે છે. શિયાળુ પાક થતો નથી, કારણ ખેડુત લોકો ચોમાસાનો પાક લેવામાં છેક માર્ચ માસની આખર સુધી કામે વળગેલા હોય છે. ઇ. સ. ૧૯૦૧–૦૨ ના દુકાળ વખતે ઘણા પાકા કુવા બાંધવામાં આવ્યા છે, પણ હમણાં ખેડુત લોકો તેનો જવલેજ ઉપયોગ પીતને માટે કરે છે.

જંગલ વિગેરે. ૪. આ રાજ્યની હદમાં કોઇ જાતની ખાણો નથી, તેમ જંગલો નથી. જાળ, બાવળ, કેરડા અને ખીજડા વિગેરે ઝાડો, ગામ નજદીક ઢોરોને ચરવાની જગાઓ હોય છે તેમાં પુષ્કળ કુદ્રતિ રીતે ઉગે છે. ગામડામાં ખેડુત લોકો લીમડાનાં ઝાડો રોપે છે, અને તે ઝાડો ગામની નજદીકમાં જોવામાં આવે છે.

શિયાળામાં ૪૦ થી ૪૮ ડીગ્રી અને ઉનાળામાં ૯૦ થી ૧૧૮ ડીગ્રી સુધી ગરમી રહે છે, અને વરસાદમાં ૭૦ થી ૯૫ ડીગ્રી સુધી ગરમી પડે છે.

પાળેલાં જાનવરોમાં ગાય, બળદ, ભેંસ, ઘોડા, ઉંટ, બકરાં અને ઘેટાં હોય છે. સ્થાનિક ઉત્પન્ન કરેલા બળદો મોટા કદના અને મજબુત બાંધાના હોય છે, તે આખા ગુજરાતમાં સારી જાતના ગણાય છે.

થરાદમાં નારણદેવીનું જૂનું મંદિર અને કેટલાંક જૈન મંદિરો છે, પણ તે એવાં પ્રસિદ્ધ નથી કે છેટાના લોકો જાત્રાએ આવે, તે લાંબા રસ્તા તરફ આવેલાં જૈન મંદિરો તરફ જવાને ખેંચાય.

જમીનનો વહિવટ. ૫. આ રાજ્યનાં ગામો વહીવટની સગવડતા માટે ત્રણ મહાલોમાં વહેંચી નાખવામાં આવ્યાં છે. થરાદ, મોરવાડા, અને ટેરવા. મોરવાડામાં ૮ ગામો, ટેરવામાં ૧૪ ગામો, અને બાકીનાં ગામો થરાદમાં છે. ટેરવા અને મોરવાડાની વાર્ષિક ઉપજ દરેકની રૂ. ૧૦,૦૦૦ ને આશરે છે, અને થરાદ મહાલની ઉપજ રૂ. ૬૦,૦૦૦ ની છે. ૯ ગામો ભાયાતોને તેઓના પોષણ માટે આપવામાં આવ્યાં છે, પણ દાણ લેવાનો હક, વેઠ,

બીગાર, અફીણ વેચવાનો હક, અને સામાન્ય અથવા વિશેષ વરાડ જેમકે દુકાળનો કર તે લેવાનો હક સ્વસ્થાને પોતાના હાથમાં રાખ્યો છે.

૬. ભાગ બટાઇ વહીવટ આ રાજ્યમાં ચાલે છે. દરેક ખેડુત અર્ધો રૂપિઓ દર બાવટા જમીને આપે છે. એક બાવટા પાંચ વીઘાં છે, તે સિવાય પાકનો ⅓ ભાગ પાકમાંથી આપે છે. ભાગ અને નરવા સિવાય નજરાણાના કરનો એક રૂપિઓ અને કામદાર સુખડીનું એક માણુ અનાજ દરેક ખેડુત આપે છે.

રાજ્ય હક્ક.

નામદાર સરકારે તેઓના નં. ૧૮૨૪, તા. ૧૩ મી માર્ચ ૧૯૦૮ થી દોડગાંમ માટે એવી રીતે ઠેરવ્યું છે કે રસ્તા જકાત અને "રાહદારી" દાણ જેમાં આવક અને જાવક દાણનો સમાસ થાય છે તે થરાદે એકઠી કરવી, પણ તેથી વાવના હકને નુકશાન થશે નહીં અને તે પોતાના હક કાયદાની કોર્ટમાં સાબીત કરી શકશે. દોડગામની હકુમત બાબત થરાદ અને વાવની તકરાર જારી છે, અને તેનો નીકાલ તેઓના હક ઉપર અસર કરશે.

૭. પોલીસ ફોજમાં ૧૨ સ્વારો, ત્રણ સાંઢણી સ્વારો અને ૪૫ પ્યાદા છે. પોલીસનો વાર્ષિક ખરચ રૂ. ૭,૨૦૦ નો છે. કુમાર શ્રી દોલતસીંગજી પોલીસનો બંદોબસ્ત રાખે છે.

પોલીસ.

૮. થરાદમાં એક ગુજરાતી નિશાળ અને એક કન્યાશાળા છે. મોરવાડા, ઉચોસણ, ડુઆ, ભોરોલ અને માડકામાં એ રીતે પાંચ નિશાળો છે. છેલ્લી ત્રણ નિશાળોનો ખરચ જમૈયા ઠાકોરો આપે છે, અને ઉચોસણની નિશાળનો ખરચ થરાદ ઠાકોર અને ઉચોસણના મલેક આપે છે. બધા મળીને ૨૪૮ છોકરા અને ૧૬ છોડીઓ કેળવણી લે છે.

કેળવણી.

૯. થરાદ, કાઠીયાવાડમાં ગણાતા ચોથા વર્ગમાં છે. ઠાકોરને એપેનડીક્સ "એ" પાનું ૨૪ માં જણાવ્યા પ્રમાણે ગુન્હાઓ તપાસવાની સત્તા આપવામાં આવી છે. તેઓને ત્રણ વર્ષની સખ્ત મજુરી અને રૂ. ૫,૦૦૦ સુધી દંડ કરવાની સત્તા છે. દીવાની મુકદમા રૂ. ૧૦,૦૦૦ સુધીના સાંભળવાનો અખ્તિયાર છે.

ન્યાય.

૧૦. નીચે લખેલાં ગામો જે બીજાં સ્વસ્થાનો અને તાલુકાઓમાં આવેલાં છે, તે થરાદને નીચે લખ્યા પ્રમાણે જમા આપે છે.

સનવાલ ... ... કુંભારડી ... ... ધંગલી	વાવ થાણામાં છે.
મીઠાવી ... ... અરજનપરા ... ... ચાલા	સુઇગામ તાલુકામાં છે.
સુનેલ ... ... કેલાણા ... ... પ્રેચણા ... ... લેંબુણી	સાંતલપુર થાણાના ચારચટમાં છે.

નીનાવા		પાલણપુર સ્વસ્થાનમાં છે.
મઘાવા		
વીન્ચીવાડી		
લવારીયા		
ભાજના		
લેલાવા		
કુંનવરલા		

નીચે લખેલાં ગામો જે બીજા સ્વસ્થાન અને તાલુકાઓમાં આવેલા છે તે થરાદને રોકડ હક આપે છે:—

સેડવ	વારાહી તાલુકામાં છે.
ચત્રા	તેરવાડામાં છે.
લાખણી	પાલણપુર સ્વસ્થાનમાં છે.
વસાણું	
વાટમ	
જડીયા	
બાલોધર	

ઇતિહાસ.

૧૧. થરાદ પહેલાં પરમાર રજપુતોનું હતું એમ કહેવાય છે, અને હાલ પણ સુવર અને કલમા વર્ગના પરમારો, થરાદના ઘણાં ગામોમાં ઉતરતા દરજ્જામાં રહેતા માલુમ પડે છે. જૈન ઇતિહાસ પ્રમાણે પરમાર વંશના છેલ્લા પુરૂષે જૈન પંથનો સ્વીકાર કર્યો હતો, અને પોતાના ભાણેજ નાડોલના ચોહાણને પોતાનું રાજ્ય આપ્યું. બીજાઓનું કહેવું એમ છે કે એ ચોહાણે પોતાના સગા મામાને મારી નાંખી પોતે ગાદી દબાવી પડયો. છ પેઢી સુધી થરાદમાં ચોહાણોએ રાણાના ઇલ્કાબથી રાજ્ય કર્યું. રાણા પુંજાજીના વખતમાં મુસલમાનોએ આ રાજ્ય ઉપર હુમલો કર્યો ને તેઓની રાજધાની લઈ રાજાને મારી નાંખ્યો, ત્યાર પછી થરાદ મુસલમાનોનું પરગણું થયું, અને ઘણી પેઢી સુધી એક મુલતાણીના નામથી ઓળખાતા કુટુંબે તેના માલિક જાગીરદાર અને લશ્કરના સરદાર તરીકે આ સ્વસ્થાનમાં રાજ્ય અમલ કર્યો.

૧૨. આ મુસલમાન જીત ઘણું કરી (ઈ. સ. ૧૧૭૪ થી ૧૨૦૬) મહમદ શાહબુદીન ગોરી અથવા કુતબુદીન ઇબિરના વખતમાં થયેલી જણાય છે. (ઇ. સ. ૧૨૦૬–૧૨૧૦) તેમાંના છેલ્લા પાદશાહના વખતમાં લાહોરથી પાયતખ્ત દિલ્હીમાં કરવામાં આવ્યું, અને તેઓએ ઘણા મુલકો જીત્યા તે ઉપરથી મુલતાણીઓની સ્થિતિ ઘણી ધાસ્તી ભરેલી થઇ પડી હતી, પણ તેઓ નાયકના કુટુંબ જેઓ આગળ ચોહાણ રજપુત હતા ને વટલીને મુસલમાન થયા હતા તેઓની મદદથી પોતાનો કબજો જાળવી શક્યા; તેઓની સેવાના બદલામાં ઘણાં ગામો તેઓને જાગીરમાં મળ્યાં, જે હજુ તેઓના કબજામાં છે. આ સમયમાં નાની નાની જાગીરો, પરમાર અને ગોહીલ શાખાના આશ્રિતોના હાથમાં હતી. કુંભારા અને લેડાઉ ચોહાણના હાથમાં હતાં. હુઆ, રાહા, તીથગામ અને ભીલરીઆ વાઘેલા જેઓ ભીલરીગઢના હતા તેઓના હાથમાં હતાં. એટા અને બીજાં ગામો ચીભડીયા બ્રાહ્મણોના વંશોએ કનોજના રાઠોડો તરફથી મેળવ્યાં હતાં, અને બીજી જાગીરો બીજા ઘણાઓ પાસે હતી, પણ હાલ તેઓનાં નામ નિશાન વટીક જણાતાં નથી. થરાદ મુસલમાનોએ જીતી લીધું ત્યાર પછી, રાણા પુંજાજીની સોઢી રાણી પોતાના નાના કુંવરને લઇ નગર

પારકર જઈ પોતાના બાપને ઘેર રહી. તેનો દીકરો વજેજી ઉમ્મર લાયક થયો ત્યારે તે ઈ. સ. ૧૨૪૪ માં થરાદ પાછો આવ્યો, ત્યાં એક વાવ બાંધી, અને મુલતાણીઓના હુમલા હઠાવી રાણાનો ખિતાબ ધારણ કર્યો અને પોતે વાવ બાંધેલી તેના નામથી તે કસબાનું નામ વાવ આપ્યું. તેઓના વંશજો હજુ સુધી તેમાં રાજ્ય કરે છે.

૧૩. મુલતાણી વંશ સાથે સરખાવતાં વાવના ઠાકોરનું હીત લોકપ્રિય હતું. અને જો કે થરાદ લેતાં પાટણના હાકેમની ફોજ તેના ઉપર હુમલો લઈ આવશે તે બીકથી રાણાએ થરાદ લેવાની કોશીશ કરી નહિ, પણ ધીમે ધીમે નાની જાગીરો ઉપર પોતાનો અમલ બેસાડતો ગયો, અને તેમાંથી સામર્થ્યવાન રાજ્ય બનાવ્યું. તેના ભાયાતોએ થરાદ તાબેનાં ઘણાં ગામો જીતી લીધાં. ગોહીલ, સુવર અને કલમા રજપુતોને હાંકી કહાડી તેઓની જાગીરો થરાદના તરફથી પોતે રાખી, થરાદના રાજ્યકર્તાને ભેટો આપી રાજી રાખવા. એ રીતે થરાદની નાની જાગીર નડોલા ચોહાણોના હાથમાં આવી. તેઓ વાવ અથવા થરાદના આગળના રાણાઓના વંશના છે, અને એ જાગીરો હજુ તેમના કબજામાં છે.

૧૪. મુસલમાનોના અમદાવાદના રાજ્યમાં વૃદ્ધિ થવાથી મુલતાણીઓ તેના ખંડીયા થયા (ઇ. સ. ૧૪૦૩.) પછી ફતેહખાન બલોચ જે ગુજરાતનો એક મુખ્ય અમીર હતો તેણે તેરવાડાને રાધનપુરનો કબજો મુલતાણી કુટુંબને કહાડી કર્યો. તેથી તેઓનો વંશ તદન અંધકાર સ્થિતિમાં આવી પડયો, અને હમણાં થરાદમાં તેઓનું એક કોઠીગામ નામે ગામ છે.

૧૫. ઇ. સ. ૧૭૦૦ માં ઝાલોરી કુટુંબને ઝાલોરમાંથી હાંકી કહાડયા, અને તેઓ પાલણપુરમાં આવી રહ્યા, ત્યારે ફીરોજખાન ઝાલોરીએ થરાદમાં મુખ્ય સત્તા મેળવી. આ સત્તા થોડો વખત રહી. આશરે ઇ. સ. ૧૭૩૦ માં થરાદ તાલુકો રાધણપુરના જવાનમર્દખાન બાબીને આપવામાં આવ્યો. ત્યાર પછી ટુંક મુદતમાં ઈ. સ. ૧૭૩૦–૩૭ માં જ્યારે અભેસીંગજી સરસુબો થયો, તે વખતે બાબીને કહાડી મૂકવામાં આવ્યા, અને તેની જગ્યા ઉપર એક નાયબને થરાદ મૂકવામાં આવ્યો. તે પછી થરાદના હાકેમ ચોહાણ જેતમલજી થયા જેઓ વાવના ભાયાત હતા. તેઓ ત્યાં ઈ. સ. ૧૭૩૬ માં સ્થાપન થયા. બીજે વર્ષે વાવના મુખી રાણા વજરાજીએ જોયું કે જેતમલજી તેનો ભયંકર હરીફ થઈ પડશે તે બીકથી તેને હાંકી કાઢવા પાલણપુરના બહાદુરખાનજીને બોલાવ્યા. બહાદુરખાનજી કબુલ થયા અને જેતમલજીને હાંકી કહાડી રાજ્ય પોતાને કબજે કર્યું. થોડા વરસમાં એટલે ઇ. સ. ૧૭૪૦ માં નવાબ કમાલુદ્દીનખાનને તે જાગીર જાગીરદાર તરીકે અથવા ફોજદારી ચલાવવા માટે આપવામાં આવી. તેઓએ ઇ. સ. ૧૭૫૯ માં મોરવાડા મુખી વાઘેલા ખાનજીને આપી જે બાબી કુટુંબના મદદ આપનારામાંના એક હતા. આ ખાનજી વાઘેલાની સરધરા શાખાનો હતો જેઓએ સૌરાષ્ટ્રમાં સરદારગઢ છે તે ઉપરથી એ નામ ગ્રહણ કર્યું હતું. ખાનજી ઘણો અક્કલમંદ અને જોરાવર હતો. તેણે પોતાનું મરણ જે ઇ. સ. ૧૭૮૬ માં થયું તે આગમચ પોતાના આગળના મુરબ્બીથી સ્વતંત્ર થયો હતો.

૧૬. આ સ્વસ્થાન સાથે પહેલો સંબંધ ઇંગ્રેજ સરકારને ઈ. સ. ૧૮૧૯ માં થયો તે વખતના ઠાકોર ઉપર, ખોસા લોકો અને રણમાંથી આવેલા લુંટારા લોકો ઘણા હલ્લા કરતા, જેથી દેશ તદન ઉજ્જડ થઇ ગયો હતો, તેથી ઇંગ્રેજ સરકારની મદદ માગવી પડી, અને તેઓએ મદદ આપી. રાધનપુરના નવાબની માફક પોતાની ખુશીથી લશ્કરના ખરચમાં ફાળો આપવા કબુલ થયા. ઇ. સ. ૧૮૨૦ માં ખોસા લોકોને હાંકી મૂકયા. પછી થરાદના ઠાકોર હરભમસીંગે રાધનપુરના સા-

61403

જ્યની માફક કરાર કરી આપ્યો, અને ઇ. સ. ૧૮૨૧ ના ફેબ્રુઆરીની તા. ૧૪ ના રોજ ઈંગ્રેજ સરકારે કરારની છેલ્લી કલમ બાબત એમ ઠરાવ્યું કે, હાલમાં જે ઉપજે છે તેથી દોઢી ઉપજ થાય ત્યાં સુધી ખંડણી લેવી નહિ, જ્યારે તે પ્રમાણે થાય ત્યારે વધેલી ઉપજનો ત્રીજો ભાગ લેવો. આ કરારનો અમલ ઇ. સ. ૧૮૨૫ સુધી રહ્યો. ત્યાર પછી એ સ્વસ્થાન પાસેથી ખંડણી લેવાનું બિલકુલ છોડી દેવામાં આવ્યું. ઈ. સ. ૧૮૨૬ માં આગળના કરારનો થોડો ભાગ કહાડી નાખી, એક બીજો કરાર સહી કરી બ્રિટિશ સરકારને આપ્યો; જેમાં ઠાકોરે એવી કબુલત આપી કે, બીજા રાજ્યના કોળીઓ, રજપુતો અથવા હથિયારબંધ માણસોને, પોતાના રાજ્યમાં રહેવા દેવા નહિ; અને ઈંગ્રેજ તથા ગાયકવાડ સરકારને, જે લુંટારાઓ અથવા સુલેહનો ભંગ કરનારાઓ, જે આ રાજ્યમાં આશ્રો લે તેઓને પકડી, બંને રાજ્યોને સ્વાધીન કરવા; લુંટારાઓને તોડવામાં ઈંગ્રેજ સરકારની ફોજને મદદ આપવી; સુલેહ જાળવવી; કોઇપણ જાતની ખાનગી લડાઈ કરવી નહિ; કંઇપણ તકરાર હોય તો ઈંગ્રેજ સરકાર આગળ રજુ કરવી; અને આ સ્વસ્થાનના કોળીઓ, રજપુતો, અથવા બીજા લોકો કંઇપણ ગેરકાયદે કામો ઈંગ્રેજ અથવા ગાયકવાડ સરકારની હદમાં કરે, તેની જુમેદારી આ સ્વસ્થાનને શીર રહેશે.

૧૭. ઈ. સ. ૧૮૨૩ માં ઠાકોર હરભમજી મરણ પામ્યા. તેઓ પછી કરણસીંગજી ગાદીએ આવ્યા, તેઓ ઈ. સ. ૧૮૫૯ માં મરણ પામ્યા. તે પછી ગાદી ખેંગારસીંગજીને મળી. હાલના ઠાકોર અભેસીંગજીનો જન્મ ઇ. સ. ૧૮૫૯ ના માર્ચ મહિનાની તા. ૯ મીના દિવસે થયો. તેઓ ગાદી ઉપર ઇ. સ. ૧૮૯૨ માં આવ્યા. તેઓએ રાજકોટ રાજકુમાર કોલેજમાં કેળવણી લીધી છે. તેમના વખતમાં મોટી નોંધ કરવા જેવી બાબત એ છે કે, ઇ. સ. ૧૯૦૪ માં જમૈયા ગામો ઉપરની દીવાની તથા ફોજદારી હકુમત તેમને સોંપવામાં આવી છે. તેઓને બે દીકરા કુંવર દોલતસીંગજી અને કુંવર રાયસીંગજી છે.

થરાદ વંશની વંશાવળી નીચે આપવામાં આવી છે.

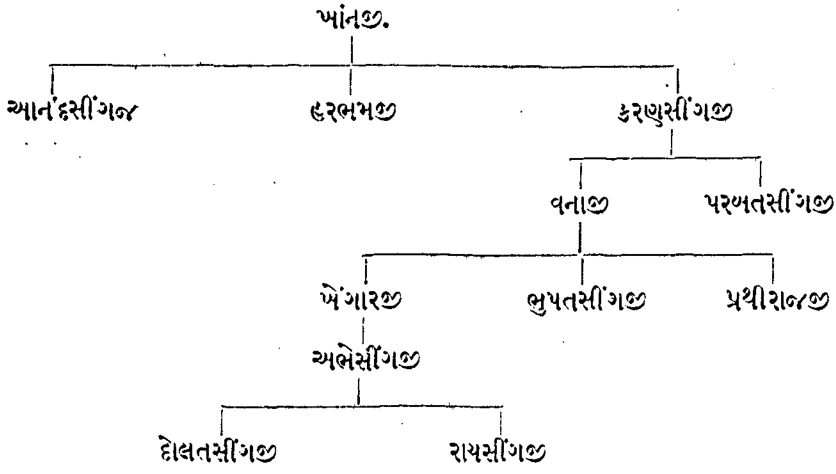

૧૦૭ ગામો પહેલાં થાણદારને તાબે હતાં તે જમૈયા ગામો કહેવાતાં. આ જાગીરદારોમાંના ઘણા ખરા ચુહાણ રજપુતો છે. તેમાં અગત્યના જાગીરદારો ડુઆ, વલાદર, ભોરોલ, નારોલી, જેતડા, માડકા ને એટાના છે. ભોરોલ, વળાદર, વાવાસણ, ભાપી અને કેટલાક જમૈયા ઠાકોરોમાંના

જેવા કે જેતડા અને માડકાના ઠાકોરો ચુહાણ રજપુતો છે. આ જાગીરદારો થરાદ ઠાકોરને વાર્ષિક જમા આપે છે. જમા સિવાય જમૈયા ગામો પોલીસ વરાડ રાજ્યને આપે છે. આ ગામોમાં આવક ને નીકાસ દાણ, ચરાઇઘી અને અફીણના વેચાણ ઉપરની ડ્યુટી રાજ્ય લેછે.

૧૯. સઘળાં જમૈયા ગામોમાં ભોરોલ અગત્યનો તાલુકો છે, તેટલા માટે તેનો સંક્ષિપ્ત હેવાલ અત્રે આપ્યો છે.

ભોરોલ.

તેમાં દસ ખાલસા ગામો છે અને વસ્તી ૩,૪૭૮ માણસની છે. તેનું ક્ષેત્રફળ ૩૩ ચો. મૈલ છે અને વાર્ષિક ઉપજ રૂ. ૧૦,૦૦૦ થી રૂ. ૧૩,૦૦૦ સુધી છે. ત્યાંના ઠાકોરને ફોજદારી કામમાં ત્રીજા વર્ગના માજીસ્ટ્રેટની સત્તા છે અને રૂ. ૨૫૦ સુધીના દીવાની દાવા સાંભળવાનો અધિકાર છે. ઠાકોર ગજસીંગજી ગુજરી જતાં પરીદાનજીના દત્તકપણા બાબત તકરાર હોવાથી હાલમાં તાલુકો જપ્તીમાં છે. આ જાગીર થરાદને જમાં આપે છે.

જમૈયા ગામોવાળા ઘણાખરા ચુહાણ રજપુતો છે અને તેઓમાંના ભરોલ, વળાદર, વાઘાસણ અને ભાપીના તાલુકદારો મુળ પુરૂષ ચુ. હરાજી ઉપરથી ઉતરી આવેલા છે. ભરોલ કુટુંબનું ઝાડ નીચે મુજબ છે.

ચુ. હરાજી
|
સામતસંગજી
|
જસાજી
|
સુજાજી
|
ભાખરસી
|
કરસનજી
|
કલાજી
|
દાનસંગજી
|
સદાજી
|
દજુજી
|
ખેતાજી — ગજસંગજી
|
પારદાનજી
(દતકના તકરારમાં છે)

There are 25 populated villages, 3 waste and 2 under Marwar Raj belonging to the Ranaji and which are known as Khalsa villages. Formerly there were 53 Bhayati villages, but as Vavdia Vas is taken into Wao State and Bhachli into Tharad, the Taluka is composed of 51 villages. The Thandar exercises jurisdiction over Bhayati villages and the Ranaji over his Khalsa villages. Varanba and Sarvana in Marwar are Khalsa villages of Wav, but the jurisdiction is enjoyed by the Marwar Raj. There are some other villages belonging to Dhima and Benap Thakardas in Marwar. Thus Khasarva belongs to Dhima and Vedia and Pavtha to Benap. Bhoiatra, Bakhasar, Tanpi, Duthva, Surachan, Lontdi, Madali and others are Bhayati villages of Wav in Marwar, and the Talukdars of the above villages have also shares in other Bhayati viilages of the Wao State in this Agency. Owing to mismanagement and frequent quarrels in the family the State was placed under management in the year 1901. The Government instalments are paid regularly. The Ranaji is now Joint Administrator. Besides the above rights, the right of *Narva* (revenue in cash) and *Pan Charai* are levied over the villages of Kareli and Balotri. Harsodi (right of levying 2 maunds of Bajri on each plough) is levied on some of the cultivators of Kareli. The State has 3 Jamaiya villages Dodgam, Bhakhri, and Loirani. It also takes 5 pounds of cotton thread from Bhakhri every year. A fee of Re. 1 is levied from a person who makes a *Natvara* (caste dinner) in any of the villages of the Taluka.

Justice.

6. This State has Civil and Criminal powers of the 5th class State in the Kathiawar. In criminal matters the State can pass sentences up to 2 years rigorous imprisonment and fine to the extent of Rs. 2000. In civil matters it can try cases up to Rs. 5000.

Land Administration.

7. Vaje and Vero called Narva are levied on land. $\frac{1}{6}$th part of the whole produce, is taken from a cultivator and Vero is levied according to the fertility of the soil. The average is 8 annas per Bavtava (5 Bighas). Other taxes are Kanked and Sukhdi or Dasturi. Half a rupee is levied as Dasturi from each cultivator and one anna on each Sai (two maunds) of grain which is called Kanked. Other

trivial Babats are Malât, Meh, Police Cess, Hath Gârna (marriage tax), Khanbaras (death tax). One pound of cotton is taken on certain shops at Wav. There are no Mulgirasias but there are some Rajputs who enjoy land on feudal service. A Police Cess of Rs. 2-8-0 is levied on each house belonging to a Rajput. An agreement was entered into between the Wao Ranaji and the Bhayats on Bhadarwa Sud 13th Thursday Samvat 1879 which lay down the rights of the Ranaji and his Bhayats and Mulgirasias.

History.

8. The Wav family came from Sambhar and Nandol in Marwar and claim kindred with Prithiraj, the Chohan of Delhi, who was defeated and slain by the Afghans in 1193. After many turns of fortune, Dedhrav, driven out of Nandol, settled at Tharad, then under the Anhilwad kings. Rana Punjaji the seventh in descent from Dedhrav was killed in battle, and his son Rana Vajoji, stripped of the Tharad estates built the town of Wao. All the members of Rana Punjaji's family were put to the sword except his wife who escaped and took shelter with Bhil Dipa then living on the hill called Dipa Thumbada, just near Wao. Bhil Dipa took her to her father's house in Nagar Parker where she gave birth to a son called Vajoji who when he came to age built a town called Wao. Rana Umedsing is eighteenth in descent The origin and nature of relations between Wao and the British Government differ little from those of Tharad. Harassed by the Khosas and other wanderers, this State, in 1819, sought and received the aid of the British Government, and in the following year (1820) became bound by the same agreement as that concluded with the Radhanpur State in 1820. Freed from the payment of tribute in 1826, the chief, on the 29th August of that year signed an agreement like that of at the same time concluded with the Tharad State. This remains in force to the present day.

9. The present Rana Chandansingji was adopted by the Rana Umedsingji. He is the fourth son of Thakore Dosaji of Dharadhra and great-grandson of the 15th Rana Gajsingji of Wav. He came to the Gadi on Jeth Vad 11th St. 1940 (19th June 1884). The Ranaji was appointed Joint Manager in 1905. In the time of the present Ranaji a good many reforms were introduced. The Dhima Dan case was decided in favour of Wao by which the State got the right of levying $\frac{1}{2}$ the duty on the goods imported and exported into Dhima. The two important Giras cases of Tobha and Nubhoi were decided in favour of the Ranaji. He has 2 Kunvars viz., Gambhirsingji and Harisingji. The former is 28 years old and the latter 18. Gambhirsingji was educated in the Talukdari school at Palanpur and

Harisingji is studying in the Palanpur High School. The geneological tree of the Wao family is given below :—

1. Rana Vajaji.
2. „ Sawaji.
3. „ Roodaji
4. „ Siaji.
5. „ Meraji.
6. „ Vanvirjee.
7. „ Sangajee.
8. „ Pathaji.
9. „ Kallajee.
10. „ Bhojarajji.
11. „ Chandajee.
12. „ Jogurajuji.
13. „ Pachanjee.
14. „ Vajeraj jee.
15. „ Gajsingjee.
16. „ Bhagwanjee died without male issue.
17. „ Adopted Jalamsingji son of Bharaji and grandson of Gajsingji.
18. „ Sardarsingjee.
19 „ Oomedsingjee died without heir.
20. „ Adopted present Rana Chandansingji son of Dosajee, great-grandson of Rana Gajsingji.

Kumar Gambhirsingji. Harisingji.

વાવ સ્વસ્થાન.

ક્ષેત્રફળ...	... ...	૩૮૦ ચો. મૈલ.
વસ્તી ...	... ...	૮,૨૭૯.
ગામની સંખ્યા ...	... ...	૫૧
સરાસરી ઉપજ ...	... ...	રૂ. ૩૦,૦૦૦

સીમા.

૧. ઉત્તરે મારવાડ તાબાનું સાચોર, દક્ષિણે સુઇગામ, પૂર્વમાં થરાદ, અને પશ્ચિમે રણ આવેલું છે. ઉત્તર દક્ષિણ લંબાઇ ૨૫ મૈલ અને પૂર્વ પશ્ચિમ પહોળાઇ ૧૫ મૈલ છે.

દેખાવ.

૨. થરાદની માફક આ એક સપાટ મેદાન છે. અને જ્યાં જમીન કઠણ અને માટીવાળી છે તે સિવાય રેતાળ છે. તેમાં નદીઓ નથી પણ તળાવો છે. તેમાં સાધારણ વર્ષોમાં માર્ચ માસ સુધી પાણી રહે છે. ગરમીની મોસમમાં પાણી કુવામાંથી લેવામાં આવે છે અને કુવા ઘણા છે. પાણી પુષ્કળ છે. પણ જરા ભાંભલું છે.

રેતાળ જમીનમાં બાજરી, મગ, મઠ, જુવાર અને ગવાર નિપજે છે. વાવ કસબા પાસે થોડા એકર જમીન છે, ત્યાં પાણીથી ઘઉં પાકે છે. માવસરી અને કુડાલીઆ પાસે થોડી જમીન છે, તેમાં લુણી નદીમાં રેલ આવવાથી ઘઉં નિપજે છે.

ખનિજ પદાર્થો.

૩. સ્વસ્થાનમાં ખનીજ પદાર્થો અથવા જંગલો નથી. કમીમાં કમી અને વધુમાં વધુ ગરમી અનુક્રમે ૪૬ અને ૧૧૨ ડીગ્રી સુધી પડે છે.

વાવ કસબો.

૪. વાવ ઉત્તર અક્ષાંશ ૨૪° ૧૮′ અને પૂર્વ રેખાંશ ૭૧.૩૭ છે. આસપાસ કોટ નથી. કસબાની વસ્તી ૨,૬૫૮ માણસની છે. સપાટ પ્રદેશમાં ઉંચાણમાં તે આવેલું છે, તેમાં વાવના રાણા સાહેબ રહે છે. તેઓ જાતે ચોહાણ રજપુત છે અને દિલ્લીના છેલ્લા રાજા પ્રથુરાજ ચોહાણ (ઇ. સ. ૧૧૯૩) ની સાથે સગાઇનો દાવો રાખે છે. આ કસબામાં વાવના ભાયાતોની જાગીરો ઉપર નિમાયેલ થાણદારની કચેરીનું સ્થળ છે. રસ્તાઓ ઘણા સાંકડા છે અને ઘરો બરોબર નિયમસર બાંધવામાં આવ્યાં નથી.

વાવ અને ભાયાતોનાં ગામો.

૫. બ્રિટિશ રાજ્ય આવ્યા પહેલાં વાવનો આખો તાલુકો રાણાજીની સત્તા તળે હતો. ઉપરી સત્તા સ્થાપન થયા પછી રાણાજીના ખરચથી તાલુકાનો વહીવટ ચલાવવા એક કારકુન નીમ્યો હતો. વાવ તાલુકાના બે ભાગ છે, ખાલસા અને ભાયાતી ગામો. તેમાં ૨૫ ગામો વસ્તીવાળાં છે, ૩ ગામ વેરાણ છે, અને બે ગામ મારવાડ રાજ્યમાં છે, તે રાણાજીનાં ખાલસા ગણાય છે. આગળ ૫૩ ગામો ભાયાતી હતાં, પણ વાવડીયાવાસ વાવ સ્વસ્થાનમાં, અને ભાચલી ગામ થરાદ તાલુકામાં દાખલ થયાં તેથી હવે ૫૧ ગામો રહ્યાં છે. ભાયાતી ગામો ઉપર થાણદાર અને ખાલસા ગામો ઉપર રાણાજીની હકુમત છે. મારવાડમાં વરણબા અને સર્વાના એ વાવનાં ખાલસા ગામો છે. પણ તે ઉપર હકુમત મારવાડ રાજ્યની છે. ઢીમા અને એનપના ઠાકરડાઓના કેટલાંક ગામો મારવાડમાં છે. જેમકે ખાસરવા ઢીમાનું અને વડીઆ ને પાવઠા એનપનાં છે. બોઇઆત્રા, બાખાસર, તાન્પી, દુદવા, સુરાચણ, લોનાડી, મડાલી અને બીજાં ગામો મારવાડમાં વાવના ભાયાતોનાં છે અને તે

ગામોના તાલુકદારોનો વાવમાં જે ભાયાતી ગામો છે તેમાં ભાગ છે. વાવ સ્વસ્થાનમાં ગેરવહીવટ અને કુટુંબમાં વારંવાર તકરારો થવાથી, સને ૧૯૦૧ માં જપ્તીમાં લેવામાં આવ્યું હતું. અને સરકારી હપતા નિયમીત ભરાય છે. રાણાજીને હાલમાં સંયુક્ત એડમીનીસ્ટ્રેટર નીમવામાં આવ્યા છે. નરવા અને પાનચરાઈ કાલેરી અને બાલોત્રી પાસેથી લેવામાં આવે છે. કારેલીમાં કેટલાએક ખેડુતો પાસેથી હળસોડી એટલે દર હળે બે મણ બાજરી લેવામાં આવે છે. આ સ્વસ્થાનમાં ત્રણ જમૈયા ગામો છે: ડેડગામ, ભાખરી અને લોદ્રાણી. દર વરસે ભાખરીમાંથી પાંચ શેર સુતર લેવામાં આવે છે. તાલુકાના કોઇ પણ ગામમાં કોઇ ન્યાતી વરો કરે છે તેની પાસેથી રૂપિયા એકનો કર લેવામાં આવે છે.

ન્યાય. ૬. કાઠીઆવાડમાં પાંચમા વર્ગને જે ફોજદારી અને દીવાની અધિકાર છે તે અધિકાર આ સ્વસ્થાનને આપવામાં આવ્યો છે. ફોજદારી બાબતમાં બે વરસની સખ્ત મજુરી અને રૂ. ૨,૦૦૦ સુધી દંડ કરવાની સત્તા છે અને દીવાનીમાં પાંચ હજાર સુધીના દાવા સાંભળવાનો અધિકાર છે.

જમીનનો વહીવટ. ૭. વજે અને વેરો જેને નરવા કહે છે, તે જમીન ઉપર લેવામાં આવે છે. દરેક ખેડુત પાસેથી ઉપજનો ⅙ ભાગ લેવામાં આવે છે. અને જમીન સારી ઉતરતી જોઇ તે પ્રમાણે વેરો લેવામાં આવે છે. બાવટાવા જે પાંચ વીઘાંનો થાય છે તે ઉપર સરાસરી આઠ આના લેવાય છે. બીજા કરો કાંકડ અને સુખડી અથવા દસ્તુરી છે. દસ્તુરી દરેક ખેડુત પાસેથી આઠ આના, અને દરેક સઈ એટલે બેમણ અનાજે એક આનો લેવાય છે. તેને કાંકડ કહે છે. બીજી નાની બાબતોમાં માલાત, મે, પોલીસ વેરો, હાથગરણું (એટલે લગન ઉપર કર) અને ખાણબારથી (એટલે મૈયત ઉપર કર) લેવામાં આવે છે. વાવમાં કેટલીક દુકાનો ઉપર દુકાન દીઠ એક શેર રૂ લેવામાં આવે છે. આ તાલુકામાં મૂળગરાસીયા નથી, પણ તેમાં કેટલાક રજપુતો છે, જેઓ ચાકરી બદલ જમીન ખાય છે. રજપુતના દર ઘર ઉપર રૂ. ૨-૮-૦ પોલીસ વેરાના લેવામાં આવે છે. સંવત ૧૮૭૯ ના ભાદરવા સુદ ૧૩ ને ગુરૂવારે રાણાજી અને તેમના ભાયાતો વચ્ચે દસ્તાવેજ થયો છે, તેમાં રાણાજીના તેમના ભાયાતો અને મુળ ગરાસીયાઓના હકો દર્શાવવામાં આવ્યાં છે.

ઈતિહાસ. ૮. વાવનું કુટુંબ મારવાડ તાબાના સમ્ભર અને નાડોલથી આવેલ છે, અને દિલ્હીના પ્રથુરાજ ચોહાણ જે અફગાનોના હાથે ઇ. સ. ૧૧૯૩ માં મરાયો હતો, તેની સાથે સગપણ હોવાનો દાવો ધરાવે છે. તેમના નસીબથી ઘણી વખત ચઢતી પડતી થયા પછી, દેધરાવ જેને નાડોલમાંથી હાંકી કાઢયો હતો, તે થરાદમાં આવી રહ્યો. થરાદ તે વખતે અણહિલવાડના રાજાઓને તાબે હતું. દેધરાવથી સાતમી પેઢીએ રાણા પુંજાજી લડાઇમાં મરાયા અને તેમના દીકરા રાણા વજાજીએ થરાદની જાગીર જવાથી વાવ કસબો બાંધ્યો. રાણા પુંજાજીના કુટુંબના સઘળા માણસો મરાયાં પણ તેમની રાણી બચ્યાં તેઓ નાસી ભીલ દીપો જે વાવ નજીક દીપાથુંલડા નામની ટેકરી ઉપર રહેતો હતો તેનો આશ્રય લીધો. ભીલ દીપો નગર પારકરમાં તેના બાપને ઘેર તે રાણીને લઇ ગયો. ત્યાં વજાજી નામનો તેમને પુત્ર થયો. તે જ્યારે ઉમ્મર લાયક થયા, ત્યારે તેમણે વાવ કસબો બાંધ્યો. રાણા ઉમેદસીંગ તેના સ્થાપનાર વજાજીથી અઢારમી પેઢીએ છે. ઇંગ્રેજ સરકાર અને વાવ વચ્ચેના સંબંધમાં થરાદ સ્વસ્થાન સાથેના સંબંધ કરતાં જુજ ફેરફાર છે. ખોસા અને બીજી ભટકતી જાતોથી રાજ્યને ઘણી પીડા થઈ તેથી ઈ. સ. ૧૮૧૯ માં ઇંગ્રેજ સરકારની મદદ માગી તે મદદ આપવામાં આવી અને તે પછી બીજે વરસે (ઇ. સ. ૧૮૨૦ માં) રાધનપુર સ્વસ્થાન સાથે જે કરાર થયો તેવો જ કરાર આ સ્વસ્થાન

સાથે થયો. ઇ. ૧૮૨૬ માં આ સ્વસ્થાનની ખંડણી માફ કરવામાં આવી તેથી, તે વરસમાં થરાદ સ્વસ્થાન સાથે જે કરાર થયો તેવો જ કરાર આ સ્વસ્થાન સાથે થયો, તે આજ સુધી અમલમાં છે.

૯. હાલના રાણા ચંદ્રસીંગજીને રાણા ઉમેદસીંગજીએ દત્તક લીધા છે. તેઓ ધરાદરાના ઠાકોર ડોસાજીના ચોથા દીકરા અને વાવના પંદરમા રાણા ગજસીંગજીના પૌત્રના દીકરા થાય છે. તેઓ સં. ૧૯૪૦ ના જેઠ વદી ૧૧ ને તા. ૧૯ મી જુન સને ૧૮૮૪ માં ગાદી ઉપર આવ્યા. રાણાજીને ઈ. સ. ૧૯૦૫ માં સંયુક્ત વહીવટવદાર નીમવામાં આવ્યા છે. હાલના રાણાજીના વખતમાં ઘણા સુધારા દાખલ કરવામાં આવ્યા છે. ઢીમા દાણનો ફડચો રાણાજીની તરફેણમાં થયો છે જેથી ઢીમામાં જતા અને આવતા માલ ઉપરની જકાતનો અર્ધો ભાગ, આ સ્વથાનને મળે છે. તોભા અને નભોઈના અગત્યના ગીરાસને લગતા મુકદમાનો ફડચો પણ રાણાજીની તરફેણમાં થયો છે. તેઓને બે કુંવરો છે: ગંભીરસીંગજી અને હરીસીંગજી. મોટા કુંવર ૨૮ વરસના અને નાના કુંવર ૧૮ વરસના છે. ગંભીરસીંગજીએ પાલણપુર તાલુકા સ્કુલમાં અભ્યાસ કર્યો છે. હરીસીંગજી પાલણપુર હાઇસ્કુલમાં અભ્યાસ કરે છે. વાવ સ્વસ્થાનની વંશાવળીનું ઝાડ નીચે આપવામાં આવ્યું છે.

(૧) રાણા વજાજી
(૨) „ સવાજી
(૩) „ રૂડાજી
(૪) „ સીઆજી
(૫) „ મેરાજી
(૬) „ વનવીરજી
(૭) „ સંગાજી
(૮) „ પથાજી
(૯) „ કાળાજી
(૧૦) „ ભોજરાજજી
(૧૧) „ ચંદાજી
(૧૨) „ જોગરાજજી
(૧૩) „ પચાનજી
(૧૪) „ વજરાજજી
(૧૫) „ ગજસીંગજી
(૧૬) „ ભગવાનજી (વગર વારસે મરણ પામ્યા).
(૧૭) „ જાલમસંગજી દત્તક (ભારજજીના દીકરા અને ગજસીંગજીના પૌત્ર.
(૧૮) „ સરદારસીંગજી
(૧૯) „ ઉમેદસીંગજી (વગર વારસે મરણ પામ્યા).
(૨૦) „ ચંદ્રસીંગજી હાલના રાણા (ડોસાજીના દીકરા અને રાણા ગજસીંગજીના પૌત્રના પુત્ર).

ગંભીરસીંગજી — હરીસીંગજી

DEESA CANTONMENT.

1. Deesa was established in 1821 for the purpose of maintaining order in the Palanpur State, which had been subject to many disturbances since the year 1813, and to overawe the wild Bhil and Rajput outlaws, who from time immemorial had been the terror of the surrounding districts.

Origin of Station.

2. The Cantonment is situated on an extensive plain on the left bank of the river Bannas. The part occupied by the barracks of the British Infantry is on a slightly higher level (about 20 feet) than the rest of the camp. It is intersected by two large and one small nullah, all of which fall into the Bannas. They only contain water, however, after a very heavy downfall and run dry in a few hours. The largest of these nullahs is called the Rajpur or Khatki nullah. The other large nullah flows between the Infantry and Royal Artillery Lines.

Topographical features.

3. The Cantonment of Deesa is situated in the territory of His Highness the Dewan of Palanpur, on the left banks of the Bannas river, at an altitude of 470 feet from sea-level in 24° 15′ North latitude, 72°14′ East longitude. It is called Deesa after the Dewan's town of that name, situated 3½ miles south-west of the Cantonment. It contains barracks for European and Native troops, a large Bazaar and many officers' bunglows. As the station is reduced to a fourth class station, it contains a Native Infantry and all the huge barracks and many bungalows are now in a dilapidated condition.

Position and description.

4. Ahmedabad is 93½ miles to the south, Rajkote is 191⅓ miles to the south-west and Mount Abu is 50 miles to the north-east.

Adjacent Stations.

5. A branch railway from Palanpur to Deesa 17·42 miles in length, passing through Chandisar was opened in 1893. Previous to that communication was by road.

Communications.

6. The following is a statement of the grass Koorans near Deesa with their distances from Camp and size:—

Koorans.

Territory	Name	Distance		Direction		Size	
In Palanpur territory.	Warlee about	½	mile	to the North of	Camp.	657	acres.
	Chattrah	10¼	miles	to S.W. of	Camp.	552	,,
	Oomree	21	,,	S.W.	,,	406	,,
	Bookhaili	15¼	,,	S.W.	,,	550	,,
	Jabadia 2 Birs	12	,,	S.W.	,,	245	,,
	Ana Dasanavas	7	,,	S.W.	,,	222	,,
	Karjana	12	,,	S.W.	,,	390	,,
	Sudderpur	9	,,	S.W.	,,	177	,,
	Rakhoria	5¾	,,	S.W.	,,	345	,,
	Lunpur	8	,,	S.W.	,,	735	,,
	Padkhan Khero	5¼	,,	S.W.	,,	735	,,
	Sammou	13½	,,	S.W.	,,	313	,,
	Surbhakri	22	,,	N.E.	,,	2941	,,
	Khara	18	,,	N.E.	,,	4117	,,
	Ranawas	12	,,	N.E.	,,	77	,,
In Baroda territory.	Khadera	9	,,	S.	,,	246	,,
	Naita	22½	,,	S.	,,	1094	,,
	Mhoona	8	,,	S.	,,	195	,,
	Raviana	12½	,,	S.	,,	514	,,
	Lodhi	22	,,	S.	,,	381	,,
	Sudasnee	21	,,	S.	,,	276	,,
	Vehloda	22½	,,	S.	,,	406	,,
	Ajoojra	9	,,	S.W.	,,	232	,,
	Morta	32	,,	S.	,,	125	,,

The grass grown in most of the birs round Deesa is very good more especially so in the birs belonging to Baroda Darbar, viz., Lodhi, Naita, Vehloda Sudasan and Norta.

The following grasses found in these birs are very good for horses:-Jhinjira, Doab, Kooree, Dhamun, Tarraka, Muncheer, Gundiahe. The inferior sorts are:-Soormabe or oppar grass, Lampra, Rurroo and Rosra.

HISTORY.

Military Station.

7. The Deesa Cantonment though situated centrally in the Palanpur State, is within very short distance of the frontiers of the Western Rajputana States of Jodhpur and Shirohi, and its object is the maintenance of order in these districts, and the Bhil country to the east. In former times the peaceable inhabitants of Palanpur were much troubled by constant inroads of regularly organized bands of robbers from Marwar,

The Deesa Garrison was formerly called the Deesa Field Brigade on account of the troops being in constant preparation for service in the field against the plundering and marauding Chiefs living between Cutch and Abu, and to protect the inhabitants of the district against the incursions of the desert and Parker Khosas into Vagad and N. W. Gujarat.

AREA 1786 ACRES.

Cantonments.

8. There is accomodation for a British Infantry Regiment, a battery of Artilery, a Native Infantry Regiment, and a Native Cavalry Regiment, with the necessary followers and Commissariat Department line. Most of the buildings are now in a state of collapse.

The Cantonment Hospital was closed from the 10th August 1895 under instructions from the Government of India. The Victoria Jubilee Hospital opened in 1887 is also closed from 30th September 1905, owing to the withdrawal of the troops. The Cantonment authorities have opened their own dispensary. The expenses are met from Cantonment Fund. There is a Hospital Assistant on Rs. 25, compounder on Rs. 12, and ward boy on Rs. 6. The poor are treated free and others have to pay fees.

There are two churches in Camp, a Protestant Church and a Roman Catholic Chapel.

There is a Government Anglo-Vernacular school in the Bazaar which is under the supervision of the Educational Inspector N. D. The students are taught up to St. V. The average daily attendance of boys is 38. The school is grant-in-aid as Government gives one third of the expenses. The Vernacular school in which students are taught only up to IV Standard is under the supervision of the Head Master, Anglo Vernacular school. The daily attendance is 35.

Vaccination.

9. Vaccination in the Cantonment Bazaar is under the direct supervision and control of the Superintendent of Vaccination, Western Gujarat Circle, whose headquarters are at Rajkote, in the Kathiawar Political Agency. There is a Vaccinator and a peon in Deesa, who receive a moiety of their pay, viz, Rs. 10-8-0 per month from the Cantonment Fund and a moiety of Rs. 10-8-0 per month from Imperiol Funds.

Civil. 10. The Government Telegraph Department possesses two bungalows in Camp. The officer in charge of the Deesa Sub-division of Telegraph has his headquarters at Deesa. The Post Office is situated in the Bazaar and is a Sub-office. Mails are received and forwarded once daily from and to Palanpur.

Rural posts are also daily sent to Deesa town, Dhanera, Morwada, Sanchor, Suigam, Tharad and Wao offices.

It is controlled by the Superintendent of Post Offices Ahmedabad Division.

The Civil Jail is situated in the Sudder Bazaar on the main street opposite the Police station. The building for the lock-up was enlarged in the year 1886, and an accomodation for 28 prisoners provided and it was declared a subordinate Jail under Government Notification No. 1062, dated the 21st February 1888. Prisoners sentenced by the Cantonment Magistrate to terms of imprisonment up to 3 months are confined in this jail, and those over 3 months are sent to the Ahmedabad District Jail in charge of Cantonment Police escorts. Civil prisoners are also confined in this Jail.

Police. 11. The Deesa Cantonment Police are now administered by the Cantonment Magistrate, Deesa, subject to the general control and direction of the Officer commanding the Station.

The force consists of:—

1.	Chief Constable (including horse allowance)	Rs. 70	
1.	Head Constable, 1st class	Rs. 30	
1.	„ 3rd class	Rs. 16	
3.	„ 4th class	Rs. 13	each.
8.	Constables 1st class	Rs. 11	each.
10.	„ 2nd class	Rs. 10	each.
11.	„ 3rd class	Rs. 9	each.

The charges of the Cantonment Police, which annually amount to Rs. 6259/-, including the cost of establishment, clothing, contribution towards pension, and contingencies, are wholly defrayed from the Cantonment Fund.

CANTONMENT COMMITTEE.

Cantonment Committee.

12. The Contonment Committee is composed of following members:—

President.-Officer Commanding the Station.
Secretary.-Cantonment Magistrate.

Members.

Senior Medical Officer.
One Officer from the Regiment.
Officer appointed by P. W. D.
One Native member.

EXECUTIVE.

Jurisdictional Section.

13. (a) At present there is only one Native Infantry Regiment stationed there. There is no Commisariat Department. This station is at present a part of the Nasirabad Brigade. The Governor in Council of Bombay is empowered to exercise the same executive powers in Deesa as he may lawfully exercise in the Presidency of Bombay. (Governor General in Council's Notification No. 402-1 of 1885, para 1).

(b) Registration of Births and Deaths.

The Cantonment Magistrate is appointed Registrar of Births and Deaths for the Cantonment under Section 13, Act VI of 1886, in respect of classes of persons indicated in Section 11, sub-section (1), clause (b) of that Act. For the purposes of Section 24, sub-section 2 of the Act, the Registrar General of Bombay is appointed Registrar General for the Cantonment.

Local Civil Courts.

14. (a) A Court of full original Civil jurisdiction (excepting as regards Small Cause Court Cases) exists, which is presided over by the Cantonment Magistrate (Governor-General in Council's Notification No. 402-1 of 1885, para 2 Appendix No. 100).

(b) The Court of the Political Agent of Palanpur hears first appeals, when they lie, against the decrees and orders of the above Court.

(c) A Court of Small Causes was established in 1821 under Section 6, ActXXII of 1864, which is presided over by the Cantonment Magistrate. Its constitution and powers are now regulated by a special enactment, the Deesa, Small Cause Court Law 1889.

15. (a) The Magistracy consists of a Cantonment Magistrate appointed under the Cantonment Act.

Local Criminal Courts.

(b) A Sessions Court exists, which is presided over by the Political Agent, Palanpur, (Governor General in Council's Notification No. 402-I of 1885, para 4).

(c) The Cantonment Magistrate, being a European British subject, is appointed a Justice of the Peace within the limits of the charge.

16. (a) The Governor in Council has all the authority and jurisdiction of a High Court in matters both Civil and Criminal; in Civil cases he decides second appeals, when they lie, against decrees and orders of the Political Agent, and in Criminal cases he decides appeals against the decisions and orders of that officer, subject to the provisions of the Criminal Procedure Code (Governor General in Council's notification No. 402-I of 1885 paras 3, 4 and 5).

High Court.

(b) An appeal from certain orders of the Small Cause Court lies to the Political Agent of Palanpur (Deesa Small Cause Court Law 1889 Section II). The power of revising decrees and orders of that Court and the superintendence of it vests in the Governor in Council (ib., section 12 and 14), but administratively the Court is subject to the control of the Political Agent, Palanpur.

SECTION B.

17. A few enactments were extended by separate notifications to the Cantonment of Deesa previous to the 4th February 1885; but on that date the Governor General in Council issued his Notification No. 403-1 declaring in supersession of all the said previous notifications, what enactments were on that date in force.

Laws applied.

A special Law, the Deesa Small Cause Court, 1889, has also been framed by the Governor General in Council for the Cantonment.

Publishing of news papers.

18. Rules regulating the editing, printing and publishing of newspapers &c., in any local area administered by the Governor General in Council, but not forming part of British India, have been laid down in the Governor General in Council's Notification No. 2651-1 of 25th June 1891.

ડીસા કેન્ટોનમેન્ટ.

આ છાવણીનો મૂળ હેતુ

૧. પાલણપુર રાજ્યમાં બરોબર બંદોબસ્ત રાખવા ઈ. સ. ૧૮૨૧ માં આ કેમ્પ ઉભી કરવામાં આવી છે. ઈ. સ. ૧૮૧૩ ની સાલથી આ સ્વસ્થાનમાં ઘણા બખેડા થવા લાગ્યા, તેમ અસલથી જંગલી ભીલો અને રજપુત બારવટીઆઓ આસપાસના પરગણામાં ત્રાસ વર્તાવતા હતા, તેઓને વશ રાખવાનો હેતુ આ કેમ્પ સ્થાપવાનો હતો.

જગ્યાનું વર્ણન.

૨. બનાસ નદીના ડાબા કાંઠા ઉપર આ છાવણી એક વિશાળ મેદાનમાં આવી છે. છાવણીના બીજા ભાગ કરતાં, આશરે ૨૦ ફુટ ઉંચા ભાગમાં ગોરી પલટણની બેરેકો છે. તેની વચ્ચે બે મોટાં અને એક નાનું નાળું આવેલું છે. તે બધાનું પાણી બનાસ નદીમાં ખાલી થાય છે. તેમાં જ્યારે ઘણો મોટો વરસાદ આવે છે, ત્યારેજ તેમાં પાણી રહે છે, અને થોડા કલાકમાં તે સુકાઈ જાય છે. સર્વથી મોટું નાળું છે તેને રાજપુર અથવા ખાટકી નાળું કહે છે. બીજું મોટું નાળું પાયદળ અને રોયલ આર્ટીલરીની લાઇન્સ વચ્ચે વહે છે.

સ્થાનીક વર્ણન.

૩. બનાસ નદીને ડાબે કાંઠે પાલણપુરના દીવાન સાહેબના સ્વસ્થાનની હદમાં ડીસા કેમ્પ આવેલું છે. તે દરિયાની સપાટીથી ૪૭૦ ફુટ ઊંચાઇએ, ઉત્તર અક્ષાંશ ૨૪-૧૫ છે અને પૂર્વ રેખાંશ ૭૨-૧૪ છે. પાસે નામદાર દીવાન સાહેબનો ડીસા કસબો છે, તે ઉપરથી આ છાવણીનું નામ આપવામાં આવ્યું છે ને તે છાવણીથી ૩। મૈલ નૈરૂત્ય ખુણામાં આવેલ છે. તેમાં યુરોપીયન અને દેશી પલટણોની બરાકો છે. એક મોટું બજાર અને અમલદારોના બંગલા આવેલા છે. આ છાવણીને ચોથા વર્ગમાં ઉતારી નાંખેલ તેથી તેમાં એક દેશી પલટણ રહે છે, અને મોટી બરાકો અને યુરોપીયન અમલદારોના ઘણા બંગલાઓ ભાગતુટ હાલતમાં છે.

૪. દક્ષિણે અમદાવાદ ૯૩½ મૈલ છેટે છે, નેરૂત્યે રાજકોટ ૧૯૧½ મૈલ છેટે છે, અને ઇ-

પડોશની છાવણીઓ. શાન તરફ આબુનો પહાડ ૫૦ મૈલ છેટે છે.

રસ્તાઓ.

૫. ઇ. સ. ૧૮૯૩ માં પાલણપુરથી ડીસા સુધીની રેલવે ચંદીસર થઇ ૧૭·૪૨ મૈલ લાંબી બાંધવામાં આવી તે આગમચ રસ્તાથી વહેવાર હતો.

૬. નીચે ડીસા નજીકના ઘાસના કુરણોનું પત્રક આપવામાં આવ્યું છે. તેમાં કેમ્પથી દરેક કુરણુ કેટલા મૈલ છેટે અને કઇ દિશાએ અને કેટલા એકરનું તથા કોની કોની હદમાં આવેલ છે તે વિગતવાર જણાવવામાં આવ્યું છે.

કુરણો અથવા ઘાસના વાડા.

પાલણપુર એજન્સી તાબાનાં ગામ.

વારલી	$\frac{1}{2}$	મૈલ	નૈરૃત્ય તરફ	૬૫૭	એકર
છત્રાહ	૧૦$\frac{1}{4}$	,,	,,	૫૫૨	,,
ઉંબરી	૨૧	,,	,,	૪૦૬	,,
ખુકોલી	૧૫$\frac{1}{4}$	,,	,,	૫૫૦	,,
ઝાબડીયામા એબીડ	૧૨	,,	,,	૨૪૫	,,
દસાનો વાસ	૭	,,	,,	૨૨૨	,,
કરજના	૧૨	,,	,,	૩૯૦	,,
સદરપુર	૯	,,	,,	૧૭૭	,,
રાખોરીયા	૫$\frac{3}{4}$	,,	,,	૩૪૫	,,
લુણપુર	૮	,,	,,	૭૩૫	,,
પાડખાનખેરો	૫$\frac{1}{4}$	,,	,,	૭૩૫	,,
સમૌ	૧૩$\frac{1}{2}$	મૈલ	નૈરૃત્ય તરફ	૩૧૩	એકર
સુરભાકી	૨૨	,,	ઇશાન તરફ	૨,૯૪૧	,,
ખરા	૧૮	,,	,,	૪,૧૧૭	,,
રાંણાવાસ	૧૨	,,	,,	૭૭	,,

ગાયકવાડ સરકારની હદમાં.

ખડેરા	૯	મૈલ	દક્ષિણ તરફ	૨૪૬	એકર.
નૈતા	૨૨$\frac{1}{2}$	,,	,,	૧,૦૯૪	,,
મુના	૮	,,	,,	૧૯૫	,,
રવીઆણા	૧૨$\frac{1}{2}$	,,	,,	૫૧૪	,,
લોઢી	૨૨	,,	,,	૩૮૧	,,
સુદાસણી	૨૧	,,	,,	૨૭૬	,,
વેલોડા	૨૨$\frac{1}{2}$	,,	,,	૪૦૬	,,
અજુજરા	૯	,,	,,	૨૪૨	,,
નર્તા	૩૨	,,	,,	૧૨૫	,,

ડીસાની આસપાસ ઘાસના બીડોમાં ઘાસ સારૂં થાય છે. તેમાં વડોદરા દરબાર તાબેનાં લોઢી, નૈતા, વેલોડા, સુદાસણી અને નર્તાના બીડોમાં ઘાસ ઘણું સારૂં થાય છે.

એ બીડોમાં નીચે જણાવેલાં ઘાસ થાય છે તે ઘોડાઓ માટે ઘણી સારી છે. ઝીંઝવો, ડાભ, કુરી, ધામણ, તરારા, મનચીર, ગનડીઆહી, હલકી જાતના ઘાસમાં સુરમોબ અથવા ભાલાના આકારનું ઘાસ લપ્રા, રરૂ, અને રોસરા.

૭. આ છાવણી પાલણપુર સ્વસ્થાનના મધ્ય ભાગમાં આવી છે. તોપણ પશ્ચિમ દિશામાં રજપુતાના તાબેના રાજ્યો જોધપુર અને શિરોહીની હદ આ છાવણીની નજદીક આવેલી છે. આ છાવણી રાખવાનો મૂળ હેતુ આ રાજ્યોનો બંદોબસ્ત રાખવાનો, તેમ પૂર્વ ભાગમાં ભીલાડ દેશનો બંદોબસ્ત જાળવવાનો છે. પહેલાંના વખતમાં મારવાડથી હથિયાર બંધ ચોરોનાં ટોળાં વારંવાર આવી પાલણપુર સ્વસ્થાનના લોકોને ઘણો ત્રાસ આપતા હતા. આગળ ડીસાના લશ્કરને ડીસા ફીલ્ડ બ્રીગેડ કહેતા; તેવું નામ આપવાનો સબબ એ હતો કે, આ ફોજને કચ્છ અને આબુ વચ્ચે જે લુંટારા સરદારો રહેતા તેઓને જેર કરવા સારૂ, અને આ એજન્સી તાબાની રૈયતનો જંગલ અને પારકર તરફથી ખોસા લોકો વાગડમાં અને ઉત્તર ગુજરાતમાં ધાડાં નાંખતા તેમાંથી બચાવ કરવા સારૂ તેમને હમેશાં નોકરીને માટે તૈયાર રહેવું પડતું હતું.

છાવણીનો ઇતિહાસ.

૮. છાવણીનું ક્ષેત્રફળ ૧,૭૮૬ એકર છે. તેમાં એક યુરોપીયન પાયદળ પલટણ, એક તોપખાનાની બેટરી, એક દેશી પલટણ, અને એક નેટીવ કેવલરી (ઘોડેસ્વાર પલટણ) ને તેને લગતા માણસો રહી શકે એટલો સમાસ છે. હાલમાં મકાનો ઘણાં ખરાં બીસ્માર હાલતમાં છે. નામદાર હિંદુસ્તાનની સરકારના હુકમથી તા. ૧૦ મી અગસ્ટ સને ૧૮૯૫ થી કેમ્પની હોસ્પિટલ બંધ કરવામાં આવી. વિકટોરીયા જ્યુબિલી હોસ્પિટલ જે ઈ. સ. ૧૮૮૭ માં ઉઘાડવામાં આવી હતી, તે પણ ઘોડેસ્વારો ખેંચી લેવાથી તા. ૩૦ સપ્ટેમ્બર સને ૧૯૦૫ થી બંધ કરવામાં આવી છે. કેમ્પના સત્તાવાળાઓએ પોતાનું દવાખાનું ઉઘાડયું છે અને તેનું ખરચ કેન્ટોનમેન્ટ ફંડમાંથી આપવામાં આવે છે. તેમાં રૂ. ૨૫ ના પગારનો એક હોસ્પિટલ આસીસ્ટંટ રહે છે, અને એક કમ્પાઉંડર રૂ. ૧૨ ના પગારથી, અને વાર્ડબોય રૂ. ૬ ના પગારથી રાખવામાં આવ્યા છે. ગરીબોને મફત દવા આપવામાં આવે છે, અને બીજાઓ પાસેથી ફી લેવામાં આવે છે.

કેન્ટોનમેન્ટસ.

કેમ્પમાં બે દેવળો છે. તેમાં એક પ્રોટેસ્ટંટ ચર્ચ અને બીજું રોમન કેથોલીક ચેપલ છે.

કેમ્પમાં એક અંગ્રેજી ગુજરાતી નિશાળ છે. તે ઉત્તર વિભાગના એજ્યુકેશનલ ઇન્સપેકટરની દેખરેખ નીચે છે. તેમાં ઈંગ્રેજી પાંચમા ધોરણ સુધી શીખવવામાં આવે છે. છોકરાઓની દરરોજની સરાસરી હાજરી ૩૮ છે. આ નિશાળ ગ્રાન્ટ ઇન એડ છે એટલે ખરચમાં ત્રીજો ભાગ સરકાર આપે છે. ગુજરાતી નિશાળમાં ફક્ત ચોથા ધોરણ સુધી અભ્યાસ કરાવવામાં આવે છે. અને તે નિશાળ ઈંગ્રેજી સ્કુલના હેડ માસ્તરની દેખરેખ તળે છે. દરરોજની સરાસરી હાજરી ૩૫ છે.

૯. કેમ્પના બજારમાં શીતળા કહાડવાનું ખાતું પશ્ચિમ ભાગના શીતળા ખાતાના સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ સાહેબના તાબામાં છે જેઓની ઓફિસ રાજકોટમાં છે. તેમાં એક શીતળા કહાડનાર અને એક સીપાઇ છે. તેઓનો અર્ધો ખરચ રૂ. ૧૦-૮-૦ કેન્ટોનમેન્ટ ફંડમાંથી અને અર્ધો ખરચ સરકારમાંથી મળે છે.

શીતળા ખાતું.

૧૦. સરકારી તાર ઓફીસના તાબામાં કેમ્પમાં બે બંગલા છે. તાર ખાતાના ડીસા વિભાગના અમલદારની ઓફિસ ડીસા કેમ્પમાં છે. પોસ્ટ ઓફિસ બજારમાં છે અને તે સબ ઓફીસ છે. પાલણપુરથી એક વખત ટપાલ આવે છે અને એક વખત જાય છે. ગામડાની ટપાલો દરરોજ ડીસા કસબા, ધાનેરા, મોરવાડા, સાચોર, સુઇગામ, થરાદ, અને વાવ જાય છે. એ અમદાવાદ ડીવીઝનના મહેરબાન પોસ્ટલ સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ સાહેબના તાબામાં છે.

મુલકી ખાતું.

સીવીલ જેલ, પોલીસ સ્ટેશનની સામે સરીયામ રસ્તાપર સદર બજારમાં છે. ઇ. સ. ૧૮૮૬ માં એ જેલના બાંધકામમાં વધારો કરવામાં આવ્યો હતો, અને તેમાં ૨૮ કેદીઓ રહી શકે એવી સગવડ કરવામાં આવી હતી અને સરકારી જાહેર ખબર નં. ૧૦૬૨ તા. ૨૧ ફેબ્રુઆરી સને ૧૮૮૮ થી તેને સબોર્ડીનેટ જેલ જાહેર કરવામાં આવી છે. કેન્ટોનમેન્ટ માજીસ્ટ્રેટ સાહેબ જેઓને ત્રણ માસ સુધીની શિક્ષા કરે, તેવા કદીઓને આ જેલમાં રાખવામાં આવે છે, અને ત્રણ માસથી જેઓને વધારે શિક્ષા થાય, તેઓને અમદાવાદની ડીસ્ટ્રીકટ જેલમાં કેન્ટોનમેન્ટ પોલીસના પહેરામાં મોકલવામાં આવે છે. દીવાની કેદીઓને પણ આ તુરંગમાં રાખવામા આવે છે.

૧૧. પોલીસ. ડીસા કેમ્પની પોલીસનો વહીવટ હવે કેન્ટોનમેન્ટ માજીસ્ટ્રેટ કેમ્પના કમાન્ડીંગ ઓફિસર સાહેબના ઉપરી પણા નીચે અને તેમના હુકમ અનુસાર કરે છે.

એ પોલીસ ફોજ નીચે પ્રમાણે છે.

૧	ચીફ કોન્સ્ટેબલ ઘોડા ખરચ સાથે	રૂ. ૭૦
૧	હેડ કોન્સટેબલ ફ્સ્ટકલાસ	રૂ. ૩૦
૧	ત્રીજા વર્ગનો હેડ કોન્સટેબલ	રૂ. ૧૬
૩	ચોથા વર્ગના હેડ કોન્સટેબલ દરેકને	રૂ. ૧૩
૮	પહેલા વર્ગના કોન્સટેબલ દરેકને	રૂ. ૧૧
૧૦	બીજા ,, ,, ,,	રૂ. ૧૦
૧૧	ત્રીજા ,, ,, ,,	રૂ. ૯

કેન્ટોનમેન્ટ પોલીસનો ખરચ દર વરસે રૂ. ૬,૨૫૯ નો છે. તેમાં નોકરોનો પગાર, પોલીસ ડ્રેસ, પેન્સન ફંડ, અને કંટીજંટ ખરચનો સમાસ થાય છે; તે કેન્ટોનમેન્ટ ફંડમાંથી બધો આપવામાં આવે છે.

૧૨. કેન્ટોનમેન્ટ કમિટી. કેન્ટોનમેન્ટ કમિટી નીચે પ્રમાણે મેમ્બરોની બનેલી છે.

પ્રેસીડેન્ટ—કેમ્પમાં જે ઓફિસર કમાન્ડીંગ હોય તે.
સેક્રેટરી—કેન્ટોનમેન્ટ માજીસ્ટ્રેટ.

મેમ્બરો.

૧. સીનીયર મેડીકલ ઓફિસર.
૨. પલટણના એક અમલદાર.
૩. જાહેર બાંધકામ ખાતા તરફથી નિમાયેલ એક અમલદાર.
૪. એક દેશી મેમ્બર.

૧૩. હાલમાં આ કેમ્પ ખાતે એક દેશી પલટણ રહે છે. કોમીસરિયેતખાતું નથી. હાલમાં આ કેમ્પ નશીરાબાદ બ્રીગેડનો એક ભાગ છે.

ધારા મુજબ અમલ.

(એ) મુંબાઇના નામદાર ગવર્નર દર ઇજલ્લાસ કાઉન્સીલના સાહેબને મુંબાઇ ઇલાકામાં જે અમલ ચલાવવાની સત્તા છે તે સત્તા આ કેમ્પમાં તેઓને છે. (ગવર્નર જનરલ દર ઇજલાસ કાઉન્સીલના જાહેરનામાનો નં. ૪૦૨-૧ સને ૧૮૮૫ ના પહેલા પેરા પ્રમાણે.)

(બી) જન્મ અને મરણની નોંધ.

ઇ. સ. ૧૮૮૬ ના છઠ્ઠા કાયદાની કલમ સેકશન એની પેટા કલમ (બી) પ્રમાણે જે જાતના માણસોનું જન્મ અને મરણનું રજીસ્ટર રાખવા તે કાયદામા જણાવ્યું છે, તેના રજીસ્ટ્રાર તરીકે કેન્ટોનમેન્ટ માજીસ્ટ્રેટ સાહેબને રેજીસ્ટ્રાર નીમવામાં આવ્યા છે. એ કાયદાની કલમ ૨૪ ની પેટા કલમ (બી) મુજબ અમલ કરવાને મુંબાઇ ઇલાકાના રેજીસ્ટ્રાર જનરલ સાહેબને કેમ્પના રેજીસ્ટ્રાર જનરલ નીમવામાં આવ્યા છે.

સ્થાનિક દીવાની કોર્ટો.

૧૪. (એ) સ્મોલકોઝ કોર્ટના દાવા સિવાય બીજા અસલ દીવાની દાવા ચુકવવાના પુરા અધિકાર સાથેની કોર્ટ છે, જેમાં કેન્ટોનમેન્ટ માજીસ્ટ્રેટ બેસે છે. (ગવર્નર જનરલની જાહેર ખબર નં. ૪૦૨-૧ સને ૧૮૮૫ ના પેરા બે અને વધારા નં. ૧૦૦ મુજબ.)

(બી) પાલણપુરના પોલીટીકલ એજંટની કોર્ટને, તેમના ચુકાદા ઉપર અપીલો ચાલી શકતી હોય તેવી સાંભળવાનો અધિકાર છે.

(સી) ઇ. સ. ૧૮૬૪ ના ૨૨ મા કાયદાની કલમ ૭ પ્રમાણે ઇ. સ. ૧૮૨૧ માં સ્માલકોઝ કોર્ટ સ્થાપવામાં આવી છે, અને તેના અધ્યક્ષ પણ કેન્ટોનમેન્ટ માજીસ્ટ્રેટ સાહેબ છે. ડીસા કેમ્પની સ્માલકોઝ કોર્ટ માટે, તેના બંધારણ અને અખતિયાર વિષે એક ખાસ કાયદો ડીસા સ્મોલકોઝ કોર્ટ લો સન ૧૮૮૯ નો કરવામાં આવ્યો છે.

૧૫. માજીસ્ટ્રેટસી ખાતે, કેન્ટોનમેન્ટના કાયદા પ્રમાણે નિમાયેલ કેન્ટોનમેન્ટ માજીસ્ટ્રેટ છે.

સ્થાનિક ફોજદારી કોર્ટો.

(બી) પાલણપુરના મહેરબાન પોલીટીકલ એજંટ સાહેબની સેશન કોર્ટ છે. (ગવર્નર જનરલ દર ઇજલાસે કાઉન્સીલની જાહેર ખબર નં. ૪૦૨-૧, ઇ. સ. ૧૮૮૫ ના પેરા ૪)

(સી) કેન્ટોનમેન્ટ માજીસ્ટ્રેટ યુરોપીયન રૈયત હોવાથી તેઓને તેમની હદમાં જસ્ટીસ ઑફ ધી પીસ નીમવામાં આવ્યા છે.

હાઇકોર્ટ.

૧૬. (એ) ગવર્નર દર ઇજલાસ કાઉન્સીલ સાહેબને, ફોજદારી અને દીવાનીમાં હાઇકોર્ટની બધી સત્તા છે. દીવાની કામમાં પોલીટીકલ એજંટના હુકમો અને હુકમનામાની સામે બીજી અપીલો તેઓ સાંભળે છે, અને ફોજદારી મુકદમામાં ક્રિમીનલ પ્રોસીજર કોડ પ્રમાણે અનુસરીને તે અમલદારના હુકમ અને ઠરાવોની સામે અપીલ સાંભળે છે. (ગવર્નર જનરલ ઇન કાઉન્સીલની જાહેર ખબર નં. ૪૦૨. આઇ. ઇ. સ. ૧૮૮૫ ના પેરા ૩, ૪, ૫ મુજબ).

(બી) સ્માલકોઝ કોર્ટના અમુક હુકમો સામે, પોલીટીકલ એજંટની કોર્ટ અપીલ સાંભળે છે. (ડીસા સ્માલ કોઝ કોર્ટ લો, ઈ. સ. ૧૮૮૯ ની કલમ ૨ મુજબ) એ કોર્ટનાં હુકમનામાં અને હુકમોની ફરી તપાસ કરવાનો અને તેની ઉપર દેખરેખ રાખવાનો અધિકાર ગવર્નર દર ઇજલાસ કાઉન્સીલને છે. (તેજ કાયદાના સેકશન ૧૨ અને ૧૪) આ કોર્ટ ઉપરની કારોબારી સત્તા પાલણપુરના પોલીટીકલ એજંટને છે.

કાયદાનો અમલ.

૧૭. તા. ૪ ફેબ્રુઆરી સને ૧૮૮૫ આગમચ, ડીસા કેમ્પમાં જુદી જાહેર ખબરોથી થોડાક કાયદા લાગુ કરવામાં આવ્યા હતા, પણ ગવર્નર જનરલ દર ઈજલાસ કાઉન્સીલે પોતાના તરફની જાહેર ખબર નં. ૪૦૩–૧ પ્રસિદ્ધ કરી જે જે જાહેર ખબરોથી કાયદા લાગુ કરવામાં આવેલા તે રદ કરી, ઉપર લખી તારીખે જે જે કાયદાઓ અમલમાં હોય તે લાગુ કર્યાં.

ડીસા કેમ્પ સ્માલ કોઝ કોર્ટનો સને ૧૮૮૯ નો કાયદો, તે પણ ગવર્નર જનરલ દર ઇજલાસ કાઉન્સીલે ઘડેલો છે.

વર્તમાન પત્રો છાપવા બાબત.

૧૮. વર્તમાનપત્રો લખવા, છાપવા અને જાહેર કરવા બાબતના નિયમો, કોઇ પણ સ્થાનીક હદમાં જ્યાં, ગવર્નર જનરલ દર ઇજલાસે કાઉન્સીલની સત્તા હોય, પણ તે બ્રિટિશ ઇંડિયામાં ગણાતું નહી હોય, :તેને માટે ગવર્નર જનરલ દર ઇજલાસ કાઉન્સીલની તે નં. ૨૬૫૧–૧, તા. ૨૫ જુન સને ૧૮૯૧ ની જાહેર ખબરથી પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યા છે.

GENERAL SKETCH OF THE FIVE THANAS.

1. Before the Thana system came into vogue the Talukas were managed by Karkuns who were first instituted in 1823–24 on small pay. Seven District Karkuns were employed in the 9 districts. Each Karkun was assisted by 2 peons and 99 Sowars of the Gaekwar Contingent.

2. Colonel Phayre, Lt. Colonel Parr, and Major W. Watson are the pioneers of the present administrative system in the Agency which was sanctioned by Government by their Resolution No. 4671 A, dated 25-7-1873. The up-keep of the Thanas is maintained by contribution from the petty Talukdars and land-holders of the districts concerned. There are generally Rajputs in Santalpur, Wao, Tharad and Deodar; Koli Thakardas in Kankrej; and Mahomedans (Jats) in Warahi and Balochs in Terwada. They are all much reduced in circumstances. The want of a law of primogeniture and the custom of divided patrimony has produeed a large class of needy share-holders who are hardly able to sustain their position as gentry. The Rajputs are opium eaters and the Koli Thakardas are addicted to drinking. The Jats of Warahi are free from these disabilities but they are much depressed by debt and poverty, and their fine houses in the town of Warahi are in ruins.

3. At the commencement there was one Native Personal Assistant whose appointment was sanctioned by Government Resolution

No. 1076 dated 25-6-1847 (in the General Department). As the work increased a 2nd Native Assistant was appointed under Government Resolution No. 5153 dated 16th August 1873. This appointment was only temporary but the post was subsequently confirmed under Government Resolution No. 4093 dated 29-9-1876 and the two Assistants were designated Senior and Junior Assistants to the Political Superintendent. The duty imposed on the new Assistant was to supervise the Thana Circles and the attached estates and to examine and audit all the accounts of the Thanas and attached estates and to settle petty boundary disputes. In 1887 the place of Junior Assistant was abolished and an European Assistant appointed under the sanction of Government of India's letter No. 3782-L dated 7-11-1885 Financial Department. A new place of a Native Deputy Assistant was again created from the Provincial Revenues in A. D. 1892 under Government Resolution No. 1053, dated the 11th February 1892. The new Deputy was designated District Deputy Assistant Political Agent and placed in charge of all the Thanas and Japtis while the old Deputy was styled Personal Assistant and placed in charge of the Treasury, Opium Depot, Records and account offices and was invested with criminal and civil jurisdiction over that for line of the R. M. Ry. which lay in Palanpur territory and with residuary jurisdiction in petty jurisdictional estates. He is now designated as the Huzur Deputy Assistant.

4. The Thana establishment was revised and fixed at its present strength under Government Resolution No. 3564 dated 7-8-1898, Financial Department.

5. The Tharad Thana was abolished in 1904 as the jurisdiction over the Jamaiya villages was handed over to the Tharad Thakore.

6. This system of jurisdiction and administration of justice was introduced by Government in the Thana Circles merely because the estates are so small and the authority of the proprietors so weak, that otherwise no justice at all cauld be obtained. But Government desire to interfere as little as possible with the rights of proprietors and to introduce the most economical and simple system that is possible. With the Thandars and the Assistants to the Political Agent, a fairly good scheme of administration is provided.

પાંચ થાણાનું સામાન્ય વર્ણન.

૧. થાણાની ગોઠવણ દાખલ થઇ તે આગમચ તાલુકાઓનો વહીવટ કારકુનોથી ચાલતો હતો. તે કારકુનોને ઇ. સ. ૧૮૨૩ અને ૧૮૨૪ માં પ્રથમ ટુંકા પગારથી દાખલ કરવામાં આવ્યા હતા. નવ તાલુકાઓમાં થઇ સાત કારકુનો રાખવામાં આવતા, દરેક કારકુનના તાબામાં બબે પટાવાળા આપવામાં આવતા, અને ગાયકવાડ સરકારની કંટીજન્ટ ફોજમાંથી ૯૯ સ્વારો આપવામાં આવતા.

૨. હાલની આ વહીવટી ગોઠવણ જે નામદાર સરકારે પોતાના નં. ૪૬૭૧, એ, તારીખ ૨૫-૭-૧૮૭૩ થી મંજુર કરી હતી તેના અગ્રેસરો મે. કર્નલ ફેર સાહેબ, લેફ્ટનન્ટ કર્નલ પાર સાહેબ, અને મેજર ડબલ્યુ વાટસન સાહેબો હતા. સંબંધ કરતા નાના નાના તાલુકદારો અને જમીનદારો પાસેથી ફાળો લઈ આ થાણાનો ખરચ ચલાવવામાં આવે છે. સાંતલપુર, વાવ, થરાદ અને દીઓદરમાં આ જાગીરદારો ઘણા ખરા રજપુતો છે, કાંક્રેજમાં કોળી ઠાકરડા છે, વારાહીમાં જત મુસલાનો અને તેરવાડામાં બલોચ છે. તેઓની સ્થિતિ ઘણી નબળી થઇ ગઈ છે. જેષ્ઠ પુત્રને વારસાઇના હકનો કાયદો નહીં હોવાથી, અને જાગીરો વારસોમાં વહેંચાઈ જવાનો રીવાજ હોવાથી તંગ હાલતના ઘણા ભાગદારો થઇ ગયા છે જેઓ પોતાની કુલીન તરીકેની સ્થિતિ જાળવી રાખવાને ભાગ્યેજ શક્તિવાન થાય છે. રજપુતો અફીણ ખાતા થઇ ગયા છે અને કોળી ઠાકરડાઓ દારૂને વશ થઈ ગયા છે. વારાહીના જત લોકો આ નાલાયકીઓથી મુક્ત છે, પણ તેઓ કરજ અને નિર્ધનપણાને લીધે ઘણી પડતી સ્થિતિમાં આવી ગયા છે, અને વારાહીમાં તેઓનાં સારાં સારાં મકાનો ખંડેર થઈ ગયાં છે.

૩. શરૂઆતમાં એકજ દેશી પરસનલ આસીસ્ટંટ હતા, જે નીમણુંક તા. ૨૫ મી જુન સન ૧૮૪૭ માં સામાન્ય જનરલ ખાતામાં નામદાર સરકારના ઠરાવ નં. ૧૦૭૬ થી મંજુર કરવામાં આવી હતી. કામમાં ઘણો વધારો થઈ પડવાથી નામદાર સરકારના ઠરાવ નં. ૫૧૫૩, તા. ૧૬ મી આગસ્ટ સન ૧૮૭૩ નાથી બીજા નેટીવ આસીસ્ટંટની નીમણુંક મંજુર કરવામાં આવી. આ જગ્યા હંગામી તરીકે કાઢવામાં આવી હતી, પણ પછી નામદાર સરકારના ઠરાવ નં. ૪૯૯૩ તા. ૨૯ સપ્ટેમ્બર સન ૧૮૭૬ થી કાયમ કરવામાં આવી હતી અને તે બે આસીસ્ટંટોને પોલીટીકલ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ સાહેબના સીનીયર અને જુનીયર આસીસ્ટંટ એવો હોદ્દો રાખવામાં આવ્યો હતો. નવા આસીસ્ટંટને થાણાઓની અને જપ્તીઓની દેખરેખનું, થાણા અને જપ્તીના હીસાબો તપાસવાનું, અને નાના સીમાડાની તકરારોનો નીકાલ લાવવાનું કામ સોંપવામાં આવ્યું હતું. ઇ. સ. ૧૮૮૭ માં તા. ૭-૧૧-૧૮૮૫ ના ગવરમેન્ટ ઑફ ઇંડિયાના ફીનેનશીયલ (નાણાં પ્રકરણી) પત્ર નં. ૩૭૮૨, એલ. માં આપેલ મંજુરી પ્રમાણે જુનીયર આસીસ્ટંટની જગા કાઢી નાખી યુરોપીઅન આસીસ્ટંટની નીમણુંક થઈ. ઇ. સ. ૧૮૯૨ માં નામદાર સરકારના રેઝોલ્યુશન નં. ૧૦૫૩, તા. ૧૧-૨-૧૮૯૨ થી એક નેટીવ ડેપ્યુટી આસીસ્ટંટની નવી જગો કહાડવામાં આવી. નવા ડેપ્યુટીને ડીસ્ટ્રીકટ ડેપ્યુટી આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજન્ટ એવું નામ આપ્યું અને બધાં થાણા અને જપ્તીઓની દેખરેખ સોંપી જ્યારે જુના ડેપ્યુટીને પરસનલ આસીસ્ટંટનું નામ આપ્યું અને ટ્રેઝરી, અફીણ ખાતું, રેકર્ડ અને હીસાબી ખાતાની ઓફીસોનો ચાર્જ સોંપ્યો, અને પાલણપુર સ્વસ્થાનથી પાસ થતી આર. એમ. રેલ્વેની હદમાં થતા ફોજદારી ચુકાદામાં અને દીવાની દાવા સાંભળવાનો અધિકાર આપેલો છે અને નાના જ્યુરીશડીકશનલ તાલુકદારોની હકુમત ઉપરાંતના દાવા તેઓ સાંભળે છે. હવે હઝુર ડેપ્યુટી આસીસ્ટંટના નામથી આ જગો જણાયલી છે.

૪. મહેસુલી ખાતા તરફના નામદાર સરકારના ઠરાવ નં. ૩૫૬૪, તા. ૭ મી અગસ્ટ સને ૧૮૯૮ ના આધારે થાણા ખાતાના નોકરો હાલ છે તે પ્રમાણે ફેરફાર કરવામાં આવ્યો.

૫. ઇ. સ. ૧૯૦૪ માં થરાદના જમૈયા ગામો ઉપરની હકુમત થરાદના ઠાકોરને આપવામાં આવી તેથી તે થરાદ થાણું કહાડી નાંખવામાં આવ્યું છે.

૬. હકુમતની અને ન્યાય આપવાની આ ગોઠવણ થાણામાં નામદાર સરકારે દાખલ કરી, તેનું કારણ એ કે જાગીરો એવી નાની અને તે જાગીરોના માલિકોની સત્તા એવી નબળી કે, એમ કર્યા સિવાય ઇન્સાફ કોઇને મળી શકે નહિ. પરંતુ સરકારનો હેતુ તાલુકદારોના હકમાં જેમ બને તેમ ઓછું દરમ્યાન આવવું, અને જેમ બને તેમ કમી ખરચ અને સાદી ગોઠવણ તેમાં દાખલ કરવી. આજમ થાણદારો અને મહેરબાન પોલીટીકલ એજંટ સાહેબના આસીસ્ટંટોથી વહીવટ કરવાની સારી સુગમ ગોઠવણ કરવામાં આવી છે.

KANKREJ THANA.

Area..........................810 Sq. miles.
Population.....................43,195.
Gaekwar Jama..................5590-9-9.
Average revenue..............67,962.
The fixed Thana Varad......3107-10-7 including other Varads..

General view of the Kankrej Thana.

1. The Kankrej Taluka is bounded on the North by Palanpur, east by the Gaekwar Districts, South by Radhanpur and west by Terwada and Deodar. It was originally in the Mahi Kantha Agency, but in the year 1844 it was transferred to this Agency for administrative convenience. It consists of 92 villages with a population of 43,195 persons according to census of 1901. Its Head-quarter town is Sihori which is about 21 and 18 miles respectively from the Railway Stations of Deesa and Pattan. The average rainfall is 17 inches and 87 cents and the minimum and maximum temperature is respectively 60 and 112 degrees. The climate is generally good. The principal diseases are Malarial fever and rheumatism.

General Features.

2. A flat open country tolerably wooded, and situated on both sides of the Bannas River. There are two kinds of soil, sandy and black. It produces the usual monsoon crops and some irrigated crops as well. The principal products are Bajri, Jowari, wheat, sesamum, Linseed,

Mug, Muth, Adad, Tuver, Barley and Castor-seeds. Wheat, Juwari and Barley are grown by irrigation. The water level is at a depth of 8 to 30 cubits. Water is generally sweet, in a few villages however it is somewhat brackish. There is no forest proper but there are shrubs and bushes of small plants here and there. There are some Jal and Bordi trees. There are no articles of trade manufactured anywhere in this Thana.

Population.

3. The Taluka is chiefly populated by the Mevasi people, who are well known to be troublesome. Since the advent of the British Raj the Talukdars and their Ryots, who are for the most part Kolis, have always behaved with loyalty and fidelity even in the time of the Mutiny, and they have been leading a peaceable existence. The Thakardas are Koli Chiefs formerly of Rajput origin but who have lost caste by inter-marriages with Koli women. The following table gives a general idea of the castes of Rajputs and Brahmins and others who own villages in the Kankrej Thana:—

Waghela.	Jadav.	Arnivadia.	Solunki.	Brahmin	Bhat.	Kabdi.	Bava.
Oon.	Samau	Dasanavas.	Kamboi.	Ranavada	Runi.	Chembla.	Thali.
Bhalgam.	Raner.	Lunpur.					Oghad.
Ranekpur.		Sadarpur.					
Kharia.		Jhabadia.					
Thara.		Bhadrewali					
Indarmana.		Bukoli					
Kakar.		Arnivada.					
Dungrasan.							
Akoli.							
Manpur.							
Balochpur.							
Aganvada.							
Umbri.							

The other villages are divided and sub-divided among numerous Bhayats, all independent of each other, and acknowledging obedience to no power but that of the British Government.

POLICE.

4. The marginally noted force of Agency Police is maintained in Shihori.

1 Chief Constable.
2 2nd Class Head Constables.
1 3rd Class Head Constable.
3 4th Class Head Constables.
25 Constables.
1 Duffedar.
3 Lance Duffedars.
8 Sowars.

44

There are six out-posts Lunpur, Samau, Kamboi, Thara, Un, and Khemana.

The Head Constable at Thara has powers to send charge sheets direct to the Magistrate, but in other matters he is subordinate to the Chief Constable of the Thana. For a group of three to ten villages there is a Village Police Patel, whose appointment is made by the Assistant Political Agent. In each village there are from 2 to 4 Chokiats. They are also appointed by the Assistant Political Agent. The monthly pay of a Police Patel varies from 5 to 10 rupees according to size of the village and those of Chokiats from Re. 1 to 4.

POST OFFICES &c.

5. There are Branch Post Offices at Shihori, Thara, and Un. The posts of Thara and Un are despatched by the Patan Post Master to Thara to be distributed to other places. The post for Sihori is sent in a similar way from Patan. The postal work is performed by the school masters of the places, and they receive extra allowances varying from Rs. 6 to 8 p.m. There is no Telegraph Office any where, but the line to Radhanpur and Cutch passes through Khimana and Padardi. There are schools in Samau, Shihori, Un, Umbri, Thara, Kamboi and Vada, where primary education up to the 6th standard in Gujarati only is given to boys. There is a dispensary at Shihori.

JAMA AND VARAD.

6. The Talukdars noted below pay tribute as specified against their names to H. H. the Gaekwar of Baroda. The tribute is recovered by the Thandar and it is subsequently credited into the Thana Treasury for payment to the Baroda Darbar.

1.	Kamboi.	172-13—8	12.	Ranekpur.	144—4—7
2.	Bukoli.	61-14—6	13.	Un.	691—6-10
3.	Sudderpur.	37—2—4	14.	Jhabadia.	120—7—8
4.	Bhadrevali.	40—0—0	15.	Raner.	346-10—8
5.	Samau.	288—4—5	16.	Shihori.	151—2—1
6.	Arniwada.	23-13—0	17.	Aganwada.	178—1—7
7.	Indermana.	39—0-10	18.	Umbri.	370—7—7
8.	Lunpur.	192—6—2	19.	Kakar.	100 15—3
9.	Bhalgam.	104-12—2	20.	Thara.	2381-14—6
10.	Khimana.	47-13—8			
11.	Vada.	97—2—3		Total Rs.	§ 5590—9—9

§ This figure includes the sirpav given to Matadars. The exact Jama payable to Baroda is Rs. 5122-11-0.

Besides the tribute, fixed contributions as specified below are recovered in shares from all the Talukdars.

(A). Thana Varad......................1934-12-0.
(B). Vaccination Varad..............340-14-7.
(C). Education Varad..................172-0-0.
(D). Dispensary Falo..................660-0-0.
(E). Majumudari Dasturi.............46-9-10.

MATADARI SYSTEM.

7. In those villages where there are numerous share-holders, Mattadars (Headmen) varying from 2 to 8 are appointed by the Political Agent, for the management of the villages. They are held responsible for furnishing whatever information is required by the Agency, and also for the payment of Thana Varad &c. If they so please they can appoint Talaties to keep their accounts; but accounts are nowhere regularly kept. Mattadars are not paid any emoluments in cash for their services which are considered honorary; but at the end of each year, with the consent of the share-holders, they get some clothes (Shirpav) out of the revenue of the village, which consists of land revenue recovered from persons other than the Talukdars. For the punctual collection of the tribute due to His Highness the Gaekwar, the Talukdars furnish securities, who are approved by the Political Agent. These sureties are called Nishadars. They collect Narva from the cultivators and pay the amount of the tribute into the Thana Treasury. The Nishadars do not get any pay, but whenever they or their servants visit the villages for which they have stood surety they get food gratis from the Talukdars. They also get something for Paghdi varying from Rs. 15 to 30 per annum. Besides this they charge interest on the amounts paid into the treasury, but not recovered by them on due dates This interest is paid by the Talukdars.

JUSTICE.

8. With the exception of Thara, where there are two parties, the remaining Talukdars are non-jurisdictional. The Thara Talukdars are authorized to try Criminal cases within the cognizance of a third class magistrate and to try Civil suits up to the value of Rs. 250 in their Swang villages only. They have appointed a Kamdar with the

approval of the Political Agent to dispose of the Criminal and Civil work. The residuary jurisdiction is exercised by the Agency. For other villages the Thandar, who is usually a 2nd class Magistrate, tries Criminal cases and hears Civil suits up to the value of Rs. 500.

There is a Juptidar at Raner, Umbri and Kamboi. The villages are under attachment owing to mismanagement of the Talukdars and disputes among them. There is also a Juptidar at Vada owing to the mismanagement of the estate. One half of the Thara Jagir is also under attachment.

ESTABLISHMENT.

9. The following establishment is maintained in the Thana viz., a Thandar on Rs, 100, one Aval Karkun on Rs. 30, one 2nd Karkun on Rs. 15, one 3rd Karkun on Rs. 12. The salaries of the Thana establishment are paid from the Thana Varad. The Vaccination establishment consists of one vaccinator and a peon and they are under the Agency Assistant Surgeon. Their salaries are paid out of the Vaccination Varad. The school masters' salaries are paid by the Talukdars direct; but a contribution is levied for the salary of the Deputy Educational Inspector who examines the schools. Out of the dispensary Falo the expenditure connected with the dispensary is met. The Majmudari Dasturi is at present paid to one Bholanath of Mahi Kantha.

There is a sub treasury at Shihori where a balance of Rs. 3000/- is allowed to be kept. The accounts are embodied in the Palanpur Sub-treasury accounts. The accounts are kept in the forms prescribed by Government for the Palanpur and Mahi Kantha Agencies.

History.

10. From early times the Taluka is divided into various Jagirs held by Rajputs and Palvi Thakardas springing originally from Waghella Rajputs. They have given some villages to Brahmins and Bhats. There are 34 Talukdars. Of these Thara, Vada, Un, Ranekpur, Bhalgam, Khengarpur, Indermana, Nathpura, Kakar, Kamboi, Khimana, and Amblun each owns more than one village or holds portions of village jointly with others. There are numerous Bhayats of these petty Talukdars but the lands are not actually divided by

metes and bounds. The Talukdars and their Bhayats are occupiers of as much land as they can cultivate. They are almost reduced to the status of cultivators. The Talukdars of Thara are Rajputs by caste. The villages of Sherwada and Ranawada are owned by Brahmins and Runi is owned by Bhats. Chembla is owned by Kapdis. Besides these there are two Jagirs owned by religious heads, one known as Oghad Maharaj whose head-quarters are at Dev Darbar, and the other is Swamiji of Thali. All the Talukas were originally subordinate to His Highness ths Gaekwar, who maintained a contingent for their protection, and the collection of tribute. But the British Government having undertaken to recover the tribute due to His Highness the Gaekwar, and the Gaekwar having agreed to pay a lac of rupees in cash per annum, the contingent was disbanded in the year 1884 A. D. Out of the sum paid yearly by Baroda the expenses of the Agency Police are now met. The Talukdars are generally addressed as Thakardas. Some are required to pay to their Barots from Rs. 4 to Rs. 10 per annum to become sureties (fael zamin) for their good behaviour. The Kankrej Taluka does not pay tribute to the British Government but pays Ghasdana and Jamabandi in the proportions shewn in the annexed statement to the Baroda State. In addition to this local cesses known as Thana Varad, Vaccination Varad, Dispensary Varad and Deputy Varad and Village Police Varad are levied in order to meet the administrative charges

Ancient History of the Palvi Thakardas of Kankrej.

11. The present Palvi Thakardas of Vada, Akoli, Balochpur, Un, Bhalgam, Ranekpur, Thara, Kharia, Bhadrevali, Aganwada, Kasalpura, Umbri, Dungrason, and Manpura are descendants from a common ancestor Ranek Devji, a Waghela Rajput, who came from Deodar. The story is that in the family of Deodar there were two brothers Ranek Devji and Manek Devji; the present Waghela Thakores of Deodar and their cousins round Deodar are descendants of Manek Devji. His brother Ranek Devji one day went out on a shooting excursion and chanced to see a woman of a Koli family of Atimba worshipping in the temple of Jetgar, which was a solitary place in the jungle. He married her and their descendants are the Palvi Thakardas in Kankrej. Their line of succession is as under :—

Ranakdev.
- Vajepal.
  - Salaji.
    - Malaji.
      - Madanji.
        - Bhalaji.
          - Karmanji.
            - Malaji.
              - Ramaji.
                - Nathaji. (Wada).
                  - Dansingji. (Wada).
                  - Bhavoji or Bhavsingji.
                  - Dolaji. (Akoli).
                - Jasaji. (Balochpur).
              - Kunpaji.
                - Jiaji. (Ranakpur Bhaligam & Un.)
                - Dudoji. (Thara).
              - Dharaji. (Kharia & Bhadrewali)
              - Jamnaji. (Agauwada & Kasalpura)
              - Meraji. (Umbri & Dungrasan)
              - Gadaji. (Manpur.)
              - Tejaji.

Primogeniture is not observed in any of the estates in the Kankrej Taluka. But the Giras is divided up in equal shares among all the sons.

THARA.

12. The first and the most important Jagir is that of Thara. The total revenue of the Jagir is approximately Rs. 30,000. There are two chief Patis. One was represented by Sardarsingji, a half sharer in the Jagir, who died in 1906 and his estate is put under management owing to heavy debt and on account of the inability of the eldest son Madarsing to manage the property. The estate is managed by a Manager appointed by Government who gets Rs. 60/- plus Rs. 10/- horse allowance per mensem. Government by their Resolution No. 633, dated the 25th January 1908 in the Political Department accepted the concurrent opinions of Captain W. M. P. Wood, the Political Agent and the Commissioner N. D. that the inquiry has failed to establish the illegitimacy of Jaswatsing younger brother of Waghella Madarsing. The other party is represented by Godadsing and his two brothers Bhagwansing and Akheraj, who own 6 annas share in the other half; Juwansing derives 5 annas share and Gen-Kunvarbai widow of Waghela Bhupatsing owns 5 annas share which share will revert to Godadsing and Juwansing after her demise. Amongst the Thara Talukdars the rule of primogeniture is not observed but the sons divide the estate among themselves equally after the death of their father.

The present Thakores of Thara claim their descent from Jamaji (as per geneological tree given below) who lived in Jampur, at present a small village near Thara where there are remains of his buildings still visible. Jamaji though making inroads in the surrounding districts had got a powerful name before the advent of the British Raj. In the time of Shahu Raja Jamaji went to Poona and brought from there some mercenaries to aid him in a quarrel against the Raj of Dhrangdhra. On this occasion the Peshwa through the favor of his mistress who was a Wagheli Rajputani bestowed upon Jamaji the signs of a ruler namely Danko, Chopdar, and Nishan. Saduji's pati of Thara has a share in Thara, Changa and Adgam, but their shares are not defined and the jurisdiction of their three villages is enjoyed by the Thandar.

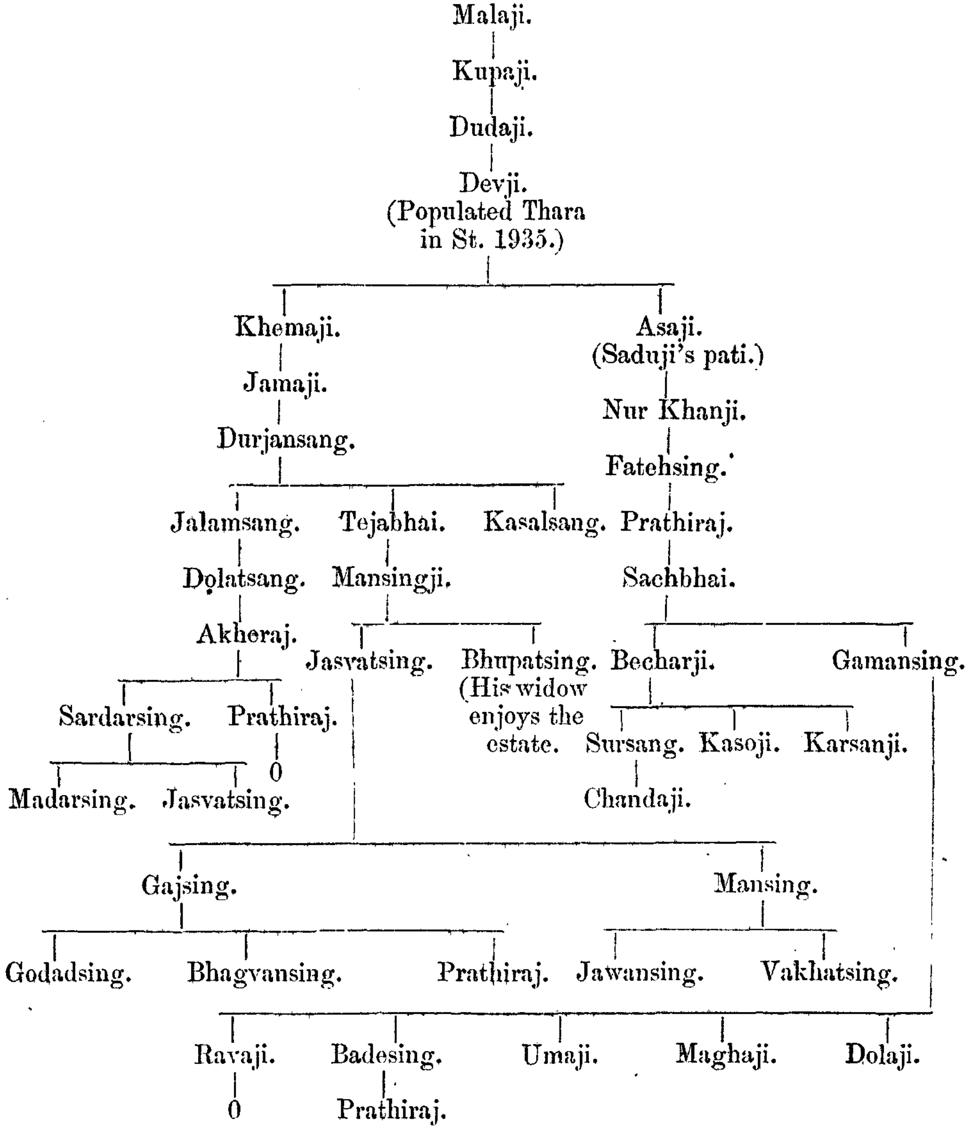

14. As there is much sameness in the history of these estates, Kamboi may be taken as a typical instance. In the Samvat year 1456 an army under prince Ahmed Shah, the founder of Ahmedabad, marched against the Solanki Chieftains of Kalrigad, two to three miles north-east of Behchra. The fight was long and hard, but in the end the Solanki Chieftains Tejmalji, Srangji and Vajroji were slain and the fortress Kalrigad stormed. On the victor's side 42 nobles among them Moghul

General History.

Ali Khan, 1300 men and 17 elephants were slain. The descendants of Kalrigad Solankis settled in different places. Some went to Khemat now under Palanpur, some to Dharampur, some to Virpur, and others to Sagwada while one settled at Rupavati Nagri. When Vajroji fell at Kalrigad his wife Anopbai, a Devri Rajput of the Sirohi stock, being pregnant, fled with 125 horse and many followers, of whom the chief were Sakhra Virchand, the minister, Harivalabh a goldsmith, Vasram a barber, Vela a potter and Dudo the family priest. They fled to the Oghar forest, which stretched for miles round where Oghar Thali now stands, and there founded a village, calling it Dudosan after Dudo the family priest. Sukhra Virchand, the minister built a well, and to the east of the village a temple of Mahadev. Rani Anopbai also built a well and gave birth to a son called Venidas. He, when he grew up, gathered 200 horsemen, and, under the name of Mohologi, took to a life of plunder. When he had laid waste some 42 villages, the village head-men, with lighted stoves on their heads in token of submission, besought Ahmed Shah who was then on the throne of Ahmedabad for aid. Ahmed Shah sent an army to Dudosan, where, with their hands bound in token of submission, Sukhra Virchand, Dudo, Agra the head-man, and others came to meet them. Ahmed Shah ordered them to produce Venidas and they did so, but to hide his origin passed him off as a Koli Thakore. Ahmed Shah forced him to marry Ratanbai daughter of a Koli Thakore of Tervada, and then gave him the 12 villages of Dudosan, Rakhol, Kharu, Sangla, Akhin, Mahasan, Lodhi, Jalia, Charada, Kalodhi, Vadiu, and Valodu. Ahmed Shah granted these villages in gift, and a copper plate deed and a writing, in the bard Anchla's book, were drawn up.

15. Venidas had 3 sons by his Koli bride, Vajrajji, Jasoji and Nanuji. Jesoji left Dudosan and came to Kamboi where he built 4 wells. His descendants are called Kamboias. Nanuji served Ahmed-Shah and was exceedingly useful to him in settling Kankrej and Chunval and received from him Arniwada and 12 villages. His descendants are called Arniwadias. Jesoji of Kamboi had 3 sons, Bhimoji Khemoji and Khadalji. Bhimoji and Khemoji having plundered Chunval, troops from Ahmedabad were sent against them and they were forced to submit. Bhimoji had one son Sunderji and

his brother Khemoji had four, Udayraj, Udoji, Bharmalji and Kanarji. Udoji leaving Kamboi founded Arduwada. Sunderji had 3 sons Bharmoji, Napoji, and Mepaji. The descendants of Napoji are called Vasmanis and those of Mepaji Khokhanis.

SHIHORI.

16. Shihori is owned by Palvi Thakardas known as Bhatesaria Thakardas. They claim their descent from Dabhi Rajputs. They originally belonged to Ajapur a village near the Jasor Hill. One of their ancestors married a daughter of a family in Tana, which is at present a small village near Thara. The name of the mother is not known, but after she became a widow she came to her father with her 3 sons. First the village of Undra was given to her sons, but it was taken away by the people of Sampra, and so the family removed to Shihori. The exact period is not known, but the Thakardas say that they came there about Samvat year 1712. There are about 125 houses of the Thakardas. Some families maintain themselves either on cultivation or labor. As there are many share-holders, a few according to the size of each village are held responsible for the management of the village and they are called *Mattadars*. The Mattadars are nominated by the Agency. The revenue of some of the villages is hardly enough to meet the tribute to be paid to His Highness the Gaekwar, the administrative cess and the other village expenses and the Thakardas never remember having shared the village revenue among themselves. The revenue of Shihori is merely Rs. 500. They pay to His Highness the Gaekwar Rs. 151-2-1 as Ghasdana and Jamabandi.

VADA.

17. The Thakardas of Vada are Palvi Thakardas. The Vada family is comprised of many other families who are ruling over other places as will appear from the geneological tree given below. They claim their descent from a Waghela Rajput, who came from Deodar by name Ranek Devji, and married a Koli woman in Atimba, now a waste village in the limits of Vada, and since then they have been classed as Palvi Thakardas. Their ancestor Kamaji came to Vada from Tana about 300 years ago. Almost all of them live by cultivation and not on any revenue derived from the estate.

18. The income of the whole Jagir amounts to nearly Rs. 8000.

19. The revenue affairs are managed by the Thakardas themselves. Mattadars appointed by the Agency look after the Government interests as to tribute &c. The revenue Vahivat is locked after by too many interested persons and is not smoothly carried out.

20. The Jagir of Vada pays Rs. 97-2-3 as Ghasdana and Jamabandi to His Highness the Gaekwar of Baroda besides the local cesses levied in the Agency for administrative charges.

Geneological Tree of the Talukdars of Wada, Akoli, Bhadrewali, Kasalpura, Dungrasan, Balochpur, Umbri &c.

- Malaji.
  - Ramaji.
    - Nathaji. (Wada.)
      - Dansingji. (Wada.)
      - Bhavoji or Bhavsingji.
      - Dalaji. (Akoli.)
    - Jasoji. (Balochpur.)
      - Togaji.
        - Seghaji.
          - Valmaji.
            - Bhemaji.
              - Takhaji.
                - Ranaji.
                - Gajuji.
                - Malaji.
              - Bhupatji.
                - Jesalji.
                - Jhethaji.
                - Jaluji.
                - Fataji.
  - Kunpaji.
    - Jiaji. (Ranakpur).
    - Dudoji. (Thara.)
  - Dharaji. (Kharia.)
  - Jamnaji. (Aganvada & Kasalpur.)
  - Meraji. (Dungrasan & Umbri.)
    - Pachanji. (Dungrasan.)
    - Henduji. (Dungrasan.)
    - Kumbhoji. (Umbri.)
  - Gadaji. (Manpur.)
  - Tejaji.

NOTE:—This tree differs in some respect from that given in para 11, and so it is difficult to say which of the two is correct. But as the trees throw great light on the history of the Palvi Thakardas both the trees are given.

BUKOLI AND SIX OTHER VILLAGES.

21. The present Thakardas of Bukoli, Arniwada, Bhadrevali, Jhabadia Sadarpur, Lunpur, and Dasanawas are descendants of a common ancestor. They claim their descent from a Solanki Rajput who came originally from Patan to Kalrigad, a village still in existence in the Patan Mahal. When an army of King Ahmedshah of Ahmedabad came to Kalrigad all the people were massacred, but Anopbai, wife of Vajraji ran away with Dudo, her family priest and 3 others to the Oghad forest. They were followed there by the Mahomedans and the Brahmin Dudo was called by the Sardar of the Mahomedan Army and was asked to hand over the two boys. This version differs from that given of Kamboi and it is difficult to state which is correct. The Brahmin said the boys were not the boys who were wanted but the boys who lived in his house and were the sons

of a Koli; the Sardar thereupon sent for the boys and they were made to drink the water of a Koli. Thus they were forcibly made Kolis. On the entreaty of the mother the Sardar gave them 48 villages, 24 on each side of the River Bannas; but one brother lived in Kamboi and the other established himself in Arnivada and his descendants are the present Thakardas of Bukoli, Arnivada, Jhabadia, Lunpur, Sudderpur and Dasawa Vas, who were also styled Arnivadia Kolis. The Thakardas of Bukoli, Bhadravali, Jhabadia and Dasanavas are the descendants of a common ancestor by name Viraji. The Thakardas of Arnivada and Sudderpur are the descendants of Meghaji and the Thakardas of Lunpur are the descendants of Govaji.

22. The Thakore of Un are Palvi Thakors being the descendants of Ambaji who came from Ranakpur; Ambaji was the son of Bhemaji, who was a son of Jiaji who established himself in Ranakpur.

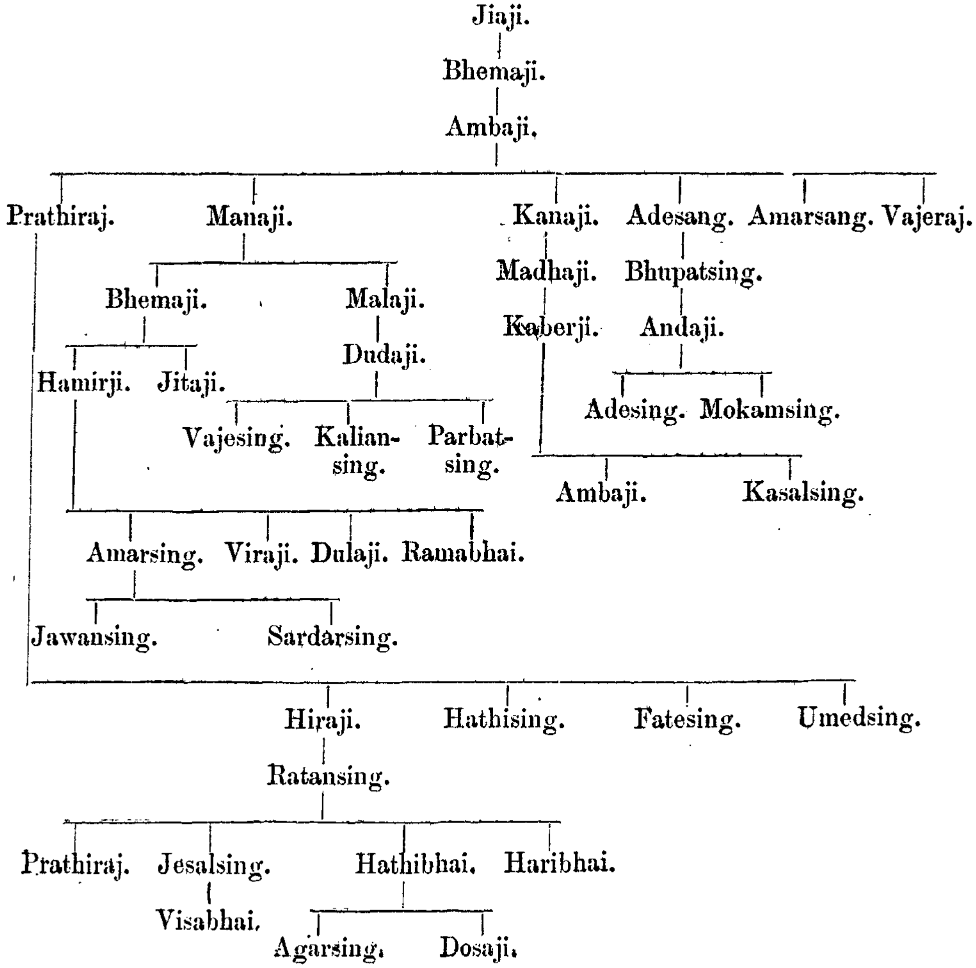

23. The Thakors of Un pay Jamabandi and Ghasdana to the Baroda State. There is no event worth mentioning in the family history of Un.

SHIRWADA.

24. This village is owned by Brahmins. Their ancestors lived in Punda, now a waste village site between the villages of Jakhel and Mandla. They were the "Gor" (priests) of the Waghelas of Terwada; but after that the village had become waste, and in Samvat 1846 the Brahmins were re-established by an ancestor of Waghela Godadsingji of Thara and in consideration of the service to guard against the man-lifting by the Jats, Jadejas, and other marauders. The Brahmins pay Rs. 3 annually to the Thara Thakore. The village does not pay any Jamabandi or Ghasdana to the Baroda State, but they pay Thana Varad &c., to the Agency.

RANER AND SAMAU.

25. The Thakardas of Raner and Samau are Palvi Thakardas. They believe themselves to be Jadev Rajputs and seem to have derived their origin from Jadeja in Kathiawar near Junagadh. One of their remote ancestors, by name Jaswantsing, came from Patan and established himself in Vayad a village under Patan Mahal near Raner. From Vayad they took first Raner and then Samau and settled there. They became Palvi as one of their ancestors in Raner married a woman in Arniwada. The villages of Raner and Samau pay Jamabandi and Ghasdana to His Highness the Gaekwar of Baroda.

KHEMANA.

26. The Thakardas of Khemana are Palvi Thakardas. They claim descent from the Parmar Rajputs. They say their ancestors came to Patan from Muli in Kathiawar. From Patan they came to Khemana which place they usurped from the Waghelas of the place. They seem to have been converted into Palvi Thakardas in Bhildi. They were pursued by the Mahomedans and seeing no other way of being saved they took shelter among the Palvis residing in Bhildi. The present Thakardas cannot point out the exact date of these events, nor do they remember the name of their first ancestor who came and settled in Khemana.

કાંક્રેજ થાણા.

ક્ષેત્ર ફળ	૮૧૦ ચો. મેલ
વસ્તી	૪૩,૧૯૫
ગાયકવાડની જમા	રૂ. ૫,૫૯૦-૯-૯
સરાસરી ઉપજ	રૂ. ૬૭,૯૬૨
થાણા ખરચને માટે મુકરર કરેલો વરાડ બીજા વરાડો સાથે	રૂ. ૩,૧૦૭-૧૦-૭.

કાંક્રેજ થાણાનું સામાન્ય અવલોકન.

૧. કાંક્રેજ તાલુકાની ઉત્તરે પાલણપુર, પૂર્વમાં ગાયકવાડનાં પરગણાં, દક્ષિણે રાધનપુર, અને પશ્ચિમે તેરવાડા ને દીઓદર છે. આગળ એ તાલુકો મહીકાંઠા એજન્સીમાં હતો પણ ઇ. સ. ૧૮૪૪ માં વહીવટની સગવડને ખાતર, આ તાલુકો આ એજન્સીમાં મૂકવામાં આવ્યો છે. તેમાં ૯૨ ગામો છે. અને સને ૧૯૦૧ ના વસ્તી પત્રક પ્રમાણે તેમાં ૪૩,૧૯૫ માણસની વસ્તી છે. થાણું સીહોરીમાં છે, જે ડીસા અને પાટણના રેલવે સ્ટેશનોથી અનુક્રમે ૨૧ અને ૧૮ મેલ છેટે છે. સરાસરી વરસાદ ૧૭ ઇંચ ને ૮૭ દોકડા છે અને કમીમાં કમી ૬૦ અને વધુમાં વધુ ગરમી ૧૧૨ ડીગ્રી છે. હવા સામાન્ય રીતે સારી છે. સામાન્ય રોગોમાં બદહવાનો તાવ અને સંધીવા છે.

સામાન્ય દેખાવ.

૨. એક સપાટ ખુલ્લો અને સાધારણ ઝાડીવાળો પ્રદેશ છે; અને બનાસ નદીની બંને બાજુએ આવેલો છે. તેમાં બે જાતની જમીન છે. રેતાળ અને કાળી. તેમાં સામાન્ય વરસાળુ ધાન્ય તેમ રવીનો મોલ પાકે છે. મુખ્ય પાક બાજરી, જુઆર, ઘઉં, તલ, સરસવ, મગ, મઠ, અડદ, તુવર, જવ અને એરંડી છે. ઘઉં, જુવાર અને જવ, પીતથી થાય છે. પાણી ૮ થી ૩૦ હાથની ઉંડાઇએ છે. સાધારણ રીતે પાણી મીઠું છે, તોપણ થોડા ગામોમાં કંઇક ભાંભળું છે. તેમાં ખરૂં જંગલ નથી, પણ છૂટાં છવાયાં નાનાં ઝાડી જાળાં છે. કંઈ કંઇ જાળ અને બોરડીના ઝાડો છે. આ થાણામાં વેપારની કોઈ ચીજો બનતી નથી.

વસ્તી.

૩. એમાં ઘણી ખરી મેવાસી લોકોની વસ્તી છે. તેઓ તોફાની તરીકે સારી રીતે પ્રસિદ્ધ છે. બ્રિટીશ રાજ્યનો પસાર થયો ત્યારથી તાલુકદારો અને તેમની રૈયત જેઓ ઘણા ખરા કોળીઓ છે, તેઓ હમેશાં, બળવાના વખતમાં પણ સરકાર સાથે વફાદારી અને નીમકહલાલીથી વર્તતા આવ્યા છે અને તેઓ સુલેહ સંપથી રહે છે. ઠાકરડાઓ કોળી તાલુકદારો છે. તેઓ અસલ રજપુતો હતા, પણ કોળી ઓરતો સાથે પરણવાથી તેઓ જાતી ભ્રષ્ટ થયા છે. કાંક્રેજ થાણામાં રજપૂતો, બ્રાહ્મણ અને બીજાઓ જે ગામોના માલિક છે, તેનો ખ્યાલ નીચેના કોષ્ટક ઉપરથી આવશે.

વાઘેલા.	જાદવ.	અરણીવાડીયા	સોલંકી.	બ્રાહ્મણ.	ભાટ.	કાપડી.	બાવા.
ઉણ.	સમૌ.	દસાનોવાસ.	કંબોઇ.	રણાવાડા.	રૂણી.	ચેંબલા.	થલીના સ્વામીજી.
ભલગામ.	રાનેર.	લુણપુર.		શીરવાડા.			ઓઘડ મહારાજ.
રાણકપુર.		સદરપુર					
ખારીયા.		ઝાબડીયા.					
થરા.		ભદ્રેવાલી.					
ઇંદરમાણા.		બુકોલી.					
કાકર.		અરણીવાડા					
ડુંગરાસણ.							
આકોલી.							
માનપુર.							
બલોચપુર.							
આંગણવાડા.							
ઊંબરી.							

બીજાં ગામોમાં ભાયાતો થઇ ઘણા વિભાગ અને પેટા વિભાગ થઇ ગયા છે. અને તેઓ એક બીજાથી છુટા પડી ગયા છે. તેઓ બ્રિટીશ સરકાર સિવાય બીજા કોઇની તાબેદારી કબુલ કરતા નથી.

પોલીસ.

૪. મારજીનમાં જણાવ્યા મુજબ સીહોરીમાં એજન્સી પોલીસની ફોજ રાખવામાં આવે છે. તેમાં છ પેટા થાણાં છે, લુણપુર, સમૌ, કંબોઇ, થરા, ઉણ અને ખેમાણ.

૧ ચીફ કોન્સટેબલ
૨ સેકન્ડ કલાસ હેડ કોન્સટેબલ.
૧ થર્ડ કલાસ „ „
૩ ચોથા વર્ગના „ „
૨૫ કોન્સટેબલો.
૧ દફેદાર.
૩ લેન્સ દફેદાર.
૮ સ્વાર.
૪૪.

થરાના હેડ કોન્સટેબલને માજીસ્ટ્રેટ તરફ બારોબાર કેસ કમીટ કરવા સત્તા છે. પણ બીજી બાબતમાં થાણાના ચીફ કોન્સટેબલના તાબામાં છે. ત્રણથી દસ સુધી ગામોના એક સમુદાયમાં એક પોલીસ પટેલ રહે છે. તેની નીમણુંક મહેરબાન આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટ સાહેબ કરે છે. દરેક ગામમાં બેથી ચાર સુધી ચોકીયાતો હોય છે, તેમની નીમણુંકો પણ મહેરબાન આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટ સાહેબ કરે છે. પોલીસ પટેલનો માસીક પગાર ગામના કદના પ્રમાણમાં રૂ. ૫ થી રૂ. ૧૦ સુધી હોય છે અને ચોકીયાતોનો રૂ. ૧ થી રૂ. ૪ સુધીનો પગાર હોય છે.

પોસ્ટ ઓફીસો વિગેરે.

૫. સીહોરી, થરા અને ઉણમાં બ્રાન્ચ પોસ્ટ ઓફિસો છે. પાટણની પોસ્ટ ઓફીસમાંથી થરા અને ઉણની ટપાલ આવે છે અને ત્યાંથી બીજાં ગામોમાં વહેંચાય છે. સીહોરીની ટપાલ પણ પાટણથી આવે છે. પોસ્ટનું કામ ત્યાંની નિશાળના મહેતાજીઓ કરે છે. તેઓને રૂ. ૬ થી રૂ. ૮ સુધી જુદું લવાજમ મળે છે. આ થાણામાં તાર ઓફીસ કોઇ જગોએ નથી, પણ રાધનપુરના તારનું દોરડું કચ્છ તરફ ખેમાણા અને પાદરડી થઈ જાય છે. સમૌ, સીહોરી, ઉણ, ઊંબરી, થરા, કંબોઈ અને વડામાં નિશાળો છે. તેમાં પ્રાથમિક કેળવણી છઠ્ઠા ધોરણ સુધી ફક્ત ગુજરાતી ભાષામાં આપવામાં આવે છે. સીહોરીમાં એક દવાખાનું છે.

જમા અને વરાડ.

૬. નીચે લખ્યા તાલુકદારો તેમના નામ સામે બતાવ્યા પ્રમાણે વડોદરાના ગાયકવાડ મહારાજાને ખંડણી આપે છે. થાણદાર ખંડણી વસુલ કરે છે, અને વડોદરા દરબારને આપવા સારૂ થાણા તીજોરીમાં જમા કરે છે.

ગામ.	રકમ.	ગામ.	રકમ.
૧ કંબોઇ.	૧૭૨-૧૩—૮	(૧૧) વડા.	૯૭—૨—૩.
૨ બુકોલી.	૬૧-૧૪—૬	(૧૨) રાણકપુર.	૧૪૪—૪—૭.
૩ સદરપુર.	૩૭—૨—૪	(૧૩) ઉણ.	૬૯૧—૬-૧૦.
૪ ભદ્રેવાલી.	૪૦—૦—૦	(૧૪) ઝાબદીયા.	૧૨૦—૭—૮.
૫ સમૌ.	૨૮૮—૪—૫	(૧૫) રાનેર.	૩૪૬—૧૦-૮.
૬ અરણીવાડા.	૨૩—૧૩-૦	(૧૬) સીહોરી	૧૫૧—૨—૧.
૭ ઇંદરમાણા.	૩૯—૦-૧૦	(૧૭) આંગણવાડા.	૧૭૮—૧—૭.
૮ લુણપુર.	૧૯૨—૬—૨	(૧૮) ઉંબરી.	૩૭૦—૭—૭.
૯ ભલગામ.	૧૦૪—૧૨-૨	(૧૯) કાકર.	૧૦૦—૧૫-૩.
૧૦ ખીમાણા.	૪૭—૧૩-૮	(૨૦) થરા,	૨૩૮૧—૧૪-૬.
		કુલ. રૂપિઆ	*૫૫૯૦—૯—૯.

આ ખંડણી સિવાય સઘળા તાલુકદારો પાસેથી ભાગ પ્રમાણે મુકરર કરેલા ફાળા લેવામાં આવે છે.

		રૂ. આ. પા.
(એ)	થાણા વરાડ...	૧૯૩૪-૧૨—૦
(બી)	શીતળા વરાડ...	૩૪૦-૧૪—૭
(સી)	કેળવણી વરાડ...	૧૭૨—૦—૦
(ડી)	દવાખાનાનો ફાળો	૬૬૦—૦—૦
(ઈ)	મજમુદારી દસ્તુરી	૪૬—૯-૧૦

મતાદારી બંધારણ.

૭. જે ગામોમાં ઘણા ભાગદારો હોય છે, તે ગામોનો વહીવટ કરવા માટે બેથી આઠ સુધી મતાદારો મહેરબાન પોલીટીકલ એજંટ સાહેબ નીમે છે. તેઓને એજન્સીને જોઈતી હકીકત આપવાને, અને થાણા વરાડ વિગેરે વસુલ કરી આપવાને માટે જુમેદાર ગણવામાં આવે છે. જો તેઓની મરજીમાં આવે તો હિસાબ રાખવા તલાટીઓ નીમી શકે છે; પણ કોઇ પણ ઠેકાણે હીસાબ બરોબર રાખવામાં આવતો નથી. મતાદારોને નોકરી બદલ રોકડ મહેનતાણું મળતું નથી, સબબ તેઓ આબરૂની ખાતર કામ કરે છે. પણ તાલુકદારોની સંમતીથી તેઓને વરસની આખરે શીરપાવ તાલુકદારો સિવાયના લોકો પાસેથી જમીનની મહેસુલની ઉપજમાંથી મળે છે. ગાયકવાડ મહારાજાની લહેણી ખંડણી બરોબર વખતસર વસુલ થાય, તે માટે પોલીટીકલ એજંટ સાહેબ કબુલ કરે એવા જામીન તાલુકદારો આપે છે. આ જમીનદારોને નીશાંદાર કહે છે. તેઓ ખેડુત પાસેથી નવાં ઉઘરાવે છે, અને ખંડણીની રકમ થાણા તીજોરીમાં ભરે છે. નીશાંદારોને પગાર મળતો નથી, પણ જ્યારે તેઓ અથવા તેઓના નોકરો જે ગામને માટે તેઓએ નીશાં કરી હોય તે ગામોએ જાય ત્યારે તાલુકદારો તરફથી તેમને પેટીયાં મળે છે. તે સિવાય તેઓને પાલડીના રૂ. ૧૫ થી રૂ. ૩૦ સુધી દરસાલ મળે છે. તે સિવાય તીજોરીમાં તેઓ નાણું ભરે તેનું વ્યાજ જો વખતસર ખંડણીની રકમ વસુલ ન થઇ હોય તો લે છે, ને તે વ્યાજ તાલુકદારો આપે છે.

* આ આંકડો બતાવ્યો છે તે મતાદારોના શીરપાવ સાથે છે. વડોદરાની કુલ જમાનો ખરો આંકડો રૂ. ૫,૧૨૨—૧૧—૦ છે.

ન્યાય.

૮. થરા જેમાં બે પાટીઓ છે, તે સિવાય બાકીના તાલુકદારો બીન અખત્યારી છે. થરા તાલુકદારોને તેઓનાં સ્વાંગ ગામોમાં ત્રીજા વર્ગના માજીસ્ટ્રેટ સાંભળી શકે તેવા ગુન્હાઓનો ઇન્સાફ અને રૂ. ૨૫૦ સુધીના દીવાની દાવા સાંભળવાનો અધિકાર છે. તે સ્વાંગ ગામો માટે મહેરબાન પોલીટીકલ એજંટ સાહેબની મંજુરીથી તેઓ એક કામદાર ફોજદારી અને દીવાની કામ કરવા રાખે છે. તે ઉપરાંતની હકુમત એજન્સી ભોગવે છે. બીજાં ગામો માટે થાણદાર જેને બીજા વર્ગના માજીસ્ટ્રેટની સત્તા છે, તે ફોજદારી કામ કરે છે, અને રૂ. ૫૦૦ સુધીના દીવાની દાવા સાંભળી શકે છે.

રાનેર, ઉંબરી અને કંબોઇમાં જપ્તીદાર છે. ત્યાંના તાલુકદારોની ગેરવ્યવસ્થાથી અને તેઓની માંહોમાંહીની તકરારોથી એ ગામો જપ્તીમાં છે. વડામાં પણ તેઓના ગેરકારોબારથી જપ્તી મૂકવામાં આવી છે. થરા જાગીરનો અર્ધો ભાગ પણ જપ્તીમાં છે.

નોકર ખાતું.

૯. આ થાણામાં નીચે મુજબ નોકરો છે. એક થાણદાર રૂ. ૧૦૦ ના પગારથી, એક અવલ કારકુન રૂ. ૩૦, બીજો કારકુન ૧૫ અને ત્રીજો કારકુન રૂ. ૧૨ નો છે. થાણાના નોકરોનો પગાર ખરચ થાણા વરાડમાંથી આપવામાં આવે છે. શીતળા ખાતામાં એક વેકસીનેટર અને એક સિપાઇ નોકર છે, તેઓ એજન્સીના મે. આસીસ્ટંટ સરજન સાહેબના તાબામાં છે. તેઓનો પગાર શીતળા વરાડમાંથી આપવામાં આવે છે. નિશાળના મહેતાજીઓનો પગાર તાલુકદારો પોતે પરભાર્યો આપે છે. પણ ડેપ્યુટી એજ્યુકેશનલ ઇન્સિપેકટર જે નિશાળોની પરિક્ષા લે છે, તેમના પગારને માટે ફાળો લેવામાં આવે છે. દવાખાનાને લગતો ખરચ તેના ફાળામાંથી લીધામાં આવે છે. મજમુદારી દસ્તુરી મહીકાંઠાના મી. ભોળાનાથ નામના સખ્સને આપવામાં આવે છે.

સીહોરીમાં સબ ટ્રેઝરી છે, તેમાં રૂ. ૩૦૦૦ સુધી શિલીક રાખવાનો હુકમ છે. એનો હીસાબ પાલણપુર સબ ટ્રેઝરીના હીસાબમાં ભેળવાય છે. પાલણપુર અને મહીકાંઠા એજન્સીઓ માટે નામદાર સરકારે જે નમુના પસંદ કર્યા છે તે નમુના મુજબ હીસાબ રાખવામાં આવે છે.

ઇતિહાસ.

૧૦. ઘણા જુના વખતથી આ તાલુકો જુદી જુદી જાગીરોમાં વહેંચાયલો છે. એ જાગીરોના માલિકો અસલ વાઘેલા રજપુતોમાંથી નીકળેલા રજપુતો અને પાલવી ઠાકરડાઓ છે. તેઓએ બ્રાહ્મણ અને ભાટને ગામ આપેલાં છે. આ તાલુકામાં ૩૪ તાલુકદારો છે. તેમાં થરા, વડા, ઉણ, રાણકપુર, ભલગામ, ખેંગારપુર, ઇંદરમાણા, નાથપુરા, કાકર, કંબોઇ, ખીમણા અને આંબલુણ એ એકથી વધુ ગામ અથવા બીજાઓ સાથે ગામોમાં અમુક ભાગ ધરાવે છે. આ નાના તાલુકદારોના ઘણા ભાયાતો છે, પણ જમીનની રીતસર વહેંચણી થઇ જુદી પડી નથી. તાલુકદારો અને તેઓના ભાયાતો જેટલી જમીન તેઓ ખેડી શકે તેટલી તેઓ રાખે છે. તેઓ તદ્દન ખેડુતની સ્થિતિએ આવી ગયા છે. થરાના તાલુકદારો જાતે રજપૂતો છે. સીરવાડા અને રણાવાડાના માલિકો બ્રાહ્મણો છે, રૂણીના માલિક ભાટો છે અને ચેંબલામાં જાગીદાર કાપડી છે. આ સિવાય બે જાગીરોના માલિક ધર્માધારીઓ છે; તેમાંના એક ઓઘડ મહારાજના નામથી ઓળખાય છે. તેઓનું રહેઠાણ દેવદરબારમાં છે અને બીજા થળીના સ્વામીજી છે. આ બધા તાલુકદારો આગળ ગાયકવાડ માહારાજાના તાબામાં હતા, જે તેઓના બચાવ માટે અને ખંડણી ઉઘરાવવા માટે કંટીજંટ ફોજ રાખતા પણ બ્રિટીશ સરકારે ગાયકવાડ માહારાજાની ખંડણી વસુલ કરી આપવાનું માથે લીધું અને ગાયકવાડ માહારાજાએ રૂ. ૧,૦૦,૦૦૦ (એક લાખ રૂપિઆ) દર વરસે રોકડા આપવાનું કબુલ કર્યાથી કંટીજંટ ફોજ ઇ. સ. ૧૮૮૪ માં કાઢી નાખવામાં આવી. અને તે રકમમાંથી એ-

જન્સી પોલીસનું ખર્ચ કરવામાં આવે છે. તાલુકદારોને ઘણું કરી ઠાકરડાઓ કરી લખવામાં આવે છે. કેટલાકોને પોતાના બારોટોને રૂ. ૪ થી રૂ. ૧૦ સુધી વર્ષાસન તેઓની ચાલ માટે ફેલ જામીન થવા બદલ આપવા પડે છે. કાંકેજ તાલુકો બ્રિટીશ સરકારને ખંડણી આપતો નથી, પણ ગાયકવાડ વડોદરા રાજ્યને ઘાસ દાણો તથા જમાબંધી આ સાથેના પત્રકમાં બતાવેલા પ્રમાણમાં આપે છે. આ ઉપરાંત વહીવટ ખર્ચ માટે તેઓ પાસેથી થાણા વરાડ, શીતળા વરાડ, ડીસ્પેન્સરી ફાળો, ડેપ્યુટી વરાડ તથા વીલેજ પોલીસ વરાડ લીધામાં આવે છે.

કાંકેજના પાલવી ઠાકરડાઓનો પ્રાચીન ઇતિહાસ.

૧૧. વડા, આકોલી, બલોચપુર, ઉન, ભલગામ, રાણકપુર, થરા, ખારીઆ, ભદ્રેવાલી, આંગણવાડા, *કસળપુર, ઉંબરી, ડુંગરાસણ અને માનપુરાના હાલના પાલવી ઠાકરડાઓ, રાણકદેવજી નામનો વાઘેલો રજપૂત જે દીઓદરથી આવેલો હતો, તેના વંશમાંથી ઉતરેલા છે. એ માટે એમ કહેવાય છે કે દીઓદરમાં બે ભાઇઓ નામે રાણકદેવજી અને માણેકદેવજી હતા. હાલના દીઓદરના ઠાકોરો અને દીઓદર આસપાસના તેઓના પીતરાઇઓ માણેકદેવજીથી ઉતરેલા છે. તેનો ભાઈ રાણકદેવજી એક દિવસ શિકારે બહાર નીકળી પડયો, ત્યાં અતીંબાના કુટુંબની એક કોળણ સ્ત્રીને તે જંગલના એકાંત ભાગમાં આવેલા જેતગરના મંદિરમાં પુજા કરતાં જોઇ તે સ્ત્રીને રાણકદેવજી પરણ્યો. અને તેના વંશજો પાલવી ઠાકરડા કહેવાયા છે. તેઓની વંશાવળી નીચે મુજબ છે.

રાણકદેવ.
|
વજેપાલ.
|
સાલાજી.
|
મલાજી.
|
મદનજી.
|
ભાલાજી.
|
કરમનજી.
|
મલાજી.

- રામાજી.
- કુંપાજી.
  - જીઆજી. (રાણકપુર ભલગામ અને ઉણ.)
  - દુદોજી. (થરા.)
- ધારાજી. (ખારીઆ અને ભદ્રેવાલી.)
- જમણાજી. (આંગણવાડા અને કસલપુર.)
- મેરાજી. (ઉંબરી અને ડુંગરાસણ.)
- ગડાજી. (માનપુર.)
- તેજાજી. — ૦

રામાજીના વંશજ:
- નાથાજી. (વડા.)
  - દાનસીંગ. (વડા).
  - ભાવોજી યા ભાવસીંગજી.
  - દમાજી. (આકોલી.)
- જસાજી. (બલોચપુર.)

કાંકેજ તાલુકામાં પાટવી ફટાયાનો રીવાજ નથી પણ દીકરાઓ સરખે હીસ્સે જાગીર વહેંચી લેછે.

થરા.

૧૨. સૌથી પહેલો અને સર્વથી અગત્યનો તાલુકો થરા છે. જાગીરની કુલ ઉપજ આશરે રૂ. ૩૦,૦૦૦ ની છે. તેમાં મુખ્ય બે પાટીઓ છે. એકના મુખી સરદારસીંગજી હતા તેઓનો અર્ધો ભાગ છે. તેઓ ઇ. સ. ૧૯૦૬ માં મરણ પામ્યા છે. ભારે કરજ અને વડા દીકરા મદારસીંગની વહીવટ કરવાની અશક્તિના સબબથી એ જાગીર જપ્તીમાં લેવામાં આવી છે. એ જાગીરનો વહીવટ સરકારથી નીમેલ મેનેજર કરે છે. તેને દર માસે રૂ.૬૦ અને ઘોડા ખર્ચના રૂ. ૧૦ મળે છે. નામદાર સરકારે તેઓના ઠરાવ નં. ૬૩૩, તા. ૨૫ મી જાનેવારી ૧૯૦૮ થી મે. કેપ્ટન વુડ, મે. પોલીટીકલ એજન્ટ સાહેબ અને મે. કમીસ્નર સાહેબના મતને મળતાં થઈ એવું ઠરાવ્યું છે કે મદારસીંગના નાના ભાઈ જશવંતસીંગ ખોટો છે એવી તકરાર તપાસમાં નીષ્ફળ નીવડી છે. બીજી પાટીમાં ગોદડસીંગ અને તેના બે ભાઇઓ ભગવાનસીંગજી અને અખેરાજ છે. તેઓનો બાકીના અર્ધા ભાગમાં છ આની ભાગ છે, જુવાનસીંગજીનો પાંચ આની, અને ગેનકુંવર બાઈ વાઘેલા ભૂપતસીંગજીની વીધવાનો પાંચ આની ભાગ છે. આ ભાગ તે બાઇના મરણ બાદ ગોદડસીંગજી અને જુવાનસીંગજીને જશે. થરાના તાલુકદારોમાં પાટવી ફટાયાનો રીવાજ નહિ હોવાથી બાપના મરણ પછી દીકરાઓ સરખે ભાગે જાગીર વહેંચી લે છે.

૧૩. હાલના થરાના ઠાકોરો પોતાનો વંશ જામાજીથી જણાવે છે. (નીચે આપેલી વંશાવળી પ્રમાણે.) એ જામાજી થરા નજીક આવેલા જામપુર ગામમાં રહેતા ત્યાં તેમના ઘરોનાં ખંડેર હજુ જોવામાં આવે છે. બ્રિટીશ રાજ્યનો અમલ થતા અગાઉ એ જામાજી આસપાસના પરગણામાં લુંટાફાટ કરતા, તેમ છતાં તેમનું મોટું નામ થયું. શાહુ રાજાના વખતમાં જામાજી પુને ગયા હતા, ત્યાંથી ધ્રાંગધ્રાના રાજ્ય સાથેના કજીયામાં પોતાને મદદ કરવા સારૂ કેટલુંક લશ્કર લઈ આવ્યા હતા. આ પ્રસંગે પેશ્વાએ પોતાની રખાયત જે જાતની વાઘેલી રજપુતાણી હતી, તેની મહેરબાનીથી જામાજીને રાજ્યનિશાન તરીકે ડંકો, ચોપદાર, અને નિશાનની બક્ષિસ કરી હતી. થરાની સદુજીની પાટીનો થરા, ચાંગા ને અધગામમાં ભાગ છે. પણ તેઓનો ભાગ કેટલો છે તે મુકરર થયો નથી, તેથી આ ત્રણ ગામોમાં હકુમત થાણદાર ચલાવે છે.

થરાના ઠાકોરોની વંશાવળી નીચે પ્રમાણે છે.

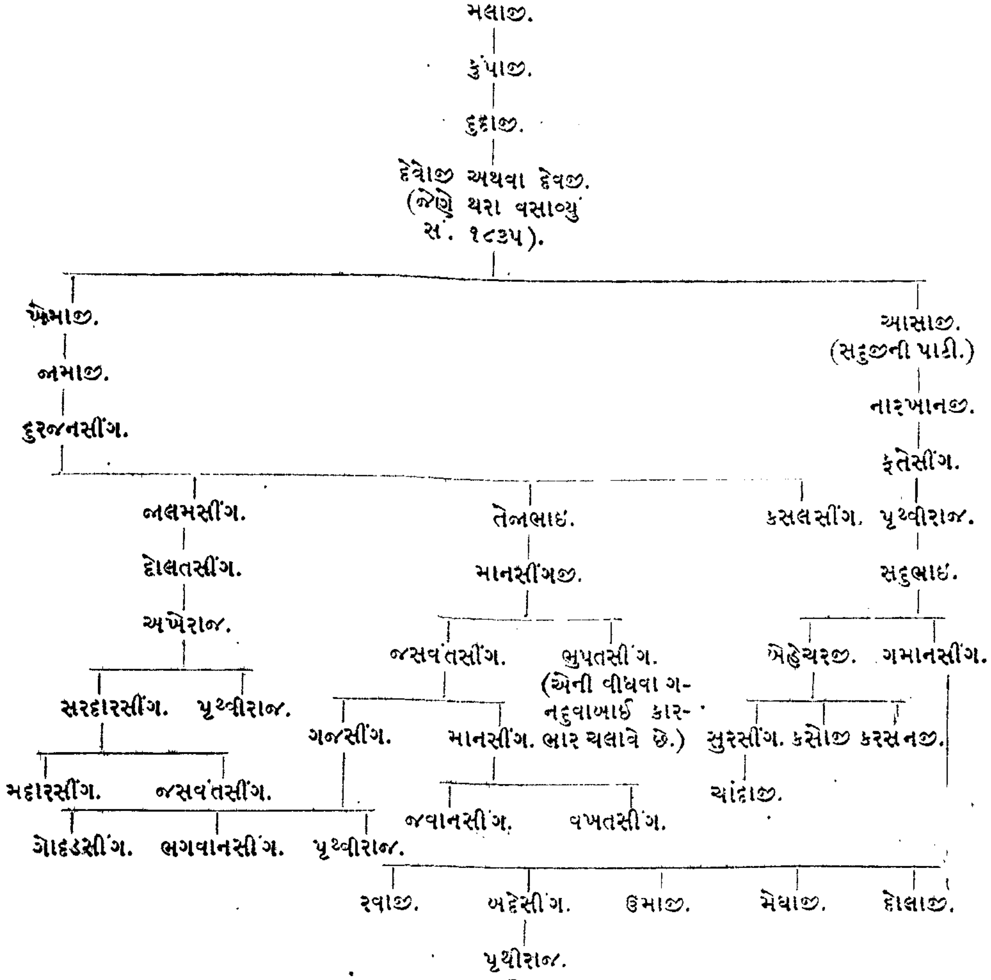

સામાન્ય ઇતિહાસ.

૧૪. આ જાગીરોનો ઇતિહાસ ઘણોખરો એક સરખો છે. કંબોઇનો ઇતિહાસ દાખલા તરીકે લઇએ. સંવત ૧૪૫૬ માં અમદાવાદના સ્થાપક શાહજાદા અહમદશાહે બહેચરાથી ઇશાન કોણમાં બે ત્રણ માઇલ છેટે કલરીગડ છે, ત્યાંના સોલંકી સરદારો સામે ચડાઇ કરી. લડાઇ સખ્ત થઇ અને લાંબો વખત ચાલી, પણ આખરે સોલંકી સરદારો તેજમલજી, સારંગજી અને વજરોજી મરાયા, અને કલરીગડના કિલ્લા ઉપર હલ્લો થયો. જીતનારના તરફના ૪૨ અમીરો મરાણા, તેમાં મોગલ અલીખાં, ૧૩૦૦ સિપાઈ અને ૧૭ હાથી મરાણા. કલરીગડના સોલંકીઓના વંશજો જુદે જુદે ઠેકાણે જઈ રહ્યા; તેમાં કેટલાકો ખીમત જે પાલણપુર તાબે છે ત્યાં ગયા, કેટલાકો ધરમપુર, કેટલાક વીરપુર અને બીજાઓ સાગવાડે જઇ રહ્યા, અને એક રૂપાવતી નગરીમાં જઈ રહ્યો. જ્યારે કલરીગડમાં વજરોજી લડાઇમાં પડયા, ત્યારે તેની સ્ત્રી અનોપબાઇ જે શિરોઇના કુળની દેવડી રજપુતાણી હતી તેને ગર્ભ હતો. તે ૧૨૫ સ્વારો અને ઘણા હજુરીઆઓ લેઇ નાઠી. તેમાં મુખ્ય સખરા વીરચંદ કારભારી, હરીવલ્લભ સોની, વસરામ હજામ, વેલો કુંભાર અને દુદો કુળગોર હતો. તેઓ ઓગડના જંગલમાં નાઠા. તે જંગલમાં હાલમાં જ્યાં ઓગડથળી ગામ છે, તેની આસપાસ

ધણા મેલમાં એક ગામ વસાવ્યું. અને તેનું નામ પોતાના કુળગોર દુદાના નામ ઉપરથી દુદાસણ પાડ્યું. કારભારી સખરા વીરચંદે એક કુવો બંધાવ્યો, અને ગામની પૂર્વ દિશાએ એક મહાદેવનું દેવળ બંધાવ્યું. બાઇ અનોપબાઇએ પણ એક કુવો બંધાવ્યો, અને એક છોકરાને જન્મ આપ્યો તેનું નામ વેણીદાસ પાડ્યું. જ્યારે તે મોટો થયો ત્યારે મોહોલોગી એવું નામ ધારણ કરી ૨૦૦ સ્વારો એકઠા કરી લુંટફાટનો ધંધો કરવા માંડ્યો. તેણે ૪૨ ગામ ઉજ્જડ કર્યાં, એટલે ગામના મુખીઓએ તાબેદારીની નિશાની તરીકે માથા ઉપર બળતી સગડીઓ લઈ અહમદશાહ જે વખતે અમદાવાદની ગાદી ઉપર હતો તેની મદદ માગી. અહમદશાહે દુદોસણ ઉપર ફોજ મોકલી ત્યારે સખરા વીરચંદ, દુદો અને અગરા નામનો મુખી વિગેરે તાબે થવાની નિશાની તરીકે પોતાના હાથ બાંધી તે ફોજને મળવા ગયા. બાદશાહે તેઓને વેણીદાસને હાજર કરવાનો હુકમ કર્યો અને તેઓએ તેને હાજર કર્યા; પણ તેની જાત છુપાવવા તેને કોળી ઠાકોર તરીકે પસાર કર્યો. અહમદશાહે તેરવાડાના કોળી ઠાકોરની દીકરી રતનબાઈ સાથે પરણવાની તેને ફરજ પાડી, અને પછી તેને દુદોસણ, રાખોલી, ખારૂ, સાંગલા, અખીણ, માહસણ, લોઢી, જાળીઆ, ચરાડા, કાલોધી, વડીયુ અને વલોડું એ રીતે બાર ગામો આપ્યાં. એ ગામો અહમદશાહે બક્ષીસ તરીકે આપ્યાં, અને તેનું તાંબા પત્ર કરી આપી ભાટ આંચલાની ચોપડીમાં લેખ કરી આપ્યો.

૧૫. કોળણ ઓરતથી વેણીદાસને ત્રણ દીકરા નામે વજરાજજી, જસોજી અને નાનુજી થયા. જસોજી દુદોસણ છોડી કંબોઇમાં આવી વસ્યા, અને ત્યાં ચાર કુવા બાંધ્યા તેથી તેના વંશજો કંબોઇયા કહેવાયા. નાનુજી અહમદશાહની નોકરીમાં રહ્યો, અને કાંકરેજ ને ચુંવાળનો બંદોબસ્ત કરવામાં ઘણો ઉપયોગી થઈ પડ્યો. તેથી તેને અહમદશાહ તરફથી અરણીવાડા અને બાર ગામો મળ્યાં. તેના વંશજો અરણીવાડીઆ કહેવાય છે. કંબોઈના જસાજીને ત્રણ દીકરા થયા ભીમાજી, ખેમાજી અને ખડાલજી. તેમાં ભીમાજી અને ખેમાજી ચુંવાળ લુંટવા લાગ્યા તે ઉપરથી તેમની સામે અમદાવાદથી ફોજ મોકલી તેથી તેઓને તાબે થવું પડ્યું. ભીમાજીને એક દીકરો સુંદરજી થયો અને તેના ભાઇ ખેમાજીને ઉદેરાજ, ઉદોજી, ભારમલજી અને કનારજી એવા ચાર દીકરા થયા. ઉદોજીએ કંબોઇ છોડી અરકુવાડા વસાવ્યું. સુંદરજીને ત્રણ દીકરા ભારમલજી, નેપાજી અને મેપાજી થયા. નેપાજીના વંશજો વસ્માણી કહેવાય છે અને મેપાજીના વંશજો ખોખાણી કહેવાય છે.

સીહોરી.

૧૬. સીહોરીના ધણી પાલવી ઠાકરડા છે. તેઓ ભટાસરીયા ઠાકરડાના નામથી ઓળખાય છે. તેઓ ડાભી રજપુતોથી ઉતરેલા છે એમ કહે છે. તેઓ પહેલાં જેસોરના ડુંગર પાસે અજાપુર ગામના હતા. તેઓનો એક વડીલ તાણા જે થરા પાસે હાલમાં નાનું ગામ છે ત્યાં એક કુટુંબની છોકરી સાથે પરણ્યો. તેની માનું નામ માલૂમ પડ્યું નથી, પણ તે વિધવા થયા પછી પોતાના ત્રણ દીકરાઓને લઇ પોતાના બાપને ઘેર આવી. પહેલાં ઉંદરા નામનું ગામ તેણીના દીકરાઓને આપવામાં આવ્યું, પણ તે ગામ સાંપરાના લોકોએ તેમની પાસેથી લઇ લીધું. તે ઉપરથી આ કુટુંબ સીહોરી જઇ રહ્યું. તેઓ ક્યારે આવી વસ્યા તેની તારીખ ચોક્કસ જણાઈ નથી, પણ ઠાકરડાઓના કહેવા પ્રમાણે તેઓ સંવત ૧૭૧૨ માં આવી વસ્યા. સીહોરીમાં આશરે ૧૨૫ ઠાકરડાનાં ઘરો છે તેમાંનાં કેટલાંક કુટુંબો ખેતી અથવા મજુરી ઉપર પોતાનો નિર્વાહ કરે છે. ગામમાં ઘણા ભાગદારો હોવાથી ગામના કદના પ્રમાણમાં તેમાંના થોડાઓને ગામના વહીવટને માટે જવાબદાર ઠરાવવામાં આવે છે. તેમને મતાદાર કહે છે. આ મતાદારોને એજન્સી નીમે છે. કેટલાંક ગામોની ઉપજ એટલી બધી થોડી છે કે ગાયકવાડ મહારાજાની ખંડણી, રાજ્ય વહીવટી ફાળા અને બીજા ગામાત ખરચો મુશીબતથી પુરાં થાય છે. તેઓએ ગામની ઉપજ કદી વહેંચી લીધી હોય એમ તેઓને યાદ આવતું નથી. સીહોરીની ઉપજ આશરે રૂ. ૫૦૦ ની છે. તેમાં ગાયકવાડ મહારાજાને ઘાસ દાણા અને જમાબંદીના રૂ. ૧૫૧-૨-૧ આપવા પડે છે.

વડા.

૧૭. વડાના ઠાકરડા પાલવી ઠાકરડા છે. વડાનુ કુટુંબ બીજાં ઘણાં કુટુંબો મળી થયું છે, જેઓ જુદા જુદા ઠેકાણા ઉપર, નીચેની વંશાવળીમા બતાવ્યા પ્રમાણે રાજ્ય કરે છે. તેઓ દીઓદરથી આવેલા રાણકદેવ નામના વાઘેલા રજપુત, જે વડાની હદમાં હાલ ઉજ્જડ પાદર છે ત્યાં અતીંબા ગામની કોલણને પરણ્યા હતા, તેનાથી ઉતરેલા છે એમ તેઓ જણાવે છે અને ત્યારથી તેઓ પાલવી ઠાકરડા તરીકે ગણાય છે. તેઓનો વડઉઓ કમાજી તાણા ગામથી, આશરે ત્રણસો વર્ષ ઉપર વડામાં આવ્યો હતો. તેઓમાંના લગભગ બધા ખેતી ઉપર નિર્વાહ ચલાવે છે, પણ જાગીરની કોઇ પેદાશ ઉપર તેમનો નિર્વાહ ચાલતો નથી.

૧૮. આખી જાગીરની ઉપજ લગભગ રૂ. ૮,૦૦૦ ની છે.

૧૯. જાગીરનો મહેસુલી વહીવટ ઠાકરડા પોતે કરે છે. એજન્સી તરફથી નીમાયલા મતાદારો ખંડણી વિગેરે સરકારના હીતની બાબતોની સંભાળ રાખે છે. મેહેસુલી વહિવટની દેખરેખ હીત ધરાવનારા ઘણા માણસોથી ચાલે છે તેથી તે વહીવટ સરળ રીતે ચાલતો નથી.

૨૦. વડાની જાગીર વડોદરાના ગાયકવાડ મહારાજાને રૂ. ૯૭—૨—૩ ઘાસ દાણા તથા જમાબંદીના આપે છે. તે સિવાય એજન્સી કારોબાર માટે સ્થાનીક કરો લીધામાં આવે છે.

વડા, આકોલી, ભદ્રેવાલી, કસળપુરા, ડુંગરાસણ, બલોચપુર વિગેરેની વંશાવળીનું ઝાડ નીચેં પ્રમાણે છે:—

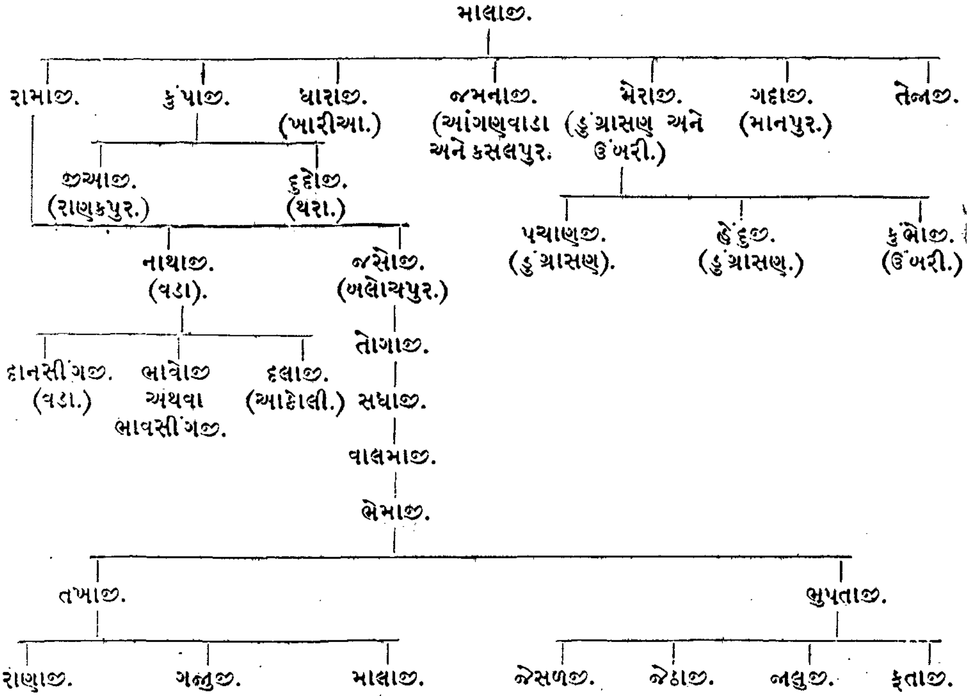

બુકોલી અને બીજાં છ ગામો.

૨૧. બુકોલી, અરણીવાડા, ભદ્રેવાલી, ઝાબડીયા, સદરપુર, લુણપુર, અને દસાનોવાસ એ ગામોના ઠાકરડા એકજ વડીલથી ઉતરી આવેલા છે. તેઓ સોલંકી રજપુત જે અસલ પાટણથી

* આ વંશાવળી પેરા ૧૧ માં આપેલાથી કેટલીક રીતે જુદી પડે છે. અને તેથી બેમાં કઇ વંશાવળી ખરી એ મુકરર કરવું મુશ્કેલ છે. પણ આ વંશાવળીઓ પાલવી ઠાકરડાઓના ઇતીહાસ ઉપર કેટલીક રોશની નાંખે છે તેથી બંને વંશાવળીઓ આપવાની જરૂર જણાય છે.

આવી, કલરીગડ જે ગામ પાટણ મહાલમાં હાલ આબાદ છે ત્યાં આવી રહેલ, તે સોલંકી રજપુતથી ઉતરેલા છે એમ દાવો રાખે છે. જ્યારે અમદાવાદના રાજા અહમદશાહની ફોજ કલરીગડ આવી ત્યારે બધા લોકોની કતલ કરવામાં આવી હતી, પણ વજરાજજીની ઓરત અનોપબાઇ તેણીના કુળગોર દુદા અને બીજા સો માણસો સાથે ઓધડના જંગલમાં નાસી ગઇ. ત્યાં મુસલમાનોએ તેનો પીછો લીધો અને બ્રાહ્મણ દુદાને તે ફોજના સરદારે બોલાવી બન્ને છોકરાઓને સોંપી દેવા કહ્યું. (કંબોઇની હકીકત આપી છે તે હકીકતથી આ વાત જુદી પડે છે તેથી એ બેમાંની ખરી કઇ તે નક્કી કરવું મુશ્કેલ છે.) દુદા બ્રાહ્મણે જાહેર કર્યું કે જે છોકરાઓ જોઇએ છે તે એ છોકરા નથી, પણ જે છોકરાઓ તેના ઘરમાં રહે છે તે કોળીના છોકરા સાથે છે. તે ઉપરથી તે સરદારે તે છોકરાઓને તેડાવ્યા, અને તેમને કોળીનું પાણી પીવાની ફરજ પાડી. તેથી આ પ્રમાણે તેઓને જબરાઇથી કોળી થવાની ફરજ પડી. તે છોકરાઓની માની આજીજી ઉપરથી તે સરદારે તેઓને ૪૮ ગામો આપ્યાં. તેમાંનાં ૨૪ ગામ બનાસ નદીના એક કાંઠે અને ૨૪ ગામ બીજે કાંઠે આવેલાં હતાં, પણ તેમાંનો એક ભાઇ કંબોઈ આવી રહ્યો અને બીજો અરણીવાડામાં જઇ રહ્યો. તેના વંશજો તે હાલ બુકોલી, અરણીવાડા, ઝાબડીયા, લુણપુર, સદરપુર અને દસાનાવાસના ઠાકરડાઓ છે; તેઓને અરણીવાડીઆ કોળીઓ કહે છે. બુકોલી, ભદ્રેવાલી, ઝાબડીયા અને દસાનાવાસના ઠાકરડાઓ વીરાજી નામના એક વડઉઆના વંશના છે. અરણીવાડા અને સદરપુરના ઠાકરડા વાઘાજીના વંશમાંથી ઉતરેલા છે અને લુણપુરના ઠાકરડાઓ ગોવાજીથી ઉતરેલા છે.

ઉણુ જાગીર.

૪૨. ઉણુના ઠાકોરો પાલવી ઠાકરડા છે. તેઓ અમ્બાજી જે રાણકપુરથી આવ્યા તેમનાથી ઉતરેલા છે. અમ્બાજી, ભીમાજીનો છોકરો અને ભીમાજી, જીઆજીનો છોકરો થાય, જે રાણકપુરમાં આવી રહ્યો છે.

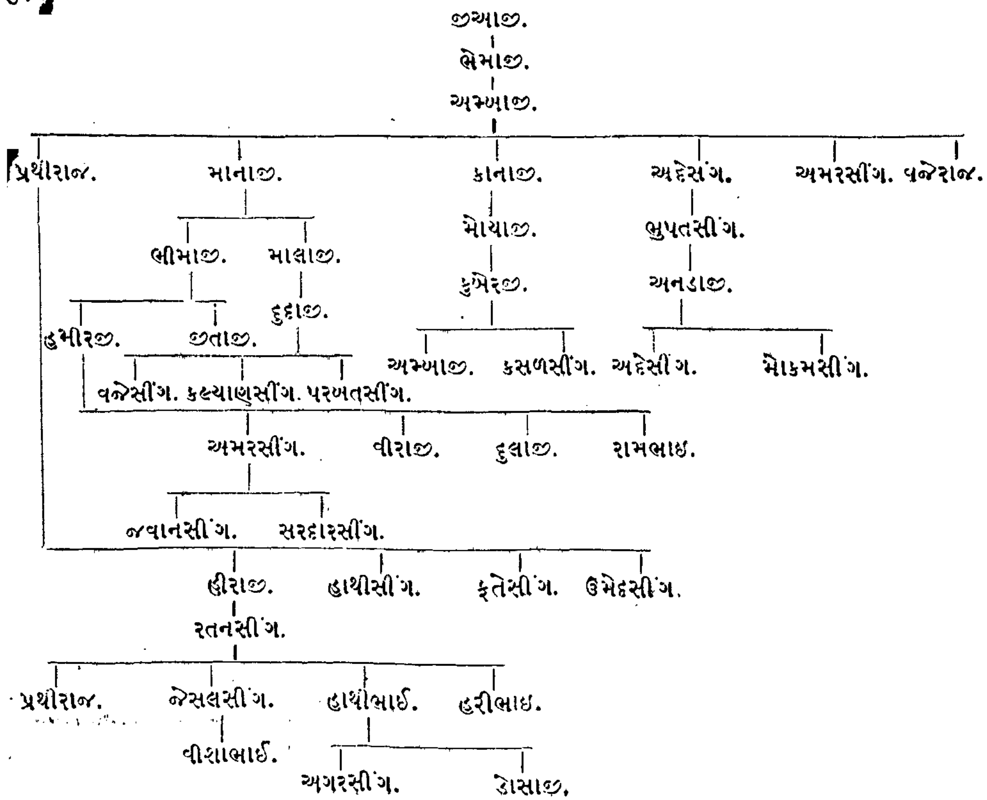

૨૩. ઉણના ઠાકોરો વડોદરા રાજ્યને ઘાસ દાણો તથા જમાબંદી આપે છે. ઉણના કુટું-બના ઇતિહાસમાં કંઇ જાણવા જોગ હકીકત નથી.

સીરવાડા.

૨૪. આ ગામ બ્રાહ્મણોની માલિકીનું છે. તેઓના વડીલો પુન્ડા ગામમાં રહેતા હતા, જે ગામનું ઉજ્જડ પાદર જાખેલ અને માનડલાની વચ્ચે છે. તેરવાડાના વાઘેલાના તેઓ ગોર હતા. પણ તે પછી તે ગામ ઉજ્જડ થયું અને સંવત ૧૮૪૬ માં થરાના ગોદડસીંગજીના વડવાએ તેઓને, જત, જાડેજા અને બીજા લુંટારાઓ માણસોને ઉપાડી જતા, તેમાંથી રક્ષણ કરવાની નો-કરી બદલ ફરી વસાવ્યા. આ બ્રાહ્મણો થરાના ઠાકોરોને દર વરસે રૂ. ૮ આપે છે. આ ગામ વ-ડોદરા રાજ્યને ઘાસદાણો અથવા જમાબંદી આપતું નથી; પણ એજન્સીમાં થાણા વરાડ વિગેરે આપે છે.

રાનેર અને સમૌ.

૨૫. રાનેર અને સમૌના ઠાકરડાઓ પાલવી ઠાકરડા છે. પોતે જાદવ રજપુત છે એમ તેઓ માને છે. અને જુનાગઢની પાસે જાડેજાઓ રહે છે તેઓના વંશથી ઉતરી આવેલા છે એમ જણાવે છે. તેઓનો ઘણો જુનો વડવો નામે જસવંતસીંગ પાટણથી આવી રાનેર નજીક હાલ પાલણ મહા-લના વાયડ ગામમાં વસ્યો. વાયડથી તેઓએ પહેલું રાનેર અને પછી સમૌ લીધું અને ત[illegible]ા. રાનેરમાં તેઓના વડીલમાંથી એક અરણીવાડાની એક બાઇડી સાથે પરણ્યો તે ઉપરથી તે[illegible]પા-લવી થયા. રાનેર અને સમૌ વડોદરાના ગાયકવાડ માહારાજાને જમાબંદી તથા ઘાસ દાણો આ[illegible] છે.

ખેમાણાં.

૨૬. ખેમાણાના ઠાકરડા પાલવી ઠાકરડાઓ છે. તેઓ પોતાની ઉત્પત્તિ પરમાર વંશથી છે એમ તેઓ દાવો રાખે છે. તેઓ એમ કહે છે કે તેઓના વડીલો કાઠીયાવાડમાં મુળી છે ત્યાંથી પાટણ આવ્યા, અને પાટણથી ખેમાણા આવ્યા અને તે ગામ વાઘેલાઓ પાસેથી છીનવી લીધું. તેઓ ભીલ-ડીમાં વટલી પાલવી ઠાકરડા થયા. તેઓની પછવાડે મુસલમાનો લાગેલા હતા, અને તેઓથી બચવાનો એક રસ્તો જોયો નહિ, એટલે ભીલડી આવી ત્યાંના પાલવીનો આશરો લીધો. હાલના ઠાકરડા એ બનાવ ક્યારે બન્યો અને ખેમાણામાં તેઓના વડીલ કોણ આવી રહ્યા, તેનું નામ તેઓ કહી શકતા નથી.

DEODAR THANA.

Area	364½ Sq. miles.
Population	37191§.
Villages	114.
Gaekwar Jama	Nil.
Average revenue	41,929.
The fixed Thana Varad	3129-14-7 including other Varads.

§ This figure includes the population of Waghela Anandsingji, Sardarsingji and Samatsingji's Jagir.

GENERAL SKETCH OF THE THANA.

Boundary.

1. It is bounded on the north by Tharad, south by Bhabhar and Terwada, east by Kankrej, and west by Suigam and Tharad.

Geneaal features of the Taluka.

2. The land is a flat plain, covered with low jungle, and sandy throughout. Only one crop yearly of the common grains is produced; some irrigated crops are also produced. Water is found at the depth of from 12 to 60 cubits. Water is generally sweet. In a few villages, however, it is somewhat brackish. Its headquarter town is Deodar which is about 27 miles from either of the Railway Stations of Deesa or Pattan. The average rainfall is 16 inches and 27 cents and the minimum and maximum temperature is respectively 52 and 112 degrees. There are a few tanks, which contain water till March. Cultivation of the soil is the principal occupation of all. The Bania population is small but they are good traders and ghee is exported in large quantity. The principal diseases are malarial fevers, eye diseases, dyspepsia and Asthma.

Population.

3. The population consists chiefly of Rajputs, Brahmins and Banias. There are a few Musalmans who follow the trades of potters and oilmen. The Talukdars of Deodar, Forna, Vatam, Duchakwada, Bhatvar, Golvi, Dhrunsal, Chalva, Vasarda and Vajapur are Waghela Rajputs by caste, and those of Bhabhar, Mojru, Gangoon, Kaprupur are Kolis; those of Terwada are Baloch Musalmans, those of Ujanwada, Delwada, and Surana are Brahmins; those of Sanadar and Malukpur are Bhats and the rest are Kapdis, Desais and Ghadvis (Charan).

Talukdars.

4. There are 43 Talukdars of whom only those of Deodar, Terwada, Bhabhar, Makdala, Forna, Vatam, Jalodha, Duchakwada, Chatra, Dhrunsel, Panvi, and Oghadpura own more than one village. The rest either own one village or hold portions of villages jointly with others. There are numerous Bhayats of these petty Talukas but the lands are not divided by metes and bounds. The condition of the big Jagirdars, though at present not good, as they are involved in debt, is likely to improve after some years if the future years prove to

be good; but that of the petty Talukdars and Bhayats is deplorable. They are worse off than their tenants. They themselves cultivate some land as Gharkhed but the income derived therefrom is hardly sufficient for their maintenance. These Talukdars are not subordinate to His Highness the Gaekwar and they do not pay him any tribute.

POLICE.

1	Chief Constable.
1	2nd Class Head Constable.
2	3rd Class Head Constable.
2	4th Class Head Constable.
24	Constables.
1	Duffedar.
1	Lance Duffedar.
9	Sowars.
41	

5. A force of Agency Police as noted in the margin is maintained in this Thana. There are five out-posts, Terwada, Bhabhar, Soni, Chibhda and Kotarwada. There are Village Police as well which are at present under Agency charge. For group of 3 to to 10 villages there is a Police Patel whose appointment is made by the Assistant Political Agent, Palanpur. In each village there are from 2 to 4 Chokiats. The monthly emoluments of the Police Patel vary from Rs. 5 to 10 according to the size of the village and those of Chokiats from Re. 1 to Rs. 4.

POST OFFICES.

6. There is only one Post Office at Deodar, the postal work being done by the school master of the place who is paid an extra allowance of Rs. 4 per month. There is no telegraph office anywhere. The post is despatched by runners from Pattan.

FIXED CONTRIBUTIONS.

7. Fixed contributions as specified below are recovered in shares from all the Talukdars:—

(A). Thana Varad................1945-13-7.
(B). Vaccination Varad.......... 299—1-0.
(C). Deputy Falo.................. 75—0-0.
(D). Dispensary Falo............. 810—0-0.

The Thana Varad is credited to the General Fund of the Agency out of which the salaries of the Thana establishment are paid. The Vaccination establishment consists of one vaccinator and a peon and they are under the Agency Assistant Surgeon. Their salaries are paid out of the Vaccination Varad. The school masters' salaries are paid through the Thandars who recover the same from Talukdars.

A contribution is levied for the salary of the Deputy Educational Inspector who examines the schools. There is a dispensary at Deodar. The Dispensary establishment consists of one Hospital Assistant and a peon. The expenditure connected with the dispensary is met out of the Dispensary Falo. He gets Rs. 30 as pay per mensem.

LAND ADMINISTRATION.

8. The lands are not surveyed anywhere in the Thana and the Talukdars and their Bhayats are not required to pay any Vighoti or Vero for the lands they cultivate. For these reasons it is not possible to ascertain the actual revenue of each village. The land is flat and the soil sandy and not very fertile. The principal products are Bajri, Juwari, Math, Mug, Chola, Kuri, Adad, Castor seed, Rape ..d and wheat and cotton are very rarely sown in a few places. ..e Talukdars are the owners of the land and their cultivators are ..rely tenants at will. The latter cultivate those fields which are not occupied by the Talukdars and have to pay Narva varying from Rs. 5 to Rs. 20/ per Santida of land. Each Santida consists of 15 Bavtavas. Besides the Vero in cash the cultivators have to pay a portion of crop reaped by them varying from $\frac{1}{8}$th to $\frac{1}{6}$th of the produce. Non-agriculturists pay house Vero varying from Re. 1 to 5. The income derived in this way is considered the revenue of the village, and out of this income the Thana Varad and other Agency dues, Government and Guaranteed loans and private debts are generally paid. This revenue is further supplemented by the other miscellaneous items such as opium fees, Abkari receipts, and forest produce etc. There is no forest proper but there are shrubs and bushes of small plants here and there. There are also some Khijdas, Babul, Jal, and Bordi trees. In all villages in this Thana export duty is levied on all articles of food and on cattle. The rates vary in different villages. The Abkari rights belong to the Talukdars and they give contracts for the manufacture and sale of liquor. Bhang and Ganja are nowhere sold. As to opium the Ijara system is followed at present and the Political Agent sanctions the Ijara for the whole year on a lump sum, which is divided among the Talukdars in proportion to the amount of the Thana Varad paid by them. Out of this amount however half the sum is withheld to meet the expenses of the Thana establishment.

No Matadari system.

9. In this Thana there are no Matadars but in any village where there are numerous share-holders 2 or 3 of them are held responsible for the recovery of the Thana Varad and for furnishing needful information to the Agency. Excepting in Terwada and Bhabhar and in those Jagirs which are under-management, proper accounts are not kept by any of the Talukdars. Some of the Talukdars do not even keep any accounts. In some places the Kolis do not pay any Narva.

Salt is spontaneously produced in Bhatwar and Ganjesar. In the former village the people are allowed to use it while in the latter it is destroyed by the Customs Department.

Justice.

10. Excepting the two shareholders of Deodar the remaining Talukdars are all non-jurisdictional. Formerly Terwada Talukdars exercised some limited jurisdiction but as they are not getting a competent Kamdar they are deprived of the jurisdiction which is now exercised by the Thandar. The Deodar Talukdars are authorized to try Criminal cases within the cognizance of a 3rd Class Magistrate and to hear Civil suits up to the value of Rs. 250. The Jagir has now been under attachment; a manager has been appointed, and he does the Civil and Criminal work of the 25 villages within the Jagir. The Thandar tries Criminal cases within the Jurisdiction of a 2nd Class Magistrate and hears Civil suits up to the value of Rs. 500. The Criminal cases beyond the jurisdiction of the Manager and the Thandar are tried by the District Deputy Assistant Political Agent who also hears Civil suits up to Rs. 5000 and suits beyond this amount are tried by the Assistant Political Agent, Palanpur.

Schools.

11. There are schools at Deodar, Bhabhar and Terwada where primary education in Gujarati is imparted to boys and girls up to the VIth Standard.

Sub Treasury.

12. There is a Sub-Treasury at Deodar where a balance of Rs. 3000 is allowed to be kept. The accounts are incorporated into the Palanpur Sub-Treasury accounts. They are kept in the forms prescribed for the Palanpur and Mahi Kantha Agencies by Government.

Jatwad, the district of Bajana in Kathiawar being called Nani Jatwad. These Jats, it is said, were originally inhabitants of Baluchistan. They left their home in the commencement of the eighth century and settled in Sindh. A ruler of Sindh it is further said sought to force into their harem two daughters of the head man of these settlers and the result was that these individuals were obliged to leave the country. They repaired from that place to Muli in Kathiawar and there they found shelter. They were reported to have done signal service at the siege of Champaner in return for which they were given Giras at Bajana and Warahi. Later on they became masters and owners of Warahi Taluka. The Taluka has been split into several shares. The chief share-holders are Malek Jorawarkhanji and Malek Muridkhan.

Land Revenue.

4. Excepting in the estate of Malek Jorawarkhanji no survey is made in any Taluka and so it is difficult to ascertain the actual revenue of each village. Even in the Jagir of Jorawarkhanji Vighoti system is not yet in force. The Talukdars cultivate some land as Gharkhed. The Bhayats and the Talukdars who cultivate land pay no Vaje or Vero for the same. Again most of the Talukdars are illiterate and they engage occasionally Talatis or Kamdars for the purpose of collecting their revenue. These latter look more to their personal interest than to that of their employer and keep no proper accounts or records of collections they make on behalf of the Talukdars. The owners of the land are the Talukdars, and the persons tilling the Taluka land are tenants at the will of the owners. These tenants cultivate that portion of the land only which is not the Gharkhed land. The tenants pay Vaje and Santi Vero (plough tax); the latter is levied at a rate varying from Rs. 5 to Rs. 10/- per plough. One Santida comprises about 10 oliavas of land and one oliava of land is equivalent to nearly $2\frac{1}{2}$ acres or 4 Bhighas. This Vero is recovered in cash while Vaje is received in kind. Vaje is recovered at a rate varying from $\frac{1}{6}$ to $\frac{1}{4}$th of the produce. Non-agriculturists pay Jhumpi Vero (house tax) at the rate of Re. 1 per house or hut. All these collections and receipts form the revenue of the village. Opium fees supplement the above receipts. It is out of this revenue that the Thakardas pay the Thana Varad and other Agency dues and their other debts either guaranteed or private.

For the revenue purposes Malek Jorawarkhanji has divided his estate into 3 Mahals viz., Amrapur, Dhenkuali and Warahi. The revenue of each of the Mahals is about Rs. 7,000. The total income comes to about Rs. 21,000.

Abkari.

5. There is a liquor shop at Warahi and the sale proceeds thereof are taken by Malek Jorawarkhan exclusively. He also claims the produce of Ganja as Mukhi of the whole Taluka. As to the opium a farm is given every year by the Political Agent and Rs. 5 per pound are paid to the Talukdars at the end of each year in proportion to the amount of Thana Varad paid by them. The Preventive line passes by two villages of this Thana, viz., Gokhatar and Bamnoli. Free salt is distributed every year in the month of May in all the villages of this Thana and the surplus quantity of Ghassia salt is then destroyed by the Custom Department. One Inspector is stationed at Gokhatar.

POLICE.

1	1st Class Head Constable working as Chief Constable.
1	2nd Class Head Constable.
1	4th Class Head Constable.
14	Constables.
1	Lance Duffedar.
9	Sowars.
24	

6. A force of Agency Police as noted in the margin is maintained in this Thana. There is one out-post viz., Inderwa. There are Village Police as well which are at present under Agency charge. There are 6 Police Patels in this Thana who are paid from Rs. 12 to 6 per mensem. In almost all the villages there is one Chokiat. The pay of the Village Police is paid from the Village Police Cess.

Post Offices, Telegraph offices and Schools.

7. There is no separate Post Office at Warahi. The Warahi school Master does the postal work in return for which he receives an allowance of Rs. 6 per mensem. The post is forwarded to this village from Radhanpur. The Telegraph line to Cutch passes through this Thana.

There are two schools in this Thana one at Warahi and the other at Abiana. Two-third of the expenses of the Warahi school is paid

by Malek Jorawarkhanji and one-third by Malek Muridkhanji, and in the Abiana School Malek Muridkhanji pays two-third and Malek Jorawarkhanji one-third. The "Deputy Falo" meets the salary of the Deputy Educational Inspector, who supervises and inspects these schools. The Warahi schools teach up to the VIth Standard.

There is a dispensary at Warahi. The Dispensary establishment comprises of 1 Hospital Assistant and one Dispensary servant. The Dispensary Varad meets the expenditure connected with the Dispensary.

Fixed Contributions.

8. Fixed contributions as specified below are recovered in shares from Malek Jorawarkhanji and Muridkhanji of Warahi, and other Talukdars.

A.	Thana Varad..............	2056-12-10.
B.	Vaccinatinn Varad........	158—2—3.
C.	Deputy Falo................	73—0—0.
D.	Dispensary Varad.........	810—0—0.
		Rs. 3097-15—1.

The Vaccination establishment is composed of one vaccinator and a peon both of whom are under the direct supervision of the Agency Assistant Surgeon. The pensionable servants are also the same as in other Thanas.

JUSTICE.

1. Amrapur.
2. Chadiana.
3. Dhekvali.
4. Fulpura.
5. Hamirpura.
6. Manpura.
7. Meghpura.
8. Nalia.
9. Vadpakh.
10. Vandhia.

9. Excepting Malek Jorawarkhanji and Muridkhanji of Warahi all other Talukdars in this Thana are non-jurisdictional. Malek Jorawarkhanji has been vested with the powers of the third class Magistrate and he exercises civil jurisdiction up to Rs. 250/-in the marginally noted 10 villages which exclusively belong to him. The residuary jurisdiction over these villages rests with the Agency and cases civil and criminal beyond the jurisdiction enjoyed by Malek Jorawarkhanji are heard by the Huzur Deputy Assistant Political Agent and beyond the latter's powers by the Assistant Political Agent. Malek Jorawarkhanji has been authorized to hear suits under Mamlatdar's Act (III of 1876) but his judgment sı subject to approval by the Assistant Political Agent. The rest of

the Taluka is under the Agency jurisdiction and the Thandar tries Criminal cases within the jurisdiction of a 2nd class Magistrate and hears Civil suits up to the value of Rs. 500/. The Civil and Criminal work beyond the Thandar's powers is performed by the District Deputy Assistant Political Agent whose powers are specified above. The same laws are in force as applied to other Thanas.

Miscellaneous.

10. There are no articles of trade manufactured any where in this Thana. Saltpetre in its crude form is found at Korda. It is clarified by a Borah merchant and exported to other districts.

There is no proper forest in this Thana but shrubs and bushes of Jal, Bordi, and such other plants meet the eye of a traveller here and there throughout the Thana. It is only in some villages that Babul, Nimb, Peepal, and Banyan trees are found.

Local fairs are held at two places viz., at Gadha and Inderva. The fair at Gadha is held on the 15th day of Shravan shud and that at Inderva on the 15th day of Kartik every year.

There is a sub-treasury at Warahi where a balanace of Rs. 2,000 is allowed to be kept, The accounts are incorporated in the Palanpur Sub Treasury.

11. The following Jagirs are under attachment:—

Jupties.

(1). Malek Muridkhan Rawaji's estate on account of the minority of Malek Muridkhan.
(2). Kesrani Jagir on account of the indebtedness of the Jagirdars.
(3). Malek Dolaji Asaji's and Muridkhan Asaji's Jagir at Daisar on account of indebtedness of the Jagirdar.
(4). A portion of the Jagir of Bamnoli owing to the minority of the share-holder.

History.

12. The Taluka of Warahi was formerly held by the Ravanias from whom it was wrested by its present Jat holders. These Jats, originally inhabitants of Baluchistan and Makran, are said to have come in 711 A. D. with the army of Mahomed Kasim, and settled in Vanga in Sind.

It is said that a Sindhi Ruler sought to force into his harem two of Malek Umar Khan's daughters, and that the Jats residing were attacked and forced to fly to Cutch. Finding no shelter there, they fled to Kathiawar, where the Parmars of Muli helped them. In return for the services at the siege of Champaner (1484) Mahomed Begda gave the Jats the District of Bajana in Jhalawad under the Kathiawar Agency. Afterwards they got leave to attack Mandal, and took it after some days fighting. Before long, falling into disfavour with the Ahmedabad Government, Mandal was taken from them, and the family was split into many branches, of which the chief were Malek Haider Khan at Bajana, Malek Lakha at Sitapur and Vanod, and Malek Isaji at Valiwada. Malek Isaji called Ravanias Godar and Lakha of Warahi, who were quarreling with a view to settle their dispute, and took advantage of their dissentions to keep the one and drive away the other, who, after holding out for some time in the village of Lunkhan in Varahi fled to Konwer Katari in Chor Vaghar in Marwar and settled there. The Ravanies who stayed in Warahi, were given the villages of Mahomedabad, Javantri, and Anternes, while Malek Isaji assumed the chiefdom of Warahi, the present Talukdars being his descendants.

13. The Jats have always been fond of robbery and plunder, and before the time of British Rule, were notorious free-booters, plundering even to the walls of Ahmedabad, and forcing their weaker neighbours to buy their forbearance and protection by a money payment known as *Vol.* In the time of Nawab Sher Khan of Radhanpur, it became necessary to put down their excesses, and by order of the Peshwa's Government they were attacked in 1812, and defeated, their chief Umar Khan being taken prisoner and sent to Radhanpur.

NOTE. (The date 1812 seems doubtful as, according to Bombay Government Selection XXV 33 Sher Khan did not succeed till 1813).

14. Afterwards escaping from confinement, the Nawab in 1815, confirmed Umar Khan in his possessions. Since then under the British Government, they have given up raiding, and robbing. Relations between the petty State of Warahi and British Government date

from the year 1819. In 1820 its chief Umar Khan signed an agreement like that entered into by the Nawab of Radhanpur. In 1822, he agreed to stop the cultivation of opium, and in 1826 was freed from the tribute on the same terms as those accepted by the Tharad Chief.

15. Thakore Shadad Khan the son of Umar Khan died in 1847 leaving three widows, two of whom are brought to bed of sons eight months after his death. The legitimacy of the children was questioned by the next of kin, but their proofs failed, and Umar Khan the elder child succeeded and his estate was managed by the Political Superintendent which continued upto 1873 in which year Umar Khan was given powers. He died in 1880 and the estate was again put under management on account of Malek Jorawar Khan's minority. Malek Jorawarkhanji has received his education at Rajkumar College, Rajkote and for his services during the famine of 1899–1900 was awarded the Kaiser-i-Hind (silver) medal. He claims Mukhiship over whole of the Warahi Taluka and contends that his sanction is necessary for valid adoption.

16. The second estate of Warahi which is known as Malek Muridkhan's estate is under management owing to the minority of Malek Muridkhan as also owing to indebtedness of the Jagir. Hamirkhan had five sons of whom the fourth son Firozkhan had two sons. Akheraj the eldest died without heir and Lakhaji the second son was succeeded by Adesingji, who in turn was succeeded by Muridkhanji. He had one son Rawaji. Rawaji had two sons of whom the eldest Gajukhanji died in youth and the second son Muridkhanji has taken education in the Palanpur High School, has left study since September 1907. Before the management was placed on this Jagir the Political Agent granted 3rd class Magisterial powers (vide Jawak No. 533 dated the 4th July 1896) but the powers are not enjoyed up to now owing to the want of money for maintaining adequate establishment.

17. The revenue of this Jagir is R. 10,000 and the annual expenditure is Rs. 7,000. The Jagir is in debt to the amount of Rs. 36867-14-1.

18. The geneological tree of the Warahi family is given below. This tree is given from the Fulbai and Hamirbai Giras case and the tree is accepted by Malek Jorawarkhanji and the Juptidar of Malek Muridkhan's estate with the exception of a dispute as to whether Magubai is the daughter of Sahib Khan as urged by Jorawarkhanji or the sister of Sahib Khan as urged by Muridkhan.

Hamirkhan-Bhakharsi.

- Ravaji.
  - 0
- Shedadkhan.
  - Hamirkhan.
    - Shedadkhan.
      - Hamirkhan.
        - Sahibkhan.
        - Magubai (I),
- Lakhaji.
  - Umerkhan.
    - Paragji.
    - Dansing.
      - Mansing.
        - Umerkhan.
          - Shedadkhan.
            - Umerkhan.
              - Jorawarkhan.
                - Waghaji.
                  - Elamkhan.
                    - Waghaji.
                      - 0
                    - Bhakharsi.
                      - Himatkhan.
                        - Kamalkhan.
                          - 0
                  - Dosaji.
                    - Chandaji.
                      - 0
                    - Ramjikhan.
                      - Chandaji.
                        - 0
                - Nathaji.
                  - Jesangji.
                  - Pachanji.
                    - Ravaji.
                - Megrajji.
                  - 0
- Pirojkhan.
  - Akheraj.
    - 0
  - Lakhaji.
    - Adesing.
      - Muridkhan.
        - Hamubai.
        - Ravaji.
          - Gajukhan.
            - 0
          - Muridkhan.
- Bhakharsi.

વારાહી તાલુકો.

ક્ષેત્રફળ	૩૦૦ ચો. મૈલ.
*વસ્તી.	૧૫,૦૫૯
§ગામ.	૫૯
ગાયકવાડની જમા.	કંઈ નહી.
સરાસરી ઉપજ.	રૂ. ૬૦,૦૦૦.
થાણાનો મુકરર કરેલો વરાડ બીજા વરાડો સાથે	રૂ. ૩,૦૯૭-૧૫-૧.

સિમા. ૧. વારાહીની ઉત્તરે મોરવાડા, સુઇગામ અને ચાહચટ તાલુકો, પુર્વમાં રાધનપુર સ્વસ્થાન, દક્ષિણે રણ, અને પશ્ચિમે સાંતલપુર તાલુકો (ચોરવાડ) છે.

સામાન્ય દેખાવ. ૨. દેશ સપાટ મેદાન છે અને તેમાં નાની ઝાડી છે. એમાં ત્રણ પ્રકારની જમીન છે, રેતાળ, કાળી અને રણ તરફ ખારી છે. પહેલા બે પ્રકારની જમીનમાં એક સામાન્ય ધાન્યનો પાક થાય છે. તેમાં મોટા જથામાં સારા ઘઉંની નીપજ છે, જે રાધનપુરની માફક ચોમાસાના વરસાદથી પાકે છે. પીતથી કંઇ પાક થતો નથી. આ સિવાય બાજરી, જુવાર, (છાસટીયો) મગ, તલ, મઠ અને ગવાર ચોમાસામાં થાય છે. ઉનાળુ પાકમાં કપાસ, ઘઉં, ચણા, સરસવ અને એરંડા થાય છે. ત્રીજા પ્રકારની જમીનમાં ઘસીયા નીમક સિવાય બીજું કંઇ થતું નથી. હવા રાધનપુરને મળતી છે. આ તાલુકામાં થઇ બનાસ નદી વહે છે તે રણમાં ખાલી થાય છે. ઘણાં તળાવો છે અને રાધનપુરની માફક તળાવોના તળીયામાં ખાડા ખોદવાથી અથવા નાળામાં ખોદવાથી પાણી નીકળે છે. સપાટી નજીક પાણી મીઠું હોય છે. મુખ્ય સ્થાનક વારાહી છે જે ડીસાના રેલવે સ્ટેશનથી ૫૭ મૈલ અને પાટણના રેલ્વે સ્ટેશનથી ૪૪ મૈલ છે. વરસાદ સરાસરી ૧૯ ઇંચ ને ૯૨ દોકડા પડે છે અને કમીમાં કમી ગરમી ૪૮ ડીગ્રી ને વધુમાં વધુ ગરમી ૧૧૫ ડીગ્રી છે. સામાન્ય રોગોમાં જંગલનો તાવ અને ઉધરસ છે.

તાલુકદારો. ૩. આ થાણામાં ૧૮ પેટા તાલુકા ગોખાંતર, ગઢા, કોરડા, દાલ્ડી, ઉનરોટ, સીધાડા, બાગણોલી, કોલીવાડા, દૈસર, તનવાડ, તેતરવા, સૈડવ, જોરવાડા, ઇનિદરવા ઝંડાડા, ચીચોદરા, ઝેકડા, વારાહી અને ઉનડી છે. વારાહી અને કોરડા તાલુકામાં એક કરતાં વધારે ગામો છે. બાકી બધા તાલુકામાં એક એક ગામ છે. ઈ. સ. ૧૮૯૯-૧૯૦૦ ના દુકાળ અને ત્યાર પછીના ખરાબ વરસોથી તાલુકદારોની સ્થિતિ ખરાબ થઈ છે અને તેઓની મહેસુલીને મોટું નુકસાન થયું છે. તેમાંના કેટલાકની સ્થિતિ ખેડુતો કરતાં પણ નબળી છે. વારાહીના બધા તાલુકદારો જાતે જત છે, પણ તેઓ મલેક લખે છે. ફક્ત

---

* આ આંકડામાં મલેક જોરાવરખાનજીના ૧૦ ગામડાની ૧૯૦૮ માણસની વસ્તીનો સમાવેશ થાય છે.

§ એજન્સીની ગણત્રી મુજબ ૫૧ ગામો છે અને ૧૦ ગામો જોરાવરખાનજીનાં છે. કેલી સાહેબની ચોપડી મુજબ ૪૧ ગામો અને વાર્ષિક રીપોર્ટમાં ૪૯ ગામો અને ૧૦ ગામ જોરાવરખાનજીની વસ્તીવાળાં જણાવ્યાં છે. બે ગામો ઉજ્જડ જણાવ્યાં છે. ઈ. સ. ૧૮૫૬ પછી ગામોની સંખ્યામાં વધારો થયો છે તેનો સબબ સુલેહ શાન્તીને લીધે છે.

ઝંડાડામાં ગઢવીઓનો ભાગ છે. તેઓ હીંદુ છે. તાલુકાને મોટી જતવાડ કહે છે. કાઠિયાવાડમાં બ-જાણા તાલુકાને નાની જતવાડ કહે છે. આ જત લોકો અસલ બલુચિસ્તાનના રહેવાશી કહેવાય છે. આઠમી સદીની શરૂઆતમાં તેઓએ પોતાનું વતન છોડ્યું, અને તેઓ સિંધમાં આવી વસ્યા. વળી એમ કહેવાય છે કે સિંધના એક રાજાએ જબરાઇથી તેઓના સરદારની બે છોકરીઓને જ-નાનખાનામાં દાખલ કરવા પ્રયત્ન કર્યો, તેનું પરિણામ એ આવ્યું કે તેઓ સિંધ છોડી કાઠિયા-વાડ તાબાના મુળીમાં જઈ વસ્યા; અને ત્યાં તેમને આશ્રય મળ્યો. ચાંપાનેરના ઘેરા વખતે તેઓએ કિંમતી સેવા બજાવી તેના બદલામાં બંજાણા અને વારાહીમાં તેઓને ગીરાસ મળ્યો. આગળ જતાં તેઓ વારાહી તાલુકાના ધણી થઈ બેઠા. આ તાલુકો ઘણા ભાગોમાં વહેંચાઇ ગયો છે, તેમાં મુખ્ય ભાગદારો જોરાવરખાનજી અને મલેક મુરીદખાનજી છે.

જમીનનો વહીવટ.

૪. મલેક જોરાવરખાનજીની જાગીર સિવાય બીજાં કોઇ ગામોમાં હજુ જમીનની મોજણી થઇ નથી, તેથી દરેક ગામની ઉપજ કહાડવી મુસ્કેલ છે. મલેક જોરાવર-ખાનજીની જાગીરમાં પણ હજુ વીઘોટી દાખલ થઈ નથી. કેટલીક જમીન તાલુકદારો ઘર ખેડ તરીકે ખેડે છે. ભાયાતો અને તાલુકદારો જેઓ જમીન ખેડે છે તેઓ વજે અથવા વેરો આપતા નથી. વળી ઘણા તાલુકદારો અભણ છે, તેથી વારંવાર તલાટી અથવા કામદારને ગામની મહેસુલ ઉઘરાવવા રાખે છે. પણ તેઓ તાલુકદારના લાભ કરતાં પોતાનો લાભ વધારે જુએ છે. બરોબર હીસાબ રાખતા નથી અથવા વસુલાતનું દફતર બરાબર રાખતા નથી. તાલુકદારો જમીનના માલીક છે અને જે લોકો જમીન ખેડે છે તેઓ તેમના ખેડુઓ તાલુકાદારની મરજી પ્રમાણે રાખી કાઢી શકાય એવા છે. આ ખેડુતો ઘર ખેડની જમીન સિવાયની જમીન ખેડે છે. ખેડુતો વજે અને સાંતીવેરો આપે છે. તેનો દર દરસાંતીએ રૂ. ૫ થી રૂ. ૧૦ સુધી હોય છે. દર એક સાંતીડામાં દસ ઓળીયાવા જમીન હોય છે. અને એક ઓળીયાવા જમીન અઢી એકર અથવા ચાર વીઘાં બરોબર હોય છે. વેરો રોકડ લેવાય છે અને વજેમાં અનાજ લે-વાય છે. વજેનો દર ઉપજનો ⅓ થી ¼ ભાગ સુધી હોય છે. જેઓ ખેતી કરતા નથી તેઓ ઝું-પડી વેરો (ઘર વેરો) ઘર અથવા ઝુંપડા દીઠ દરવરસે રૂ. ૧ પ્રમાણે આપે છે. આ બધી જમાની બાબતો અને આવક તે ગામની ઉપજ ગણાય છે. અફીણની પેદાશ, ઉપરની આવકમાં ઉમેરાય છે. આ મહેસુલમાંથી તાલુકદારો થાણા વરાડ અથવા એજન્સીને લગતી બીજી બાબતો તેમ બીજી જામીનગીરી અથવા વગર જામીનગીરીવાળુ દેવું આપે છે. મહેસુલના વહીવટ માટે જોરાવરખાન-જીએ પોતાની જાગીરને ત્રણ મહાલમાં વહેંચી નાખી છે, અમરાપુર, ઢેકવાલી અને વારાહી. દરેક મહાલની ઉપજ આશરે રૂ. ૭,૦૦૦ છે એટલે એકંદર રૂ. ૨૧,૦૦૦ ની ઉપજ છે.

આબકારી.

૫. વારાહીમાં એક દારૂની દુકાન છે. તેની ઉપજ જોરાવરખાનજી સ્વાંગ લે છે અને આખા તાલુકાના મુખી તરીકે ગાંજાની ઉપજનો પણ પોતે દાવો રાખે છે. અફી-ણનો ઇજારો દર સાલ મે. પોલીટીકલ એજંટ સાહેબ આપે છે અને તેની ઉપજ દરવરસની આખરીએ દર એક પાઉંડે રૂ. ૫ મુજબ તાલુકદારોને તે-ઓના થાણા વરાડના ભાગ પ્રમાણે વહેંચી આપે છે. નીમક ખાતાની લાઇન દોરી આ તાલુકાના બે ગામોએ થઈ પસાર થાય છે, ગોખાતર અને બામનોલી. મે મહિનામાં આ થાણાના બધાં ગામોમાં ઘસીયું મીઠું મફત આપવામાં આવે છે, અને વધે છે તેનો કસ્ટમ ખાતા તરફથી નાશ કરવામાં આવે છે. ગોખાતરમાં એક ઇન્સપેકટર રહે છે.

પોલીસ.

૬. એજન્સી પોલીસ ફોજ મારફતનમાં જણાવ્યા મુજબ આ થાણામાં રાખવામાં આવી છે.

૧ પહેલા વર્ગનો હેડ કોન્સટેબલ.	
તે (ચીફ કોન્સટેબલનું કામ કરે છે.)	
૧ સેકન્ડ હેડ કોન્સટેબલ.	
૧ ચોથા વર્ગનો હેડ કોન્સટેબલ...	
૧૪ કોન્સટેબલો	
૧ લેન્સ દફેદાર	
૬ સ્વારો...	
૨૪	

એક ઇનદરવામાં ચોકી છે. ગામડાની પોલીસ પણ છે. તે એજન્સીના ચાર્જમાં છે. છ પોલીસ પટેલો છે તેઓને દર માસે રૂ. ૬ થી રૂ. ૧૨ સુધી પગાર મળે છે. ઘણું કરી બધાં ગામોમાં એક એક ચોકીયાત છે. ગામડાંની પોલીસનો ખરચ ગામડાંમાંની પોલીસ સેસમાંથી અપાય છે.

પોસ્ટ ઓફિસો, ટેલીગ્રાફ ઓફિસ અને સ્કુલો.

૭. વારાહીમાં જુદી પોસ્ટ ઓફિસ નથી, પણ નિશાળનો મહેતાજી તે કામ બજાવે છે. તે કામને માટે તેને માસિક રૂ. ૬ લવાજમ મળે છે. આ ગામની ટપાલ રાધનપુરથી આવે છે. આ થાણામાં થઇ કચ્છની તારની લાઇન પસાર થાય છે.

આ થાણામાં બે નિશાળો છે; એક વારાહીમાં અને બીજી અબીઆનામાં છે. વારાહીની નિશાળના ખર્ચમાં ⅔ મલેક જોરાવરખાનજી આપે છે અને ⅓ મલેક મુરીદખાનજી આપે છે. અને અબીઆનાની નીશાળના ખરચમાં ⅔ ભાગ મલેક મુરીદખાનજી આપે છે અને ⅓ જોરાવરખાનજી આપે છે. ડેપ્યુટી એજ્યુકેશનલ ઇન્સપેક્ટરના પગારનો ફાળો ડેપ્યુટી ફાળામાંથી આપવામાં આવે છે જે આ સ્કુલો ઉપર દેખરેખ રાખે છે અને સ્કુલો તપાસે છે. વારાહીની નિશાળમાં ગુજરાતી છઠ્ઠા ધોરણ સુધી અભ્યાસ કરાવવામાં આવે છે.

વારાહીમાં એક દવાખાનું છે તેમાં એક હોસ્પિટલ આસીસ્ટંટ અને એક સિપાઈ છે. તેનો ખરચ ડીસ્પેન્સરી વરાડમાંથી આપવામાં આવે છે.

મુકરર કરેલો ખરચનો આંકડો.

૮. જોરાવરખાનજી અને મલેક મુરીદખાનજી અને બીજા તાલુકદારો પાસેથી ભાગ પ્રમાણે નિચે મુજબ વરાડ વસુલ કરાવવામાં આવે છે.

	રૂ. આ. પા.
(એ) થાણા વરાડ	૨,૦૫૬–૧૨–૧૦.
(બી) શીતળાખાતાનો વરાડ...	૧૫૮—૨—૩.
(સી) ડેપ્યુટી ફાળો	૭૩—૦—૦.
(ડી) ડીસ્પેન્સરી વરાડ ...	૮૧૦—૦—૦.
	રૂ. ૩,૦૯૭—૧૫—૧.

શીતળાખાતામાં એક શીતળા કહાડનાર અને એક સિપાઈ છે. બન્ને એજન્સી ખાતાના આસીસ્ટંટ સરજનની સીધી દેખરેખ નીચે છે. બીજા થાણાઓ માફક આ થાણામાં પેનશનેબલ નોકરો છે.

ન્યાય.

૯. મલેક જોરાવરખાનજી અને મલેક મુરીદખાનજી સિવાય બીજા તાલુકદારો બીન અખત્યારી છે. મલેક જોરાવરખાનજીને મારજીનમાં બતાવેલાં ૧૦ ગામોમાં ત્રીજા વર્ગના માજીસ્ટ્રેટની સત્તા છે અને દીવાની દાવા રૂ. ૨૫૦ સુધી સાંભળવાનો અધિકાર છે. તે ઉપરાંતની સત્તા એજન્સી ચલાવે છે અને મલેક જોરાવરખાનજીના અધિકાર ઉપરાંતના કેસોને દાવા હજુર ડેપ્યુટી આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજન્ટ સાહેબ સાંભળે છે અને તે ઉપરાંતના આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટ સાહેબ સાંભળે છે. મલેક જોરાવરખાનજીને મામલતદાર એક્ટ (સને ૧૮૭૬ નો ૩) પ્રમાણે દાવા સાંભળવાનો અધિકાર છે, પણ તેમના ઠરાવને માટે આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટ સાહેબની મંજુરી મેળવવી પડે છે. બાકીના તાલુકાઓ એજન્સી સત્તા તળે છે અને તે થાણાના થાણદારને બીજા વર્ગના માજીસ્ટ્રેટની સત્તા છે અને રૂ. ૫૦૦ સુધીના દીવાની દાવા સાંભળવાનો અધિકાર છે. થાણદારની સત્તા ઉપરાંતના દીવાની અને ફોજદારી મુકદમાઓ સાંભળવાનો અધિકાર ડીસ્ટ્રીકટ ડેપ્યુટી આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટને છે. તેઓની સત્તા વિષે આગળ જણાવવામાં આવ્યું છે. બીજા થાણાઓમાં જે કાયદા લાગુ છે તે કાયદા આ થાણામાં પણ લાગુ છે.

૧ અમરાપુર. ૬ માનપુરા.
૨ ચડીઆણા. ૭ મેઘપુરા.
૩ ઢેકવાલી. ૮ નલીયા.
૪ ફલપુરા. ૯ વડપખ.
૫ હમીરપુરા. ૧૦ વાંઢીઆ.

પરચુરણ.

૧૦. આ થાણામાં વહેપારની કોઇ ચીજ થતી નથી. કાચો સુરોખાર કોરડામાં નીકળે છે તેને ચોખ્ખો કરી એક વહોરો વહેપારી પરદેશ મોકલે છે. આ તાલુકામાં જેને ખરી રીતે જંગલ કહીએ તેવું કોઇ જંગલ નથી. પણ જાળ, બોરડી અને બીજાં એવાં ઝાડવાં મુસાફરની નજરે છુટાં છવાયાં પડે છે. ફક્ત થોડાંક ગામોમાં બાવળ, લીમડા, પીપળા અને વડનાં ઝાડો જણાય છે.

સ્થાનિક મેળા બે જગાએ ભરાય છે; ગઢા અને ઇનદરવામાં. ગઢામાં શ્રાવણ સુદ ૧૫ ને દિવસે અને ઇનદરવામાં કારતક સુદ ૧૫ ઉપર મેળો ભરાય છે.

વારાહીમાં પેટા ટ્રેઝરી છે તેમાં રૂ. ૨,૦૦૦ સુધી શીલીક રાખવાની પરવાનગી છે. એનો હીસાબ પાલણપુર સબ ટ્રેઝરીના હીસાબમાં સામીલ કરવામાં આવે છે.

૧૧. નીચેની જાગીરો હાલમાં જપ્તીમાં છે.

હાલમાં જાગીરો જપ્તીમાં છે તેની વિગત.

(૧) મલેક મુરીદખાન રવાજીની જાગીર જપ્તીમાં છે કારણ મલેક મુરીદખાન સગીર ઉમ્મરના છે.

(૨) કેસરાણી જાગીર તેના જાગીરદારોના કરજ માટે

(૩) મલેક દોલાજી આસાજી અને મુરીદખાનજી આસાજીની દઇસરની જાગીર તેઓની કરજદારીને લીધે જપ્તીમાં છે.

(૪) બામનોલી જાગીરનો એક ભાગ તેના ભાગદારની નાની ઉમ્મરના લીધે.

ઇતિહાસ.

૧૨. આ તાલુકો આગળ રાવણીયા લોકોના હાથમાં હતો તેઓની પાસેથી હાલના જત જાગીરદારોએ પડાવી લીધો છે. આ જત લોકો અસલ બલુચિસ્તાન અને મકરાણના રહેવાશીઓ તેઓ ઇ. સ. ૭૧૧ માં મહમદ કાસમની ફોજ સાથે આવ્યા, અને સિંધમાં વાનગા ગામમાં આવી વસ્યા એમ કહેવાય છે. એવું કહેવામાં આવે છે કે સિંધનો હાકેમ જત લોકોના સરદાર મલેક ઉમ્મરખાનની બે દીકરીઓને જબરાઇથી તેના જનાનામાં લઇ જવા માગતો હતો, તેથી જત લોકોની ઉપર હુમલો કરવાથી તેઓને કચ્છ નાસી જવાની ફરજ પડી. ત્યાં આશરો નહી મળવાથી કાઠિયાવાડમાં નાસી આવ્યા.

WAO THANA.

Area..........................377 Sq. miles.
Population.....................19,334.
Villages.......................51.
Gaekwar Jama..................Nil.
Average revenue...............32,000.
The fixed Thana Varad
including other Varads....2,254-4-10.

Boundary.

1. It is bounded on the north by Sanchore in Marwar, on the east by Tharad, on the south by Santaipur and Warahi and on the west by the Runn of Cutch.

Villages under the Thana.

2. There are 51 villages under the Thana, Vavdiavas having been adjudicated to be part of Wao town and under that State, and Bhachali having been transferred to the Tharad State. The Taluka of Wao consists of 30 villages and there are 21 villages in the Suigam Taluka. Both these Talukas are within the Thana limits.

General features of the Taluka.

3. Like Tharad, the land is a flat, sandy plain. It is hard and clayey on the western boundary. Generally speaking one crop is produced during the year. The head-quarter town of the Thana is Wao, which is about 42 miles distant from Deesa and 51 miles from Pattan. The average rainfall is 15 inches. The minimum and maximum temperature are respectively 48 and 112 degrees. There are some wells, but there is scarcity of good water it being generally brackish. The principal products are Bajri, Juwar, Mug, Math, Guwar, sesamum and castor seeds. In a few villages wheat and gram are grown. Cotton is not sown anywhere. But when Khariff crops are plentiful people do not pay attention to Rabi cultivation. There is no forest nor are there big trees anywhere. There are only small shrubs of Jal and in some places small Nimb trees and Babul trees. In every village there are one or two tanks the water in which lasts till the month of Fagan or Chaitar when pits are dug in the bed of the tank which supply water till the rainy season. The prevailing diseases are malarial fevers and different forms of skin and eye affections.

4. The population of the Wao Thana (exclusive of the Wao State) is 19,334 according to the census of 1901. As Vavdia Vas and Bhachali have been transferred to the Wao and the Tharad States the population will now be approximately 18,947. With the exception of all the Talukdars a few under this Thana are Chohan Rajputs by caste and Bhayats of the Rana of Wao. Koreti and Memana belong to Charans; Dodgam belongs to an Atit and Lodrani to Bhats, Golap, Nesda and Asara Vas belong to Rajputs.

Population.

5. There are 25 Sub Talukas in this Thana viz., Dhima, Benap, Wavdi, Dharadhra, Bookna, Dhanana, Sapreda, Jordiali, Balotri, Kareli, Golgam, Lodrani Dodgam, Rachhena, Asara and Nalodar. The Suigam Taluka is composed of 21 villages of which 10 are Khalsa villages viz., Suigam, Devpura, Hirapura, Madahet, Bhardva, Limbala, Chala, Padan, Kubharakha, Dudhva; and of the 11 remaining villages 6 are Bhayati, 2 are given to Charans and 3 to Rajputs.

Talukas.

6. The cultivators of this Taluka are tenants at will, but they are not generally evicted so long as they pay revenues to the Jagirdars. Almost all the Talukdars cultivate some land either in person or through their servants. The lands are nowhere surveyed and as the Talukdars cultivate some land themselves and as some land has been in the enjoyment of Girasias (Rajputs, Brahmins) from whom nothing is recovered except Dan, Kanya kundi, and trivial taxes, it is impossible to ascertain accurately the revenue of each village. The cultivators pay Vaje and Vero, besides other taxes the former in kind and the latter in cash. Vaje varies from 1/10th to 1/5th part of the produce in the Taluka. The rates of Vero vary from Rs. 4 to Rs. 10 for such extent of land as may be cultivated by 2 bullocks. Non-agriculturists have to pay house tax according to their position.

Land Administration.

7. The Talukas mentioned below pay Jama annually as stated against their names :—

Jama.

To Wao State.	Lodrani.	...Rs.	55—0—0
	Dodgam.	... „	37—0—0
	Benap for the village of Bhakhri.	... „	51—0—0

To THARAD STATE.	Bookna for the village of Fangli. ... „ 38—0—0 Vavdi and Achhena for the villages of Methavi and Arjanpura. ... „ 8—0—0 Suigam for the village of Chala. ...Rs. not settled. Dhima for the villages of Sanval and Kumbhardi. ... ... „ 24-12—0

Fixed contributions.

8. Fixed contributions as specified below are recovered in shares from all the Talukdars.

(a). Thana Varad. ...1,830-10-10
(b). Vaccination Varad... 289-10—0
(c). Deputy Falo. ... 134—0—0

The amounts of Rs. 518-11-10 on account of Thana Varad, Rs. 87-10-8 as Vaccination Varad and Rs. 54 as Deputy Falo paid by the Rana of Wao are included in the above stated amounts. The Dispensary Falo is not levied in this Taluka as the Dispensary at Wao is maintained by the Wao State.

The Thandar and his 3 Karkuns are pensionable servants, while 3 peons, 2 runners, and a sweeper are non-pensionable.

POLICE.

1 Chief Constable.
1 1st Class Head Constable.
1 2nd Class Head Constable.
1 3rd Class Head Constable.
14 Constables.
3 Lance Duffedars.
6 Sowars.
—
27

9. A force of Agency Police as noted in the margin is maintained in the Thana. There are 2 out-posts viz., Suigam and Sunval. There are Village Police as well which are at present under Agency charge. There are 10 Police Patels in this Thana. Their salaries vary from Rs. 6 to 12 per mensem. Chokiats are paid from Re. 1 to Rs. 6 per mensem. The village of Devpura is desolate while at Wada Bet Chokiats are located at the expenses of Suigam Thakores for the protection of travellers journeying from Sind to Gujarat and vice versa. It is a halting place for travellers in the Runn.

Schools and Post offices.

10. There are 3 schools in this Taluka viz at Suigam, Dhima and Asara. At Suigam boys are taught up to VIth Standard and at Dhima and Asara up to Vth Standard. The expenses of the Suigam and Dhima schools are recovered from the Talukdars of Suigam

and Dhima, while for the expenses of the Asara school a Falo is levied from the population of the village. The Banias pay 1 rupee and the other castes pay 8 annas per house annually. The schools are annually examined by the Deputy Educational Inspector.

There are 3 Post offices viz., at Suigam, Asara and Wao, but there is no separate post master anywhere. The school masters do the postal work and receive allowances varying from Rs. 6 to 8 per mensem. The post at Suigam is received from Radhanpur and that at Asara from Deesa through Wao. There is no Telegraph office anywhere.

Abkari.

11. The Abkari rights belong to the Talukdars, and they give contracts for the manufacture and sale of liquor. There are 3 shops, at Dhima, Benap and Suigam; the last one has recently been closed. The revenue accruing from the 2 shops is very small. As to opium a contract is given by the Political Agent as in other Thanas.

The Imperial Customs line passes through Jodiali, Radha, Nesda, Kundalia, Kareli, Balotri, Rachhena, Lodrani. Asara, Golap Nesda, Radhosan, Bharadva and Suigam. There are 3 Salt Inspectors in this Thana limits with their Head-Quarters at Suigam, Asara and Kareli. Ghassia salt is spontaneously produced in this Taluka. It is distributed by the Customs Department to the population of the villages within six miles from the line according to their needs and the remainder is destroyed.

Miscellaneous.

12. The places of interest are Dhima where there is a temp[le] of Dharnidhar (an incarnation of Vishnu) and an old temple of Muleshwar Maha Dev. Annual fairs are held at Dhima on Fagan Vad 1st and Jeth Sud 11th.

History of Suigam.

13. The Suigam Talukdars descend from Pachanji, the youngest son of Rana Sangaji of Wao, who, in 1569 (St. 1625) founded the village of Suigam naming it after Sui, a Rabari by caste who lived there. Rajsiji one of Pachanji's descendants founded the estate, conquering Radhosan and its five villages from Ajan Chohan, and Kumbharka and other villages from the Jats. The heads of the family had under

them a large, almost independent body of cadets, formerly noted free-booters and allies of the Khosas, but now for 50 years an orderly peasantry. Suigam is a petty district of Chohan Rajputs. The Talukdars are cadets of the Wao Ranaji.

14. The Suigam Talukdars trace their history from Samvat 1195, when one Ratansi was reigning in Nandol under Marwar. He being driven from that place established himself at Tharad. Rana Saro Gogalji, Rana Bharamji, Rana Mepalji, Rana Patalji, reigned successively in Tharad, but in Samvat 1368 Rana Pujaji was driven out from Tharad. Rana Vajaji son of Pujaji established himself at Wao. Rana Sawaji, Rana Rudaji, Rana Sioji, Rana Merji, Rana Vanvirji, Rana Sangaji, Rana Pitaji Tile all ruled successively in Wao. Pachanji, brother of Pitaji Tile founded the old village of Suigam in Samvat 1625 near Nesda of Sui. Pachanji reigned for 30 years and during these years he added good many villages by force. Radhosan, Bharadva and Padan were taken from Chuvan Ajaji. Hegolji son of Pachanji remained in power for 25 years and he in turn was succeeded by his son Chuvan Rajsiji, who during his 60 years of reign added a great deal to his territory. Kumbharkha, Goriwada, Dudhva and Chala were conquered from the Jats by creating disunion among them. Asara and Jelana were taken from Chohan Arjanji of the Ajani Chohan family. Nalodhra was taken from a Kanbi who was enjoying this Giras on service tenure. Similarly Kanoti was taken from the Brahmins. Thus Rajsiji became master of 13 villages namely Suigam, Radhosan, Bhardava, Padan, Nalodar, Asara, Jelana, Kanoti, Dudhva, Kumbharkha, Goriwada, Chala and newly populated Tebada near Somasara. The whole Giras was divided between his 6 sons. The descendants of these 6 sons ruled in different villages and they are all cadets of the Wao Ranaji. This State's relations with the British Government are fixed by the terms of the agreements of 1820 and 1826, the same as the Radhanpur agreement of 1820 and the Tharad agreement of 1826. The present principal share holders of the Suigam Taluka are Chatrani Surajmal Pathuji, Narsingji Bhupatsingji and Maluji Nathaji. The estimated revenue of this Taluka is about Rs. 7509-5-0. The total revenue of the Khalsa and Jamaya villages come to Rs. 20,520. The Runn of Cutch and Wadabet are on the west of Suigam and so natural salt

is plentiful. Grass grows in rocky places called Bets and the Talukdars enjoy the revenue by taking fixed fees for grazing cattles. The geneological tree of the Talukdars is given below :—

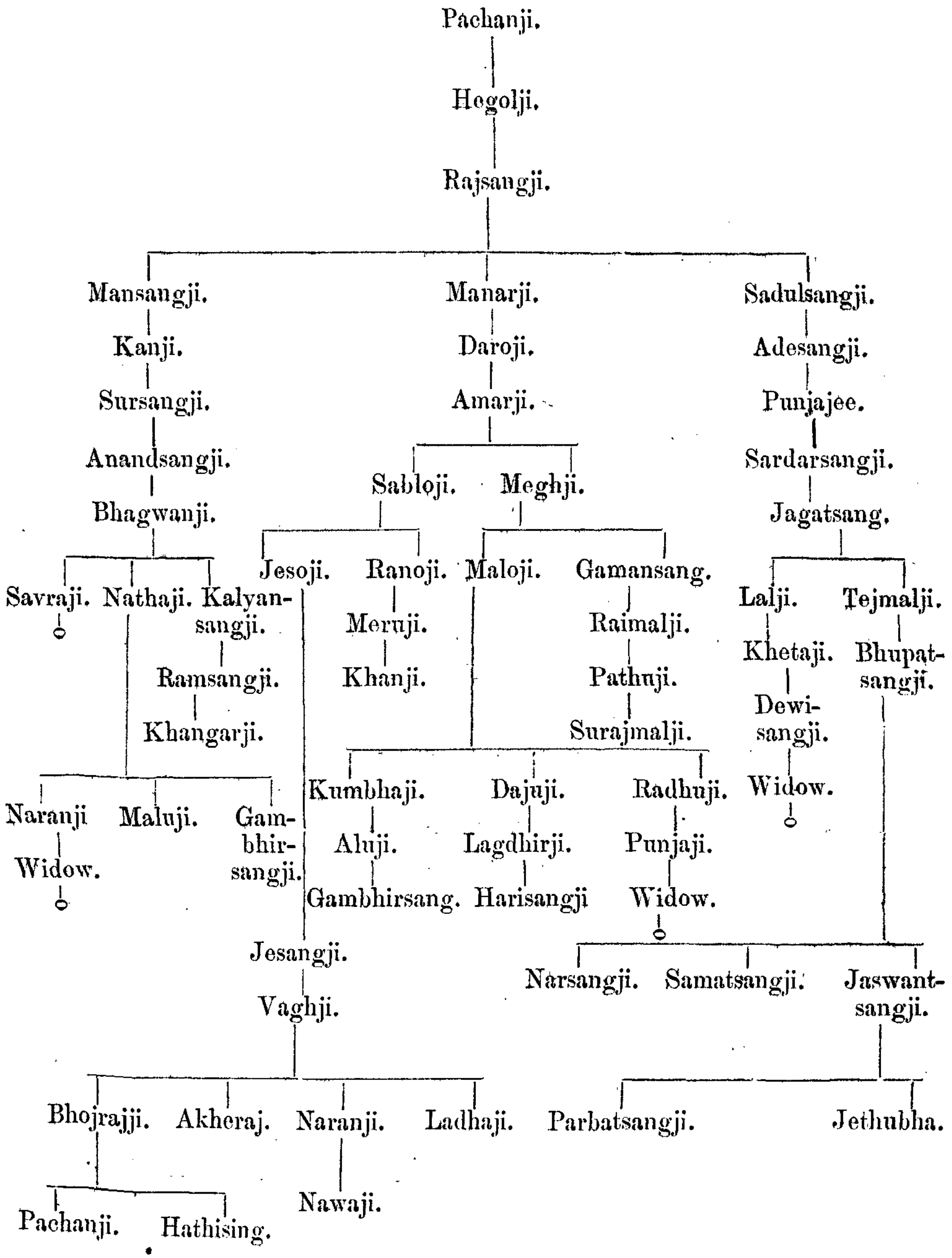

Dhima.

15. The next in importance is the Dhima Jagir. The Talukdars are Chohan Rajputs. The Dhima Taluka is composed of 7 villages with a total population of 3389. Its total revenue is Rs. 4785 13-0. It pays Rs. 12-6-0 as Jama to the Tharad State. The Dhima Talukdars descend from Rana Pachanji of Wao. It is said that Jetmalji the eldest son of Pachanji killed Hathi Nayak and conquered Tharad, but being driven away by the Dewan of Palanpur he came and conquered Dhima from the Gohils and Charans. The geneological tree of this family is given below:—

DHIMA.

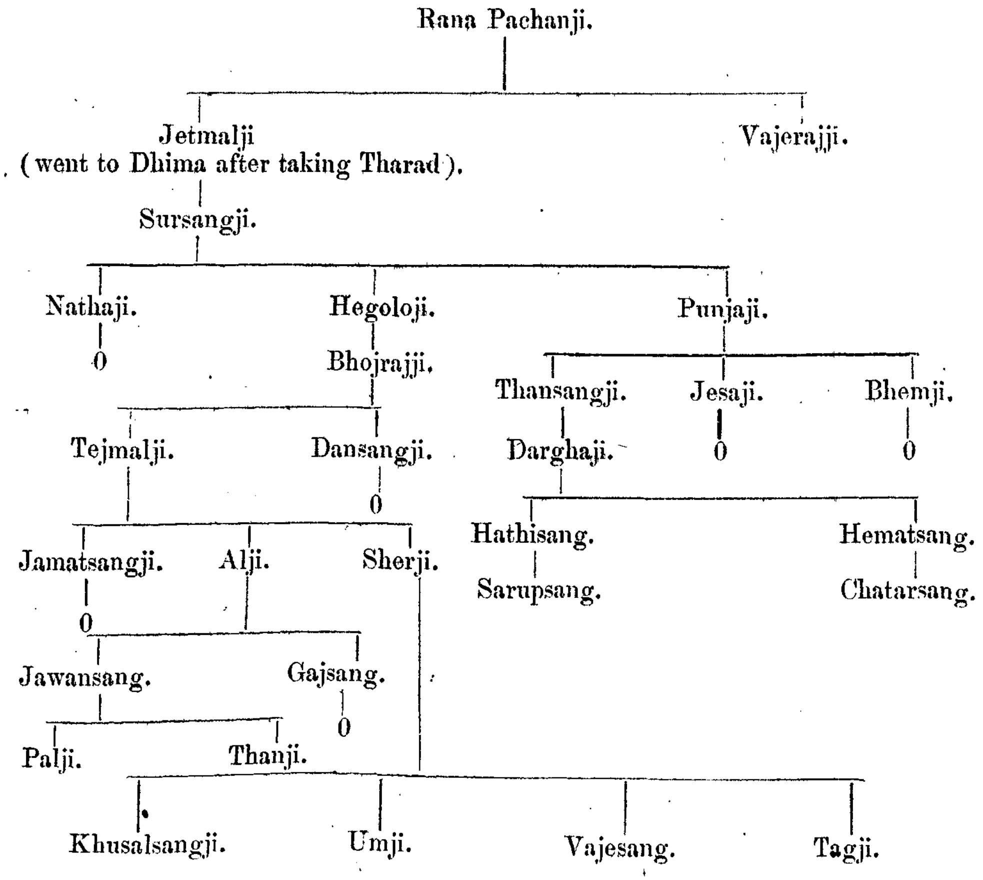

Benap.

16. The Benap Jagir is composed of the village of Benap and ½ of Bhakri. The total revenue of the Jagir is Rs. 2,365–4–6. The Talukdars derive their origin from Chandaji of Wao. Shuraji is the second son of Chandaji. The former had three sons Meghraji, Venidasji and Arjunji. The present Talukdars descend from Arjunji as shown below :–

Arjunji.
|
Amarsangji.
|
Anopsangji.
|
Khuji.
|
Jesaji.
|
Jagatsang. — Naranji. — Prathirajji. — Jasvatsang.
|
Bhagvanji. (son of Jasvatsang)

Savrajji defeated the Jats and conquered Benap and Bhakhri. He also conquered some of the villages of Marwar by killing the old Surachands, and Mehraji was put on the Gadi of Surachand. The Benap Jagir has still Pavtha, Rayapar, Vidia, Boli, Vathdu, Dhubi and Dabli in Marwar. Meruji and Bharuji have also villages in Marwar.

વાવ થાણા.

ક્ષેત્રફળ	૩૭૭ ચો. મૈલ
વસ્તી	૧૯,૩૩૪
ગામો	૫૧.
જમા	૦
સરાસરી વાર્ષિક ઉપજ	રૂ. ૩૨,૦૦૦
થાણાનો મુકરર કરેલો વરાડ બીજા વરાડ સાથે...	રૂ. ૨૨૫૪–૪–૧૦.

સીમા.

૧. ઉત્તરે મારવાડ તાબાનું સાચોર, પૂર્વે થરાદ, દક્ષિણે સાંતલપુર ને વારાહી, અને પશ્ચિમે કચ્છનું રણ છે.

થાણાનાં ગામો.

૨. આ થાણા નીચે ૫૧ ગામો છે. વાવડીયાવાસ વાવ સ્ટેટને અને ભાચલી થરાદ સ્વસ્થાનને સોંપવામાં આવ્યું છે. ૩૦ ગામ વાવ તાલુકામાં અને ૨૧ ગામ સુઇગામ તાલુકામાં છે. આ બન્ને તાલુકાઓ વાવ થાણામાં મૂકવામાં આવ્યા છે.

૩. થરાદની માફક જમીન સપાટ અને રેતાળ છે. પશ્ચિમ સરહદ તરફ જમીન કઠણ અને માટીવાળી છે. ઘણું કરીને વરસમાં એકવાર પાક થાય છે. વાવ એ થાણાનું હેડકવાર્ટર છે. તે ડીસાથી ૪૨ મૈલ અને પાટણથી ૫૧ મૈલ છે. વરસાદની સરાસરી ૧૫ ઇંચ છે. કમીમાં કમી અને વધુમાં વધુ ગરમી અનુક્રમે ૪૮ અને ૧૧૨ ડીગ્રી છે. કેટલાક કુવા છે પણ સારા મીઠા પાણીની તાણ છે. પાણી ઘણું કરી ભાંભળું છે.

સામાન્ય સ્થિતિ.

મુખ્ય નિપજ—બાજરી, જુવાર, મગ, મઠ, ગવાર, તલ અને દીવેલીઓ ઘઉં થોડા ગામોમાં અને ચણાનો પાક થાય છે. કોઇ જગા ઉપર રૂ થતું નથી. જ્યારે વરસાદનો પાક સારો થાય છે ત્યારે રવીના પાક ઉપર ખેડુતો લક્ષ આપતા નથી. તેમાં જંગલ અથવા મોટાં ઝાડો નથી. જાલનાં છોડવા અને કોઇ કોઇ જગાએ નાના લીમડા અને બાવળનાં ઝાડો છે. દરેક ગામમાં એક કે બે તળાવ હોય છે. તેમાં ફાગણ અથવા ચૈતર માસ સુધી પાણી રહે છે, પછી તેમાં ખાડા ખોદવામાં આવે છે. તે પાણી વરસાદની મોસમ સુધી ચાલે છે. ચાલુ રોગમાં જંગલનો તાવ અને ચામડી તથા આંખના દરદો છે.

૪. વાવ સ્વસ્થાન સિવાય વાવ થાણાની વસ્તી ઇ. સ. ૧૯૦૧ ની ગણતરી મુજબ ૧૯,૩૩૪ માણસની છે. વાવડીયાવાસ વાવના તાબામાં અને ભાચલી થરાદના તાબામાં ગયાથી હાલની વસ્તી ૧૮,૯૪૭ માણસની છે. બધાં તાલુકદારો સિવાય આ થાણાના તાબામાં થોડા ચોહાણ જાતના રજપુતો છે અને તેઓ વાવના રાણાના ભાયાતો છે. કોરેટી અને માણા ગામ ચારણનાં છે, દોડગામ અતિતનું છે, લોદરાણી ભાટોનું છે, અને ગોલપ, નેસડા અને અસારાવાસ રજપુતોનાં છે.

વસ્તી.

૫. તેમાં ૨૫ પેટા તાલુકા છે, ઢીમા, એનપ વાવડી, ધરાધરા, બુકણા, ધેનાના, સપ્રેડા, જોરડીઆલી, બાલોત્રી, કારેલી, ગોલગામ, લોદ્રાણી, દોડગામ અને રણા, અસારા ને નાલોદર છે.

તાલુકા.

સુઇગામમાં ૨૧ ગામો છે તેમાં ૧૦ ખાલસા ગામો છે. સુઇગામ, દેવપરા, હીરપુરા, નડાબેટ, ભરડવા, લીંબાલા, ચાંળા, પાદન, દુભારખા અને દુધવા. અગીયાર ગામો રહ્યાં તેમાં છ ગામ ભાયાતનાં, બે ગામ ચારણોને, અને ત્રણ ગામ રજપુતોને આપેલાં છે.

૬. આ તાલુકામાં ખેડુતો તાલુકદારોની મરજી પ્રમાણે રખાય કઢાય એવા છે. તો પણ જ્યાં સુધી તેઓ તાલુકદારોને મહેસુલ આપે ત્યાં સુધી તેઓને કહાડી મૂકવામાં આવતા નથી. ઘણું કરી સઘળા તાલુકદારો પોતે જાતે અથવા પોતના માણસો પાસે ખેતી કરાવે છે. કોઇ ઠેકાણે જમીનની માપણી થઇ નથી. તાલુકદારો પોતે જાતે જમીન ખેડે છે અને કેટલીક જમીન ગરાસીયા રજપુતો અને બ્રાહ્મણોને હાથ છે. તેઓ પાસેથી કંઇ વસુલ થતું નથી, માત્ર દાણ, કન્યા કુડી અને જુજ કરો વસુલ કરવામાં આવે છે. તેથી દરેક ગામની ઉપજ કેટલી તે નક્કી કરવી મુસ્કેલ છે. ખેડુતો બીજા કરો ઉપરાંત વજે અને વેરો આપે છે. વજેમાં અનાજ અને વેરો રોકડ આપે છે. વજેનો દર નીપજનો $\frac{1}{6}$ થી $\frac{1}{4}$ સુધીનો ભાગ હોય છે. વેરો રૂ. ૪ થી રૂ. ૧૦ સુધી બે બળદથી ખેતી ખેડાય તે ઉપર લેવામાં આવે છે. જેઓ ખેતી કરતા નથી તેઓને ઘર વેરો પોતાની સ્થિતિ પ્રમાણે આપવો પડે છે.

જમીનની વ્યવસ્થા.

૭. નીચે લખ્યા તાલુકદારો તેમના નામ સામે બતાવ્યા પ્રમાણે જમા આપે છે.

જમા.

	રૂ. આ. પા.	
લોદ્રાણી...	૫૫—૦—૦	વાવ સ્વસ્થાનને આપે છે.
દેઠગામ...	૫૭—૦—૦	
બેનપ. ભાખરી ગામ બદલ... ...	૫૧—૦—૦	
ભુકના, ઘંગલી ગામ બદલ... ...	૩૮—૦—૦	થરાદ સ્વસ્થાનને આપે છે.
વાવડી, અછના, મેઠાવી ને અરજુનપુરા ગામ બદલ.	૮—૦—૦	
સુઇગામ, ધાલાગામ બદલ (નક્કી નથી).		
ઢીપા, સનવાલ અને કુંભારડી બદલ...	૨૪-૧૨—૦	

૮. સઘળા તાલુકદારો પાસેથી ભાગ પ્રમાણે નીચે લખ્યા પ્રમાણે ફાળા લેવામાં આવે છે.

નક્કી થએલા આંકડાની વરાડ.

		રૂ. આ. પા.
(એ)	થાણા વરાડ...	૧,૮૩૦-૧૦-૧૦
(બી)	શીતળા ખાતાનો વરાડ... ...	૨૮૯-૧૦—૦
(સી)	ડેપ્યુટી ફાળો.	૧૩૪—૦—૦

રૂ. ૫૧૮-૧૧-૧૦ થાણા વરાડ બદલ, રૂ. ૮૭-૧૦-૮ શીતળાના ફાળા બદલ, અને રૂ. ૫૪-૦-૦ ડેપ્યુટી ફાળો વાવના રાણાજી આપે છે તેનો ઉપર જણાવેલા વરાડમાં સમાસ થાય છે.

ડીસ્પેન્સરીનો ફાળો આ તાલુકામાં લેવામાં આવતો નથી, કારણ કે દવાખાનાનો નીભાવ વાવ સ્વસ્થાન કરે છે. થાણદાર અને તેમના ત્રણ કારકુનોની નોકરી પેન્શનેબલ છે. ત્રણ સિપાઈ, બે રનર, અને એક ઝાડુ કહાડનારની નોકરી પેનશન વગરની છે.

પોલિસ.

૯. આ થાણામાં એજન્સી પોલીસ ફોજ મારજીનમાં જણાવ્યા પ્રમાણે રાખવામાં આવી છે. બે ચોકીઓ છે એક સુઇગામમાં અને એક સનવાલમાં. આ થાણામાં વીલેજ પોલીસ છે. તે એજન્સીના ચાર્જમાં છે. આ થાણામાં દસ પોલીસ પટેલો છે તેઓને દર માસે રૂ. ૬ થી રૂ. ૧૨ નો પગાર મળે છે. ચોકીયાતો છે તેઓને દર માસે રૂ. ૧ થી રૂ. ૬ સુધીનો પગાર મળે છે. દેવપુરા ગામ ઉજ્જડ અને વડાબેટમાં સુઇગામના ઠાકોરના ખરચથી સિંધ અને ગુજરાત વચ્ચે જતા આવતા મુસાફરોના રક્ષણ માટે ચોકીયાતો રાખવામાં આવ્યા છે. તેમજ રણમાં મુસાફરી કરનારાઓને વિશ્રામ લેવાની એ જગ્યા છે.

૧	ચીફ કોન્સટેબલ.
૧	પહેલા વર્ગના હેડ કોન્સ્ટેબલ.
૧	બીજા ,, ,,
૧	ત્રીજા ,, ,,
૧૪	કોન્સ્ટેબલો.
૩	લેન્સ દફેદાર.
૬	સ્વાર.
૨૭	

સ્કુલો અને પોસ્ટ ઓફિસો.

૧૦. આ તાલુકામાં ત્રણ સ્કુલો છે, સુઇગામ, ઢીમા અને અસારા. સુઇગામમાં ગુજરાતી છઠ્ઠા ધોરણ સુધી અભ્યાસ અને ઢીમા અને અસારાની નીશાળોમાં પાંચમા ધોરણ સુધી અભ્યાસ કરાવવામાં આવે છે. સુઇગામ અને ઢીમાની સ્કુલોનો ખરચ સુઇગામ અને ઢીમાના જાગીરદારો પાસેથી લેવામાં આવે છે અને અસારા ગામની સ્કુલનો ખરચ ગામના લોકો ઉપર ફાળો નાખી વસુલ કરવામાં આવે છે. તેમાં વાણીયાઓ ઘર દીઠ રૂ. ૧ આપે છે અને બીજા લોકો ઘર દીઠ રૂ. ૦॥ દર વરસે આપે છે. દર વરસે સ્કુલોની પરિક્ષા મે. ડેપ્યુટી એજ્યુકેશનલ ઇન્સપેકટર લે છે. ત્રણ બ્રાન્ચ પોસ્ટ ઓફીસો સુઇગામ, અસારા અને વાવમાં છે. પોસ્ટ ઓફીસનું કામ સ્કુલના માસ્તરો કરે છે પણ જુદો પોસ્ટ માસ્તર કોઇ ઠેકાણે નથી. તે બદલ તેઓને માસિક રૂ. ૬ થી રૂ. ૮ લવાજમ સ્કુલના પગાર ઉપરાંત મળે છે. સુઇગામની ટપાલ રાધનપુરથી આવે છે અને અસારાની ટપાલ ડીસા કેમ્પથી વાવ થઇ આવે છે. આ તાલુકામાં કોઇ ઠેકાણે તાર ઓફિસ નથી.

૧૧. આબકારી હક તાલુકદારોના છે એટલે તેઓ દારૂ બનાવવાનો તથા વેચવાનો ઇજારો આપે છે. તેમાં ત્રણ દારૂની દુકાનો ઢીમા, એનપ અને સુઇગામમાં છે. તેમાં સુઇગામની દુકાન બંધ કરવામાં આવી છે. જે એ દુકાનમાં દારૂ વેચાય છે તેની ઉપજ ઘણી થોડી છે. અફીણનો ઇજારો બીજા થાણા માફક મે. પોલીટીકલ એજંટ સાહેબ આપે છે.

આબકારી.

પાદશાહી જકાત ખાતાની લાઇન આ તાલુકામાં જોડીઆલી, રાધા, નેસડા, કુનડાલીયા, કારેલી, બાલોત્રી, રાછેણા, ભરડવા અને સુઇગામ થઇ જાય છે. તેમાં ત્રણ નીમક ખાતાના ઇન્સપેકટરો આ થાણાની હદમાં છે અને તેમનું હેડક્વાર્ટર સુઇગામ, આસારા અને કારેલીમાં છે. આ તાલુકામાં ઘસીયું નીમક કુદ્રતિ રીતે પાકે છે. જકાત ખાતા તરફથી સદરહુ લાઇન દોરીથી ૭ મૈલ સુધીના લોકોને તેઓની જરૂર પ્રમાણે ઘસીયું મીઠું વહેંચી આપે છે અને બાકીના નીમકનો નાશ કરવામાં આવે છે.

૧૨. જાણવા જોગ જગ્યા ઢીમા છે. તેમાં ધરણીધરનું દહેરૂં છે (વિષ્ણુની મૂર્તિ) અને મૂળેશ્વર મહાદેવનું જુનું દહેરૂં છે. ઢીમામાં વરસમાં બે વખત મેળા ભરાય છે. એક ફાગણ વદ ૧ અને બીજો જેઠ શુદ ૧૧.

પરચુરણ બાબત.

૧૩. સુઇગામના તાલુકદારો, વાવના રાણા સાંગાજીના સર્વથી નાના દીકરા પચાણજી જેણે ઇ. સ. ૧૫૬૯ (સં. ૧૬૨૫) માં સુઇગામ વસાવ્યું (જે સુઇનામનો રબારી તે જગા ઉપર રહેતો હતો તેના નામ ઉપરથી આ સુઇગામ પાડ્યું) તે પચાણજીથી ઉતરેલા છે. પચાણજીના વંશમાં એક રાજસીજી નામના પુરૂષે અજાન ચોહાણ પાસેથી રડોસન અને તેનાં પાંચ ગામ જીતી લઇ અને કુંભારકાને બીજાં ગામો જત લોકો પાસેથી જીતી લઇ આ જાગીર સ્થાપન કરી. આ કુટુંબના વડા પુરૂષોને ઘણા પણ સ્વતંત્ર ભાયાતો હતા જેઓ આગળ પ્રસિદ્ધ લુંટારાઓ અને ખોસા લોકોના મિત્રો હતા, પણ હમણા ૫૦ વર્ષથી શાંત ખેડુતો તરીકે રહે છે. સુઇગામ ચોહાણ રજપુતોનો એક નાનો તાલુકો છે. તેઓ વાવ રાણાજીના ભાયાતો છે.

સુઇગામનો ઇતિહાસ.

૧૪. સુઇગામના તાલુકદારો પોતાનો ઇતિહાસ સં. ૧૧૯૫ થી બતાવે છે. જે વખતે એક રતનસી નામનો પુરૂષ મારવાડના નાંદોલમાં રાજ્ય કરતો હતો. ત્યાંથી તેને કહાડી મૂકવાથી તે થરાદમાં આવી રહ્યો. રાણા સરો ગોગલજી, રાણા હરભરમજી, રાણા મેપાલજી અને રાણા પાતલજી એઓએ એક પછી એક થરાદમાં રાજ્ય કર્યું. પણ સં. ૧૩૬૮ માં રાણા પુંજાજીને થરાદમાંથી હાંકી કહાડયા. રાણા પુંજાજીના દીકરા વજાજી વાવમાં આવી સ્થાપન થયા. રાણા સવાજી, રાણા રૂડાજી, રાણા સીઓજી, રાણા મેરજી, રાણા વનવીરજી, રાણા સાંગાજી, રાણા પીતાજી તીલે બધાઓએ અનુક્રમે એક પછી એક વાવમાં રાજ્ય કર્યું. એમાં પીતાજી તીલેના નાના ભાઇ પચાણજીએ સંવત ૧૬૨૫ માં સુઇના નેસડા આગળ અસલ સુઇગામનો પાયો નાંખ્યો. પચાણજીએ ૩૦ વરસ સુધી રાજ્ય કર્યું તે દરમિયાન જોરાવરીથી ઘણાં ગામો ભેળવી દીધાં. રડોસણ, ભરડવા અને પાદન ચુવાણ અજાજી પાસેથી લીધાં. પચાણજીના દીકરા હીગોલજીએ ૨૫ વરસ રાજ્ય કર્યું. તેઓની પછી તેના દીકરા ચોહાણ રાજસીજી ગાદીએ આવ્યા. તેઓએ ૬૦ વરસ ગાદી ભોગવી તે દરમ્યાન પોતાના રાજ્યનો ઘણો વધારો કર્યો. જત લોકોમાં માંહે માંહે કલેશ કરાવી કુંભારીયા, ગોરીવાડા, દુધવા અને ચાલાજત લોકો પાસેથી લીધાં; અસારા અને જેલાના ચોહાણ અજાજીના કુંટુંબના ચોહાણ અરજનજી પાસેથી લીધાં. નાંલોદર ગામ એક કણબી ચાકરીયા ગીરાસમાં ખાતો હતો તેની પાસેથી લીધું. એજ પ્રમાણે કાનોટી ગામ બ્રાહ્મણો પાસેથી લીધું. એ પ્રમાણે રાજસીજી ૧૩ ગામના ધણી થયાઃ—સુઇગામ, રડોસન, ભરડવા, પાદન, નાલોદર, અસારા, જેલાના, કાનોટી, દુધવા, કુંભારીયા, ગોરીવાડા, માલા, અને સુમાસરા આગળ નવું વસાવેલું ટેબડા. આ બધો ગીરાસ તેઓના ૭ દીકરા વચ્ચે વહેંચી આપ્યો. આ ૭ ભાઇઓના છોકરાઓ જુદા જુદા ગામોના ધણી

થયા જે વાવ રાણાજીના ભાયાતો છે. આ તાલુકાને ઈંગ્રેજો સાથેનો સંબંધ ઇ. સ. ૧૮૨૦માં અને ઇ. સ. ૧૮૨૬ માં, રાધનપુર સાથે ઇ. સ. ૧૮૨૦ માં અને થરાદ સાથે ઇ. સ. ૧૮૨૬ માં જે કરારો થયા તે મુજબના કરારો થયા. આ સુઇગામ તાલુકાના હાલ મુખ્ય ભાગદારો મતરાણી સુરજમલ પથુજી, નરસીંગજી ભુપતસીંગજી અને મલુજી નાથાજી છે.

આ તાલુકાની ઉપજ આશરે રૂ. ૭,૫૦૯–૫–૦ છે. ખાલસા અને જમૈયા ગામોની એકંદર ઉપજ રૂ. ૨૦૫૨૦ છે. કચ્છનું રણ અને નડા બેટ સુઇગામથી પશ્ચિમે આવેલાં છે તેથી તેતરફ કુદ્રતિ નીમક પુષ્કળ થાય છે. ખડકવાળી જગ્યા–ખડકવાળી જમીન જેને બેટ કહેવામાં આવે છે ત્યાં ઘાસ થાય છે અને તેની ઢોરચરાઇની ઉપજ તાલુકદારો લે છે. તાલુકદારોની વંશાવળી નીચે આપવામાં આવી છે.

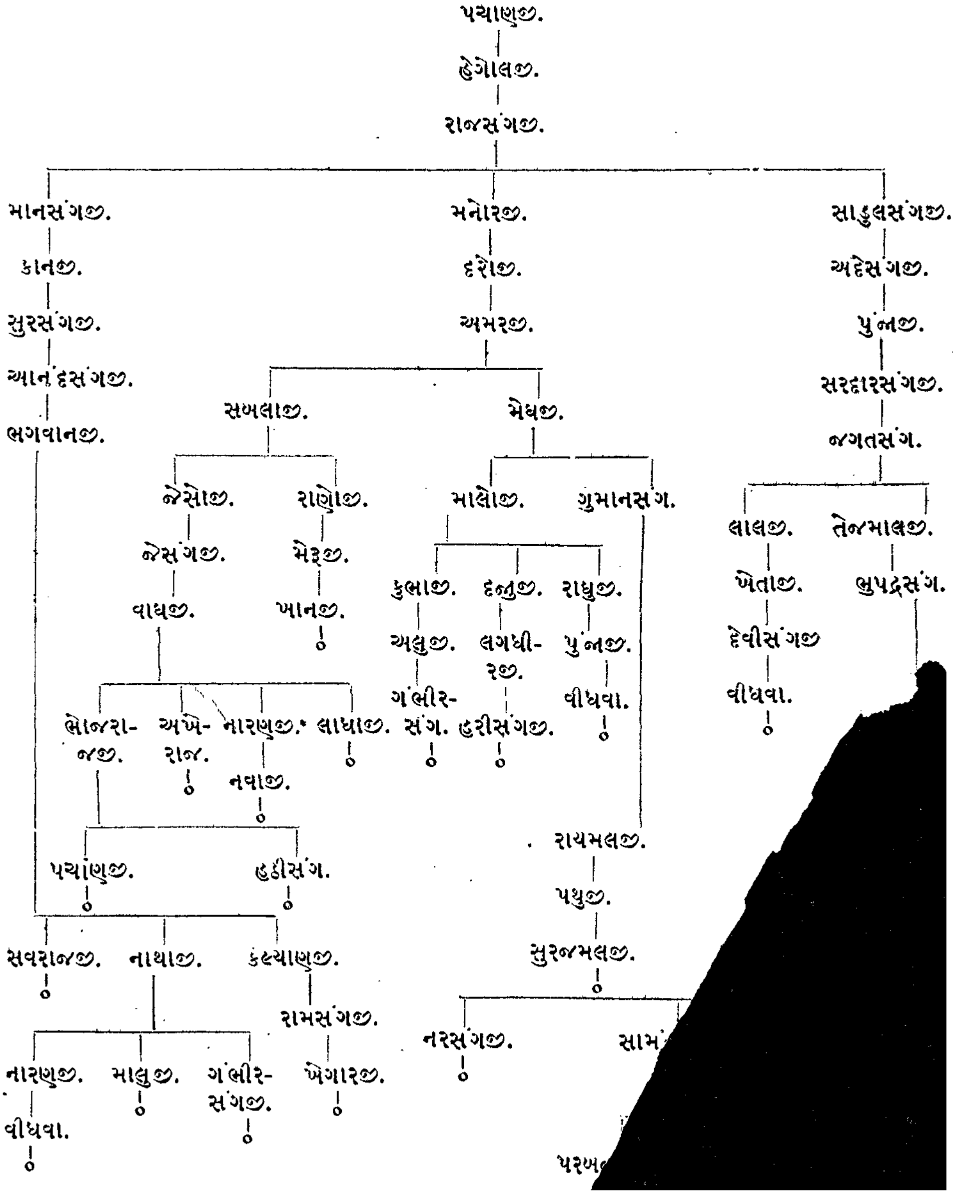

ઢીમા જાગીર.

૧૫. તે પછી અગત્યમાં ઢીમા જાગીર છે. ત્યાંના તાલુકદારો ચુહાણ રજપુતો છે. ઢીમા તાલુકામાં ૭ ગામો છે તેમાં ૩૩૮૯ માણસોની વસ્તી છે. એકંદર મહેસુલ રૂ. ૪,૭૮૫–૧૩–૦ છે. થરાદને રૂ. ૧૨–૬–૦ જમા આપે છે. ઢીમાના તાલુકદારો વાવના રાણા પચાણજીથી ઉતરેલા છે. એવું કહેવાવામાં આવે છે કે રાણા પચાણજીના વડા દીકરા જેતમલજીએ હાથી નાયકને મારી નાખી થરાદ જીતી લીધું. પણ તેઓને મે. પાલણપુરના દીવાને થરાદમાંથી કહાડી મૂકયા એટલે ગોહીલ અને ચારણો પાસેથી ઢીમા જીતી લીધું. ઢીમા તાલુકદારોની વંશાવળી નીચે આપવામાં આવી છે.

રાણા પચાણજી ઢીમા.

- જેતમલજી. (થરાદ લીધા પછી ઢીમે ગયા)
  - સુરસંગજી
    - નાથાજી
      - ૦
    - હેગોલજી
      - ભોજરાજજી
        - તેજમલજી
          - જામતસંગજી
            - ૦
          - અલજી
            - જવાનસંગ
              - પાણજી
              - થાનજી
            - ગજસંગ
              - ૦
          - સેરજી
            - ખુશાલસંગજી
            - ઉમજી
            - વજેસંગ
            - તગજી
        - દાનસંગજી
          - ૦
    - પુંજાજી
      - થાનસંગજી
        - દરવાજી
          - હાથીસંગ (હડીસંગ)
            - સરૂપસંગ
          - હેમતસંગ
            - ચતરસંગ
      - જીસાજી
        - ૦
      - ભેમજી
        - ૦
- વજેરાજજી.

...ગીર. ...મુજબ.

૧૬. એનપની જાગીરમાં એનપ ગામ અને ભાખરી ગામનો અર્ધો ભાગ છે. આ જાગીરની કુલ ઉપજ રૂ. ૨,૩૬૫–૪–૬ છે. તેઓ વાવના ચાંદાજીથી ઉતરેલા છે. ચાંદાજીના બીજા દીકરા સવરાજજી તેમને ત્રણ દીકરા મેઘરાજજી, વેણીદાસજી અને અરજનજી હતા. હાલના તાલુકદારો અરજનજીથી ઉતરેલા જણાવે છે

- અરજનજી
  - અમરસીંગજી
    - અનોપસીંગજી
      - કાનજી
        - જેસાજી
          - પૃથીરાજજી
          - જસવતસીંગ
            - ભગવાનજી

શીતળા ખાતું.

૧. પાલણપુર અને રાધનપુર સંસ્થાનોમાં શીતળા ખાતાની દેખરેખ તેઓના મુખ્ય મેડીકલ ઓફીસર તરફથી રાખવામાં આવે છે. પાલણપુર એજન્સીના આસીસ્ટંટ સરજન થાણાઓ અને નાના તાલુકાઓ જેમાં થરાદ અને વાવનો સમાસ થાય છે તેમાં શીતળા ખાતાની દેખરેખ રાખે છે.

પાલણપુર સ્ટેટ.

૨. પાલણપુર સંસ્થાને પોતાના રાજ્યમાં પાંચ વેકસીનેટરો રાખ્યા છે અને આ ખાતામાં દર વરસે રૂ. ૧,૬૬૭-૧૧-૩ નો ખરચ કરે છે. રાજ્યની એકંદર વસ્તી ૨,૨૨,૬૨૭ માણસની છે, એટલે દર ચોરસ મૈલે ૭૦.૦૭ માણસની વસ્તી છે. ગયે વર્ષે ૬૮૦૭ માણસોને શીતળા કહાડવામાં આવ્યા હતા.

રાધનપુર સ્ટેટ.

૩. રાધનપુર રાજ્યમાં બે વેકસીનેટરો છે અને રાજ્યને વરસ દહાડે રૂ. ૯૫૬-૧૩-૧૧ નો ખરચ થાય છે. રાજ્યની એકંદર વસ્તી ૬૧,૫૪૮ માણસની છે, અને દર ચોરસ મૈલે ૮૫ માણસની સરેરાસ આવે છે. ગયે વરસે ૨,૧૫૮ માણસને શીતળા કાઢવામાં આવ્યા હતા.

થાણાઓ અને નાના તાલુકાઓ.

૪. થાણાઓ અને નાના તાલુકાઓ ખાતે પાંચ વેકસીનેટરો છે; તેનો ખરચ દર વરસે રૂ. ૧,૬૬૧-૧૪-૧૦ નો છે. જે તાલુકાઓ થાણા વરાડ આપે છે તેઓ પાસેથી શીતળાનો ફાળો લેવામાં આવે છે અને તેમાંથી તેનો ખરચ કરવામાં આવે છે. એકંદર વસ્તી ૧,૭૨,૦૦૦ માણસની છે. ગયે વરસે ૭,૩૭૨ માણસોને શીતળા કહાડવામાં આવ્યા હતા.

પાલણપુર એજન્સીમાં ગયા દસ વરસમાં મુળ શીતળા ટાંકવામાં આવ્યા અને તેમાં કેટલા ફતેહમંદ નીવડ્યા તેનું મુકાબલ પત્રક આ સાથે ટાંકવામાં આવ્યું છે.

જે માણસોને શરૂઆતમાં શીતળા મુકેલા તેમાં કેટલાને શીતળા નીકળ્યા અને કેટલાને નહીં તેનું દસ વર્ષનું પત્રક.

પહેલ વહેલા શીતળા મૂકાવ્યા તેની સંખ્યા. — વરસ ૩૧ મી માર્ચે પુરૂં થાય છે.

ખાતાના માણસો.	૧૮૯૭–૯૮ કુલ [illegible] સંખ્યા.	૧૮૯૭–૯૮ કેટલામાં સારી રીતે શીતળા નીકળ્યા તેની સંખ્યા.	૧૮૯૮–૯૯ કુલ [illegible] સંખ્યા.	૧૮૯૮–૯૯ કેટલામાં સારી રીતે શીતળા નીકળ્યા તેની સંખ્યા.	૧૮૯૯–૧૯૦૦ કુલ [illegible] સંખ્યા.	૧૮૯૯–૧૯૦૦ કેટલામાં સારી રીતે શીતળા નીકળ્યા તેની સંખ્યા.	૧૯૦૦–૦૧ કુલ [illegible] સંખ્યા.	૧૯૦૦–૦૧ કેટલામાં સારી રીતે શીતળા નીકળ્યા તેની સંખ્યા.	૧૯૦૧–૦૨ કુલ [illegible] સંખ્યા.	૧૯૦૧–૦૨ કેટલામાં સારી રીતે શીતળા નીકળ્યા તેની સંખ્યા.
પાલણપુર.	૭૨૬૮	૬૮૫૨	૧૦૦૩૮	૯૬૬૬	૧૩[illegible]	૧૨૮૧૭	૫૭૭૩	૫૩૭૯	૩૬૪૧	૩૪૪૬
રાધનપુર.	૩૫૪૪	૩૩૫૮	૪૪૨૭	૪૩૧૯	૪૨૬૩	૪૧૦૨	૧૦૭૪	૯૯૮	૧૧૪૫	૧૦૬૯
થાણા સરકલ અને નાના તાલુકાઓ.	૮૧૫૩	૭૭૧૭	૧૦૦૯૭	૯૬૯૬	૯૪૧૦	૮૯૦૮	૪૮૪૬	૪૦૦૩	૩૯૬૫	૩૪૮૩
	[illegible]	[illegible]	[illegible]૬૨	૨૩૬૮૧	૨૭૬૩૨	૨૫૮૨૭	૧૧૬૯૩	૧૦૩૮૦	૮૭૫૧	૭૯૯૮

ખાતાના માણસો.	૧૯૦૨–૦૩ કુલ [illegible] સંખ્યા.	૧૯૦૨–૦૩ કેટલામાં સારી રીતે શીતળા નીકળ્યા તેની સંખ્યા.	૧૯૦૩–૦૪ કુલ [illegible] સંખ્યા.	૧૯૦૩–૦૪ કેટલામાં સારી રીતે શીતળા નીકળ્યા તેની સંખ્યા.	૧૯૦૪–૦૫ કુલ [illegible] સંખ્યા.	૧૯૦૪–૦૫ કેટલામાં સારી રીતે શીતળા નીકળ્યા તેની સંખ્યા.	૧૯૦૫–૦૬ કુલ [illegible] સંખ્યા.	૧૯૦૫–૦૬ કેટલામાં સારી રીતે શીતળા નીકળ્યા તેની સંખ્યા.	૧૯૦૬–૦૭ કુલ [illegible] સંખ્યા.	૧૯૦૬–૦૭ કેટલામાં સારી રીતે શીતળા નીકળ્યા તેની સંખ્યા.
પાલણપુર.	૫૫૪૧	૫૨૧૩	૫૫૫૦	૫૩૫૨	૬૯૯૩	૬૬૯૧	૮૪૦૨	૮૧૯૭	૬૭૯૨	૬૭૧૨
રાધનપુર.	૧૭૦૧	૧૬૨૬	૧૫૫૫	૧૫૦૪	૧૮૩૫	૧૭૮૯	૨૦૭૦	૧૯૧૯	૨૧૪૦	૨૦૬૬
થાણા સરકલ અને નાના તાલુકાઓ.	૪૭૨૦	૪૩૯૧	૪૬૯૨	૪૪૭૪	૫૬૬૩	૫૪૨૫	૭૯૦૫	૭૫૭૫	૭૩૬૯	૭૦૯૩
	૧૧૯૬૨	૧૧૨૩૦	૧૧૭૯૭	૧૧૩૩૦	૧૪૪૯૧	૧૩૯૦૫	૧૮૩૭૭	૧૭૬૯૧	૧૬૩૦૧	૧૫૮૭૧

LAND ADMINISTRATION.

Giras.

1. Giras is the commonest word in connection with Land Administration. It means a mouthful in its derivative sense, and from time immemorial, has been used to express the landed possessions of a member of one of the ruling tribes. It is a grant including the enjoyment of the produce of the land by cultivation and such rights as are specially assigned. As each tribe of Rajputs and Jat Mahomedans invaded the district, its Chiefs bestowed on their relations portions of the lands won, in pursuance of a common custom. This share was named their *Kapal* or *Karam* Giras and passed to the children of their original grantees. The enterprising Girasias acquired lands from their neighbours and added them to their possessions. When they found themselves sufficiently strong, they separated from the parent stem, and set up as independent rulers. Others less enterprising, surrendered the great portion of their lands to a neighbouring Chief in return for protection and fell into the position of *Mul Girasias* or original sharers.

Mul Girasias.

2. *Mul Girasias* are those Girasias who though submitting to powerful chieftains, still retain their hold or some portions of land which are called *Wantas.* Thus in the case of Santalpur the Waghelas were the original holders but the Jadejas defeated them. Although the Waghelas surrendered to the Jadejas still they kept some Giras for themselves and they are afterwards known as *Mul Girasias.*

Talukdar.

3. When a Girasia had succeeded in gaining his independence he became a Talukdar or large land-holder and assumed the title of Thakore or Rana. In the Agency all proprietors who pay administrative charges for the up-keep of Thanas are entitled to rank as Talukdars.

Primogeniture and Portion.

4. As the Talukdar rose in the social state, the landed proprietor became more anxious to leave his possessions intact to his eldest son. The custom of primogeniture prevails in the States of Tharad and Wao besides Palanpur and Radhanpur. The Chiefs of Sanva and Adesar observe the right of primogeniture in Cutch, only in Santalpur the custom of partition prevails. In the rest of the

estates the custom of partition prevails and in some estates sub-division has been carried to a ruinous extent. In the Kankrej Taluka property has been very greatly divided, and the work of division continuously goes on. So much so that some estates of a single village have many shareholders, who have fallen to the level of peasants, and have a hard struggle to maintain themselves and their families. The Talukdars have only a life interest in their estates and they cannot alienate or charge their estates beyond their lives except for the good of their Jagir, and that only with the sanction of Political Agent. The petty Girasias, whether Mul Girasias or other class, owe their military liabilities and the administrative obligations to their immediate Chiefs who have to discharge the same obligations towards the British Raj.

Various kinds of alienations.

5. There are several kinds of alienated lands, (1) *Inami* i. e. granted for long or faithful services, (2) *Patawat* granted on condition of rendering military or other service, (3) *Devasthan* for maintenance of temples, (4) *Chakariat* granted for service to the village or the State. Alienated lands are not supposed to be sold to other persons, as such disposal defeats the object of the grant, but the principle does not seem to have been rigidly observed. Various holdings or portions of them have passed into the hands of money lenders and others, within the last few years, as no hard and fast rules were ever promulgated on the subject. The broad rule which Government have laid down is that lands liable to the payment of tribute should not be sold or otherwise disposed of.

Revenue collections.

6. In the larger estates the revenue is collected by Tehsildars, who are placed in charge of sub-divisions called Talukas, Parganas or Mahals. The smaller Talukdars personally supervise the collection, assisted by petty officials or the village Banias.

7. There are various systems of revenue collections i. e.

Modes of Revenue collections.

(a). *Bighoti*-Cash assessment per Bigha fixed according survey measurement and classification of soil. This sy tem was introduced in Warahi but abandoned sin the famine of St. year 1956.

(b). *Bhagbatai*-or Kaltar assessment in kind. The landlord's share or Vaje is ascertained by estimating either the standing crop in the field or the cut crop in the village thrashing floor called *Khalwad.* The latter system prevails generally in this Agency and under this system a rough estimate or *Dhal* is made by an official in the presence of the Patel and some Panch of the village. When once this estimate is made the share of the Talukdar is ascertained and debited in the names of cultivators. There is also another system called *Makhal* in which under the supervision of a Havaldar the crops are taken to a village Khalawad where the cultivators clear the grains which are weighed and the State share is recovered. The State shares vary from ¼th to ⅛th.

(c). *Haliawa* or plough tax is levied in Deesa, Dhanera and other villages. A certain cash amount is levied on pairs of bullocks possessed by the cultivators irrespective of the actual extent of land cultivated by them. In the Agency proper this tax is called Narva or Vero which is taken in some places over and above the Vaje in kind and in some places only Narwa is levied. Narwa is fixed in proportion to the extent of land which is roughly measured by paces. It varies from Rs. 5 to Rs. 20/-

(d). *Udhad* is a system by which the cultivators have to pay a stipulated amount for the enjoyment of a particular plot of land allotted to him by the Talukdar.

Miscellaneous Babats.

8. In addition to the State share or Raj Bhag a number of other dues are levied which are known as *Babat* or cesses. These cesses are sometimes recovered before the Raj Hak or State share is recovered. The following are the principal cesses:—

Havaldari is a grain allowance to the village Havaldar of about 4 ℔s. per Kalsi.

Sukhdi is an allowance given to the State granery keeper.

Kharajat literally expresses plural of the Persian Kharach, is a levy to cover the costs of collecting the revenue.

Jhampo is a levy in kind on account of village guests.

Kamdarni Sukhdi is an allowance originally paid to the State Kamdar but now it is taken by the Talukdar.

Tolat is an allowance given to the man who weighs the Vaje crop.

Dhaliano Kharach is the food allowance given to the Panch who gather for making estimate of the crops.

These cesses were probably originally levied to meet the tribute which had to be paid first to the Musalmans, and next to the Marathas. These cesses were first taken in cash because when communications were so imperfect that there was little chance of disposing of grain at remunerative process and the tribute collector declined any thing but money in lieu of his demands. In course of time the levy of *Vero* became a symbol of independence, and has frequently been quoted in proof of independence in disputes between chiefs and Girasias.

The Jhumpi Vero is taken on the house of both the cultivators and non-cultivators.

The Masvadi Vero is a grazing tax levied on Rabaris and other herdsmen.

The *Chakda Vero* is taken on each wheel at a well.

The *Bhambh Vero* is a cess levied from Dheds for the skins of dead cattle which they take.

The *Kanya Kundi* is a tax on marriage of girls.

The *Vepar Vero* is taken from Bania merchants in proportion to their trade.

The *Sutar Vero* is the tax on one Sheer of cotton thread taken each from Bania shop. It is levied in Dhima only.

The *Pan Charai* is taken from foreign Rabaries and herdsmen for grazing their cattle.

The *Kodh Vero* is taken on each bellow of a blacksmith.

The *Sadi Venola*, or *Lagan Vero* and *Muchani Vero* or *Maran Vero* are the taxes levied on the marriage and death occasions of a member of the Jagirdar's family.

The *Nazarana* is a tax levied on the Diwali occasion from persons who come to pay respects.

The *Santh Hak* means occupancy price.

The *Knichadi Hak* is taken in the Warahi Jagir from those who come to see the Jagirdar on the occasion of a death in his family.

The *Vaje* means a share of the crops received by the Talukdar in addition to cash assessment. It varies in different Jagirs and for different crops.

9. Where land is shared by several proprietors according to custom of sub-division as is usually done in the case of almost all Girasias, it is usual for each shareholder to have some lands for private cultivation. This land is called his *Gharkhed* land. Area of Gharkhed land is not uniform and no register kept anywhere thereof. The rest of the village lands remain joint or Majmud. The income of the joint lands is shared by all the proprietors in accordance with the interest each has in the estate but this complicated system gives rise to such constant quarrels that one proprietor after another claims the division of the common property. Where the proprietors are tribute payers, the difficulty is to apportion the proper amount of tribute to the various shareholders.

10. Many petty proprietors are hopelessly involved in debt. ome have mortgaged the whole or nearly the whole of their pro- rty. Some have given over their lands in perpetuity or *Aghat*; some cases the property is handed over *Pulachhut* i. e. for a term ears in re-payment of debts. In some cases the land is mort- d without possession called *San Giro*, and the proprietor is at y to redeem it on re-payment of principal and interest.

1. The Girasias are not liable to *Veth*. As regards the reversion of village service or the *Pasaita* lands, the Chief with whom the jurisdiction rests, has the control over service holders, but in jointly held village, service lands revert from the joint lands and not to the jurisdictional Chiefs. In jointly held villages the Chief is bound to give the Girasias a share in the revenue administration. There are several Kolis in Deodar Taluka who enjoy land in *Inam* and pay nothing t the Talukdar except Vero. The Rajputs of Lavana in Deodar pa only Vero and no Vaje. Most of the Jagirdars take Vaje. T

cultivators of Santalpur enjoy the land on *Butta Hak* i. e. enjoy it heriditary as long as the State dues are regularly paid. The Chief of the Taluka generally takes Avak-Javak Dan or import or export duty. The *Singhoti Hak* is taken by the Chief on the sale of cattle. The revenues of liquor, Bhang, and Ganja are also enjoyed by the Chief. The *Harsodi* tax is levied in Santalpur in the form of Kories on the bullocks. Some Talukdars in Kankrej pay Jamabandi and Ghasdana to the Baroda State and the Majmudari Dasturi fees to the Majmudars. Some of the villages in Santalpur pay Jama to Radhanpur and the Jamaiya estates of Tharad pay Jama to Tharad. Some villages of Tharad pay Jama to Palanpur and some villages of the latter to Tharad. His Highness the Gaekwar of Baroda pays to Girasias in Kankrej *Vol* apparently as an inducement for not making depredations in the neighbouring territories.

જમીનના વહિવટ વિષે

૧. જમીનના વહીવટ સંબંધમાં સૌથી સાધારણ શબ્દ ગીરાસ છે, એનો શબ્દાર્થ "ગ્રાસ" એટલે કોળીઓ છે; અને અસલ વખતથી રાજકર્ત્તાઓના કુટુંબના કોઇ માણસે જમીન આપી હોય તે બતાવવાને વપરાતો આવ્યો છે. આ જાતની બક્ષિસમાં જમીનની ખેતી કરી જે ઉપજ આવે તે ભોગવવીનો અને બીજા જે હકો ખાસ રીતે આપ્યા હોય તે ભોગવવાનો સમાસ થાય છે. જેમ જેમ રજપુતો અને જત મુસલમાનો આ મુલક ઉપર હુમલો કરતા ગયા તેમ તેમ તેઓના સ- ગાઓને જીતેલી જમીનમાંથી બક્ષીસ આપતા ગયા. આ ભાગ તેઓનો કપાળ ગીરાસ અથવા ક ગીરાસ કહેવાય છે અને જે મુળ પુરૂષને મળેલો તેનાં છોકરાંઓને ઉતર્યો છે. સાહસીક ગરા યાઓ પોતાના પાડોસી પાસેથી જમીન જીતી પોતાની જમીનમાં વધારો કરતા. જ્યારે તેઓ બળવાન થતા ત્યારે મુળ શાખાંથી છુટા પડી સ્વતંત્ર રાજકર્ત્તા થતા; અને બીજાઓ જેઓ પરાક્રમી હતા તેઓ પોતાના રક્ષણ અર્થે પોતાના ગીરાસનો મોટો ભાગ તેમના પાડોશના આપતા તેથી તેઓ મૂળ ગરાસીયા અથવા તો અસલ ભાગદારોની સ્થિતિમાં આવી પડયા

મુળ ગરાસીયા.

૨. મુળ ગરાસીયાઓ તે એકે જેઓ મોટા રાજાઓના તાબામાં પડયા છતાં પોતાને રાખી રહ્યા છે, અથવા જમીનના થોડા ભાગ જેને વાંટા કહે છે તે રાખી રહ્યા છે. જેમકે સાંતલપુરમાં અસલ જમીનના માલિક વાઘેલા રજપુતો હતા, પણ જાડેજાઓએ તેઓને હરાવ્યા. જો કે વાઘેલાઓ જાડેજાઓને શરણે થયા તો પણ તેઓએ થોડી જમીન પોતાના કબજામાં રાખી જેથી તેઓ પછવાડેથી મુળ ગરા- સીયા તરીકે ઓળખાય છે.

તાલુકદાર.

૩. જ્યારે કોઈ ગરાસીયો સ્વતંત્ર થવામાં ફતેહ પામતો ત્યારે તે તાલુકદાર અથવા મોટો જમીનદાર થઇ પડતો અને ઠાકોર અથવા રાણાનો ઇલકાબ ધારણ કરતો. આ એજન્સીમાં થાણાના ખરચમાં જે જમીનદારો ફાળો આપે છે તેઓ તાલુકદારો ગણાય છે.

૪. જેમ જેમ તાલુકદાર સારી સ્થિતિમાં આવતા જાય તેમ તેમ પોતાની સઘળી જાગીર પોતાના ટીકાયત કુંવર માટે મુકી જવા તેઓને વધારે જીજ્ઞાસા થતી. પાટવી ફટાયાનો રીવાજ પાલણપુર અને રાધનપુર સિવાય થરાદ અને વાવ સંસ્થાનમાં પણ ચાલુ છે. સનવા અને આડેસરના તાલુકદારોમાં એ રીવાજ માત્ર કચ્છના સંબંધમાં ચાલે છે, પણ સાંતલપુરમાં ભાગનો વહીવટ ચાલે છે; બાકીનાં સંસ્થાનોમાં ભાઇએ ભાગનો રીવાજ ચાલે છે અને તે રીવાજથી પાયમાલી થઇ ગઇ છે. કાંકેજ તાલુકામાં જાગીરો ઘણા ભાગોમાં વહેંચાઇ ગઇ છે, અને તેમાં પણ ભાગ પડતા જાય છે તે એટલા સુધી કે એક ગામમાં અનેક ભાગદાર હોય છે. તેઓ ખેડુતની સ્થિતિમાં આવી ગયા છે અને તેઓને પોતાનો અને કુટુંબનો નિર્વાહ કરવો મુસ્કેલ થઇ પડે છે. જાગીરોમાં જાગીરદારોને પોતાની જીંદગીપર્યંત હીત છે અને જાગીરના કાયદા સિવાય તેનાથી જાગીરો વેચી શકાતી નથી, તેમ તે ઉપર પોતાની જીંદગી ઉપરાંતને માટે બોજો નાખી શકતો નથી; અને તેમ કરવામાં પણ મે. પોલીટીકલ એજંટ સાહેબની મંજુરીયત લેવી જોઇએ છે. નાના ગરાસીયા પછી તેઓ મુળ ગરાસીયા હોય અથવા બીજી જાતના ગરાસીયા હોય તેઓને લશ્કરી જવાબદારીઓ તથા વહીવટી ફરજો પોતાના તાલુકદારો તરફ બજાવવાની હોય છે અને તે તાલુકદારોને તેવીજ ફરજો ઈંગ્રેજ સરકાર પ્રત્યે બજાવવાની હોય છે.

પાટવી ફટાયા અને ભાગ.

૫. બારખલી જમીન ઘણા પ્રકારની છે (૧) ઇનામી એટલે લાંબી અને નીમકહલાલ નોકરીના બદલામાં બક્ષીસ આપેલી. (૨) પટાવત એટલે લશ્કરી અથવા તેવી બીજી નોકરી કરવાની સરતે આપેલી જમીન. (૩) દેવસ્થાન એટલે મંદિરના ખરચ વાસ્તે આપેલી જમીન. (૪) ચાકરીયાત એટલે સંસ્થાનની અથવા પ્રજાની નોકરી કરવા બદલ આપેલી જમીન. આ જાતની બક્ષીસ આપેલી જમીન બીજાઓને વેચી શકાતી નથી કારણ કે એ પ્રમાણે કરવાથી બક્ષીસ આપવાનો હેતુ પાર પડતો નથી અને પડે નહિ; પણ આ નિયમ બરોબર પાળવામાં આવતો નથી. ગયાં થોડાં વર્ષમાં એવી કેટલીક જમીન અથવા તેના કટકાઓ નાણા ધીરનારાઓના તથા તેવા બીજાઓના હાથમાં ગયેલા છે; કારણ કે એ બાબતમાં કંઇ ચોક્કસ નિયમો કોઇ વખતે પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યા નથી. સરકારે જે મુખ્ય નિયમ બાંધ્યો છે તે એ છે કે જે જમીન ઉપર ખંડણી લાગુ છે તેવી જમીનનું વેચાણ કરવું નહીં તેમ કોઇ રીતે તેની બીજી વ્યવસ્થા થઇ શકે નહિ.

બારખલી જમીન.

૬. મોટાં સંસ્થાનોમાં જમીનની ઉપજ તહેસીલદારો વસુલ કરે છે જેઓના તાબામાં પેટા ભાગો છે; જેને તાલુકા, પરગણાં અથવા મહાલ કહે છે. નાના તાલુકદારો વસુલાતની જાતે દેખરેખ રાખે છે, અને પોતાને મદદ કરવામાં નાના અમલદારો કે વાણિયાઓને સાથે રાખે છે.

વસુલાત.

૭. જમીનની ઉપજની વસુલાતની જુદી જુદી રીતો નીચે પ્રમાણે છે.

વસુલાતની રીત.

(એ) વીઘોટી એટલે દર વીઘે રોકડ લેવાની રકમ જે માપણી અને વર્ગવારી કરી ઠરાવવામાં આવે છે. આ રીત વારાહી તાલુકામાં દાખલ કરવામાં આવી હતી પણ સંવત ૧૯૫૬ ના દુકાળ પછી આ ધોરણ કહાડી નાખવામાં આવ્યું છે.

(બી) ભાગ બટાઈ અથવા અનાજનું કળતર કરી ભાગ લેવાની રીત. જ્યારે ખેતરોમાં પાક ઉભો હોય છે અથવા મોલ કાપી ખળામાં લાવવામાં આવે છે ત્યારે રાજ્ય ભાગ જેને

વજે કહે છે તેની અટકળ કરવામાં આવે છે. આ છેલ્લી રીત આ એજન્સીમાં સાધારણ રીતે ચાલે છે; અને આ રીત પ્રમાણે પટેલ અને ગામનું પંચ એકઠું થઇ તેના રૂબરૂ ઢાળ કરવામાં આવે છે. ઢાળ થાય એટલે રાજ્ય ભાગ મુકરર કરી ખેડુતોના નામ ઉપર તે રકમ લહેણી ચઢાવી દેવામાં આવે છે. વળી એક બીજી રીત છે જેને માખલ કહે છે તે એમ છે કે, હવાલદારની દેખરેખ તળે ગામના ખળામાં ખેતીનો સકસણો મોલ લઇ જવામાં આવે છે જ્યાં ખેડુત દાણા કાઢી ભેગા કરે છે, અને અનાજને તોળી તાલુકદારનો હક તેમાંથી વસુલ કરવામાં આવે છે. રાજ્ય ભાગ $\frac{1}{3}$ થી $\frac{1}{2}$ હોય છે.

(સી) હળીઆવા અથવા હળવેરો, ડીસા, ધાનેરા અને બીજા ગામોમાં લેવામાં આવે છે. આમાં ખરેખર ખેડાણ કરવામાં આવતી જમીન ઉપર હીસાબ નહીં ગણાતાં ખેડુત પાસે બળદ હોય તે બળદની જોડી ઉપર લેવામાં આવે છે. આ એજન્સી તાબાના થાણાઓમાં આ દરને નરવા અથવા વેરો કહે છે. અને કેટલીક જગોએ તે વજે ઉપરાંત લીધામાં આવે છે. કદમથી જમીનનું માપ કરી તે ઉપર નરવા ઠરાવવામાં આવે છે. તેનો દર રૂ. ૫ થી રૂ. ૨૦ સુધીનો છે.

(ડી) ઉધડ—એક ખેડુત એક ચોક્કસ જમીન તાલુકદાર પાસેથી લઇ ખેડે છે તેની અમુક રકમ ઠરાવવામાં આવે છે તેને ઉધડ કહે છે.

૮. રાજ્યભાગ સિવાય બીજી કેટલીક બાબતીઓ લેવાય છે તેને લાગતો કહે છે.

પરચુરણ બાબતો.

હવાલદારી—ગામના હવાલદારને કળસી દીઠ ૪ શેર દાણા અપાય છે તે.

સુખડી—દરબારી કોઠારીને અપાય છે તે.

ખરાજાત—જેનો અર્થ ખર્ચ થાય છે, અને જે ફારસી શબ્દનું બહુવચન છે, તે મહેસુલ વસુલ કરવાનું ખરચ પૂરૂં કરવા સારૂ લેવામાં આવે છે.

ઝાંપો—ગામના મેમાન ખરચ બદલ લેવાય છે.

કામદારની સુખડી—કામદારને જે ખોરાક ખર્ચ પ્રથમ આપવામાં આવતું તે પણ હમણા તે તાલુકદાર લે છે.

તોલાટ—જે માણસ વજેના દાણા તોલે તેને આપવામાં આવે છે તે.

ઢાળીયાનો ખરચ—જે પંચો મોલનો ઢાળ કરવા આવે તેઓનું ખોરાક ખર્ચ.

આ લાગાઓ પ્રથમ મુસલમાનોને અને પછવાડેથી મરાઠાઓને ખંડણી આપવી પડતી, તે બદલ ઘણું કરી લીધામાં આવતા. આ લાગાની પહેલાં રોકડ રકમ લેવામાં આવતી કારણ કે આગળના વખતમાં આવજાવનો વહેવાર બરોબર નહીં હોવાથી અનાજ ફાયદા પડતા ભાવથી વેચી શકાતું નહિ અને ખંડણી વસુલ કરનાર માલ બદલ રોકડ લેતો. વખત જતાં વેરો, સ્વતંત્રાની નિશાની ગણાઇ અને તે તાલુકદારો અને ગરાસીયાઓ વચેની તકરારોમાં સ્વતંત્રતાની સાબિતી તરીકે પુરાવામાં વારંવાર રજુ કરવામાં આવે છે.

ઝાંપીવેરો—ખેડુતો અને જેઓ ખેડુતો નહીં હોય તેઓ બંનેના ઘર ઉપર લેવામાં આવે છે.

મસવડીવેરો—રબારી અને ભરવાડો પાસેથી જાનવરોની ચરાઇ બદલ લેવામાં આવે છે.

ચાકડાવેરો—કુંવાના દરેક ચાકડા ઉપર લેવામાં આવે છે.

ભાંભવેરો—મુએલાં ઢોરનાં ચામડાં ઢેડ લઇ જાય તેમના પાસેથી લેવામાં આવે છે.

કન્યાકુંડી—છોકરીઓના લગ્ન ઉપર લેવામાં આવે છે.

વેપાર વેરો—વાણીયા વેપારીઓ પાસેથી તેઓના વેપારના પ્રમાણમાં લેવામાં આવે છે.

સુતર વેરો—દરેક વાણિયાની દુકાને એક શેર સુતર લેવામાં આવે છે. (આ વેરો માત્ર ઢીમા તાલુકામાં લેવામાં આવે છે.)

પાનચરાઇ—પરહદના રબારી અને ભરવાડો પાસેથી તેઓના ઢોરોની ચરાઈ બદલ લેવામાં આવે છે.

કોઢ વેરો—લુહારની દરએક ધમણ ઉપર લેવામાં આવે છે.

સાદી અથવા લગ્ન વેરો અને મુછાણી અથવા મરણ વેરો જાગીરદારનાં કોઇ કુટુંબમાં કોઇનાં લગ્ન હોય અથવા મરણ થયું હોય તે બદલ લેવામાં આવે છે.

નજરાણા—જેઓ દીવાળીને પ્રસંગે સલામે આવે છે તેઓ પાસેથી લેવામાં આવે છે.

સાંથ હક—એટલે જમીનના કબજા માટે લેવાનો આવે તે.

ખીચડી હક—વારાહી જાગીરમાં છે. જ્યારે જાગીરદારના કુટુંબમાં કંઈ મરણ થાય તે વખતે જેઓ મળવા આવે તેઓ પાસેથી લેવામાં આવે છે.

વજે—રોકડ રકમ ઉપરાંત પાકનો અમુક ભાગ તાલુકદાર લેછે તે. વજેનો દર દરેક તાલુકામાં અને જુદા જુદા અનાજને માટે જુદો જુદો હોય છે.

૯. જ્યાં જાગીરમાં ઘણા ભાગદારો હોય છે અને જાગીરમાં ભાગ પાડવાનો બધા ગરાસીયાઓમાં રીવાજ છે એટલે દરેક ભાગદાર પોતાને માટે થોડી જમીન ખેતીને માટે રાખે છે. આ જમીનને ઘરખેડ કહે છે. ઘરખેડ જમીનનો વિસ્તાર એક સરખો નથી, અને તેવી જમીનનું કોઇ જાતનું રજીસ્ટર રાખવામાં આવતું નથી. બાકીની જમીન મજમુ ખાતે રાખવામાં આવે છે. મજમુ જમીનની પેદાશ તેઓ પોતાના હીસ્સા પ્રમાણે વહેંચી લે છે, પણ આ ગુંચવાડા ભરેલી રીતથી ઘણીવાર માંહો માંહે એવા કજીયા થાય છે કે, એક પછી બીજો ભાગદાર મજમુ જાગીરમાંથી પોતાનો ભાગ મળવાનો દાવો કરે છે. જે જાગીરદારો ખંડણી આપે છે તેઓ પાસેથી તેઓના ભાગના પ્રમાણમાં ખંડણી વસુલ કરવાને ઘણી મહેનત પડે છે.

૧૦. ઘણા નાના જાગીરદારો કરજમાં તદન ડુબી ગયા છે. કેટલાકોએ પોતાની જાગીરો આખી અથવા તેનો ઘણોખરો ભાગ ગીરો મુકયો છે. કેટલાકોએ પોતાની જાગીર અઘાટ આપી દીધી છે. કેટલેક ઠેકાણે જાગીર પુલાછુટ માંડી દીધી છે. કેટલેક ઠેકાણે જમીન કબજા વગર ગીરો છે એટલે સાન ગીરો આપેલી છે જે જાગીરદારો વ્યાજ ને મુદ્દલ આપી છોડવી શકે છે.

૧૧. ગરાસીયાઓને વેઠ કરવી પડતી નથી. ગામની ચાકરીયા અથવા પસાયતી જમીન પાછી મળવાની બાબતમાં જે તાલુકદારને હકુમત હોય છે તેને એવી જમીનના કબજેદાર ઉપર સત્તા હોય છે, પણ મજમુ ગામમાં તેવી જમીન મજમુમાં પાછી જાય છે પણ હકુમતવાળા તાલુકદાર એકલાને મળતી નથી. મજમુ ગામોમાં તાલુકદારની રેવન્યુ વહીવટમાં ગરાસીયાઓને ભાગ આપવા બંધાયેલ છે. દીઓદર તાલુકામાં ઘણા કોળીઓને ઇનામી જમીન છે તેઓ જાગીરદારોને વેરા સિવાય બીજું કંઇ આપતા નથી. લવાનાના રજપુતો દીઓદરને માત્ર વેરો આપે છે, વજે આપતા નથી. ઘણા ખરા જાગીરદારો વજે લેછે. સાંતલપુરના ખેડુતો જમીન ઉપર બુટાહક ધરાવે છે એટલે જ્યાં સુધી રાજ હક બરોબર આપે ત્યાં સુધી તે જમીન વંશપરંપરા ખાય છે. તાલુકાનો મુખી આવક જાવક દાણ આવક અને નિકાસ ઉપર લેછે. જાનવરોના વેચાણ ઉપર સીંગોટી હક તાલુકદાર લેછે. દારૂ, ભાંગ અને ગાંજાની ઉપજ પણ તાલુકદાર લેછે. હરસોડી જાતનો કર સાંતલપુરમાં બળદો ઉપર કોરીમાં

લેવામાં આવે છે. કેટલાક કાંકેજના તાલુકદારો વડોદરા રાજ્યને જમા અને ઘાસદાણો આપે છે, અને મજમુદારી દસ્તુરી મજમુદારોને આપે છે. સાંતલપુરનાં કેટલાંક ગામો રાધનપુરને અને જમૈયા ગામો થરાદ તાલુકાને જમા આપે છે. થરાદનાં કેટલાંક ગામો પાલણપુરને જમા આપે છે, તેમ પાલણપુરનાં કેટલાંક ગામો થરાદને જમા આપે છે.

ગાયકવાડ દરબાર કાંકેજના કેટલાક ગરાસીયાઓને વેલ આપે છે તેની મતલબ એમ જણાય છે કે નજીકના મુલકમાં લુંટફાટ ન કરે.

NAMES OF DIFFERENT KINDS OF GRAIN AND OTHER PRODUCE.

Agtar—Monsoon or Kharif crops. Bajro (spiked millet). Juwar (great millet). Mag (small fruited kidney bean). Math (kidney bean). Chola (small fruited dolichos). Arad (Hairy podded kidney bean). Val or olia (large fruited dolichos). Kamod (Rice). Tal Ashada (Generally seed sown in June). Tal Jhakalia or Purabia (Generally seed sown in September). Kang (Itallian millet). Banti (Indian millet). Chino (Italian millet). and Makai (Indian corn).

Pachtar—Winter or Ravi crops Kala (cotton pods). Kapas (cotton) Ghau (wheat). Chana (gram). Gol (molasses). Methi (Fenugreek). Unalu Juwar (hot weather Juwar). and Jav (barley).

NAMES OF DIFFERENT KINDS OF FODDER.

Kadab (Juwar grass). Dur (powdered Bajri stalks). Chhota or Datha (Bajri chaff). Shudhan (heads of Juwar ground down after the removal of grain). Shasun (ears of Bajri ground down after the removal of the grain). Kuval (powdered wheat straws). Lila Jara (hot weather Juwar or Chhastio). Gundhli (Juwar grass). Magothu or Panu (powdered Mag grass). Khariu (powdered gram plants). Paral (powdered rice grass).

જુદી જુદી જાતનાં અનાજ તથા એવી બીજી પેદાશનાં નામ.

આગતર.—બાજરો, જુવાર, મગ, મઠ, અડદ, વાલ અથવા ઓરીઆ, કમોદ (ચોખા) તલ અશાડા (જે અશાડ મહિના "જુન" માં વવાય છે તે), તલ ઝાકળીઆ અથવા પુરબીઆ (જે કારતીક મહિના "સપ્ટેમ્બર" માં વવાય છે તે), કાંગ, બંટી ચીણો અને મકાઈ.

પાછેતર.—કાલાં (રૂના ઝીંઝવાં), કપાસ (રૂ), ઘઉં, ચણા, ગોળ, મેથી, ઉનાળુ જુવાર અને જવ.

જુદી જુદી જાતના ચારાનાં નામ.

કડબ (જુવાર—બાજરાના સાંઠા), હુર (બાજરાના સાંઠાનો ભુકો), છોટા અથવા (બાજરાના સાંઠાના કડકા), ઢુંઢાં (જુવારના લોથામાંથી જાર કાઢી લીધા બાદ જે ભુકો રહે), ઢસું (બાજરાનાં ડુંડામાંથી બાજરો કાઢી લીધા બાદ ભુકો રહે તે), કુંવળ (ઘઉંના છોડવાનો ભુકો), લીલા જારા (ઉનાળુ જુવાર અથવા છાસટીઓ), ગુંધળી (જુવારના સાંઠા), મગોહું અથવા પાણું (મગનાં ડાખળાંનો ભુકો), ખારીઉં (ચણાનાં ડાખળાંનો ભુકો) અને પરાળ (કમોદના છોડવાનો ભુકો).

A SKETCH OF THE PALANPUR IMPERIAL POLICE.

1. An agreement was signed by the Government of India and the Baroda Darbar in September 1881 by which it was agreed that the duties hitherto be performed by the Contingent of 3000 horse in the Tributory Mahals, should be in future performed by a body of Mounted and foot police entirely under the control and management of the British Government. In execution of the agreement, the contingent serving in the Agencies of Gujarat was withdrawn and in lieu of it a subsidy of 3¾ lakhs annually is paid by His Highness by withholding tribute collected in the several Agencies upto that amount.

2. Before the Palanpur Imperial Police was organized there were 686 sabres of His Highness the Gaekwar's Contingent. One half of the Gaekwar Contingent was removed on the 1st August 1885, some on 1st September 1885 and the remaining was finally withdrawn from 30th November 1885.

3. In the year 1885 the Palanpur Imperial Police was placed under the supervision of the Superintendent of Police, Ahmedabad not for inspection and control but with an intention to keep a good flow of promotion and a higher standard of efficiency. The object was to get a small body of the force constantly on probation for higher pay. The accounts were kept at Ahmedabad and the promotions made in the combined forces. F. H. Warden Esquire was appointed as the first Assistant Superintendent of Police. The entire separation of the Palanpur Police from the Ahmedabad Police was sanctioned under Government Resolution No. 186 dated the 7th November 1887 Political Department. Formerly the entire force was maintained at a cost of Rs. 68,600 according to Sir Richard Temple's Minute and Rs. 4764 were paid from the Agency General Fund as

Government Resolution No. 1663 dated the 17th March 1885. Under Government Resolution No. 2218 dated the 17th April 1886 in the Political Department the following distribution of the subsidy was made:—

Kathiawar	...	...	...	1,60,000
Mahi Kantha	...	...	...	1,10,000
Palanpur. ...	...	...	...	70,000
Rewa Kantha	...	...	...	35,000
				3,75,000

4. The Bombay District Police Act (Act VII of 1867) was introduced into the New Police under Government Resolution No. 3441 dated the 4th June 1885.

5. The Administration of the Mounted Police Fund rests with the Political Agent and the Police Funds in the Gujarat Agencies were accounted for in the Government Accounts as "Excluded Local Funds" of a private nature under Government Resolution No. 1975 dated 9th July 1885 in the Finance Department. Afterwards the Agency Police Funds were provincialized under the Head XX–Police under Government Resolution No. 1415 dated 22nd February 1889 and Government Resolution No. 1486 dated 25th February 1889 in the Political Department.

Criminal and Civil Jurisdiction.

6. As regards Criminal Jurisdiction it was arranged under Government Resolution No. 4589 dated 25th July 1885 that the members of the new force will be dealt with for offences by the same Courts which dealt with members of the Gaekwar's Contingent for which the Imperial Police has been substituted. The members of the force, it is presumed, have the privileges of British subjects while in the service but that will not exclude the jurisdiction of some of the States.

7. The Civil Jurisdiction over the members is reserved by the Political Superintendent so far as to protect their movable property from the decrees of the State Courts and the public is warned against giving credit to men of the Police. The men's persons and pay cannot be touched by the Civil Courts of the States without the consent of the Political officers, but it seems also to be necessary to rule that

execution of all processes within the Police Line must be made through the Political officers and the rule in force in British Districts that men under decrees of debts are liable to be dismissed is enforced.

The European Assistant sanctioned for Palanpur in connection with the new Police arrangements is designated "Assistant Political Superintendent and *ex-officio* Assistant Superintendent of Police" under Government orders of 1887.

8. The Deesa Cantonment Police was transferred to the Cantonment Magistrate Deesa under Government Resolution No. 5701 dated 24th July 1891.

Account.

9. The bills on account of Contingent charges and travelling allowances of the Mahi Kantha and Palanpur Agency Police are countersigned by the officers below under Government Resolution No. 529, dated 23rd January 1892, Political Department.

Travelling Allowance bill.	Commissioner Northern Division.
Clothing. Arms. Accoutrements.	Inspector General of Police.
Petty Construction and Repairs. Other Contingencies.	Political Agent

Radical difference between the Presidency and the Agency Police.

10. The essential principle is that the Agency Police although assimilated in many ways with the District Police are Police serving in foreign territory under the orders of the Political Agents. The law under which they act is law not passed by the Legislative assemblies but law applied to Foreign territory by the Executive Government and their authority is derived from Paramount Power of the British Government and from its engagements with Foreign States beyond the Frontier of British India. There is thus a radical difference between the Presidency and the Agency Police.

11. The Palanpur Imperial Police at present consists of 92 mounted and 225 foot police including the Inspector of Police. The Mounted Police consists of 86 Horse Sowars and 6 Camel Sowars.

Among the Mounted Police there is one Senior Dafedar getting Rs. 40 and 4 Junior Dafedars getting Rs. 35 including horse allowance. Each Sowar gets Rs. 10 as personal pay plus Rs. 20 as Horse Allowance. The foot police is divided into grades. There is one First Class Chief Constable getting Rs. 65 and 4 Second Class Chief Constables getting Rs. 50 each. There are 4 grades among the Head Constables. The first Class Head Constable gets Rs. 30 of which there are 2. The second class gets Rs. 20 of which there are 7. The 3rd class Rs. 15 of which there are 6 and the 4th class Rs. 12 of which there are 16. Among the Constables there are 4 classes. There are 15 first class constables each getting Rs. 10, 173 constables each getting Rs. 9.

12. In matters of internal economy, discipline etc., the Superintendent of Police is the Assistant of the Political Agent and in matters of Police Funds clothing and equipments the Inspector General of Police is the Controlling Officer.

13. A new post of Deputy Superintendent of Poiice was created under Government Notification No. 1026 dated 24th February 1908 in the Judicial Department to help the Police superintendent in his duties of control and Supervision.

પાલણપુર ઇમ્પિરિયલ પોલીસનો હેવાલ.

૧. ઇ. સ. ૧૮૮૧ ના સપ્ટેમ્બર મહિનામાં નામદાર હીંદુસ્તાનની સરકાર અને ગાયકવાડ સરકાર વચ્ચે કરાર ઉપર સહી થઇ છે તેમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે અદ્યાપિ સુધી ખંડીયા રાજ્યોમાં ૩૦૦૦ ઘોડેસ્વારોનું કન્ટીજંટ રાખવામાં આવતું, તેની જગા ઉપર ઘોડેસ્વારો અને પાયદળ પોલીસ, નામદાર ઇંગ્રેજ સરકારની સ્વતંત્ર સત્તા અને કાબુ તળે રાખવા અને મજકુર કરારનો અમલ થવા ગુજરાત તાબેની એજન્સિઓમાં જે કન્ટીજંટ ફોજ રાખવામાં આવતી તે કહાડી નાખવી, અને તેના બદલામાં ગાયકવાડ સરકારે ખરચમાં ત્રણ લાખ રૂપીઆ આપ્યા જવું, અને જુદી જુદી એજન્સિઓમાં ગાયકવાડ સરકારની વતી ખંડણી લીધામાં આવે છે તેમાંથી તેટલી રકમ વસુલ કરવી.

૨. પાલણપુર એજન્સિમાં પોલીસનો બંદોબસ્ત થયો તે આગમચ ૬૮૬ સ્વારો ગાયકવાડ કન્ટીજંટના રહેતા હતા તેમાં અર્ધા તા. ૧ લી અગસ્ટ સને ૧૮૮૫ માં અને થોડા તા. ૧ લી સપ્ટેમ્બર સને ૧૮૮૫માં કમી કરવામાં આવ્યા અને તા. ૩૦ મી નવેમ્બર સને ૧૮૮૫ માં બાકી રહેલાને રજા આપવામાં આવી.

૩. ઇ. સ. ૧૮૮૫ માં અમદાવાદના મે. પોલીસ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ સાહેબની તળે પાલણપુર ઇમ્પિરિયલ પોલીસને રાખવામાં આવી. દેખરેખ અને સત્તા તળે નહિ પણ એવા હેતુથી રાખવામાં આવી કે જેથી તે ફોજને આગળ વધવાને અને ઉંચે દરજ્જે તે હોંશિયારી મેળવી શકે. નાની સંખ્યામાં પોલીસ રાખવાનો હેતુ એ હતો કે તેઓને યોગ્યતા પ્રમાણે વધારે પગાર મળી શકે. તેના ખરચનો હીસાબ અમદાવાદમાં રાખવામાં આવતો અને ભેગી ફોજને વધારે પગારથી ચઢાવવામાં આવતી. મે. એફ. એચ. વેડન સાહેબને પહેલ વહેલા પોલીસના આસી. સુપ્રીનટેન્ડન્ટ નીમવામાં આવ્યા હતા. પોલીટીકલ ખાતાના તા. ૭ મી નવેમ્બર ૧૮૮૭ ના નંબર ૧૮૬ ના નામદાર સરકારના ઠરાવથી અમદાવાદની પોલીસથી આ ફોજને તદ્દન જુદી કરવાનું મુકરર થયું. સર રીચર્ડ ટેમ્પલની મીનીટ પ્રમાણે રૂ. ૬૮,૬૦૦ નો ખરચ કરવામાં આવતો અને તા. ૧૬ મી એપ્રિલ ૧૮૮૬ ના ઠરાવ નં. ૧૬૬૩ મુજબ એજન્સિ જનરલ ફંડમાંથી રૂ. ૪૭૬૪ આપવામાં આવતા. તા. ૧૭ મી એપ્રિલ ૧૮૮૬ ના પોલીટીકલ ખાતાના ઠરાવ નંબર ૨૨૧૮ મુજબ ગાયકવાડ સરકાર તરફથી જે ખરચની રકમ મળે છે તેની વ્યવસ્થા નીચે મુજબ કરવામાં આવે છે.

કાઠિયાવાડ	...	...	...	૧,૬૦,૦૦૦
મહિકાંઠા.	...	...	...	૧,૧૦,૦૦૦
પાલણપુર.	...	...	...	૭૦,૦૦૦
રેવાકાંઠા...	...	...	...	૩૫,૦૦૦
				૩,૭૫,૦૦૦

૪. બામ્બે ડીસ્ટ્રીક્ટ પોલીસ આક્ટ (ઇ. સ. ૧૮૬૭ નો આક્ટ ૭) તા. ૪ થી જુન ૧૮૮૭ ના ઠરાવ નંબર ૩૪૪૧ મુજબ આ નવી પોલીસ ફોજને લાગુ કરવામાં આવ્યો છે.

૫. પોલીસ સ્વારોનો કારોબાર મે. પોલીટીકલ એજંટ સાહેબને સોંપવામાં આવ્યો છે અને સરકારના મહેસુલી ખાતા તરફથી તા. ૯ મી જુલાઇ ૧૮૮૫ ના ઠરાવ નંબર ૧૯૭૫ થી સરકારી હીસાબમાં ખાનગી તરીકે લોકલફંડથી પોલીસ ફંડને અલાયદુ રાખવામાં આવ્યું હતું. ત્યાર પછી તા. ૨૨ મી ફેબ્રુઆરી ૧૮૮૯ ના પોલીટીકલ ખાતા તરફના ઠરાવ નંબર ૧૪૧૫ અને તા. ૨૫ મી ફેબ્રુઆરી ૧૮૮૯ ના ઠરાવ નંબર ૧૪૮૬ ઉપરથી ૨૦–પોલીસના મુજબ મથાળા પ્રાંતીક ખાતામાં તેનો હીસાબ રાખવામાં આવે છે.

૬. ફોજદારી અને દીવાની હકુમત નવીન પોલીસ ફોજના માણસો જે કંઇ ગુન્હો કરે તેનો અમલ તા. ૨૫ મી જુલાઇ ૧૮૮૫ ના સરકારી ઠરાવ નંબર ૪૫૮૯ પ્રમાણે આ પોલીસ ફોજ પ્રથમની ગાયકવાડ કન્ટીજંટની જગાએ છે એટલે તેઓનો જે કોર્ટથી ન્યાય થતો તે મુજબ ન્યાય કરવાની ગોઠવણ કરવામાં આવી છે. એવું અનુમાન કરવામાં આવે છે કે ફોજના માણસો બ્રિટિશ રૈયતના હકો ભોગવે, પણ તેઓ થોડાક રાજ્યોની સત્તાથી બકાત થઇ શકશે નહિ.

૭. દીવાની સત્તા પોલીટીકલ એજંટ સાહેબને છે તે એટલીજ કે, સંસ્થાનોની કોર્ટોના હુકમનામાં જંગમ મિલકત ઉપર ટાંચ લાગુ થતાં અટકાવવા, અને લોકોને ખબર આપવી કે પોલીસના માણસો સાથે લેવડ દેવડ રાખે નહિ. મહેરબાન પોલીટીકલ અમલદારોની મંજુરી લીધા શિવાય દીવાની અદાલત, માણસ અથવા પગાર ઉપર અમલ કરી શકે નહિ. તેમ આ જરૂરનું છે કે બધી પ્રોસેસની બજવણી પોલીસ લાઇનમાં પોલીટીકલ અમલદારો મારફતે બજાવવી, અને જે પ્રમાણે ખાલસામાં નીયમ છે કે જેઓ ઉપર કરજને લીધે હુકમનામાં થયાં હોય તેઓને નોકરીથી બરતરફ કરવા તે નિયમ આ ફોજને લાગુ થશે.

૮. નવી પોલીસ ફોજની ગોઠવણ અમલમાં લાવવા યુરોપીયન આસીસ્ટંટની પાલણપુર એજન્સિમાં મંજુરી આપવામાં આવી છે, તે ઈ. સ. ૧૮૮૭ના સરકારી હુકમો મુજબ આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટ અને પોલીસના વધારાના આસીસ્ટંટ પોલીસ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટના નામથી ઓળખાય છે.

ડીસાની કેન્ટોનમેન્ટ પોલીસ, તા. ૨૪ મી જુલાઇ ૧૮૯૧ ના સરકારી ઠરાવ નંબર ૫૭૯૧ મુજબ ડીસાના મે. કેન્ટોનમેન્ટ માજીસ્ટ્રેટ સાહેબના અખત્યાર તળે મુકવામાં આવી છે.

૯. મહિકાંઠા અને પાલણપુર એજન્સિઓમાં પોલીસના કંટીજંટ ખરચ અને ભથ્થામાં

હીસાબી બાબત. પોલીટીકલ ડીપાર્ટમેન્ટના તા. ૨૩ મી જાન્યુઆરી ૧૮૯૩ ના ઠરાવ નંબર ૫૨૯ મુજબ નીચે જણાવેલા અમલદારોએ તે ઉપર મખલાસી કરવી.

મુસાફરી લવાજમના બીલ ઉપર...ઉત્તર પ્રાંતના મહેરબાન કમીશનર સાહેબ બહાદુર.

કપડાં હથિયાર સરંજામ	મે. પોલીસ ઇન્સપેકટર જનરલ સાહેબ.
નાનાં બાંધકામો અને રીપેર. બીજી જરૂરી ચીજો.	મે. પોલીટીકલ એજંટ સાહેબ.

પ્રેસીડેન્સી અને એજન્સિ પોલીસ વચ્ચે મુળ તફાવત.

૧૦. અગત્યનું ધોરણ એમાં એ છે કે એજન્સિ અને ખાલસા પોલીસ બંને એકજ છે, પણ એજન્સિ પોલીસને પોલીટીકલ એજંટોના હુકમ તળે પરરાજ્યમાં નોકરી કરવી પડે છે. જે કાયદા તળે તેઓ અમલ કરે છે તે કાયદો કાયદા બાંધનારી કાઉન્સીલે પસાર કરેલો નથી, પણ સત્તાધારી સરકારનો કાયદો બ્રિટિશ સરકારની સર્વોપરી સત્તા તરફથી મળેલો છે તેમ બ્રીટીશ રાજ્યની હદની બહાર પારકા રાજ્યો સાથે જે કોલકરારો થયા છે તે સત્તાની રૂહએ તેનો અમલ થાય છે. આ બે વચ્ચે તફાવત જે છે તે આ છે.

૧૧. હાલ પાલણપુર ઇમ્પીરિયલ પોલીસમાં ૯૨ સ્વારો અને ૨૨૫ પ્યાદા છે તેમાં ઇન્સપેકટર આવ પોલીસનો સમાસ થાય છે. સ્વારોમાં ૮૬ ઘોડાવાળા અને ૬ સાંઢણી સ્વારો છે. સ્વારોમાં એક સીનીયર દફેદાર જેને મહિને રૂ. ૪૦ અને ચાર જુનીયર દફેદાર જેઓને રૂ. ૩૫ દર માસે મળે છે તેમાં ઘોડાનો ખરચ આવી જાય છે. દરેક સ્વારને રૂ. ૧૦ પગારના અને ઘોડાના રૂ. ૨૦ મળે છે. પ્યાદામાં જુદા જુદા વર્ગો કરવામાં આવ્યા છે. એક પહેલા વર્ગના ચીફ કોન્સટેબલ રૂ. ૬૫ અને ચાર સેકન્ડ કલાસ ચીફ કોન્સટેબલ દરેકને રૂ. ૫૦ નો પગાર મળે છે. હેડ કોન્સટેબલમાં ચાર વર્ગ કરેલા છે. બે ફર્સ્ટ કલાસ હેડ કોન્સટેબલને રૂ. ૩૦ મળે છે, ૭ સેકન્ડ કલાસ હેડ કોન્સટેબલને દરમાસે રૂ. ૨૦, ૬ ત્રીજા વર્ગના હેડ કોન્સટેબલ દરેકને મહિને રૂ. ૧૫ અને ચોથા વર્ગના હેડ કોન્સટેબલો ૧૬ દરેકને દરમાસે રૂ. ૧૨ મળે છે. ૧૫ પહેલા વર્ગના કોન્સટેબલો દરેકને રૂ. ૧૦, ૧૭૩ કોન્સટેબલો દરેકને રૂ. ૯ પગાર મળે છે.

૧૨. માંહેના બંદોબસ્ત અને તાલીમ આપવાની બાબતમાં મે. સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ આવ પોલીસ જેઓ આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટ સાહેબ પણ છે તેઓને સત્તા છે, અને પોલીસ ફંડ, કપડાં અને બીજી સામગ્રી ઉપર મહેરબાન પોલીસ ઇન્સપેકટર જનરલ સાહેબની સત્તા છે.

૧૩. નામદાર સરકારની તા. ૨૪ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૦૮ ની ન્યાય ખાતા તરફની જાહેર ખબર નંબર ૧૦૨૬ થી મે. ડેપ્યુટી પોલીસ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ સાહેબને મહેરબાન પોલીસ સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ સાહેબને પોલીસને તાબામાં અને દેખરેખ રાખવા માટે મદદ કરવા નીમવામાં આવ્યા છે.

A SKECH OF THE VILLAGE POLICE.

THE ORIGIN OF THE VILLAGE POLICE.

1. The Kankrej Thana Circle comprises Jagirdars possessing very small jagirs and these were again subdivided among numerous shareholders. In fact the sub-division extends to even a pie share. Many of the Thakardas are Kolis as also their tenants—a tribe which was in the past and still is much addicted to thieving, cattle lifting &c and at one time these offences were very numerous in the Districts. To put down this state of affairs the Agency began to take over the direct control of the Village Police.

2. The Village Police Scheme was introduced into the Agency in the year 1879-80. Each Taluka had its separate village Police Fund and in Kankrej agreements were taken from some of the Village owners making them responsible for deficits if any in the funds of their villages. Formerly the Police Patels were appointed by the Political Agent on the recommendations of the District Deputy Assistant Political Agent and the Chokiats and Pagis by the District Deputy Assistant Political Agent on the advice of the Local Officers viz., the Thandars. The District Deputy Assistant Political Agent exercised a general control over the force. The Police cess was collected by the Police Patels generally at the rate of Rs. 1½ per family living separately. The Superintendent of Police now exercises full control over it.

REORGANIZATION OF THE VILLAGE POLICE.

3. It was in 1905 that Captain C. F. Harold for the first time pointed out the drawbacks in the organisation of this force and suggested several reforms. The old scheme was abolished altogether from 1st January 1906 and the management was handed over to the Assistant Political Agent on 1st April 1906.

The total strength of the village Police is 461 and the numbers of Police Patels, Pagis, and chokiats are as shewn below :—

	No.	Maximum.	Minimum.
Police Patels	49	Rs. 12	Rs. 5
Pagis	25	Rs. 7	Rs. 2
Chokiats	387	Rs. 6	Re. 1.

4. The revised scheme came in force in almost all the villages of the 5 Talukas on 1st July 1906. Under the new scheme the cess is levied as detailed in the margin from the occupants,

Rs. 1—8—0 per Pacca house.
Rs. 0–12—0 per hut. } but Vethias (those who perform forced labour) such as Barbers, Potters and Dheds are liable to pay the half cess i. e. Rs. 0–6–0 per dwelling house. The Jaghirdars are also subjected to the payment of the cess. This is not agreeable to them and has caused a practically unanimous complaint against the Police scheme. The amount of assessment leviable during the year 1907 is estimated to be Rs. 22,300/-. Under the old scheme the amount of the Police cess used to be deposited with the Potdars (Bankers) but under the revised one it is credited to the Personal Deposit.

5. The Village Police Patels generally perform the duty of collecting cess in addition to other miscellaneous work and the tracing of foot-prints of thieves and other suspected persons is the general duty of Pagis while the Chokiats perform the duty of watchmen.

The receipts during the year 1906–07 were Rs. 19,026–8–11 and expenditure Rs. 11,116–3–4.

વીલેજ પોલીસનો હેવાલ.

વીલેજ પોલીસનું મૂળ.

૧. કાંક્રેજ થાણા સરકલમાં જાગીરદારો ઘણી નાની જાગીરોના ધણીઓ છે, અને તેઓ વળી ઘણા ભાગદારોમાં વહેંચાએલા છે તે એટલે સુધી કે એક એક પાઇના ભાગદારો છે. ઘણા જાગીરદારો ઠાકરડા કોળીઓ છે અને તેના ભાહુતો પણ તેજ જાતના છે. એ જાત આગલા વખતમાં અને હાલ પણ ચોરી, ઢોરાં લઇ જવાં વિગેરેનો ધંધો કરે છે. એક વખત એ તાલુકામાં ઘણા ગુન્હા થતા હતા. આ જાતનો મામલો અટકાવવા ગામને લગતી પોલીસનો અખત્યાર એજન્સિએ લેવા શરૂ કર્યો.

૨. ઇ. સ. ૧૮૭૯–૮૦ માં એજન્સિમાં ગામોને લગતી પોલીસનો બંદોબસ્ત થયો. દરેક તાલુકામાં જુદી જુદી ગામને લગતી પોલીસને લગતું ફંડ છે, અને કાંક્રેજના કેટલાક ગામોના ધણીઓ પાસેથી કરાર કરી લીધામાં આવ્યો છે કે તેઓના ગામોમાં ખરચમાં ઘટ પડે તો તેઓ તે ઘટ પુરી કરી આપે. આગળ મે. ડીસ્ટ્રીકટ ડેપ્યુટી આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટ સાહેબ આ થાણદારોની ભલામણથી ગામોના પટેલો નીમતા. આ કોજ ઉપર મે. ડીસ્ટ્રીકટ ડેપ્યુટી આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટ સાહેબની સામાન્ય સત્તા હતી. પોલીસને લગતો કર જે કુટુંબો જુદાં રહેતાં હોય તેઓ પાસેથી દર કુટુંબે રૂ. ૧–૮–૦ પહેલો વસુલ કરતા.

AND TALUKDARS in the Palanpur Agency.

Population according to census of 1901. of each Town.	of each Taluka.	Estimated revenue of each Taluka.	Tribute to His Highness The Gaekwar.	Thana Varad or Establishment Falo.	Whether the custom of Primogeniture prevails or partition.	Remarks.
8		9	10	11	12	13
Bukoli 619	619 ...	300 ...	28-9-2 (Jama) 29-9-11 (Grass and Grain)	10-4-10 ...	Partition ...	
Shirvada 727	727 ...	400 ...	Nil ...	16-12-6 ...	Do. ...	Shirvada is under Japti owing to a dispute among the shareholders.
Runi 194	194 ...	80 ...	Nil ...	3-8-10 ...	Do. ...	
Shihori 1151	Sihori Thana & village 1221	800 ...	71-6-10 (Jama) 70-13-2 (Grass & Grain)	31-3-2 ...	Do. ...	
Akoli Navavas 695	695 ...	200 ...	Nil ...	8-10-11 (Thakardas of Akoli and Ogad Maharaj.	Do. ...	
Lunpnr 713	713 ...	1,300 ...	96-3-1 (Jama) 85-7-7 (Grass & Grain)	58-10-5 ...	Do. ...	
Sadarpur 537	537 ...	400 ...	20-15-5 (Jama) 14-6-2 (Grass & Grain)	16-2-5 ...	Do. ...	
Dasana vas 216	216 ...	250 ...	Nil ...	10-2-3 ...	Do. ...	
Samau Mota vas 1699	1699 ...	2500 ...	200-15-3 (Jama) 77-9-7 (Grass and Grain) (for Samau Mota vas and Samau Nana vas)	99-5-11 ...	Do. ...	
Samau Nana vas 448	448 ...	1200 ...		52-14-11 ...	Do. ...	
Anganwada 383	383 ...	500 ...	135-3-10 (Jama) 38-1-7 (Grass & Grain	19-12-10 ...	Do. ...	

TABULAR STATEMENT OF THE CHIEFS

No.	Name of State or Taluka.	Names.	Caste.	Class or Juris-diction.	Area in square miles of each Taluka.	Total Number of Towns and villages of each Taluka.
1	2	3	4	5	6	7
27	Raner. ...	1 Hajuji Dargaji. ... ... 2 Vajaji Harchandji. 3 Bhavaji Mulaji.	Palvi Thakore	Not fixed.	Not Surveyed.	1 ... ...
28	Indarmana.	1 Badaji Akhuji. ... ... 2 Galaji Ramaji.	Do ...	Do ...	Do ...	2 ... ...
29	Chembla ...	1 Nagha Joita ... ... 2 Jhuma Dewa.	Kapdi. ...	Do ...	Do ...	1 ... ...
30	Dew Darbar	Ogad Maharaj ... ... Kashinathji Guru. Munchhanathji.	Atit Nath.	Do ...	Do ...	4 ... ...
31	Khimana Khodla	1 Bhuptaji Malaji ... ... 2 Modaji Hansji. 3 Gamaji Bhawaji & others.	Palvi Thakarda	Do ...	Do ...	2 ... ...
32	Lhali, Amb-lun	1 Swami Gungapuri ... 2 Guroo Govindpuri	Atitpuri.	Do ...	Do ...	2 ... ...
33	Dungrasun...	1 Malaji Banaji ... 2 Bijalji Bhimaji and others.	Palvi Thakarda.	Do ...	Do ...	1 ... ...
34	Ranavada ...	1 Jama Vala ... 2 Gangaram Jiva 3 Lakhman Lalji and others	Odich Brahmin.	Do ...	Do ...	1 ... ...
35	Kakar ...	1 Vaghaji Galaji ... 2 Suraji Sartaji 3 Kanaji Hansji and others	Palvi Thakarda.	Do ...	Do ...	4 ... ...
36	Khodla ...	1 Thakore Gajuji Bhupatji & others. 1 Thakore Khanji Anandsingji 2 Samatsingji Bhupatsingji ... 3 Chimansingji Sardarsingji...	Koli Thakarda.	Do ...	Do ...	1 ... ...

AND TALUKDARS in the Palanpur Agency.

Population according to census of 1901.		Estimated revenue of each Taluka.	Tribute to His Highness The Gaekwar.	Thana Varad or Establishment Falo.	Whether the custom of Primogeniture prevails or partition.	Remarks.
of each Town.	of each Taluka.					
8		9	10	11	12	13
Raner 1052	1052 ...	1000 ...	191-6-10 (Jama) 137-15-1 (Grass and Grain).	45-4-10 ...	Partition ...	Raner is under Japti owing to a dispute among the share holders.
Indarmana 554	629 ...	400 ...	9-8-5 (Jama) 26-3-9 (Grass and Grain).	14-1-0 ...	Do ...	
Chembla 64	64... ...	32 ...	Nil ...	1-5-1 ...	Do ...	
Nathpura 531	925 ...	1000 ...	Nil ...	41-8-1 ...	Do ...	The Gadi is given to one of the disciples who is selected by the ruling Guru at the time of his death.
Khimana 981	1210 ...	800 ...	23-12-11 (Jama) 21-5-11 (Grass and Grain).	45-12-0 ...	Do ...	
Amblun 203	258 ...	200 ...	Nil ...	6-12-0 ...	Do ...	The Gadi is given to one of the disciples who is selected by the ruling Guru at the time of his death.
Dungrasan 297	297 ...	200 ...	Nil ...	3-13-5 ...	Do ...	Oghad Kashinathji of DevDarbar has a share in this village.
Ranavada 291	291 ...	250 ...	Nil ...	10-11-8 ...	Do ...	
Kakar 495	926 ...	700 ...	29-8-5 (Jama). 63-7-7 (Grass & Grain).	16-4-6 ...	Do ...	Thakore Godadsing of Thara has a share in this village.
Khodla 229	229 ...	100 ...	Nil ...	3-13-5. ...	Do ...	Khodla is Swang to Samani Pati of Khimana Thakore.

TABULAR STATEMENT OF THE CHIEFS

No.	Name of State or Taluka.	Names.	Caste.	Class or Jurisdiction.	Area in square miles of each Taluka.	Total Number of Towns and villages of each Taluka.
1	2	3	4	5	6	7
37	Deodar ...	1 Thakore Khanji Anandsingji 2 Samatsingji Bhupatsingji 3 Chimansingji Sardarsingji 4 Vajesingji Sardarsingji	Waghela Rajputs.	3rd class Magisterial powers Rs. 50 civil powers.	Not Surveyed.	25 ... ...
38	Terwada ...	1 Ratansingji Vaghjeekhan ... 2 Haiderkhan Jesarkhan 3 Sarjakhan Sherkhan 4 Umarkhan Padkhan 5 Talimkhan Achhukhan (minor).	Baloch ...	3rd class Magisterial powers but this power is not enjoyed.	Do ...	11 ... ...
39	Bhabhar Junavas ...	1 Partapsing Takhaji ... 2 Jawanji Ratansang 3 Bhagaji Vaghji 4 Ukaji Paragji 5 Abhaji Gajaji 6 Sadaji Jamaji 7 Dosaji Pathaji 8 Ranaji Dhanaji and others	Koli Thakor Palvi.	Nil ...	Do ...	12 ... ...
40	Forna ...	1 Kesarsing Hathiji ... 2 Chatarsing Heduji 3 Sherji Ambaji 4 Dhanji Sadoji	Waghela Rajput.	...	Do ...	7 ... ...
41	Bhabhar Navavas ...	1 Chandaji Dadaji ... 2 Khanji Dajuji 3 Gagaji Sagramji 4 Akheraj Hathiji. 5 Sendhaji Hiraji 6 Khodaji Anaji 7 Chatarsing Dansing	Koli Thakor Palvi.	...	Do ...	10 ... ...

AND TALUKDARS in the Palanpur Agency.

Population according to census of 1901.		Estimated revenue of each Taluka.	Tribute to His Highness The Gaekwar.	Thana Varad or Establishment Falo.	Whether the custom of Primogeniture prevails or partition.	Remarks.
of each Town.	of each Taluka.					
8		9	10	11	12	13
DEODAR TALUKA.						
Deodar 882	6036 ...	12214 ...	Nil ...	583–9–5 ...	Partition ...	The whole of the Deodar Jagir is under Government management owing to heavy debt. ½ Mojra, ½ Sasan, ½ Jesali, $\frac{3}{10}$ Niladar belong to Khanji's Jagir. ½ Jasali belongs to Samatsingji's Jagir. 25 viilages are under the Deodar Jagir and 18 are Majmu, so they are under the jnrisdiction of the Thandar. Rabia belongs to Khanji and Godadsingji of Thara.
Terwada 1523	5677 ...	10548–8–0 ...	Nil ...	482–6–9 ...	Do ...	Terwada is under management owing to the minority of Salimkhan.
Bhabhar 420	3228 ...	2644–8–0 ...	Nil ...	120–15–8 ...	Do ...	This Jagir is under Japti owing to indebtedness.
Korna 416	1796 ...	1485 ...	Nil ...	67–12–0 ..	Do ...	
Bhabhar Navavas 1105	2740 ...	1787 ...	Nil ...	81–11–10 ...	Do ...	This Jagir is under Japti owing to indebtedness.

TABULAR STATEMENT OF THE CHIEFS

No.	Name of State or Taluka.	Names.	Caste.	Class or Juris-diction.	Area in square miles of each Taluka.	Total Number of Towns and villages of each Taluka.
1	2	3	4	5	6	7
42	Makdala ...	1 Hathiji Himatsing ... 2 Nawaji Jalamsing	Waghela Rajput.	Not fixed.	Not Surveyed	5 ... ...
43	Jhalodha ...	1 Maghaji Nawaji ...	Do ...	Do ...	Do ...	3 ... ...
44	Vatam ...	1 Ladhaji Gajuji ... 2 Sherji Gajuji 3 Akhji Meghji 4 Arjanji Khemji 5 Khetaji Ladji 6 Jawansing Savaiji	Do ...	Do ...	Do ...	2 ... ...
45	Vasarda ...	1 Chatarsing Naranji ... 2 Sardarsing Maluji 3 Okhaji Valaji.	Do. ...	Do ...	Do ...	1 ... ...
46	Chibhda ...	1 Bhojaji Jethaji ... 2 Abhesingji Samatsingji. 3 Jadeji Nanibai.	Do ...	Do ...	Do ...	1 ... ...
47	Chatra ...	1 Desai Ramsi Abha ... 2 Kheta Rupsi. 3 Vaja Mesa.	Kanbi ...	Do ...	Do ...	2 ... ...
48	Dev ...	1 Natha Raja ... 2 Rabha Raja.	Kapdi ...	Do ...	Do ...	1 ...
49	Dhanakwada	1 Harising Sujaji ... 2 Amarsang Mulaji. 3 Andaji Bhaguji. 4 Naranji Bhavansangji.	Waghela Rajput.	Do ...	Do ...	2 ... ...
50	Duchakvada.	1 Amarsang Kalji ...	Do ...	Do ...	Do ...	2 ... ...
51	Golvi ...	1 Senghaji Vaghji ... 2 Khengarji Ajbaji. 3 Paragji Rajuji.	Waghela Rajput.	Do ...	Do ...	3 ... ...

AND TALUKDARS in the Palanpur Agency.

Population according to census of 1901.		Estimated revenue of each Taluka.	Tribute To His-Highness The Gaekwar.	Thana Varad or Establishment Falo.	Whether the custom of Primogeniture prevails or partition.	Remarks.
of each Town.	of each Taluka.					
8		9	10	11	12	13
Makdala 227	679 ...	1458-8-0 ...	Nil ...	65-14-6 ...	Partition ...	There is Japti over Makhanapadar owing to Boundary dispute between Makdala and Chalma and also on Makdala owing to indebtedness.
Jhalodha 255	469 ...	800 ...	Nil ...	36-9-5 ...	Do ...	
Vatam 475	555 ...	800 ..	Nil ...	36-9-4 ...	Do ...	
Varsarda 543	543 ...	325 ...	Nil ...	14-13-9 ...	Do ...	Vasarda is under Japti on account of a dispute among the shareholders.
Chibhda 429	429 ...	365 ...	Nil ...	16-11-1 ...	Do ...	
Chatra 287	287 ...	650 ...	4-8-0 as Ghas Dana to Tharad Thakore.	29-11-7 ...	Do ...	
156	156 ...	277-12-0 ...	Nil ...	12-11-3 ...	Do ...	
ak- 472	590 ...	525 ...	Nil ...	24-0-2 ...	Do ...	
ak- 508	667 ...	1146 ...	Nil ...	52-6-8 ...	Do ...	Duchakvada is un Japti on account the minority Kunvar.
vi 4	289 ...	411 ...	Nil ...	18-12-10 ...	Do ...	

TABULAR STATEMENT OF THE CHIEFS

No.	Name of State or Taluka.	Names.	Caste.	Class or Juris-diction.	Area in square miles of each Taluka.	Total Number of Towns and villages of each Taluka.
1	2	3	4	5	6	7
52	Niladar ...	1 Bhupatsang Maluji. ... 2 Sardarsang Tejmalji.	Waghela Rajput.	Not fixed.	Not Surveyed.	1 ... ...
53	Dhunsal ...	1 Khengarji Jetmalji ... 2 Maghji Achalsang. 3 Sardarsang Dansang.	Do ...	Do ...	Do ...	3 ... ...
54	Kaprupur ...	1 Mulaji Amraji. ... 2 Ambaji Saduji. 3 Dalaji Harkhaji. 4 Punjaji Ranaji.	Koli Thakarda.	Do ...	Do ...	1 ... ...
55	Kuvana ...	1 Kalji Manji. ... 2 Mobatsang Kasalsang.	Waghela Rajput.	Do ...	Do ...	1 ... ...
56	Vajapur Ju-navas.	1 Kesarsing Nathaji ... 2 Abhesang Manji	Vaghela Rajput.	Do ...	Do ...	1 ... ...
57	Bhatwar ...	1 Surajmal Pathuji ... 2 Jalamsang Hemraj.	Do. ...	Do ...	Do ...	1 ... ...
58	Chalwa ...	1 Mobatsang Padkhanji ...	Do. ...	Do ...	Do ...	1 ... ..
59	Sanadar ...	1 Barot Matam Mobatsang ... 2 Barot Bhema Bechar	Barot ...	Do ...	Do ...	1 .. ...
60	Malukpur ...	1 Barot Kana Avchal ... 2 Bechar Bhema 3 Ranchod Amba 4 Matam Saiba	Do. ...	Do ...	Do ...	1
61	Surana ...	1 Matadar Mulchand Govind... 2 Bhala Jagmal 3 Damar Madha 4 Vaga Bhagwan	Brahmin...	Do ...	Do ...	1
62	Ujanvada ...	1 Matadar Gangaram Virji ... 2 Mulji Mala	Do. ...	Do ...	Do ...	1
[illegible]	...wada ...	1 Matadar Jagannath Sagtha... 2 Mala Gungaram 3 Virbhan Kana 4 Mulji Dungar	Do. ...	Do ...	Do ...	1

AND TALUKDARS in the Palanpur Agency.

Population according to census of 1901.		Estimated revenue of each Taluka.	Tribute to His-Highness TheGaekwar.	Thana Varad or Establishment Falo.	Whether the custom of Primogeniture prevails or partition.	Remarks.
of each Town.	of each Taluka.					
8		9	10	11	12	13
Niladar 298	298 ...	348-12-10 ...	Nil ...	15-7-10 ...	Partition ...	
Dhunsal 283	526 ...	693 ...	Nil ...	31-11-0 ...	Do. ...	
Kaprupur 232	232 ...	166 ...	Nil ...	7-10-4 ...	Do. ...	The Kaprapur Jagir is under Japti owing to indebtedness.
Kuvana 198	198 ...	125	Nil ...	5-11-6 ...	Do. ...	
Vajapur 593	593 ...	448-8-0 ...	Nil ...	20-8-2 ...	Do. ...	
Bhatvar 434	434 ...	965 ...	Nil ...	47-2-1 ...	Do. ...	
Chalwa 392	392 ...	279-8-0 ...	Nil ...	12-12-7 ...	Do. ...	
Sanadar 76	76 ...	80 ...	Nil ...	3-10-7 ...	Do. ...	There is Japti over $\frac{1}{3}$ of Sanadar (of Bhema Bechar) owing to guaranteed debt.
Malukpur 183	183 ...	334 ...	Nil ...	15-4-4 ...	Do. ...	
Surana 362	362 ...	500 ...	Nil ...	22-13-10 ...	Do. ...	
Ujanvada 192	192 ...	500 ...	Nil ...	22-13-10 ...	Do ...	
Delvada 205	205 ...	200 ...	Nil ...	9-2-4 ...	Do ...	

TABULAR STATEMENT OF THE CHIEFS

No.	Name of State or Taluka.	Names.	Caste.	Class or Jurisdiction.	Area in square miles of each Taluka.	Total Number of Towns and villages of each Taluka.
1	2	3	4	5	6	7
64	Mithi Paldi.	1 Jagaji Padkhanji ... 2 Maghaji Ramaji 3 Bhojaji Nathaji	Waghela Rajput	Not fixed.	Not Surveyed.	1 ... ...
65	Panvi ...	1 Gaga Petha ... 2 Esam Meghraj	Gadhvi ...	Do ...	Do. ...	2 ... ...
66	Mojru ...	1 Hariji Umaji ...	Koli Thakarda.	Do ...	Do. ...	1 ... ...
67	Kareli ...	1 Anopji Chelaji ...	Do. ...	Do ...	Do. ...	1 ... ...
68	Oghadpura...	1 Maharaj Kashinathji ..	Atit ...	Do ...	Do. ...	1 ... ...
69	Ganjisar ...	1 Pirsaheb of Gotarka ...	Fakir ...	Do :	Do. ...	½Ganjisar
70	Gangun ...	1 Ada Khengar & others ...	Koli ...	Do ...	Do. ...	1 ... ...
71	Varahi ...	1 Malek Jorawarkhan Umarkhan ...	Malek Mohomedan. ...	3rd class Magisterial powers.	Do. ...	10 ... ...
72	Do. ...	1 Malek Muridkhan Rawaji...	Do. ...	Do ...	Do. ...	3 ... ...
	Do. ...	1 Kesrani Malek Jivankhan Karimkhan 2 Bhimjikhan Mulukhan 3 Ranbai widow of Keesrani Akheraj	Do. ...	Nil ...	Do. ...	3 ... ...
[illegible]4	Do. ...	1 Gajiani Malek Gazikhan Sahebkhan 2 Bahadarkhan Panchaji	Do. ...	Do ...	Do. ...	... ...
[illegible]	Do. ...	1 Sumrani Malek Hamirkhan and others 2 Malek [illegible]haji Je-th[illegible]	Do. ...	Do ...	Do. ...	1 ... ...

AND TALUKDARS in the Palanpur Agency.

Population according to census of 1901.		Estimated revenue of each Taluka.	Tribute to His Highness The Gaekwar.	Thana Varad or Establishment Falo.	Whether the custom of Primogeniture prevails or partition.	Remarks.
of each Town.	of each Taluka.					
8		9	10	11	12	13
Mithi Paldi 550	550 ...	750 ...	Nil ...	34-4-9 ...	Partition ...	
Panvi 72	189 ...	250 ...	Nil ...	11-6-11 ...	Do ...	
Mojru 371	371 ...	325-8-0 ...	Nil ...	14-14-2 ...	Do ...	½ of Mojru belongs to Khanji of Deodar.
Karela 73	73 ...	68-0-0 ...	Nil ...	3-2-0 ...	Do. ...	
Oghad-pura 71	71 ...	91-0-0 ...	Nil ...	4-2-7 ...	Do ...	
Ganjisar 203	203 ...	312-8-0 ...	Nil ...	15-10-8 ...	Do ...	
Gangun 195	195 ...	60 ...	Nil ...	2-11-10 ...	Do ...	
VARA[illegible]KA.						
Va[illegible]	[illegible]	[illegible]	Nil ...	538-9-0 ...	Do ..	
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible] ...	288-6-7 ...	Do ...	Malek Muridkhan's Estate is under Japti owing to minority.
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	151-9-2 ...	Do ...	The Kesrani Jagir is under Japti owing to indebtedness.
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]-1-0 ...	Do ...	
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]2-0 ...	Do ...	

TABULAR STATEMENT OF THE CHIEFS

No.	Name of State or Taluka.	Names.	Caste.	Class or Juris-diction.	Area in square miles of each Taluka.	Total Number of Towns and villages of each Taluka.
1	2	3	4	5	6	7
76	Korda ...	1 Malek Dariakhan Badarkhan 2 Ratanbai wife of Haranji Lakhaji 3 Badarkhan Maluji 4 Nathaji Gujatkhan	Mohome-dan.	Not fixed.	Not Surveyed.	5 ... ...
77	Gadha ...	1 Totukhan Meghrajji ... 2 Ravaji Khetaji 3 Hamirkhan Sahebkhan 4 Jethaji Jesalkhan	Do. ...	...	...	2 ... ...
78	Zundada ...	1 Jivankhan Sarifkhan ... 2 Meghrajji Rajukhan 3 Lalaji Jesarkhan 4 Daji Jetha guardian of minor Gadhvi Harising Gaja.	Do. ... Gadhvi Hindu.	...	...	$\frac{2}{3}$ ... ... $\frac{1}{3}$ ... ...
79	Zekda ...	1 Pirkhan Bhojaji ... 2 Hirbai widow of Sadkhan 3 Sahebkhan Vaghaji	Mohome-dan.	...	...	2 ... ...
80	Koliwada ...	1 Sahebkhan Raghaji ... 2 Kalaji Mulukhan 3 Kamabai widow of Piroj-khan Dalaji 4 Jalamsing Alamkhan 5 Dewaji Kesarkhan	Do. ...	...		1 ... ...
81	Chaturpura..	1 Pirkhan Bhavaji ... 2 Salemkhan Bhavaji 3 Badarkhan Bijalkhan 4 Bhojaji Vajaji	Do.			
82	Daisar ...	1 Dolaji Asaji ... 2 Pirkhan Mohomedkhan				
83	Daldi ...	1 Ramaji Nathaji ...				
84	Bamnoli ...	1 Rawaji Dalaji .. 2 Karsanji Meghrajji & other				
85	Gokhatar ...	Maleks of 1 Tharani Pati 2 Serani Pati 3 Lakhani Pati 4 Swarani Pati 5 Tunglani Pati				

AND TALUKDARS in the Palanpur Agency.

Population according to census of 1901. of each Town.	Population according to census of 1901. of each Taluka.	Estimated revenue of each Taluka.	Tribute to His Highness The Gaekwar.	Thana Varad or Establishment Falo.	Whether the custom of Primo-geniture prevails or partition.	Remarks.
8		9	10	11	12	13
Korda 723	985 ...	1625 ...	Nil ...	63-11-0 ...	Partition ...	Of these five villages Nathaji Gujarkhan has his one swang village called Tetarwa
				52-10-0 ...		
		1625 ...				
		200 ...		7-12-0 ...		
		600 ...	...	22-4-0 ...		
Gadha 208	317 ...	770 ...	Nil ...	28-7-2 ...	Do ...	
		1525 ...		56-4-0 ...		
		595 ...		22-1-2 ...		
		605-8-0 ...		22-8-11 ...		
Zundada 368	368 ...	1367-5-0 ...	Nil ...	50-5-9 ...	Do ...	
		360 ...	...	13-9-7 ...		
Zekda 573	612 ...	1061-12-0 ...	Nil ...	39-2-2 ...	Do ...	
		1110 ...		40-14-10 ...		
		948 ...		34-15-8 ...		
Koli vada 517	517 ...	869 ...	Nil ...	32-1-9 ...	Do ...	
		772 ...		28-8-6 ...		
		372-8-0 ...		13-10-1 ...		
		450 ...		16-9-6 ...		
		367 ...		13-10-8 ...		
	...	335-8-0 ...	Nil ...	12-5-8 ...	Do ...	
		130-4-0 ...		4-13-10 ...		
		76-12-0 ...		2-12-9 ...		
Daisar 180	180 ...	110 ...	Nil ...	5-9-7 ...	Do ...	The Daisar ½ Jagir is under Japti owing to indebtedness.
Daldi 172	172 ...	900 ...	Nil ...	33-3-0 ...	Do ...	
Bamnoli 226	733 ...	2380-0-0 ...	Nil ...	87-11-9 ...	Do ...	The shares of Hebatkhan and Dajaji of Bamnoli Jagir are under Japti owing to minority.
		65		2-6-11 ...		
Gokhatar 740 Lunkhan 24	764 ...	750 ...	Nil ...	26-11-6 ...	Do ...	
		650 ...		23-15-6 ...		
		625 ...		23-0-6 ..		
		600 ...		33 ...		
		600 ...		33-3-0 ...		

TABULAR STATEMENT OF THE CHIEFS

No.	Name of State or Taluka.	Names.	Caste.	Class or Jurisdiction.	Area in square miles of each Taluka.	Total Number of Towns and villages of each Taluka.
1	2	3	4	5	6	7
86	Indarva Juna Vas.	1 Malek Kalaji Mohomedkhan	Mohomedan.	Not fixed.	Not Surveyed.	1 ... ...
87	Inderva Nava Vas.	1 Kolis of Inderva Gaga Mahadev &c.	Hindu ...	...	...	1 ... ...
88	Tanvad ...	1 Malek UmarkhanSalomkhan	Mohomedan.	...	...	1 ... ...
89	Chichodra ...	1 Malek Karimkhan Kanjikhan.	Do. ...	...	...	1 ... ...
90	Sedav ...	1 Malek Pirkhan Pachan ...	Do. ...	...	...	1 ... ...
91	Sidhada ...	1 Jesang Duda ... 2 Dungar Devraj 3 Sidhadia Jivan Mansang	Rahuma ...	...	...	½ ... ...
92	Lodra Undi.	1 Pirsaheb Nooralishaw. Taleb of Gulgarshaw of Gotarka...	Pir Mohomedan.	...	...	2 ... ...
93	Amrapur ...	1 Jadeja Devisingji of Santalpur.	Jadeja Rajput.	...	...	1 ... ...
94	Daigamda ...	1 Merji Modji of Nada ...	Do. ...	...	...	$\frac{2}{5}$ ... ...
95	Suigam ...	1 Chatrani Surajmal Pathuji...	Chuvan Rajput.	...	...	Dudhvar Kumbhakha 1 Suigam $\frac{1}{6}$ Hirpura $\frac{1}{6}$ Devpura $\frac{1}{6}$ Nadabet $\frac{1}{3}$

AND TALUKDARS in the Palanpur Agency.

Population according to census of 1901.		Estimated revenue of each Taluka.	Tribute to His-Highness The Gaekwar.	Thana Varad or Establishment Falo.	Whether the custom of Primogeniture prevails or partition.	Remarks.
of each Town.	of each Taluka.					
8		9	10	11	12	13
Inderva Junavas 191	191 ...	300 ...	Nil ...	3-6-5 ...	Partition ...	
Inderva Navavas 231	231 ...	100 ...	Nil ...	5-8-6 ...	Do ...	
Tanvad 310	310 ...	95 ...	Nil ...	3-8-2 ...	Do ...	
Chichodra 311	311 ...	600 ...	Nil ...	22-2-0 ...	Do ...	
Sedav 232	232 ...	895 ...	5-0-0 Jama to Tharad Thakore.	33-3-0 ...	Do ...	
Sidhada 372	372 ...	300 ... 200 ... 200 ...	Nil ...	11-1-0 ... 7-6-0 ... 7-6-0 ...	Do ...	
Lodra 430	549 ...	540 in Lodra. 230 in Undi...	Nil ...	28-12-7 ... 5-14-4 ...	Do ...	The Pirsahib had a $\frac{1}{2}$ share in Lodra, $\frac{1}{2}$ in Ganjisar $\frac{25}{64}$ in Undi, Malek Jorawarkhan had $\frac{1}{2}$ share in Lodra, Larjakhan and Nasratkhan of Tervada had $\frac{1}{2}$ share in Ganjisar, H. H. of Radhanpur had $\frac{15}{64}$ share in Undi and Gajiani Maleks of Varahi had $\frac{3}{8}$ share in Undi.
Amrapur 379	379 ...	750 ...	51 Jama to Radhanpur.	27-10-6 ...	Do ...	
Daigamda 90	90 ...	225 ...	Nil ...	8-4-9 ...	Do ...	
WAO TALUKA.						
Suigam 271	945 ...	2376-4-3 ...	Nil ...	108-6-8 ...	Do ...	

TABULAR STATEMENT OF THE CHIEFS

No.	Name of State or Taluka.	Names.	Caste.	Class or Juris-diction.	Area in square miles of each Taluka.	Total Number of Towns and villages of each Taluka.
1	2	3	4	5	6	7
96	Suigam ...	1 Narsingji Bhupatsingji ...	Chuvan Rajput.	Not fixed.	Not Surveyed.	Suigam $\frac{1}{2}$ Chala 1 Simbala 1 Hirpura $\frac{1}{2}$ Devpura $\frac{1}{2}$ Bhardva $\frac{1}{2}$ Nadabet $\frac{1}{3}$
97	„ ...	1 Maluji Nathaji ...	Do. ...	...	...	Suigam $\frac{1}{3}$ Hirpura $\frac{1}{3}$ Devpura $\frac{1}{3}$ Nadabet $\frac{1}{3}$ Bhardva $\frac{1}{2}$ Padan 1
98	Koreti ...	1 Kantaji Dewrajji ...	Gadhvi ...	...	...	1 ... ...
99	Mamana ...	1 Bechar Rajsi ...	Do. ...	...	...	1 ... ...
100	Jelana ...	1 Naranji Chelaji 2 Khodaji Bharaji 3 Neganji Kayaji ...	Chohan Rajput.	...	...	1 ... ...
101	Nalodar ...	1 Kalji Sataji ...	Do. ...	...	...	1 ... ...
102	Golap ...	1 Trikma Randhar ...	Solunki ...	...	...	1 ... ...
103	Nesda ...	1 Dargha Vana ...	Do. ...	...	...	1 ... ...
104	Radosan ...	1 Bhupatsang Punjaji 2 Bhupatsang Karanji 3 Khengarji Abhesing 4 Ramaji Bhimaji ...	Do. ...	...	...	2 ... ...
	Asara Vas ...	1 Mula Nogan ...	Sunvar Rajput.	...	...	1 ... ...
	Village	1 Khemji Pathuji ...	Chuhan Rajput.	...	...	1 ... ...

AND TALUKDARS in the Palanpur Agency.

Population according to census of 1901.		Estimated revenue of each Taluka.	Tribute To His-Highness The Gaekwar.	Thana Varad or Establishment Falo.	Whether the custom of Primogeniture prevails or partition.	Remarks.
of each Town.	of each Taluka.					
8		9	10	11	12	13
Suigam 812	1960 ...	2917-4-10 ...	...	133-1-7 ...	Partition ...	Village Chala pays Jama to Tharad Thakore but the amount is not ascertained owing to dispute.
Suigam 542	1433 ...	2215-13-11...	Nil ...	101-1-7 ...	Do. ...	
Koreti 352	352 ...	569-10-7 ...	Nil ...	25-15-10 ...	Do. ...	
Mamana 158	158 ...	353-4-0 ...	Nil ...	16-1-10 ...	Do. ...	
Jelana 405	405 ...	117-9-9 ... 125-13-2 ... 253-3-7 ...	Nil ...	5-5-9 ... 5-11-1 ... 11-8-9 ...	Do. ...	
Nalodar 104	104 ...	226-3-2 ...	Nil ...	10-5-1 ...	Do. ...	
Golap 221	221 ...	156-9-7 ...	Nil ...	7-2-3 ...	Do. ...	
Nesda 401	401 ...	160-6-10 ...	Nil ...	7-5-1 ...	Do. ...	
Radosan 210	261 ...	105-13-9 ... 105-13-9 ... 105-13-9 ... 105-13-9 ...	Nil ...	} 19-5-2 ...	Do. ...	
Asara-vas 391	391 ...	110-5-2 ...	Nil ...	5-0-5 ...	Do. ...	
Asara 514	514 ...	872-10-9 ...	Nil ...	39-13-0 ...	Do ...	

TABULAR STATEMENT OF THE CHIEFS

No.	Name of State or Taluka.	Names.	Caste.	Class or Jurisdiction.	Area in square miles of each Taluka.	Total Number of Towns and villages of each Taluka.
1	2	3	4	5	6	7
107	Dhima ...	1 Sarupsang Hathisang ... 2 Khusalsang Sherji & others.	Chuvan Rajput.	Not fixed.	Not Surveyed	7 ... ...
108	Achhava ...	1 Vakhatsang Arjanji ... 2 Bhupatsang Kesarsang 3 Samatsang Sataji	Do. ...	...	...	4 ... ...
109	Dharadhra ..	1 Surajmal Dosaji ...	Do. ...	...	...	3 ... ...
110	Dhanana ...	1 Vajeraj Dansangji ...	Do. ...	...	...	2 ... ...
111	Sapreda ...	1 Chamansang Jivaji ...	Do. ...	...	...	1 ... ...
112	Jordiali ...	1 Bhupatsang Chelji ...	Do. ...	...	...	1 ... ...
113	Dodgam ...	1 Swami Rabhabharthi Shankerbharthi.	Swami ...	...	...	1 ... ...
114	Rachhena ...	1 Amarsang Khengarji ...	Chohan Rajput.	...	...	1 ... ...
115	Benap ...	1 Bhagwanji Jaswantsingji ... 2 Bharaji Chatarsing	Do. ...	...	...	2 ... ...

AND TALUKDARS in the Palanpur Agency.

Population according to census of 1901.		Estimated revenue of each Taluka.	Tribute to His-Highness TheGaekwar.	Thana Varad or Establishment Falo.	Whether the custom of Primogeniture prevails or partition.	Remarks.
of each Town.	of each Taluka.					
8		9	10	11	12	13
Bukna 525	937 ...	938-4-8 ... 302-8-8 ... 164-12-4 ... 137-12-2 ...	Rs. 40 Jama to Tharad by Fangdi.	42-13-0 ... 13-12-11 ... 7—9—3 ... 6—4—7 ...	Partition ...	Fangdi is swang to Thakore Ratansing.
Golgam 440	440 ...	165-9-0 ... 165-9-0 ...	Nil ...	15—1—9 ...	Do ...	
Lodrani 120	120 ...	91-15-7 ...	Rs55Jama to Wao Ranaji.	8—12—2 ...	Do ...	
Kareli 325	325 ...	295-11-9 ... 295-11-9 ...	Nil ...	26—15—8 ...	Do. ...	
Balotri 432	432 ...	319-10-10 ... 192-7-8 ...	Nil ...	14—9—4 ... 8—12—6 ...	Do ...	
Kanothi 485	485 ...	89-4-0 ... 77-9-4 ... 77-9-4 ... 91-7-11 ... 91-7-11 ...	Nil ...	4—1—1 ... } 7—1—3 ... } 8—5—7 ...	Do ...	
SANTALPUR TALUKA.						
Santalpur 1273 Kalanpur 107 Vahuva 878 Par 233 Gadhsai 357 Babra195 Charanka 169	3201 ...	3345 ...	Rs. 19 to Radhanpur	176 ...	Do ..	Of these Kalanpur & Gadhsai are swang villages and the rest are Majmu and the Adesar Thakor enjoys the 3rd class Magisterial power in his village of Gadhsai only.
Santalpur Kalgaria 43 Chhansara 140 Dhokavada 334 Ranmalpur 160 Par. Garamdi 230 Eval 135 Charanka. Vahuva.	992 ...	3695 ...	Nil ...	185 ...	Do ...	Ranmalpur is the only swang village.

	સેંકડે સાત ટકા.							સેંકડે સાડાસાત ટકા.						
રકમ.	એક દીવસ.				એક માસ.			એક દીવસ.				એક માસ.		
રૂપીઆ.	રૂ.	આ	પા.	દસાંસ.	રૂ.	આ	પા.	રૂ.	આ	પા.	દસાંસ.	રૂ.	આ	પા.
૫૦	...	...	૧	૮૪૧	...	૪	૮	...	...	૧	૯૭૨	...	૫	...
૧૦૦	...	...	૩	૬૮૨	...	૯	૪	...	...	૩	૯૪૫	...	૧૦	...
૨૦૦	...	...	૭	૩૬૪	૧	૨	૮	...	...	૭	૮૯૦	૧	૪	...
૩૦૦	...	...	૧૧	૦૪૬	૧	૧૨	...	...	...	૧૧	૮૩૫	૧	૧૪	...
૪૦૦	...	૧	૨	૭૨૮	૨	૫	૪	...	૧	૩	૭૮૦	૨	૮	...
૫૦૦	...	૧	૬	૪૧૦	૨	૧૪	૮	...	૧	૭	૭૨૬	૩	૨	...
૬૦૦	...	૧	૧૦	૦૯૩	૩	૮	...	...	૧	૧૧	૬૭૧	૩	૧૨	...
૭૦૦	...	૨	૧	૭૭૫	૪	૧	૪	...	૨	૩	૬૧૬	૪	૬	...
૮૦૦	...	૨	૫	૪૫૭	૪	૧૦	૮	...	૨	૭	૫૬૧	૫	...	...
૯૦૦	...	૨	૯	૧૩૯	૫	૪	...	...	૨	૧૧	૫૦૬	૫	૧૦	...
૧,૦૦૦	...	૩	...	૮૨૧	૫	૧૩	૪	...	૩	૩	૪૫૨	૬	૪	...
૨,૦૦૦	...	૬	૧	૬૪૩	૧૧	૧૦	૮	...	૬	૬	૯૦૪	૧૨	૮	...
૩,૦૦૦	...	૯	૨	૪૬૫	૧૭	૮	...	...	૯	૧૦	૩૫૬	૧૮	૧૨	...
૪,૦૦૦	...	૧૨	૩	૨૮૭	૨૩	૫	૪	...	૧૩	૧	૮૦૮	૨૫	...	...
૫,૦૦૦	...	૧૫	૪	૧૦૯	૨૯	૨	૮	૧	...	૫	૨૬૦	૩૧	૪	...
૬,૦૦૦	૧	૨	૪	૯૩૧	૩૫	...	...	૧	૩	૮	૭૧૨	૩૭	૮	...
૭,૦૦૦	૧	૫	૫	૭૫૩	૪૦	૧૩	૪	૧	૭	...	૧૬૪	૪૩	૧૨	...
૮,૦૦૦	૧	૮	૬	૫૭૫	૪૬	૧૦	૮	૧	૧૦	૩	૬૧૬	૫૦	...	...
૯,૦૦૦	૧	૧૧	૭	૩૯૭	૫૨	૮	...	૧	૧૩	૭	૦૬૮	૫૬	૪	...
૧૦,૦૦૦	૧	૧૪	૮	૨૧૯	૫૮	૫	૪	૨	...	૧૦	૫૨૦	૬૨	૮	...
૨૦,૦૦૦	૩	૧૩	૪	૪૩૮	૧૧૬	૧૦	૮	૪	૧	૯	૦૪૦	૧૨૫	...	...
૩૦,૦૦૦	૫	૧૨	...	૬૫૭	૧૭૫	...	...	૬	૨	૭	૫૬૦	૧૮૭	૮	...
૪૦,૦૦૦	૭	૧૦	૮	૮૭૬	૨૩૩	૫	૪	૮	૩	૬	૦૮૦	૨૫૦	...	...
૫૦,૦૦૦	૯	૯	૫	૦૯૫	૨૯૧	૧૦	૮	૧૦	૪	૪	૬૦૦	૩૧૨	૮	...
૬૦,૦૦૦	૧૧	૮	૧	૩૧૫	૩૫૦	...	...	૧૨	૫	૩	૧૨૦	૩૭૫	...	...
૭૦,૦૦૦	૧૩	૬	૯	૫૩૪	૪૦૮	૫	૪	૧૪	૬	૧	૬૪૦	૪૩૭	૮	...
૮૦,૦૦૦	૧૫	૫	૫	૭૫૩	૪૬૬	૧૦	૮	૧૬	૭	...	૧૬૦	૫૦૦	...	...
૯૦,૦૦૦	૧૭	૪	૧	૯૭૨	૫૨૫	...	...	૧૮	૭	૧૦	૬૮૦	૫૬૨	[illegible]	[illegible]
૧,૦૦,૦૦૦	૧૯	૨	૧૦	૧૯૧	૫૮૩	૫	૪	૨૦	૮	૯	૨૦૦	૬૨૫	[illegible]	[illegible]

રકમ.	સેંકડે આઠ ટકા. એક દીવસ.				સેંકડે આઠ ટકા. એક માસ.			સેંકડે સાડાઆઠ ટકા. એક દીવસ.				સેંકડે સાડાઆઠ ટકા. એક માસ.		
રૂપીઆ.	રૂ.	આ	પા.	દશાંસ.	રૂ.	આ	પા.	રૂ.	આ	પા.	દશાંસ.	રૂ.	આ	પા.
૫૦	...	...	૨	૧૦૪	...	૫	૪	...	...	૨	૨૩૫	...	૫	૮
૧૦૦	...	...	૪	૨૦૮	...	૧૦	૮	...	...	૪	૪૭૧	...	૧૧	૪
૨૦૦	...	...	૮	૪૧૬	૧	૫	૪	...	...	૮	૯૪૨	૧	૬	૮
૩૦૦	...	૧	...	૬૨૪	૨	...	...	...	૧	૧	૪૧૩	૨	૨	...
૪૦૦	...	૧	૪	૮૩૨	૨	૧૦	૮	...	૧	૫	૮૮૫	૨	૧૩	૪
૫૦૦	...	૧	૯	૦૪૧	૩	૫	૪	...	૧	૧૦	૩૫૬	૩	૮	૮
૬૦૦	...	૨	૧	૨૪૯	૪	...	...	...	૨	૨	૮૨૭	૪	૪	...
૭૦૦	...	૨	૫	૪૫૭	૪	૧૦	૮	...	૨	૭	૨૯૮	૪	૧૫	૪
૮૦૦	...	૨	૯	૬૬૫	૫	૫	૪	...	૨	૧૧	૭૬૯	૫	૧૦	૮
૯૦૦	...	૩	૧	૮૭૩	૬	...	...	...	૩	૪	૨૪૧	૬	૬	...
૧,૦૦૦	...	૩	૬	૦૮૨	૬	૧૦	૮	...	૩	૮	૭૧૨	૭	૧	૪
૨,૦૦૦	...	૭	...	૧૬૪	૧૩	૫	૪	...	૭	૫	૪૨૪	૧૪	૨	૮
૩,૦૦૦	...	૧૦	૬	૨૪૬	૨૦	...	...	...	૧૧	૨	૧૩૬	૨૧	૪	...
૪,૦૦૦	...	૧૪	...	૩૨૮	૨૬	૧૦	૮	...	૧૪	૧૦	૮૪૯	૨૮	૫	૪
૫,૦૦૦	૧	૧	૬	૪૧૦	૩૩	૫	૪	૧	૨	૭	૫૬૧	૩૫	૬	૮
૬,૦૦૦	૧	૫	...	૪૯૩	૪૦	...	...	૧	૬	૪	૨૭૩	૪૨	૮	...
૭,૦૦૦	૧	૮	૬	૫૭૫	૪૬	૧૦	૮	૧	૧૦	...	૯૮૬	૪૯	૯	૪
૮,૦૦૦	૧	૧૨	...	૬૫૭	૫૩	૫	૪	૧	૧૩	૯	૬૯૮	૫૬	૧૦	૮
૯,૦૦૦	૧	૧૫	૬	૭૩૯	૬૦	...	...	૨	૧	૬	૪૧૦	૬૩	૧૨	...
૧૦,૦૦૦	૨	૩	...	૮૨૧	૬૬	૧૦	૮	૨	૫	૩	૧૨૩	૭૦	૧૩	૪
૨૦,૦૦૦	૪	૬	૧	૬૪૩	૧૩૩	૫	૪	૪	૧૦	૬	૨૨૬	૧૪૧	૧૦	૮
૩૦,૦૦૦	૬	૯	૨	૪૬૫	૨૦૦	...	...	૬	૧૫	૯	૩૬૯	૨૧૨	૮	...
૪૦,૦૦૦	૮	૧૨	૩	૨૮૭	૨૬૬	૧૦	૮	૯	૫	...	૪૯૨	૨૮૩	૫	૪
૫૦,૦૦૦	૧૦	૧૫	૪	૧૦૯	૩૩૩	૫	૪	૧૧	૧૦	૩	૬૧૫	૩૫૪	૨	૮
૬૦,૦૦૦	૧૩	૨	૪	૯૩૧	૪૦૦	...	...	૧૩	૧૫	૬	૭૩૮	૪૨૫	...	...
૭૦,૦૦૦	૧૫	૫	૫	૭૫૩	૪૬૬	૧૦	૮	૧૬	૪	૯	૮૬૧	૪૯૫	૧૩	૪
૮૦,૦૦૦	૧૭	૮	૬	૫૭૫	૫૩૩	૫	૪	૧૮	૧૦	...	૯૮૪	૫૬૬	૧૦	૮
૯૦,૦૦૦	૧૯	૧૧	૭	૩૯૭	૬૦૦	...	...	૨૦	૧૫	૪	૧૦૭	૬૩૭	૮	...
૧,૦૦,૦૦૦	૨૧	૧૪	૮	૨૧૯	૬૬૬	૧૦	૮	૨૩	૪	૭	૨૩૦	૭૦૮	૫	૪

રકમ.	સેંકડે નવ ટકા.							સેંકડે સાડાનવ ટકા.						
	એક દીવસ.				એક માસ.			એક દીવસ.				એક માસ.		
રૂપીઆ.	રૂ.	આ	પા.	દસૌંસ.	રૂ.	આ	પા.	રૂ.	આ	પા.	દસૌંસ.	રૂ.	આ	પા.
૫૦	...	...	૨	૩૬૭	...	૬	...	...	...	૨	૬૩૦	...	૬	૮
૧૦૦	...	...	૪	૭૩૪	...	૧૨	...	...	...	૫	૨૬૦	...	૧૩	૪
૨૦૦	...	...	૯	૪૬૮	૧	૮	...	...	...	૧૦	૫૨૦	૧	૧૦	૮
૩૦૦	...	૧	૨	૨૦૨	૨	૪	...	...	૧	૩	૭૮૦	૨	૮	...
૪૦૦	...	૧	૬	૯૩૬	૩	...	...	...	૧	૯	૦૪૧	૩	૫	૪
૫૦૦	...	૧	૧૧	૬૭૧	૩	૧૨	...	...	૨	૨	૩૦૧	૪	૨	૮
૬૦૦	...	૨	૪	૪૦૫	૪	૮	...	...	૨	૭	૫૬૧	૫	...	...
૭૦૦	...	૨	૯	૧૩૯	૫	૪	...	...	૩	...	૮૨૧	૫	૧૩	૪
૮૦૦	...	૩	૧	૮૭૩	૬	...	...	...	૩	૬	૦૮૨	૬	૧૦	૮
૯૦૦	...	૩	૬	૬૦૮	૬	૧૨	...	...	૩	૧૧	૩૪૨	૭	૮	..
૧,૦૦૦	...	૩	૧૧	૩૪૨	૭	૮	...	...	૪	૪	૬૦૨	૮	૫	૪
૨,૦૦૦	...	૭	૧૦	૬૮૪	૧૫	...	...	...	૮	૯	૨૦૫	૧૬	૧૦	૮
૩,૦૦૦	...	૧૧	૧૦	૦૨૭	૨૨	૮	...	...	૧૩	૧	૮૦૮	૨૫	...	...
૪,૦૦૦	...	૧૫	૯	૩૬૯	૩૦	...	...	૧	૧	૬	૪૧૦	૩૩	૫	૪
૫,૦૦૦	૧	૩	૮	૭૧૨	૩૭	૮	...	૧	૫	૧૧	૦૧૩	૪૧	૧૦	૮
૬,૦૦૦	૧	૭	૮	૦૫૪	૪૫	...	...	૧	૧૦	૩	૬૧૬	૫૦	...	...
૭,૦૦૦	૧	૧૧	૭	૩૯૭	૫૨	૮	...	૧	૧૪	૮	૨૧૯	૫૮	૫	૪
૮,૦૦૦	૧	૧૫	૬	૭૩૯	૬૦	...	...	૨	૩	...	૮૨૧	૬૬	૧૦	૮
૯,૦૦૦	૨	૩	૬	૦૮૨	૬૭	૮	...	૨	૭	૫	૪૨૪	૭૫	...	...
૧૦,૦૦૦	૨	૭	૫	૪૨૪	૭૫	...	...	૨	૧૧	૧૦	૦૨૭	૮૩	૫	૪
૨૦,૦૦૦	૪	૧૪	૧૦	૮૪૯	૧૫૦	...	...	૫	૭	૮	૦૫૪	૧૬૬	૧૦	૮
૩૦,૦૦૦	૭	૬	૪	૨૭૩	૨૨૫	...	...	૮	૩	૬	૦૮૨	૨૫૦	...	...
૪૦,૦૦૦	૯	૧૩	૯	૬૯૮	૩૦૦	...	...	૧૦	૧૫	૪	૧૦૦	૩૩૩	૫	૪
૫૦,૦૦૦	૧૨	૫	૩	૧૨૩	૩૭૫	...	...	૧૩	૧૧	૨	૧૩૬	૪૧૬	૧૦	૮
૬૦,૦૦૦	૧૪	૧૨	૮	૫૪૭	૪૫૦	...	...	૧૬	૭	...	૧૬૪	૫૦૦	...	...
૭૦,૦૦૦	૧૭	૪	૧	૯૭૨	૫૨૫	...	...	૧૯	૨	૧૦	૧૯૧	૫૮૩	૫	૪
૮૦,૦૦૦	૧૯	૧૧	૭	૩૯૭	૬૦૦	...	...	૨૧	૧૪	૮	૨૧૯	૬૬૬	૧૦	૮
૯૦,૦૦૦	૨૨	૩	...	૮૨૧	૬૭૫	...	...	૨૪	૧૦	૬	૨૪૬	૭૫૦	...	...
૧,૦૦,૦૦૦	૨૪	૧૦	૬	૨૪૬	૭૫૦	...	...	૨૭	૬	૪	૨૭૩	૮૩૩	૫	૪

Income Tax Ready Reckoner.

Income.	At 4 pies in the Re.	At 5 pies in the Re.	Income.	At 4 pies in the Re.	At 5 pies in the Re.	Income.	At 4 pies in the Re.	At 5 pies in the Re.
Rs.	Rs. A. P.	Rs. A. P.	Rs.	Rs. A. P.	Rs. A. P.	Rs.	Rs. A. P.	Rs. A. P.
1	0 0 4	0 0 5	34	0 11 4	0 14 2	67	1 6 4	1 11 11
2	0 0 8	0 0 10	35	0 11 8	0 14 7	68	1 6 8	1 12 4
3	0 1 0	0 1 3	36	0 12 0	0 15 0	69	1 7 0	1 12 9
4	0 1 4	0 1 8	37	0 12 4	0 15 5	70	1 7 4	1 13 2
5	0 1 8	0 2 1	38	0 12 8	0 15 10	71	1 7 8	1 13 7
6	0 2 0	0 2 6	39	0 13 0	1 0 3	72	1 8 0	1 14 0
7	0 2 4	0 2 11	40	0 13 4	1 0 8	73	1 8 4	1 14 5
8	0 2 8	0 3 4	41	0 13 8	1 1 1	74	1 8 8	1 14 10
9	0 3 0	0 3 9	42	0 14 0	1 1 6	75	1 9 0	1 15 3
10	0 3 4	0 4 2	43	0 14 4	1 1 11	76	1 9 4	1 15 8
11	0 3 8	0 4 7	44	0 14 8	1 2 4	77	1 9 8	2 0 1
12	0 4 0	0 5 0	45	0 15 0	1 2 9	78	1 10 0	2 0 6
13	0 4 4	0 5 5	46	0 15 4	1 3 2	79	1 10 4	2 0 11
14	0 4 8	0 5 10	47	0 15 8	1 3 7	80	1 10 8	2 1 4
15	0 5 0	0 6 3	48	1 0 0	1 4 0	81	1 11 0	2 1 9
16	0 5 4	0 6 8	49	1 0 4	1 4 5	82	1 11 4	2 2 2
17	0 5 8	0 7 1	50	1 0 8	1 4 10	83	1 11 8	2 2 7
18	0 6 0	0 7 6	51	1 1 0	1 5 3	84	1 12 0	2 3 0
19	0 6 4	0 7 11	52	1 1 4	1 5 8	85	1 12 4	2 3 5
20	0 6 8	0 8 4	53	1 1 8	1 6 1	86	1 12 8	2 3 10
21	0 7 0	0 8 9	54	1 2 0	1 6 6	87	1 13 0	2 4 3
22	0 7 4	0 9 2	55	1 2 4	1 6 11	88	1 13 4	2 4 8
23	0 7 8	0 9 7	56	1 2 8	1 7 4	89	1 13 8	2 5 1
24	0 8 0	0 10 0	57	1 3 0	1 7 9	90	1 14 0	2 5 6
25	0 8 4	0 10 5	58	1 3 4	1 8 2	91	1 14 4	2 5 11
26	0 8 8	0 10 10	59	1 3 8	1 8 7	92	1 14 8	2 6 4
27	0 9 0	0 11 3	60	1 4 0	1 9 0	93	1 15 0	2 6 9
28	0 9 4	0 11 8	61	1 4 4	1 9 5	94	1 15 4	2 7 2
29	0 9 8	0 12 1	62	1 4 8	1 9 10	95	1 15 8	2 7 7
30	0 10 0	0 12 6	63	1 5 0	1 10 3	96	2 0 0	2 8 0
31	0 10 4	0 12 11	64	1 5 4	1 10 8	97	2 0 4	2 8 5
32	0 10 8	0 13 4	65	1 5 8	1 11 1	98	2 0 8	2 8 10
33	0 11 0	0 13 9	66	1 6 0	1 11 6	99	2 1 0	2 9 3

Income.	At 4 pies in the Re.			At 5 pies in the Re.			At 5 pies in the Re.			
Rs.	Rs.	A.	P.	Rs.	A.	P.	Rs.	Rs.	A.	P.
100	2	1	4	2	9	8	2,000	52	1	0
200	4	2	8	5	3	4	3,000	78	2	0
300	6	4	0	7	13	0	4,000	104	2	8
400	8	5	4	10	6	8	5,000	130	3	4
500	10	6	8	13	0	4	6,000	156	4	0
							7,000	182	4	8
600	12	8	0	15	10	0	8,000	208	5	4
700	14	9	4	18	3	8	9,000	234	6	0
800	16	10	8	20	13	4	10,000	260	6	8
900	18	12	0	23	7	0	15,000	390	10	0
1,000	20	13	4	26	0	8	20,000	520	13	4
				28	10	4	25,000	651	0	8
1,100	22	14	8				30,000	781	4	0
1,200	25	0	0	31	4	0	35,000	911	7	4
1,300	27	1	4	33	13	8	40,000	1041	10	8
1,400	29	2	8	36	7	4	45,000	1171	14	0
				39	1	0	50,000	1302	1	4
1,500	31	4	0				60,000	1562	8	0
1,600	33	6	4	41	10	8	70,000	1822	14	8
1,700	35	9	8	44	4	4	80,000	2023	5	4
1,800	37	8	0	46	14	0	90,000	2383	12	0
1,900	39	9	4	49	7	8	1,00,000	2604	2	8

Incomes of Rs. 83-5-4 and up to Rs. 166-10-8 per mensem at 4 pies per rupee; over Rs. 166-10-8 per mensem at 5 pies per rupee.

ઇનકમ ટેક્ષ ગણવાનો કોઠો.

ઉપજ.	એક રૂપીયે ચાર પાઇ લેખે.			એક રૂપીયે પાંચ પાઇ લેખે.			ઉપજ.	એક રૂપીયે ચાર પાઇ લેખે.			એક રૂપીયે પાંચ પાઇ લેખે.			ઉપજ.	એક રૂપીયે ચાર પાઇ લેખે.			એક રૂપીયે પાંચ પાઇ લેખે.		
રૂ.	રૂ.	આ.	પા.	રૂ.	આ.	પા.	રૂ.	રૂ.	આ.	પા.	રૂ.	આ.	પા.	રૂ.	રૂ.	આ.	પા.	રૂ.	આ.	પા.
૧	૦	૦	૪	૦	૦	૫	૧૧	૦	૩	૮	૦	૪	૭	૨૧	૦	૭	૦	૦	૮	૯
૨	૦	૦	૮	૦	૦	૧૦	૧૨	૦	૪	૦	૦	૫	૦	૨૨	૦	૭	૪	૦	૯	૨
૩	૦	૧	૦	૦	૧	૩	૧૩	૦	૪	૪	૦	૫	૫	૨૩	૦	૭	૮	૦	૯	૭
૪	૦	૧	૪	૦	૧	૮	૧૪	૦	૪	૮	૦	૫	૧૦	૨૪	૦	૮	૦	૦	૧૦	૦
૫	૦	૧	૮	૦	૨	૧	૧૫	૦	૫	૦	૦	૬	૩	૨૫	૦	૮	૪	૦	૧૦	૫
૬	૦	૨	૦	૦	૨	૬	૧૬	૦	૫	૪	૦	૬	૮	૨૬	૦	૮	૮	૦	૧૦	૧૦
૭	૦	૨	૪	૦	૨	૧૧	૧૭	૦	૫	૮	૦	૭	૧	૨૭	૦	૯	૦	૦	૧૧	૩
૮	૦	૨	૮	૦	૩	૪	૧૮	૦	૬	૦	૦	૭	૬	૨૮	૦	૯	૪	૦	૧૧	૮
૯	૦	૩	૦	૦	૩	૯	૧૯	૦	૬	૪	૦	૭	૧૧	૨૯	૦	૯	૮	૦	૧૨	૧
૧૦	૦	૩	૪	૦	૪	૨	૨૦	૦	૬	૮	૦	૮	૪	૩૦	૦	૧૦	૦	૦	૧૨	૬

ઉપજ.	એક રૂપીયે ચાર પાઇ લેખે.			એક રૂપીયે પાંચ પાઇ લેખે.			ઉપજ.	એક રૂપીયે ચાર પાઇ લેખે.			એક રૂપીયે પાંચ પાઇ લેખે.		
રૂ.	રૂ.	આ.	પા.	રૂ.	આ.	પા.	રૂ.	રૂ.	આ.	પા.	રૂ.	આ.	પા.
૩૧	૦	૧૦	૪	૦	૧૨	૧૧	૬૯	૧	૭	૦	૧	૧૨	૯
૩૨	૦	૧૦	૮	૦	૧૩	૪	૭૦	૧	૭	૪	૧	૧૩	૨
૩૩	૦	૧૧	૦	૦	૧૩	૯	૭૧	૧	૭	૮	૧	૧૩	૭
૩૪	૦	૧૧	૪	૦	૧૪	૨	૭૨	૧	૮	૦	૧	૧૪	૦
૩૫	૦	૧૧	૮	૦	૧૪	૭	૭૩	૧	૮	૪	૧	૧૪	૫
૩૬	૦	૧૨	૦	૦	૧૫	૦	૭૪	૧	૮	૮	૧	૧૪	૧૦
૩૭	૦	૧૨	૪	૦	૧૫	૫	૭૫	૧	૯	૦	૧	૧૫	૩
૩૮	૦	૧૨	૮	૦	૧૫	૧૦	૭૬	૧	૯	૪	૧	૧૫	૮
૩૯	૦	૧૩	૦	૧	૦	૩	૭૭	૧	૯	૮	૨	૦	૧
૪૦	૦	૧૩	૪	૧	૦	૮	૭૮	૧	૧૦	૦	૨	૦	૬
૪૧	૦	૧૩	૮	૧	૧	૧	૭૯	૧	૧૦	૪	૨	૦	૧૧
૪૨	૦	૧૪	૦	૧	૧	૬	૮૦	૧	૧૦	૮	૨	૧	૪
૪૩	૦	૧૪	૪	૧	૧	૧૧	૮૧	૧	૧૧	૦	૨	૧	૯
૪૪	૦	૧૪	૮	૧	૨	૪	૮૨	૧	૧૧	૪	૨	૨	૨
૪૫	૦	૧૫	૦	૧	૨	૯	૮૩	૧	૧૧	૮	૨	૨	૭
૪૬	૦	૧૫	૪	૧	૩	૨	૮૪	૧	૧૨	૦	૨	૩	૦
૪૭	૦	૧૫	૮	૧	૩	૭	૮૫	૧	૧૨	૪	૨	૩	૫
૪૮	૧	૦	૦	૧	૪	૦	૮૬	૧	૧૨	૮	૨	૩	૧૦
૪૯	૧	૦	૪	૧	૪	૫	૮૭	૧	૧૩	૦	૨	૪	૩
૫૦	૧	૦	૮	૧	૪	૧૦	૮૮	૧	૧૩	૪	૨	૪	૮
૫૧	૧	૧	૦	૧	૫	૩	૮૯	૧	૧૩	૮	૨	૫	૧
૫૨	૧	૧	૪	૧	૫	૮	૯૦	૧	૧૪	૦	૨	૫	૬
૫૩	૧	૧	૮	૧	૬	૧	૯૧	૧	૧૪	૪	૨	૫	૧૧
૫૪	૧	૨	૦	૧	૬	૬	૯૨	૧	૧૪	૮	૨	૬	૪
૫૫	૧	૨	૪	૧	૬	૧૧	૯૩	૧	૧૫	૦	૨	૬	૯
૫૬	૧	૨	૮	૧	૭	૪	૯૪	૧	૧૫	૪	૨	૭	૨
૫૭	૧	૩	૦	૧	૭	૯	૯૫	૧	૧૫	૮	૨	૭	૭
૫૮	૧	૩	૪	૧	૮	૨	૯૬	૨	૦	૦	૨	૮	૦
૫૯	૧	૩	૮	૧	૮	૭	૯૭	૨	૦	૪	૨	૮	૫
૬૦	૧	૪	૦	૧	૯	૦	૯૮	૨	૦	૮	૨	૮	૧૦
૬૧	૧	૪	૪	૧	૯	૫	૯૯	૨	૧	૦	૨	૯	૩
૬૨	૧	૪	૮	૧	૯	૧૦	૧૦૦	૨	૧	૪	૨	૯	૮
૬૩	૧	૫	૦	૧	૧૦	૩	૨૦૦	૪	૨	૮	૫	૩	૪
૬૪	૧	૫	૪	૧	૧૦	૮	૩૦૦	૬	૪	૦	૭	૧૩	૦
૬૫	૧	૫	૮	૧	૧૧	૧	૪૦૦	૮	૫	૪	૧૦	૬	૮
૬૬	૧	૬	૦	૧	૧૧	૬	૫૦૦	૧૦	૬	૮	૧૩	૦	૪
૬૭	૧	૬	૪	૧	૧૧	૧૧	૬૦૦	૧૨	૮	૦	૧૫	૧૦	૦
૬૮	૧	૬	૮	૧	૧૨	૪	૭૦૦	૧૪	૯	૪	૧૮	૩	૮

ઉપજ.	એક રૂપીયે ચાર પાઇ લેખે.			એક રૂપીયે પાંચ પાઇ લેખે.		
રૂ.	રૂ.	આ.	પા.	રૂ.	આ.	પા.
૮૦૦	૧૬	૧૦	૮	૨૦	૧૩	૪
૯૦૦	૧૮	૧૨	૦	૨૩	૭	૦
૧,૦૦૦	૨૦	૧૩	૪	૨૬	૦	૮
૧,૧૦૦	૨૨	૧૪	૮	૨૮	૧૦	૪
૧,૨૦૦	૨૫	૦	૦	૩૧	૪	૦
૧,૩૦૦	૨૭	૧	૪	૩૩	૧૩	૮
૧,૪૦૦	૨૯	૨	૮	૩૬	૭	૪
૧,૫૦૦	૩૧	૪	૦	૩૯	૧	૦
૧,૬૦૦	૩૩	૫	૪	૪૧	૧૦	૮
૧,૭૦૦	૩૫	૬	૮	૪૪	૪	૪
૧,૮૦૦	૩૭	૮	૦	૪૬	૧૪	૦
૧,૯૦૦	૩૯	૯	૪	૪૯	૭	૮

રૂપીયા એકે પાંચ પાઈ લેખે.

૨,૦૦૦	૫૨	૧	૦
૩,૦૦૦	૭૮	૨	૦
૪,૦૦૦	૧૦૪	૨	૮
૫,૦૦૦	૧૩૦	૩	૪
૬,૦૦૦	૧૫૬	૪	૦
૭,૦૦૦	૧૮૨	૪	૮
૮,૦૦૦	૨૦૮	૫	૪
૯,૦૦૦	૨૩૪	૬	૦
૧૦,૦૦૦	૨૬૦	૬	૮
૧૫,૦૦૦	૩૯૦	૧૦	૦
૨૦,૦૦૦	૫૨૦	૧૩	૪
૨૫,૦૦૦	૬૫૧	૦	૮
૩૦,૦૦૦	૭૮૧	૪	૦
૩૫,૦૦૦	૯૧૧	૭	૪
૪૦,૦૦૦	૧૦૪૧	૧૦	૮
૪૫,૦૦૦	૧૧૭૧	૧૪	૦
૫૦,૦૦૦	૧૩૦૨	૧	૪
૬૦,૦૦૦	૧૫૦૨	૮	૦
૭૦,૦૦૦	૧૮૨૨	૧૪	૮
૮૦,૦૦૦	૨૦૮૩	૫	૪
૯૦,૦૦૦	૨૩૪૩	૧૨	૦
૧,૦૦,૦૦૦	૨૬૦૪	૨	૮

રૂ.૮૩-૫-૪અને તે પછીથી રૂ.૧૬૬-૧૦-૮ સુધીની માસીક ઉપજ ઉપર એક રૂપીએ ચાર પાઇ લેખે લેવાય છે: રૂ.૧૬૬-૧૦-૮ ઉપરાંતની માસીક ઉપજ ઉપર એક રૂપીએ પાંચ પાઈ લેખે લેવાય છે.

Statement showing the Salt Preventive Line, which passes through Palanpnr Agency, with the Names of beats &c.

Number.	Name of beats	Extent of each beat	Length of the beat in miles.	Villages near the Salt Preventive Line in the beat.		Remarks.
				On the East side.	On the West side.	
			Miles.			
1	Kurdha	Chowkey No. 26 to 38	15½	Taranagar, Kurdha ...	Amrapur, Gadsai ...	Chowkey No. 26, is in Kathiawar Agency. The Line enters the Palanpur Agency at the Rupan River, about 2 miles West of Taranagar and extends North to the Jodhpur.
2	Gokhatar ...	,, ,, 39 to 50	16½	Agichana, Gokhatar & Korda.	Pedaspur, Nalia, Bamroli and Daldi.	
3	Jajam	,, ,, 51 to 60	12¾	Dudhasan, Boroo and Malpura.	Badarpura, Varnosary, Jajam and Mashali.	
4	Suigam	,, ,, 61 to 71	16¾	Limbuni, Suigam and Bharadwa.	Nesda	
5	Assara	,, ,, 72 to 79	12½	Assara and Achhowa...	Golap, Lodrani and Rachina.	Boundary West of the village of Mowasary.
6	Mowasari ...	,, ,, 80 to 87	11	Kareu, Bharadwa and Mowasary.	Nesda chotha.	
7	Jamaya Beat.	This beat extends along the Nothern Boundary of Tharad State from the village of Mithawi to the village of Morthal. The Inspector's headquarters is at Waghasan and the peons &c. are stationed at different villages on the Tharad–Jodhpur frontier as under :— Mithawi, Dayap, Kaswi, Ranesari, Antrol, Radka, Betalia, Vandao, Khoda, Vahara, Bevta and Morthal.				

સોલ્ટ પ્રીવેન્ટીવ લાઈન પાલણપુર એજન્સીમાંથી શરૂ થાય છે તેમાં જે બીટો આવ્યા છે તેના નામ દેખાડનારૂં પત્રક.

નંબર.	બીટોના નામ.	દરેક બીટોનો વીસ્તાર.	બીટ કેટલાં માઇલ લાંબી છે.	સોલ્ટ પ્રીવેન્ટીવ લાઇનની પાસે બીટમાં જે ગામો આવ્યા છે તે.		ટીકા.
				પૂર્વ બાજુએ.	પશ્ચિમ બાજુએ.	
			માઇલ.			
૧	કુરધા	ચોકી નં. ૨૬ થી ૩૮...	૧૫½	તારાનગર, કુરધા... ...	અમરપુર, ગડસાઇ. ...	નં. ૨૬ ની ચોકી કાઠીઆવાડ એજન્સીમાં છે. તારાનગરની પશ્ચિમ બાજુએ એ માઇલ આશરે રૂપાં નદીની પાસે એક લીંટી પાલણપુર એજન્સીમાં દાખલ થાય છે અને જોધપુરની ઉત્તર બાજુ સુધી લંબાય છે.
૨	ગોખાંતર. ...	ચોકી નં. ૩૯ થી ૫૦...	૧૬½	અગીચાણા, ગોખાતર અને કોરડા.	પેદાસપુરા, નળીયા, બામણોલી અને દાલડી.	
૩	ઝઝામ.	ચોકી નં. ૫૧ થી ૬૦...	૧૨¾	દુધાસણ, ભોરૂ અને માલપુરા	બાદરપુર, વર્નોસરી, ઝઝામ અને મશાલી.	
૪	સુઇગામ. ...	ચોકી નં. ૬૧ થી ૭૧...	૧૬¾	લીંબુણી, સુઇગામ અને ભરડવા.	નેસડા.	
૫	અસારા. ...	ચોકી નં. ૭૨ થી ૭૯...	૧૨½	અસારા અને આછવા ...	ગોલપ, લોદ્રાણી અને રાછેણા.	
૬	માવસરી... ...	ચોકી નં. ૮૦ થી ૮૭...	૧૧	કારેલી, ભરડવા અને માવસરી.	નેસડા અને ચોથા, ...	પશ્ચિમે માવસરી ગામ સુધી તેની સીમા છે.
૭	જમૈયા બીટ ...	આ બીટ થરાદ સ્વસ્થાનની ઉત્તરે મીઠાવીથી તે મોરથલ ગામ સુધી લંબાય છે. ઇન્સ્પેકટરનું રહેઠાણ વાઘાસણમાં છે અને થરાદ અને જોધપુરની હદમાં નીચે લખેલ ગામોમાં સીપાઇઓની ચોકી છે:— મીઠાવી, દૈયપ, કાસ્વી, રાનેસરી, આંતરોલ, રડકા, એટાલીયા, વંડવ, ખોડા, વાહારા, એવટા અને મોરથલ.				

List of villages in Palanpur Agency entitled to free Salt in each Post.

1. Jinjoowada Beat under Radhanpur.

Khejadiali, Loti, Kothi, Jesda, Kuwarad, Panchasar, Murtaja-nagar, Sankhesar, Jasoopura, Padla, Ratanpura, Mankodia, Munjpur, Palipur, Chandoor, Rathwi, Udumana, Khandia, Rawad, Mewna, Todra, Kokrana, Bolera.

2. Kurdha Beat under Radhanpur.

Ved, Jhund (Baderganj), Vayadpura, Adhgam, Dholakda, Kurdha, Rafoo, Vaghpura, Rupnagar, (Lakhaniari) Nawagam (Gajdun-pura), Dadka, Upaliasra, Lolpura, Jakhel, Umedpura, Rampura, Bhadrada, Anvarpura, Chandoor-Rathori, Gedhna, Kanijgam, Dolatpura.

Kurdha Beat under Warahi.

Chadiana and Amarapura.

Kurdha Beat under Santalpur.

Gadshi.

3. Gokhantar Beat under Radhanpur.

Agichana, Jorawarganj, Karsanghad, Pedaspura, Gotarka, Chhaniathal, Dehgam, Gulabpura, Nanipipli Kamalpur, Bismillapur, Motipipli, Delana, Bismillaganj.

Gokhantar Beat under Warahi.

Warahi, Fulpura, Sherpura, Jarusa, Daldi, Dabhi, Unrot, Sidhada, Bamnoli, Manpura, Nalia, Daigamda, Palsud, Lunkhan, Gokhantar, Lakhapura, Limgamda, Lunichana, Abiana, Amirpura, Undi, Meghpura, Undergadha, Vandhia, Kamalpura, Nawagam, Koli-wada, Jinjisar or Sathpura, Chatoorpura, Fatehpur, Waghpura, Satpura.

Gokhantar Beat under Santalpur.

Santalpur, Antarnis, Chhansara, Kalyanpur, Kalgaria or Rajoosara, Babra, Madhootra, Rozu, Garamdi, Par, Piprala, Bawrda, Ranmalpur.

4. Jhajam Beat under Radhanpur.

Rangpura, Javantri, Limbadka, Huseinpura, Santhli, Chal-wada, Lotia.

Jhajam Beat under Warahi.

Jhandada, Jekda, Lodra, Inderwa, Jhorwada, Sadka-Vadpankh, Dhinkhwali, Korda, Badarpura or Jamboowala, Rampura, Daisar, Gadha, Vandi.

Jhajam Beat under Santalpur.

Charanka, Aval, Jakhotra, Vahoowa, Burala, Dhokawada, Bakutra, Aluwas, Patanka, Fengli, Soneth, Kilana, Dhariasana, Boru, Varnosari, Jhajam, Boruda, Chalanda, Datrana.

Jhajam Beat under Tharad.

Dungla, Dabhi, Dudasan, Morwada, Harsad, Nawapura, Garamdi, Katav.

5. Suigam Beat under Warahi.

Sedav, Tetarwa.

Suigam Beat under Santalpur.

Lenbunee, Madhoopura, Masali.

Suigam Beat under Tharad.

Eta, Rampura, Bhatasna, Khadol, Kalyanpur, Radka, Lalpura, Uchosan.

Suigam Beat under Wao.

Padan, Golap, Nesda, Kanoti, Radosan, Meghpura, Benap, Dudhwa, Koreti, Kumbharka, Bharadwa, Vhola, Dhanala, Baisra, Chotil, Suigam, Devpura, Hirpura, Meghpura, Mamana, Limbala.

6. Assara Beat under Tharad.

Khadol, Dedava.

Assara Beat under Wao.

Assara, Assara Was, Bukna, Bukna Was, Golgam, Jilana, Naladar, Lodrani, Achhava, Rachhena, Sapreda, Jodia, Rilochi, Umedpura.

Assara Beat under Deodar.

Bhatwar, Bhatwar Was.

7. Mawsari Beat under Wao.

Rudav, Nesda, Kolawa, Fandi, Dhedhiana, Kareli, Balotri, Kundalia, Chotil, Radhajinesda, Mavsari, Methavi, Sunnai, Jodiali, Badai, Akoli, Kunbhardi, Danpura, (Vajiasar) Arjanpura, Tejpura, Panasuda, Tobha Padar.

8. Jamaiya Beat under Tharad.

Mithavi, Ramsari, Kasvi, Dayap, Bhurdasar, Serav, Medhala, Rajkote.

Jamaiya Beat under Bhorole.

Medhala, Rajkote, Gadsisar, Saba.

પાલણપુર એજન્સીમાં જે જગોએથી માફી બીડ જેજે ગામોને આપવામાં આવે છે તે ગામોનું લીસ્ટ.

૧ રાધનપુર તાબાનું ઝીંઝુવાડા બીડ.

ખેજડીઆલી, લોટી, કોઠી, જેસડા, કુવારદ, પંચાસર, મુસ્તુજાનગર, સંખેસર, જસુપુરા, પાડલા, રતનપુરા, માંકોડીયા, મુજપુર, પાલીપુર, ચંદુર, રાથવી, ઉડુમાના, ખાડીયા, રવાડ, મેવના, ટોડરા, કોકરાના, બોલરા.

૨ રાધનપુર તાબામાં કરધા બીડ.

વેડ, ઝુન્ડ (બાદરગંજ), વાયદપુરા, અદગામ, ધોલેકડા, કુરધા, રાધુ, વાધપુરા, રૂપનગર; (છાખનીયારી) નવાગામ (ગજદનપુરા) દાદકા, ઉપલીયાશરા, લોલપુરા, જાખેલ, ઉમેદપુરા, રામપુરા, ભદ્રાડા, અનવરપુરા, ચંન્દુર, રાથોરી, ગેધના, કનીજગામ દોલતપુરા.

કુરધા બીડ વારાહીમાં.

ચડીયાના અને અમરપુરા.

કુરધા બીડ સાંતલપુરમાં.

ગડસી.

૩ ગોખાંતર બીડ રાધનપુરમાં.

અગીચાના, જોરાવરગંજ, કરસનગઢ, પેંદાસપુરા, ગોતરકા, છાનીયાથળ, દેહેગામ, ગુલાબપુરા, નાનીપીપલી, કમાલપુર, બીસમીલાપુર, મોટીપીપલી, દેલાના, બીશમીલ્લાગંજ.

ગોખાંતરબીડ વારાહીમાં.

વારાહી, ફુલપુરા, સેરપુરા, જેરૂસા, દાલ્ડી, ડાભી, ઉનરોટ, સીધાડા, બામનોલી, માનપુરા, નળીયા, દેઇગામડા, પલસુદ, લુખંન, ગોખાંતર, લેખાપુરા, લીમગામડા, લુનીચાણુ, અબીયાણુ, અમીરપુરા, ઉનડી, મેધપુરા, ઉનદરગઢા, વાંઢીયા, કમાલપુરા, નવાગામ, ટાળીવાડા, જીનજીસર અ-થવા સાથપુરા, ચતુરપુરા, ફતેપુર, વાધપુરા, સાતપુરા.

ગોખાંતર બીડ સાંતલપુરમાં.

સાંતલપુર, આંતરનીસ, છાનસરા, કલ્યાણપુર, કલગરીયા ઉર્ફે રાજુસરા, બાબરા, મઢુત્રા, રોઝુ, ગરામડી, પાર, પીપરાળા, બાવરડા, રણમલપુર.

૪ ઝઝામ બીડ રાધનપુર.

રંગપુરા, જાવન્ત્રી, લીમબડકા, હુસેનપુરા, સાંથલી, ચલવાડા, લોટીઆ.

ઝઝામ બીડ વારાહી.

ઝંડાડા, જેકડા, લોદરા, ઇનદરવા, ઝોરવાડા, સડકા–વડપખ, ઢીકવાલી, કોરડા, બાદરપુરા ઉ-ર્ફે જંબુવાડા, રામપુરા, દઇસર, ગઢા, વન્ડી.

ઝઝામ બીડ સાંતલપુર.

ચારણુકા, અવાલ, જાખોત્રા, વહુવા, બરાલા, ધોકાવાડા, બકુત્રા, આલુવાસ, પાટણુકા, ફાંગલી, સુનેથ, ફુલાણુ, ધારીયાસણુ, બોરૂ, વરનોસરી, ઝઝામ, બોરૂડા, છાછેન્ડા, દાતરાણુ.

ઝઝામ બીટ થરાદ.

ડુંગલાં, ડાભી, દુદાસણ, મોરવાડા, હરસદ, નવાપુરા, ગરામડી, કટાવ.

૫ સુઇગામ બીટ વારાહી.

સેડવ, તેતરવા.

સુઇગામ બીટ સાંતલપુર.

લેમ્બુણી, માધુપુરા, મસાલી.

સુઇગામ બીટ થરાદ.

એટા, રામપુરા, ભટાસણા, ખડોળ, કલ્યાણપુર, રડકા, લાલપુરા, ઉચોસણ.

સુઇગામ બીટ વાવ.

પાડેણ, ગોલપ, નેસડા, કાણોઠી, રડોસણ, મેઘપુરા, એણપ, દુધવા, કોરેટી, કુંભારકા, ભરડવા, બ્હોલા, ધાનલા, બઇસિરા, ચોટીલ, સુઇગામ, દેવપુરા, હીરપુરા, મેઘપુરા, મમણા, લીબાલા.

૬ અસારા બીટ થરાદ.

ખડોળ, ડેંડાવા.

અસારા બીટ વાવ.

અસારા, અસારાવાસ, બુકણા, બુકણાવાસ, ગોલગામ, જેલાણા, નાળોદર, લોદરાણા, આછવા, રાછેણા, સપ્રેડા, જોડીયા, રીલોચી, ઉમેદપુરા.

અસારા બીટ દીઓદર.

ભાટવર, ભાટવરવાસ.

૭ માવસરી બીટ વાવ.

રડાવ, નેસડા, કોલાવા, ફાગડી, ઘેઢીયાણા, કારેલી, બાલોત્રી, કુંડાલીયા, ચોટીલ, રાધાજીનો નેસડો, માવસરી, મીઠાવી, સુનેઇ, જોડીયાલી, ખેડાઇ, આકોલી, કુંભારડી, દાનપુરા (વજીયાસર), અરજનપુરા, તેજપુરા, પાનસડા, ટોભા પાદર.

૮ જમૈયા બીટ થરાદ.

મીઠાવી, રામસરી, કાસ્વી, દઇઅપ, ભરડાસર, શેરાઉ, મેંઢાલા, રાજકોટ,

જમૈયા બીટ ભરોલ.

મેંઢાલા, રાજકોટ, ગડસીસર, સાબા.

Statement showing the amount of Salt and Opium Compensation received every year by various States and Talukdars in the Palanpur Agency.

Name of recipient.	For what period.	Amount.
Opium Compensation.		Rs. A. P.
H. H. the Dewan of Palanpur	1-4-06 to 31-3-07	31500—0—0
Salt Compensation.		
H. H. the Dewan of Palanpur	Do.	500—0—0
H. H. Mahomed Sher Khan of Radhanpur...	Do.	11048—0—0
Abhesing Khengarji, Thakore of Tharad ...	Do.	175—0—0
Malek Jorawarkhan of Warahi... ...	1-1-06 to 31-12-06	50—0—0
,, Rawaji Muridkhan of Warahi. ...	Do.	
Jadeja Rawaji Lakhaji of Santalpur. ...	Do.	25—0—0
,, Jaswantsingji Govindji of Santalpur...	Do.	25—0—0
Malek Dolatkhan Kamalkhan & Badarkhan Tejmalji of Gokhantar.	Do.	11—8—0
Malek Hamadkhan Hebatkhan of Gokhantar.	Do.	11—8—0
,, Lakhaji Sahebkhan of ,, ...	Do.	11—8—0
,, Umarkhan Salimkhan of ,, ...	Do.	11—8—0
Rana Chandansing Umedsing of Wao. ...	Do.	287—0—0
Chuvan Karunji Fatesing of Rachena ...	Do.	64—0—0
,, Surajmal of Kundalia.	Do.	10—0—0
Jadeja Adesang Kesarji of Charanka ...	Do.	12—8—0
,, Meghji of Boru	Do.	12—8—0
,, Sagramji Wakhatsing of Charanka ...	Do.	6—4—0
Gajuba Mother of Savaji Agarsing minor of Charanka.	Do.	6—4—0
Jadeja Gajuji Bhupatsing of Boru... ...	Do.	12—8—0
Bai Jhuma guardian of Minor Aluji Rataji of Anternesh.	Do.	12—8—0
Vibha Gova guardian of Devsi Ranchhod of Auternesh.	Do.	12—8—0
Jadeja Khetuji Devaji of Jhajham... ...	Do.	25—0—0
,, Ratansing Hadaji of ,, ...	Do.	24—0—0
,, Bhaguji Vanaji of ,, ...	Do.	24—0—0
Chuvan Maluji Nathaji & Khengarji Ramsangji of Suigam.	Do.	204—2—8
,, Surajmal Pathuji of Suigam. ...	Do.	33—5—4
,, Narsangji Bhupatsingji of Suigam...	Do.	155—0—0
,, Bhupatsing Karanji of Radosan ...	Do.	27—8—0
Sodhiji Bai Rajba widow of the deceased Anandsingji Viramji and Vagheli Sher Bai Mother and guardian of minor Chatarsingji Jawansing of Asara.	Do.	103—3—0

પાલણપુર એજન્સીના જુદા જુદા સ્ટેટ અને તાલુકદારોને દર વર્ષે અફીણ તથા નીમક કમ્પનસેશનની રકમ આપવામાં આવે છે તેની હકીકતનું પત્રક.

નામ.	ક્યાંથી ક્યાં સુધી.	રકમ.
અફીણનું કમ્પનસેશન.		રૂ. આ. પા.
નામદાર પાલણપુરના દિવાન સાહેબ.	તા. ૧-૪-૦૬ થી ૩૧-૩-૦૭	૩૧૫૦૦-૦-૦
નીમક કમ્પનસેશન.		
નામદાર પાલણપુરના દિવાન સાહેબ.	”	૫૦૦-૦-૦
નામદાર રાધનપુરના નવાબ મહમદ શેરખાનજી સાહેબ... ...	”	૧૧૦૪૮-૦-૦
મે. દો. થરાદ ઠાકોર સાહેબ અભેસીંગજી ખેંગારજી.	”	૧૭૫-૦-૦
વારાહીના આજમ મલેક જોરાવરખાનજી...	તા. ૧-૧-૦૬ થી ૩૧-૧૨-૦૬	} ૫૦-૦-૦
” ” રવાજી મુરીદખાંન.	”	
સાંતલપુરના આજમ જાડેજા રવાજી લખાજી	”	૨૫-૦-૦
” ” જસવતસંગજી ગોવીંદજી. ...	”	૨૫-૦-૦
ગોખાંતરના આજમ મલેક દોલતખાન કમાલખાન તથા બાદરખાન તેજમલજી.	”	૧૧-૮-૦
” ” હામદખાન હેબતખાન.	”	”
” ” લાખાજી સાહેબખાન.	”	”
” ” ઉમરખાંન સલીમખાન.	”	”
સર્વે કામ લાયક વાવ રાણા ચંદનસીંગ ઉમેદસંગજી	”	૨૮૭-૦-૦
રાછેણાના ચુ. કરણજી ફતેસંગ	”	૬૪-૦-૦
કુંડાલીયાના ચુ. સુરજમલ	”	૧૦-૦-૦
ચારણકાના જાડેજા અદેસંગ કેસરજી	”	૧૨-૮-૦
ઓરૂના જાડેજા મેઘજી.	”	”
ચારણકાના જાડેજા સગરામજી વખતસંગ.	”	૬-૪-૦
ચારણકાના જાડેજા સવાજી અગરસંગ નાની ઉમરના વાલી તેમના મા ગજુબા.	” ”	”
ઓરૂના જાડેજા ગજુજી ભુપતસંગ.	”	૧૨-૮-૦
આંતરનેસના જાડેજા અલુજી રતાજી નાની ઉમરના વાલી બાઇ ઝુંમા	”	”
” દેવસી રણછોડના વાલી વીભા ગોવા.	”	”
...ના જાડેજા ખેતાજી દેવાજી	”	૨૫-૦-૦
” રતનસીંગ હાડાજી	”	૨૪-૦-૦
” ભગુજી વનાજી	”	”
...ના ચુ. મલુજી નાથાજી તથા ખેંગારજી રામસંગજી ...	”	૨૦૪-૨-૮
” સુરજમલ પથુજી...	”	૩૩-૫-૪
” નરસંગજી ભુપતસંગજી...	”	૧૫૫-૦-૦
...ના ચુ. ભુપતસંગ કરણજી...	”	૨૭-૮-૦
...રાના મરહુમ ચુ. અણદસંગ વીરમજીના ઘરવાળા સોઢી બાઇ રાજબા તથા ચતરસંગ જવાનસંગ નાની ઉમરના વાલી તેમની મા વાઘેલી શેરબાઇ.	”	૧૦૩-૩-૦

Glossary of revenue and other useful terms used in the Palanpur Agency.

A.

Abhram Nandava-Hamiravar–અભરામ નંદાવા-હમીરાવાર–Acquittal in full satisfaction.

Abkari–આબકારી–Customs duty on liquor and toddy.

Ad-Gharene-Chet Gharene–આડઘરેણું–ચેતઘરેણું A sub-mortgage.

Adzamin–આડઝામીન–Is counter security taken for the faithful performance of the terms of an Engagement or Treaty.

Aghat–અઘાટ–Outright sale. Permanent alienation.

Agtar–આગતર–Rain crop–Monsoon crop.

Angadi–આંગડી–Literally a coat. A cess levied in favour of the Chief's eldest son. The term Motap–મોટપ–is used in this Agency.

Agor–અગોર–Dried up portion of a tank.

Asada-Tal–અસાડતલ–A sesamum sown in the month of Asad.

Asmani-Sultani–આસમાની–સુલતાની–unavoidable calamities caused by the act of God or the country's enemies.

Aval-Pedash–અવલ પેદાસ–An occasional extraordinary tax. Extra tax leviable at pleasure.

B.

Babat–બાબત–A cesss, item, tax.

Bagayet–બાગાયત–Lands in which irrigated crops are usually grown by the help of wells Dhekwa, Jheels &c.

Bahandari–બાહેંદરી–Guarantee. ("Bahee" equal to "hand", "Dherlaa" Dharlaa to seize).

Baharwatia–બાહારવટીઆ–An outlaw.

Balai-Pedash–બાલાઇ પેદાશ–Miscellaneous revenues.

Banti–બંટી–A kind of grain.

Barkhali–બારખલી–Alienated lands.

Betalu–બેતાળુ–Weighing 42 Sers, instead of 40.

Bavta–બવટા–100 Kadams long and 50 Kadams broad equals c[illegible] Bavtava or Oliava.

Bavta–બવટા–Olia–ઓલીઆ–1 Santi = 16 Bavtavas or Oliawas = 46 acres = 78 Bighas 8 Vasas.

Bhad–ભડ–The interior of a well.

Bhad Dan-Bhadat Dan-ભડદાણુ-ભડતદાણુ-A term applied to all weighing and measuring fees and customs duties excepting Desh Dan. It also means a fee levied on oil seeds and other grains exported from a village. It is equivallent to Export duty and is taken by the owner when they sell to foreign traders.

Bhag-Batai-ભાગ-બટાઇ-Division of produce.

Bhagia-ભાગીઆ-Cultivators who pay an enhanced share of Waje, instead of Vero.

Bham-ભામ-A tax on the kinds of dead animal (cattle). It is also called Bhambh Vero.

Bharamani-ભરામણી-Measuring fees.

Bhayat-Bhayad-ભાયાત-Brethren, cadets, collaterals.

Bhel Bhanjwad-ભેળ ભંજવાડ-Damage done to crops by stray cattle.

Bheni-ભેણી-Site.

Bhindi Nada-ભીંડી નાડાં-Ropes, Hemp ropes.

Bid-બીડ-Grass land.

Buta-બુટા-Lands given to caltivators with a right to sell or mortgage.

Burachoth-બુરાચોથ-Grain tribute.

C.

Chakar-ચાકર-Servant.

Chakariat-ચાકરીઆત-Servants-Lands held on service tenure.

Chakdo-ચાકડો-Potter's wheel.

Chakri-Farmash-ચાકરી-ફરમાશ-Orders to service tenants.

Chalto Vahivat-ચાલતો વહીવટ-Current enjoyment.

Chalu Babat-ચલુ બાબત-Usual cess.

Chandlo-ચાંડલો-Occasional Extraordinary tax.

Charian-ચારીઆણુ-Grazing lands.

Charai Vero-ચરાઇવેરો-Grazing fee.

Charkha Vero-ચરખા વેરો-Tax on cotton gins.

Chav-ચવ-Cultivated land.

Chhal-છલ-New cultivation of which the landlord's share is not taken for two or three years

Chakariu-Nakaru-ચાકરીઉ-નકરુ-Service land rent free.

Chhasatia-છાસઠીઆ-Hot weather Juwar. Derived from Chhast i-e sixty six days wherein it becomes ready.

Chhota-છોટા-Leather stirrups.

Chibhada-ચીભડાં-Water melons-Tax on vegetables.

Chilo-ચીલો-Transit duty.
Chino-ચીણો-A kind of grain.
Chit Gharene-ચીતઘરેણે-Mortgage without possession.
Choki Chakari-ચોકી ચાકરી-Duties of village Police or watchman
Chokidar-ચોકીદાર-Watchman.
Choki Pehro-ચોકી પહેરો-Patrolling.
Chokshi-ચોકશી-One who tests ornaments and Jowels.
Chora-ચોરા-Village Forum.
Chungi-ચુંગી-An allowance.
Chori Dapa-ચોરી દાપા-Marriage tax. It is also called Sadi=Vanola.

D.

Dadi-દડી-Boundary mark.
Daftari-દફતરી-Record keeper, State accountant.
Dalal-દલાલ-Broker.
Dan-દાણ-Customs duty, Tax.
Dand Pharoi-દંડ ફરોઇ-Fines.
Datarda-Vero-દાતરડા-વેરો-A tax on sickles.
Dasota Bond-દસોટા બોન્ડ-Is the decennial security bond or a security bond lasting for 10 years.
Dasturi-દસ્તુરી-Usual dues.
Datyu-Satyu-દાટ્યું-સાટ્યું-Treasure trove.
Derwatu-દેરવટું-Marriage with elder brother's wife.
Dhal-ઢાલ-Estimate of standing crop.
Dharmada-ધરમાદા-Land held in charity. Land held under a grant for religious purposes.
Diwani Dasturi-દીવાની દસ્તુરી-It is a lagat recovered in Radhanpur from certain villages and is paid to the Karbhari for the time being to show special favour or appreciation of the Darbar.
Dhal Lagat-ઢાલ લાગત-This lagat is recovered in Radhanpur from the villages and paid to the Patels who made estimates of the crop. (Khariff and Rabi).
Dharna-ધરણા-The sitting at the door of a debtor under a vow to fast until the claim is satisfied.
Dhotiu-ધોતીઉ-The present of a cloth to a farmer at the time of giving him a farm. It is also called "Falia".
Dhungra-ઢુંગરા-Cotton pickers.
Dhunsa-ઢુંસા-Ears of Bajri ground down after the removal of the grain.

Dori (Measurement)-દોરી (નું ભરત)-Measurement with a cord varying from 40 to 80 cubits.

Dubhet-દુભેટ-The boundary line between two villages.

Dur-ડુર-Powdered Bajri stalks.

Duvagir-દુવાગીર-Religious mendicant.

Dharmada-Kutariu-ધરમાદા-કુતરીયુ-Equal to land held for religious purposes for the benefit of dogs.

Dotho-દોથો-Formerly the measurer or Tolati measuring grain used to keep his hand over the top of the Mana (measure) in order to get more and consequently the quantity measure differed at different times. In order to avoid difficulty people paid at certain rates per Kalshi and the Dalal measured the grain without keeping his hand over the top of the Mana.

F.

Fail-Zamin-ફેલ-ઝામીન-Is security taken for observing the permanent engagement for a general peace of the country and the protection of the possessions of the British Government and Peshwa of the Gaekwar. (Security for behaviour).

Fala-ફાલા-Contribution.

Fataya-ફટાયા-Younger sons of a Chief who get appanage.

G.

Gadi-ગાદી-Throne.

Gadi-Nazarano-ગાદી-નજરાનો-Accession tax. Tax imposed by a Chief when he mounts the Gadi.

Ghas-dana-ઘાસ-દાના-Is the tribute collected by an officer at the head of an army.

Gam Taliato-ગામ તળીઆટો-Village site.

Gamat Khatu-ગામત ખાતુ-General Fund for village expenses.

Gam Jhampo-ગામ ઝાંપો-General Fund for village expenses (literally village gate-way).

Gamot-ગામોટ-A Brahmin entertained for the village service, who sometimes holds land but is generally paid in kind.

Ganj-ગંજ-Landlord's reap in the grain-yard.

Ganj Kharajat-Ganj Kharach-ગંજ ખરાજાત-ગંજ ખરચ-Miscellaneous allowances to artizans, temples &c. from the "Ganj".

Ganji-ગંજી-Hay stack.

Ganj Wadharo-ગંજ વધારો- Surplus of grain or other produce in landlord's share.

Ganot-ગણોત-Rental.

Garud Puran-ગરૂડ પુરાણ-A sacred Book read after the death of a member of one's family.

Gas Gharene-ગાસ ઘરેણે-Mortgage with possession.

Gauchar-ગૌચર-Pasture land.

Gayal-ગયાલ-Lapsed property.

Geru-ગેરૂ-Blighted wheat.

Ghar Bhadu-ઘરભાડું-House rent. House tax.

Ghar Bheni-ઘરભેણી-House site.

Gharene-ઘરેણે-Mortgage.

Garagadi-ગરગડી-A wooden wheel over a well.

Ghargharnu-ઘરઘરણું-Widow remarriage.

Gharkhed-ઘરખેડ-Home farm. Grasia's demesne lands.

Ghasiu-Mithu-ઘસીયુ મીઠું-The common sea salt. Natural salt.

Godh-ગોઢ-Waste site of a village.

Gol Mapni-ગોળ માપણી-Circuit survey.

Gondro-ગોંદરો-Vicinity of a village, waste ground just outside the village.

Goth-ગોઠ-A feast.

Goti Pado-ગોટી પડો-Bundle of Tobacco.

Garasia-Girasia-ગરાસીઆ-ગીરાસીઆ-Hereditary land-holder.

Guntha-ગુંઠા-One fortieth of an acre.

H.

Hak-હક-Right.

Hak Patrak-હક પત્રક-Statement of rights.

Hakshai-હકસાઇ-Brokerage.

Hal-હલ-Plough.

Hangami Nokri-હંગામી નોકરી-Temporary Service.

Hath Garnu-હાથગરણું-A cess taken by the chiefs on the occasion of a marriage in the family.

Hat Zalamni-હટ ઝાલમની-i. e. Taking by hand. Is first paper which was taken from the Bhoomia or his Vakil at the time of the settlement. It was an engagement on the part of a Bhat or other security of the Bhoomia to answer for certain points adverted to, but not specifically expressed in the deed.

Havaldar-હવાલદાર-A village watchman. Watchman over grain yard.

Havaldari-હવાલદારી-Havaldar's allowance.

Havalo-હવાલો-Hundi, Bill of exchange-see "Ant".

Hadia-હાડીઆ-Land given as a compensation for a murder.

Halchori-હળચોરી-Permission to Plough.

Hisab Nazarano-હીસાબ નઝરાનો-Nazarano paid to H. H. The Nawab Sahib of Radhanpur by the Patel or Patels and Talati of a village when revenue account of the year is finally made up and adjusted at the Daftarkhana.

I.

Ijardar-Izardar-ઇજારદાર-Farmer. An Ijara of a village carries with it all the rights and levys such as Kania-chori, Bham, Veth &c. enjoyed by the owners of the village.

Inami-ઇનામી-Under grant or gift. In consideration of past service.

J.

Jagat-Jakat-જગાત-જકાત-Customs duty.

Jama, Jama Bandy-જમા-જમાબંદી-Tribute revenue assessment.

Jambiyo-જંબીયો-Dagger.

Japtidar-જપતીદાર-Attachment clerk.

Jarayat-જરાયત-Land in which irrigated crops or paddy cannot be grown and has never been grown, are called Jarayat-Lands, whether those lands be cultivated or not.

Jara-જારા-Hot wheather Juwar.

Jasa-જાસા-A threatening message.

Jasa Chithi-જાસા ચીઠી-A threatening letter.

Jhampa-Khatu,-Jhampa-Kharach-ઝાંપાખાતુ-ઝાંપાખરચ-Subscription paid by cultivators for entertaining village guests.

Jhul-ઝુલ-Covering for horses or bullocks.

Jiwai-જીવાઇ-Land held in maintenance on service tenure.

Jiwaidar-જીવાઇદાર-Service tenant.

Jod-જોડ-Fellow land.

Jotar-જોતર-Yoke collar Leather or Cotton collar for bullocks.

Jhumpi Vero-ઝુંપી વેરો-House tax.

Jhampa Utaramani-ઝાંપા ઉતરામણી-Is a lagat taken in Radhanpur by the Karkuns of the Duftarkhana-when the village Modikhana account is copied from the Talati's Book.

K.

Kada–કડા–Pan for preparing molasses.

Kadab–કડબ–Juwar reeds, Juwar grass.

Kadam–કદમ–Pace=2½ feet

Kala–કાલા–Cotton pods.

Kalambandi–કલમબંદી–Agreement. Articles of agreement.

Kalshi–કલશી–A measure of grain equal to 32 maunds.

Kalthi–કલથી–A kind of grain.

Kamdar's Babat–કામદારની બાબત–An allowance to the revenue manager.

Kamdar-Sukhdi-Kamdar-Khola-Suhkdi–કામદાર–સુખડી–કામદાર–ખોળા–સુખડી–An allowance to the revenue manager of the village.

Kang–કાંગ–A kind of grain.

Kankotri–કંકોતરી–Congratulatory letter.

Kantia–કાંટીઆ–Arm bearing tribe.

Kanti–કંટી–A levy of Bajri stalks for feeding horses.

Kanya-Chori-Kanya-Kundi–કન્યા-ચોરી–કન્યાકુંડી–Marriage fees. Also known as Hathgarna, :Sadi Vero, Sadi Najrano and Sadi Vanola.

Kapal giras–કપાળ ગીરાસ–Land or rights received by Bhayats in appanage.

Kapdu–કાપડુ–Allowance to a daughter. Dowry. Literally bodice.

Karaj Awsar–કરજ અવસર–A cess taken by a chief on the occasion of a marriage or death in his family.

Karam–કરંમ–Is equal to 5 feet.

Karam Bhag-Karam giras–કરમભાગ–કરમ ગરાસ–See "Kapal giras".

Kasumbo–કસુંબો–A cess on transfer of lands.

Katak–કટક–Army.

Katha Wanchnar–કથા વાંચનાર–Preacher.

Kathol–કઠોળ–Pulse.

Kerdo–કેરડો–A tree (of Kerdas a kind of Berries used for pickle).

Khadio–ખડીઓ–Saddle bag.

Khalu–ખળુ–A cultivator's grain-yard.

Khala Kharajat–ખળા ખરાજાત–Grain-yard expenses.

Khalawad–ખલાવાડ–Grain-yard. General grain-yard.

Khalsa–ખાલસા–Crown land.

Khambha-Khunt–ખાંભા-ખુંટ–Boundary marks.

Kharabo–ખરાબો–Unculturable land. It may yield grass and may grow trees while Padtar Kharabo Khar cannot yield grass and trees.

Khar-Kharajat–ખર–ખરાજાત–Allowance, revenue expenses.

Kharo-ખારો-Salt-land.

Khata-Sukhdi-ખાતા-સુખડી-A tax taken per each cultivator's account.

Khata-bandi-ખાતાબંદી-System by which the cultivator agrees to pay a fixed rent for his holding for a term of years.

Khatla-ખાટલા-Cots.

Khatavahi-ખાતાવહી-Ledger.

Khawas-ખવાસ-Attendant on a Chief. Household servant.

Khedu-Khedut-ખેડુ-ખેડુત-Cultivator.

Khedu Bhag-ખેડુભાગ-Cultivator's share.

Khedu-Vero-ખેડુવેરો-Santhi Vero-Tax taken from cultivators.

Kherati-ખેરાતી-Granted in charity on religious tenure.

Khoraki-ખોરાકી-Free rations.

Khunt-ખુંટ-Boundary marks.

Kori-કોરી-A coin.

Kos-કોસ-Leather bag for drawing water. Land watered by a Kos.

Kotiu-કોટીઉ-A leather collar for a horse.

Kothari-કોઠારી-Granary-Keeper also called Modi.

Kotwal-કોટવાળ-A village servant who attends to the village guests.

Kotdi-Khatu-કોટડી-ખાતુ-The accounts of the collection made by the Talukdars among themselves for the entertainments for the guests.

Kulgor-કુલગોર-Family priest

Kunwar-કુંવર-Heir apparent. Sons of a Chief.

Kunwari-કુંવરી-A daughter of a Chief.

Kunwar-Pachedo, Kunwar-Pamri, Kunwar-Nazarano-કુંવર-પછેડો, કુંવર-પામરી, કુંવર-નજરાનો-Tax imposed on the occasion of the birth of the eldest son of a Chief.

Kunwar-Sukhdi-કુંવર-સુખડી-Allowance to the heir apparent.

Kyardi-ક્યારડી-A piece of land near a well.

L.

Lag-Lago-લાગ-લાગો-Allowance.

Lakhamni-લખામણી-Wriing fees.

Lakhat-લખત-Deed.

Lakhani-Lakhni-લખણી-Charitable assignment to a bard.

Lawazam-લવાજમ-Allowance.

Lekh-લેખ-Order-Deed-Grant.

Lekhni-Lakhamni-લેખની-લખામણી-Writing fee.

Lilotri-લીલોતરી-Green Vegetables.

Lahani–લાહાની–Is the custom of distributing brass vessels among the relatives and friends co-memorative of an event in the family.

Lagat–લાગત–Impost.

M.

Mal-Vaje-Lakhai–માલ-વજે-લખાઇ–This lagat is levied in Radhanpur for copying the village Account Book in custody of Talati, dealing with Vaje, Kharajat, Sukhdi Vero etc. into *Daftarkhana* Book and is distributed among Karkoons doing the work.

Mal-Vero–માલ-વેરો–Equal to Vero collected for village expenses.

Manu-Map–માણુમાપ–A measure of grain.

Mahal–મહાલ–A division of territory.

Mandvi-Mandi–માંડવી–મંડી–Customs duty.

Majmu–મજમુ–Joint (common to Chief and Grasia or Bhayat).

Mankhal–માંખલ–Grain yard.

Maswadi–મસવાડી–Grazing fee.

Matadar–મતાદાર–They represent the early "Thakarda" Chiefs of the villages. In the Bhagdari villages the Thakarda families maintained their status as proprietors. In the Matadari villages they lost with the status or proprietors the personal right to guarantee. The Matadars have been spoken of as the tributories for their respective villages, their status as persons of the class entitled to guarantee is sufficiently shown by their execution of security bound, and by the light in which they have been regarded by Political officers,

Meherkhai–મેહેરખાઇ–Informer's fees.

Mehtar–મેહતર–Dhed's Patel.

Mehtas–મેહેતા–Clerks.

Mehtarai–મેહેતરાઇ–Patelship of Dheds.

Mehtaria–મેહેતરીયા–A Dhed. A Dhed's Patel.

Mehwasi–મેવાસી–Are those villages which only pay tribute.

Mezwani–મેઝવાની–Entertainment of guests.

Mochhani–મોછાણી–"See Melnu".

2 Motap–મોટપ–The extra land given to the eldest brother in addition to his share in the division of an estate.

Muchhani-Vero–મુછાની–વેરો–A death fee.

Mul-Mehntanu–મુલ–મેહેનતાણુ–Wages.

Mulakgiri–મુલકગીરી–Gaekwad's expeditions in Kathiawar for collecting tribute.

Mulk-Shirasto-મુલક-શીરસ્તો-Custom of the country.

Mul-Girasia-મુલ-ગીરાસીઆ-Original holders of a village or a portion of village lands.

Mukan, Chhut-મુકાણુ, છુટ-Remission.

Muthi-મુઠી-Handful.

Mutsadi-મુત્સદ્દી-Revenue Manager.

Mandaman-મંડામણુ-Present at the time of negotiating loan.

N.

Nada-નાડા-Ropes.

Nagdi-નગદી-Cash-Levy in cash.

Nalu-નાળુ-Small stream.

Narwa-નરવા-Equal to revenue in cash. Cash payment according to number of ploughs.

Naspati-નાસપાતી-Water-melons.

Nazar-Nazarano-નઝર-નઝરાનો-Present. Is levid by the Thakor and the owners of the village when giving a land to the new cultivators. It is considered as a price for selling the right of cultivation.

Nochhawar or Nachhraval-નોછાવર-નછરાવળ-Refers to money given in charity by scattering it amongst the assembled crowd on the occasion of a visit from the Chief, or money given to the attendant of a chief at the time of visiting him.

O.

Ogha-Chhut, Pula-Chhut-ઓઘા-છુટ-પુલા-છુટ-Mortgage with possession for a fixed term at the end of which the property reverts to the original owner without further payment.

Oliava-ઓલીઆવા-It is a land measurement and is equivalent to $2\frac{1}{2}$ acres or 4 Bighas. See "Bavtava".

P.

Pachhtar—પાછતર-Winter crop.

Pado-પડો-Bundle of tobacco.

Padar-પાદર-Vicinity of a village. Waste ground just outside the village.

Padtar-પડતર-Uncultivated or waste land.

Padtar-Kharabo-Khar-પડતર-ખરાબો-ખાર-Khar waste uncultivable.

Padyu-Pan-પડયુ-પાન-Fallen leaf. When used in a deed idiomatically it means conveyance of every source of revenue.

Paghdi–પાઘડી–A head dress. A small sum given to Izardars or cultivators upon special occasions.

Pagi–પગી–Tracers of footprints.

Pahuva–પહુવા–Parched rice.

Pakhal–પખાલ–Leather bags put on animals for carrying water.

Pali–પાલી–A measure of grain.

Palio–Pawalio–પાળીયો–પાવળીયો–Memorial stone.

Pan–charai–પાન-ચરાઇ–Grazing fee,

Panchayat–પંચાયત–Arbitrators–Arbitration.

Pani Vero–પાનીવેરો–A tax on artizans and other non-cultivating classes.

Parganu–પરગણું–District, Division.

Parkhai–પરખાઇ–Farm of testing coins.

Padtharo–પડથારો–What is left from the common heap to the cultivator after defraying all allowances.

Pasaitu–Nakru–પસાએતુ-નકરૂ–Equal to Pasaita land held land free.

Pasaitu–Dharmadu–Nakru–પસાએતુ ધરમાદુ-નકરૂ–Equal to Pasaita land for religious purposes held land free.

Pasaita–પસાએતા–Service tenure. Pasaita lands are rent free lands alloted to the different orders of village servants in Gujrat, also assignments of the same for religious (Dharmada) Pasaita and service tenure or Chakriat Pasaita.

Pasera–પાસેરા–Quarter of a Ser.

Patel–પટેલ–Head of the village.

Patlai–પટલાઇ–Headship of the village.

Patelni–Palat–પટેલની પલત–Dues from which Patels are exempted.

Pati, Pati–પાટી–પટી–Share of village.

Pavro–પાવરો–Leather bag for feeding horses.

Pehramni–પેહેરામણી–Dress of honor.

Peshkashi–પેસકસી–Tribute.

Petkhai–પેટખાઇ–Rations. Expense of food for State servants.

Pinjan–Vero–પિંજણુ–વેરો–A tax on cotton carders.

Pith–પીઠ–Market.

Pattawat–પટાવત–Equal to land granted to the persons for feudal service.

Pith–Mapu–પીઠ–માપુ–Farm of weighing and measuring articles of commerce.

Poero–પોએરો–Labour.

Ponkh–Ponk–પોંખ–પોક–Roasted ears of wheat.

Pohsak–પોશાક–Dress of honor.

Poshaki–પોશાકી–Dress of honour. Land granted for service. See "Inami."

Pullachut–પુલાછુટ–See "Ogha Chutt".

Pulas–પુલા–Bundles of grass.

Pumbi–પુંભી–A little quantity of cotton.

Punchhi-Vero–પુંછી-વેરો–Tail tax.

Pot–પોટ–Measurement by subdivisions.

R.

Rada–રાડાં–Juwar grass, Reed.

Rahadari–રાહદારી–Transit duty.

Rahadari-Dan–રાહદારી-દાણ–Is a tax on goods passing through a territory levied by the Lord of the territory in lieu of the protection he is supposed to offer it.

Rahdarino–Falo–રાહદારીનો-ફાળો–It is levied from certain villages near Radhanpur to meet the expense of Chokiats maintained at the Head–Quarters for the guarding of carts at night-time or for accompanying them as Chokiats.

Rajak–Daiwak–રાજક-દૈવક–See Asmani Sultani.

Raj-Bhag–રાજભાગ–Landlord's share.

Raj-Chakri–રાજ-ચાકરી–Military service.

Rajgar-Rajgor–રાજગર-રાજગોર–State priests.

Raj–Hakumat–રાજ-હકુમત–Jurisdiction.

Raj–Prakarni–રાજ-પ્રકરણી–Political.

Rakhesar–રખેસર–A Bhangi. A sweeper.

Rakhodi–રાખોડી–The farm of cleaning goldsmith's ashes.

Rakhopio–રખોપીઓ–Watcher of crops.

Rakhopu–રખોપુ–Watching crops.

Rasoyo–રસોયો–Cook.

Ratalu–રતાળુ–Sweet Potatoes.

Rawal–રાવળ–Bards.

Rawali–રાવળી–Belonging to State.

Ryoti–રઈઅતી–Are those villages which submit to the administration of justice and the inspection of their produce.

Rejgi-Mandvi–રેજગી-માંડવી–Customs fees on fruits, vegetables and other miscellaneous articles.

Roz Kam–Roj Kam–રોજકામ–Official proceedings.

Ruko–રુકો–An order–A grant.

Ryot–Raiyat–રૈયત–Cultivators–Villagers.

S.

Sadavrat–સદાવ્રત–Charity given to mendicants.

Sadhu–સાધુ–Religious mendicants.

Safeto–સફેતો–Charcoal.

Sai-Shei–સઇ-શેઇ–A measure of grain equal to 1/16th of Kalsi.

Sadi-Vanolo–સાડી–વનોલો–See Choridapa.

Sakar–સાકર–Present on change of tenancy. Royalty.

Salami–સલામી–A small Jama or fixed tribute paid on rent free lands.

Salnu-Sutar–સાળનું-સુતર–Cooton yarn or tax taken from weavers.

Sal-Vero–સાળવેરો–A tax on weavers.

Salo–સળો–Residue of the harvest left for the poor.

Santh-Nazrano–સાંથ નઝરાનો–Consideration given on change of tenancy equal to સાકર–નજરાનો.

Santhi–Santi–સાંથી-સાંતી–A plough. Amount of land cultivated by one plough varying from 20 to 30 acres.

Santi–Vero–સાંતી–વેરો–Plough tax.

Saran–સારણ–Canal.

Sarbhara–સરભરા–Entertainment of guests.

Sawa–Betalu–સવા–બેતાળુ–42¼ Sers taken instead of 40.

Sadi–સાદી–A cess taken by Chiefs on the occasion of marriage in the family.

Sadi–Gami–સાદી-ગમી–Fees taken by Chief on the occasion of marriage and deaths in the family.

Shan–શાન–Mortgage without possession.

Shedhi–શેઢી–Is a right recovered in cash from a Ryot who gives up cultivating the land or from the cultivators for cultivating a Padtar land.

Shedho–શેઢો–Outskirts of a field boundary.

Sheriku–શેરીકુ–41 Sers taken instead of 40.

Shikai–શીકાઈ–Delhi coin.

Singoti–શીંગોટી–A tax on the sale of cattle.

Sawari–Nazrano–સવારી–નઝરાનો–Present on the occasion of a Chief's visiting a village.

Sudharo–સુધારો–Improvements. Amount levied from Bhayats and Mulgarasias as contributions towards public improvements.

Sukhdi–સુખડી–Allowances–perquisites.

Sutar-Chamdu-સુતર-ચામડું-A cess taken from weavers and tanners for saddle girths, ropes and other horse trappings, also for leather buckets.

Swang-સવાંગ-Whole.

T.

Talati-તલાટી-Weigher of produce. See Mandvio.

Talatu-તલાટું-Weighing fees. See Mandvi.

Talpad-તળપદ-State portion of the village sites or lands. See description given under Wanta.

Taluko-તાલુકો-State. Pargana. District Division.

Talukdar-તાલુકદાર-Chief, Land Lord.

Tang-Tangi-તંગ-તંગી-A saddle girth.

Tarahi-તરાહી-Right of sovereignty on Putta villages.

Thakar Mandir-ઠાકર મંદીર-Village temple.

Thalu-થાળુ-The platform of a well upon which the water falls from the leather bags.

Thanu-થાણું-Police Post.

Thandar-થાણદાર-The officer in charge of a station or post.

Thana Warad-થાણા વરાડ-Thana contribution.

Thungo-ठुंगो-Refreshment.

Tilayat-ટીલાયત-Heir apparent.

Timbo-ટીંબો-Waste site of a village.

Tolamni-તોળામણી-Weighing fee.

Tora giras-તોરાગીરાસ-Giras in cash or kind.

Tribhet-ત્રીભેટ-A point where the limits of three villages meet.

Tragu-ત્રાગુ-Self-mutilation or suicide in default of obtaining satisfaction of claims.

U.

Uchko-ઉચકો-Extraordinary tax.

Udhad-ઉધડ-Fixed rent. See Udhad Vero.

Udhadias-ઉધડીઆ-Cultivators who pay fixed rent.

Udhad Kharach-ઉધડ ખરચ-Fixed sum taken for State expenses.

Udhad Vero-ઉધડ વેરો-Fixed sum taken from cultivators instead of Vero and Waje.

Unalu-ઉનાળુ-See Chhasatio.

Upaj-ઉપજ-Revenues, Produce.

Uparwadu-ઉપરવાડુ-Land cultivated from adjoining village.

Upto–ઉપટો–Leathern girth.

Utaro–ઉતારો–Lodging house, Halting place.

V.

Vas–વાસ–A section in a village-Was.

Vechan-Dan–વેચાણ-દાણ–A tax on goods brought by foreign traders and sold in a village and taken by the owner of the village from the seller.

Ven-Voklo–વેણ-વોકળો–A small rivulet.

Vero–વેરો–Tax. "Santi Vero" Plough tax or Tax in cash.

Veth-Begar–વેઠ-બેગાર–Forced labour.

Vechania–વેચાણીઆ–Is the land purchased by a Girasia before the date of the Kalambandi and which is considered as giras.

Vid-Vidi–વીડ-વીડી–Grass land.

Vera-Kharda–વેરા-ખરડા–Record of tax.

Vidkas–વીડકા–Small vids, small patches of grass lands.

Vigha–વીઘા–A measure of land–Nearly 1⅓rd of an acre.

Vighoti–વીઘોટી–Fixed cash rent per Vigha.

Virdas–વીરદસ–Pits dug in the beds of tanks and streams.

Viwa-Wadhavu–વીવા-વધાવુ–See Sadi-Marriage tax.

Vol–વોલ–A force contribution paid by cultivators of crown lands to petty marauders to purchase immunity from their attacks.

Verani Ugharat–વેરાની ઉઘરાત–This lagat is collected from the villagers and paid to the sepoy who collected the Vero.

W.

Wachhiat–વછીઆત–An outsider who either sells or buys articles of commerce.

Wadh–વાઢ–Sugarcane field.

Wadas–વાડા–Yards.

Wadagru-Salt–વડાગરૂ મીઠું–Crystal salt.

Wadhavu–વધાવુ–See shadi.

Wadi–વાડી–Irrigated land–Garden.

Wahiwancha–વહીવંચા–Family bards. Keepers of Pedigrees.

Wahiwat–વહીવટ–Revenue management. Revenue administration.

Wahiwatdar–વહીવટદાર–Revenue manager.

Waje–વજે–Collection in kind–Landlord's share in kind.

Wataw–વટાવ–Exchange.

Waland–વાલંદ–Barber.

Waltar-વળતર-Compensation for theft, robbery &c.

Wanola-Wadhawa-વનોળા-વધાવા-Equal to a marriage tax.

Wartanio-વરતણીઓ-See Pasaita.

Wasvaya-વસવાયા-Village artizans.

Wasgar-વાસગર-House tax or ground rent.

Wanto-વાંટો-A portion of village lands held free by Grasias.

Wantana-Pasaita Dharmada-Pasaita વાંટાના-પસાયતા ધરમાદા-પસાયતા Dharmada land belonging to Wanta land

Wanta-Salamia-વાંટા સલામીઓ-Equal to Wanta land paying salami.

Wantanu Pasaitu-Nakru-Dharmada-વાંટાનું પસાએતુ-નકરૂ-ધરમાદા-Rent free for religious purposes belonging to Wanta land.

Wantia-વાંટીઆ-The holder of a Wanta.

Wantada-વાંટાડા-Joint proprietor of a Wanta land.

Was-વાસ-Quarter. Portion of village.

Wao-વાવ-A well.

Wanta-વાંટા-A portion, an allotment. A description of land held land free although much of it pays Salami to Government and prior to the Musalman conquest it used to pay it to the Rajputs and others in possession of the country. The Musalman dispossessed these people who then took to plunder. The conquerors were unable to stop this. A compromise was effected, the Musalmans keeping three fourths of each village under a name of Talpad and the remaining one fourth was alloted to the original holders under the name of Wanta.

Z.

Zakat-ઝકાત-Customs duty.

Section II.

TREATIES AND ENGAGEMENTS.

Treaties, Engagements and Sanads.

PALANPUR STATE.

(1)

Translation of an agreement entered into in, November 1809 by Ferozkhan, Dewan of Palanpur for the regular payment of Jamabandi to the Gaikwar Sarkar.

To Sreemunt Shree Sena Khas Kheyl Shumsher Bahadoor writes:- Further, it has been agreed to pay to the Sircar the jummabundee of talooka Pahlunpur for ten (10) years from the harvest season of the year Sumvat 1866 (A. D. 1809–10). The total amount on account of the above jummabandee, together with khurajat, has been fixed at Rs. 50,001 (fifty thousand and one) per annum, and instalments have been fixed for the payment of the sum. I shall accordingly go to Baroda and pay the instalments from year to year. If I go to Baroda and make payment on due date and pay the instalments, it is well and-good; if payment is made a few days after it has become due, I shall pay interest at the rate of one per cent, per mensem. Details are as follows :—

Rs. 50,001.

In this way a sum of Rupees fifty thousand and one of the Siccaee currency is to be paid in cash by instalments as follows :—

Rupees 25,001 (twenty five thousand and one) to be paid on the 2nd of Mahha Soodh.	Rupees 25000 (twenty five thousand) to be paid on the 2nd of Chytur Soodh.

TOTAL Rs. 50,001.

In this way payment shall be made according to instalments from year to year. The payment shall be made continuously for ten years. If an instalment remains unpaid after its due date, interest shall be paid as written above. Besides this, the mohsulee expenses of the mohsul who may come from the Sircar shall be paid, and the kasudee expenses of the kassed (or messanger) shall also be paid to him. This writing is true.

DATED 13TH OF KARTIK SOODH, SUMVUT 1866 (19th NOVEMBER 1809).

The signature of Dewan Ferozkhan
in the hand-writing of Jetha.

Translation of an Agreement entered into and given to the Government in the under-written Articles by Shumsher Khan, on its being resolved that Fatteh Khan shall be united to him, and of one Counsel with him, from his willingly adopting Fatteh Khan as his son—1813.

ARTICLE 1.

Considering Dewan Fatteh Khan, the son of Dewan Firoz Khan, as my own son, I have adopted him, and constitute him heir to all my possessions, unless I have a son born to me, in which case the tuppah of Golal, consisting of twenty-two villages, shall be appropriated for his sustenance, and a residence allowed him in Pahlunpore. There shall be no deficiency in yielding protection and a fitting allowance to all my family, nor shall any molestation be given to them, nor any property they may possess touched during their lives.

ARTICLE 2.

At this time the Sircar's army has come to Pahlunpore, destroyed the influence of the Sindees, and made a permanent arrangement, by which, according to the pleasure of the Sircar, Fatteh Khan has been placed on the Guddee, and with my perfect consent he has been proclaimed as my son and the Dewan of Pahlunpore.

ARTICLE 3.

In all affairs of Government I shall be uncontrolled, but decisions on matter of consequence which relate to the pergunnahs and Darbar shall bear the seal of Fatteh Khan son of Shumsher Khan, and my signature. Fatteh Khan shall be the keeper of his own seal, but its impression shall be defective without the addition of my signature, and my sign and seal alone shall be sufficient for all papers of little consequence, such as chits on villages etc.

ARTICLE 4.

Dungur Mehta, etc, shall act as Karbharees under me in the same manner as when they originally held the same employ, and they shall in no instance keep anything from my knowledge. They shall all obey all my orders regarding the bettering the condition of the Darbar and on other subjects relating to the country. They shall manage the affairs of the Darbar by one pure line of conduct, and they shall give zamin to this effect. For my own conduct I shall afford satisfactory security.

ARTICLE 5.

I agree not to entertain a sebundy of Sindees or other foreigners in Pahlunpore, Deesa or Dhanera, without the knowledge of the Sircar, nor shall I unite with any offenders against the Government, whether Sindees or Cusbuttees, or allow them to remain in these cities.

ARTICLE 6.

I give my consent to the establishment of 200 men as sebundy according to the pleasure of and selected by the Sircar; they shall be entrusted with the guard of the gates, and shall be paid at the rates the Sircar may require. I shall take their musters.

ARTICLE 7.

As my old Karbharee who managed for me in Deesa is with me, and as employing him here might occasion quarrels with the established Karbharees, it shall be my duty to provide for him elsewhere. His house being in Pahlunpore his family shall either inhabit it without molestation from the Darbar, or he shall remove his family and be permitted to let out the house to hire.

ARTICLE 8.

For the private expenses of Fatteh Khan and his family enumerated in a separate paper, I shall be responsible if any deviation takes place.

ARTICLE 9.

The relations of Fatteh Khan who are at present with him shall receive according to custom what was formerly allowed them for their maintenance, and they shall not interfere, with me in my duties. In like manner my relations shall receive the support they formerly obtained without any increase; because they are my relations, they also shall not meddle in my duties.

ARTICLE 10.

The dufters shewing the income and expenditure shall be kept under my inspection, but open to the writers of them, and any loan which it may be necessary to raise shall be with the knowledge and consent of Fatteh Khan.

ARTICLE 11.

The jummabundee of the Sircar, according to the decennial arrangement, shall be, as formerly, in hoondees on Baroda, and there shall be no deviation in this respect.

ARTICLE 12.

I agree, in conjunction with my Karbharee Dungur Mehta, to provide for the expenses of the army which is now at Pahlunpore according to the pleasure of the Sircar.

ARTICLE 13.

Futteh Khan and myself shall have one opinion on all matters, and shall live with cordiality of near relations.

There shall be no deviation on my part in the above thirteen Articles given to the Sircar, and it ought not to be considered that there is any difference between Futteh Khan and myself. In future I shall never commit any act of sedition or behave ill; and for the satisfaction of Government I shall give as my fa'el zamin securities the Nawab of the Summee and Radhanpore, and Sibe Khan Babee Bahadoor and Jemadar Bacha, the son of Dhingam, and my arr zamin Goculpooree, a Mohunt of Rajpore, so that if I in any respect deviate from the Articles above written, they shall be responsible.

Dated Sumvut 1870, Pous Sood 1st, corresponding with the 23rd of December 1813.

SHUMSHERKHAN'S
Signature.

Seal of the Nawab of Summee Radhanpore.	Shumsher Khan's Seal.	Seal of Bacha Jemadar.

Signature of Goculpooree.

Translation of an Agreement entered into and given to the Government in the under-mentioned Articles, willingly executed by Futteh Khan, Dewan, on its being resolved that he shall be united to, and of one counsel with, his father Shumsher Khan, 1813.

ARTICLE 1.

Shumsher Khan having with his own free will united our families and adopted me as his son, has given a document to that effect, according to which I am constituted heir to all his possessions, unless he has a son born to him, in which case the tuppah of Golah, consisting of twenty-two villages, shall be appropriated for his sustenance, and a residence allowed him in Pahlunpore. There shall be

no deficiency in yielding protection and a fitting allowance to all Shumsher Khan's family; nor shall any of their property be taken away during their lives, but they shall be cherished with a consideration equal to my own mother and immediate relations.

ARTICLE 2.

At this time the Sircar's army has come to Pahlunpore, destroyed the influence of the Sindees, and made a permanent arrangement, by which I have been placed on the Gudee; and through the kindness of the Sircar, and as I have been adopted Shumsher Khan's son, I have been proclaimed as such and Dewan of Pahlunpore with my full consent; and according to the pleasure and advice of the Sircar I engage to respect and be of one counsel with my parent.

ARTICLE 3.

In all affairs of Government Shumsher Khan shall be uncontrolled, but decisions on matters of consequence which relate to the Durbar shall bear my seal, which remains in my possession, and the signature of my parent Shumsher Khan, without which I shall not attach my seal. Shumsher Khan's sign and seal only on papers of small import, and such as chits on villages, etc, shall be valid.

ARTICLE 4.

Dungur Mehta, etc, shall act as Karbharees under my parent Shumsher Khan in the same manner as when they originally held the same employ, and shall in no instance keep anything from his knowledge. They shall obey all his orders respecting the improvement of the condition of the Durbar and on other subjects relating to the country. They shall manage the affairs of the Durbar by one upright line of conduct, and they shall give zamin to this effect. For my own conduct I shall afford satisfactory security.

ARTICLE 5.

I agree not to entertain a sebundy of Sindees or other foreigners in Pahlunpore, Deesa, or Dhanera without the knowledge of the Sircar, nor shall I unite with any offenders against the Government, whether Sindees or Cusbuttees, nor allow them to remain in these cities.

ARTICLE 6.

I give my consent to the establishment of 200 men, or sebundies, according to the pleasure of the Sircar; they shall be entrusted with

the guard of the gates, and shall be paid at the rates the Sircar may require. My parent Shumsher Khan shall take the musters.

ARTICLE 7.

As my parent's old Karbharee is with him, and as the employing him here might occasion quarrels with the established Karbharees, he shall be stationed in some other place. His house being in Pahlanpore, his family shall either inhabit it without molestation from the Durbar, or he shall remove his family and be permitted to let out his house to hire.

ARTICLE 8.

I am contented with the sum allowed for my private expenses and that of my family enumerated in a separate paper given in.

ARTICLE 9.

My relatives shall enjoy what was formerly allowed them, and they shall not interfere in the arrangements of my country.

ARTICLE 10.

The dufters showing the income and expenditure shall be kept under inspection of my parent, but open to the writers of them, and any loan which it may be necessary to obtain shall be raised by my parent with my knowledge

ARTICLE 11.

The jummabandee of the Sircar, according to the decennial arrangement, shall be paid, as formerly, in Hoondees on Baroda, and there shall be no deviation in this respect.

ARTICLE 12.

Shumsher Khan and my Karbharee Dungur Mehta shall provide for the expenses of the army now at Pahlunpore according to the pleasure of the Sircar.

ARTICLE 13.

Shumsher Khan, my parent, and myself shall be of one counsel on all matters, and live with the cordiality of near relations.

There shall be no deviation on my part in the above thirteen Articles; I shall not act contrary to them in a seditious manner. For the satisfaction of Government, I give as my fa'el zamin Meer Kamaloodeen Hussen Khan Bahadoor and Yara Jemadar, and for my arr zamin Goculpooree, a Mohunt of Rajpore, so that if I in any respect deviate from the Articles above written, they shall be responsible.

Dated Samvut 1870, Pous Soodh 1st, corresponding with the 23rd December 1813.

SIGNATURE OF FUTTEH KHAN.

Seal of Meer Kamal-ood-deenHussenKhan.	Seal of Futteh Khan.	Seal of Yara Jemadar.

Signature of Goculpooree.

SHUMSHER KHAN'S SIGNATURE.

I, Shumsher Khan, Dewan, son of Oosman Khan, hereby adopt to be my son with perfect good-will and pleasure Futteh Khan, Dewan, son of Dewan Feroz Khan. I therefore constitute him to be heir to all my possessions, unless it may please Heaven to grant me a son, in which case the pergunnah of Gola, consisting of twenty-two villages, shall be assigned for his sustenance, and permission granted him to spend his life in Pahlunpore. All my relations shall be free from molestation, and no property they may possess shall be taken from them during their lives, and they shall be treated with respect and consideration.

Dated Sumvut 1870, Pous Soodh 1st, corresponding with the 23rd December 1813.

These engagements were approved and confirmed by the Govenor General in Council on 18th February 1814.

---

(4).

Translation of Agreement entered into by Futteh Khan, Dewan of Pahlunpore and Deesa, of his own free will, for the better Government and security of the above-mentioned Principalities, signed and delivered to Captain Miles, Political Agent, on the part of the British Government, at Pahlunpore, on the 28th November 1817.

Preamble.—That to place the territory depending on Pahlunpore and Deesa in security from internal and external dissensions and violence, to obviate the trouble so often occasioned to the British and Gaikwar Governments from the bad administration of the affairs of this petty State, and with a view to the improvement of the country, tho following Articles of Agreement are entered and hereby confirmed.

ARTICLE 1.

The British and Gaikwar Governments having been pleased to seat me on the guddee of my father, and establish my authority over Pahlunpore and Deesa, it is my desire, to the end that this State, which is in a ruinous condition, may be better governed, its security and tranquility ensured, and a provision made for the discharge of arrears and debts in which from bad management it has been involved, to receive the aid and advice of a respectable man in position of Agent on the part of the Gaikwar Government.

He shall have full acces to my revenue accounts, receipts, and expenditure, and I engage to follow his suggestions in all arrangements whatever relative to Government. It is indispensable that this Agent be such as shall possess the confidence of the British Government; and as his situation demands he should be disinterested, his salary must be liberal.

ARTICLE 2.

I also agree to subsidise 250 horse with a Sirdar to command them; the pay of the horse to be 30 Rupees each per mensem, and the Sirdar shall receive Rs. 600 per mensem.

I require these troops to defend my country against enemies of every description, and to preserve it in peace and order. They are to be good horse, and always ready to act in a body against the refractory Shumsher Khan and his adherents, and in fact for all purposes. To secure the tranquility of the country, they will not be employed without the concurrence of the Guikwar Agent, and are not to be sent on revenue details without the orders of Government; when their service is not otherwise required, they are to be stationed near me for my personal protection.

ARTICLE 3.

The gate called Bahadur Ganj is to remain in charge of Sircar troops; 100 good infantry to be stationed there and their rate of pay Rs. 10 monthly each, Jemadar included.

ARTICLE 4.

The horse and infantry, their Commander, and the Agent to be paid monthly without deduction, and the banker who pays them shall have territory assigned to him for the discharge of their salaries.

ARTICLE 5.

The Sircar dues (Rs. 50,000) per annum shall henceforward be paid punctually every year at Baroda. The arrears, Rs. 75,000, shall be discharged in the course of the next year; but in consideration that the country has suffered much from want of rain, the exactions of Shumsher Khan and ravages of the Koolees, with the constant movement of troops through it lately, I hope Government will be indulgent in their expectations and claims, at least for the present.

ARTICLE 6.

From the impoverished condition of the country and other claims in the Pahlanpore State, the sums due to the merchants of Shidhpore cannot at present be discharged, but in the course of the next year some arrangement in concert with the Gaikwar Agent, shall be made for the gradual payment.

ARTICLE 7.

A misunderstanding having arisen between me and Shumsher Khan in consequence of his violation of the agreement made with Captain Carnac, Resident at Baroda, in Sumvat 1870 or A.D. 1813, I retired to Sihhdpore and complained to the Sircar. The forces of the two Sircars in consequence marched to this quarter, and Pahlanpore was taken, and I have been re-seated on the guddee. I therefore consent to pay the expenses of the troops of both Sircars with the usual allowance for killed, wounded, loss of horses, etc., according to the orders of Government.

ARTICLE 8.

Shumsher Khan is an offender and disobedient to the Sircar; I engage, therefore, not to have any communication with him or his adherents; but should Shumsher Khan submit himself, and the Government be pleased to grant him any allowances, I will pay it agreeable to their commands.

ARTICLE 9.

I engage not to give protection to any offenders against either the British or Gaikwar Government, nor to allow them to remain in any part of my territory.

The whole of these Articles, nine in number, are delivered by me to Government, and I engage to execute them punctually and without diminution or difference. I shall act in all matters in strict con-

formity and obedience to the orders of the Sircar, and I bind myself not to commit any insubordinate act, nor cause any disturbance. To this effect I give as my security the Nawab of Summee and Radhunpore Sher Khan Babee and Mohunt of Rajpore, Goculpooree.

Dated Sumvut 1874, Kartik Vud 4th 18th Mohurrum, Hegira 1233, corresponding with the 28th November 1817.

Seal of Futteh Khan.

(5).

The Engagement entered into in September 1822 by Futteh Khan, Dewan of Pahlunpore and Deesa, for prohibiting the transit of opium through his Territory.

The orders of the Sircar being that no opium shall be allowed to pass through the country subject to their control, I, Futteh Khan, do hereby engage to the Sircar that no opium shall be allowed to pass the limits of my district.

A public notification has been already issued to my nakadars to that effect, but I now repeat my determination to use every exertion to put an entire stop to the transport of opium through my taluka; and because merchants and others may conceal opium among other commodities, all packages shall be strictly examined previous to their being permitted to pass, and should any opium be found in them, it shall be immediately confiscated. In this matter I will not fail.

I beg the favour that the Sircar may be pleased to direct the Mehta stationed at this place to give his aid in the detection and prevention of the transit of opium.

(Sd.) FUTTEH KHAN.

This engagement was signed by the Chiefs of Radhanpore, Wao, Sooegam, Tharad, Morwada, Warye, Chorwar, Charchut, Terwada, Deodur, Bhabhur, and Benup, and by the Chief of Danta, now under the Mahi Kantha Agency.

(6).

Opium Agreement with Pahlunpore...1879.

Whereas the British Government have prohibited the cultivation of the poppy and manufacture of opium in my State, and have made new arrangements for the retail sale of opium since the 1st October

1878 in Gujarat, and have agreed that they are prepared to permit me to import, free of duty, (Rs. 650 per chest) the amount of opium required by my State for Bona fide home consumption, and have promised to grant me full compensation annually for any diminution of revenue caused by the loss as sources of income of transit duties, on opium, and cesses on the manufacture and exportation of the drug and whereas the full duty per chest will be paid by the local vendors and consumers and will form part of the revenues of my State, I hereby promise and agree that I will use every effort to completely put a stop to the illicit importation of opium, and that I will not allow opium legally obtained by me under the opium rules to be sold at a less price than that at which it is retailed in British territory, and it is understood by me that the British Government reserve the right of withdrawing this privilege and of charging the full opium duty in case of any proved wilful violation of these terms, but that such privilege will not be withdrawn on account of isolated cases of smuggling.

2. Further, I have to state that all stocks of opium and juice which remained undisposed of on the 1st October 1878 in my State, have been bought up by me and employed for the supply of my retail monopoly.

3. In accordance with the wishes of Government, I agree to furnish half-yearly, to the Political Superintendent, a statement showing the amount of opium imported and the amount sold during each half year, the proceeds of the sales and the balance of opium in hand in my State at the end of each half year.

4. To the above stipulations I agree on the condition that, should any Native State in Gujarat be hereafter allowed to grow and manufacture opium in the same mannar as the Baroda State has been, a similar privilege shall be granted to the Pahlunpore State.

(Seal of the Dewan of Pahlunpore).

Pahlunpore, 22nd April 1879.

Similar engagements were signed by the Chiefs of Radhunpore, Tharad, and Wao.

(7).

Railway Jurisdiction Agreement with the Dewan of Pahlunpore 1879.

I, Dewan Sher Mahomed Khanji Saheb of Pahlunpore, hereby cede to the Government of India all the civil and criminal jurisdiction possessed by me in the portion of my territory which has been assigned and made over by me for the purposes of the Western Rajputana State Railway, to be exercised by the Government of India for so long as the land may be required for the railway, and to be restored to me or my successors when the land is no longer needed for the above purpose.

All railway employes committing offences cognizable by my jurisdiction beyond the limits of the railway line, shall be apprehended and dealt with by the constituted authorities of my State.

Dated 10th day of October 1879, corresponding with 10th of first Asso Vud 1936–and 22nd day of Sawal 1296 A. H.

(Seal of the Dewan of Pahlunpore).

---

(8).

Translation of a Yad from His Highness Sher Mahomed Khanji Saheb Dewan of Palanpur to Colonel P. H. Le Geyt Political Superintendent Palanpur No. 480 dated the 16th February 1887.

In order to commemorate the Jubilee of Her Most Gracious Majesty the Queen Victoria, Empress of India, in our dominion, you this morning laid at our request the foundation stone of "The Victoria Jubilee Institute" and in order to meet the wishes of the Bombay Government, it being your desire that the transit duty levied in our State should be abolished, therefore we agree to abolish the same in our State from the 20th June 1887 which is the proper date of the Jubilee, provided that the British Government never interferes with regard to the points detailed below:–

1. Any one, who imports any goods or live stock by rail or brings the same by road from a foreign territory and keeps the same stationary in the limits of our State for more than 24 hours, will be liable to payment of import duty according to our pleasure.

2. Export duty will be levied according to our pleasure on goods exported from Deesa Cantonment.
3. No objection should be made to our increasing the rates of Import and Export duties levied in our State.
4. Several Jagirdars under this State are levying transit "Lagat" which they will be persuaded by us to abolish but this State will be by no means responsible for the loss they will sustain thereby.

Having taken the above into consideration you will will be pleased to favour us with a reply before the 20th June 1887, so that proclamations may be issued and published in this State.

Dated the 16th February A. D. 1887–22nd Jama-dil-Aval. Sane 1304–Maha Vad 9th Samvat 1943.

Sd/- MANGALJI ISHWAR,
Ag. Mukhi Karbhari.

---

(9).

Palanpur–Deesa Railway Jurisdiction.

No. 195, dated Pahlunpore Palace, the 9th October 1891. (demi-official).

From, Dewan Sher Muhammad Khan,

To, Colonel W. Scott, Political Superintendent, Palanpur.

In reply to your letter No. 3–C., dated 3rd Instant, I have the pleasure to inform you that, whenever called upon to do so, I will be prepared to assign and cede to the British Government the lands that may be required for the purposes of the branch line of railway from Palanpur to Deesa including stations and out-houses, and any additional lands that may hereafter be required bona-fide for such purposes, to be occupied and administered by that Government for the term of their occupation for the purposes of the railway, together with full civil and criminal jurisdiction thereon.

My letter on this very subject, dated 7th instant, may now be considered as cancelled.

(10).

Adoption Sanad granted to the Dewan of Pahlunpore 1862.

Her Majesty being desirous that the Governments of the several Princes and Chiefs of India who now govern their own territories should be perpetuated, and that the representation and dignity of their Houses should be continued, I hereby, in fulfilment of this desire, convey to you the assurance, that, on failure of natural heirs, any succession to the Government of your State which may be legitimate according to Mahomedan Law will be upheld.

Be assured that nothing shall disturb the engagement thus made to you so long as your House is loyal to the Crown and faithful to the conditions of the treaties, grants, or engagements which record its obligations to the British Government.

Dated 11th March 1862. (Sd.) CANNING,

The same to the Chief of Radhunpore.

---

(11).

Translation of an Agreement entered into between the Rana of Danta and the Dewan of Pahlunpore, 27th July 1819. Sumvat 1876, Sravan Soodh 5th.

The taluka of Danta being much harassed and injured by the depredation of Koolies, etc, and nearly depopulated from their incursions, in order that security and tranquility may be re-established by the interference and protection of Pahlunpore, I, Rana Juggut Sing, of my own free will, do make over to Futteh Khan, Dewan, etc., by this agreement, a share of the Talooka of Danta agreeable to the following conditions:—

ARTICLE 1.

I give a share of seven annas in the rupee to the Pahlunpore from all towns and villages inhabited or deserted; those of my brethren Putavuts, Rajsoke, etc., and of all descriptions of taxes and every kind of revenue. The remaining nine annas to be my share.

ARTICLE 2.

I have pledged four towns, and the sums due on them are to be paid by me. When the accounts of the creditors are settled, and the towns freed, your share of seven annas will be allowed.

ARTICLE 3.

The Gaikwar tribute (from Danta) shall be punctually paid by me through you every year, commencing Sumvut 1876. The amount now due on this head shall be paid by four instalments, from the year 1876 to the end of 1879, through you; but if this agreement should not be approved by the Gaikwar Government, I will arrange the payment agreeable to their directions.

ARTICLE 4.

In the profits of revenue of the Hindu Temple at Ambajee the Pahlunpore State has no share, neither has it any in the vurkhasuns of the Temple.

ARTICLE 5.

Eight wells and the land depending on them, which belong to my family, are exempted from any share; they are as follows;—

In	Danta...	...1 well.
	Nowawass...	...2 wells.
	Great Bhinmal...	...1 well.
	Thana.	...1 „
	Ruttunpore.	...1 „
	Anodra.	...1 „
	Koondul.	...1 „
		8 wells.

ARTICLE 6.

Of the four towns in the possession of my brother Nahar Sing, that of Poojpore is exemped from any share.

ARTICLE 7.

If any of my brethren or Putavuts have possession of land or town to which they have no just claim, on examination they shall be restored to me.

ARTICLE 8.

I will pay every kind of vole (a kind of tribute paid to Koolees) which has been regularly established to the present day, but no other hereafter.

ARTICLE 9.

Whatever charitable donations are in existence in my State shall be continued and preserved, but none new shall be given except with your consent.

ARTICLE 10.

Whatever work is done by the ryots of my pergunnah for me shall be done for your vakeel at Danta.

ARTICLE 11.

My authority shall remain in my Talooka, but in all cases on public matters I shall consult your vakeel, and we will act in accordance. He shall be consulted in all quarrels, disturbances, etc.

In this manner eleven Articles have been agreed to and subscribed. They are to be in force as long as the interest of the honourable Company Bahadoor and the Gaikwar government continue in the State of Pahlunpore.

I will abide by the above, and in no way be the cause of disorder or disturbance.

The securities for the performance of this contract are Meghraj Barote Valadi Devi Sing of Kodrah, and Vakta Barote of Chundesar.

Seal of Jugut Sing, Rana of Danta.

Pahlunpore, 9th August 1819.

Confirmed by the Governor General in Council on 22nd January 1820.

---

(12).

Agreement executed by the Dewan of Palanpur in 1890. Agreement regarding the maintenance of an efficient Police force and Magistracy and the reform of the existing system of Import and Export Duties in the Palanpur State consequent upon the disbandment of the Palanpur Levy, executed by Colonel George Risto Goodfellow, C. I. E. Political Superintendent, Palanpur, acting under the authority of His Excellency the Governor of Bombay in Council, on behalf of the British Government of the one part, and His Highness Sher Mahomed Khanji, Dewan of the Palanpur State, on behalf of himself, his heirs and successors, of the other part.

ARTICLE 1.

In consideration of the engagement into which His Highness the Dewan agrees by Articles 2 to 5 of this Agreement to enter, the

British Government agrees that on and from 20th October 1890. Articles 2, 3 and 4 of the Agreement of 28th November 1817 shall be deemed to be rescinded, and the body of horse and foot entertained there-under and known as "The Palanpur Levy" need no longer be maintained by His Highness.

ARTICLE 2.

His Highness the Dewan engages to establish, with effect on and from 20th October 1890, a body of efficient Police of sufficient strength, at a cost of not less than Rs. 82350 per annum, for maintaining peace and order and for suppressing and detecting crime throughout his State, and to appoint a sufficient number of qualified officers on adequate salaries to discharge magisterial functions throughout his State; the establishment of the said Police and the appointment of the said Magistrates to be on the general lines indicated in His Highness's memorial to Government, dated 9th November 1885. Further, His Highness agrees to give effect to the promises detailed in paragraphs 26, 27, 28, 29 of the said memorial in carrying out the disbandment of the levy, excepting the payment of Rs. 300 a month to Government for a fixed period mentioned in paragraph 27 of the same.

ARTICLE 3.

His Highness further engages that, after having established Police and appointed Magistrates in His State in accordance with the last preceding article of this Agreement, he will thence-forward continually maintain the said Police and Magistracy on such scale, at such rates of pay and of such efficiency, as shall be requisite for adequately supplying the progressive administrative needs of his State; and with a view to the maintenance of such efficiency as aforesaid, he engages to cease to employ in the Police or as a Magistrate any person who from age or physical or mental disability at any time becomes unfit for further effective service.

ARTICLE 4.

His Highness engages to pay to the Political Superintendent annually, in advance, commencing from 20th October 1890, the sum of Rs. 9000 towards the cost of the Political Superintendency, which payment shall be in lieu of the sums aggregating Rs. 7004 hitherto paid by him in this behalf.

ARTICLE 5.

His Highness having, in honour of the fiftieth anniversary the accession to the throne of Her Majesty the Queen-Empres and as a proof of his loyalty and great public spirit, abolished througl out the whole State, including the jagirs and minor estates, wit effect from the 20th June 1887, unconditionally, all transit duti hitherto levied within the Palanpur States, further agrees to graduall reform his system of import and export duties in such mode a may conduce to the interests of his subjects and be practicable, an he agrees, with a view to rendering the levy of import and expo duties in the said State as little burdensome to trade as possible, follows, viz :—

1. That duties of import and export shall henceforward be levie on any article brought into or taken out of the State once for all onl

2. That import duties shall henceforward be levied at nak situated on the frontier of the State or at the place of their ultima destination within the State, but not at any other place.

3. That export duties shall be levied either at nakas situate on the frontier of the State or in the places from which the goo liable to such duties are consigned, but not at any other place

4. That duties of import and export shall henceforward be levi in behalf and under the authority of His Highness only, all suc levies by Jagirdars and other minor estate holders in the State bein abolished.

5. That in order to compensate the said Jagirdars and othe minor estate-holders for the loss they will sustain by the abolition o their right to levy import and export duties, a certain fixed annua allowance shall be regularly paid to each of them, the amount where of shall be equal to such sum as the Political Superintendent, afte due enquiry, shall consider to have been the average income derived during the ten years immediately preceding the date of this Agree ment, by each such Jagirdar or minor estate-holder, respectively, from duties of import and export, the right to levy which is abolished.

6. That duties of import and export shall henceforward be leviec at uniform rates throughout the State.

7. That no import or export duty shall be levied on any goods transit through the State, the term "goods in transit" being under-ood to mean goods which pass through the State by railway and hich do not break bulk, and goods which pass through the State herwise than by railway and which do not break bulk and also are t detained at any place within the State for more than forty-eight urs or at any station, where there is a railway by which they are be exported without breaking bulk, for more than thirty days.

8. That the collection of octroi by the Darbar in the Deesa ntonment shall cease; that no import duties shall be levied on mmodities brought into the said cantonment, or export duties arged on goods taken therefrom which are the property of officers r men of the garrison leaving that cantonment and covered by a ss from the Cantonment Magistrate's office, provided that arrange-ents be made whereby His Highness's right to collect export duty on her goods leaving the said cantonment shall be satisfactorily preserved.

ARTICLE 6.

Nothing in this Agreement shall be deemed to prevent the levy His Highness in any town or village within the State of Palan-ur, other than the Cantonment of Deesa, of duties of octroi, provided e same be levied for expenditure on municipal purposes within the ea in which they are respectively levied.

This Agreement agreed to at Palanpur, the 20th October one ousand eight hundred and ninety.

(Signed in vernacular)
Dewan of Palanpur.

tnesses:—

(Sd) CHIEF MINISTER, Palanpur State.
(Sd) MAROTERAO BHOOJENGRAO,
Personal Assistant to Political Superintendent.
(Sd) G. R. GOODFELLOW, COLONEL.
Political Superintendent, Palanpur.

Approved and confirmed by His Excellency the Viceroy and overnor General of India.

(Sd) W. J. CUNINGHAM,
Officiating Secretary to the
Government of India,
Foreign Department.

અને તાલુકદારોનું રાજસ્થાનીક પત્રક.

સન ૧૯૦૧ ની ગણત્રી મુજબ વસ્તી સુમાર. મુખ્ય શહેરની વસ્તી.	સન ૧૯૦૧ ની ગણત્રી મુજબ વસ્તી સુમાર. આખા તાલુકાની વસ્તી.	ઉપજ સુમાર.	ગાયકવાડ સરકારને ખંડણી.	થાણા વરાડ અથવા વહીવટદારી ફાળો.	વારસાનો જ્યેષ્ટતાનો રીવાજ છે કે સરખા ભાગ થાય છે.	ટીકા
૮		૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩
રુણી ૧૯૪...	૧૯૪ ...	૮૦ ...	નહિ.	૩-૮-૧૦...	ભાઇઓ ભાગ	
સીહોરી ૧,૧૫૧	૧,૨૨૧ થાણા સાથે	૮૦૦ ...	૭૧-૬-૧૦ જમા ૭૦-૧૩-૨ ઘાસ દાણો	૩૧-૩-૨...	,,	
આકોલી નવાવાસ ૬૯૫	૬૯૫ ...	૨૦૦ ...	નહિ.	૮-૧૦-૧૧ (આકોલીના ઠાકરડા અને ઓગડ મહારાજ આપેછે).	,,	
લુણપુર ૭૧૩	૭૧૩ ...	૧,૩૦૦ ...	૯૬-૩-૧ જમા. ૮૫-૭-૭ ઘાસ દાણો	૫૮-૦-૫...	,,	
...દરપુર ૫૩૭	૫૩૭ ...	૪૦૦ ...	૨૦-૧૫-૩ જમા ૧૪-૬-૨ ઘાસ દાણો.	૧૬-૨-૫...	,,	
...ાનો વાસ ૨૧૬	૨૧૬ ...	૨૫૦ ...	નહિ.	૧૦-૨-૩...	,,	
...સમો મોટો ...ાસ ૧,૬૯૯	૧,૬૯૯ ...	૨,૫૦૦ ...	૨૦૦-૧૫-૩ જમા ૭૭-૯-૭ઘાસ દાણાના	૯૯-૫-૧૧	,,	
...ા નાનો ...ી ૪૪૮	૪૪૮ ...	૧,૨૦૦ ...		૫૨-૧૪-૧૧	,,	

પાલણપુર એજન્સીના તાબાના રાજાઓ

નંબર.	તાલુકા.	નામ.	જાત.	વર્ગ.	દરેક તાલુકાનું ક્ષેત્રફળ સુમારે માઇલ.	કુલ ગામ.
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
૨૬	આંગનવાડા ...	૧ ગંભીરજી બહેચરજી. ... ૨ હીરાજી અગરાજી. ૩ ગુલાબજી રાજુજી.	પાલવી ઠાકરડા	મુકરર થઇ નથી	સરવે થઇનથી	૧ ...
૨૭	રાનેર ...	૧ હજુજી દરઘાજી. ... ૨ વજાજી હરચંદજી. ૩ ભાવાજી મુળાજી.	,,	,,	,,	૧ ...
૨૮	ઇંદરમાણા ...	૧ બદાજી અખુજી. ... ૨ ગલાજી રવાજી.	,,	,,	,,	૨ ...
૨૯	ચેંબલા ...	૧ નથા જોઇતા. ... ૨ જુમા દેવા.	કાપડી ...	,,	,,	૧ ...
૩૦	દેવદરબાર ...	ઓગડ મહારાજ કાશીનાથજી ગુરૂ મંછાનાથજી.	અતિત નાથ.	,,	,,	૪ ...
૩૧	ખીમાણા ખોડલા	૧ ભુપતાજી માલાજી. ... ૨ મોડાજી હાંસજી. ૩ ગમાજી ભવાજી અને બીજાઓ.	પાલવી ઠાકરડા	,,	,,	૨
૩૨	થળી આંમલુન...	સ્વામી ગંગાપરી ગુરૂ ગોવીંદપરી.	અતિતપરી.	,,	,,	૨
૩૩	ડુંગરાસણ ...	૧ માલાજી બનાજી. ... ૨ બીજલજી ભીમાજી અને બીજાઓ.	પાલવી ઠાકરડા	,,	,,	૧
૩૪	રણાવાડા ...	૧ જામા વાલા. ... ૨ ગંગારામ જીવા. ૩ લખમણ લાલજી અને બીજાઓ.	ઔદિચ્ય બ્રાહ્મણ.	,,	,,	૧

અને તાલુકદારોનું રાજસ્થાનીક પત્રક.

સન ૧૯૦૧ ની ગણત્રી મુજબ વસ્તી સુમાર.		ઉપજ સુમાર.	ગાયકવાડ સરકારને ખંડણી.	થાણા વરાડ અથવા વહીવટદારી ફાળો.	વારસાનો જ્યેષ્ટતાનો રીવાજ છે કે સરખા ભાગ થાય છે.	ટીકા.
મુખ્ય શહેરની વસ્તી.	આખા તાલુકાની વસ્તી.					
૮		૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩
કંબોઇ ૧,૬૪૧	૨,૧૬૮ ...	૧,૪૦૦ ...	૧૨૪-૧૨-૨ જમા ૪૨-૧૧-૯ ઘાસ દાણો	૬૦-૮-૧૦	ભાઇએ ભાગ	કંબોઇ, ભાગદારો વચ્ચે તકરારો હોવાના સબબે જપ્તીમાં છે.
ઝાબડીયા ૬૬૫	૬૬૫ ...	૬૦૦ ...	૯૬-૩-૧ જમા. ૨૧-૯-૩ ઘાસ દાણો.	૨૦-૦-૦...	,,	
અરણીવાડા ૬૧૯	૬૧૯ ...	૩૦૦ ...	૯-૮-૫ જમા. ૧૨-૧૧-૧ ઘાસ દાણો	૧૦-૧૫-૪	,,	
ભદ્રામણી ૩૩૭	૩૩૭ ...	૩૫૦ ...	૨૦-૦-૦ જમા. ૧૭-૧૨-૫ ઘાસ દાણો.	૧૫-૧૨-૬	,,	
ઉંબરી ૧,૧૮૫	૧,૧૮૫ ...	૧,૨૦૦ ...	૨૮૬-૧૦-૮ જમા ૭૪-૭-૬ ઘાસ દાણો.	૩૩-૦-૬...	,,	ભાગદારો વચ્ચે તકરાર હોવાના સબબથી તાલુકો જપ્તીમાં છે.
મુકોલી ૬૧૯	૬૧૯ ...	૩૦૦ ...	૨૮-૯-૨ જમા ૨૯-૯-૧૧ ઘાસ દાણો.	૧૦-૪-૧૦	,,	
સીરવાડા ૭૨૭	૭૨૭ ...	૪૦૦ ...	નહિ.	૧૬-૧૨-૬	,,	

પાલણપુર એજન્સીના તાબાના રાજાઓ

નંબર.	તાલુકા.	નામ.	જાત.	વર્ગ.	દરેક તાલુકાનું ક્ષેત્રફળ સુમારે માઇલ.	કુલ ગામ.
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
૧૮	રૂણી ...	૧ દન્ના વસ્તા. ... ૨ શીવા મોહન. ૩ ભીમા મઘા અને બીજાઓ.	બારોટ ...	મુકરર થઇ નથી	સરવેથઇ નથી	૧ ...
૧૯	સીહોરી ...	૧ વાઘાજી લાલાજી ... ૨ ચંદાજી પ્રતાપજી. ૩ હાથીજી પનાજી. ૪ દાદુજી અલાજી. ૫ રાજસીંગજી બદસીંગજી અને બીજાઓ.	પાલવી ઠાકરડા	,,	,,	૧ ...
૨૦	આકોલી ...	૧ ભુપતાજી બાદરજી. ... ૨ પ્રતાજી હરીજી. ૩ જેઠાજી કલાજી. ૪ પરતાપજી વીરમજી અને બીજાઓ.	,,	,,	,,	૧ ...
૨૧	લુણપુર ...	૧ સીવદાનજી રાધુજી ... ૨ માનાજી અભાજી. ૩ રાયમલજી વલાજી અને બીજાઓ.	,,	,,	,,	૧ ...
૨૨	સદરપુર ...	૧ ગોબરજી સોનાજી. ... ૨ માધુજી સુરાજી અને બીજાઓ.	,,	,,	,,	૧ ...
૨૩	દસાનો વાસ ...	૧ ચેલાજી કાનાજી ... ૨ માસંગજી અરજનજી અને બીજાઓ.	,,	,,	,,	૧ ...
	... વાસ	૧ ભીમાજી ચેલાજી. ... ૨ ખાનાજી હરચંદજી. મોડાજી હાંસજી.	,,	,,	,,	૧ ...
		...ણાજી ધનાજી. ... ... સરૂપજી.	,,	,,	,,	૧

અને તાલુકદારોનું રાજસ્થાનીક પત્રક.

સન ૧૯૦૧ ની ગણત્રી મુજબ વસ્તી સુમાર. મુખ્ય શહેરની વસ્તી.	સન ૧૯૦૧ ની ગણત્રી મુજબ વસ્તી સુમાર. આખા તાલુકાની વસ્તી.	ઉપજ સુમાર.	ગાયકવાડ સરકારને ખંડણી.	થાણા વરાડ અથવા વહીવટદારી ફાળો.	વારસાનો જ્યેષ્ટતાનો રીવાજ છે કે સરખા ભાગ થાય છે.	ટીકા.
૮		૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩
આંગણવાડા ૩૮૩	૩૮૩ ...	૫૦૦ ...	૧૩૫—૩—૧૦ (જમા). ૩૮—૧—૭ (ઘાસ દાણાના).	૧૯—૧૨—૧૦	ભાઇએ ભાગ.	
રાનેર ૧,૦૫૨	૧,૦૫૨ ...	૧,૦૦૦ ...	૧૯૧-૬-૧૦ જમા ૧૩૭-૧૫-૧ (ઘાસ દાણાના).	૪૫—૪—૧૦	,,	ભાગદારો વચ્ચે તકરારો હોવાથી રાનેર જપ્તીમાં છે.
ઇંદરમાણા ૫૫૪	૬૨૯ ...	૪૦૦ ...	૯—૮—૫ જમા... ૨૬—૩—૯ (ઘાસ દાણા).	૧૪—૧—૦...	,,	
ચેંબલા ૬૪	૬૪ ...	૩૨ ...	નહિ	૧—૫—૧ ...	,,	
	૮૨૫ ...	૧,૦૦૦ ...	નહિ	૪૧—૮—૧...	×	ગુરૂ મરતી વખતે ચેલાઓમાંથી જે ચેલાને પસંદ કરે છે તે ચેલાને ગાદી આપવામાં આવે છે
		...	૨૩-૧૨-૧૧ જમા ૨૧—૫—૧૧ (ઘાસ દાણાના).	૪૫—૧૨—૦	ભાઇએ ભાગ.	
			કંઇ નહિ.	૬—૧૨—૦...	×	ગુરૂ મરતી વખતે ચેલાઓમાંથી જે ચેલાને પસંદ કરે છે તે ચેલાને ગાદી આપવામાં આવે છે.
				૩—૧૩—૫...	ભાઇએ ભાગ.	દેવદરબારના ઓગડ કાશીનાથજીનો આ ગામમાં ભાગ છે.
				૧૦—૧૧—૮	,,	

પાલણપુર એજન્સીના તાબાના રાજાઓ

નંબર.	તાલુકા.	નામ.	જાત.	વર્ગ.	દરેક તાલુકાનું ક્ષેત્રફળ સુમારે માઇલ.	કુલ ગામ.
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
૩૫	ડાકર ...	૧ વાઘાજી ગલાજી ... ૨ સુરાજી સરતાજી ૩ કાનાજી હાંસજી અને બીજાઓ	પાલવી ઠાકરડા	મુકરર થઇ નથી	સરવે થઇનથી	૪ ...
૩૬	ખોડલા ...	૧ ઠાકોર ગજુજી ભુપતાજી અને બીજાઓ.	કોલી ઠાકરડા.	,,	,,	૧ ...
૩૭	દીઓદર ...	૧ ઠાકોર ખાનજી આનંદસીંગજી. ૨ સામતસીંગ ભૂપતસીંગજી ૩ ચીમનસીંગજી સરદારસીંગજી ૪ વજેસીંગજી સરદારસીંગજી	વાઘેલારજપુત	ત્રીજા વર્ગના માજીસ્ટ્રેટની સત્તા અને રૂ. ૨૫૦ સુધી દીવાની દાવો સાંભળવાનો અધિકાર.	,,	૨૫ ...
૩૮	તેરવાડા ...	૧ રતનસીંગજી વાઘજીખાન ... ૨ હૈદરખાન જેસલખાન ૩ સરતાખાન શેરખાન ૪ ઉમ્મરખાન પાડખાન ૫ સલીમખાન અછુખાન (સગ... ઉમ્મરનો છે)				

અને તાલુકદારોનું રાજસ્થાનીક પત્રક.

સન ૧૯૦૧ ની ગણત્રી મુજબ વસ્તી સુમાર.		ઉપજ સુમાર.	ગાયકવાડ સરકારને ખંડણી.	થાણા વરાડ અથવા વહીવટદારી ફાળો.	વારસાનો જ્યેષ્ટતાનો રીવાજ છે કે સરખા ભાગ થાય છે.	ટીકા.
મુખ્ય શહેરની વસ્તી.	આખા તાલુકાની વસ્તી.					
૮		૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩
કાકર ૪૯૫	૯૨૬ ...	૭૦૦ ...	૨૯–૮–૫(જમા) ૬૩–૭–૭ (ઘાસ દાણાના)	૧૬–૪–૬...	ભાઇએ ભાગ.	આ ગામમાં થરાના ઠાકોર ગોદડસીંગજીનો ભાગ છે.
ખોડલા ૨૨૯	૨૨૯ ...	૧૦૦ ...	નહિ	૩–૧૩–૫...	,,	ખોડલા ગામ ખીમાણાના સમાણી પાટીના ઠાકોરોનું સ્વાંગ છે.
દીઓદર ૮૮૨	૬,૦૩૬ ...	૧૨,૨૧૪ ...	નહિ	૫૮૩–૯–૫	,,	કરજને લીધે આખી જાગીર સરકારની જપ્તીમાં છે. મોજરૂમાં અર્ધો ભાગ, સેસનમાં અર્ધો ભાગ, જસાલીમાં અર્ધો ભાગ અને મીલાદરમાં $\frac{3}{10}$ ભાગ ખાનજીની જાગીરનો છે. જસાલીમાં અર્ધો ભાગ સામંતસીંગજીનો છે. દીઓદર જાગીરનાં ૨૫ ગામો છે અને ૧૫ મજમુ ગામો છે. એમ જમુ ગામો ઉપરની હકુમત આજમ થાણદારની છે. રહીયા ગામમાં ખાનજીનો અને થરાના ગોદડસીંગજીનો ભાગ છે.
તેરવાડ ૧,૫૨૩	૫,૭૭૭ ...	૧૦,૫૪૮–૮–૦	[illegible]	[illegible]–૯	,,	સલીમખાનની નાની ઉમ્મરને લીધે તેરવાડ જપ્તીમાં છે.

પાલણપુર એજન્સીના તાબાના રાજાઓ

નંબર.	તાલુકા.	નામ.	જાત.	વર્ગ.	દરેક તાલુકાનું ક્ષેત્રફળ સુમારે માઇલ.	કુલ ગામ.
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
૩૯	ભાભર-જુનાવાસ	૧ પ્રતાપસંગ તખાજી ... ૨ જવાનજી રતનસીંગ ૩ ભગાજી વાઘજી ૪ ઉકાજી પ્રાગજી ૫ અભાજી ગજાજી ૬ સદાજી જમાજી ૭ ડોસાજી પથાજી ૮ રાણાજી ધનાજી અને બીજાઓ	પાલવી ઠાકરડા	નહિ.	સરવે થઇ નથી	૧૨ ...
૪૦	ફોરના ...	૧ કેસરસીંગ હાથીજી ... ૨ ચતરસીંગ હેંદુજી ૩ શેરજી અમ્બાજી ૪ ધનજી સદોજી	વાઘેલા રજપુત	,,	,,	૭ ...
૪૧	ભાભર-નાનાવાસ	૧ ચંદાજી દદાજી ... ૨ ખાનજી દદુજી ૩ ગગાજી સગરામજી ૪ અખેરાજ હાથીજી ૫ સંધાજી હીરાજી ૬ ખોડાજી અનાજી ૭ ચતરસીંગ દાનસીંગ	પાલવી ઠાકરડા	,,	,,	૧૦ ...
૪૨	મકડાલા ...	૧ હાથીજી હીમતસીંગ ... ૨ નવાજી જાલમસીંગ	વાઘેલા રજપુત	,,	,,	૫ ...
૪૩	ઝાલોધા ...	૧ મઘાજી નવાજી ...	,,	,,	,,	૩ ...
૪૪	વાટમ ...	૧ લાધાજી ૨ શેરજી ૩ અખજી ૪ અરજ ૫ ૬			,,	૨ ...

અને તાલુકદારોનું રાજસ્થાનીક પત્રક.

સન ૧૯૦૧ ની ગણત્રી મુજબ વસ્તી સુમાર.		ઉપજ સુમાર.	ગાયકવાડ સરકારને ખંડણી.	થાણા વરાડ અથવા વહીવટદારી શાળો.	વારસાનો જ્યેષ્ટતાનો રીવાજ છે કે સરખા ભાગ થાય છે.	ટીકા.
મુખ્ય શહેરની વસ્તી.	આખા તાલુકાની વસ્તી.					
૮		૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩
ભાભર ૪૨૦	૩,૨૨૮ ...	૨,૬૪૪-૮-૦...	નહિ	૧૨૦-૧૫-૮	ભાઇએ ભાગ	કરજને લીધે આ જાગીર જપ્તીમાં છે.
ફોરના ૪૧૬	૧,૭૯૬ ...	૧,૪૮૫ ...	નહિ	૬૭-૧૨-૦	,,	
ભાભર-નાના વાસ ૧,૧૦૫	૨,૭૪૦ ...	૧,૭૮૭ ...	,,	૮૧-૧૧-૧૦	,,	આ જાગીર કરજના લીધે જપ્તીમાં છે.
મકડાલા ૨૨૭	૬૭૯ ...	૧,૪૫૮ ૩/૪ ...	,,	૬૫-૧૪-૬	,,	મકડાલા અને ચાલવાના સીમાડાની તકરારને લીધે મખાણા પાદર જપ્તીમાં છે અને કરજને લીધે મકડાલા જાગીર જપ્તીમાં છે.
ાલોધા ૨૨૫	૪૬૯ ...	૮૦૦ ...	,,	૩૬-૯-૫...	,,	
મ ૪૭૫	૫૫૫ ...	૮૦૦ ...	,,	૩૬-૯-૪...	,,	

પાલણપુર એજન્સીના તાબાના રાજાઓ

નંબર.	તાલુકા.	નામ.	જાત.	વર્ગ.	દરેક તાલુકાનું ક્ષેત્રફળ સુમારે માઇલ.	કુલ ગામ.
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
૪૫	વાસરડા ...	૧ ચતરસીંગ નારણજી ... ૨ સરદારસીંગ મલુજી ૩ ઓખાજી વાલાજી	વાઘેલારજપુત	નહિ.	સરવેથઇ નથી	૧ ...
૪૬	ચીભડા ...	૧ ભોજાજી જેહાજી ... ૨ અભેસીંગજી સામંતસીંગજી ૩ જાડેજી નાનીબાઇ	,,	,,	,,	૧ ...
૪૭	ચાત્રા ...	૧ દેસાઇ રામસી અભા ... ૨ ખેતા રૂપસી ૩ વજા મેસા	કણબી ...	,,	,,	૨ ...
૪૮	દેવ ...	૧ નાથુ રાજા ... ૨ રાભા રાજા	કાપડી ...	,,	,,	૧ ...
૪૯	ધનકવાડા ...	૧ હરીસીંગ સુજાજી ... ૨ અમરસીંગ મુળાજી ૩ અણદાજી ભગુજી ૪ નારણજી ભવાનસીંગજી	વાઘેલારજપુત	,,	,,	૨ ...
૫૦	ડુચકવાડા ...	૧ અમરસીંગ કલજી ...	,,	,,	,,	૨ ..
૫૧	ગોલવી ...	૧ સેંધાજી વાઘજી ... ૨ ખેંગારજી અજબાજી ૩ પ્રાગજી રાજુજી	,,	,,	,,	૩
૫૨	નીલાદર ...	૧ ભુપતસીંગ મલુજી ... ૨ સરદારસીંગ તેજમલજી	,,	,,	,,	૧
૫૩	ધુણસલ ...	૧ ખેંગારજી જેઠમલજી ... ૨ મઘજી અચળસીંગ ૩ સરદારસીંગ દાનસીંગ	,,	,,	,,	૩

...ને તાલુકદારોનું રાજસ્થાનીક પત્રક.

સન ૧૯૦૧ ની ગણત્રી મુજબ વસ્તી સુમાર.		ઉપજ સુમાર.	ગાયકવાડ સરકારને ખંડણી.	થાણા વરાડ અથવા વહીવટદારી ફાળો.	વારસાનો જ્યેષ્ટતાનો રીવાજ છે કે સરખા ભાગ થાય છે.	ટીકા.
મુખ્ય શહેરની વસ્તી.	આખા તાલુકાની વસ્તી.					
૮		૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩
વાસરડા ૫૪૩	૫૪૩ ...	૩૨૫ ...	નહિ	૧૪-૧૩-૯	ભાઇએ ભાગ.	ભાગદારની તકરારને લીધે વાસરડા તાલુકો જપ્તીમાં છે
ચીભડા ૪૨૯	૪૨૯ ...	૩૬૫ ...	,,	૧૬-૧૧-૧	,,	
ચાત્રા ૨૮૭	૨૮૭ ...	૬૫૦ ...	૪-૮-૦ ઘાસ દાણાના થરાદ ઠાકોરને આપે છે	૨૯-૧૧-૭	,,	
દેવ ૧૫૬ ...	૧૫૬ ...	૨૭૭-૧૨-૦...	નહિ	૧૨-૧૧-૩	,,	
ધનકવાડા ૪૭૨	૫૯૦ ...	૫૨૫ ...	નહિ	૨૪-૦-૨...	,,	
ડુચકવાડા ૫૦૮	૬૬૭ ...	૧,૧૪૬ ...	,,	૫૨-૬-૮...	,,	કુંવર સગીર ઉમ્મરનો હોવાથી ડુચકવાડા જપ્તીમાં છે.
ગોલવી ૨૨૪	૨૮૯ ...	૪૧૧ ...	,,	૧૮-૧૨-૧૦	,,	
નીલાદર ૨૯૮	૨૯૮ ...	૩૪૮-૧૨—૧૦	,,	૧૫-૭-૧૦	,,	
ધુણસલ ૨૮૩	૫૨૬ ...	૬૯૩ ...	,,	૩૧-૧૧-૦	,,	

પાલણપુર એજન્સીના તાબાના રાજ

નંબર.	તાલુકા.	નામ.	જાત.	વર્ગ.	દરેક તાલુકાનું ક્ષેત્રફળ સુમારે માઇલ.	કુલ ગામ.
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
૫૪	કપરૂપર ...	૧ મુળાજી અમરાજી ... ૨ આંબાજી સદુજી ૩ દલાજી હરખાજી ૪ પુનાજી પનાજી	કોળી ઠાકરડા	નહિ	સરવે થઇનથી	૧ ...
૫૫	કુવાણા ...	૧ કલજી માનજી ... ૨ મોહબતસીંગ કસળસીંગ	વાઘેલારજપુત	,,	,,	૧ ...
૫૬	વજાપુર જુનાવાસ	૧ કેસરસીંગ નાથાજી ... ૨ અભેસીંગ માનજી	,,	,,	,,	૧ ...
૫૭	ભાટવર ...	૧ સુરજમલ પથુજી ... ૨ જાલમસંગ હેમરાજ	,,	,,	,,	૧ ...
૫૮	ચાલવા ...	૧ મોબતસીંગ પાડખાનજી ...	,,	,,	,,	૧ ...
૫૯	સનાદર ...	૧ બારોટ માતંબ મોબતસીંગ ૨ ,, ભીમા બહેચર	બારોટ ...	,,	,,	૧ ...
૬૦	મલુકપુર ...	બારોટ કાંના અવચળ ... ,, બહેચર ભીમા ,, રણછોડ આંબા ,, માતંબ સાયબા	,,	,,	,,	૧ ...
૬૧	સુરાણા ...	૧ મતાદાર મુળચંદ ગોવિંદ ... ૨ ભલા જગમલ ૩ ડામર માધા ૪ વાઘા ભગવાન	બ્રાહ્મણ ...	,,	,,	૧ ...
૬૨	ઉજનવાડા ...	૧ મતાદાર ગંગારામ વીરજી ૨ મુળજી માલા	,,	,,	,,	૧ ...

અને તાલુકદારોનું રાજસ્થાનીક પત્રક.

સન ૧૯૦૧ ની ગણત્રી મુજબ વસ્તી સુમાર. મુખ્ય શહેરની વસ્તી.	આખા તાલુકાની વસ્તી.	ઉપજ સુમાર.	ગાયકવાડ સરકારને ખંડણી.	થાણા વરાડ અથવા વહીવટદારી ફાળો.	વારસાનો જ્યેષ્ટતાનો રીવાજ છે કે સરખા ભાગ થાય છે.	ટીકા.
૮		૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩
દેલવાડા ૨૦૫	૨૦૫ ...	૨૦૦ ...	નહિ	૯-૨-૪ ...	ભાઇએ ભાગ	
મીઠીપાલડી ૫૫૦	૫૫૦ ...	૭૫૦ ...	„	૩૪-૪-૯...	„	
પાનવી ૭૨	૧૮૯ ...	૨૫૦ ...	„	૧૧-૬-૧૧	„	
મોજરૂ ૩૭૧	૩૭૧ ...	૩૨૫-૮-૦ ...	„	૧૪-૧૪-૨	„	મોજરૂમાં અર્ધો ભાગ દીઓદરના ખાનજીનો છે
કારેલા ૭૩...	૭૩ ...	૬૮-૦-૦ ...	„	૩-૨-૦ ...	„	
ઓગડપુરા૭૧	૭૧ ...	૯૧-૦-૦ ...	„	૪-૨-૭ ...	„	
ગંજીસર૨૦૩	૨૦૩ ...	૩૪૨-૮-૦ ...	„	૧૫-૧૦-૮	„	
ગાંગન ૧૯૫	૧૯૫ ...	૬૦-૦-૦ ...	„	૨-૧૧-૧૦	„	
વારાહીર,૪૦૩	૪,૩૧૧ ...	૧૬,૬૦૬ ...	„	૫૩૮-૯-૦	„	
ભરૂસા ૩૫૮ લખાપુરા ૯૯ નવાગામ ૫૨	૫૦૯ ...	૭,૮૧૬-૩-૩	„	૨૮૮-૬-૭	„	મલેક મુરીદખાન સગીર વયને લીધે આ જાગીર જપ્તીમાં છે.
પાલસુંદ ૧૬૮ શેરપુરા ૨૫૭ નવાગામ૧૧૬	૫૪૧ ...	૪,૧૦૭-૪-૦	„	૧૫૧-૯-૨	„	કરજના લીધે કેસરાણી જાગીર જપ્તીમાં છે.

પાલણપુર એજન્સીના તાબાના રાજાઓ

નંબર.	તાલુકા.	નામ.	જાત.	વર્ગ.	દરેક તાલુકાનું ક્ષેત્રફળ સુમારે માઇલ.	કુલ ગામ.
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
૭૪	વારાહી ...	૧ ગજીયાણી મલેક ગાજીખાન સાહેબખાન ૨ બાદરખાન પોંચાજી	મુસલમાન મલેક	,,	સરવે થઇનથી	...
૭૫	,,	૧ સુમરાણી મલેક હમીરખાન વિગેરે ૨ જોરવાડાના મલેક દરીઆણી લાખાજી જેહાજી	,,	,,	,,	૧ ...
૭૬	કોરડા ...	૧ મલેક દરીયાખાન બાદરખાન ૨ હરનજી લાખાજીની વિધવા રતનબાઇ ૩ બાદરખાન મલુજી ૪ નાથાજી ગુજરખાન	,,	,,	,,	૫ ...
૭૭	ગઢા ...	૧ તોતુખાન મેઘરાજજી ... ૨ રવાજી ખેતાજી ૩ હમીરખાન સાહેબખાન ૪ જેહાજી જેસલખાન	,,	,,	,,	૨ ...
૭૮	ઝંડાડા ...	૧ જીવણખાન સરીફખાન ... ૨ મેઘરાજજી રાજુખાન ૩ લાલાજી જેસલખાન	,,	,,	,,	૨¾ ...
		૪ ગઢવી હરીસંગ ગજા સગીર વયનો હોવાથી તેનો વાલી દાજી જેહા	ગઢવી હિંદુ	...	...	¼ ...
૭૯	જેકડા ...	૧ પીરખાન ભોજાજી ... ૨ સાદખાનની વિધવા હીરબાઇ ૩ સાહેબખાન વાઘાજી	મુસલમાન...	,,	,,	૨ ...
૮૦	કોળીવાડા ...	૧ સાહેબખાન રવાજી ... ૨ કલાજી મુલુખાન ૩ પીરોજખાન દલાજીની વિધવા ઓરત કમાબાઇ ૪ જાલમસીંગ આલમખાન ૫ દેવાજી કેસરખાન	,,	,,	,,	૧ ...

અને તાલુકદારોનું રાજસ્થાનીક પત્રક.

સન ૧૯૦૧ ની ગણત્રી મુજબ વસ્તી સુમાર		ઉપજ સુમાર.	ગાયકવાડ સરકારને ખંડણી.	થાણા વરાડ અથવા વહીવટદારી ફાળો.	વારસાનો જ્યેષ્ટતાનો રીવાજ છે કે સરખા ભાગ થાય છે.	ટીકા.
મુખ્ય શહેરની વસ્તી.	આખા તાલુકાની વસ્તી.					
૮		૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩
...	...	૧,૧૦૬-૧૧-૦	નહિ	૪૧-૧-૦	ભાઇએ ભાગ	
જોરવાડા૧૫૪	૧૫૪ ...	૬૦૫ ...	,,	૨૪-૧૨-૦	,,	
કોરડા ૭૨૩	૯૮૫ ...	૧,૬૨૫ ...	,,	૬૩-૧૧-૦	,,	આ પાંચ ગામોમાં તેતરવા ગામ નાથાજી ગુજરખાનજીનું સ્વાંગ છે.
		૧,૬૨૫ ...		૫૨-૧૦-૦		
		૨૦૦ ...		૭-૧૨-૦...		
		૬૦૦ ...		૨૨-૪-૦...		
ગઢા ૨૦૮...	૩૧૭ ...	૭૭૦ ...	,,	૨૮-૭-૨...	,,	
		૧,૫૨૫ ...		૫૬-૪-૦...		
		૫૯૫ ...		૨૨-૧-૨...		
		૬૦૫-૮-૦ ...		૨૨-૮-૧૧		
ઝંડાડા ૩૬૮	૩૬૮ ...	૧,૩૬૭-૫-૦	,,	૫૦-૫-૯...	,,	
...	...	૩૬૦-૦-૦ ...	,,	૧૩-૯-૭...	,,	
જેકડા ૫૭૩	૬૧૨ ...	૧,૦૬૧-૧૨-૦	,,	૩૯-૨-૨...	,,	
		૧,૧૧૦-૦-૦		૪૦-૧૪-૧૦		
		૯૪૮-૦-૦ ...		૩૪-૧૫-૮		
કાળીવાડા ૫૧૭	૫૧૭ ...	૮૬૯-૦-૦ ...	,,	૩૨-૧-૯...	,,	
		૭૭૨-૦-૦ ...		૨૮-૮-૬...		
		૩૭૨-૮-૦ ...		૧૩-૧૦-૧		
		૪૫૦-૦-૦ ...		૧૬-૯-૬...		
		૩૬૭-૦-૦ ...		૧૩-૧૦-૮		

પાલણપુર એજન્સીના તાબાના રાજાઓ

નંબર.	તાલુકા.	નામ.	જાત.	વર્ગ.	દરેક તાલુકાનું ક્ષેત્રફળ સુમારે માઇલ.	કુલ ગામ.
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
૮૧	ચતુરપુરા ...	૧ પીરખાન ભાવાજી ... ૨ સલીમખાન ભાવાજી ૩ બાદરખાન બીજલખાન ૪ ભોજાજી વજાજી	મુસલમાન...	,,	,,	૨ ...
૮૨	દઇસર ...	૧ દોલાજી આસાજી ... ૨ પીરખાન મહમદખાન	,,	,,	,,	૧ ...
૮૩	દાલદી ...	૧ રામાજી નાથાજી ...	,,	,,	,,	૧ ...
૮૪	બામનોલી ...	૧ રવાજી દલાજી ... ૨ કરસનજી મેઘરાજજી અને બીજાઓ	,,	,,	,,	૨ ...
૮૫	ગોખાતર ...	(૧) થારાંણી પાટીના મલેકો (૨) શેરાંણી પાટીના મલેકો (૩) લાખાંણી પાટીના મલેકો (૪) સુમરાંણી પાટીના મલેકો (૫) તુંગલાણી પાટીના મલેકો	,,	,,	,,	$\frac{3}{4}$ ... $\frac{1}{4}$ ...
૮૬	ઇંદરવા-જુના વાસ	૧ મલેક કલાજી મહમદખાન ...	,,	,,	,,	૧ ...
૮૭	ઇંદરવા-નવા વાસ	ઇંદરવાના કોળી ગગા મહાદેવ વિગેરે.	હિંદુ.	,,	,,	૧ ...
૮૮	તનવાડ ...	(૧) મલેક ઉમરખાન સલીમખાન	મુસલમાન	,,	,,	૧ ...
૮૯	ચિચોદરા ...	૧ મલેક કરીમખાન કાનજીખાન	,,	,,	,,	૧ ...
૯૦	સેડવ ...	૧ મલેક પીરખાન પચાણ ...	,,	,,	,,	૧ ...
૯૧	સીધાડા ...	૧ જેશંગ દુદા ... ૨ ડુંગર હેવરાજ ૩ સીધાડીઆ જીવણ માનસંગ	રાહુમા	,,	,,	$\frac{1}{2}$ ...

અને તાલુકદારોનું રાજસ્થાનીક પત્રક.

સન ૧૯૦૧ ની ગણત્રી મુજબ વસ્તી સુમાર.		ઉપજ સુમાર.	ગાયકવાડ સરકારને ખંડણી.	થાણા વરાડ અથવા વહીવટદારી ફાળો.	વારસાનો જ્યેષ્ટતાનો રીવાજ છે કે સરખા ભાગ થાય છે.	ટીકા.
મુખ્ય શહેરની વસ્તી.	આખા તાલુકાની વસ્તી.					
૮		૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩
લોદરા ૪૩૦	૫૪૯ ...	૫૪૦ લોદરામાં... ૨૩૦ ઉનડીમાં...	નહિ	૨૮-૧૨-૭ ૫-૧૪-૪...	ભાઇઓ ભાગ	પીરસાહેબનો લોદરામાં અર્ધો ભાગ, ગંજીસરમાં અર્ધો ભાગ ને $\frac{25}{64}$ ઉનડીમાં ભાગ ને મલેક જોરાવરખાનનો લોદરામાં અર્ધો ભાગ છે, તેરવાડાના સરજાખાન અને નસરતખાનનો ગંજીસરમાં અર્ધો ભાગ છે, રાધનપુરના નવાબ સાહેબનો ઉનડીમાં $\frac{15}{64}$ ભાગ છે અને વારાહીના ગાજીયાણી મલેકોનો $\frac{3}{8}$ ભાગ છે.
અમરાપુર ૩૭૯	૩૭૯ ...	૭૫૦ ...	૫૧-૦-૦ જમા રાધનપુરને આપે છે.	૨૭-૧૦-૬	,,	
દઇગામડા ૯૦	૯૦ ...	૨૨૫ ...	નહિ	૮-૪-૯ ...	,,	
વાવ તાલુકો.						
સુઇગામ ૨૭૧	૯૪૫ ...	૨,૩૭૬-૪-૩...	,, ...	૧૦૮-૬-૮	,,	
સુઇગામ ૮૧૨	૧,૯૬૦ ...	૨,૯૧૭-૪-૧૦	,,*	૧૩૩-૧-૭	,,	*ચાલા ગામ થરાદને જમા આપે છે પણ તકરારને લીધે આંકડો હજી મુકરર થયો નથી.

પાલણપુર એજન્સીના તાબાના રાજાઓ

નંબર.	તાલુકા.	નામ.	જાત.	વર્ગ.	દરેક તાલુકાનું ક્ષેત્રફળ સુમારે માઇલ.	કુલ ગામ.
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
૯૭	સુઇગામ ...	૧ માલુજી નાથાજી ...	ચોહાણ રજપુત.	નહિ.	સરવેથઇ નથી	સુઇગામ ૧ હીરપુરા ૧ દેવપુરા ૧ નડાબેટ ૧ ભરડવા ૧ પાડન ૧ કુલ ૬
૯૮	કોરેટી ...	૧ કાંતાજી દેવરાજજી ...	ગઢવી ...	,,	,,	૧ ...
૯૯	મમાંણા ...	૧ બેચર રાજસી ...	,,	,,	,,	૧ ...
૧૦૦	જલાણા ...	૧ નારણજી ચેલાજી ૨ ખોડાજી ભારાજી ૩ નોગનજી કયાજી ...	ચોહાણ રજપુત.	,,	,,	૧ ...
૧૦૧	નાળોદર ...	૧ કલજી સતાજી ...	,,	,,	,,	૧ ...
૧૦૨	ગોલપ ...	૧ ત્રીકમા રણધીર ...	સોલંકી ...	,,	,,	૧ ...
૧૦૩	નેસડા ...	૧ ડરધા વના ...	,,	,,	,,	૧ ...
૧૦૪	રડોસણ ...	૧ ભુપતસીંગ પુંજાજી ૨ ભુપતસીંગ કરણજી ૩ ખેંગારજી અભેસીંગ ૪ રામાજી ભીમાજી ...	,,	,,	,,	૨ ...
૧૦૫	અસારાવાસ ...	૧ મુળા નાંગન ...	અનવાર રજપુત.	,,	,,	૧ ...
૧૦૬	અસારા ગામ...	૧ ખેમજી પથુજી ...	ચોહાણ રજપુત.	,,	,,	૧ ...
૧૦૭	ઢીમા ...	૧ સરૂપસીંગ હઠીસીંગ ૨ ખુશાલસીંગ શેરજી અને બીજાઓ ...	,,	,,	,,	૭ ...

અને તાલુકદારોનું રાજસ્થાનીક પત્રક.

સન ૧૯૦૧ ની ગણત્રી મુજબ વસ્તી સુમાર		ઉપજ સુમાર.	ગાયકવાડ સરકારને ખંડણી.	થાણા વરાડ અથવા વહીવટદારી ફાળો.	વારસાનો જ્યેષ્ટતાનો રીવાજ છે કે સરખા ભાગ થાય છે.	ટીકા.
મુખ્ય શહેરની વસ્તી.	આખા તાલુકાની વસ્તી.					
૮		૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩
સુઇગામ ૫૪૨	૧,૪૩૩ ...	૨,૨૧૫-૧૩-૧૧	નહિ	૧૦૧-૧—૭	ભાઇએ ભાગ.	
કોરેટી ૩૫૨	૩૫૨ ...	૫૬૯-૧૦-૭...	„	૨૫-૧૫-૧૦	„	
મમાંણા ૧૫૮	૧૫૮ ...	૩૫૩-૪-૦ ...	„	૧૬-૧—૧૦	„	
જલાણું ૪૦૫	૪૦૫ ...	૧૧૭-૯-૯ ... ૧૨૫-૧૩-૨... ૨૫૩-૩-૭ ...	„	૫—૫-૯... ૫-૧૧-૧... ૧૧-૮-૯...	„	
નાળોદર ૧૦૪	૧૦૪ ...	૨૨૬-૩-૨ ...	„	૧૦-૫-૧...	„	
ગોલપ ૨૨૧	૨૨૧ ...	૧૫૬-૯-૭ ...	„	૭-૨—૩...	„	
નેસડા ૪૦૧	૪૦૧ ...	૧૬૦-૬-૧૦...	„	૭-૫—૧...	„	
રડોસણ ૨૧૦	૨૬૧ ...	૧૦૫-૧૩-૯... ૧૦૫-૧૩-૯... ૧૦૫-૧૩-૯... ૧૦૫-૧૩-૯...	„	} ૧૯-૫-૨	„	
અસારાવાસ ૩૯૧	૩૯૧ ...	૧૧૦-૫-૨ ...	„	૫-૦—૫...	„	
અસારાગામ ૫૧૪	૫૧૪ ...	૮૭૨-૧૦-૯...	„	૩૯-૧૩—૦	„	
દીમા ૧,૮૫૫	૩,૩૨૫ ...	૮૭૬૨-૮-૦...	§ ૨૪-૧૨-૦ (થરાદને)	૧૦૭-૭—૬ ૧૧૦-૧૪-૦	„	દીમામાં બે પાટી છે તેમાંની દરેક પાટી થરાદને ૧૨-૬-૦ જમે આપે છે.

પાલણપુર એજન્સીના તાબાના રાજાઓ.

નંબર.	તાલુકા.	નામ.	જાત.	વર્ગ.	દરેક તાલુકાનું ક્ષેત્રફળ સુમારે માઇલ.	કુલ ગામ.
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
૧૦૮	આછવા ...	૧ વખતસીંગ અરજનજી ૨ ભુપતસીંગ કેસરસીંગ ૩ સામતસીંગ સતાજી	ચોહાણ રજપુત	નહિ	સરવે થઇનથી	૪ ...
૧૦૯	ધરાધરા ...	૧ સુરજમલ ડોસાજી ...	,,	,,	,,	૩ ...
૧૧૦	ધનાના ...	૧ વજેરાજ દાનસીંગજી ...	,,	,,	,,	૨ ...
૧૧૧	સપરેડા ...	૧ ચમનસીંગ જીવાજી ...	,,	,,	,,	૧ ...
૧૧૨	જોરડીઆલી ...	૧ ભુપતસીંગ ચેલજી ...	,,	,,	,,	૧ ...
૧૧૩	દોડગામ ...	૧ સ્વામી રાભાભારથી શંકરભારથી	સ્વામી ...	,,	,,	૧ ...
૧૧૪	રાછેણા ...	૧ અમરસીંગ ખેંગારજી	ચોહાણ રજપુત.	,,	,,	૧ ...
૧૧૫	બેણપ ...	૧ ભગવાનજી જસવંતસીંગજી... ૨ ભારાજી ચતરસીંગ	,,	,,	,,	૨ ...

અને તાલુકદારોનું રાજસ્થાનીક પત્રક.

સન ૧૯૦૧ ની ગણત્રી મુજબ વસ્તી સુમાર.		ઉપજ સુમાર.	ગાયકવાડ સરકારને ખંડણી.	થાણા વરાડ અથવા વહીવટદારી ફાળો.	વારસાનો જ્યેષ્ટતાનોરીવાજ છે કે સરખા ભાગ થાય છે.	ટીકા.
મુખ્ય શહેરની વસ્તી.	આખા તાલુકાની વસ્તી.					
૮		૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩
આછવા ૧૯૦	૭૨૬ ...	૭૦૩-૧-૪ ... ૭૦૩-૧-૪ ...	મેહોવી ગામ રૂ. ૮—૦—૦ જમા થરાદને આપે છે.	૬૪—૨—૬	ભાઈએ ભાગ.	
ધરાધરા ૩૨૨	૯૫૮ ...	૧,૮૦૬-૬-૦	નહિ	૮૨-૬-૮...	,,	વાવડીઆ વાસની હકુમત વાવ સ્ટેટને સોંપી દીધાથી વાવની વસ્તીમાં વધારો થયો છે અને ધરાધરાની વસ્તીમાં ઘટાડો થયો છે.
ધનાના ૩૨૪	૪૬૦ ...	૩૮૬-૫-૨ ...	,,	૧૭-૧૦—૦	,,	
સપરેડા ૫૨૮	૫૨૮ ...	૬૩૮-૧૦-૪...	,,	૨૯-૧-૪,..	,,	
જોરડીઆલી ૨૫૫	૨૫૫ ...	૫૯૦-૩-૪ ...	,,	૨૬-૧૪-૧૦	,,	
દોડગામ ૭૦૭	૭૦૭ ...	૧,૬૭૮-૩—૧૧	રૂ.૩૭-૦-૦ વાવ રાણાજીને જમા આપે છે.	૭૬-૯-૦...	,,	બાવાના પસંદ કરેલા ચેલાઓમાંથી એક જણને ગાદી આપવાનો રીવાજ છે. એક વખત વાવ રાણાજી અને બીજી વખતે થરાદ ઠાકોર ગાદીએ બેસાડે છે.
રાછેણા ૩૨૯	૩૨૯ ...	૬૨૩-૧૩-૦...	,,	૨૮-૭-૪...	,,	
એણપ ૧,૩૪૪	૧૭૨૮ ...	૧,૫૭૬-૧૦—૨ ૯૮૮-૧૦-૪...	૫૨-૧૨-૦ ભાખરી ગામ વાવ રાણાજીને જમા આપે છે.	૭૧-૧૪-૧૧ ૩૫-૧૫—૯	,,	ઠાકોર ભગવાનજીની એણપની જાગીર કરજને લીધે જપ્તીમાંછે. ભાખરી ગામ ઠાકોર ભગવાનજીનું સ્વાંગ છે અને એણપ સાથે જપ્તીમાં છે.

પાલણપુર એજન્સીના તાબાના રાજાઓ

નંબર.	તાલુકા.	નામ.	જાત.	વર્ગ.	દરેક તાલુકાનું ક્ષેત્રફળ સુમારે માઇલ.	કુલ ગામ.
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
૧૧૬	મુકણા ...	૧ રતનસીંગ આંબાજી ... ૨ સવરાજજી રાંમાજી ૩ લાલજી જામાજી ... ૪ ગલજી ભોજરાજજી	ચોહાણ રજ-પુત ,,	નહિ	સરવે થઇનથી	૨ ...
૧૧૭	ગોલગામ ...	૧ સવાઇજી નવાજી ... ૨ લાલજી શેરજી	,,	,,	,,	૧ ...
૧૧૮	લોદ્રાણી ...	૧ ગોવા કસલા ... ૨ ગંગદાસ કાના	બારોટ ...	,,	,,	૧ ...
૧૧૯	કારેલી ...	૧ પદમસીંગ અમરસીંગ ... ૨ પ્રથીરાજ વનાજી	ચોહાણ રજપુત.	,,	,,	૧ ...
૧૨૦	બાલોતરી ...	૧ ચમનસીંગ ખાનજી ... ૨ અમરસીંગ દોલતસંગ	,,	,,	,,	૧ ...
૧૨૧	કાનોડી ...	૧ દોલાજી અગજી ... ૨ દજુજી જેસાજી ૩ ગગુ કલજી ૪ જવજી માનજી ૫ રાંમાજી ભુપતસીંગ	,,	,,	,,	૧ ...
૧૨૨	સાંતલપુર ...	૧ ઠાકોર રવાજી લખાજી ...	જાડેજા ...	,,	,,	૭ ...

અને તાલુકદારોનું રાજસ્થાનીક પત્રક.

સન ૧૯૦૧ ની ગણત્રી મુજબ વસ્તી સુમાર.		ઉપજ સુમાર.	ગાયકવાડ સરકારને ખંડણી.	થાણા વરાડ અથવા વહીવટદારી ફાળો.	વારસાનો જ્યેષ્ટતાનો રીવાજ છે કે સરખા ભાગ થાય છે.	ટીકા
મુખ્ય શહેરની વસ્તી.	આખા તાલુકાની વસ્તી.					
૮		૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩
બુકણા ૫૨૫	૯૩૭ ...	૯૩૮-૪-૮ ... ૩૦૨-૮-૮ ... ૧૬૪-૧૨-૪... ૧૩૧-૧૨-૨...	ફાંગલી ગામ રૂ. ૪૦-૦-૦થરાદને જમા આપે છે.	૪૨-૧૩-૦ ૧૩-૧૨-૧૧ ૭-૯-૩ ... ૬-૪-૭ ...	ભાઇએ ભાગ.	ઠાકોર રતનસીંગને ફાંગલી ગામ સ્વાંગ છે.
ગોલગામ ૪૪૦	૪૪૦ ...	૧૬૫-૯-૦ ... ૧૬૫-૯-૦ ...	,,	૧૫-૧-૯...	,,	
લોદ્રાણી ૧૨૦	૧૨૦ ...	૯૧-૧૫-૭ ...	રૂ.૫૫-૦-૦ વાવ રાણાજીને જમા	૮-૧૨-૨...	,,	
કારેલી ૩૨૫	૩૨૫ ...	૨૯૫—૧૧—૯ ૨૯૫—૧૧—૯	નહિ	૨૬-૧૫—૮	,,	
બાલોતરી ૪૩૨	૪૩૨ ...	૩૧૯—૧૦-૧૦ ૧૯૨-૭-૮ ...	,,	૧૪-૯-૪... ૮-૧૨-૬...	,,	
કાનોઢી ૪૮૫	૪૮૫ ...	૮૯-૪-૦ ... ૭૭-૯-૪ ... ૭૭-૯-૪ ... ૯૧-૭-૧૧ ... ૯૧-૭-૧૧ ...	,,	૪-૧—૧... } ૭-૧—૩ } ૮-૫—૭	,,	
સાંતલપુર તાલુકો.						
સાંતલપુર ૧૨૭૩ કલાણપુર ૧૦૭ વહુવા ૮૭૮ ૫૨ ૨૩૩ ગઢસાઇ ૩૫૭ બાબરા ૧૯૫ ચારણકા૧૬૯	} ૩૨૦૧...	૩,૩૪૫ ...	રૂ. ૧૯-૦-૦રા ધનપુરને જમા આપે છે.	૧૬૭-૦—૦	,,	આ ગામોમાંથી કલાણપુર અને ગઢસાઇ ગામો રવાજીને સ્વાંગ છે અને બાકીના મજમુ છે. આદેસર ઠાકોર ગાઢસાઇ ગામમાં ત્રીજા કલાસના માજીસ્ટ્રેટની સત્તા ભોગવે છે.

પાલણપુર એજન્સીના તાબાના રાજાઓ

નંબર.	તાલુકા.	નામ.	જાત.	વર્ગ.	દરેક તાલુકાનું ક્ષેત્રફળ સુમારે માઇલ.	કુલ ગામ.
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
૧૨૩	સાંતલપુર ...	૧ જાડેજા જસવંતસીંગજી ગોવિંદજી.	જાડેજા ...	નહિ	સરવે થઇ નથી	૧૦ ...
૧૨૪	,,	૧ દાનસીંગ સગરામજી ...	,,	,,	,,	૬ ...
૧૨૫	,,	૧ વજુભા બાપુભા ...	,,	,,	,,	૬ ...
૧૨૬	,,	૧ જસુભા કેસરસીંગ ...	,,	,,	,,	૭ ...

અને તાલુકદારોનું રાજસ્થાનીક પત્રક.

સન ૧૯૦૧ ની ગણત્રી મુજબ વસ્તી સુમાર.		ઉપજ સુમાર.	ગાયકવાડ સરકારને ખંડણી.	થાણા વરાડ અથવા વહીવટદારી ફાળો.	વારસાનો જ્યેષ્ટતાનો રીવાજ છે કે સરખા ભાગ થાય છે.	ટીકા.
મુખ્ય શહેરની વસ્તી.	આખા તાલુકાની વસ્તી.					
૮		૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩
સાંતલપુર કલગરીયા ૪૩ છાનસેડા ૧૪૦ ધોકાવાડા ૩૩૪ રણમલપુર ૧૧૦ પર ગરામડી ૨૩૦ એવાલ ૧૪૩ ચારણકા વઉઆ	૯૯૨ ...	૩,૬૯૫ ...	નહિ	૧૮૫–૦–૦	ભાઇએ ભાગ	ફકત રણમલપુર જાડેજા જસવંતસીંગજીને સ્વાંગ છે.
સાંતલપુર મધુતરા ૮૧૭ પીપરાલા ૬૫૨ પર એવલ ચારણકા બાબરા	૧,૪૬૯	૨,૨૩૨–૨–૦	,,	૧૧૮–૦–૩	,,	કરજને લીધે મધુતરા જાગીર ઉપર જપ્તી છે.
સાંતલપુર પીપરાલા ફાંગલી પર એવલ ચારણકા બાબરા	ફાંગલી ૮૩	૨,૫૭૦–૧૪–૦	,,	૧૨૯–૦–૦	,,	ફકત ફાંગલી ગામ વજુભાનું સ્વાંગ છે.
સાંતલપુર જાખોત્રા ૬૩૨ ભુરાલા ૧૭૦ એવલ પીપરાલા પર ચારણકા બાબરા	૮૦૨ ...	૨,૧૨૨–૧૪–૦	,,	૧૦૬–૦–૦	,,	

પાલણપુર એજન્સીના તાબાના રાજાઓ

નબર	તાલુકા.	નામ.	જાત.	વર્ગ.	દરેક તાલુકાનું ક્ષેત્રફળ સુમારે માઇલ.	કુલ ગામ.
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
૧૨૭	બકુત્રા ...	૧ અભેસીંગ ગોડજી વિગેરે ... ૨ જામાજી અને ખેતાજી વિગેરે-નો ભાગ ફક્ત પરગામમાં છે.	જાડેજા ...	નહિ	સરવે થઇનથી	૫ ...
૧૨૮	ચારણકા ...	૧ દાનસીંગજી આંદાજી વિગેરે. ... ૨ પરના જાડેજાઓ	,,	,,	,,	૨ ...
૧૨૯	એવલ ...	૧ સગરામજી રામસીંગજી ...	સામા ...	,,	,,	૧ ...
૧૩૦	ગરામડી ...	૧ દાનસીંગજી નાથાજી ...	જાડેજા ...	,,	,,	૧ ...
૧૩૧	બાખરા ...	૧ કાનજી માલાજી ...	,,	,,	,,	૨ ...
૧૩૨	આંતરનેસ ...	૧ કાનાણી ગોવાળજી ... ૨ હરભમાણી. ૩ રાસંગાણી.	,,	,,	,,	૪ ...
૧૩૩	દત્રાણા ...	૧ સાંતલપુરના રામસંગાણીની પાટી. ૨ પરતાપસંગ વિગેરે.	,,	,,	,,	સાંતલપુર દત્રાણા આંતરનેસ
૧૩૪	નાડા (કચ્છના તાબાનું)	૧ નાડાના સબળાજી ...	,,	,,	,,	દત્રાણા ...
૧૩૫	મઢુત્રા ...	૧ કલજી તેજમલજી ... ૨ માલજી રહેમજી.	,,	,,	,,	૧ ...
૧૩૬	વહુવા પાટી ...	૧ દાદાજી વિગેરે ... ૨ સણવાના પથુજી ...	,,	,,	,,	૧ ...
૧૩૭	રોઝુ ...	૧ ગઢવી વીસા દાદા ...	ગઢવી ...	,,	,,	૧ ...

અને તાલુકદારોનું રાજસ્થાનીક પત્રક.

સન ૧૯૦૧ ની ગણત્રી મુજબ વસ્તી સુમાર.		ઉપજ સુમાર.	ગાયકવાડ સરકારને ખંડણી.	થાણા વરાડ અથવા વહીવટદારી પ્રાંત.	વારસાનો જ્યેષ્ઠતાનો રીવાજ છે કે સરખા ભાગ થાય છે.	ટીકા.
મુખ્ય શહેરની વસ્તી.	આખા તાલુકાની વસ્તી.					
૮		૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩
સાંતલપુર બકુત્રા ૪૧૨ ધોકાવાડા દયાણા ૩૩૧ અંબુવાસ ૩૨	૭૭૫	૧૮૬૮-૪-૬... ૭૩ ...	નહિ	૯૩ ... ૪ ...	ભાઈએ ભાગ ,,	બકુત્રા જાગીર કરજના લીધે જપ્તીમાં છે.
પાટણકા ૮૮	૮૮ ...	૨૨૩-૧-૦ ... ૨૨૭ ...	,,	૧૧ ... ૧૧ ...	,,	
એવલ ૧૩૫	૧૩૫ ...	૧૧૦-૪-૦ ...	,,	૬ ...	,,	
ગરામડી ૨૩૦	૨૩૦ ...	૪૬૮ ...	,,	૨૩ ...	,,	
બાબરા ૯૫	૨૯૦ ...	૨૧૯-૧૨-૦...	,,	૧૦-૮-૦...	,,	
સાંતલપુર આંતરનેસ ૨૩૪ જાખોત્રા મહુત્રા	૨૩૪ ...	૨૮૫—૧-૦... ૩૯૫—૨-૬... ૫૦૦ ...	,,	૧૪ ... ૨૦ ... ૨૫ ...	,,	
દત્રાણા ૩૩૧	૩૩૧ ...	૫૬૨—૬-૦... ૨૨૯—૮-૦...	,,	૨૮ ... ૧૧ ...	,,	
,,	,,	૧૨૧ ...	,,	૬ ...	,,	
...	...	૭૩ ... ૯૪-૮-૦ ...	,,	૪ ... ૫ ...	,,	
...	...	૪૦-૧૪-૦ ... ૩૧૧—૮-૦...	,,	૨ ... ૧૬ ...	,,	
૧૨૩	૧૨૩ ...	૪૮૪ ...	,,	૨૪ ...	,,	

પાલણપુર એજન્સીના તાબાના રાજાઓ

નંબર.	તાલુકા.	નામ.	જાત.	વર્ગ.	દરેક તાલુકાનું ક્ષેત્રફળ. સુમારે માઇલ.	કુલ ગામ.
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
૧૩૮	પીપરાળા ...	૧ પીપરાળાના ખીમાજી વિગેરે... ૨ પથુજી અમરાજી.	જાડેજા ...	નહિ	સરવે થઇ નથી	૨ ...
૧૩૯	ખુરાળા ...	૧ સણવાના જાડેજા માનજી મેઘજી	,,	,,	,,	૧ ...
૧૪૦	ધોકાવાડા ...	૧ સણવાના સુમરાજી વિગેરે ...	,,	,,	,,	૧ ...
૧૪૧	દત્રાણા ...	૧ જાડેજા સાંગાજી લાધાજી ...	,,	,,	,,	૧ ...
૧૪૨	આલુવાસ ...	૧ નાડાના બાપુજી વિગેરે ... ૨ મોરાના કાનજી હોલાજી. ૩ નાડાના મેઘજી માનજી. ૪ નાડાના પબજી સતાજી. ૫ મોરાના બાપુજી. ૬ મોરાના હરભમજી મતવાજી.	,,	,,	,,	૧ ...
૧૪૩	સુનેથ ...	૧ ઓખાજી અમરાજી ... ૨ ભાઇજી નારણજી.	,,	,,	,,	૨ ...
૧૪૪	લીંબુણી ...	૧ અખેરાજ વિગેરે ...	,,	,,	,,	૧ ...
૧૪૫	મસાલી ...	૧ તેજમલજી જેતાજી વિગેરે ...	,,	,,	,,	૨ ...
૧૪૬	બોરૂ ...	૧ ખેંગારજી વિગેરે ... ૨ તેજમલજી વિગેરે.	,,	,,	,,	૧ ...
૧૪૭	વર્નોસરી ...	૧ ભગુજી પચાણજી ...	,,	,,	,,	૧ ...

અને તાલુકદારોનું રાજસ્થાનીક પત્રક.

સન ૧૯૦૧ ની ગણત્રી મુજબ વસ્તી સુમાર.		ઉપજ સુમાર.	ગાયકવાડ સરકારને ખંડણી.	થાણા વરાડ અથવા વહીવટદારી ફાળો.	વારસાનો જ્યેષ્ઠતાનો રીવાજ છે કે સરખા ભાગ થાય છે.	ટીકા.
મુખ્ય શહેરની વસ્તી.	આખા તાલુકાની વસ્તી.					
૮		૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩
...	...	૩૭૯-૮-૦ ...	નહિ	૧૯ ...	ભાઇએ ભાગ	
		૨૦૭ ...		૧૦ ...		
...	...	૪૬૦ ...	”	૨૩ ...	”	
...	...	૧૭૫-૪-- ...	”	૯ ...	”	
...	...	૧૪૨-૧૦-૦ ...	”	૭ ...	”	
...	...	૩૯-૫-૦ ...		૨ ...	”	
		૮૫-૮-૦ ...		૪ ...		
		૫૨-૦-૦ ...		૩ ...		
		૪૭-૮-૦ ...		૨ ...		
		૪૮-૮-૦ ...		૨ ...		
		૧૬૪-૦-૦ ...		૮ ...		
સુનેથ ૪૭૪	૭૧૦ ...	૯૦૦-૮-૦ ...	૨૮-૮-૦	૪૫ ...	”	ભાઇજી નારણનો સુનેથમાં ભાગ છે. ઓરૂડામાં નથી
		૨૨૦ ...	રાધનપુરને ૧૫-૩-૧૦ થરાદને	૧૧ ...		
લીંબુડી ૨૫૫	૨૫૫ ...	૪૭૬ ...	૧૭-૨-૨ રાધનપુરને ૧૬-૩-૧ થરાદને	૨૪ ...	”	
મસાલી ૧૮૮	૩૬૭ ...	૪૫૩ ...	૧૨-૫-૭ રાધનપુરને	૨૩ ...	”	
ઓરૂ ૧૩૩	૧૩૩ ...	૯૬-૧૦-૦ ...	૩-૯-૦ રાધનપુરને	૫ ...	”	કરજને લીધે ઓરૂ કીલાણા જાગીર ઉ[illegible] જપ્તી છે.
		૯૨-૪-૦ ...	૩-૯-૦ રાધનપુરને	૫ ...		
વર્નોસરી ૧૫૮	૧૫૮ ...	૨૪૩-૮-૦ ...	૫-૧૫-૦ રાધનપુરને	૧૨ ...	”	

પાલણપુર એજન્સીના તાબાના રાજાઓ

નંબર.	તાલુકા.	નામ.	જાત.	વર્ગ.	દરેક તાલુકાનું ક્ષેત્રફળ સુમારે માઇલ.	કુલ ગામ.
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
૧૪૮	ફીલાણા ...	૧ દેવાજી સતાજી વિગેરે ... ૨ ગજુજી ભુપતસંગ વિગેરે ...	જાડેજા ...	નહિ	સરવેથઇ નથી	૧ ...
૧૪૯	ધ્રેચણા ...	૧ જીવાજી રાણાજી વિગેરે ...	,,	,,	,,	૧ ...
૧૫૦	જઝામ ...	૧ વનાજી રાયમાણજી ... ૨ હાડાજી વિગેરે	,,	,,	,,	૧ ...
૧૫૧	ચાલંદા ...	૧ લાખાજી અદેસીંગ ...	,,	,,	,,	૧ ...
૧૫૨	ઉચોસણ ...	૧ મલેક બાદરખાન મજારખાન વિગેરે.	મલેક ...	,,	,,	૧ ...
૧૫૩	મોરવાડા ડુંગલા	૧ અગજી તેજમલજી વિગેરે ...	વાઘેલા ...	,,	,,	૨ ...
૧૫૪	મોરવાડા ધ્રેચણા.	૧ અગરસીંગ રતનજી ...	,,	,,	,,	૨ ...
૧૫૫	મોરવાડા ...	૧ થરાદ ઠાકોર ...	,,	,,	,,	૧ ...
૧૫૬	કલગરીયા (રાજુસડા)	૧ કેસર જેઠા ...	રાજા (સીંધી)	,,	,,	૧ ...
૧૫૭	ધોકાવાડા દત્રાણા	૧ સણવાના ફતેસંગજી જીવણજી	જાડેજા ...	,,	,,	૨ ...
૧૫૮	બાવરડા ...	૧ લાલજી દલાજી ...	,,	,,	,,	૧ ...

અને તાલુકદારોનું રાજસ્થાનીક પત્રક.

સન ૧૯૦૧ ની ગણત્રી મુજબ વસ્તી સુમાર.		ઉપજ સુમાર	ગાયકવાડ સરકારને ખંડણી.	થાણા વરાડ અથવા વહીવટદારી ફાળો.	વારસાનો જ્યેષ્ટતાનો રીવાજ છે કે સરખા ભાગ થાય છે.	ટીકા.
મુખ્ય શહેરની વસ્તી.	આખા તાલુકાની વસ્તી.					
૮		૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩
કીલાણા ૩૨૬	૩૨૬ ...	૨૮૦ ... ૩૦ ...	૩–૧૩–૦ થરાદને ૧૨–૫–૭ રાધનપુરને ૩–૧૨–૧૧ થરાદને	૧૪ ... ૧–૮–૦...	ભાઇએ ભાગ	
ડ્રેચણા ૨૫૩	૨૫૩ ...	૮૧૪ ...	૧૫–૧૧–૫ થરાદને	૪૧ ...	„	
જઝામ ૪૨૧	૪૨૧ ...	૧,૧૨૪–૧૧–૨ ૪૮૫–૫–૭ ...	૬ રાધનપુરને ૬ રાધનપુરને	૫૬ ... ૨૪ ...	„	
ચાલંદા ૧૭૭	૧૭૭ ...	૧૩૫–૪–૦ ...	નહિ	૭ ...	„	
ઉચોસણ ૭૨૮	૭૨૮ ...	૯૩૦ ...	„	૪૭ ...	„	ઉચોસણમાં અર્ધો ભાગ થરાદનો છે. અર્ધી જાગીર કરજને લીધે જપ્તીમાં છે.
રવાડા ૫૬૦	૭૧૯ ...	૩૨૬–૮–૦ ...	„	૧૬ ...	„	
„	„	૨૫૪–૦–૦ ...	„	૧૩ ...	„	
„	„		„	૧૫૬ ...	„	
જુસડા ૪૩	૪૩ ...	૨૨૦–૦–૦ ...	„	૧૦–૩–૪...	„	
„	„	૫૨૦–૦–૦ ...	„	૨૧ ...	„	
બાવરડા ૯૫	૯૫ ...	૪૫૩–૦–૦ ...	„	૨૦–૧૫–૯	„	

List showing the dates &c. of all the fairs and festivals held in the Palanpur Agency.

No.	Names of the fairs and festivals.	Dates on which the fairs and festivals are held.	Names of the places where the fairs are held.	Names of the Railway stations where the passengers alight.	Remarks. Rail.	Remarks. Road.
1	Adhin Bawa's Temple ...	1 Chaiter Sud 15th ...	Sedrasun ...	Umerdeshi. ...	300	1400
		2 Shravan Sud 11th ...	,,	,, ...	250	1000
		3 Aso Sud 8th ...	,,	,, ...	300	1200
2	Bharkawada Mahadev Temple.	Shravan Vad 8th ...	Bharkawada ...	Chhapi. ...	100	300
3	Balaram Mahadev Temple...	Every Monday in the month of Shravan ...	Balaram ...	Chitrasani. ...	300	1500
4	Ambaji Mata Temple ...	1 Kartak Sud 11th to 15th...	Ambaji in the Danta limits. ...	Roho. ...	1200	200
		2 Magsar ,, Do. ...		,, ...	450	100
		3 Maha ,, Do. ...	,,	,, ...	250	50
		4 Chaitar ,, Do. ...	,,	,, ...	2200	200
		5 Shravan ,, Do. ...	,,	,, ...	400	100
		6 Do. Vad 12th to 15th.	,,	,, ...	500	150
		7 Bhaderva Sud 11th to 15th	,,	,, ...	4800	400
		8 Aso Sud 5th to 8th ...	,,	,, ...	300	20
		9 Do. Sud 12th to 15th ...	,,	,, ...	350	25
5	Akhol Mahadev's Temple...	Maha Vad 13th ...	Akhol ...	Deesa. ...	50	300
6	Kumpat fair ...	Fagan Vad 7th ...	Kumpat ...	,, ...	Nil.	250
7	Sidh Nath Temple ...	Shravan Vad 8th ...	Deesa Town ...	,, ...	200	250
8	Satra Syed ...	1st of Rabiul Awal to 3rd Rabiul Awal.	Deesa ...	,, ...	50	200

પાલણપુર અને રાધનપુર સ્વસ્થાનો અને પાલણપુર એજન્સીમાં આવેલી ટપાલ ઓફીસો અને તાર ઓફીસોનું પત્રક.

નંબર.	સ્ટેટનું નામ.	પોસ્ટ ઓફીસનું નામ.	તાર ઓફીસનું નામ.	રીમાર્કસ.
	પાલણપુર ...	પાલણપુર ...	પાલણપુર ...	
		ડીસા ...		
		ડીસા ટાઉન ...		ડીસા પોસ્ટ ઓફીસથી કાગળો આવે જાય છે.
		ધાનેરા ...		સદર
		છાપી ...		મેસાણા પોસ્ટ ઓફીસથી કાગળો આવે જાય છે.
		ચંદીસર ...		પાલણપુર પોસ્ટ ઓફીસથી કાગળો આવે જાય છે.
		કાણોદર ...		સદર
		મેતા ...		સદર
		રોહો ...		સદર
૨	રાધનપુર ...	રાધનપુર ...	રાધનપુર ...	
		મુંજપુર ...		પાટણ પોસ્ટ ઓફીસથી કાગળો આવે જાય છે.
		સમી ...		સદર
૩	થરાદ ...	થરાદ ...		ડીસા પોસ્ટ ઓફીસથી કાગળો આવે જાય છે.
		મોરવાડા ...		રાધનપુર પોસ્ટ ઓફીસથી કાગળો આવે જાય છે.
૪	વાવ ...	વાવ ...		ડીસા પોસ્ટ ઓફીસથી કાગળો આવે જાય છે.
		અસારા ...		સદર
		સુઇગાંમ ...		રાધનપુર પોસ્ટ ઓફીસથી કાગળો આવે જાય છે.
૫	વારાહી ...	વારાહી ...		સદર
૬	દીઓદર ...	દીઓદર ...		પાટણ પોસ્ટ ઓફીસથી કાગળો આવે જાય છે.
૭	સાંતલપુર ...	સાંતલપુર ...		રાધનપુર પોસ્ટ ઓફીસથી કાગળો આવે જાય છે.
૮	કાંકરેજ ...	સીહોરી ...		પાટણ પોસ્ટ ઓફીસથી કાગળો આવે જાય છે.
		ઉન ...		સદર
		થરા ...		સદર

Hospitals and Dispensaries in the Palanpur Agency.

No.	Names of Hospitals.	State or Taluka.	Remarks.
1	Scott Memorial Hospital ...	Palanpur	
2	Goodfellow Hospital ...	Do	
3	Sultan Jehan Hospital ...	Radhanpur	
4	Diamond Jubilee Female Hospital.	Do	
5	Sami Dispensary ...	Do	
6	Munjpur Do. ...	Do	
7	Kunver Do. ...	Do	
8	Balodhan Do. ...	Do	
9	Tharad Do. ...	Tharad	
10	Wao Do. ...	Wao	
11	Sihori Do. ...	Kankrej Taluka	
12	Deodar Do. ...	Deodar Taluka.	
13	Varahi Do. ...	Varahi Do	
14	Santalpur Do. ...	Santalpur Do	
15	Jubilee Dispensary of Deesa....	Deesa Camp	
16	Deesa Town Dispensary ...	Deesa Town under Palanpur State.	

પાલણપુર એજન્સીમાં હોસ્પિટલો અને ડીસ્પેન્સરીઓ છે તેનું પત્રક.

નંબર.	હોસ્પિટલોનું નામ.	સ્ટેટ અથવા તાલુકા.	રિમાર્ક.
૧	સ્કોટ મેમોરિયલ હોસ્પિટલ	પાલણપુર.	
૨	ગુડફેલો હોસ્પિટલ	,,	
૩	સુલતાન જહાંન હોસ્પિટલ	રાધનપુર.	
૪	ડાયમંડ જ્યુબિલી ફીમેલ હોસ્પિટલ ...	,,	
૫	સમી ડીસ્પેનસરી	,,	
૬	મુંજપુર ,, ...	,,	
૭	કુંવર ,, ...	,,	
૮	બલોધન ,, ...	,,	
૯	થરાદ ,, ...	થરાદ.	
૧૦	વાવ ,, ...	વાવ.	
૧૧	સીહોરી ,, ...	કાંક્રેજ તાલુકો.	
૧૨	દીઓદર ,, ...	દીઓદર તાલુકો.	
૧૩	વારાહી ,, ...	વારાહી તાલુકા.	
૧૪	સાંતલપુર ,, ...	સાંતલપુર તાલુકા.	
૧૫	ડીસા જ્યુબિલી ડીસ્પેનસરી	ડીસા કેમ્પ.	
૧૬	ડીસા ટાઉન ,, ...	ડીસા ટાઉન તાબે પાલણપુર.	

તા. ૧ જાનેવારી સને ૧૮૮૬ થી પાલણપુર એજન્સીમાં જે જે આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટો થઈ ગયા તેમની નામવાર તથા સાલવાર યાદી.

નંબર.	અમલદારનું નામ.	કઇ તારીખથી	કઇ તારીખ સુધી.	નોકરીનો કુલ વખત.	રીમાર્કસ.
૧	સી. એફ. જી. લેસ્ટર લેફ્ટેનંટ...	૧—૧-૧૮૮૬	૧૩—૨-૧૮૮૮	૨—૧-૧૩	
૨	એસ. એમ. સ્નાઇડર કેપટન ...	૧૪—૨-૧૮૮૮	૩—૯-૧૮૮૮	૦—૬-૧૯	
૩	એચ. ડી. મેરીવેધર લેફ્ટેનંટ...	૪—૯-૧૮૮૮	૨૪—૪-૧૮૮૯	૦—૭-૨૦	
૪	એસ. એચ. ગોડફ્રે લેફ્ટેનંટ ...	૨૫—૪-૧૮૮૯	૫-૧૧-૧૮૮૯	૦—૬-૧૦	
૫	મી. મારૂતીરાવ બી. ...	૬-૧૧-૧૮૮૯	૮—૧-૧૮૯૦	૦—૨—૨	
૬	એફ. જી. એવીલ લેફ્ટેનંટ ...	૯—૧-૧૮૯૦	૨૦—૮-૧૮૯૦	૦—૭-૧૧	
૭	મી. મારૂતીરાવ બી. ...	૨૧—૮-૧૮૯૦	૧૧-૧૧-૧૮૯૦	૦—૨-૨૦	
૮	મી. દુલેરાય ગીરધરલાલ ...	૧૨-૧૧-૧૮૯૦	૨૮—૧-૧૮૯૧	૦—૨-૧૬	
૯	એસ. એચ. પ્રીચાર્ડ લેફ્ટેનંટ...	૨૯—૧-૧૮૯૧	૨૧—૬-૧૮૯૨	૧—૫-૨૨	
૧૦	મી. દુલેરાય ગીરધરલાલ ...	૨૨—૬-૧૮૯૨	૧૧—૯-૧૮૯૨	૦—૨-૧૯	
૧૧	એચ. કારનેજી લેફ્ટેનંટ ...	૧૨—૯-૧૮૯૨	૨૦-૧૧-૧૮૯૨	૦—૨—૮	
૧૨	એચ. એફ. જેકબ લેફ્ટેનંટ ...	૨૧-૧૧-૧૮૯૨	૩૧-૧૨-૧૮૯૪	૨—૧-૧૦	
૧૩	મી. ગણેશ ગંગાધર ...	૧—૧-૧૮૯૫	૭—૧-૧૮૯૫	૦—૦—૭	
૧૪	ડબ્લ્યુ. બીલ લેફ્ટેનંટ ...	૮—૧-૧૮૯૫	૪—૫-૧૮૯૬	૦—૩-૨૬	
૧૫	મી. ગણેશ ગંગાધર ...	૫—૫-૧૮૯૬	૨૮—૫-૧૮૯૬	૦—૦-૨૩	
૧૬	એન. એસ. કોગહીલ લેફ્ટેનંટ ...	૨૯—૫-૧૮૯૬	૨૯—૭-૧૮૯૭	૧—૨—૦	
૧૭	મી. ગણેશ ગંગાધર. ...	૩૦—૭-૧૮૯૭	૧૭—૯-૧૮૯૭	૦—૧-૧૭	
૧૮	ઈ. ઓ. બ્રાયન લેફ્ટેનંટ ...	૧૮—૯-૧૮૯૭	૨૪—૫-૧૮૯૮	૦—૮—૬	
૧૯	એ. એસ. તામ્બે ...	૨૫—૫-૧૮૯૮	૨૧—૩-૧૮૯૯	૦—૯-૨૬	
૨૦	એ. જી. એચ. હોગ લેફ્ટેનંટ...	૨૨—૩-૧૮૯૮	૯—૫-૧૮૯૯	૧—૧-૧૭	
૨૧	ટી. એ. એફ. આર. ઓલ્ડફીલ્ડ લેફ્ટેનંટ ...	૧૦—૫-૧૮૯૯	૬—૬-૧૯૦૦	૧—૦-૨૬	
૨૨	એચ. એફ. જેકબ કેપટન ...	૭—૬-૧૯૦૦	૨૮-૧૦-૧૯૦૦	૦—૪-૨૧	
૨૩	આર. સી. બર્ક લેફ્ટેનંટ ...	૨૯-૧૦-૧૯૦૦	૨૮—૭-૧૯૦૨	૧—૯—૦	
૨૪	એન. એસ. કોગહીલ કેપટન ...	૨૯—૭-૧૯૦૨	૧૫-૧૦-૧૯૦૩	૧—૨-૧૬	
૨૫	સી. એફ. હેરલ્ડ કેપટન ...	૧૬-૧૦-૧૯૦૩	૮—૧-૧૯૦૭	૩—૨-૨૨	
૨૬	ડબ્લ્યુ. એમ. પી. વુડ કેપટન...	૯—૧-૧૯૦૭			

Detailed Statement of Officers, Talukdars, Kamdars and other gentlemen in the Palanpur Agency who are entitled to a chair on ceremonial occasions &c.

No.	Name and Official Titles.	Authority.	Remarks.
	AGENCY.		
1	The Political Agent	According to the statement of chairs.	
2	The Assistant Political Agent		
3	The Superintendent of Police		
4	The District Deputy Assistant PoliticalAgent		
5	The Huzur Deputy Assistant Political Agent		
6	The Jail Superintendent.		
7	The Head Clerk.		
8	The Sheristedar		
9	The Thandars of the Thanas		
10	The Second Clerk Political Agent's Office...		
11	The Accountant.		
12	The Sheristedar to the Assistant Political Agent.		
13	The Chief Constable.		
14	The Surveyor Mayashanker Prabhuram ...		
15	Head Constables (Jamadar)...	2-2-1897	When on duty to watch cases.
16	The Aval Karkoons of the five Thanas ...	24-7-1897	In Thanas only.
17	Senior pleaders, pleaders who have passed their examination and those working in the Agency.	21-3-1889	Separate tables must also be provided.
18	The Karbharis of the Jurisdictional Talukdars.	15-4-1895	When on official business in the Court.
19	Hathisang Ujam....	No.3of 8-5-05	
20	Sarupchand Ujam	Do	
21	Bhukhan Gulabchand	Do.	
	KANKREJ TALUKA.		
1	Waghela Sardarsing Akherajji of Thara ...	16-6-1897 ...	Died. Now his son Madarsing and minor son Jasvatsing.
2	Godadsingji Gajsingji of Thara....		
3	Bhagwanji Gajsingji of Thara		
4	Prathirajji Gajsingji of Thara		
5	Bhawansingji Mansingji of Thara		
6	The Talukdars of Un are entitled to a chair; but all have died.		
7	Oghad Shri Kashinathji Guru Manchhanathji of Devdarbar.		

No.	Name and Official Titles.	Authority.	Remarks.
8	Thakore Hathiji Ajbaji of Wada...		
9	Thakore Surajmal Banaji of Wada		
10	Thakore Joraji Badsingji of Wada		
11	Swami Gangapuri Gowindpuri of Thali ...		
12	Guaranteed Kamdar of Thara Talukdar ...		
13	Karbhari of Thara Talukdar.	15-4-1895 ...	
14	Karbhari of Waghela Sardarsingji of Thara	21-3-1898 ...	
15	Karbhari of Gen Kunvar Bai of Thara ...	Circular No. 5 of 29-6-07.	In his capacity as a Kamdar.
	DEODAR TALUKA.		
1	Waghela Anandsingji Chandaji of Deodar.		Died. His heir is Waghela Khanji Anandsing.
2	Waghela Sardarsingji Bhupatsingji of Deodar.		Died. His heir is Waghela Chamansing.
3	Waghela Samatsingji Bhupatsingji of Deodar.		
4	Waghela Kalji Adesing of Duchakwada ...		Died. His minor son Adesing.
5	Waghela Jamaji Adesing of Duchakwada...		Died.
6	Waghela Hathiji Hematsingji of Makdala...		
7	Waghela Nawaji Jalamsingji of Makdala ...		
8	Waghela Harising Bhojrajji of Makdala ...		
9	Baloch Nathukhan Balochkhan of Terwada.		Died.
10	Baloch Hyderkhan Jesalkhan of Terwada...		
11	Baloch Sherkhan Ajamkhan of Terwada ...		His heir is Sarjakhan
12	Baloch Achhukhan Radhankhan of Terwada		Died. His minor son is Salimkhan.
13	Baloch Umarkhan Pahadkhan of Terwada.		
14	Baloch Mosamkhan Pahadkhan of Terwada.	25-3-1908 ...	
15	Baloch Metabkhan Elamkhan of Terwada...		
16	Baloch Surtankhan Nathukhan of Terwada.		Died.
17	Baloch Ratansing Waghjikhan of Terwada.	5-5-1905 ...	Circular No. 2
18	Baloch Nasibkhan Nathukhan of Terwada...	16-2-1907 ...	Order No. 8904
19	The Judicial Kamdar of Waghela Anantsingji.		As both the estates are under attachment, the Manager should be given a chair.
20	Do. of Waghela Sardarsingji, and Samatsingji.		
	WAO TALUKA.		
1	Ranaji of Wao	According to the statement of chairs.	
2	His heir-apparent Gambhirsingji	Do.	
3	His Kunvar Harisinji	Do.	
4	Chuwan Sarupsing Hathising of Dhima. ...	Do.	

No.	Name and Official Titles.	Authority.	Remarks.
5	Chatursing Himatsing of Dhima.	According to the statement of chairs.	
6	Chuwan Bhagwanji Jaswantsingji of Benap	Do.	
7	Chuwan Chamansing Jeewaji of Sapreda ...	Do.	
8	Chuwan Surajmal Dosaji of Wao	Do.	
9	Chuwan Amarsing Khengarji of Rechena	Do.	Died.
10	Chuwan Umaji Sherji of Dhima	Do.	
11	Chuwan Narsingji Bhupatsing of Suigam	Do.	
12	Chuwan Khusalsing Sherji of Dhima... ...	Do.	
13	Chuwan Vajesing Sherji of Dhima	30-9-1896 ...	
14	Chuwan Khanji Meruji of Suigam	14-7-1898 ...	
15	Chuwan Maluji Nathaji of Suigam	12-6-1907 ...	
16	Chuwan Pahadkhanji Jawansingji of Dhima.	29-7-1905 ...	
17	Chuwan Abhesing Jagaji of Dharadhra ...	10-9-1897 ...	
	STATE OFFICIALS.		
18	Karbhari of the Wao State...	Do.	
19	Thandar of the Wao State	Do.	
	WARAHI TALUKA.		
1	Azam Jorawarkhanji of Warahi...	According to the statement of chairs.	
2	Azam Muridkhanji of Warahi	Do.	
3	Gajikhan Sahebkhan of Warahi...	Do.	
4	Pirkhan Pachan of Sedhav...	Do.	
5	Kalaji Murakhan of Koliwada	Do.	
6	Pirsaheb of Gotarka	Do.	
7	Jiwankhan Sarifkhan of Zandada	Do.	
8	Rawaji Dalaji of Bamnoli	Do.	
9	Badarkhan Rawaji of Bamnoli.	Do.	
10	Hebatkhan of Bamnoli...	Do.	Died.
11	Vajaji of Bamnoli...	Do.	Died.
12	Motukhan Kodhrajji of Gadha	Do.	
13	Dariakhan Badarkhan of Korda....	No. 3/11-5-07	
	GENTLEMEN		
14	Thakkar Thakarshi Valji of Abiana.	1940/ 14-4-04	
	SANTALPUR TALUKA.		
1	Jadeja Rawaji Lakhaji of Santalpur	According to the statement of chairs.	
2	Devisingji Nathaji of Santalpur	Do.	
3	Jadeja Naranji Khengarji of Santalpur ...	Do.	
4	Jadeja Vajubha Bapubha of Piprala	Do.	
5	Jadeja Khengarji Jijiba of Piprala	Do.	Died.
6	Jadeja Dansingji Dewaji of Santalpur ...	Do.	
7	Jadeja Kesharsingji Partapsing of Jakhotra	Do.	Died.
8	Jadeja Abhesing Kayaji of Jakhotra... ...	Do.	Died.

No.	Name and Official Titles.	Authority.	Remarks.
9	Jadeja Abhesing Godji of Bakutra	According to the statement of chairs.	Died.
10	Kunvar of late Mumayaji	Do.	Died.
11	Kunvar Kalubha of late Jadeja Okhaji ...	Do.	
12	Kunvars Chatarsing and Kesharsing of late Jadeja Mulwaji.	Do.	
13	Malek Badarkhan Majarkhan of Uchosan...	9–8–1887 ...	
14	Malek Vajaji Hasankhan of Uchosan... ...	2–5–1893 ...	Died.
15	Jadeja Ranmalji Mumayaji of Jakhotra. ...	According to the statement of chairs.	Died.
16	Jadeja Sagramji Vakhatsingji of Madhutra	Do.	Died.
17	Kunvar Nothanji of late Jadeja Partapsingji of Madhutra.	Do.	
18	Jadeja Naranji Godji of Bakutra	Do.	Died.
19	Jadeja Bapubha Godji of Bakutra	Do.	
20	Jadeja Atarsing Meramanji of Piprala ...	6784/ 23-10-06	

પાલણપુર એજન્સીના અમલદારો, ઓફીસરો, તાલુકદારો અને તેના કામદારો તથા સદ્ગૃહસ્થો જેને ખુરશીની બેઠક આપવામાં આવે છે તેનું પત્રક.

નંબર.	નામ અને હોદ્દો.	સરક્યુલરનો નંબર તારીખ.	રીમાર્ક.
૧	મે. પોલી. એજંટ સાહેબ બાહાદુર ...	ખુરસીનાતખ્તા મુજબ	
૨	મે. આસી. પોલી. એજંટ સાહેબ ...		
૩	મે. પોલીસ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ સાહેબ ...		
૪	મે. ડી. ડે. આસી. પોલી. એજંટ સાહેબ.		તેમના ગ્રેડ પ્રમાણે.
૫	મે. હ. ડે. આસી. પોલી. એજંટ સાહેબ.		તેમના ગ્રેડ પ્રમાણે.
૬	મે. જેલ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ સાહેબ ...		
૭	આજમ હેડ કલાર્ક. ...		
૮	આજમ શિરસ્તેદાર ...		
૯	આજમ તાલુકા થાણદારો ...		
૧૦	આજમ ઇંગ્લીશ સેકન્ડ કલાર્ક ...		
૧૧	આજમ એકાઉન્ટન્ટ ...		
૧૨	મે. આસી. પો. એ. સા. ના શિરસ્તેદાર.		
૧૩	આજમ ચીફ કોન્સટેબલો ...		
૧૪	આજમ સરવૈયર મયાશંકર પ્રભુરામ...		
૧૫	સે. હેડકોન્સટેબલ (જમાદાર) ...	૨–૨–૯૭ ...	કેસ વોચ કરવા જાય ત્યારે.
૧૬	ઇ. આ. પાંચ થાણાના અવલકારકુનો...	૨૪–૭–૯૭ ...	રાજકીય બેઠક હોય ત્યારે જમાદારથી પ્રથમ દરજ્જે, ફકત થાણામાં દરબાર ભરાય ત્યારે.

નંબર.	નામ અને હોદ્દો.	સરક્યુલર નંબર તારીખ.	રીમાર્ક.
૧૭	જુના વકીલો, પરીક્ષા પાસ કરેલા અને એજન્સી કોર્ટોમાં ધંધો ચલાવતા વકીલો	૨૧-૩-૮૯ ...	કોર્ટમાં ટેબલ પણ પુરી પાડવી.
૧૮	અખત્યારી તાલુકદારોના કારભારી ...	૧૫-૪-૯૫ ...	જ્યારે કોર્ટમાં કામ સારૂ આવે ત્યારે.
૧૯	હઠીસંગ ઉજમ	સ. નં. ૩, તા. ૮-૫-૦૫.	
૨૦	સરૂપચંદ ઉજમ		
૨૧	ભુખણ ગુલાબચંદ		
	કાંકરેજ તાલુકો.		
૧	થરા આજમ વાઘેલા સરદારસીંગજી અખેરાજજી	ખુરસીની બેઠકના તખ્તા મુજબ.	ગુજરી ગયેલના કુંવર મદારસીંગજી
૨	,, આજમ ગોદડસીંગજી ગજસીંગજી.		
૩	,, આજમ ભગવાનજી ગજસીંગજી..		
૪	,, આજમ પ્રથીરાજજી ગજસીંગજી.		ગુજરી ગયેલ છે. તેમના કુંવર અભેસીંગ પૃથીરાજ.
૫	,, આજમ જવાનસીંગજી માનસંગજી		
૬	ઉણ તાલુકદારોને ખુરશીની બેઠક મંજુર થયેલ છે. તેઓ ગુજરી ગયેલ છે.		
૭	દેવદરબાર ઓગડશ્રી કાશીનાથજી ગુરૂ મંછાનાથજી		
૮	વડા ઠાકોર હાથીજી અજબાજી ...		
૯	,, ઠાકોર સુરજમલ બનાજી ...		
૧૦	,, ઠાકોર જોરાજી બદસીંગજી		
૧૧	થળી સામીજી ગંગાપુરીજી ગોવિંદપુરીજી.		મે. ડી. કે. સા. ના હુ. નં. ૨૫૨ તા. ૨૦-૪-૧૯૦૦.
	મુત્સદી વર્ગ.		
૧૨	થરા થરા તાલુકદારનાઅખત્યારીકામદાર		
૧૩	,, થરા તાલુકદારના કારભારી ...	૧૫-૪-૯૫ ...	
૧૪	,, થરાના વાઘેલા સરદારસીંગજીના કારભારી	૨૧-૩-૯૮ ...	
૧૫	,, થરાના ગેનકુવરબાઇના કારભારી..	સર. નં. ૫ તા. ૨૯-૬-૦૭.	જ્યાંસુધી કામદાર તરીકે કામ કરે ત્યાંસુધી.
	દીઓદર તાલુકો.		
૧	દીઓદર આજમ વાઘેલા આણંદસીંગજી ચાંદાજી	ખુરસીની બેઠકના તખ્તા મુજબ.	ગુજરી ગયેલ છે. તેમના વારસ ઠા. ખાંનજી આણંદસંગજી છે.
૨	,, આજમ વાઘેલા સરદારસીંગજી ભુપતસીંગજી	,,	ગુજરી ગયેલ છે. તેમના વારસ ઠા. ચમનસીંગ સરદારસીંગ છે.
૩	,, આજમ વાઘેલા સામતસીંગજી ભુપતસીંગજી	,,	
૪	ઢુચકવાડા વાઘેલા કલજી અદેસીંગજી...	,,	ગુજરી ગયેલ છે. તેમના નાની ઉમ્મરના કુંવર અદેસીંગ કલજી છે.

અનુક્રમ નંબર.	અમલદારનું નામ.	કઇ તારીખથી	કઇ તારીખ સુધી.	કેટલો વખત.	રીમાર્કસ.
				વ. મ. દી.	
૨૫	કર્નલ એ. વાય. શોર્ટ ...	૧૮—૩-૧૮૭૫	૧૬—૩-૧૮૭૮	૨-૧૧-૨૮	
૨૬	કર્નલ એવીઝાર્ડ.	૧૭—૩-૧૮૭૮	૨૪—૩-૧૮૭૮	૦—૦—૮	
૨૭	કર્નલ પી. એચ. લીજીટ...	૨૫—૩-૧૮૭૮	૨૯—૩-૧૮૮૦	૨—૦—૪	
૨૮	કર્નલ એ. વાય. શોર્ટ ...	૩૦—૩-૧૮૮૦	૩૧—૮-૧૮૮૦	૦—૫—૦	
૨૯	કર્નલ પી. એચ. લીજીટ...	૧—૯-૧૮૮૦	૫—૩-૧૮૮૧	૦—૫—૬	
૩૦	મેજર ઇ. ડબ્લ્યુ. વેસ્ટ...	૬—૩-૧૮૮૧	૧૫—૩-૧૮૮૨	૧—૦—૯	
૩૧	કર્નલ પી. એચ. લીજીટ...	૧૬—૩-૧૮૮૨	૩૦—૩-૧૮૮૫	૩—૦-૧૪	એસ. જે. હેરીસન એસક્વાયર કેનટોનમેન્ટ માજીસ્ટ્રેટ ડીસાએ તા. ૩૧-૩-૮૫ થી તા. ૧-૪-૮૫ સુધી ચાર્જ રાખ્યો હતો.
૩૨	લેફટેનંટ કર્નલ સી. ડબ્લ્યુ. વુડહાઉસ.	૨—૪-૧૮૮૫	૧૩—૮-૧૮૮૬	૧—૪-૧૧	
૩૩	લેફટેનંટ કર્નલ ડબ્લ્યુ. એ. સાલમન.	૧૫—૮-૧૮૮૬	૨૯-૧૦-૧૮૮૬	૦—૨-૧૪	મી. મારોતીરાવ બી. પાસે થોડા દીવસ ચાર્જ રહ્યો હતો.
૩૪	કર્નલ પી. એચ. લીજીટ...	૩૦-૧૦-૧૮૮૬	૧૮—૨-૧૮૮૯	૨—૪-૧૮	
૩૫	કર્નલ એચ. એલ. નટ ...	૧૯—૨-૧૮૮૯	૯—૪-૧૮૯૦	૧—૧-૨૦	
૩૬	કર્નલ જી. આર. ગુડફેલો...	૧૦—૪-૧૮૯૦	૨૦—૫-૧૮૯૦	૦—૧-૧૦	
૩૭	કર્નલ ડબ્લ્યુ. સ્કોટ ...	૨૧—૫-૧૮૯૧	૬—૫-૧૮૯૩	૧-૧૧-૧૫	
૩૮	કર્નલ ડબ્લ્યુ. એ. સાલમન.	૧૨—૫-૧૮૯૩	૧૨—૬-૧૮૯૪	૧—૧—૦	
૩૯	કેપટન જી. ઇ. હાઇડકેટસ.	૧૩—૬-૧૮૯૪	૨૭—૯-૧૮૯૪	૦—૩-૧૪	
૪૦	કર્નલ એફ. એચ. જેકસન.	૨૮—૯-૧૮૯૪	૨૨—૩-૧૮૯૮	૩—૫-૨૪	
૪૧	મેજર એમ. ટી. લાઇડ...	૨૩—૩-૧૮૯૮	૨૪-૧૧-૧૮૯૮	૦—૮—૦	
૪૨	પી. એસ. વી. ફીટઝરેલ્ડ. એક્સક્વાયર.	૨૫-૧૧-૧૮૯૮	૧૨—૪-૧૯૦૧	૨—૪-૧૮	
૪૩	મેજર જે. એસ. એશબી.	૧૩—૪-૧૯૦૧	૮-૧૧-૧૯૦૧	૦—૭-૨૬	
૪૪	મેજર જી. ઇ. હાઇડકેટસ.	૯-૧૧-૧૯૦૧	૭—૬-૧૯૦૪	૨—૭—૦	
૪૫	મેજર એચ. ડી. મેરીવેધર.	૮—૬-૧૯૦૪	૯-૧૦-૧૯૦૬	૨—૪—૨	
૪૬	લેફટેનન્ટ કર્નલ જી. ઇ. હાઇડકેટસ.	૧૦-૧૦-૧૯૦૬			

નંબર.	નામ અને હોદ્દો.	સરક્યુલર નંબર તારીખ.	રીમાર્ક.
૧૭	જુના વકીલો, પરીક્ષા પાસ કરેલા અને એજન્સી કોર્ટોમાં ધંધો ચલાવતા વકીલો	૨૧-૩-૮૯ ...	કોર્ટમાં ટેબલ પણ પુરી પાડવી.
૧૮	અખત્યારી તાલુકદારોના કારભારી ...	૧૫-૪-૯૫ ...	જ્યારે કોર્ટમાં કામ સારૂ આવે ત્યારે.
૧૯	હઠીસંગ ઉજમ	સ. નં. ૩, તા. ૮-૫-૦૫.	
૨૦	સરૂપચંદ ઉજમ		
૨૧	ભુખણ ગુલાબચંદ		
	કાંકરેજ તાલુકો.		
૧	થરા આજમ વાઘેલા સરદારસીંગજી અખેરાજજી	ખુરસીની બેઠકના તક્તા મુજબ.	ગુજરી ગયેલના કુંવર મદારસીંગજી
૨	„ આજમ ગોદડસીંગજી ગજસીંગજી.		
૩	„ આજમ ભગવાનજી ગજસીંગજી..		
૪	„ આજમ પ્રથીરાજજી ગજસીંગજી.		ગુજરી ગયેલ છે. તેમના કુંવર અભેસીંગ પૃથીરાજ.
૫	„ આજમ જવાનસીંગજી માનસંગજી		
૬	ઉણ તાલુકદારોને ખુરશીની બેઠક મંજુર થયેલ છે. તેઓ ગુજરી ગયેલ છે.		
૭	દેવદરબાર ઓગડશ્રી કાશીનાથજી ગુરૂ મંછાનાથજી		
૮	વડા ઠાકોર હાથીજી અજબાજી ...		
૯	„ ઠાકોર સુરજમલ બનાજી ...		
૧૦	„ ઠાકોર જોરાજી બદસીંગજી		
૧૧	થળી સામીજી ગંગાપુરીજી ગોવિંદપુરીજી.		મે. ડી. ડે. સા. ના હુ. નં. ૨૫૨ તા. ૨૦-૪-૧૯૦૦.
	મુત્સદી વર્ગ.		
૧૨	થરા થરા તાલુકદારનાઅખત્યારીકામદાર		
૧૩	„ થરા તાલુકદારના કારભારી ...	૧૫-૪-૯૫ ...	
૧૪	„ થરાના વાઘેલા સરદારસીંગજીના કારભારી	૨૧-૩-૯૮ ...	
૧૫	„ થરાના ગેનકુવરબાઇના કારભારી..	સર. નં. ૫ તા. ૨૯-૬-૦૭.	જ્યાંસુધી કામદાર તરીકે કામ કરે ત્યાંસુધી.
	દીઓદર તાલુકો.		
૧	દીઓદર આજમ વાઘેલા આણંદસીંગજી ચાંદાજી	ખુરસીની બેઠકના તખ્તા મુજબ.	ગુજરી ગયેલ છે. તેમના વારસ ઠા. ખાનજી આણંદસંગજી છે.
૨	„ આજમ વાઘેલા સરદારસીંગજી ભુપતસીંગજી	„	ગુજરી ગયેલ છે. તેમના વારસ ઠા. ચમનસીંગ સરદારસીંગ છે.
૩	„ આજમ વાઘેલા સામતસીંગજી ભુપતસીંગજી	„	
૪	ડુચકવાડા વાઘેલા કલજી અદેસીંગજી...	„	ગુજરી ગયેલ છે. તેમના નાની ઉમ્મરના કુંવર અદેસીંગ કલજી છે.

આજમ થાણદારોએ પાલણપુર અને રાધનપુર રાજ્યના કારભારીને "આજમ મહેરબાન મુખી કારભારી સાહેબ પાલણપુર" અને "આજમ મહેરબાન દીવાન સાહેબ રાધનપુર" એમ લખવું. (સરક્યુલર તા. ૨૧-૯-૧૮૯૨).

આજમ થાણદારે ફોજદારને લખવું હોય ત્યારે "આજમ ફોજદાર તાલુકે——————" અને ફોજદારોએ "આજમ થાણદાર સાહેબ તાલુકે——————" એમ લખવું. (સરક્યુલર ૧૮-૧-૧૮૮૯).

નીમક ખાતાના ઇન્સ્પેકટરોને "યાદી આજમ ઇન્સ્પેકટર સાહેબ—————— તરફ મોકલવાની એવી જે" આ મુજબ રાજ્યો તરફથી લખવું જોઇએ (સરક્યુલર નંબર ૨૪, તા. ૧૮-૧૦-૧૮૮૬).

કોઇ જાગીરદારે "મુખી" શબ્દ વાપરવો નહિ અને "મુખી" શબ્દ સાથનું લખાણ એ-જન્સી અમલદારોએ સંઘરવું નહિ. (સરક્યુલર નં. ૪૭ તા. ૨૬-૧૦-૧૮૮૩).

જ્યુરીસડીકશનલ પેટી ચીફસને "આજમ" લખવા જોઇએ.

સાંતલપુરના જાડેજા રવાજી લખાજીને "આજમ" લખવાનો ઓફિસ ઓર્ડર મુ. જા. નં. ૩૮, તા. ૧૬-૪-૦૫ નો થયો.

વારાહીના મલેક જોરાવરખાનજીએ "મુખી" શબ્દ નામદાર સરકારનો હુકમ થતાં સુધી પો-તાના લખાણમાં નહીં વાપરવાનો ઇંગ્રેજી ઓર્ડર નંબર ૬૮૪૭, તા. ૨૫-૧૦-૦૬ નો થયો છે.

થાણા ડીસ્પેન્સરીના હોસ્પિટલ આસિસ્ટંટોને અને સ્કોટ હોસ્પીટલમાંના હોસ્પિટલ આસી-સ્ટંટોને "આજમ" લખવાનો ઇંગ્રેજી સરક્યુલર નં. ૫૫૦૭, તા. ૨૭-૮-૦૬ નો થયો છે.

સીનીયર સરવૈયર મયાશંકરને "આજમ" લખવાનો ઇંગ્રેજી સરકયુલર નંબર ૪૪૨૭, તા. ૧૬-૭-૦૬ નો થયો છે.

પાલણપુર એજન્સી જેલના રીટાર્યડ સુબેદાર જવાહીરસીંગને તેમની જાતને માટે "આજમ" લખવાનો ઇંગ્રેજી સરકયુલર નં. ૫૮૪, તા. ૩-૨-૦૪ નો થયો છે.

વારાહીના આજમ મલેક જોરાવરખાનજીને આજમ થાણદારો જ્યારે લખાણ કરે ત્યારે "મહેરબાન" શબ્દ વાપરવાનો સરક્યુલર નંબર ૩૭૪૨, તા. ૨૭-૬-૦૩ નો થયો છે.

આજમ અખત્યારી તાલુકદારો આજમ થાણદારને નીચે મુજબ લખે છે.

• "યાદ આજમ મહેરબાન થાણદાર સાહેબ"

આજમ થાણદાર આજમ અખત્યારી તાલુકદાર તરફ નીચે મુજબ લખે છે.

યાદ આજમ (ઠાકોરનું નામ) તુમારે બંન્ને તરફથી સલામ સાથે ઉત્તર ઉપર મુજબ વહી-વટ રહેવા. (મુ. વા. આ. નં. ૩૪૩૪, તા. ૧૧-૯-૦૧).

Table of Daily Pay or allowance.

Rs. per month.	Month of 28 days.			Month of 29 days.			Month of 30 days.			Month of 31 days.			Rs. per month.	Month of 28 days.			Month of 29 days.			Month of 30 days.			Month of 31 days.		
	Rs.	A.	P.	Rs.	A.	P.	Rs.	A.	P.	Rs.	A.	P.		Rs.	A.	P.	Rs.	A.	P.	Rs.	A.	P.	Rs.	A.	P.
1	0	0	7	0	0	7	0	0	6	0	0	6	31	1	1	9	1	1	1	1	0	6	1	0	0
2	0	1	2	0	1	1	0	1	1	0	1	0	32	1	2	3	1	1	8	1	1	1	1	0	6
3	0	1	9	0	1	8	0	1	7	0	1	7	33	1	2	10	1	2	2	1	1	7	1	1	0
4	0	2	3	0	2	3	0	2	2	0	2	1	34	1	3	5	1	2	9	1	2	2	1	1	7
5	0	2	10	0	2	9	0	2	8	0	2	7	35	1	4	0	1	3	4	1	2	8	1	2	1
6	0	3	5	0	3	4	0	3	2	0	3	1	36	1	4	7	1	3	11	1	3	2	1	2	6
7	0	4	0	0	3	10	0	3	9	0	3	7	37	1	5	2	1	4	5	1	3	9	1	3	1
8	0	4	7	0	4	5	0	4	3	0	4	2	38	1	5	9	1	5	0	1	4	3	1	3	7
9	0	5	2	0	5	0	0	4	10	0	4	8	39	1	6	3	1	5	6	1	4	10	1	4	1
10	0	5	9	0	5	6	0	5	4	0	5	2	40	1	6	10	1	6	1	1	5	4	1	4	8
11	0	6	3	0	6	1	0	5	10	0	5	8	41	1	7	5	1	6	7	1	5	10	1	5	2
12	0	6	10	0	6	7	0	6	5	0	6	2	42	1	8	0	1	7	2	1	6	5	1	5	8
13	0	7	5	0	7	2	0	6	11	0	6	9	43	1	8	7	1	7	9	1	6	11	1	6	2
14	0	8	0	0	7	8	0	7	5	0	7	2	44	1	9	2	1	8	3	1	7	6	1	6	9
15	0	8	7	0	8	3	0	8	0	0	7	9	45	1	9	9	1	8	10	1	8	0	1	7	[illegible]
16	0	9	2	0	8	10	0	8	6	0	8	3	46	1	10	3	1	9	5	1	8	6	1	7	9
17	0	9	8	0	9	5	0	9	1	0	8	9	47	1	10	10	1	9	11	1	9	1	1	8	3
18	0	10	3	0	9	11	0	9	7	0	9	4	48	1	11	5	1	10	6	1	9	7	1	8	9
19	0	10	10	0	10	6	0	10	2	0	9	10	49	1	12	0	1	11	0	1	10	2	1	9	3
20	0	11	5	0	11	0	0	10	8	10	0	4	50	1	12	7	1	11	7	1	10	8	1	9	10
21	0	12	0	0	11	7	0	11	2	10	0	10	100	3	9	2	3	7	2	3	5	4	3	3	7
22	0	12	7	0	12	2	0	11	9	10	1	4	200	7	2	3	6	14	4	6	10	8	6	7	3
23	0	13	2	0	12	8	0	12	3	10	1	10	300	10	11	5	10	5	6	10	0	0	9	10	10
24	0	13	9	0	13	3	0	12	10	10	2	5	400	14	4	7	13	12	8	13	5	4	12	14	5
25	0	14	3	0	13	10	0	13	4	10	2	11	500	17	13	9	17	3	10	16	10	8	16	2	1
26	0	14	10	0	14	4	0	13	10	10	3	5	600	21	6	10	20	11	0	20	0	0	19	5	8
27	0	15	5	0	14	11	0	14	5	10	3	11	700	25	0	0	24	2	2	23	5	4	22	9	3
28	1	0	0	0	15	5	0	14	11	10	4	6	800	28	9	2	27	9	5	26	10	8	25	12	11
29	1	0	7	1	0	0	0	15	6	10	5	0	900	32	2	3	31	0	7	30	0	0	29	0	6
30	1	1	2	1	0	7	1	0	0	10	5	6	1000	35	1	5	34	7	9	33	5	4	32	4	2

રોજંદા પગાર ગણવાનો કોઠો.

દરમાસે રૂપીયા.	૨૮ દીવસના મહીના લેખે			૨૯ દીવસના મહીના લેખે			૩૦ દીવસના મહીના લેખે			૩૧ દીવસના મહીના લેખે.		
	રૂ.	આ	પા.	રૂ.	આ	પા.	રૂ.	આ	પા.	રૂ.	આ	પા.
૧	૦	૦	૭	૦	૦	૭	૦	૦	૬	૦	૦	૬
૨	૦	૧	૨	૦	૧	૧	૦	૧	૧	૦	૧	૦
૩	૦	૧	૯	૦	૧	૮	૦	૧	૭	૦	૧	૭
૪	૦	૨	૩	૦	૨	૩	૦	૨	૨	૦	૨	૧
૫	૦	૨	૧૦	૦	૨	૯	૦	૨	૮	૦	૨	૭
૬	૦	૩	૫	૦	૩	૪	૦	૩	૨	૦	૩	૧
૭	૦	૪	૦	૦	૩	૧૦	૦	૩	૯	૦	૩	૭
૮	૦	૪	૭	૦	૪	૫	૦	૪	૩	૦	૪	૨
૯	૦	૫	૨	૦	૫	૦	૦	૪	૧૦	૦	૪	૮
૧૦	૦	૫	૯	૦	૫	૬	૦	૫	૪	૦	૫	૨
૧૧	૦	૬	૩	૦	૬	૧	૦	૫	૧૦	૦	૫	૮
૧૨	૭	૬	૧૦	૦	૬	૭	૦	૬	૫	૦	૬	૨
૧૩	૦	૭	૫	૦	૭	૨	૦	૬	૧૧	૦	૬	૯
૧૪	૦	૮	૦	૦	૭	૮	૦	૭	૫	૦	૭	૨
૧૫	૦	૮	૭	૦	૮	૩	૦	૮	૦	૦	૭	૯
૧૬	૦	૯	૨	૦	૮	૧૦	૦	૮	૬	૦	૮	૩
૧૭	૦	૯	૮	૦	૯	૫	૦	૯	૧	૦	૮	૯
૧૮	૦	૧૦	૩	૦	૯	૧૧	૦	૯	૭	૦	૯	૪
૧૯	૦	૧૦	૧૦	૦	૧૦	૬	૦	૧૦	૨	૦	૯	૧૦
૨૦	૦	૧૧	૫	૦	૧૧	૦	૦	૧૦	૮	૦	૧૦	૪
૨૧	૦	૧૨	૦	૦	૧૧	૭	૦	૧૧	૨	૦	૧૦	૧૦
૨૨	૦	૧૨	૭	૦	૧૨	૨	૦	૧૧	૯	૦	૧૧	૪
૨૩	૦	૧૩	૨	૦	૧૨	૮	૦	૧૨	૩	૦	૧૧	૧૦
૨૪	૦	૧૩	૯	૦	૧૩	૩	૦	૧૨	૧૦	૦	૧૨	૫
૨૫	૦	૧૪	૩	૦	૧૩	૧૦	૦	૧૩	૪	૦	૧૨	૧૧
૨૬	૦	૧૪	૧૦	૦	૧૪	૪	૦	૧૩	૧૦	૦	૧૩	૫
૨૭	૦	૧૫	૫	૦	૧૪	૧૧	૦	૧૪	૫	૦	૧૩	૧૧
૨૮	૧	૦	૦	૦	૧૫	૫	૦	૧૪	૧૧	૦	૧૪	૬
૨૯	૧	૦	૭	૧	૦	૦	૦	૧૫	૬	૦	૧૫	૦
૩૦	૧	૧	૨	૧	૦	૭	૧	૦	૦	૦	૧૫	૬
૩૧	૧	૧	૯	૧	૧	૧	૧	૦	૬	૧	૦	૦
૩૨	૧	૨	૩	૧	૧	૮	૧	૧	૧	૧	૦	૬
૩૩	૧	૨	૧૦	૧	૨	૨	૧	૧	૭	૧	૧	૦
૩૪	૧	૩	૫	૧	૨	૯	૧	૨	૨	૧	૧	૭
૩૫	૧	૪	૦	૧	૩	૪	૧	૨	૮	૧	૨	૧
૩૬	૧	૪	૭	૧	૩	૧૧	૧	૩	૨	૧	૨	૬

દરમાસે રૂપીયા.	૨૮ દીવસના મહીના લેખે			૨૯ દીવસના મહીના લેખે			૩૦ દીવસના મહીના લેખે			૩૧ દીવસના મહીના લેખે.		
	રૂ.	આ	પા.	રૂ.	આ	પા.	રૂ.	આ	પા.	રૂ.	આ	પા.
૩૭	૧	૫	૨	૧	૪	૫	૧	૩	૯	૧	૩	૧
૩૮	૧	૫	૯	૧	૫	૦	૧	૪	૩	૧	૩	૭
૩૯	૧	૬	૩	૧	૫	૬	૧	૪	૧૦	૧	૪	૧
૪૦	૧	૬	૧૦	૧	૬	૧	૧	૫	૪	૧	૪	૮
૪૧	૧	૭	૫	૧	૬	૭	૧	૫	૧૦	૧	૫	૨
૪૨	૧	૮	૦	૧	૭	૨	૧	૬	૫	૧	૫	૮
૪૩	૧	૮	૭	૧	૭	૯	૧	૬	૧૧	૧	૬	૨
૪૪	૧	૯	૨	૧	૮	૩	૧	૭	૬	૧	૬	૯
૪૫	૧	૯	૯	૧	૮	૧૦	૧	૮	૦	૧	૭	૩
૪૬	૧	૧૦	૩	૧	૯	૫	૧	૮	૬	૧	૭	૯
૪૭	૧	૧૦	૧૦	૧	૯	૧૧	૧	૯	૧	૧	૮	૩
૪૮	૧	૧૧	૫	૧	૧૦	૬	૧	૯	૭	૧	૮	૯
૪૯	૧	૧૨	૦	૧	૧૧	૦	૧	૧૦	૨	૧	૯	૩
૫૦	૧	૧૨	૭	૧	૧૧	૭	૧	૧૦	૮	૧	૯	[illegible]
૧૦૦	૩	૯	૨	૩	૭	૨	૩	૫	૪	૩	૩	[illegible]
૨૦૦	૭	૨	૩	૬	૧૪	૪	૬	૧૦	૮	૬	૭	[illegible]
૩૦૦	૧૦	૧૧	૫	૧૦	૫	૬	૧૦	૦	૦	૯	૧૦	[illegible]
૪૦૦	૧૪	૪	૭	૧૩	૧૨	૮	૧૩	૫	૪	૧૨	૧૪	૫
૫૦૦	૧૭	૧૩	૯	૧૭	૩	૧૦	૧૬	૧૦	૮	૧૬	૨	૧
૬૦૦	૨૧	૬	૧૦	૨૦	૧૧	૦	૨૦	૦	૦	૧૯	૫	૮
૭૦૦	૨૫	૦	૦	૨૪	૨	૨	૨૩	૫	૪	૨૨	૯	૩
૮૦૦	૨૮	૯	૨	૨૭	૯	૫	૨૬	૧૦	૮	૨૫	૧૨	૧૧
૯૦૦	૩૨	૨	૩	૩૧	૦	૭	૩૦	૦	૦	૨૯	૦	૬
૧૦૦૦	૩૫	૧	૫	૩૪	૭	૯	૩૩	૫	૪	૩૨	૪	૨

INTEREST TABLES.

From 3 to 12 per cent, per annum on Rs. 50 to 1,00,000.

	At 3 percent.							At 3½ per cent.						
Amount.	One day.				One month.			One day.				One month.		
Rs.	Rs.	a.	p.	D. P.	Rs.	a.	p.	Rs.	a.	p.	D. P.	Rs.	a.	p.
50	...	...	...	789	...	2	...	...	...	...	920	...	2	4
100	...	...	1	578	...	4	...	...	...	1	841	...	4	8
200	...	...	3	156	...	8	...	...	...	3	682	...	9	4
300	...	...	4	734	...	12	...	...	...	5	523	...	14	...
400	...	...	6	312	1	...	...	...	...	7	364	1	2	8
500	...	...	7	890	1	4	...	...	...	9	205	1	7	4
600	...	...	9	468	1	8	...	...	...	11	046	1	12	...
700	...	...	11	046	1	12	...	...	1	...	887	2	...	8
800	...	1	...	624	2	...	...	...	1	2	728	2	5	4
900	...	1	2	202	2	4	...	...	1	4	569	2	10	...
1,000	...	1	3	780	2	8	...	...	1	6	410	2	14	8
2,000	...	2	7	561	5	...	...	...	3	...	821	5	13	4
3,000	...	3	11	342	7	8	...	...	4	7	232	8	12	...
4,000	...	5	3	123	10	...	...	...	6	1	643	11	10	8
5,000	...	6	6	904	12	8	...	...	7	8	054	14	9	4
6,000	...	7	10	684	15	...	...	...	9	2	465	17	8	...
7,000	...	9	2	465	17	8	...	...	10	8	876	20	6	8
8,000	...	10	6	246	20	...	...	...	12	3	287	23	5	4
9,000	...	11	10	027	22	8	...	...	13	9	698	26	4	...
10,000	...	13	1	808	25	...	...	...	15	4	109	29	2	8
20,000	1	10	3	616	50	...	...	1	14	8	219	58	5	4
30,000	2	7	5	424	75	...	...	2	14	...	238	87	8	...
40,000	3	4	7	242	100	...	...	3	13	4	438	116	10	8
50,000	4	1	9	041	125	...	...	4	12	8	547	144	13	4
60,000	4	14	10	849	150	...	...	5	12	...	657	175	...	...
70,000	5	12	...	617	175	...	...	6	11	4	767	204	2	8
80,000	6	9	2	465	200	...	...	7	10	8	876	233	5	4
90,000	7	6	4	273	225	...	...	8	10	...	986	262	8	...
1,00,000	8	3	6	082	250	...	...	9	9	5	095	291	10	8

Whereas in accordance with the existing relations between the British Government and the Radhanpur State the cultivation of poppy and the manufacture of opium are prohibited in the Radhanpur State and no opium may be consumed in the said Radhanpur State other than opium on which there has been paid to the British Government the duty at the time payable to the said Government in respect of opium consumed in the Presidency of Bombay; and whereas in consideration of the covenants on the part of the Radhanpur State hereinafter contained, the British Government has agreed to relinquish the whole of the said duty on all opium that shall be hereafter conveyed into the said Radhanpur State for consumption therein in accordance with the said covenants.

2. The Adminstrator Radhanpur State on behalf of the Minor Nawab agrees with the British Government with reference to all former agreements on the same subject-matter as follows viz:—

(1). That the opium from time to time required for consumption within his Territory shall be obtained in one of the three following ways only. (namely)

(*a*). By direct importation from Malwa and Rajputana; or

(*b*). By purchase in Bombay; or

(*c*). By purchase at any convenient opium depot of the British Government;

and that all opium so procured shall be imported into, transported through or exported from British India, as the case may require, in accordance with law and rules regarding import, transport and export of opium at the time in force in the part of British India into, through, or from which such import, transport or export is necessary.

(2). That he will adopt such measures as shall from time to time appear to the British Government to be necessary for effectually preventing any export and any illicit import of opium across frontier.

(3). That the sale of opium within his Territory shall henceforward be conducted by licensed vendors only or departmentally by State servants.

(4). That opium shall not be supplied to any of the said licensed vendors except on payment of a price, which is not less than the price at which, at the time being, licensed vendors are being supplied in the British District of Ahmedabad;

(5). That no licensed vendors in his territory shall at any time be permitted to sell opium at a price which is lower than the lowest price at which licensed vendors are at the time being authorized to sell it in the British district of Ahmedabad;

(6). That the system for the vend of opium in his territory shall be henceforward assimilated in its general features to that in force in the British district of Ahmedabad;

(7). That he will forthwith introduce and enforce in his territory the regulations published under Government Resolution in the Revenue Department, No. 7,207, dated 18-9-1895; and will hereafter from time to time adopt and enforce any change in the said regulations or any new regulation similar in effect to any provision of the law or rules regardng opium for the time being in force in British India, which the Governor in Council of Bombay shall, in the interests of the British opium revenue, desire him to adopt and enforce;

(8.) That be will furnish every half year on the 1st February and 1st August to the British Political authorities of Palanpur Superintendency in such form as the Governor in Council of Bombay shall, after consulting the Political Superintendent, Palanpur, from time to time prescribe, accurate accounts of the opium transactions of his territory.

3. The British Government agrees that so long as the Radhanpur State duly fulfils the foregoing covenants, the whole of the duty payable to the British Government on any opium conveyed into the territory of the Radhanpur State in accordance with the relations between the British Government and the Minor Nawab as recited in the preamble to this agreement, shall be remitted, or if duty has already been paid on any such opium as if the same were to be consumed in the Presidency of Bombay, then that the whole of the amount of the duty which has been so paid shall be refunded to the Radhanpur State.

Provided that nothing in this agreement shall affect the ultimate right of the British Government as paramount authority, on occasion arising, to alter the rate of duty or the proportion thereof to be remitted or refunded under this clause, and that no such alteration shall release the said Radhanpur State from any of the convenants performable by him under this agreement.

4. And it is further agreed between the parties hereto that in this agreement the word "opium" shall have the same meaning as in the Opium Act (1. of 1878) or in any other law regarding opium for the time being in force in the Presidency of Bombay.

Dated at Radhanpur this sixteenth day of February one thousand eight hundred and ninety seven.

Sd/. M. T. LYDE,
Administrator Radhanpur State.

Similar agreements were signed by the Chiefs of Tharad and Wao and all the petty jurisdictional and non-jurisdictional Talukdars.

(19).

Prohibiting cultivation of Hemp in the Radhanpur State.

1. That cultivation of hemp shall be entirely prohibited in the Radhanpur State.

2. That the hemp drugs from time to time required for consumption in the Rahdanpur State shall be obtained only by importation from the bonded or central Warehouses established in the Presidency of Bombay. The importation to be regulated by rules made for the removal of the drugs from such warehouses and payment of duty to be made previous to removal at the rates fixed from time to time by Government as being leviable on drugs manufactured in or imported into the Presidency of Bombay.

Note–The Warehouses established are Central or Bonded Warehouses.

1. Ahmedanagar City.
2. Belapur in Rahuti Taluka. } of Ahmednagar District
3. Nevasa in Nevasa Taluka. } of Ahmednagar District
4. Vita in the Khanpur Taluka of the Satara District.

BONDED WAREHOUSES.

5. Bombay City.
6. Jalagaon in Khandesh.
7. Surat City.

(Vide Government Notification No. 6792 dated the 28th September 1901.)

Warehouses 1 to 4 have already been opened. Nos. 5 to 7 will be opened shortly.

3. That the Radhanpur State will adopt such measures as shall from time to time appear to the British Government to be necessary for effectively preventing any export or any illicit import of hemp drugs across its frontiers.

4. That the sale of intoxicating drugs within the Radhanpur State shall hanceforward be conducted by licensed vendors only.

5. That intoxicating drugs shall not be supplied by this State to any of the said licensed vendors except on payment of a price not less than the quantitative duty fixed by Government from time to time plus cost price of the drug at such rate as may be ascertained at the commencement of each year by the Political Agent through the Commissioner of Abkari to be the approximate wholesale market price (ex-duty) of the drug.

6. That no licensed vendors in the Radhanpur State at any time be permitted to sell intoxicating drug at a price lower than the quantitative duty and cost price referred to in clause 5 above.

7. That the system of taxation and control of hemp drug in this State shall be henceforward assimilated in its general features to that in force in the neighbouring British districts and that the Radhanpur State will hereafter from time to time adopt and enforce any change made in the British system in this connection which the Governor in Council of Bombay shall, in the interest of the British intoxicating drugs revenue, desire it to adopt and enforce.

8. That the State will furnish every half year on the 1st October and 1st April to the British Political authority of the Radhanpur State accurate accounts of the intoxicating drugs transactions of the Radhanpur State in such form as may from time to time be prescribed by the Commissioner of Abkari in consultation with the Political Agent, Palanpur.

Radhanpur, Sd. N. S. COGHILL, CAPTAIN,
16-4-1904. Administrator Radhanpur State.

Similar agreements were signed by the Chiefs of Palanpur, Tharad, and Wao, and the principal petty jurisdictional Talukdars.

THARAD STATE.

(20).

Translation of on Agreement with the British Government entered into by the Thakor of Tharad, Waghela Karamsing, on the 23rd August 1826.

Whereas in the hope of protection from the injury inflicted on our districts by the Khosas, Koolees, and others, and of advancing the prosperity of our pergunnahs, a bond of agreement with the British Government was executed by us, dated 15th Magsud, Samvat 1878, in the 3rd paragraph of which we stipulated to pay to the extent of our means our proportion of the expenses incurred in preventing the inroads of the Khosas, or any other marauders, and to pay our quota yearly, in conformity to which engagement we have until now guided ourselves by the instructions of the British Government; but now that the British Government in its great goodness is pleased to cancel the above obligation on our part to pay such necessary expenses incurred for our benefit, we are deeply gratified for the same, and bind ourselves for the future by the following engagement:–

ARTICLE 1.

We promise to conform ourselves in every respect to our former agreement with the British Government, with the exception of the 3rd paragraph respecting our payments therein stipulated to be by us paid, and to conduct ourselves as faithful dependants on the British Government.

ARTICLE 2.

The Koolees, Rajpoots, or armed men of other districts, who may come peaceably, and with the intention of residing quietly in our Talookas, shall not be licensed to remain without their so coming being communicated to the British Government; and in case security for their good conduct, and bail for their appearance when called for, should be required by the British Government, it shall be demanded from them, nor shall they in such case be allowed to remain without consenting thereto.

ARTICLE 3.

The ancient obligation existing previous to the above mentioned Treaty between us and the British Government, and the Baroda Gov-

WAO STATE.

(22).

Translation of an Agreement taken from the Rana of Wao and others, his relations, dated Palanpur, 27th March 1848. To Major Brown, Political Superintendent of Palanpur, for and on behalf of the Honourable Company.

We, Rana Sirdar Singh walad Jalim Singh Chuan of Wao, Shereji walad Khengarji of Rachana, Waw Taluka; and Chuan Agur Singh walad Verbhaji of Kundalia, Waw Taluka.

We, in supercession of the Agreement made on the 8th May 1846, do hereby enter into this Agreement with the Government to prevent all sale and export of Ghassya Salt, brought from the Runn, in our taluka, and will not permit its import and transit through it from other talukas or districts, for which we are to receive from the British Government annually the sum of Company's Rs. (361) three hundred and sixty-one as follows.

		Rs.
Rana Sirdar Sing of Waw for the villages of Rachana, Kundalia, Mowsurree and Assarah.		287
Chuan Shereji Walad Khengarji of Rachana viz.,		
of Rachana and Kundalia.	41	
of Assarah.	23	
Chuan Agur Singh for Kundalia.	—	64
Wao Taluka.		10
	Total	361.

In this manner we will receive annually. Should any breach of this agreement take place, we agree to forfeit the compensation for the year in which such deviation occurs and for every additional breach during the same year we agree to pay a fine equal in amount to the yearly compensation granted. The commencement of this agreement is from 1st January 1841; this writing is passed with our free will and consent, dated 27th March 1848.

(Sd). RANA SIRDAR SINGH, AND OTHERS.

(23).

Abolition of Transit duty in the Wao Territory.

FROM,

RANA CHANDANSINGJI OF WAO STATE.

In order to commemorate the Jubilee of Her Most Gracious Majesty the Queen Victoria, Empress of India, the Transit duty levied in our State is abolished from the 20th June 1887. But we shall continue to levy Transit Duty on exports and imports of Wao Bhayati villages.

15th March 1887.

Signature,
of
RANA OF WAO.

The Talukdars of Varahi, Santalpur, Morwada, Bhabhar, Deodar, Terwada, Wao, Tharad and Kankrej have given, similar Kabuliats for the abolition of transit duties from their respective Territories.

TALUKDARS.

(24).

Security Bond of sixteen articles taken by Lieutenant-Colonel Ballantyne on behalf of the British Government from the Chiefs of the Mahee Kanta in the year 1812.

We Thakor............Koonwar.........brothers, nephews, and inhabitants of............together with those bearing arms and dependent on the zillah.

According to the custom of the country we have received the orders of Government as subjects to be obedient, and to live peaceably and orderly. We agreeing thus do of our own accord write the Articles of Zamin, fael Zamin, arrzamin, hazir zamin, and mal zamin as follows:—

ARTICLE 1.

We will not be guilty of any violence, theft &c., nor will we instigate others to such acts in any part of the country. We will not associate with, nor instigate others to associate with, Outlaws whether Koolees (Rajputs), Musalman soldiery, Kattees or other offenders. We will not give them shelter, nor food, nor hooka, nor water; if these come into our villages we wlll seize and give them up to Gov-

ernment; if they should be passing through our boundaries we will pursue, seize, and deliver them up, and then act as Government shall order. We will not in any way assist disturbers. Should we be detected in having anything to do with them we will be answerable to Government.

If the footsteps of thieves are traced into our boundaries we will carry them forward and deliver them over to the next village; if the chief should belong to our village we will hand him over to Government, and the property stolen. Should we know that the people of the next village are engaged in any unlawful acts we will make it known; if we do not we will answer for it ourselves. If any of our people go into the Company's District, or into any other Talookas, to steal, we will be answerable; if the chief should be killed in the act we will not make any claim, nor raise any feud on that account.

ARTICLE 2.

The management of our Talooka and land shall always be conducted in obedience to Government as hitherto.

ARTICLE 3.

We agree to the arrangement of Government regarding the dues of Ghasdana, Jummabundee, Khichree, and other lawful demands; in that manner we will pay them annually. The Government dues and certain dues to Zemindars are payable by us, and we have given banker's security for their payment; in that manner we will pay without fail.

ARTICLE 4.

Should we have taken possession of any Zemindar's land or village through his weakness we will give them up at the Government order on reasonable terms. Should we have obtained any one's land or villages by a loan of money, we agree to its being redeemed in any reasonable way Government may decide on, and lay no claim on the land nor will we dispute with the owner of the village about it. Should there be any dispute on money transactions, either now or hereafter we will refer it to Government and abide by its decision, but will not quarrel direct with the parties, nor accumulate any expense on them, nor without the consent of Government will we purchase or take in pledge or present any lands, Girass, or village.

ARTICLE 5.

We will not quarrel, nor fight, nor instigate others in our Talooka, with our relatives or among ourselves. If there should be any disturbance of this kind we will refer it to Government and abide by its decision; we will not act for ourselves in any thing. If any villages quarrel or collect a mob we will have any thing to say to it. If there should be a Government Thana now or hereafter as they shall tell us so will we do.

ARTICLE 6.

Our lawful dues, * Girass, wanta, vole danarukhoopa, whatever we have always enjoyed and claim either in the company's districts, or in Talookdar's or zemindars' lands, we will give a detailed account of such to Government; and as Government shall provide for its payment, we and our children, to the latest posterity shall abide by. What Government will give we will receive with gratitude. Should there be any boundary dispute it shall be referred to Government; what shall seem reasonable to Government to decide we will agree to.

ARTICLE 7.

If any Girassia shall come to live in our Talooka and shall not receive his Girass, runwutia† pusaeeta § we will inform Government, but will not allow him to proceed to violence direct; if we fail in this, and any thing happens in consequence, we will be answerable, or we will hand over such Girassia to Government. We will take care that no servant of ours while in our service, being discharged, shall under pretence of claims on us, create any disturbance, be he Rajput, Koolee, or other, or we will be answerable.

ARTICLE 8.

We will not impede any merchant or traveller going or coming; we will protect the roads. If any loss is incurred in our boundaries we will expel and hand up the author to Government and be answerable. We will not levy more than ordinary transit dues on any persons.

ARTICLE 9.

Should there be any sebundy, horse and foot, in our service, whether Sindees, Arabs, Mukranees, or other foreigners, we will discharge them; and we will not maintain foreigners in future nor allow others to do so. If we shall be proved to do so hereafter we will be answerable, and we agree to any punishment Government may inflict.

ARTICLE 10.

Should we have given to any one from our paternal estate or shares of our brotherhood any Girass, wanta, pusaeeta, in payment of loan or compensation or blood, or inam, we will not resume without repayment or compensation.

Any Girass or land given for the maintenance of our brothers or relatives which they have always enjoyed shall not be resumed; if in these things there should be any dispute it shall be referred to Government, and any reasonable order obeyed.

ARTICLE 11.

If any one in the Company's service or any troops, be coming or going we will guard and watch them while on our boundaries, and according to the custom of the country, will give them guides and guards to escort them beyond our boundaries.

ARTICLE 12.

If the Koolees of our boundaries have any horses it shall be made known to Government, and as orders shall be received they shall keep them or not. If we offend Government and Government take our horses from us we can lay no claim on that score.

ARTICLE 13.

We will not allow any one to smuggle opium without a perwanah from Government sealed. Should it be attempted we will seize it and report it to Government and as Government shall order so will we do.

ARTICLE 14.

If any Mehta or sepoy shall come to superintend at our villages we will show all our papers and accounts and will not refuse.

ARTICLE 15.

For any past robberies if any footsteps have been brought to our village or the thief is proved to be in our villages or the stolen goods are proved to be in our villages we will restore the whole and be answerable to Government.

ARTICLE 16.

Besides the above articles we will obey any orders of Government. If for any money matters or any business or to give evidence any person is required we will produce him.

In this manner we have written sixteen Articles and we and our posterity will abide by them; if we fail herein we will abide by such punishment as Government may inflict. For adherence to these articles our country and lands, Girass and revenue are our securities for our good conduct. Bharote + + + of the Pargunahh + + is fa'el zamin, Hazar zamin and mal zamin, and Thakors + + + of + + + are our counter securities together with their villages. As above written every year and for ever these shall be answerable and make us so.

NOTE—This security bond is signed by the various Talukdars of Mahikantha and by the following Thakardas of Kankrej.

KANKREJ JILLAH.

Thara.	Kankrej.	Samau.
Sadarpur.	Sihori.	Mudeta.
Jhabadia.	Muna.	Khemana.
Bhadrwah.	Bhalgam.	Kamboi.
Bukoli.	Umbri.	Romer.
Indarmana.	Bhadramli.	Limpur.
Runakpur.	Un.	Arnivada.
Chatrala.	Aganvada.	Sanpra.
Varjer.	Ambutra.	

(25).

Agreement of Seurity entered into by the Town and Chief of Terwada and its Dependencies with the Agent of The British Government, Assar Vud 3rd, or 28th July 1820.

The troops and village depending in Terwada having been depopulated, and we (the Chiefs) reduced to great distress, in order to obtain the protection of Government that they may be again re-peopled, and that we may be placed in comfort and security, we, Buloache Khan Vuludi Hussun Khan, Ayum Khan Vuludi Kamal Khan, Roria Agra Vuludi Dhunrajjee, Boria Bechar Vuludi Dewan Asun, etc., the whole of the inhabitants of Terwara, of our own free will, agree to the following articles:-

ARTICLE 1.

We (the above-named) and our brethren and the Koolees of our dependencies all included engage not to plunder or rob in the territories of the Honourable Company nor in any other State or pergnnah, nor to be in anywise the cause of robbery or plunder.

ARTICLE 2.

We engage not to allow the Khosas or any other robbers or enemies of the Sircar to remain in Terwara, or the villages depending on it, nor will we maintain any sort of connection with them, nor send intelligence to them, but aid in their discomfiture or punishment to the utmost of our ability, and we also engage to forward intelligence of the Khosas to the detachment of the Sircar wherever they may be stationed, and should it be necessary will accompany them.

ARTICLE 3.

The troops of the Sircar have expelled the Khosas, and have restored this country to order, and in effecting these measures great expense has been and will be incurred by the British Government: we therefore willingly agree to pay a sum yearly consistent with our ability, or as the Government may direct.

In this manner three Articles have been agreed to by us, and we engage to abide by them.

(Signed by the Chief of Terwada).

Perputual security—Gudvi Veerum Valudi Godur,
of PARDIR.

Precisely similar engogements were signed by the Chiefs and Brotherhood of Tharad, Warahe, Deodur, Wao, Chorwar, Sooegam, Charchut, and Bhabhur.

---

(26).

Substance of Agreement passed by the under mentioned Talukdars and Jagirdars under the Palanpur Superintendency regarding opium–1879.

Whereas new rules have been made by Government in regard to opium, and we are to receive the duty at Rs. 650 per chest on the opium consumed within out Taluka or jagir, we, the Talukdars of .... give in writing as directed, an agreement to the effect that we shall not import or permit others to import illicit opium; that opium shall not be sold in our Taluka at a less price than that at which it is retailed in British Territory; that we shall furnish to our Thandar, for submission to the Political Superintendent, through the Assistant in charge of the districts, half-yearly statements of opium on 31st March and 30th September of every year, shewing the quantity of opium imported, the amount sold during the half year, the amount of the sale-proceeds, and the stock of opium which remained on hand at the end of the half year.

We shall act up to the above agreement, and our heirs shall do the same. We pass this agreement of our own free will.

Here follow the signatures of the Talukdars and Jagirdars of the Suigam, Terwara, Bhabhur, Deodur, Tharad, Kankrej, Warahi, Santalpur, and Chadchat Talukas.

PALANPUR.	Sd/. P. H. LEGEYT, LT. COLONEL.
The 6th June 1879.	Officiating Political Superintendent.

(27).

Translation of an Agreement entered into by the Jarejas of Santulpore for the Suppression of Infanticide dated Chaitra Soodh 2nd, Sumvut 1883, 3rd March 1827.

It being reported that the murder of female children is still continued among the Jharejas of Santulpore and Chadchut, and as this custom is wicked, unnatural, and forbidden in the Hindu shasters, and as it is the anxious desire of the British Government that a custom so degrading and revolting to humanity should be suppressed, and that arrangements should be made to restrain the Jhareja brethren from the commission of this crime in future, also that satisfactory assurances should be given to that effect we, Kullian Sing, Maun Sing, Bowajee nnd Wukut Sing, the sons of Moolwajee, and Nathojee, the son of Hujjajee, etc., with the whole of our brethren, hereby declare that since Sumvut 1875, A. C. 1818, when Captain Mc Murdo made arrangements for the suppression of child murder at Bhooj, no one has destroyed his female offspring in our Taluka; that fifteen daughters of our family are now living, and with true hearts engage to ensure the observance of this contract; and that no one, including all our brethren, shall again commit this crime in our Taluka. We engage also when any daughters are born to us to communicate the same to the Karkoon at Santulpore for the information of Government, and in order that the births be registered. If any one among our brethren should violate this contract by the murder of his daughter or daughters in our Taluka, that man shall be considered a criminal, and we engage to make Government acquainted with the fact and his name, and if we do not, we have violated our engagements to Government and are offenders.

A precisely similar engagement was made on 9th June 1827 with the Jharejas of Charchut.

(28).

Agreement entered into by the Jhareja Chiefs of Santulpore and Charchut which Major J. R. Keiley, Political Superintendeut of Palanpore, for the Suppression of the Crime of Female Infanticide within their districts, dated the 18th June and 15th August 1853.

The Honourable the Court of Directors having remarked that since the year 1846 the females of the Jhareja tribe under twenty years of age continue to be much less in number than those of the male sex under that age, and required information on this subject; and we having been requested by you to enter into an engagement for the purpose of saving our female children similar to the engagement entered into by the Jam of Nowanuggur on the 25th of February 1812; we write to say that we well know that it is a great sin to kill an infant, and that the murderer thereof will go to the deepest hell, for so it is written in the shaster:-this we know. Moreover, the Sircar has sent us books on the subject of infanticide, in which there are many quotations from the shaster to the effect that there is no sin equal to killing a female infant. No one, therefore, should be guilty of the sin, but should save his infant daughter:-this is true religion, and we therefore willingly agree to the following arrangements for the preservation of our infant daughters, which are to be binding on us for ever, viz,,

ARTICLE 1.

Every Jhareja living in Santulpore and Charchut to whom a daughter may be born, shall immediately give information to the Karkoon belonging to his district, who will enter the child in the list kept by him, from which the yearly returns are framed. The number of births which have occurred during the year will with ease be ascertained by these means.

ARTICLE 2.

In the event of any Jhareja's daughter dying, information is to be given to the Karkoon in charge of the district, who will make every proper inquiry into the cause of the death and enter the cause of death in the list.

ARTICLE 3.

Should any female infant of tender age die, its body to be shown to four of the most respectable people of the village, but of different castes, and the cause of death must be ascertained as far as possible, and stated in the proceedings of the inquest, which must be sent to the Government Karkoon; after this the body may be buried; without this precaution the body must not be buried. No Jharejas are to be allowed to assemble on the punchayat.

ARTICLE 4.

Should any Jareja's infant daughter fall ill, information must be given to the Government District Karkoon, and the cause of the illness mentioned to the Karkoon, that it may be noted by him in his list.

ARTICLE 5.

In the event of any female infant dying, and being buried without acquainting the Government Karkoon and assembling a punchayat to ascertain the cause of its death then the party guilty of the infringement of this agreement shall submit to such punishment as Government may decide.

ARTICLE 6.

As above written we will abide, and make no dispute hereon. Whoever shall offend and plead ignorance of the above engagement as an excuse to escape punishment, he must not be listened to, as all have been made well acquainted with the contents of this engagement.

ARTICLE 7.

In the event of the Government Karkoon being engaged in other business elsewhere and unable to attend, then the Chief of the Horsemen of the Thanna will be consulted, and everything arranged through him.

In this way we have, of our free will and consent, and being in possession of all our faculties, entered into the above engagement, and we have given, as perpetual security for the due fulfilment of the above writing, the under mentioned, viz, Barote Puttoo Sut Meta wulud Jussa, Swamees Ruttonghur Sut Maughur, Tejghur wulud Mullooghur, Gudvee Hurree Sing Sut Amra wulud Veerma, Brahmins Pachun wulud Kana, Gora wulud Kana, Gudvee Poonja Sut Rabeer wulud Davadet, Brahmin Nanjee wulud Mugga, Purmar Runmall wulud Kesserjee, Waghela Veerum wulud Mala, Brahmin Gungaram wulud Roora, Brahmin Bhakur wulud Jewna, Brahmin Jetta wulud Dana, Swamee Gungaghur wulud Naughur, and Kapree Samut wulud Ram Sing.

Signed by 155 persons.

We do hereby state that we shall abide, and cause the Jarejas to abide also, by the above writing, and we ourselves shall be answerable for it.

Signed by the securities.

A precisely similar engagement was signed by the Jarejas of Tharad and Warahi.

તહનામાં, કોલકરાર અને સનદો.

વડોદરાની જમા સંબંધીનો કરાર.

ઈ. સ. ૧૮૦૯ ના કરારનું ઇંગ્રેજીમાં ભાષાન્તર ઉપરથી ગુજરાતી ભાષાન્તર.

(૧).

શ્રીમંત સેના ખાસ ખેલ સમશેર બાહાદુરને લખી આપવામાં આવે છે

કે સંવત ૧૮૬૬ (ઈ. સ. ૧૮૦૯–૧૦) ની કાપણીની મોસમથી દસ વરસ સુધી પાલણપુર તાલુકાની જમાબંદી સરકારને આપવાનું કબુલ કરવામાં આવ્યું છે. ઉપર જણાવેલી જમાબંદીની રકમ ખરાજાત સાથે દરસાલ રૂ. ૫૦૦૦૧ ની મુકરર કરવામાં આવી છે અને તે રકમ ભરવા માટે મુકરર હપતા કરવામાં આવ્યા છે. એ પ્રમાણે હું વડોદરે જઈ દર સાલ હપતા ભરે જઈશ. વડોદરે જઇ વખતસર રૂપીઆ ભરી હપતા ભરૂં તો ઠીક. હપતો પાકયા પછી થોડા દીવસ પછી ભરણું કરૂં તો દર માસે દર સેંકડે ૧ ટકા મુજબ વ્યાજ આપીશ. વિગત નીચે પ્રમાણે.

રૂ. ૫૦૦૦૧

એ પ્રમાણે સિક્કઇ ચલણી રૂપીઆ રોકડા નીચે મુજબ હપતાથી ભરવા.

રૂ. ૨૫૦૦૧ અંકે રૂપીઆ પચીસ હજાર એક મહા સુદ. ૨ ને રોજ ભરવા.

રૂ. ૨૫૦૦૦ અંકે રૂપીઆ પચીસ હજાર ચઇતર સુદ. ૨ ને રોજ ભરવા.

એકંદર રૂ. ૫૦૦૦૧

આ પ્રમાણે વરસોવરસ ઉપર લખ્યા પ્રમાણે હપતાથી રૂપીઆ ભરવામાં આવશે. એ ભરણું જાથુ દસ વરસ સુધી કરવામાં આવશે. કોઇ હપતો ઠરાવેલી મુદતે ભરવામાં ન આવે તો ઉપર લખ્યા પ્રમાણે વ્યાજ આપવામાં આવશે. આ સિવાય સરકાર તરફથી મોસલ આવશે તેનું મોસલી ખર્ચ આપવામાં આવશે તથા કાસદનું કાસદ ખર્ચ પણ તેને આપવામાં આવશે. આ લખ્યું તે ખરૂં છે.

સંવત ૧૮૮૬ ના કારતક શુદ ૧૩ તા. ૧૯ નવેમ્બર સને ૧૮૦૯

દીવાન ફીરોજખાનની સહી.

દા. જેઠા

---

(૨)

સમશેરખાને, ફતેહખાનને પોતાની રાજી ખુશીથી પોતાનો દત્તક દીકરો કબુલ કરવાથી સમશેરખાન સાથે ફતેહખાનને એક સલાહ કરવાનો ઠરાવ થતાં સમશેરખાને નીચે લખેલી સરતોનો દસ્તાવેજ ઇંગ્રેજ સરકારને કરી આપ્યો. ઇ. સ. ૧૮૧૩ તેના ઇંગ્રેજીમાં થએલા ભાષાંતર ઉપરથી ગુજરાતી ભાષાંતર.

કલમ ૧.

દીવાન ફીરોજખાનના દીકરા દીવાન ફતેહખાનને મારો પોતાનો દીકરો ગણી મેં તેને દત્તક લીધો છે. અને તેને, જો મારે દીકરો ન થાય તો મારા તાબાની સઘળી જાગીરનો વારસ ઠરાવું

છું. અને જો મારે દીકરો થાય તો તેને (ફતેહખાને) ગોળા ટપો જેમાં બાવીસ ગામો છે તે તેના નિર્વાહને માટે કાઢી આપવામાં આવશે, અને પાલણપુરમાં રહેવાનું મકાન આપવામાં આવશે. મારા સઘળા કુટુંબને રક્ષણ આપવાને અને તેઓને યોગ્ય લવાજમ આપવાને હરકત આવશે નહિ. તેમ તેઓને કાંઇ હરકત કરવામાં આવશે નહિ. અને તેઓ પાસે જે કંઇ મિલકત હશે તેને તેઓની જીંદગી સુધી હાથ લગાડવામાં આવશે નહિ.

કલમ ૨.

હાલમાં પાલણપુરમાં સરકારની ફોજ આવી સીંધીઓનું જોર તોડી નાખી જાથુકનો બંદોબસ્ત કર્યો છે જેથી સરકારની ઇચ્છા અનુસાર ફતેહખાનને ગાદીનસીન કર્યા છે અને મારી પૂર્ણ સંમતીથી તેમને મારા દીકરા અને પાલણપુરના દીવાન તરીકે જાહેર કર્યા છે.

કલમ ૩.

સરકારનાં સઘળાં કામોમાં મારી પૂર્ણ સત્તા રહેશે, પણ પરગણાં અને દરબાર સંબંધી અગત્યની બાબતોના ફેંસલાઓ ઉપર સમશેરખાનના દીકરા ફતેહખાંનની મોહોર થશે; અને મારી સહી થશે. ફતેહખાન પોતાની મોહોર પોતાની પાસે રાખશે. પણ મારી સહી સિવાય તે મોહોર અપૂર્ણ ગણાશે. અને હલકી બાબતોમાં જેવી કે, ગામડાં ઉપરની ચીઠીઓ વિગેરે કાગળો ઉપર મારી સહી અને મોહોર પુરતી ગણાશે.

કલમ ૪.

ડુંગર મહેતા વિગેરે મારા તાબામાં કારભારી તરીકે જેમ આગળ તેઓ એજ કામ ઉપર હતા તેમ કામ કરશે, અને તેઓએ મારી જાણ બહાર કાંઇપણ રાખવું નહિ. દરબારની સ્થિતિની બેહેતરી માટે અને મુલકને લગતી બીજી બાબતોમાં તેઓએ મારા સઘળા હુકમો ઉઠાવવા. તેઓએ દરબારનું કામકાજ સારી એક નિષ્ઠાથી કરવું, અને તે બાબત તેઓએ જામીન આપવા. મારી પોતાની વર્તણુકને માટે હું સંતોષકારક જામીનગીરી આપીશ,

કલમ ૫.

સીંધી અથવા બીજી પરદેશીઓની શીરબંધી પાલણપુર, ડીસા અથવા ધાનેરામાં સરકારને જાહેર કર્યા સિવાય રાખીશ નહિ, અથવા સરકાર વિરૂદ્ધના ગુન્હેગારો ચાહે તો સીંધીઓ અથવા કસબાતી હોય તેઓ કોઇની સાથે હું જોડાઇશ નહિ, અથવા તેઓને એ શહેરોમાં રહેવા દઇશ નહિ.

કલમ ૬

સરકારની મરજી પ્રમાણ અને તેઓની પસંદગીના બસેં માણસની સીરબંધી રાખવાને હું કબુલ થાઉં છું. તેઓને દરવાજાની ચોકી સોંપવામાં આવશે અને તેઓને સરકાર ફરમાવશે તે દરથી પગાર આપવામાં આવશે.

કલમ ૭

મારો જુનો કારભારી જે ડીસા ખાતે મારૂં કામ કરતો હતો તે હાલમાં મારી પાસે છે, તેને અહીં કામ કરવા રાખવાથી સ્થાપન કરેલા કારભારીઓ સાથે કજીઆ થાય તો તેને માટે બીજી જગ્યા ઉપર ગોઠવણ કરવાનું મારૂં કામ છે. તેનું ઘર પાલણપુરમાં હોવાથી તે ઘરમાં તેનું કુટુંબ દરબાર તરફથી હરકત થયા સિવાય રહેશે, અથવા તે પોતાના કુટુંબને લઇ જઇ તે ઘર ભાડે આપવાની તેને પરવાનગી આપવામાં આવશે.

કલમ ૮.

ફતેહખાન અને તેઓના કુટુંબ જેની ગણતરી જુદા કાગળમાં જણાવી છે, તેમના ખાનગી ખર્ચ માટે કાંઇ પણ ફરક પડે તો તેને માટે હું જવાબદાર છું.

કલમ ૯.

ફતેહખાનના સગાઓ જેઓ હાલમાં તેમની સાથે છે તેઓના નિર્વાહને માટે દસ્તુર પ્રમાણે આગળ તેમને જે મળતું તે પ્રમાણે મળશે. અને તેઓએ મારા કામની વચ્ચે આવવું નહિ. તેવીજ રીતે મારાં સગાંઓને જે આશ્રય આગળ મળતો તેમાં કોઇ જાતનો વધારો કર્યા સિવાય મળશે. તેઓ મારા સગા છે તે કારણથી પણ તેઓએ મારા કામની વચ્ચે આવવું નહિ.

કલમ ૧૦.

રાજ્યની આવક તથા ખર્ચ બતાવનારાં દફતરો મારી દેખરેખ નીચે રહેશે, પણ જે મહેતાઓ તે લખતા હશે તેઓ જોઇ શકશે. અને કાંઇ કરજ ઉપાડવું પડશે તો ફતેહખાનને જણાવી તેઓની સંમતીથી કરવામાં આવશે.

કલમ ૧૧.

સરકારની જમાબંદીને માટે દશોટાના ઠરાવ પ્રમાણે આગળ માફક વડોદરા ઉપરની હુંડીઓ આપવામાં આવશે. અને તે બાબતમાં કાંઇ પણ ફેર પડશે નહિ.

કલમ ૧૨.

હું અને મારા કારભારી ડુંગર મહેતા કબુલ થઇએ છીએ કે હાલમાં પાલણપુરમાં જે ફોજ છે તેના ખરચને માટે સરકારની મરજી પ્રમાણે ગોઠવણ કરીશું.

કલમ ૧૩.

ફતેહખાન અને હું એક મતથી ચાલીશું અને નજદીકના સગા તરીકે હળીમળી ચાલીશું.

સરકારને ઉપર પ્રમાણે લખી આપેલી તેર કલમોમાં મારી તરફથી કાંઇ પણ ફરક પડશે નહિ. અને મારા ને ફતેહખાનની વચ્ચે કાંઇ પણ જુદાઇ છે એમ ધારવું જોઇએ નહિ. હવે પછી હું કોઇ પણ ફિતુરી કામ કરીશ નહિ, અને ખરાબ માર્ગે ચાલીશ નહિ, અને સરકારની ખાત્રી માટે સમી અને રાધનપુરના નવાબ તથા સીબીખાન બાબી બાહાદુર તથા ધીનગમના બેટા બચા જમાદારને મારા ફેલ જામીન તરીકે આપીશ. અને મારા આડ જામીન તરીકે રાજપુરના મહંત ગોકળપુરીને આપીશ. તેથી જો ઉપર લખેલી તેર કલમોમાં હું કોઇ પણ બાબત ફેર પાડીશ તો તેઓ જવાબ દેશે. મીતી સંવત ૧૮૭૦ પોશ સુદ ૧ તા. ૨૩ ડીસેમ્બર સને ૧૮૧૩.

સમશેર ખાનની સહી.

સમશેર ખાનની મોહોર.	સમી, રાધનપુરના નવાબની મોહોર.	બચા જમાદારની મોહોર.

ગોકળપુરીની સહી.

(૩)

ઇ. સ. ૧૮૧૩ માં દીવાન ફતેહખાન જેઓ વિષે એવો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હતો કે, તેઓ પોતાના બાપ સમશેરખાનની સાથે હળીમળી એક સલાહ કરે તે ઉપરથી દીવાન ફતેહખાને સરકારને પોતાની રાજી ખુશીથી નીચે લખેલી કલમોનો દસ્તાવેજ કરી આપેલો તેના ઇંગ્રેજી ભાષાંતર ઉપરથી ગુજરાતી ભાષાંતર.

કલમ ૧.

સમશેરખાને પોતાની રાજીખુશીથી અમારા કુટુંબ સાથે એકત્ર થઇ મને પોતાના દીકરા તરીકે દત્તક કરી લેઇ તે બાબતનો એક દસ્તાવેજ કરી આપ્યો છે તેની રૂઇએ તેઓને દીકરો ન થાય તો તેઓના આખા મુલકનો મને વારસ બનાવ્યો છે, પણ તેઓને દીકરો થાય તો ગોળા પરગણું તેના બાવીસ ગામો સાથે જીવારક માટે આપવા અને પાલણપુરમાં રહેવાની જગ્યા આપવાનું ઠરાવ્યું છે. સમશેરખાનના કુટુંબનું રક્ષણ કરવામાં તથા તેઓને યોગ્ય નીમણોક આપવામાં કંઇ કમી પણું રહેશે નહિ. તેમ તેઓની કાંઇપણ મિલકત તેઓની હયાતી દરમ્યાન તેમની પાસેથી લેવામાં આવશે નહિ. અને તેઓને મારી પોતાની મા અને મારા નજદીકના સગા ગણી પાળીશ.

કલમ ૨.

હાલમાં સરકારની ફોજ પાલણપુરમાં આવી છે અને સીંધીઓની સત્તા તોડી જાથુકનો બંદોબસ્ત કર્યો છે જેથી મને ગાદીએ બેસાડયો છે અને સરકારની મહેરબાનીથી સમશેરખાને મને દીકરો કરી લીધો છે. સરકારની મરજી અને સલાહ પ્રમાણે હું મારા માવીતરને માન આપવા અને તેઓની સલાહ પ્રમાણે ચાલવા બંધાઉં છું.

કલમ ૩.

રાજ્ય પ્રકરણમાં સઘળી બાબતોમાં સમશેરખાનની કુલ મુખ્યત્યારી રહેશે, પણ દરબારને લગતી મહત્વની બાબતોના ઠરાવો ઉપર મારી મોહોર થશે તે મોહોર મારા કબજામાં રહેશે. અને તે ઉપર મારા પિતા સમશેરખાનની સહી થશે. તે સહી વગર હું મોહોર કરીશ નહિ. ફક્ત નાની બાબતોમાં જેવી કે, ગામો ઉપરની ચીઠ્ઠીઓ વિગેરે ઉપર સમશેરખાનની મોહોર તથા સહી પુરતી ગણાશે.

કલમ ૪.

ડુંગર મહેતા વિગેરે જેઓ આગળ કારભારી તરીકે હતા ને કામ કરતા હતા તેવી રીતે સમશેરખાનના હાથ નીચે રહી કારભારી તરીકે કામ કરશે. અને તેઓની જાણ બહાર કંઇ પણ રાખશે નહિ. દરબારની સ્થિતિ સુધારવા બાબત તથા સ્વસ્થાનને લગતી બીજી બાબતોમાં તેઓના તેઓએ હુકમ ઉઠાવવા. દરબારનું કામ પ્રમાણિકપણે એક નીષ્ટાથી તેઓએ કરવું અને તે બાબતમાં જામીન તેઓએ આપવા, મારી પોતાની વર્ત્તણુંકને માટે ખાત્રી લાયક જામીન મારે આપવા.

કલમ ૫.

સરકારને જાહેર કર્યા સિવાય પાલણપુર, ડીસા, અને ધાનેરામાં સીંધી અથવા પરદેશીની સીરબંધી નહિ રાખવા હું બંધાઉં છું તેમ સરકારના ગુન્હેગાર ચાહે તો તેઓ સીંધી કે કસબાતી હોય તોપણ તેઓ સાથે સંબંધ રાખીશ નહિ. અને ઉપર લખેલાં શહેરોમાં તેમને રહેવાની રજા આપીશ નહિ.

કલમ ૬.

સરકારની મરજી પ્રમાણે બસેં માણસોની સીરબંધી રાખવાને હું કબુલ થાઉં છું. તેઓને દરવાજાની ચોકી કરવાનું કામ સોંપવામાં આવશે. અને સરકાર ફરમાવશે તે દરથી તેમને પગાર આપવામાં આવશે. મારા પિતા સમશેરખાન તેની હાજરી લેશે.

કલમ ૭.

મારા પિતાના જુના કારભારી તેઓ સાથે છે. તેને અહીં નોકરીમાં રાખવાથી સ્થાપન કરેલા કારભારીઓ સાથે તકરારો થવાનો સંભવ છે તેથી તેને બીજી જગ્યાએ રાખવામાં આવશે તેનું ઘર પાલણપુરમાં છે તેથી તેનું કુટુંબ તેમાં દરબાર તરફથી હરકત થયા સિવાય રહે અથવા પોતાના કુટુંબને લઇ જાયતો તે ઘર ભાડે આપવાની રજા આપવામાં આવશે.

કલમ ૮.

મારા અને જુદા કાગળ ઉપર મારા કુટુંબની ગણત્રી કરી આપવામાં આવી છે તેના ખાનગી ખર્ચ માટે જે રકમ ઠરાવવામાં આવી છે તેથી હું સંતોષ છું.

કલમ ૯.

મારા કુટુંબને આગળ જે મળતું તે તેઓ લીધે જશે અને તેઓએ મારા મુલકના બંદોબસ્તમાં દરમ્યાનગીરી કરવી નહિ.

કલમ ૧૦.

ઉપજ તથા ખરચનાં દફતરો મારા બાપની દેખરેખ તળે રહેશે. પણ જે મહેતાઓ તે લખતા હશે તેઓ જોઇ શકશે. કાંઇ નાણું કરજે કાઢવાની જરૂર જણાય તો મારા બાપે મને જણાવીને તે કરજ કરવું.

કલમ ૧૧.

દશોટાના ઠરાવ પ્રમાણે સરકારની જમાબંદી આગળ માફક વડોદરા ઉપરની હુંડીઓથી ભરવામાં આવશે. અને તેમાં કોઇ રીતનો ફરક પડશે નહિ

કલમ ૧૨.

પાલણપુરમાં હાલ સરકારની ફોજ છે તેના ખરચનો બંદોબસ્ત સરકારની મરજી મુજબ સમશેરખાન અને ડુંગર મહેતા કરશે.

કલમ ૧૩.

મારા બાપ સમશેરખાન અને હું બધી બાબતોમાં એક સલાહથી ચાલીશું અને અંગત સગા તરીકે હળીમળી ચાલીશું.

ઉપર લખેલી તેર કલમમાં મારી તરફથી કાંઇ પણ ફરક પડશે નહિ. હું કોઇ રીતે ઉપર જણાવેલી કલમોથી ઉલટો જઇ ફિતુરી રીતે વર્તિશ નહિ. સરકારની ખાત્રી માટે મારા ફેલ જામીન તરીકે મીર કમાલુદીનખાન હુસેનખાન બાહાદુર અને ઇયાર જમાદાર તથા આડ જામીન તરીકે રાજપુરના મહંત ગોકળપુરીને આપું છું જેથી જો ઉપર લખેલી સરતોથી વિરૂદ્ધ ચાલું તો તેઓ જવાબ દેશે.

ફતેહખાનની સહી.

ફતેહખાનની મોહોર.	મીર કમાલુદ્દીનખાન હુસેનખાનની મોહોર.	ઇયાર જમાદારની મોહોર.

ગોકળપુરીની સહી.

સમશેર ખાનની સહી.

હું દીવાન સમશેરખાન વલદે ઉસમાનખાન સંપુર્ણ રાજીખુશીથી દીવાન ફિરોજખાનના દીકરા ફતેખાનને મારો દત્તક દીકરો કરી લઉં છું. આથી મારા બધા મુલકોનો તેને વારસ બનાવું છું. અને જો મહારે દીકરો થાય તો ફતેહખાને ગોળા પરગણું તેના બાવીસ ગામો સાથે જીવારક માટે આપવું. અને પાલણપુરમાં રહી જીંદગી પૂરી કરવા તેમને પરવાનગી આપવી. મારા કુટુંબને કોઇ રીતની હરકત કરવી નહિ અને તેઓ પાસે જે મિલકત હોય તે તેઓની હયાતીમાં લેવી નહિ અને તેઓ સાથે માનમરતબાથી વર્તવું.

મીતી સંવત ૧૮૭૦ ના પોશ સુદ. ૧ તા. ૨૩ ડીસેમ્બર સને ૧૮૧૩.

આ તહનામાં નામદાર ગવર્નર જનરલ બાહાદુર દર ઇજલાસ કાઉન્સીલે તા. ૧૮ મી ફેબ્રુઆરી સને ૧૮૧૪ માં કબુલ મંજુર રાખ્યાં છે.

---

(૪)

તા. ૨૮ મી નવેમ્બર સને ૧૮૧૭ ના રોજ ઇંગ્રેજ સરકાર તરફથી પોલીટીકલ એજંટ કેપટન માઇલ્સ સાહેબને પાલણપુર અને ડીસાના દીવાન ફતેહખાને પોતાની રાજી ખુશીથી ઉપર લખ્યાં સ્વસ્થાનોનો સારો કારોબાર ચલાવવા અને તેની સહી સલામતી માટે પોતાની સહી સાથે પાલણપુર મુકામે કરાર કરી આપ્યો તેના ઇંગ્રેજી ભાષાંતર ઉપરથી ગુજરાતી તરજુમો.

ઉપોદ્‌ઘાત—પાલણપુર અને ડીસા તાબાના મુલકમાં બહારના અને અંદર કજીયા ટંટા અને જોરજુલમો અટકાવી રક્ષણ કરવા, અને આ નાના રાજ્યના કામનો ખરાબ વહીવટ ચાલવાથી ઇંગ્રેજ અને ગાયકવાડ સરકારને વારંવાર તસ્દી પડે છે તે દૂર કરવા, અને આ દેશના સુધારા માટે નિચે લખેલી સરતોનો કરાર કરી મંજુર રાખવામાં આવે છે.

કલમ ૧.

બ્રિટીશ અને ગાયકવાડ સરકારે કૃપાવંત થઇ મને ગાદી ઉપર બેસાડયો છે અને પાલણપુર ને ડીસા ઉપર મારી સત્તા બેસાડી છે તેથી મારો હમેશ સુધીનો હેતુ છે કે, આ સ્વસ્થાન પાયમાલ હાલતમાં આવી ગયું છે તેનો સારો રાજકારોબાર ચાલે, તેની સહિસલામતી અને સુલેહ શાન્તી ખાત્રીબંધ ચાલે, અને ખરાબ કારોબારથી કરજ અને બાકી ચડી ગઇ છે તે આપી દેવાનો બંદોબસ્ત થાય, તેવા હેતુથી મારી ઇચ્છા છે કે ગાયકવાડ સરકાર તરફથી સારા આબરૂદાર અને એજંટના દરજ્જાના માણસની મદદ અને સલાહ મારે લેવી.

મહેસુલી હિસાબો, આમદાની અને ખરચ તેઓ પૂરી રીતે જુએ માટે વહીવટ બાબતની સઘળી ગોઠવણોમાં તેઓની સુચનાઓ પ્રમાણે ચાલવા હું બંધાઉ છું. એ એજંટ ઇંગ્રેજ સરકારના પૂરતા ભરૂસાનો હોય એવાની ખાસ જરૂર છે, અને તેના દરજ્જા પ્રમાણે તેણે નિસ્પૃહ રહેવું અને તેનો પગાર મોટો રાખવો.

કલમ ૨.

બસેં પચાસ ઘોડે સ્વારો, અને તેનો ઉપરી એક સરદાર રાખવાને હું કબુલ થાઉં છું. ઘોડે સ્વારને દરેકને દરમાસે રૂ. ૩૦ અને સરદારને દરમાસે રૂ. ૬૦૦ પગાર મળશે.

આ લશ્કર મારા દેશના દરેક જાતના દુશ્મનોથી બચાવ કરવા માટે અને સુલેહ શાન્તી રાખવા માટે મારે રાખવાની જરૂર છે. તેઓએ સારા ઘોડેસ્વારો રાખવા કે તેઓ તોફાની સમશેરખાન અને તેના સાથીઓને સામે થવાને અને બીજાં બધાં કામો માટે હમેશાં તૈયાર રહે.

દેશમાં સલાહ શાન્તી રાખવા માટે ગાયકવાડ સરકારના એજંટની સલાહ વગર અને પરચુરણ રેવન્યુ કામ માટે સરકારના હુકમ વગર તેઓને કામે લગાડવામાં આવશે નહિ. જ્યારે તેઓની નોકરીની બીજી રીતે જરૂર નહીં હોય ત્યારે તેઓ મારા જાતી રક્ષણને અર્થે મારી પાસે રહેશે.

કલમ ૩.

બાદરગંજનો દરવાજો કહેવાય છે તે સરકારની ફોજના હવાલામાં રહેશે; તે દરવાજે ૧૦૦ સારા પાયદળ માણસો રાખવા. જમાદાર સુદ્ધાંત દર માણસનો માસીક પગાર રૂ. ૧૦ રહેશે.

કલમ ૪.

સ્વારો, પાયદળ, તેમનો સરદાર, અને એજંટનો પગાર, કંઈ પણ કપાત કર્યા વગર મહિને મહિને આપવો. અને જે સરાફ દર માસે તેઓનો પગાર આપે તેને તે માટે જુદો મુલક કહાડી આપવામાં આવશે.

કલમ ૫.

સરકારની માગણી વાર્ષિક રૂ. ૫૦૦૦૦ તે હવે પછી દર સાલ વખતસર વડોદરે ભરવામાં આવશે. પાછલી બાકીના રૂ. ૭૫૦૦૦ તે આવતા વરસમાં ભરી દેવામાં આવશે. પણ આ દેશને વરસાદની તંગીથી, સમશેરખાને જોરજુલમથી પૈસા લીધા તેથી કોળીઓની લુંટફાટથી, અને હાલમાં લશ્કરની વારંવાર આવ જાવ થવાથી ઘણું ખમવું પડયું છે તેથી, સરકાર પોતાની ધારણાઓ અને દાવાઓ માટે વધારે નહિ તો હાલને માટે રહેમીયત રાખશે એવી હું આશા રાખું છું.

કલમ ૬.

આ દેશની કંગાલીયત થઇ ગયેલી સ્થિતિને લીધે અને પાલણપુર સ્વસ્થાનમાં બીજા દાવાઓ છે તેથી સિદ્ધપુરના વેપારીઓનું લહેણું હાલમાં અપાય તેમ નથી પણ આવતે વરસે ગાયકવાડી એજંટને મળી ધીમે ધીમે આપવાની ગોઠવણ કરવામાં આવશે.

કલમ ૭.

વડોદરાના રેસીડેન્ટ કેપટન કરનાક સાહેબ સાથે સંવત ૧૮૭૦ અથવા ઇ. સ. ૧૮૧૩ માં કરેલો કરાર સમશેરખાને નહીં પાળવાથી મારા અને સમશેરખાન વચ્ચે અણબનાવ થયો, તેથી હું સિદ્ધપુર જઇ રહ્યો અને મેં સરકારને ફરિયાદ કરી, તે ઉપરથી બંને સરકારોની ફોજ આ તરફ કુચ કરી આવી પાલણપુર સર કરી મને પાછો ગાદી પર બેસાડયો. તેથી બંને સરકારોને ફોજનું ખર્ચ તથા માણસો મરાયા, જખમી થયા, ઘોડા મરી ગયા, વીગેરેને માટે મામુલી લવાજમ સરકારના હુકમ પ્રમાણે આપવાને હું કબુલ કરૂં છું.

કલમ ૮.

સમશેરખાન ગુન્હેગાર છે અને સરકારના હુકમનું અનમાન્ય કરે છે, તેથી તેની સાથે અથવા તેના સોબતીઓ સાથે કોઇ પણ જાતનો સંબંધ નહીં રાખવા હું બંધાઉં છું. પણ જો તે સમશેરખાન પોતાની મેળે તાબે થાય, અને સરકાર તેને કંઇ લવાજમ આપવા મહેરબાની કરે, તો તેમના હુકમ મુજબ હું આપીશ.

કલમ ૯.

ઇંગ્રેજ અથવા ગાયકવાડ સરકાર સામે જેઓ ગુન્હેગાર હોય તેઓને આશરો નહીં આપવા અથવા મારા રાજ્યના કોઇ પણ ભાગમાં તેમને નહીં રહેવા દેવા હું બંધાઉં છું.

આ નવ કલમોનો કરાર સરકારને કરી આપ્યો છે તે કંઇ પણ ફેરફાર વગર કે કમીપણું કર્યા સિવાય બરોબર બજાવીશ. સઘળી બાબતોમાં સરકારના હુકમો ઉઠાવીશ અને તેમના હુકમ અનુસાર પૂરેપૂરી રીતે વર્તીશ અને હુકમનું અનમાન્યકારક કોઇ પણ કામ નહીં કરવા તેમ કાંઇ તોફાન નહીં કરવા હું બંધાઉંછું. આ બાબત સમી અને રાધનપુરના નવાબ શેરખાન બાબી અને રાજપુરના મહંત ગોકળપુરીને મારા જામીન આપું છું.

સંવત ૧૮૭૪ ના કારતક વદ ૪ ને તા. ૧૮ મોહોરમ સન ૧૨૩૩ હીજરી અને તા. ૨૮ મી નવેમ્બર સને ૧૮૧૭.

ફતેહખાનની મોહોર.

---

(૫)

નામદાર ફતેહખાન પાલણપુર અને ડીસાના દીવાન સાહેબે ઇ. સ. ૧૮૨૨ માં પોતાના રાજ્યમાંથી અફીણ નીકાસ થતું અટકાવ કરવા સંબંધી કરી આપેલો દસ્તાવેજ.

નામદાર સરકારનો એવો હુકમ છે કે પોતાના તાબા તળે જે રાજ્યો આવેલાં છે તેમાંથી અફીણની નીકાસ અટકાવવી. આ દસ્તાવેજથી હું બંધાઉં છું કે મારા રાજ્યની હદમાંથી અફીણ નીકાસ થતું અટકાવીશ.

આ સંબંધી મેં મારા નાકેદારોને ઝાહેર ખબર આપી છે. અને આથી મારો ઠરાવ મજબુત રીતે દર્શાવું છે કે મારા સ્વસ્થાનમાંથી અફીણ નીકાસ થતું અટકાવવાને હું બનતું કરીશ. બીજી વેપારની ચીજો સાથે અફીણ વેપારીઓ અને બીજાઓ ચોરી ચુપકીથી લેઇ જાય છે અને તેઓના દાગીના મારા રાજમાંથી પસાર થતાં અવલ હું તેની બરોબર જડતી લેઇશ અને તેમ કરતા જો અફીણ તેમાં માલૂમ પડશે તો તુરત તે જપ્ત કરવામાં આવશે, એમાં હું કોઇ જાતની ગફલત કરીશ નહિ.

હું સરકાર પાસે મેહેરબાનીની રાહે માગું છું કે અફીણ નીકાસ થતાં અટકાવવા આ જગા ઉપર સરકાર તરફથી જે મહેતો રાખ્યો છે તેને અફીણ જતું અટકાવવાના કામમાં હમોને તે મદદ આપે તેવો હુકમ ફરમાવશો.

સહી ફતેહખાન.

આ જાતના કરારનામા ઉપર રાધનપુર, વાવ, સુઇગામ, થરાદ, મોરવાડા, વારાહી, ચોરવાડ, ચારચડ, તેરવાડા, દીઓદર, ભાભર અને એણપના તેમ દાંતાના રાણાજીએ સહીઓ કરી છે.

(૬)

પાલણપુરના દરબાર સાથે અફીણ સંબંધી થએલા કરાર. ઇ. સ. ૧૮૭૯.

૧ નામદાર ઇંગ્રેજ સરકારે અમારા સ્વસ્થાનમાં ખસખસ વાવવાની તથા અફીણ બનાવવાની બંધી કરી છે તે કારણ માટે, અને ગુજરાતમાં તા. ૧ અક્ટોબર સને ૧૮૭૮થી છુટક અફીણ વેચવાની નવી ગોઠવણ કરી છે તે કારણ માટે, અને ડયુટીની માફીથી (દર પેટીએ રૂ. ૬૫૦)

મારા સ્વસ્થાનના ખરા ખપ માટે જોઇતું અફીણ આયાત કરવાની રજા આપવા તેઓ તૈયાર છે એમ કબુલ કર્યું છે તે કારણ માટે, અને મારા અફીણ ઉપર લેવાતા રાહદારી દાણની ઉપજમાં નુકસાન થાય તેને માટે, અને અફીણ બનાવટ અને નિકાસ લેવાતા કરની ઉપજમાં નુકસાન થાય તેને માટે, પૂરેપૂરૂં વળતર વરસો વરસ અમને આપવા વચન આપ્યું છે તેથી અને સ્થાનિક વેચનારાઓ અને અફીણ ખાનારાઓ દરેક પેટી ઉપર પૂરે પૂરી ડયુટી આપશે અને તે મારા સ્વસ્થાનની ઉપજનો ભાગ ગણાશે તે કારણ માટે આ દસ્તાવેજથી બંધાઇએ છીએ ને કબુલ થઇએ છીએ કે ગેરકાયદે અફીણની આયાત બિલકુલ અટકાવવા અમો હરેક પ્રયત્ન કરીશું અને અફીણના ધારા પ્રમાણે કાયદેસર રીતે જે અફીણ અમો લાવીશું તે અફીણ બ્રિટીશ મુલકમાં જે ભાવે અફીણ વેચાતું હશે તે ભાવથી કમી ભાવે વેચાવા દેઇશું નહિ. અને એમ સરત છે કે આ સરતોનો કોઇ રીતે જાણી જોઇને ભંગ કર્યો સાબિત થશે તો એ હક પાછો ખેંચી લેવાનો અને અફીણની ડયુટી પૂરેપૂરી લેવાનો હક સરકારે પોતાને સ્વાધીન રાખ્યો છે. પણ દાણ ચોરીના છુટા છવાયા મુકરદમા બને તો તેથી એ હક પાછો ખેંચી લેવામાં આવશે નહિ.

૨. વળી એ માટે અમારે એ કહેવાનું છે કે અમારા સ્વસ્થાનમાં તા. ૧ અકટોબર સન ૧૮૭૮ ના રોજ જે અફીણનો જથો અને રસ વ્યવસ્થા થયા વગર રહ્યો હશે તે અમે ખરીદી લઇશું, અને તે અમારા છુટક વેચવાના બંદોબસ્તમાં કામે લઇશું.

૩. સરકારની મરજી પ્રમાણે દર છ માસે પોલીટીકલ સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ સાહેબને અમારા સ્વસ્થાનમાં દરેક છ માસમાં કેટલું અફીણ આણ્યું અને કેટલું વેચ્યું, તથા વેચાણની ઉપજ અને દર છ માસની આખરે કેટલું શિલક રહ્યું તે બતાવનારૂં પત્રક મોકલીશું.

૪ ઉપરની સરતો અમો કબુલ કરીએ છીએ તે એવી સરતે કે, વડોદરા સ્વસ્થાનને અફીણ વાવવાની અને બનાવવાની પરવાનગી જેવી રીતે આપી છે, તેવી પરવાનગી હવે પછી ગુજરાતમાંના બીજા કોઇ સ્વસ્થાનને આપવામાં આવે, તો તેવો હક પાલણપુર સ્વસ્થાનને આપવો.

પાલણપુરના દીવાન સાહેબની મહોર.

તા. ૨૨ એપ્રીલ સને ૧૮૭૯ મુ. પાલણપુર. એ મુજબના કરારો, રાધનપુર, થરાદ અને વાવ સંસ્થાનિકોએ સહી કરી આપ્યા છે.

(૭)

પાલણપુરના દીવાન સાહેબ સાથે રેલવેની હકુમત સંબંધી કરાર.

અમો પાલણપુરના દીવાન શેરમહમદ ખાનજી સાહેબ આ કરારથી વેસ્ટર્ન રજપુતાના સ્ટેટ રેલવેને માટે અમારા મુલકનો જે ભાગ આપ્યો છે તે ભાગ ઉપર અમારી દીવાની અને ફોજદારી હકુમત હતી તે સઘળી હકુમત એ જમીન જ્યાં સુધી રેલવેના કામને માટે જોઇએ ત્યાં સુધીને માટે નામદાર હિંદુસ્તાનની સરકારને ચલાવવા આપીએ છીએ અને તે ખપ સારૂ એ જમીનની જરૂર ન રહે ત્યારે એ હકુમત અમને અથવા અમારા વારસોને પાછી સોંપવી.

રેલવેના સઘળા નોકરો રેલવે હદની બહાર અમારી હકુમતમાં સાંભળી શકાય એવા ગુન્હા કરશે તેઓને અમારા સ્વસ્થાનના સ્થાપન કરેલા અધિકારીઓ પકડશે અને તેમનો ઇન્સાફ કરશે.

તા. ૧૦ મી અકટોબર સને ૧૮૭૯, મીતી સંવત ૧૯૩૬ ના પ્રથમ આશો વદ ૧૦ તા. ૨૨ સવાલ ૧૨૯૬ હીજરી.

પાલણપુરના દીવાનની સહી.

(૮)

હા. પા. બુ. નં. ૪૮૦

યાદ દીવાન શેરમહમદખાનજી સાહેબ સ્વસ્થાન પાલણપુરના તરફથી આજમ અકમ કરનલ પી. એચ. લીજીટ સાહેબ બાહાદુર, પો. સુપ્રી. જીલ્લે પાલણપુરના મોકલવાની કે—

આજ નેક નામદાર મલીકા મઆઝમા કૈસરેહિંદ મહારાણી વિકટોરીયા સાહેબની જ્યુબીલીનો તેહેવાર છે; તેની યાદગીરી આ સ્વસ્થાનમાં કાયમ રાખવા આજ સવારમાં "વિકટોરીયા જ્યુબીલી ઇનસ્ટીટયુટ" ના પાયાનું ખાત મહુર્ત આપના હાથે અમે કરાવ્યું છે. અને નામદાર મુંબાઇ સરકારની ઇચ્છાને અનુસરીને આ સ્વસ્થાનમાંથી રાહદારી દાણ કાઢી નંખાવવા આપની મરજી છે તેથી જો નીચેની બાબતમાં નામદાર અંગ્રેજ સરકાર કોઇ દિવસ કાંઇ વાંધો નહી ઉઠાવે તો જ્યુબીલીનો ખરો દિવસ તા. ૨૦ મી જુન સને ૧૮૮૭ નો છે તે રોજથી આ સ્વસ્થાનમાં રાહદારી દાણ લેવું બંધ કરવામાં આવ્યું એમ ગણીશું.

બાબતોની વિગત.

૧. રેલવેમાંથી ઉતર્યા કેડે અગર પરહદમાંથી પગ રસ્તે આવ્યા કેડે આ સ્વસ્થાનની હદમાં કોઇ પણ સખ્સ કાંઇ માલ, જાનવર વિગેરે લાવી ચોવીસ કલાક ઉપરાંત પડયો રાખશે તો તેના ઉપર અમારી મરજી મુજબ આવક દાણ લેવામાં આવશે.

૨. ડીસા કેમ્પમાંથી જે માલ વિગેરે નિકાસ થાય તેના ઉપર અમારી મરજી પ્રમાણે નિકાસ દાણ લેવામાં આવશે.

૩. અમારા મુલકમાં આવક જાવક દાણના દરમાં વધારો કરવામાં આવે તેમાં કોઇ જાતની અડચણ ગણાશે નહિ.

૪. અમારા મુલકમાં અંદર કેટલાક જાગીરદારો રાહદારી લાગત લે છે, તેમને સમજાવી તેમની એ લાગત લેવાનું બંધ કરાવવામાં આવશે. પણ તેમને એથી થતા નુકસાન વિષેની જવાબદારી આ સ્વસ્થાન ઉપર રહેશે નહિ.

ઉપર પ્રમાણે હકીકત રોશન થતાં તા. ૨૦ જુન સને ૧૮૮૭ અવલ જવાબ મોકલવાની મહેરબાની થવી જોઇએ, કે જાહેરનામાં સ્વસ્થાનની અંદર પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવે. તા. ૧૬ મી ફેબ્રુઆરી સને ૧૮૮૭, તા. ૨૨ જુમાદીલઅવલ હીજરી ૧૩૦૪. સંવત ૧૯૪૩ માહા વદ ૯.

(સહી) મંગળજી ઇશ્વર.
આ. મુ. કારભારી.

---

(૯)

પાલણપુર મહેલ—નંબર ૧૯૫. તા. ૯ મી અકટોબર સને ૧૮૯૧.

(ડેમી ઓફીશીયલ.)

દીવાન સાહેબ શેરમહમદ ખાનજી તરફથી પાલણપુરના કરનલ ડબલ્યુ. સ્કોટ સાહેબ પોલીટીકલ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ સાહેબ તરફ.

આપના નં. ૩ સી. તા. ૩ મીનહુના જવાબમાં આપને લખવાને ખુશી ઉપજે છે કે પાલણપુરથી ડીસા સુધીની રેલ્વેની શાખાને માટે અને તેમાં સ્ટેશનો અને તેને લગતાં બહાર વસ-

વાનાં મકાનોને માટે જોઇતી જમીન અને હવે પછી એ કામો માટે જોઇતી વધારે જમીન રેલ્વેના કામને માટે રાખે તે મુદત સુધી તે ઉપરની સંપૂર્ણ દીવાની અને ફોજદારી હકુમત સાથે કબજે લઈ વહીવટ કરવા બ્રિટીશ સરકારને જ્યારે માગે ત્યારે કાઢી આપવા અને સોંપવાને માટે અમો તૈયાર છીએ.

આ બાબતમાં મારો તા. ૭ મીનહુનો લખેલો પત્ર આથી હવે રદ સમજવાનો છે.

(૧૦)

ઇ. સ. ૧૮૬૨ માં નામદાર પાલણપુરના દીવાન સાહેબને દત્તક લેવા મળેલી સનંદઃ

નામદાર મલીકા મઆઝમા મહારાણી વિકટોરીયા સાહેબની એવી ઇચ્છા છે કે હિંદુસ્તાનમાંના કેટલાએક રાજાઓ અને સરદારો પોતાના રાજ્યમાં અમલ કરે છે તેઓનાં રાજ્યો અમર રહે અને તેઓના કુટુંબોનો દરજ્જો અને ઓલાદ જારી રહે તે ઇચ્છા પૂર્ણ કરવા માટે અમો આથી ખાત્રી આપીએ છીએ કે કોઇ કુદરતિ વારસો નહીં હોય ત્યારે મોહમેડન કાયદા પ્રમાણે હકદાર હોય તેવા વારસને કબુલ રાખવામાં આવશે.

તમો ખાત્રી રાખજો કે જ્યાં સુધી તમારૂં કુટુંબ બ્રિટીશ રાજ્ય તરફ વફાદાર રહેશે, અને કોલકરારો, બક્ષીસો અથવા તહનામાં, જેમાં બ્રિટીશ સરકાર પ્રત્યેની તમારી ફરજ્યાતો નોંધેલી છે તેની સરતો નીમકહલાલીથી પાળશે ત્યાં સુધી આ પ્રમાણે તમને કરી આપેલા કરારમાં હરકત આવશે નહિ.

લોર્ડ કેનિંગની સહી.

તા. ૧૮ મી માર્ચ સને ૧૮૬૨ માં એજ મુજબ રાધનપુરના નવાબને સનંદ બક્ષવામાં આવી છે.

(૧૧)

તા. ૨૭ મી જુલાઇ સને ૧૮૧૯ સંવત ૧૮૭૬ ના શ્રાવણ સુદ ૫ ને દીવસે દાંતાના રાણા અને પાલણપુરના દીવાન વચ્ચે કરાર થયો તેના ઇંગ્રેજી ઉપરથી ગુજરાતી તરજુમો.

કોળી વિગેરે લોકો ધાડાં નાંખવાથી દાંતા તાલુકો ઘણો હલાક અને દુઃખી થયો છે અને તેઓના હુમલાથી વસ્તી વગરનો થઇ ગયો છે. તેથી પાલણપુરની દરમ્યાનગીરી અને રક્ષણથી તે તાલુકામાં સુલેહ શાન્તી ને સંરક્ષણ થાય એટલા માટે હું રાણા જગતસીંગ મારી રાજીખુશીથી આ દસ્તાવેજથી નીચેની સરતોથી દાંતા તાલુકાનો ભાગ દીવાન ફતેહખાન ઇ. ને લખી આપું છું.

કલમ ૧.

વસેલાં અને ઉજ્જડ સઘળા ગામો અને કસબાઓમાં, તથા મારા ભાયાતો, પટાવતો અને રાજસોક વિગેરેનાં ગામોમાં, અને સઘળા પ્રકારના કરોમાં, અને દરેક જાતની પેદાશમાં, પાલણપુરને રૂપિએ સાત આની ભાગ આપું છું. બાકીના નવ આના મારો ભાગ છે.

કલમ ૨.

મેં ચાર ગામો ગીરો મૂક્યાં છે તે ઉપર નીકળતી રકમ મારે ભરવી છે. જ્યારે લહેણદારોના હીસાબનો ચુકાદો થશે અને ગામો છુટાં થશે ત્યારે તે ગામોનો તમારો સાત આની ભાગ તમને મળશે.

કલમ ૩.

દાંતામાં ગાયકવાડ સરકારની ખંડણી શરૂઆત સંવત ૧૮૭૬ થી તમારી મારફતે દરવરસે વખતસર મારે ભરવી. આ ખાતે જે રકમ હાલમાં સંવત ૧૮૭૬ થી સંવત ૧૮૭૯ આખર સુધીમાં લહેણી છે તે ચાર હપતે તમારી મારફતે મારે ભરવી. પણ જો આ કરાર ગાયકવાડ સરકાર મંજુર ન રાખે તો તેઓના હુકમ મુજબ આપવાની હું ગોઠવણ કરીશ.

કલમ ૪.

હિંદુઓનું અંબાજી માતાનું મંદિર છે, તેની ઉપજ અથવા નફામાં પાલણપુર સ્વસ્થાનનો ભાગ નથી. તેમ એ મંદિરના વર્ષાસનોમાં તેમનો ભાગ નથી.

કલમ ૫.

આઠ કુવા અને તેને લગતી જમીન જે મારા કુટુંબની છે તેમાં ભાગ નથી તેની વિગત નીચે પ્રમાણે:—

દાંતામાં...	૧ કુવો.
નવા વાસ.	૨ „
મોટા ભીનમલ.	૧ „
થાણા.	૧ „
રતનપુર...	૧ „
અનોદરા.	૧ „
કુંડલા	૧ „
	૮ કુવા.

કલમ ૬.

મારા ભાઈ નહારસીંગના તાબામાં ચાર ગામો છે તેમાંના પુજપુરમાં કાંઇ ભાગ નથી.

કલમ ૭.

મારા કોઈ ભાયાતો અથવા પટાવતો પાસે જમીન અથવા ગામ હશે તેની ઉપર વ્યાજબી હક નહીં હોય તો તેનો તપાસ થઇ તે મને પાછાં સોંપવાં.

કલમ ૮.

દરેક પ્રકારની વેળ જે હાલ સુધી ચાલી આવે છે તે મારે આપવી. પણ હવે પછી બીજી કોઇ વેળ મારે આપવી નહિ.

કલમ ૯.

મારા સ્વસ્થાનમાં જે ધર્માદો હાલ આપવામાં આવે છે તે જારી રાખવામાં આવશે પણ તમારી મંજુરી વગર હવે પછી નવો ધર્માદો આપવામાં આવશે નહિ.

કલમ ૧૦.

મારા પરગણાની રૈયત મારૂં કામ કરે છે તેમ તમારા વકીલનું પણ કરશે.

કલમ ૧૧.

મારા તાલુકામાં મારી સત્તા રહેશે પણ સાર્વજનીક બાબતોનાં કામોમાં તમારા વકીલની સલાહ લેવામાં આવશે અને અમે એકમત થઇ કામ કરીશું. બધા કજીઆ અથવા હુલ્લડો વિગેરેમાં તેઓની સલાહ લઇશું.

આ પ્રમાણે અગીયાર કલમો કબુલ કરી સહી આપી છે. જ્યાં સુધી નામદાર કંપની બહાદુરનું અને ગાયકવાડ સરકારનું પાલણપુર સ્વસ્થાનમાં હીત રહેશે ત્યાં સુધી એ કલમો અમલમાં રહેશે.

હું ઉપર લખ્યા પ્રમાણે ચાલીશ અને કોઇ પણ તરેહની ગરબડ અથવા ફિતુરનું કારણ થઇ પડીશ નહિ. આ કરાર પાળવાના જામીન કોદરામના બારોટ મેઘરાજ વલદે દેવસીંગ અને ચંડીસરના વખતા બારોટ થયા છે.

જગતસીંગ દાંતાના રાણાની મોહોર.

પાલણપુર તા. ૯ ઓગસ્ટ સને ૧૮૧૯.

તા. ૨૨ મી જાનેવારી સને ૧૮૨૦ ના રોજ નામદાર ગવર્નર જનરલ સાહેબ દર ઇનક્લાસ કાઉન્સીલે બહાલ રાખ્યું છે.

---

(૧૨)

ઈ. સ. ૧૮૯૦ માં પાલણપુરના દીવાન સાહેબે કરી આપેલો કરાર.

પાલણપુર લેવી કાઢી નાખતાં કામ લાયક પોલીસ ફોજ તથા કામ લાયક માજીસ્ટ્રેટો રાખવા બાબત તથા પાલણપુર સ્વસ્થાનમાં હાલ લેવાતી આયાત તથા નીકાસ જકાતમાં સુધારો કરવા બાબત એક તરફ બ્રિટીશ સરકાર તરફથી મુંબાઇના નામદાર ગવર્નર સાહેબ દર ઇનક્લાસ કાઉન્સીલે આપેલા અખત્યારની રૂઇએ પાલણપુરના પોલીટીકલ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ કરનલ જ્યોર્જ રીસ્ટો ગુડફેલો સી. આઈ. ઈ. અને બીજી તરફથી પાલણપુર સ્ટેટના મે. દીવાન સાહેબ શેર મહમદખાનજી સાહેબ પોતાની વતી તેમ પોતાના વાલી વારસો વતી વચ્ચે થએલો કરાર.

કલમ ૧.

આ કરારની બેથી પાંચમી કલમ સુધીમાં નામદાર દીવાન સાહેબ કરાર કરી આપે છે તેના બદલામાં બ્રિટીશ સરકાર એમ કબુલ થાય છે કે તા. ૨૦ અકટોબર સને ૧૮૯૦ થી અને તે પછી તા. ૨૮ મી નવેમ્બર સને ૧૮૧૭ ના કરારની કલમ ૨, ૩, ૪, ૨૬ થઇ ગણવામાં આવશે. અને જે ઘોડેસ્વારો અને પાયદળ એ કલમોના આધારે રાખવામાં આવતા અને જે પાલણપુર લેવી એ નામથી ઓળખાતા તે હવે પછી નામદાર દીવાન સાહેબે રાખવા નહિ.

કલમ ૨.

નામદાર દીવાન સાહેબ પોતાના સ્વસ્થાનમાં સુલેહ શાન્તી રાખવા માટે તથા ગુન્હા અટકાવવા અને પકડવાને માટે પુરતી સંખ્યાવાળી અને કામ લાયક પોલીસ ફોજ દર સાલ રૂ. ૮૨૩૫૦ થી કમી ખર્ચ ન થાય એટલી રાખવા તથા પોતાના સ્વસ્થાનમાં ઇન્સાફી ફોજદારી કામ કરવા માટે લાયક અમલદારો યોગ્ય પગારવાળા પૂરતી સંખ્યામાં નીમવા કબુલ થાય છે. ઇ. સ. ૧૮૮૫ ની તા. ૯ મી નવેમ્બરે નામદાર સરકારમાં નામદાર દીવાન સાહેબે જે યાદી મોકલેલી તે યાદીમાં બતાવેલાં મુખ્ય ધોરણો મુજબ સદરહુ પોલીસ સ્થાપન કરવી અને સદરહુ માજીસ્ટ્રેટો નીમવા. વળી એજ યાદીના ૨૭ મા પેરેગ્રાફમાં કહેલા રૂ. ૩૦૦ નામદાર સરકારને અમુક મુદત સુધી દર

મહિને ભરવાના તે સિવાય લેવી તોડીનાખવાના કામનો અમલ કરવામાં સદરહુ યાદીના ૨૬-૨૭-૨૮ અને ૨૯ મા પેરેગ્રાફોમાં જે વિગતવાર વચનો આપેલાં છે તે અમલમાં લાવવા નામદાર દીવાન સાહેબ કબુલ થાય છે.

કલમ ૩.

વળી નામદાર દીવાન સાહેબ એવો કરાર કરે છે કે-આ કરારની ઉપલી કલમમાં જણાવ્યા મુજબ પોલીસ સ્થાપન કર્યાં બાદ અને માજીસ્ટ્રેટો નીમ્યા બાદ તે પછી પોતાના રાજ્યની વધતી જતી રાજ્ય કારોબારોની જરૂરીયાતો યોગ્ય રીતે પુરી પાડવા સારૂ જોઇએ તે પ્રમાણે જરૂર જણાય તેટલી પોલીસ અને માજીસ્ટ્રેટોની સંખ્યા જોઇએ તેટલા પગારવાળા અને લાયકીવાળા રાખવા અને ઉપર કહ્યા પ્રમાણે યોગ્યતા જાળવી રાખવાના હેતુસર ઉમ્મરને લીધે અથવા શારીરીક અથવા માનસીક અશક્તિથી આગળ કામ કરવા કોઇ વખતે નાલાયક થાય તેવા પોલીસના માણસો અને માજીસ્ટ્રેટોને નોકરીમાંથી બંધ કરવાને માટે તેઓ બંધાય છે.

કલમ ૪.

તા. ૨૦ મી એકટોબર સને ૧૮૯૦ થી શરૂ કરી પોલીટીકલ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટસીના ખરચમાં દર સાલ આગળથી પોલીટીકલ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ સાહેબને રૂ. ૯૦૦૦ આપવાને બંધાય છે. આ રકમ તેઓ આ બાબત કુલ એકંદર રૂપિઆ ૭૦૦૪ ની રકમ હાલ સુધી આપતા હતા તેના બદલામાં ગણાશે.

કલમ ૫.

નામદાર મહારાણી કૈસરહિંદ સાહેબના રાજ્યારોહણની પચાસમી સાલગીરીના માન ખાતર અને પોતાની વફાદારીની અને બુલંદ સાર્વજનીક લાગણીની સાબીતી તરીકે જાગીરો અને નાના નાના તાલુકાઓ સુદ્ધાંત પોતાના આખા સ્વસ્થાનમાં રાહદારી જકાત જે આજ સુધી લેવાતી તે તા. ૨૦ મી જુન સને ૧૮૮૭ થી વગર સરતે કાઢી નાંખી છે. વળી તેઓ એમ કબુલ થાય છે કે પોતાની પ્રજાના હીતમાં વધારો થાય એવી રીતે બને ત્યાં સુધી આયાત તથા નીકાસ જકાત ઉઘરાવવાની રીતમાં ધીમે ધીમે સુધારો કરવો. અને સદરહુ સ્વસ્થાનમાં આયાત અને નીકાસ જકાત જેમ બને તેમ વહેપાર ઉપર ઓછી બોજારૂપ થઈ પડે તેવા હેતુથી નીચે પ્રમાણે તેઓ કબુલ થાય છે.

વિગતઃ—

(૧) કોઇ પણ ચીજ લાવવામાં આવે અથવા બહાર લઇ જવામાં આવે તેના ઉપર એકજ વખત જકાત લેવી.

(૨) આયાત જકાત હવે પછી રાજ્યની સરહદ ઉપરના નાકાં ઉપર અથવા રાજ્યની હદમાં માલ છેવટ જાય ત્યાં જકાત લેવી પણ બીજી જગ્યા ઉપર નહિ.

(૩) નીકાસ જકાત રાજ્યની સરહદ ઉપરના નાકા ઉપર અથવા એવી જકાતને પાત્ર માલ હોય તેથી ભરવાનો સંભવ જ્યાં હોય તે જગ્યા ઉપર લેવી. પણ બીજી જગ્યાએ લેવી નહિ.

(૪) આયાત તથા નીકાસ જકાત નામદાર દીવાન સાહેબ તરફથી અને તેઓની સત્તાથીજ લેવામાં આવશે. રાજ્યના નાના અથવા મોટા જાગીરદારો તરફથી લેવાતી એવી સઘળી જકાત કાંઢી નાંખવામાં આવશે.

(૫) તેવા જાગીરદારો જેઓનો તે આયાત નીકાસ જકાત લેવાનો હક કહાડી નાખવાથી નુકસાન થાય તેઓને તેના બદલે દર વરસે ચોકસ રોકડ રકમ તેમને દરેકને આપે

જવી તેવી રકમ આ કરારની તારીખથી પહેલાંના દસ વરસમાં દરેક જાગીરદાર અથવા નાના વતનદારને આયાત અને નીકાસ દાણ જે લેવાનો તેમનો હક કહાડી નાંખવામાં આવ્યો છે, તેની આવકની સરાસરી કાઢી યોગ્ય તપાસ કરી પોલીટીકલ સુપ્રીનટેન્ડન્ટ સાહેબને વ્યાજબી લાગશે તેની બરોબર નીયમસર આપવામાં આવશે.

(૬) આયાત તથા નીકાસ જકાત એક સરખા દરથી આખ્યા રાજ્યમાં લેવામાં આવશે.

(૭) જે માલ રાહદારી રીતે રાજ્યમાં થઇ પસાર થશે તેના ઉપર આયાત તથા નીકાસ જકાત કાંઇ પણ લેવી નહિ. "રાહદારી માલ" તેનો અર્થ એમ સમજવો કે રાજ્યની હદમાં થઇ રેલવે રસ્તે જે માલ જતો હોય અને હકબંધ જતો હોય તે, અને રેલવે સિવાય રાજ્યની હદમાં થઇ માલ હકબંધ જતો હોય અને તે માલ રાજ્યની હદમાં એક જગ્યા ઉપર અડતાળીસ કલાકથી વધારે રહેતો નહીં હોય, અથવા જે સ્ટેશને રેલવે હોય, ત્યાં તે રેલવેમાં ચઢાવવા માટેનો માલ હોય તેમાંથી કાંઇ કાઢયા સિવાય હકબંધ ત્રીસ દિવસ સુધી રહે તો તે ઉપર જકાત લેવી નહિ.

(૮) ડીસા કેન્ટોનમેન્ટમાં દરબાર, નાકા (ઓકટ્રાઇ:) જકાત લે છે તે લેવાનું બંધ થશે. કેમ્પમાં જે માલ આયાત થશે તે ઉપર જકાત લીધામાં આવશે નહિ. અને જે માલ કેમ્પમાંથી નીકાસ થશે તે માલ લશ્કરી અમલદારો તથા લશ્કરી માણસોનો હોય અને તેઓ કેમ્પ છોડી જતા હોય, અને તેવા માલને માટે કેન્ટોનમેન્ટ માજીસ્ટ્રેટ પાસ આપશે તો તે ઉપર નીકાસ જકાત લેવામા આવશે નહિ. પરંતુ તે સિવાય બીજો માલ કેમ્પથાંથી નીકાસ થાય તે ઉપર નીકાસ દાણ લેવાનો મે. દીવાન સાહેબનો હક જાળવવા ગોઠવણ કરવી.

કલમ ૬.

ડીસા કેમ્પ સિવાય પાલણપુ રાજ્યમાં આવેલા કોઇ કસબા કે ગામમાં નાકા (ઓકટ્રાઇ) વેરો મે. દીવાન સાહેબને લેવાને આ કરારમાંની કોઈ વાતથી પ્રતિબંધ નથી એમ ગણવામાં આવશે. પરંતુ જે જે જગોએ એવી જકાત લેવામાં આવે તે તે જગાઓનાજ સુધરાઇ ખર્ચમાં તે વાપરવી.

આ કરાર તા. ૨૦ મી અકટોબર સન ૧૮૯૦ની સાલમાં પાલણપુર મુકામે કરવામાં આવ્યો છે.

પાલણપુરના દીવાન સાહેબની ગુજરાતી હરફે સહી.

સાક્ષી.

પાલણપુરના મુખ્ય કારભારીની શાખ.

મોરોતીરાવ ભુજંગરાવ.

પોલીટીકલ સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટના પરસનલ આસી. ની શાખ.

જી. આર. ગુડફેલો.

પોલીટીકલ સુપ્રી. પાલણપુરની સહી.

નેકનામદાર વાઇસરાય અને ગવર્નર જનરલ દર ઇજલાસ કાઉન્સીલ સાહેબે બહાલ રાખ્યો.

ડબલ્યુ. જે. કનીંગહામ સાહેબની સહી.

ગવરમેન્ટ ઓફ ઇન્ડીયાના કામચલાઉ પરદેશ ખાતાના સેક્રેટરી.

પાલણપુર રાજ્યમાં ખસખસનું વાવેતર અને અફીણ બનાવવું બંધ કરવા તથા દર સાલ રૂ. ૧૨,૫૦૦ થી કમી નહીં એવા ખર્ચથી લાયક પ્રીવેન્ટીવ ખાતું રાખવું તે બદલ નામદાર બ્રિટીશ સરકારે દરસાલ રૂ. ૩૧,૫૦૦ આપવા અને પાલણપુર રાજ્યમાં ખાવા માટે જોઇતું અફીણ જકાતની માફીથી લાવવા પરવાનગી આપવી તે બાબત એક પક્ષના નામદાર બ્રિટિશ સરકાર તરફથી રૂઇએ પાલણપુરના નામદાર મુંબાઇના ગવર્નર દર ઇજલ્લાસ કાઉન્સીલ સાહેબે આપેલા અધિકારની પોલીટીકલ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ કરનલ વુલીયમ સ્કોટ સાહેબ તથા બીજા પક્ષના પાલણપુરના દીવાન મહેરબાન શેરમહમદ ખાનજી સાહેબ પોતાની વતી તેમના વારસો અને ગાદીએ આવનારાઓની વતી એ બે પક્ષ વચ્ચે થએલા કરારની સરતો નીચે પ્રમાણે.

(૧). નામદાર બ્રિટીશ સરકારે પાલણપુર રાજ્યમાં ખસખસનું વાવેતર કરવાની તથા અફીણ બનાવવાની બંધી કરી છે અને ગુજરાતમાં ઇ. સ. ૧૮૭૮ ના અકટોબર માસની પહેલી તારીખથી છુટક અફીણ વેચવાને નવી ગોઠવણ કરી છે, તથા નામદાર ઇંગ્રેજ સરકાર પાલણપુર રાજ્યને લોકીક ખપ માટે જેટલું જોઇએ તેટલું અફીણ વગર જકાતે આયાત કરવાને પરવાનગી આપવા તૈયાર છે તથા અફીણ ઉપરના રાહદારી દાણથી અને અફીણની બનાવટ ઉપર અને અફીણની નીકાસ ઉપર લેવાતા કરોની જે ઉપજ આવતી તેથી મહેસુલી પેદાશમાં જે કમીપણું થાય, તેના પૂરેપૂરા વળતર બદલ દરસાલ રૂ. ૩૧,૫૦૦ અંકે રૂપિઆ એકત્રીસ હજાર પાંચસેં તેઓને આપવા કબુલ કર્યું છે; તે હેતુ માટે, અને સ્થાનિક અફીણ વેચનારાઓ અને ખાનારાઓ આખી જકાત દર પેટી ઉપર ભરશે અને તે સદરહું પાલણપુર રાજ્યની ઉપજનો ભાગ ગણાશે, તે હેતુ માટે, પાલણપુરના નામદાર દીવાન સાહેબ આથી કબુલ થાય છે અને કરાર કરે છે કે, તેઓ એક લાયક પ્રીવેન્ટીવ ખાતું દરસાલ રૂ. ૧૨,૫૦૦ થી કમી નહિ તેવા ખરચથી રાખશે, અને તેઓ દરેક કોશીશથી ગેરકાયદે અફીણ આયાત થતું બિલકુલ અટકાવશે, અને અફીણ સંબંધીના નિયમો અનુસાર જે અફીણ તેઓએ કાયદેસર આયાત કર્યું હશે, તે અફીણ બ્રિટીશ મુલકમાં જે ભાવથી છુટક અફીણ વેચાતું હશે તે ભાવથી કમી ભાવે તેઓ વેચવા દેશે નહિ. અને દીવાન સાહેબ સમજ્યા છે કે જાણી જોઇને આ સરતોનો ભંગ કરવામાં આવ્યો છે એમ સાબીત થશે તો આ હક પાછો ખેંચી લેવાનો તથા અફીણ ઉપર પૂરેપૂરી જકાત લેવાનો હક સરકારે પોતાને સ્વાધીન રાખ્યો છે. પણ દાણ ચોરીના છુટક છુટક થતા ગુન્હાથી આ હક પાછો ખેંચી લેવામાં આવશે નહિ.

(૨) નામદાર દીવાન સાહેબ વધુ ખાત્રી આપે છે કે તા. ૧ અકટોબરના રોજ પોતાના રાજ્યમાં અફીણ અને રસનો સઘળો જથો ખપ્યા વગર રહ્યો હશે તે સઘળો તેઓ ખરીદી લેશે અને તે છુટક વેચાણના ઇજારામાં આપવા કામે લગાડશે.

(૩) નામદાર સરકારની ઇચ્છા અનુસાર નામદાર દીવાન સાહેબ, પોલીટીકલ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ સાહેબ તરફ છ માસીક પત્રક મોકલવા કબુલ થાય છે. તેમાં દર છ માસમાં અફીણ કેટલું આયાત થયું અને કેટલું ખપ્યું ને કેટલી ઉપજ થઇ અને છ માસની આખરોએ અફીણ કેટલું શિલક રહ્યું તે જણાવવું.

(૪) નામદાર દીવાન સાહેબ એવી સરતથી આ કરાર કબુલ કરે છે કે હવે પછી ગુજરાતમાંના કોઇ દેશી રાજ્યને વડોદરા રાજ્યને પરવાનગી આપી છે તેવી પરવાનગી અફીણ વાવવા તથા બનાવવાની આપવામાં આવે તો તેવો હક પાલણપુર રાજ્યને આપવો.

ચાર કલમોનો આ કરાર પાલણપુર મુકામે તા. ૨૧ મી સપ્ટેમ્બર સને ૧૮૯૨ ના રોજ પાલણપુરના પોલીટીકલ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ અને પાલણપુરના નામદાર દીવાન સાહેબ વચ્ચે થયો છે.

સાક્ષી.	સહી.
દુલભજી ધરમસી વૈદ.	**શેરમહમદ ખાનજી.**
પાલણપુરના મુખ્ય કારભારી.	પાલણપુરના દીવાન સાહેબ.
દુલેરાય ગીરધરલાલ મહેતા.	**વુઇલીયમ સ્કોટ,** કર્નલ.
પોલી. સુપ્રી. સાહેબના પરસનલ આસીસ્ટંટ.	પાલણપુરના પોલીટીકલ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ.

હિંદુસ્તાનના નામદાર ગવર્નર જનરલ અને વાઇસરાય સાહેબે કબુલ કરી મંજુર રાખ્યું. તા. ૨૬ મી અકટોબર સને ૧૮૯૨ મુકામ સિમલા.

એચ. એમ. ડયુરાન્ડ સાહેબની ઇંગ્રેજીમાં સહી.
હિંદુસ્તાનની સરકારના પરદેશ ખાતાના સેક્રેટરી.

રાધનપુર.

ગાયકવાડ સરકાર અને સમી ને રાધનપુરના નવાબ શેરખાન બાબી બાહાદુર વચ્ચે, નામદાર સેના ખાસખેલ સમશેર બાહાદુર આનંદરાવ ગાયકવાડે એ કામ માટે આપેલી સત્તાથી સખારામ માહાદેવે, વડોદરાના રેસિડેન્ટ સાહેબ કેપટન જેમ્સ રીવ્વટ કરનાકની સલાહથી, સં. ૧૮૧૩માં કરેલા કરારની સરતોના ઇંગ્રેજી ઉપરથી ગુજરાતી તરજુમો.

કલમ ૧.

ગાયકવાડ સરકાર અને સમી, રાધનપુરના નવાબ શેરખાન બાબી બાહાદુર, તેઓના વારસો, તથા તેઓ પછી ગાદીએ આવનારાઓ વચ્ચે સદા દોસ્તી કાયમ રહેશે.

કલમ ૨.

નામદાર નવાબ, તેમના વારસો, અને તેઓ પછી ગાદીએ આવનારાઓ બહારના સંબંધોમાં નામદાર કંપની સરકારની દરમ્યાનગીરી નીચે ગાયકવાડ રાજ્યનું ઉપરીપણું કબુલ રાખવા અને ગાયકવાડ સરકારની જાણ અને મંજુરી વગર પરરાજ્ય સાથે કોઇપણ પ્રકારનો પત્ર વ્યવહાર ન રાખવો એમ બંધાય છે.

કલમ ૩.

ગાયકવાડ સરકાર રાધનપુરના રાજ્યની અંદરખાનાની બાબતોમાં દરમ્યાનગીરી કરશે નહિ. પણ નામદાર નવાબ સાહેબે ગાયકવાડ સરકારનું ઉપરીપણું કબુલ કર્યું છે તે બદલ, દર વરસે એક ઘોડો અને પોશાકની ભેટ ગાયકવાડની રાજધાનીમાં કંપની સરકારનો જે અધીકારી હોય તેની મારફત કરવા નવાબ સાહેબ કબુલ કરે છે.

કલમ ૪.

જ્યારે કોઇ દુશ્મન રાધનપુરના મુલક ઉપર હુમલો કરે ત્યારે તેઓના મુલકનો બચાવ કરવા માટે નામદાર કંપની સરકારની સલાહથી ગાયકવાડ સરકાર પોતાની ફોજથી મદદ કરવા બંધાય છે. પરંતુ એથી સ્પષ્ટ સમજવાનું છે કે, ગાયકવાડ સરકાર નવાબ સાહેબને તેમના રાજ્યની અંદરની વ્યવસ્થા રાખવા માટે મદદ આપવાને બંધાતી નથી. પણ ફક્ત બહારના હુમલા સામે મદદ આપવાને બંધાય છે. એવા પ્રસંગે ગાયકવાડ સરકારને પોતાના લશ્કરની સામગ્રી તૈયાર કરવામાં જે ખરચ થાય તે નવાબ સાહેબ આપવાને બંધાય છે. પણ તે લશ્કર બીજા કોઇપણ કામે રાધનપુર રાજ્યમાં પ્રવેશ કરશે નહિ.

મુકામ પાલણપુર નજીક તા. ૨૨ મી જીલ્હેજ ૧૨૨૮ હીજરી તા. ૧૬ મી ડીસેમ્બર ઈ.સ. ૧૮૧૩.

શેરખાન બાબીની મોહોર.

તા. ૨૮ મી જાનેવારી સને ૧૮૧૪ ના રોજ નામદાર ગવર્નર જનરલ દર ઇનકાઉન્સીલે કબુલ કરી મંજુર રાખ્યો.

---

(૧૫)

નામદાર કંપની સરકાર સાથે તા. ૨૮ મી રમજાન ૧૨૩૫ હીજરી. તા. ૬ જુલાઇ સને ૧૮૨૦ ના રોજ રાધનપુરના નવાબ શેરખાન બાબી બાહાદુરે કરેલો કરાર.

કે મારા રાજ્યમાં રાધનપુર અને સમી વિગેરે પરગણાઓમાં ખોસા લોકો ઘણા વખતથી લૂંટફાટ કરે છે અને તે કારણથી મારા રાજ્યને ઘણું નુકસાન થયું છે, અને દેશ ઘણો ઉજ્જડ થઇ ગયો છે, અને ખોસા લોકોને અટકાવવા અને કાઢી મૂકવાનુ મારા અખત્યારમાં નહીં હોવાથી બ્રિટિશ સરકારને મારી સ્થિતિનો હેવાલ લખી જણાવ્યો છે.

તે ઉપરથી મારી મદદે તે સરકારે ફોજ મોકલી છે અને ખોસાઓને નસીયત દઇ બહાર હાંકી મૂક્યા છે અને એથી મારાં પરગણાંઓ અને રૈયતની સહિસલામતી અને આબાદી સંભાળાશે, તેથી હું રાજી ખુશીથી નીચેની સરતો કબુલ કરૂં છું.

કલમ ૧.

મારા રાજ્યમાં સરકારના દુશ્મનો તથા નામદાર કંપની સરકારના, નામદાર ગાયકવાડના કે બીજા કોઇ રાજ્યના લુંટારાઓને મુલકમાં લૂંટફાટ કે હેરાનગતી કરવા સારૂ કોઇ રજપુતો કે કોળીઓને મારા પરગણાઓમાં રહેવા દઇશ નહિ. તેમ ખોસાઓ સાથે કોઇ જાતનો સંબંધ રાખીશ નહિ.

કલમ ૨.

ખોસા અથવા બીજા લુંટારાઓને સજા કરાવવાની ખંતથી તેઓની ખબર સરકારની ફોજનો જ્યાં મુકામ હશે ત્યાં આપીશ અને તેઓને સજાએ પહોંચાડવાને માટે મારી શક્તિ પ્રમાણે પ્રયત્ન કરવામાં કાંઇ ખામી રહેશે નહિ અને દરેક પ્રસંગે મારી પાસે જે પાયદળ કે ઘોડેસ્વારની ફોજ હશે તે સરકારની ફોજ સાથે જશે.

કલમ ૩.

મારા કાગળો તથા ફરિયાદ ઉપરથી બ્રિટિશ સરકારનું લશ્કર આવ્યું અને ખોસાઓને હાંકી કાઢયા તેથી અને મારા પરગણાંઓને અને રૈયતને તેઓના પ્રયાસથી ઘણા ફાયદા મળશે તેથી આ બંદોબસ્તમાં બ્રિટીશ સરકારને પૈસાનો ઘણો ખરચ થયો છે અને હજુ ઘણો થશે. તેટલા માટે મારી ફરજ છે કે મારી શક્તિ પ્રમાણે એ ખરચમાં મારે મદદ કરવી જોઇએ તેટલા માટે મારી શક્તિ પ્રમાણે અને સરકાર ફરમાવે તે પ્રમાણે દર સાલ રકમ આપવા કબુલ કરૂં છું.

ઉપરની ત્રણ કલમોનો અમલ કરવામાં આવશે અને બધી રીતે પાળવામાં આવશે.

રાધનપુરના નવાબની મોહોર.

વિલિયમ માઇલ્સ કેપટનની સહી.

પોલીટીકલ એજંટ.

---

(૧૬)

રાધનપુરના નવાબ જોરાવરખાનજી બાબીએ પાલણપુરના પોલીટીકલ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ સાહેબ કેપટન પ્રેસકોટ સાહેબ સાથે સને ૧૮૪૦ માં અનવરપુરના મીઠાના અગરનો પોતાનો હીસ્સો નામદાર કંપની સરકારને આપ્યો તે બાબત થએલ કરાર.

કલમ ૧.

નામદાર નવાબ સાહેબ અનવરપુરના નીમકના અગરોનો પોતાનો ભાગ તે ઉપરના સઘળા હક અને સંબંધ છોડી દઇ નામદાર કંપની સરકારને આપી દે છે અને તે સરકારને મીઠાના ભાવમાં વધારો અથવા ઘટાડો કરવાની અથવા મીઠું પકવવું બિલકુલ બંધ કરવાની સત્તા રહેશે અને વળી બ્રિટિશ સરકારની પરવાનગી સિવાય કોઈ પણ નવાં અગરો નહીં ખોલવા નવાબ સાહેબ બંધાય છે.

કલમ ૨.

તા. ૨૪ મી અકટોબર સને ૧૮૩૯ ની સરકારની સુચનાઓ અનુસાર નવાબ સાહેબે નીમક ઉપર રાહદારી જકાત લેવી નહિ અને વળી પોતાના રાજ્યમાં થઇ ઘસીયું નીમક પસાર થતું અટકાવવા બંધાય છે.

કલમ ૩.

ઉપરના બંદોબસ્તને લીધે નવાબ સાહેબને અગરની ઉપજ તેઓને આવતી, તેના તથા નીમક ઉપરના તેઓના રાહદારી દાણના અને ઘસીયા નીમકની ઉપજના પૂરેપૂરા વળતર તરીકે તેઓને બ્રિટીશ સરકાર તરફથી દરસાલ કંપની રૂપિઆ દસ હજાર પાંચસેં (૧૦૫૦૦) મળશે. પરંતુ એ વળતરની રકમ આપવા માટે એવી શરત છે કે ઘસીયા નીમકના વહેપારને તેઓએ ઉત્તેજન આપવું નહિ અથવા અનવરપુરના કે સરકારના બીજા અગરોએ વેપારીઓને જતાં અટકાવ થાય એવા કોઇ પણ કૃત્યને ઉત્તેજન આપવું નહિ.

કલમ ૪.

અનવરપુરના અગરમાંથી ૨૬૨$\frac{1}{2}$ ઇંડિયન મણ અથવા ૫૨૫ ગુજરાતી મણ નીમક, દરબારના વપરાસ માટે વગર જકાતે દર વરસે લેઇ જવા દેવામાં આવશે. અને જો અનવરપુરના અગરો બંધ થશે તો તેટલું નીમક સરકારના બીજા કોઇ અગરોમાંથી લઈ જવા દેવામાં આવશે.

કલમ ૫.

અનવરપુરમાં ધર્માદા ખાતે નીમક જે હાલ સુધી આપવામાં આવતું તે જારી રાખવામાં આવશે અને તે નવાબ સાહેબ આપી શકે તે માટે તેમને કંપની સરકાર તરફથી દરસાલ રૂ. ૫૪૮ અને ૧૭૬ ગુજરાતી મણું (૮૮ મણુ બંગાળી) નીમક આ લગત જોડેલી યાદ પ્રમાણે મળશે.

કલમ ૬.

નીમકના અગરોની હદ મુકરર કરી નિશાન નાખવામાં આવશે. અને બીજી જમીન અગરીઆ (નીમક પકવનાર) લોકોને દબાવવા દેવામાં આવશે નહિ. પરંતુ જો તેવી જમીનની તેઓને જરૂર પડે તો તેની હદ વધારવામાં આવશે અને તે જમીન વ્યાજબી કિમતથી તેમને આપવામાં આવશે.

કલમ ૭.

જે અગરીઆ લોકો નવાબ સાહેબની રૈયત હશે તેમની પાસેથી વેરો અને વજે (ઉપજ ઉપરનો જમીનનો કર) હાલ સુધીની માફક લીધે જશે પણ નીમક બદલ તેઓ કોઈ વધારાના કરને પાત્ર થશે નહિ.

કલમ ૮.

નવાબ સાહેબની હદમાં જ્યાં સુધી તેઓ નીમક સિવાયની બધી બાબતોમાં નવાબ સાહેબની સત્તાને તાબે ગણાશે. પણ નીમકના અગરો ઉપરની હકુમત નામદાર કંપની સરકારને આપવામાં આવી છે એટલે તે ઉપર કંપની સરકારના એજંટોજ માત્ર હકુમત ચલાવશે.

કલમ ૯.

ત્રીજા અને પાંચમા પેરેગ્રાફમાં દર્શાવેલી રકમ એટલે કે રૂ. ૧૧,૦૪૮ દરસાલ અમદાવાદની સરકારી તિજોરીમાંથી વરસ પૂરૂં થયા પછી તા. ૧૦ જાનેવારીએ નવાબ સાહેબના વકીલને કલેકટર સાહેબ તરત તેઓની લેખી અરજી કરેથી આપવામાં આવશે.

આ કરારનો અમલ તા. ૧ જાનેવારી સન ૧૮૪૦ તા. ૨૫ મી હીજરી સને ૧૨૨૫ થી થશે.

રાધનપુર મુકામે સહી તથા મહોર થઈ છે. તા. ૧૫ એપ્રીલ સન ૧૮૪૦, તા. ૧૨ મી સફર, હીજરી સને ૧૨૨૬.

રાધનપુરના નવાબની મહોર.

એલ. એસ.

મુકામ રાધનપુર તા. ૧૫ એપ્રીલ સન ૧૮૪૦.

સી. બી. પ્રેસકોટ સાહેબની સહી.

પોલી. સુપ્રી. પાલણપુર.

ઉપરના પાંચમા પેરેગ્રાફમાં દર્શાવેલી યાદ—
હીસાબ ઉપરથી પાંચ વરસનાં ધર્માદા લવાજમો.

				રૂ. પા. રેસ.
સંવત	૧૮૮૮	ઈ. સ.	૧૮૩૧–૩૨	૬૮૬–૩–૨૪.
,,	૧૮૮૯	,,	૧૮૩૨–૩૩	૪૮૭–૧–૪૪.
,,	૧૮૯૧	,,	૧૮૩૪–૩૫	૭૪૦–૩–૯૩.
,,	૧૮૯૨	,,	૧૮૩૫–૩૬	૪૧૨–૩–૭૫.
,,	૧૮૯૩	,,	૧૮૩૬–૩૭	૬૦૪–૧–૮૭.
				૨૯૩૨–૧–૧૩.

૧૦૯ કંપની રૂપિઆના ૧૦૭ સિક્કાઇ રૂપિઆના દરથી,
સિક્કાઇ રૂ. ૫૮૬-૧-૮૨૨ ૪/૭ ના કંપની રૂપિઆ ૫૪૮-૦-૩૫ એક વરસની સરાસરી.
નવાબ સાહેબે ધર્માદા અને ખેરાત આપવા સારૂ માફ કરેલ જકાતના નીમકનો વાર્ષિક દર.

ગુદાગીરના ગોસાઇ સામી ગદાગીર	૪૦	મણ.
ગોચનાથના દહેરે વેરાગી બાલકદાસ	૨૦	„
રાધનપુરના મંદિરના વેરાગી જેરામદાસને	૨૫	„
અબુમેસના વેરાગી બાલકદાસને	૧૦	„
અનવરપુરના બાંદરી વીરચુરીને ખેરાતમાં	૨૫	„
અનવરપુરના ત્રણ મંદિરોમાં	૧૫	„
કુંવેરના હાથોટને	૧૦	„
અનવરપુરના દેશાઈ વખતસીંગ અને હમીરસીંગ	૩૧	„
કુલ્લ	૧૭૬	મણ.

સી. બી. પ્રેસકોટ.
પોલીટીકલ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ.

યાદ નવાબ બીસમીલ્લાખાન બાહાદુર બાબી સ્વસ્થાન રાધનપુરના તરફથી મુસફીક માલા મ-રતબત ઇસફ્ક અવાલી મંજલત સાહેબ જુમલ મુવાહેબ ફેજબક્ષ ફેજરસાન, આજમ અક્રમ ક-રનલ પી. એચ. લીજેટ સાહેબ બહાદુર પોલીટીકલ સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ જીલ્લે પાલણપુરના તરફ મોકલ-વાની એવીઃ—

રાહદારી દાણ કમતી કરવા ઉપર નામદાર સરકારનું લક્ષ છે. એ વાત તે બાબતના વારંવાર આવતા લખાણ ઉપરથી જણાઇ ત્યારથી તે ધારણાને અનુસરી વર્ત્તવા અમારા મનમાં હતું તેમાં વળી સને ૧૮૮૫-૮૬ ના વાર્ષિક રિપોર્ટના જવાબમાં એ નામદાર સરકારનો જે ઠરાવ આવ્યો તેના બારમા પેરેગ્રાફમાં વેપાર તથા ઉદ્યોગને ઉત્તેજન આપવા સારૂ વેપારને છુટ આપવા વળી ઈ-સારો કરે છે, એ વાત જાણી તેથી મલીકા મઆઝમા કૈસરે હિંદની જ્યુબીલીનો ઉત્તમ પ્રસંગ આવે છે તે વખતની ખુશાલીમાં એ વિચારનો અમલ કરવા મુલે અમારી ધારણાને તે સાથે જ અને ઉત્તમ પ્રસંગ ઉપર સ્વસ્થાનમાંથી ટ્રાનઝીટ ડ્યુટી કાઢી નાખવા આપની નેક સલાહ ભરેલી ચીઠ્ઠી આવી તેથી અમે નક્કી કર્યું છે કે તા. ૨૦ મી જુન સને ૧૮૮૭ ના શુભ દિવસથી એ સર્વોતમ દિવસની યાદગીરી દાખલ અમારા સ્વસ્થાન તરફથી અમારા સ્વસ્થાનમાં તથા સ્વસ્થાન બહાર બીજા તાલુકામાં જે રાહદારી દાણ (ટ્રાનઝીટ ડ્યુટી) આજ સુધી લેવાય છે તે તમામ કહાડી નાંખવામાં આવે છે અને તે બાબત કહાડેલું જાહેરનામું આ સાથે સામીલ છે.

આ ખબર આપ નામદાર મુંબાઈ સરકાર મારફત મલીકા મઆઝમા કૈસરે હિંદ મહારાણી સાહેબના હજુરમાં પહોંચાડવાની મહેરબાની રાહે તસ્દી લેશો. તા. ૧૭ ફેબ્રુઆરી સને ૧૮૮૭ સં-વત ૧૯૪૩ ના મહા વદ ૧૦.

(મોહોર.)

(૧) રાધનપુર રાજ્યમાં ભાંગ, ગાંજાનું વાવેતર બિલકુલ બંધ કરવામાં આવશે.

(૨) રાધનપુર રાજ્યમાં વપરાશ માટે જોઇએ તે ભાંગ, ગાંજો મુંબાઈ ઇલાકામાં સ્થાપન કરેલી મધ્યસ્થ વખારો અથવા કરારથી ખોલેલી વખારોમાંથી, આયાત કરી લાવવામાં આવશે.

નોંધ મધ્યસ્થ જે વખારો સ્થાપન કરવામાં આવી છે તે અથવા કરારથી રાખેલી વખારો છે.

મધ્યસ્થ વખારો.

૧ અહમદનગર શહેર.

૨ રાહુરી તાલુકામાં બેલાપુર. } અહમદનગર
૩ નીવાસા તાલુકામાં નીવાસા. } ડીસ્ટ્રીકટમાં.

૪ સતારા ડીસ્ટ્રીકટના ખાનપુર તાલુકામાં માજેવીટા.

કરારથી રાખેલી વખારો.

૫ મુંબાઇ શહેર.

૬ ખાનદેશમાં જળગામ.

૭ સુરત શહેર.

(જુઓ નામદાર સરકારની નોટીફીકેશન નંબર ૬૭૯૨. તા. ૨૮ સપ્ટેમ્બરસને ૧૯૦૧)

નંબર ૧ થી ૪ સુધીની વખારો ઉઘડી ચૂકી છે. નંબર ૫ થી ૭ સુધીની વખારો થોડી મુદતમાં ઉઘાડવામાં આવશે.

વખારોમાંથી લઇ જવા માટે જે નિયમો કર્યા છે તે નિયમો અનુસાર આયાત થશે અને માલ લઇ જતા પહેલાં મુંબાઇ ઇલાકામાં બનાવેલા અથવા આયાત કરેલા માલ ઉપર લેવાની જકાત સરકાર જે દર વખતો વખત ઠરાવશે તે દરથી જકાત આપવી પડશે.

(૩) રાધનપુર સ્ટેટ પોતાની સરહદમાં થઇ ભાંગ, ગાંજો નીકાસ થતો અથવા ગેરકાયદે આયાત થતો અટકાવવાને માટે જે ઇલાજો લેવાની નામદાર બ્રિટીશ સરકારને વખતો વખત જરૂર જણાશે તે ઇલાજો લેશે.

(૪) રાધનપુર સ્ટેટની અંદર કેફી વસાણાનું વેચાણ હવેથી પરવાનો મળેલા માણસોજ માત્ર કરી શકશે.

(૫) માલ ઉપર સરકાર વખતો વખત ઠરાવે તે જકાત અને વરસની શરૂઆતમાં આબકારીના મે. કમીશનર સાહેબ મારફત મોકલી રાનર સાહેબ મારફત, મે. પોલીટીકલ એજંટ સાહેબ સામટા વેચાણનો અંદાજ બજાર ભાવ જકાત સિવાયનો નક્કી કરે તે ભાવે ખરીદી કિમંત ભર્યા સિવાય આ રાજ્યે કેફી વસાણા લાઇસન્સદારોને આપવાં નહિ.

(૭) પડોશના ઇંગ્રેજી પરગણાઓમાં ભાંગ, ગાંજા ઉપરના કર, અને દેખરેખની બાબત જે ગોઠવણ ચાલતી હશે તે ગોઠવણને ઘણીખરી મળતી ગોઠવણ હવે પછી આ રાજ્યમાં કરવામાં આવશે. અને હવે પછી વખતો વખત આ સંબંધમાં બ્રિટીશ ધોરણમાં જે ફેરફારો કરવામાં આવે તે ફેરફારો જે નામદાર બ્રિટીશ સરકારની કેફી વસાણાની પેદાશના હીતની ખાતર મુંબાઇના નામદાર ગવર્નર દર ઇનજલ્લાસ કાઉન્સીલ સાહેબ ફરમાવે તે ફેરફારો રાધનપુર સ્ટેટે મંજુર રાખવા અને અમલમાં લાવવા.

(૮) મહેરબાન આબકારી કમીશનર સાહેબ, પાલણપુરના મહેરબાન પોલીટીકલ એજંટ સાહેબની સંમતીથી જે પત્રકનો નમુનો નક્કી કરશે તે નમુનામાં રાધનપુર સ્ટેટમાં એ કેફી વસાણાની લેવડ દેવડના ખરેખરા હીસાબનું પત્રક રાધનપુર સ્ટેટે દર ૭ માસે એટલે તા. ૧ અકટોબરે અને તા. ૧ એપ્રીલે રાધનપુર સ્ટેટ ઉપરના પોલીટીકલ અધિકારીને આપવું.

રાધનપુર તા. ૧૬ એપ્રીલ સને ૧૯૦૪.

(સહી) એન. એસ. કોગીલ, કેપ્ટન.
રાધનપુર સ્ટેટના એડમીનીસ્ટ્રેટર.

આ મીસલના કરારો ઉપર પાલણપુરના દીવાન સાહેબ, થરાદ અને વાવ, અને નાના અખત્યારવાળા તાલુકદારોમાંના મુખ્ય તાલુકદારોએ સહીઓ કરી છે.

અફીણનો કરાર.

નામદાર મુંબાઈના ગવર્નર દર ઇજલ્લાસ કાઉન્સીલ સાહેબે આપેલી સત્તાની રૂઇએ નામદાર બ્રિટીશ સરકાર તરફથી લેફ્ટનન્ટ કરનલ ફ્રીમેન હેનરી જેકસન પાલણપુરના પોલીટીકલ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ સાહેબ અને રાધનપુરના સગીર નવાબ મહમદ શેરખાનજી પોતાની તરફથી તેઓના વારસો અને હવે પછી ગાદી ઉપર આવનારાની વતી મેજર માલકમ ટોમસ લાઇડ સાહેબ રાધનપુર સ્ટેટના એડમીનીસ્ટ્રેટર સાહેબ વચ્ચે રાધનપુર સ્ટેટમાં અફીણ બનાવવા, ખાવા અને વેચવા સંબંધી કરવામાં આવેલો કરાર.

નામદાર ઈંગ્રેજ સરકાર અને રાધનપુરના રાજ્ય વચ્ચે જે સંબંધ ચાલુ છે તેને અનુસરીને ખસખસનું વાવેતર અને અફીણ બનાવવાનું બંધ કરવામાં આવ્યું છે. અને મુંબાઇ ઇલાકામાં ખપતા અફીણ ઉપર ઈંગ્રેજ સરકાર જે જકાત લેતા હોય તે જકાત ભર્યા શિવાયનું બીજું અફીણ મજકુર રાધનપુર સ્ટેટમાં વાપરવું નહિ. તે હેતુ માટે અને રાધનપુર રાજ્ય તરફથી આમાં લખેલા જે કરાર કરવામાં આવ્યા છે તેના અવેજમાં ઇંગ્રેજ સરકારે મજકુર રાધનપુર રાજ્યમાં આ કરારોમાં લખ્યા પ્રમાણે હવે પછી જે અફીણ તે રાજ્યમાં ખપત સારૂ લાવવામાં આવશે તે અફીણ ઉપરની સદરહુ જકાત છોડી દેવાની કબુલત આપી છે. તે હેતુ માટે સગીર નવાબ સાહેબ તરફથી રાધનપુર રાજ્યના એડમીનીસ્ટ્રેટર સાહેબ, નામદાર બ્રિટીશ સરકાર સાથે એજ બાબતોમાં આગળ થયલા સઘળા કરારોના સંબંધમાં નીચે પ્રમાણે કબુલ કરે છે તેની વિગતઃ—

(૧) રાજ્યમાં ખપને માટે વખતો વખત અફીણ જોઇએ તે નીચે લખેલી રીતનાથી એક રીતેજ માત્ર લાવવું.

(अ) માળવા અને રજપુતાનામાંથી બારોબાર લાવવું. અથવા

(ब) મુંબાઇમાંથી ખરીદ કરી લાવવું. અથવા

(क) બ્રિટીશ સરકારની કોઇ અનુકુળ પડતી અફીણની વખારમાંથી ખરીદ કરી લાવવું.

અને આવી રીતે જે અફીણ લાવવામાં આવશે તે બ્રિટીશ ઇંડિયાના જે ભાગમાંથી આયાત, નીકાસ કે રાહદારી લાવવાનું હશે તે ભાગમાં તે વખતે આયાત, નીકાસ કે રાહદારીના જે નિયમો અમલમાં હશે તે નિયમોને અનુસરીને જ જેમ હશે તેમ આયાત કે નીકાસ કરવા કે પરભાર્યું એક જગોએથી બીજી જગોએ લઇ જવા દેવામાં આવશે.

તેઓએ સરહદ પાર અફીણની નિકાસ ગેરકાયદે આયાત થતી અસરકારક રીતે અટકાવવાને માટે નામદાર બ્રિટિશ સરકારને વખતો વખત જે ઇલાજોની જરૂર જણાશે તેવા ઇલાજો લેવા.

(૩) પોતાના રાજ્યમાં અફીણનું વેચાણ ફક્ત લાઇસન્સ ધરાવતા હોય તેમના હથુ અથવા ખાતાની રૂઇએ રાજ્યના નોકરો હથુ કરવામાં આવશે.

(૪) અમદાવાદ જીલ્લાની અંદર લાઇસન્સદારોને જે ભાવથી વખતો વખત અફીણ આપ-

વામાં આવે છે તે ભાવથી ઓછી કિંમતે નહીં પણ તે ભાવ પ્રમાણે કિંમત લીધા સિવાય લાઇસન્સદારોને અફીણ આપશે નહિ.

(૫) બ્રિટીશ ડિસ્ટ્રીકટ અમદાવાદમાં વખતો વખત જે કમીમાં કમી ભાવથી લાઇસન્સદારોને વેચવાની પરવાનગી આપવામાં આવે છે, તે ભાવથી કમી ભાવે કોઇ પણ લાઇસન્સદારો કોઇ પણ વખતે વેચી શકશે નહિ.

(૬) બ્રિટીશ સરકારના અમદાવાદ ડીસ્ટ્રીકટમાં અફીણના વેચાણનું જે ધોરણ હોય તે ધોરણને મુખ્ય બાબતોમાં અનુસરતી રીતે પોતાના રાજ્યમાં અફીણ વેચાણનું ધોરણ રાખવું.

(૭) તા. ૧૮-૯-૧૮૯૫ ના રેવન્યુ ખાતાના નંબર ૭૨૦૭ ના સરકારી ઠરાવ સાથે જે કાનુનો પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યા છે તે તેઓએ તુરતા તુરત પોતાના રાજ્યમાં દાખલ કરી અમલમાં લાવવા, અને હવે પછી બ્રિટીશ ઇન્ડિયામાં અફીણ સંબંધી જે કાયદો કે કાનુનો જે વખતે અમલમાં હોય તે કાયદા કે કાનુનોને અનુસરતો ઉપર કહેલા નિયમોમાં કાંઇ ફેરફાર અથવા કોઇ નવો નિયમ જે મુંબાઇના નામદાર ગવર્નર દર ઇજલ્લાસ કાઉન્સીલ બ્રિટીશ સરકારની અફીણ સંબંધીની પેદાશના હીત અર્થે ફરમાવે તે તેઓએ કબુલ રાખી તે અમલમાં લાવવો.

(૮) દર છ માસે તા. ૧ લી ફેબ્રુઆરી અને તા. ૧ લી અગસ્ટે પાલણપુર સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટસીના બ્રિટીશ પોલીટીકલ અધીકારીઓ તરફ નામદાર મુંબાઇ સરકાર દર ઇજલ્લાસ કાઉન્સીલ સાહેબ પાલણપુરના પોલીટીકલ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ સાહેબ સાથે મળી વખતો વખત જે નમુનો ઠરાવે તે નમુનામાં પોતાના રાજ્યના અફીણના લેવડ દેવડના ખરા હીસાબનું પત્રક ભરી તેઓએ મોકલવું.

(૩) જ્યાં સુધી રાધનપુર રાજ્ય ઉપર જણાવેલી સરતો યોગ્ય રીતે પાળશે ત્યાં સુધી આ કરારની પ્રસ્તાવનામાં બ્રિટીશ સરકાર અને રાધનપુરના સગીર નવાબ સાહેબ વચ્ચેના સંબંધોનું બ્યાન આવ્યું તે સંબંધ મુજબ રાધનપુરના રાજ્યમાં જે અફીણ લાવવામાં આવશે તે અફીણ ઉપરની બ્રિટીશ સરકારની લાગતી જકાત પૂરેપૂરી માફ કરવામાં આવશે. અને એવા અફીણ ઉપર મુંબાઇ ઇલાકામાં ખપતા અફીણ ઉપર જે જકાત લીધામાં આવે છે તેવી જકાત આપ્યામાં આવી હશે તો રાધનપુર રાજ્યને તે પૂરેપૂરી પાછી આપવામાં આવશે. પણ તે એવી સરતે કે સાર્વભૌમ સત્તા તરીકે બ્રિટિશ સરકારને પ્રસંગ પડે ત્યારે જકાતના દરમાં ફેરફાર કરવાનો કે આ સરત પ્રમાણે માફ કરવાની કે પાછી આપવાની જકાતના પ્રમાણમાં ફેરફાર કરવાનો જે આખરી હક છે તે હકને આ કરારમાંની કોઇ પણ બાબતથી બાધ લાગશે નહિ.

(૪) અને વળી આ કરારના બંને પક્ષ વચ્ચે એમ કબુલ કરવામાં આવ્યું છે કે આ કરારમાં અફીણ શબ્દનો અર્થ ઓપીયમ એક્ટ (સને ૧૮૭૮, ના. ૧) માં અથવા અફીણ બાબત મુંબાઇ ઇલાકામાં જે વખતે જે કાયદો અમલમાં હશે તે કાયદામાં જે અર્થ હશે તેજ સમજવો.

મુકામ રાધનપુર તા. ૧૬ મી ફેબ્રુઆરી સને ૧૮૯૭.

(સહી) એમ. ટી. લાઇડ,

રાધનપુર સ્ટેટના એડમીનીસ્ટ્રેટર.

આવાજ કરારો ઉપર થરાદ, વાવ અને બીજા નાના અખત્યારી અને બીનઅખત્યારી તાલુકદારોએ સહી કરી આપી છે.

થરાદ સ્ટેટ.

તા. ૨૩ મી અગસ્ટ સન ૧૮૨૬ ની સાલમાં થરાદના વાઘેલા કરમસીંગે ઇંગ્રેજ સરકારને કરાર કરી આપ્યો છે.

અમારા પરગણામાં ખોસા કોળી અને બીજાઓએ નુકસાન કરેલું તેમાંથી રક્ષણ થવાની અને અમારા પરગણાની આબાદી વધારવાની ઉમેદથી અમોએ નામદાર બ્રિટિશ સરકારને સંવત ૧૮૭૮ મા માહા શુદ ૧૫ મીતીનો કરાર કરી આપેલો તેના ત્રીજા પેરેગ્રાફમાં એવો કરાર કર્યો હતો કે, ખોસા અને બીજા લુંટારાઓનાં ધાડાંથી બચાવ કરવા માટે થએલાં ખરચમાં અમારી શક્તિ પ્રમાણે અમારે હિસ્સે આવતો ભાગ અમારે આપવો અને તે વરસો વરસ આપ્યે જવો. તે કરાર પ્રમાણે નામદાર બ્રિટીશ સરકારની આજ્ઞાનુસાર અમે ચાલ્યા આવ્યા છીએ. પણ હમણા બ્રિટીશ સરકારે પોતાની મોટી ભલાઇથી એવા જરૂરી ખરચો અમારા તરફથી આપવાની ફરજ રદ કરવાની મહેરબાની અમારા લાભને અર્થે કરી છે, તેથી અમે તેને માટે ઘણા આભારી થયા છીએ, અને ભવિષ્યમાં નીચેની સરતોએ ચાલવા બંધાઇયે છીએ.

કલમ ૧.

નામદાર બ્રિટીશ સરકાર સાથે આગળ કરેલા કરારમાંના ત્રીજા પેરેગ્રાફમાં અમારે રકમો ભરવા ઠરાવેલું, તે ત્રીજા પેરેગ્રાફ શિવાયનો એ કરાર દરેક બાબતમાં પાળવા અને નામદાર બ્રિટીશ સરકારના નિમકહલાલ આશ્રિત તરીકે વર્તવા અમે બંધાઇયે છીએ.

કલમ ૨.

બીજા પરગણાના કોળી, રજપુતો, અથવા હથિયારબંધ માણસો જેઓ સુલેહથી આવી અમારા તાલુકાઓમાં શાંતીથી વસવા માગતા હોય, તેઓને બ્રિટીશ સરકારને તેમના એ પ્રમાણે આવવાની ખબર આપ્યા સિવાય તેઓને રહેવાની અમો રજા આપીશું નહિ અને તેઓની સારી ચાલ માટે અને જ્યારે તેઓની જરૂર પડે ત્યારે હાજર થવાના બ્રિટીશ સરકાર જામીન માગે તો તેમના જામીન લઇશું અને જો તેમ કરવાને તેઓ કબુલ નહીં થાય તો અમો તેમને રહેવા દઇશું નહિ.

કલમ ૩.

ઉપર કહેલા અમારા અને નામદાર બ્રિટીશ સરકાર તથા વડોદરા સરકાર વચ્ચેના કરાર અને પહેલાંનો જુનો કરાર થએલો છે તે હાલ સુધીની માફક પૂરેપૂરો અમલમાં રહેશે અને અમો તે પ્રમાણે દરેક બાબતમાં વર્તિશું.

કલમ ૪.

અમારા પ્રગણામાં લુટારાઓને અથવા સુલેહનો ભંગ કરનારાઓને, અમારા પ્રગણામાં અથવા અમારા તાબાની જાગીરોમાં રહેવાની પરવાનગી આપીશું નહિ અને નામદાર બ્રિટીશ સરકાર અથવા વડોદરા સરકાર જ્યારે તેઓને માગશે ત્યારે તેઓ જો અમારા હાથમાં આવશે તો તેઓને અમે સોંપી દઇશું.

કલમ ૫.

જ્યારે બ્રિટીશ ફોજ ચોરો, લુંટારાઓ અથવા ખોસાઓને જેર કરવા ચઢશે, ત્યારે તે બ્રિટીશ ફોજની મદદમાં અમારી શક્તિ પ્રમાણે સ્વારો તથા પાયદળ તૈયાર કરીશું અને અમારા હોશિયારમાંના હોશિયાર માણસો જેઓ બ્રિટીશ સરકારના તાબામાં રહી હુકમ ઉઠાવે એવા હશે તેમને મોકલીશું અને અમારી ફોજનો સરદાર બ્રિટીશ ફોજના સરદારની સત્તા નીચે મૂકવામાં આવશે.

કલમ ૬.

તાલુકદારો અથવા નાના ઠાકોરો કોઇપણ બાબત આપસ આપસમાં લડાઇઓ કરશે નહિ અથવા સામા સામી કજીયા કરી સુલેહનો ભંગ કરશે નહિ અને એવા કજીયા ઉઠશે તો તે નામદાર બ્રિટીશ સરકારને જાહેર કરીશું અને તેમના અધિકારીનો ઠરાવ છેવટનો ગણાશે.

કલમ ૭.

ગીરાસ અથવા બીજા કોઇ હકો જબરાઇથી પડાવી લેવાને માટે કોઇ જાગીરદારની નબળાઇ અથવા ગરીબાઇનો અમે લાભ લઇશું નહિ. જ્યારે કોઇ ગામ અમારા તાબામાં રહેવા અથવા ખંડણી આપવા બંધાવા માગે ત્યારે સરકારને ખબર આપ્યા વગર તથા તેમની મંજુરી વગર તે ગોઠવણ કબુલ નહિ રાખવા અમે બંધાઇએ છીએ.

કલમ ૮.

અમારા ગામોમાં વસતા કોળીઓ, રજપૂતો અને બીજાઓ એટલે કે કોઇ પણ વસનારાને બ્રિટીશ સરકારના અથવા ગાયકવાડ સરકારના અથવા બીજા તાબાના રાજ્યોના પ્રગણાઓમાં જઇ કોઇ પણ રીતે ગેરકાયદે કૃત્યો કરવા દેવામાં આવશે નહિ, અને તેઓની તેવી ખરાબ ચાલને માટે અમો જવાબદાર છીએ. આ મુજબની અમારા કરારની આઠ કલમો છે અને તે પ્રમાણે અમો વર્તીશું, અને અમો આ સરતોથી ઉલટા ચાલતા જણાઇએ તો જે દાવા થાય તે અમે ભરી આપીએ; અને જે દંડ આપવા સરકાર ફરમાવે તે તેમના ઠરાવને તાબે થઇ અમો આપીએ.

એજ મુજબના કરારો વાવ, વારાહી, દીઓદર, ચોરવાડ, સુઇગામ, ચારચટ, તેરવાડા અને ભાભરના સરદારો સાથે કરવામાં આવ્યા છે.

પાલણપુર સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટસી તાબાના નીચે જણાવેલા તાલુકદારો, જાગીરદારોએ ઇ. સ. ૧૮૭૯ માં અફીણ સંબંધી લખી આપેલા કરારની મતલબ.

અફીણ બાબત નામદાર સરકારે નવા ધારા કર્યા છે અને અમારા તાલુકા અથવા જાગીરમાં જેટલું અફીણ ખપે તે ઉપર દર પેટીએ રૂ. ૬૫૦ પ્રમાણે અમોને ડયુટી (જકાત) મળવાની. તે હેતુ માટે અમો...તાલુકદારો ફરમાન પ્રમાણે લેખી કરાર કરી આપીએ છીએ. તેની મતલબ એ કે અમો ગેરકાયદે અફીણ લાવીશું નહીં તેમ બીજાને લાવવા દઇશું નહિ. તેમ બ્રિટીશ હદમાં છુટક અફીણ જે ભાવથી વેચવામાં આવતું હશે તે કરતાં ઓછા ભાવથી અમારા તાલુકામાં વેચાશે નહિ. અમારા પ્રગણાના ઉપરી આસીસ્ટંટ સાહેબ મારફતે મહેરબાન પોલીટીકલ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ સાહેબ તરફ મોકલવા માટે દર છ માસે એટલે તા. ૩૧ મી માર્ચ અને તા. ૩૦ મી સપ્ટેમ્બરે દર છ માસમાં કેટલું અફીણ આણ્યું, કેટલું વેચાયું, કેટલી વેચાણની કિંમત ઉપજી અને છ માસની આખરીએ શિલીકમાં કેટલું અફીણ રહ્યું તે જણાય એવી હકીકતનું પત્રક અમારા થાણદાર પાસે રજુ કરીશું.

અમો ઉપલા કરાર પ્રમાણે ચાલીશું અને તેજ પ્રમાણે અમારા વારસો અમલ કરશે. આ કરાર અમોએ અમારી રાજીખુશીથી કરી આપ્યો છે.

આ ઠેકાણે સુઇગામ, તેરવાડા, દીઓદર, થરાદ કાકેજ, વારાહી, સાંતલપુર અને ચારચટ તાલુકાના તાલુકદારો અને જાગીરદારોની સહીઓ છે.

પાલણપુર તા. ૬ જુન સને ૧૮૭૯.

(સહી) પી. એચ. લીજેટ, લેફ્ટનન્ટ કર્નલ,
ઓફીશીયટીંગ એક્ટીંગ પોલીટી. સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ.

યાદ આજમ અક્રમ મહેરબાન વાલાસાન કર્નલ. પી. એચ. લીજેટ સાહેબ બાહાદુર પોલી. સુપ્રી. ઇલાકે પાલણપુરના તરફ મોકલવાની ઠાકોર ખેંગારસીંગજી સ્વસ્થાન થરાદ તરફથી એવી જે નેકનામદાર મલીકા મઆઝમા કૈસરે હિંદ માહારાણીજી વિકટોરીયા સાહેબના રાજ્યના પચાસમા વર્ષની જ્યુબીલીની યાદગીરી રહેવા માટે અમારો મોરવાડા તાલુકો (જેમાં ખાલસા તથા જમૈયા ગામો છે) તે તાલુકાઓ સિવાયના બીજા બધા દેશો તથા તાલુકાઓનો માલ સદરહુ મોરવાડા તથા થરાદ તાલુકાના ગામોમાં થઇને તથા ઝઝાંમ, ફીલાણા અને ચારણકાના નાકે થઈને બીજા દેશો તથા તાલુકાઓમાં જશે તેના ઉપરતું અમારૂં રાહદારી દાણ નીચેની સરતો સાથે અમે તા ૨૦ મી જુન સને ૧૮૮૭ ના રોજથી (જે દીવસ ખરી જ્યુબીલીનો છે) લેવું કાઢી નાખીશું.

૧ ઉપર મુજબ જે રાહદારી માલતું દાણ લેવું કાઢી નાખવાતું અમે લખ્યું છે તે માલ અને જાનવર અમારી હદના અંદર કોઇ સખ્સ એક જગ્યાએ અડતાળીસ કલાક ઉપરાંત રાખશે તો તેતું અમારી મરજી મુજબ આવક જાવક દાણ અમે લઇશું.

૨ અમારા સ્વસ્થાનના ખાલસા તથા જમૈયા ગામોમાંથી તે ગામોની પેદાશનો માલ તથા બીજો માલ બહાર લઇ જવામાં આવે અથવા બહારથી તે ગામોમાં લાવવામાં આવે તેના ઉપરતું દાણ અમે અમારા સ્વસ્થાનના દસ્તુર માફક લીધે જઈશું.

સદરહુ હકીકત રોશન થતાં તા. ૨૦ મી જુન સને ૧૮૮૭ ના રોજ અવલ ઉત્તર મોકલાવવાની મહેરબાની થવી જોઇએ જેથી વખતસર જાહેરનામાં કાઢી પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવે. તા. ૧૪ મી માર્ચ સને ૧૮૭૭.

પાલણપુર. તા. ૧૪ માર્ચ સને ૧૮૮૭ } **પી. એચ. લેજેટ.** પોલી. સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ.

વાવ સ્ટેટ.

વાવના રાણા તથા તેના સગાઓ પાસેથી તા. ૨૭ મી માર્ચ સને ૧૮૪૮ ના રોજ કરી લીધેલો કરાર.

નામદાર કંપની સરકારને માટે અને તેઓની તરફથી પાલણપુરના પોલીટીકલ એજંટ મેજર બ્રાઉન સાહેબ.

અમો રાણા સરદારસીંગ વલદે જાલમસીંગ વાવના ચૌહાણ તથા સેરાજી વલદે ખેંગારજી રાચના તાલુકે વાવના, અને ચૌહાણ અગરસીંગજી વલદે વીભાજી કુડાલીઆના તાલુકે વાવના.

અમોએ તા. ૮ મી મે સને ૧૮૪૬ ના રોજ જે કરાર કરી આપ્યો છે તે રદ કરી અકરાર સરકારને કરી આપીયે છીએ કે અમારા તાલુકામાં રણમાંથી આણેલું ઘસીયું નીમકનું નિકાસ તથા વેચાણ અટકાવીશું તથા બીજા તાલુકા કે પ્રગણામાંથી અમારા તાલુકામાં થઇ આયાત કે રાહદારી તરીકે ઘસીયું નીમક જવા દઈશું નહીં. ને બ્રિટીશ સરકાર તરફથી અમોને દર વરસે કંપની સિક્કાના રૂ. ૩૬૧ અંકે ત્રણસેં એકસઠ મળશે તેની વિગત.

	રૂ. આ. પા.
વાવના રાણા સરદારસીંગને, રાછના કુડલીઆ, માવસારી અને અસારા ગામો બદલ....	૨૮૭–૦–૦
ચૌહાણ સેરાજી વલદે ખેંગારજીને રાછના અને ખંડાલીઆના રૂ. ૪૧–૦–૦, અને અસારાના રૂ. ૨૩–૦–૦. }	૬૪–૦–૦
ચૌહાણ અગરસીંગજીને કુડાલીઆ તાલુકે વાવના	૧૦–૦–૦
કુલ.	રૂ. ૩૬૧–૦–૦.

આ મુજબ અમોને દરસાલ મળશે.

આ કરારનો કોઇ પણ ભંગ થાય તો જે વરસમાં તેવો ભંગ થએલો જણાય તે વરસમાં એક કરતાં વધારે વખત થએલો જણાય તો તેવા દરેક ભંગને માટે અમને જે વાર્ષિક રકમ મળે છે તેટલો દંડ આપવાને અમો કબુલ થઇએ છીએ. આ કરારની શરૂઆત તા. ૧ જાનેવારી સને ૧૮૪૧ થી છે. આ કરાર અમોએ અમારી રાજી ખુશીથી તા. ૨૭ મી માર્ચ સને ૧૮૪૮ ના રોજ કરી આપ્યો છે.

રાણા સરદારસીંગ અને બીજાઓની સહી.

વાવ જાવક નંબર ૬૨. પો. તા. ૧૬-૩-૮૭.

યાદી આજમ અક્રમ મહેરબાન વાલાસન કર્નલ પી. એચ. લીજેટ સાહેબ બાહાદુર પો. સુ. જીલ્લે પાલણપુરની હજુરમાં સ્વસ્થાન વાવના રાણા ચંદનસીંગજીની તરફથી આપવાની એવી કે—

વાવ તાલુકાની અંદર પરઇલાકાના અથવા પરમુલકના જતા આવતા માલ ઉપર રાહદારી દાણનો તાલુકે મજકુરમાં અમારો જે હક લેવાય છે તે (રાહદારી દાણનો) હક નેકનામદાર કૈસરે હિંદ મહારાણી સાહેબના રાજ્યના પચાસમા વરસની જ્યુબીલીની ખુશાલીમાં તા. ૨૦ માહે જુન સને ૧૮૮૭ ઇસ્વીના રોજથી અમે છોડી દઇએ છીએ. પરંતુ અમારા વાવ તાલુકાના ભાયાતો વગેરેનાં ગામોમાંથી જે દાણ અમે લેઇએ છીએ તે દાણ અમે લીધે જઇશું તથા પરમુલકનો જે માલ અમારા મુલકમાં આવે અને તે એક જગોએ અડતાળીસ કલાક કરતાં વધારે વખત પડયો રહે તો તે માલનું ભરથ મુજબ દાણ લેવામાં આવશે. તા. ૧૫ માહે માર્ચ ૧૮૮૭ ઇસ્વી.

સહી છે.

પાલણપુર, તા. ૧૫ માર્ચ સને ૧૮૮૭.

આવી કબુલતથી વારાહી, સાંતલપુર, મોરવાડા, ભાભર, દીઓદર, તેરવાડા, વાવ, થરાદ અને કાંકરેજના તાલુકદારોએ રાહદારી દાણ તેઓના મુલકમાંથી કાઢી નાંખ્યું છે.

તાલુકદારો સાથેના.

નામદાર ઇંગ્રેજ સરકાર તરફથી લેફ્ટેનેન્ટ કર્નલ બેલેન્ટાઇન સાહેબે ઈ. સ. ૧૮૧૨ માં મહીકાંઠાના દરબારો અને કાંકેજના તાલુકદારો પાસેથી સોળ કલમનું લખાવી લીધેલું જામીન ખત.

અમે ઠાકોરો, કુંવરો, ભાઇઓ, ભત્રિજા અને ગામના વતનીઓ હથિયાર રાખનારા અને જીલ્લાના આશ્રિતો મળીને રૈયત તરીકે આજ્ઞામાં રહેવાને, સલાહ સંપીને રહેવાને અને હુકમ પ્રમાણે વર્તવાને અમને દેશના રિવાજ મુજબ સરકારનો હુકમ મળ્યો છે. એ પ્રમાણે વર્તવાનું કબુલ કરીને અમે રાજી ખુશીથી અમારી મેળે નીચે પ્રમાણે જામીનની કલમો લખી આપીએ છીએ:—

કલમ ૧.

અમે કંઇ જબરદસ્તી ચોરી વિગેરેના ગુન્હા કરીશું નહિ, તેમજ દેશના કોઇ ભાગમાં બીજાઓને આવા ગુન્હા કરવા ઉશ્કેરીશું નહિ, કોળી (રજપુત), મુસલમાન, સિપાઈ, કાઠી અને બીજા બદમાસ બારવટીઆઓનો અમે સંગ કરીશું નહિ, તેમ બીજાઓનો સંગ કરવા દઇશું નહિ; અમે તેમને આશ્રય, ખોરાક કે હોકો પાણી આપીશું નહિ. જો તેઓ અમારા મુલકમાં આવશે તો અમે

તેમને પકડીને સરકારને સોંપીશું. જો તેઓ અમારી હદમાં થઇને જતા હશે તો અમે તેમની પુંઠ લઇ તેમને પકડી આપીશું. અને પછી સરકારના હુકમ મુજબ ચાલીશું. અમે કોઇ પણ રીતે સુલેહનો ભંગ કરનારને મદદ કરીશું નહિ. જો અમે તેમનો પક્ષ કરતાં માલુમ પડીએ તો અમે સરકારને જવાબદાર છીએ.

જો ચોરનાં પગલાં અમારી હદમાં આવશે તો અમે તેનું પગલું કાઢીશું અને બીજા ગામમાં ચલાવી આપીશું. જો ચોર અમારા ગામનો હશે તો અમે તેને અને ચોરાયેલી વસ્તુ સરકારને સોંપીશું. પાસેના ગામના લોકો કોઇ પણ કાયદા વિરૂદ્ધ કામ કરતા માલુમ પડશે તો અમે તે જાહેર કરીશું. જો અમે તેમ ન કરીએ તો તે માટે અમે જવાબદાર છીએ. જો અમારી કોઇ પણ રૈયત સરકારના મુલકમાં અથવા બીજા કોઇ તાલુકામાં ચોરી કરવા જાય તો અમે જવાબદાર છીએ. જો ચોર ચોરી કરતાં માર્યો જાય તો તે માટે કંઇ દાવો અમે કરીશું નહિ તેમજ તોફાન મચાવીશું નહિ.

કલમ ૨.

અમારા તાલુકાનો અને જમીનનો વહીવટ સરકારના તાબામાં રહીને કામ કરવામાં આવશે.

કલમ ૩.

અમે ઘાસ દાણા જમાબંદી, ખીચડી અને બીજી વ્યાજબી માગણીના લહેણા સંબંધી સરકારની ગોઠવણ કબુલ કરીએ છીએ. એ પ્રમાણે અમે તે વર્ષો વર્ષ આપીશું. સરકારનાં લહેણાં અને જમીનદારના કેટલાંક લેહેણાં અમારે આપવાનાં છે અને તે માટે શાહુકારની બાંહેધરી અમે આપી છે. એ પ્રમાણે તે આપવામાં અમે કસુર કરીશું નહિ.

કલમ ૪.

જો અમે કોઇ જમીનદારની જમીન અથવા ગામ તેની નબળાઇને લીધે પચાવી પડયા હઇએ તો વ્યાજબી સરતે સરકારના હુકમ મુજબ અમે તે પાછાં આપીશું. જો અમે કોઇની જમીન અથવા ગામડાં ગીરો લીધાં હશે તો તે પાછાં આપવા માટે સરકાર જે કાંઇ વ્યાજબી ફેંસલો આપશે તે અમે કબુલ રાખીશું અને તે જમીન ઉપર અમે કંઇ દાવો કરીશું નહિ અને તે માટે તે ગામના માલિકની સાથે કજીઓ ઉઠાવીશું નહિ. હવે અથવા હવે પછી લહેણદેણ સંબંધી કંઇ તકરાર ઉઠશે તો અમે તે સરકાર કને લઇ જઇશું, અને તેના આપેલા ઠરાવ પ્રમાણે વર્તિશું; પણ સામા પક્ષ સાથે બારોબાર અમે વઢીશું નહિ અને તેના ઉપર ખર્ચ ચઢાવીશું નહિ તથા સરકારની રજા સિવાય ગીરો અથવા બક્ષિસ તરીકે કોઇ જમીન, ગીરાસ અથવા ગામડું રાખીશું નહિ કે વેચાતું લઇશું નહિ.

કલમ ૫.

અમે અમારા તાલુકામાં અમારાં સગાંવહાલાં અને અમો પોતે માંહોમાંહે કજીયા કરીશું નહિ, મારામારી કરીશું નહીં અને બીજાને તેમ કરવા ઉશ્કેરીશું નહિ. આવી જાતનો કાંઇ ટંટો ફિસાદ થશે તો અમે સરકારને જાહેર કરીશું ને તેના આપેલા ઠરાવ પ્રમાણે ચાલીશું. કોઈ પણ બાબતમાં અમે પોતાની મેળે કંઇ કરીશું નહિ. જો કોઇ ગામ લડે અથવા તોફાન મચાવે તો તેમાં અમારે કંઇ લેવા દેવા નથી. હમણા અથવા હવે પછી જે થાણાં સરકાર બેસાડે તે જેમ કહે તેમ અમે કરીશું.

કલમ ૬.

અમારા વ્યાજબી લહેણા ગીરાસ, વાંટા, વૉલ, દાણ, રખોપા જે જે અમે હમેશાં ભોગવતા

આવ્યા છીએ અને સરકારના મુલકમાં અથવા તાલુકદાર અને જમીનદારની જમીનમાં અમારો જે દાવો છે તેનું સવિસ્તર પત્રક અમે સરકારને આપીશું અને સરકાર તે માટે જે બંદોબસ્ત કરશે તે અમે અને અમારાં છોકરાં પેઢી દર પેઢી કબુલ રાખીશું. સરકાર જે કંઇ આપશે તે અમે આભાર સાથે સ્વીકારીશું. સીમાડા સંબંધી વાંધો ઉઠશે તો અમે સરકારને જાહેર કરીશું અને તે બાબત સરકાર જે ઠરાવ કરશે તે અમારે કબુલ છે.

કલમ ૭.

જો કોઈ ગરાશીઓ અમારા તાલુકામાં રહેવાને આવે અને તેનો ગરાસ રણવટીઆ, પસાયતા વગેરે નહિ લે તો અમે સરકારને ખબર આપીશું પણ બારોબાર તેને તોફાન મચાવવા દેઈશું નહિ. જો આમાં કસુર કરીએ ને કંઇ માઠું પરિણામ બને તો અમે જવાબદાર છીએ અથવા અમે એવો ગરાસીઓ સરકારને સોંપી દઇશું. અમારો કોઇ પણ રજપુત, કોળી અથવા બીજી જાતનો ચાકર, તેને નોકરીમાંથી કાઢી મુકવાથી અમારા ઉપર માગણાનું કંઇ બાનું કાઢી તોફાન મચાવે તો અમે તેની સંભાળ રાખીશું, નહિ તો અમે તે માટે જવાબદાર છીએ.

કલમ ૮.

આવતા જતા કોઇ પણ વેપારી અથવા મુસાફરને હરકત કરીશું નહિ. રસ્તા ઉપર બંદોબસ્ત રાખીશું. અમારી હદમાં કંઇ નુકસાન થાય તો તેવું નુકસાન કરનારને પકડી સરકારને સોંપીશું અને તેનો સરકારને જવાબ આપીશું. કોઇ પણ માણસ પાસેથી સાધારણ કરતાં વધારે રાહદારી ચીલો લઇશું નહિ.

કલમ ૯.

જો અમારી નોકરીમાં સીરબંદી અથવા ઘોડેસ્વાર અથવા પાયદલ સીંધી, આરબ, મકરાણી અથવા બીજા પરદેશી હશે તો અમે તેમને કાઢી મુકીશું. ભવિષ્યમાં કોઇ પરદેશી પ્રજાને રાખીશું નહિ. તેમજ બીજાઓને એવું કરવા દઇશું નહિ. હવે પછી આમાં કસુર કરતાં અમે માલુમ પડીએ તો અમે જવાબદાર છીએ અને સરકાર જે શિક્ષા ઠરાવે તે શિક્ષા અમારે કબુલ છે.

કલમ ૧૦.

જો કોઇએ અમારા બાપદાદાની જાગીર અથવા અમારા ભાઇઓના ભાગમાંથી કોઇ ગીરાસ, વાંટા અથવા પસાઇતા ગીરો કે માગામાં કે ઇનામમાં આપેલ હોય તો લીધેલા પૈસા પાછા આપ્યા વગર અથવા તેનો બદલો આપ્યા વગર અમે તે પાછાં લઇશું નહિ.

અમારા ભાઇઓ યા સગાં વહાલાંને ભરણ પોષણ માટે આપેલો ગીરાસ કે જમીન જે તેઓ હમેશાં ભોગવતા આવ્યા છે તે પાછાં લઇશું નહિ. આ બાબત કાંઇ વાંધો પડશે તો સરકારને તે જાહેર કરીશું ને જે યોગ્ય હુકમ ફરમાવશે તે મુજબ ચાલીશું.

કલમ ૧૧.

કંપની સરકારની નોકરી અથવા લશ્કરમાંનો કોઇપણ સખ્સ આવતો જતો હશે તો અમારા મુલકની હદમાં હશે ત્યાં સુધી અમે તેનું રક્ષણ કરીશું અને દેશના રિવાજ પ્રમાણે હમારી હદ પુરી થાય ત્યાં સુધી તેની સાથે રક્ષણને કાજે તેને વળાવા આપીશું.

કલમ ૧૨.

અમારી હદમાં કોળીઓ પાસે ઘોડા હશે તો તે સરકારને જાહેર કરીશું અને હુકમ કર્યા

મુજબ તેમને તે રાખવા દઇશું. જો અમે સરકારનો અપરાધ કરીએ અને સરકાર અમારાં ઘોડાં પડાવી લે તો તે બાબત અમે કાંઇ દાવો કરીશું નહિ.

કલમ ૧૩.

સરકારના સીલવાળા પરવાના સિવાય અમે કોઇને અફીણ ચોરીને લઈ જવા દઇશું નહિ. જો કોઇ તેમ કરતું માલુમ પડશે તો અમે તેને પકડીશું અને સરકારને તેનો રિપોર્ટ કરીશું ને સરકારના હુકમ મુજબ વર્તિશું.

કલમ ૧૪.

જો કોઇ મહેતો અગર સિપાઈ અમારા ગામમાં તપાસ કરવાને આવશે તો અમે તેને અમારા બધા કાગળો ને હિસાબ બતાવવા ના પાડીશું નહિ.

કલમ ૧૫.

કોઇ પણ પહેલાં થઇ ગયેલી લુંટને માટે જો અમારા ગામમાં કોઇ પગલાં આવશે ને તે ચોર તથા તેણે ચોરેલી વસ્તુ અમારા ગામમાં છે એમ સાબિત કરવામાં આવશે તો અમે તે બધું પાછું લાવી આપીશું અને સરકારને જવાબ આપીશું.

કલમ ૧૬.

ઉપર લખેલી કલમો ઉપરાંત સરકાર જે હુકમ કરશે તે અમે ખુશીથી પાળીશું. પૈસાની બાબત માટે અથવા કંઇ ધંધાં માટે અથવા સાક્ષી આપવા માટે કોઇ માણસની જરૂર પડે તો અમે તેને હાજર કરીશું.

આ રીતે અમે સોળ કલમો લખી આપી છે અને અમે અને અમારા વંશજો તે મુજબ ચાલવા કબુલ છીએ. આમાં અમારી કસુર થાય તો સરકાર જે શિક્ષા ઠરાવે તે શિક્ષા અમારે કબુલ છે. આ કલમો પાળવાને માટે અમારો મુલક અને જમીન, ગરાસ અને મહેસુલ વિગેરે અમારી સારી ચાલ માટે અમારી બાંહીધરી છે ... ... પ્રગણાનો બારોટ ... ... અમારો ફેલ જામીન, હાજર જામીન અને ... ... ઠાકોરો તેમના ગામ સમેત અમારા આડ જામીન છે.

ઉપર લખ્યા મુજબ દર વર્ષે અને હમેશાં તેઓ જવાબદાર છે અને અમારી કનેથી જવાબ અપાવશે.

નોટ—આ જામીન ખતમાં મહીંકાઠાના તાલુકદારો ઉપરાંત નીચેના કાંકરેજના તાલુકદારોએ સહી કરી છે.

સીહોરી	મુકેટા	ઝાબડીયા
મુના	ખેમાણા	ભદ્રેવાલી
ભલગામ	કંબોઇ	બુકોલી
ઉંબરી	રાનેર	ઇંદરમાણા
ભદ્રામલી	લુણપુર	રાણકપુર
ઉણ	અરણીવાડા	ચતરાળા
આંગણવાડા	સાંદ્રા	વારજેર
		અંબુલરા

કાંકરેજ જીલ્લો.

થરા	કાંકરેજ	સમૌ	સદરપુર

તેરવાડા.

તેરવાડાના કસબાએ તથા તેરવાડાના જાગીરદારોએ અને તેમના તાબાના ગામો-વાળાએ નામદાર બ્રિટીશ સરકારના એજંટ સાથે અશાડ વદી ૩ તા. ૨૮ જુલાઇ સને ૧૮૨૦ ના રોજ જામીનગીરી બાબત કરી આપેલા કરાર.

તેરવાડા તાબાનાં ગામ અને વસ્તી ઉજ્જડ થઇ જવાથી અને અમો જાગીરદારો ઘણા દુખી હાલતમાં આવી ગયાથી, અમારી વસ્તી ફરી આબાદ થાય અને અમે સુખ શાન્તીમાં રહીએ, એટલા માટે નામદાર સરકારનું રક્ષણ મેળવવા માટે અમો બલોચખાન વલદે હસનખાન, અયુબ-ખાન વલદે કમાલખાન, રોડીઆ અગરા વલદે ધનરાજજી, રોડીઆ બેચર વલદે દીવાન આંસુ વિગેરે તથા તેરવાડાના રહેવાશીઓ સમસ્ત અમો અમારી રાજીખુશીથી નીચે પ્રમાણે સરતો ક-બુલ કરીએ છીએ.

કલમ ૧.

અમો ઉપર જણાવેલા શખ્સો તથા અમારા ભાઇઓ તથા અમારા તાબાનાં ગામોના કો-ળીઓ સમસ્ત, નામદાર કંપનીના મુલકમાં અથવા બીજા રાજ્ય કે પરગણામાં લૂંટફાટ કે ચોરી કરીએ નહિ, અથવા કરાવીએ નહિ.

કલમ ૨.

અમે બંધાઇએ છીએ કે અમો તેરવાડામાં અથવા તેના તાબાનાં ગામોમાં ખોસા કે બીજા લૂંટારાઓ અથવા સરકારના દુશ્મનોને રહેવા દઇશું નહિ. તેમ તેમની સાથે કોઇ જાતનો સંબંધ રાખીએ નહિ. તેમ તેઓને કોઇ જાતની ખબર આપીએ નહિ. પણ અમારાથી જેટલી બને તે-ટલી કોશીશ કરી તેઓને શિક્ષા કરાવવામાં તથા તેઓનો પરાજય કરાવવામાં અમો મદદ આપીએ અને અમો વળી બંધાઇએ છીએ કે જ્યાં સરકારની ફોજ પડી હોય ત્યાં ખોસા લોકોની ખબર આપીએ અને જરૂર પડે તો તે ફોજ સાથે જઇએ.

કલમ ૩.

સરકારની ફોજે ખોસાઓને હાંકી કાઢયા છે, અને આ મુલકમાં બંદોબસ્ત કર્યો છે, તેમાં બ્રિટિશ સરકારને મોટો ખરચ થયો છે ને થશે. તે માટે વરસ દહાડે અમારી શક્તિ મુજબ અ-થવા જેમ સરકાર ફરમાવે તે મુજબ ખર્ચની રકમ આપવાને અમારી ખુશીથી બંધાઇએ છીએ.

આ મુજબ ત્રણ કલમો અમોએ કબુલ કરી છે. અને તે મુજબ ચાલવા અમો બંધાઇએ છીએ.

તેરવાડાના ઠાકોરની સહી છે.

કાયમ જામીન—પારદીરના ગઢવી નીરમ વલદે ગોદડ.

એજ મુજબના કરારો ઉપર થરાદ, વારાહી, દીઓદર, વાવ, ચોરવાડ, સુઇગામ, ચારચટ અને ભાભરના ઠાકોરો તથા ભાયાતોએ સહીઓ કરી છે.

સાંતલપુર.

સંવત ૧૮૮૩ ના ચૈતર શુદ ૨ તા. ૩ માર્ચ સન ૧૮૨૭ ના રોજ સાંતલપુરના જાડેજાઓએ બાળહત્યાનો અટકાવ કરવા સારૂ કરેલા કરારના ઇંગ્રેજી ઉપરથી ગુજરાતી તરજુમો.

સાંતલપુર અને ચારચટના જાડેજાઓમાં બાળ છોકરીઓને મારી નાખવાનો રીવાજ હજુ ચાલુ છે એમ જાહેર થયું છે અને આ રીવાજ ધાતકી, કુદરતથી ઉલટો, અને હિંદુ શાસ્ત્રોમાં નિષેધ કરેલો છે. અને આવો નીચ મનુષ્યપણાને ત્રાસ ઉપજાવે એવો રીવાજ અટકાવવા નામદાર બ્રિટીશ સરકારની ઘણી ઇચ્છા છે અને જાડેજાઓ તથા તેમના ભાયાતોને હવે પછી આવા ગુન્હાઇત કૃત્યો કરતા અટકાવવા માટે બંદોબસ્ત કરવો જોઇએ અને તે માટે સંતોષકારક ખાત્રી આપવી જોઇએ. તેથી અમો કલ્યાણસીંગ, માનસીંગ, બાબાજી અને વખતસીંગ મુળવાજીના દીકરાઓ અને નાથોજી, હનાજીના દીકરા વિગેરે અમારા ભાયાતો સહીત આથી જાહેર કરીએ છીએ કે સંવત ૧૮૭૫ અને ઇ.સ. ૧૮૧૮ માં ભુજમાં કેપટન મેકમર્ડો સાહેબે કન્યા બાળકીનો વધ થતો અટકાવવાની ગોઠવણ કરી ત્યારથી અમારા તાલુકામાં કન્યા બાળકીનો વધ કોઇએ કર્યો નથી. અમારા કુટુંબમાં પંદર છોકરીઓ હાલ હયાત છે અને અમો ખરા દીલથી આ કરાર પાળવાની ખાત્રી આપવા બંધાઇએ છીએ કે અમો તથા અમારા ભાયાતોમાંના કોઇ અમારા તાલુકામાં આ જાતનો ગુન્હો કરશે નહિ. વળી જ્યારે અમારે ત્યાં છોકરીનો જન્મ થશે ત્યારે નામદાર સરકારની જાણ સારૂ તથા જન્મ નોંધાવવા સારૂ સાંતલપુરના કારકુનને અમો ખબર આપીશું. અમારા ભાયાતોમાંથી કોઇ પણ પોતાની દીકરી કે દીકરીઓનો વધ કરી આ કરાર તોડશે તો તે માણસને ગુનેહગાર ગણવામાં આવશે અને તે વિષેની ખરી હકીકત અને તે શખ્સનું નામ સરકારને અમો જાહેર કરીશું અને જો તેમ અમે ન કરીએ તો અમોએ કરાર તોડયો કહેવાશે અને અમે સરકારના ગુનેહગાર થઇશું.

આજ મુજબનો કરાર તા. ૯ મી જુન સને ૧૮૨૭ ના રોજ ચારચટના જાડેજાઓ સાથે થયોછે.

તા. ૧૮ મી જુન અને તા. ૧૫ મી અગસ્ટ સન ૧૮૫૩ ના રોજ પાલણપુરના પોલીટીકલ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ સાહેબ મેજર કેલી સાથે સાંતલપુર અને ચારચટના જાડેજા ઠાકોરોએ તેઓના તાલુકાઓમાં બાળ કન્યાના વધના ગુન્હા થતા અટકાવવાને કરેલા કરારો.

નામદાર કોર્ટ ઓફ ડીરેક્ટરોએ એવી ટીકા કરી કે સન ૧૮૪૬ ની સાલથી જાડેજા રજપૂતોમાં વીશ વરસની અંદરની ઉમ્મરની કન્યાઓની સંખ્યા તેજ ઉમ્મરના છોકરાઓ કરતાં ઘણી કમી છે અને તે ઉપરથી એ વિષેની હકીકત માગી તેથી તા. ૨૫ મી ફેબ્રુઆરી સન ૧૮૧૨ના રોજ નવાનગરના જામસાહેબે જેવા કરાર કરી આપ્યા છે તેવાજ કરાર અમારી દીકરીઓના બચાવ માટે કરી આપવા અમોને કહેવાથી અમો લખી આપીએ છીએ કે બાળને મારી નાખવામાં મોટું પાપ છે અને તેવો મારનાર ઘોર નર્કવાસી થાય છે, એવું શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે. તે અમો જાણીએ છીએ. વળી બાળ હત્યા બાબતની ચોપડીઓ સરકારે અમને મોકલી છે તેમાં બાળ કન્યાની

હત્યા સમાન બીજું કોઈ પાપ નથી, એવાં ઘણાં દ્રષ્ટાંતો આપ્યાં છે. તેથી આ જાતનું પાપ કોઇએ કરવું નહિ પણ પોતાની બાળ કન્યાનું રક્ષણ કરવું એજ ખરો ધર્મ છે. અને તે માટે અમારી બાળ કન્યાઓને બચાવવા માટે નીચે પ્રમાણે બંદોબસ્ત અમો કબુલ કરીએ છીએ તે અમોને હમેશને માટે બંધનકારક છે.

કલમ ૧.

સાંતલપુર ચારચટના દરેક જાડેજાએ પોતાને ત્યાં કન્યાનો જન્મ થાય કે તુરત પોતાના પરગણાના કારકુનને ખબર આપવી કે તે કારકુન પાસે જે પત્રક રાખવામાં આવે છે તેમાં તે છોકરૂં દાખલ કરશે ને તે ઉપરથી વાર્ષિક પત્રક બનાવવામાં આવશે. આથી કરીને તે વરસમાં કેટલા જન્મો થયા તે સહેલાઇથી નક્કી થઇ શકશે.

કલમ ૨.

જાડેજાની કોઇ છોકરી મરી જાય તો તેની ખબર તે તાલુકાના કારકુનને આપવી કે તે મરણના કારણ વિષે હરેક જોઇતી તજવીજ કરશે અને પોતાના પત્રકમાં મોતનું કારણ દાખલ કરશે.

કલમ ૩.

જો બાળ કન્યા કુમળી ઉમ્મરમાં જાય તો ગામના ચાર આબરૂદાર પણ જુદી જુદી ન્યાતોના માણસોને તેનું શરીર બતાવવું અને બની શકે તે પ્રમાણે મરણનું કારણ નક્કી કરવું અને પંચ ક્યાસના રોજ કારણ દર્શાવવું અને તે કાગળો સરકારી કારકુન તરફ મોકલી આપવા ત્યાર બાદ તે મુડદાને દાટવું. આટલી સાવચેતી વગર મુડદું દાટવું નહિ. પંચાયતમાં કોઇ જાડેજાઓને દાખલ કરવા નહીં.

કલમ ૪.

કોઇ જાડેજાની બાળ કન્યા માંદી પડે તો તેની ખબર સરકારી કારકુનને આપવી ને મ[illegible] દવાડનું કારણ કારકુનને જણાવવું કે તેની નોંધ પોતાના પત્રકમાં કરે.

કલમ ૫.

જો કોઇ બાળ કન્યા મરણ પામે અને સરકારી કારકુનને ખબર આપ્યા સિવાય તેમ તેના મરણનું કારણ નક્કી કરવા પંચાયતનામું કર્યા સિવાય તેને દાટી દે તો આ કરારનો ભંગ કર્યાનો ગુન્હાઇત માણસ નામદાર સરકાર જે શિક્ષા ઠરાવશે તે શિક્ષાને તાબે થશે.

કલમ ૬.

ઉપર લખ્યા પ્રમાણે અમો ચાલીશું અને તેમાં કાંઇપણ તકરાર લઇશું નહિ. જે કોઇ ગુનો અને સજામાંથી બચી જવા માટે આ કરારનું અજ્ઞાનપણાનું બાહાનુ બતાવે તો તે સાંભળવું નહિ સબબ કરારની બધી મજમુનથી સર્વેને સારી પેઠે વાકેફ કરવામાં આવ્યા છે.

કલમ ૭.

સરકારી કારકુન બીજા કામસર બીજે ઠેકાણે રોકાયેલ હોય અને તે આવી શકે તેમ નહીં હોય તો થાણાના મુખ્ય સ્વારને પૂછવું અને તેની મારફત જે જે કરવાનું હોય તે કરવું.

(1). Kankrej, (2). Deodar,
(3). Warahi, (4). Wao,
(5). Santalpur.

The Thandar's Head quarters are also Head quarters of Chi[illegible] Constables.

3. The following is a synopsis of important Government orde[illegible] on the exercise of Agency Jurisdiction &c.

European British Subjects.

4. Criminal Jurisdiction in respect of European British Subjects.

(*a*). The High Court of Bombay is empowered to exercise original and appellate Criminal Jurisdiction over European British subjects of His Majesty, residing in the States in the Pala[illegible]pur Agency (vide Government Notification No. 178-J of 2[illegible] September 1874).

(*b*). The Political Agent, Palanpur being an European British subject is appointed a Justice of the Peace, within the limits of his charge (Government Notification No. 4971-I of 18th December 1888) and as such is directed to commit European British subjects, being Christians, for trial to the High Court of Bombay, (Government Notification No. 2616-I of 6th August 1890).

Administrator General's Act.

5. For the purpose of the Administrator General's Act, the States in the Palanpur Agency are included in the Presidency of Bombay (Government Notification No. 101-J of 19th July, 1878)., and the Political Agent is invested with the powers of a District Judge (Government Notification No. 3542-I of 27th August, 1891).

Registration of Births, Deaths and Marriages.

6. The Assistant Political Agent is appointed Registrar of Births and Deaths under Section 13, Act 6 of 1886, for the States within the Agency in respect of the classes of persons indicated in section 11, sub-section (1), clause (b) of that Act. For the purposes of section 24, sub-section (2) of the Act, the Registrar General of Bombay is appointed Registrar General for the said States (Government Notification No. 4227-I of 31st October, 1889). The Cantonment Magistrate, Deesa is also a Registrar of Births and Deaths under the said Notification for the Cantonment of Deesa. The fees leviable are prescribed by Government in Notification No. 1586-E of 29th August 1892.

Civil Jurisdiction.

7. (*a*). The Civil Courts of Government for the exercise of the jurisdiction vesting in it in the Palanpur Agency are as follows:—

The Court of the Political Agent.
The Court of the Assistant Political Agent.
The Court of the Huzur Deputy Assistant Political Agent.
The Court of the District Deputy Assistant Political Agent.
The Court of the Sihori Thandar.
The Court of the Deodar Thandar.
The Court of the Warahi Thandar.
The Court of the Wav Thandar.
The Court of the Santalpur Thandar.

(2). The rules defining the jurisdiction &c., of the several courts were sanctioned in Government Resolution No. 4167 dated 17th June, 1903 and came into force on 1st July 1903.

(3). Decrees of British Indian Courts may be sent to any of the first four of the above Courts under section 229 A of the Civil Procedure Code for execution. (vide Government Resolution No. 2180-I of 2nd July, 1890 and Government of India Notification No. 4049-I dated 18th September, 1902.)

(4). All the above Courts serve, free of cost, processes issued by Civil Courts in the Bombay Presidency.

Service of Processes and Execution of Decrees.

8. The following Notifications of the Government of India contain special rules relating to service of processes and execution of decrees in the Agency Courts and those of the Native States under the Agency.

(1). No. 1363-I of 29th March 1889-Execution of decrees of Courts established by the Governor General in Council.

(2). No. 1366-I of 29th March 1889. Authorizes service of processes of British Indian Courts established by the Governor-General in Council.

(3). No. 1367-I of 29th March 1889-Authorizes service of processes of Courts established by the Governor-General in Council by such other Courts.

(4). No. 2182-I of 2nd July-1890. Authorizes service of pro-

cesses of Native States Courts by Courts established by Governor-General in Council.

(5). No. 4049-I-A of 18th September 1902 gives a list of Courts established by Governor-General in Council.

(6). No. 4051-I. A of 18th September 1932-execution of decrees of Native State Courts by Courts established by Governor-General in Council.

(7). No. 4052-I.-A of 18th September 1902-Native State Courts execution of decrees by Courts established by Governor-General in Council.

(8). No. 4053-I-A of 18th September 1902-service of processes of Native State Courts by British Indian Courts.

(9). No. 4808-I-A of 18th September 1902 authorizes execution of decrees of British Indian Courts by the Governor General in Council.

Criminal Jurisdiction.

9. (a) The Criminal Courts established by Government in and for the Palanpur Agency are :—

(1). The Court of the Political Agent exercising the powers of a Sessions Judge and also of a District Magistrate.

(2). The Cantonment Magistrate, Deesa (First class Magistrate).

(3). The Court of the Assistant Political Agent (1st class Magistrate but cannot try cases in which he has taken action as Superintendent of Police, vide Government Resolution No. 2932 dated the 4th May 1892).

(4). The Court of the Huzur Deputy Assistant Political Agent (1st class Magistrate, vide Government Resolution No. 2932 dated 4th May 1892).

(5). The Court of the District Deputy Assistant Political Agent (1st class Magistrate, vide Government Resolution No. 3213 dated the 18th May 1892).

(6). Courts of the Thandars (2nd class Magistrates; courts of Thandars of Kankrej, Deodar, Wav, and Santalpur were given 2nd class powers by Government Resolution No. 4861 dated 18-7-1889 and the jurisdiction of the Warahi Thandar was raised to that of the 2nd class Magistrate by Government Resolution No. 1446 dated the 1st March 1893).

(*b*). The Governor in Council has delegated to the Commissioner Northern Division powers to dispose of all appeals except in murder cases from the decisions of the Political Agent and of all applications for revision in Criminal cases other than murder cases. Government has reserved a right to reverse or modify the Commissioner's orders in all Criminal matters, if it should appear necessary (Government Resolution Nos. 5852 of 16th December, 1878, para 4, and 770 of 18th February 1880 and 2118, d/- 1905) In murder cases the sentences of death require the sanction of Government. Government exercises extraordinary jurisdiction.

Prisoners for confinement are sent to Palanpur Agency Jail and those who are sentenced by Thandars Courts upto one month are kept in the Thana Lock-Ups. Prisoners sentenced to transportation and above 10 years imprisonment are not kept in the Agency Jail. Death sentences are executed in the Ahmedabad Central Prison.

Authority of the Commissioner Northern Division.

10. (*a*) The Commissioner N. D. is charged with the supervision of the administrative proceedings of the Political Agent, but so as to interfere as little as possible with the influence of the Political Agent, as the representative of Governor in diplomatic matters (Government Resolutions Nos. 3376 dated 28-11-1877, paras 7 & 9, and 5852 dated 16-12-1878, paras 2 & 3 and Government Resolution No. 990 dated 9-2-1888).

(*b*). The Commissioner's jurisdiction in Criminal matters has been stated above; in Civil Judicial business he has no part (Government Resolution No. 5852 of 16-12-1878 para 4).

(*c*). Correspondence relating to Civil Judicial matters is addressed by the Political Agent to Government direct; correspondence in all other subjects except in cases of emergency is submitted to Government through the Commissioner, (Government Resolution No. 3483 of 5-7-1884).

(*d*). The limitations imposed by Government on the diplomatic action of the Commissioner require that they should take every opportunity of upholding and strengthening the dignity and influence of the Political Agents who represent Government in the Native States. The Political Agents are not, in the sense that the Collectors are, subordinate to the Commissioner (Government Resolution No. 990 dated 9-2-1888).

(*e*). Commissioner N. D. is empowered to sanction an invalid gratuity to Police Department under Government Resolution No. 178 dated 11-1-1879 Political Department. He has also powers to grant one month's leave to Deputy Assistant Political Agents serving in the Gujarat Agencies if no extra expense is caused without the sanction of Government (vide Government Resolution No. 7023, dated 24-9-1902.

(*f*). Government Resolution No. 6290 dated 9-10-1894 granting the Commissioner N. D., power to exempt Deputies from appearing in the examination.

Rajputana and Gujarat Border Panchayats.

11. Revised rules were sanctioned in the Government of India's letter No. 2173-P of 8th September, 1877, under which a Court consisting of two British Officers assembles occasionally on the border for "the settlement of Border disputes amongst Bhils, the adjudication of punishment and compensation in cases of tribal affrays or homicides among the Bhils of the wild tracks" and such like cases. The Court has power hitherto to settle such cases itself or to refer them for settlement to Panchayats.

Courts of Vakils.

12. These Courts are composed of the Vakils of the different States attendant on the Political Officers and their object is under the guidance of the respective Residents, or, in the case of the Court of Vakils at Abu, of an Assistant to the Governor General's Agent, to secure justice to travellers and others who suffer injury in territories beyond their own Chief's Jurisdiction. The Court at Abu is composed of Vakils attendant on the Governor-General's Agent and is an Appellate Court superior to those at the several Agencies. Highway robberies and dacoities and cattle-lifting are the usual causes of action determined by these Courts. Macpherson calls them "Quasi inter-national Courts".

Police.

13. The Assistant Political Agent, Palanpur Agency is ex-officio Superintendent of the Palanpur Imperial Police and controls the force employed in the Head Quarters and Thana Circles. This force has taken the place of the Guikwar's Contingent, which was disbanded in 1885, and is paid from a subsidy, contributed by Baroda out of the tribute.

Laws.

14. The British Enactments in force in all the States under the Political Agent consist of:—

A. British Indian Enactments in force in all Native States.

(1). Indian Christian Marriage Act 1872 (15 of 1872).
(2). Foreign Jurisdiction and Extradition Act 1903. (XV of 1903).
(3). Births, Deaths and Marriages Registration Act 1886 (VI of 1886).
(4). Indian Telegraph Act.
(5). Indian Post Offices Act.
(6). Indian Epidemic Diseases Act.
(7). Indian Revenue Recovery Act 1890 (1 of 1890).

B. British-Palanpur Agency Enactments.

I. Acts of the Governor General in Council.

(1). Code of Civil Procedure (Act XIV of 1882).
(2). Indian Penal Code.
(3). Criminal Procedure Code.
(4). Indian Evidence Act.
(5). Cattle trespass Act.
(6). Indian whipping Act.

II. Acts of the Government of Bombay in Council.

(1). Bombay District Police Act 1867 (Bombay Act VII of 1867).
(2). Bombay Mamlatdar's Courts Act, 1876 (Bombay Act III of 1876), with some modifications.
(3). Bombay Gambling Act.

III. Special Laws.

(1). Civil Courts Rules.
(2). Encumbered Estates Rules.
(3). Court Fee Rules.
(4). Registration Rules.
(5). Arms Rules, (in force in the Agency; Tharad and Wao have their own rules).
(6). Border Court Rules.
(7). Waltar Rules.
(8). Limitation Rules.
(9). Salt Rules.

Note *A.* Border Court Rules were framed in 1877 for the disposal of cases of border raids by wild tribes on the frontiers of the Rajputana and Central Indian States and are still in force.

Note *B.* The Kathiawar Waltar rules with the modifications approved by Government are to be taken by the Political Agent, Palanpur for his guidance in the settlement of claims to compensation of the above nature. But these are very rarely enforced.

Note *C.* In all other matters, the spirit of the British Laws is followed, so far as they are suitable.

EXTRADITION.

16 (a). Extradition with British India.

Although treaties are made with Talukdars &c. for the prevention of crimes and surrender of offenders, still no treaty provides a special procedure for the Extradition of offenders between British India and any of the States in the Palanpur Agency; the general law and rules therefore apply (Government Notification Nos. 31-J of 12-3-1875 and 87-J of 16-8-1876 and Government Resolution No. 5557 of 9-9-1873).

(b). Extradition with other States, subject to the Government of Bombay's Political Superintendence.

See Government Resolution No. 5235 of 22-8-1873, para 3, and Governor General Notification No. 258 of 14-1-1891.

(c). Extradition with Rajputana States.

See Government of India's letter No. 140-J of 8-9-1877.

(d). Extradition with Baroda.

See Government Circular No. 258 of 14-1-1891.

Salt.

17. Government Resolution No. 4706 Dated 19-7-1882 contains rules for prohibiting exports, import or sale of illicit salt in this Agency. These rules are laid down in the Agency Circular No. 209 of 1882. Free salt is issued to all villages within a radius of 6 miles from salt line. Some Talukdars get compensation from Government, a list of which is given in Volume II.

Opium.

18. Engagements have been taken from the States in this Agency to prevent the cultivation of the poppy and illicit importation of opium, and the rules for possession, sale, and transit of opium framed by

the Government of Bombay for adoption by Native States have been introduced into the States with the consent of the Chiefs; (Government Resolution Nos. 3173 and 5124 Dated 21-5-1885 and 20-8-1885).

Under these agreements all States and petty estates under this Agency are given the full duty on opium consumed in their respective limits. The opium regulations thus in force in all Native States are enforced by the Agency in the Thana Circles. Of the duty given to the Talukdars half is given to them and half is credited to the General Fund.

Government Resolution No. 3620 of 10-7-1879 prescribes, the manner in which the opium confiscated in the Native State in Gujarat should be disposed of. There is Agency Opium Depot at Palanpur, but under new rules, the confiscated opium is sent to the Government Department at Patna for disposal.

In and prior to 1878, the monopoly for the sale of opium in the Agency was annually farmed out to contractors by Government on certain conditions (except in the States of Palanpur, Radhanpur, Tharad and Wav the rulers of which had the monopoly in their own hands), and each Talukdar or Jagirdar was paid his share of the opium duty by the Political Superintendent. This system was discontinued in 1878, and since that time upto the beginning of 1897 the practice was to give opium free of pass duty to the Talukdars, who sold opium in their own circles, and received the income from the duty for themselves. In 1897, the old system was reintroduced, and opium contracts were given to petty contractors on a lump sum system. They used to purchase opium at Rs. 8/- per pound (Rs. 7-9-0 per pound the price of opium 0-8-0 vend fee) and sell it at Rs. 15/- thus making large profit to themselves. To put the administration of opium revenue on a sound footing and to increase the revenue of the General Fund, Colonel G. E. Hyde-Cates has entrusted the farm from this year to a respectable and experienced farmer Mr. Hormasji Jamsetji Ginvala. He is allowed to sell the opium at a price which is Rs. 2-8-0 per lb. in excess of the Depot rate of opium at Bombay, the contractor is buying his own opium and besides paying to Government a clear Rs. 5/- per pound of opium sold by him. This system of giving contract is in keeping with the orders of the Government of India.

The Chief of Palanpur State is the only person receiving opium compensation from the Government. The Palanpur State on this account gets Rs. 31500 (as per Government Resolution No. 2151–51 Confidential dated 1–4–1882 in the Revenue Department and No. 7122 dated 11–11–1892 Political Department and also Government letter No. 104 dated 7–1–1892 increasing opium compensation from Rs. 28000 to Rs. 35000). The sale of opium in the Palanpur Agency is about 7988 lbs. The rate of licit consumption per head of population in grains in Palanpur Agency is 94 in 1904–5, in 1905–6 91·2 and in 1906–7 122·12 out of a total population of 468,074.

Abkari.

19. The First, Fourth and Fifth Class States have their own Abkari arrangements; they have adopted the central distillery system, and all offences are dealt with, according to provision of the Bombay Abkari Act of 1878, by their Magistrates. Among the smaller States Deodar, Warahi, Thara have also separate arrangements of their own. The Agency Abkari rules which are framed on the same lines as those of Kathiawar are now under the consideration of Government.

(b) Hemp & Ganja.

The States in the Palanpur Agency are allowed a refund of three-fourths of duty leviable on the drugs exported from British territory (vide Government Resolution No. 1018 dated 9–2–1904 Financial Department). As per Government Resolution No. 4953 dated 27–6–1900 Revenue Department the highest quantity allowed of Ganja or Charas per man is 10 tolas and for Bhang or any preparation of Bhang 20 tolas.

Customs Duties on Imports into and Exports from British India.

20. Transit duties have been abolished throughout Palanpur Agency. But import and export duties are revived by the States. Their tariffs vary, and Government do not interfere in this matter. For the purposes of the Indian tariff Act (XI of 1882) the States in the Palanpur Agency have been declared by the Governor in Council to be foreign territories (Governor General in Council's Notification of 18th February 1869 and 6th May 1874).

Newspapers.

21. Rules regulating the editing, printing and publishing of newspapers etc., in any local area administered by the Governor General in Council but not forming part of British India, have been laid down in the Governor General in Council's Notification No. 2651–I of 25–6–1891, and apply to the Thana Circles.

સરકારના ધારા અને કાનુનો કામ ચલાવવાની રીત વિગેરે સંબંધી સમજુતીની યાદ સહીત.

સ્વસ્થાનો તથા એજન્સિ કોર્ટોની વર્ગવારી અને હકુમત.

પાલણપુર એજન્સિમાં સ્વસ્થાનો તથા તાલુકાના ત્રણ પ્રકાર છે તે નિચે પ્રમાણે.

(૧) પૂર્ણ અધિકાર ચલાવનારા સ્વસ્થાનો.

(૨) થોડા અધિકાર ભોગવનારા સ્વસ્થાનો.

(૩) બીન અખત્યારી તાલુકાઓ.

નીચેના પત્રકની અંદર અખત્યારી સ્વસ્થાનો તથા દરેકને કેટલો અખત્યાર છે તે બતાવેલ છે.

સ્વસ્થાનનું નામ તથા વર્ગ.	દીવાની.	ફોજદારી.
૧ પાલણપુર (૧ લો)	પૂરો.	પૂરો અધિકાર પણ પોલીટીકલ એજંટની પરવાનગી વગર બ્રિટિશ રૈયતનો ખુનનો ગુન્હાનો ઇન્સાફ કરી શકશે નહિ.
૨ રાધનપુર (૧ લો)	પૂરો.	”
૩ થરાદ (૪ થો)	રૂ. ૧૦,૦૦૦ સુધીના તેમાં ખાલસા અને જમૈયા ગામો.	રૂ. ૫,૦૦૦ સુધીનો દંડ ત્રણ વરસની સખ્ત મજુરી સાથે. (સરકારી ઠરાવ નં. ૬૭૧૩, તા. ૩૧ મી અક્ટોબર સને ૧૮૭૩ અને તા. ૧૨ મી ફેબ્રુઆરી સને ૧૮૭૪ ના નં. ૭૪૦ મુજબ)
૪ વાવ (૫ મો)	રૂ. ૫,૦૦૦ સુધી.	બે વર્ષની સખ્ત મજુરી સાથે રૂ. ૨,૦૦૦ સુધીનો દંડ (તા. ૨૫ મી સપ્ટેમ્બર સને ૧૮૮૦ ના સરકારી ઠરાવ નંબર ૪૫૫૫).
૫ દીઓદરના બે મોટા ભાગદારો.	રૂ. ૨૫૦ સુધી.	ઇ. સ. ૧૮૯૮ ના ક્રીમીનલ પ્રોસીજર કોડના પાંચમા કાયદા મુજબ (સરકારી ઠરાવ નં. ૧૮૬૨ તા. ૪-૪-૧૮૭૨ તથા ઠરાવ નં. ૩૦૩૨, તા. ૩૦-૪-૧૮૭૫).
૬ ભોરોલ.	રૂ. ૨૫૦ સુધી.	ત્રીજા વર્ગના માજીસ્ટ્રેટ ઈ. સ. ૧૮૯૯ ના એક્ટ પાંચ મુજબ (સરકારી ઠરાવ નં. ૪૮૨૨, તા. ૨૮ મી જુલાઇ ૧૮૭૫). થરાદ તાબેનું જમૈયા ગામ હોવાથી તે સત્તા થરાદના ઠાકોરને છે.
૭ થરા તાલુકદારો.	રૂ. ૨૫૦ સુધી.	ઇ. સ. ૧૮૯૮ના ક્રીમીનલ પ્રોસીજર કોડના પાંચમા એક્ટ મુજબ. (સરકારી ઠરાવ નં. ૫૭૦૯, તા. ૨૮ મી નવેમ્બર સને ૧૮૮૨).
૮ મલેક જોરાવરખાનજીનાં જાગીરી ગામો (વારાહી)	રૂ. ૨૫૦ સુધી.	એજન.
૯ સાંતલપુર ઠાકોર રવાજી લખાજી.	રૂ. ૨૫૦ સુધી.	ત્રીજા વર્ગના માજીસ્ટ્રેટની સત્તા ઇ. સ. ૧૮૯૮ ના ક્રીમીનલ પ્રોસીઝર કોડના પાંચમા એક્ટ મુજબ ફક્ત ગડસી ગામ ખાતે.

બીજાં સ્વસ્થાનો ઘણાં છે પણ તેઓને કોઇ જાતની સત્તા નથી; એટલે આ જગાએ લખવાની જરૂર નથી.

રેસીડયુઅરી બાકીનો અધિકાર.

આ સ્વસ્થાનોમાં સર્વોપરી સરકાર નીચે પ્રમાણે અધિકાર ચલાવે છેઃ—

(એ) અખત્યારી સ્વસ્થાનોમાં સદરહુ સ્વસ્થાનોમાં જે અધિકાર નથી તે; એટલે બાકી રહેલો અધિકાર.

નોટ—સંપૂર્ણ અધિકારવાળાં સ્વસ્થાનોમાં એજન્સી સામાન્ય દેખરેખ રાખે છે, પણ આ સ્વસ્થાનો યુરોપીયન બ્રિટીશ રૈયત ઉપર કોઇ પણ ગુનાહ માટે કામ ચલાવી શકે નહિ; તેમ બ્રિટીશ હિંદુસ્તાનની રૈયત ઉપર પોલીટીકલ એજંટની અગાઉથી પરવાનગી વગર ખુનના ગુનાહ માટે કામ ચલાવી શકે નહિ. (ઇ. સ. ૧૮૫૭ ના નં. ૨૪ નો પત્ર નેલર સાહેબની મેન્યુઅલમાં પૂર્વણી નં. ૧ મુજબ " સરકારની પરવાનગી મેળવવી જોઇએ. ") થોડા અધિકારવાળાં સ્વસ્થાનો જેવા કે થરાદ અને વાવને આપેલા અધિકાર ઉપરાંત બાકીનો અધિકાર એજન્સીને છે. કોઈ પણ કામમાં ન્યાય બરોબર થયો નથી એવું બતાવવામાં આવે તો પોલીટીકલ એજંટને તે કામના કાગળો મંગાવવાની અને તે સ્વસ્થાનને કરેલો ઠરાવ ફેરવવા અથવા સુધારવાની સલાહ આપવાની સત્તા છે. (જુઓ નામદાર મુંબાઇ સરકારે નં. ૫૩૯૭ તા. ૧૨ મી અગસ્ટ સને ૧૮૮૯ માં દેશી રાજ્યો ઉપર સરકારની કેટલી સત્તા છે તેને લગતો ખરડો મહેરબાન પોલીટીકલ એજંટ કર્નલ નટ સાહેબ ઉપર અભિપ્રાય માટે મોકલેલો તેનો જવાબ તા. ૧૫મી અગસ્ટ સને ૧૮૮૯ માં એ સાહેબે મોકલી આપેલો તેના પેરેગ્રાફ ૮ મા અને તે ઉપરથી નામદાર સરકારે તા. ૨૫ મી અગસ્ટ ૧૮૯૨ માં નં. ૫૪૪૨ નો ઠરાવ પોલીટીકલ ડીપાર્ટમેન્ટ તરફથી કહાડેલો તેના પેરેગ્રાફ નં. ૭.)

(બી) બીન અખત્યારી સ્વસ્થાનો અને તાલુકાઓમાં જે જમીન ઉપર રેલવે છે તે ઉપર બ્રિટિશ સરકારને સંપૂર્ણ હકુમત મળેલી છે તે ઉપર સંપૂર્ણ સત્તા દીવાની અને ફોજદારી નામદાર બ્રિટિશ સરકારની છે.

નોટ—તે સત્તા મહેરબાન પોલીટીકલ એજંટ, આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટ, ડેપ્યુટી પોલિટીકલ એજંટ અને થાણદારો દ્વારા ચલાવવામાં આવે છે. આ એજન્સીમાં પાંચ થાણા છે તેમાં કેટલાક તાલુકદારોને હકુમત છે અને કેટલાકોને નથી. દરેક થાણામાં એક થાણદાર હોય છે જેને ફોજદારી કામમાં બીજા વર્ગના માજીસ્ટ્રેટની સત્તા અને દીવાનીમાં રૂ. ૫૦૦ સુધીના મુકદમા સાંભળવાનો અધીકાર આપેલો છે. પાંચ થાણાં નીચે મુજબ છેઃ—

(૧) કાંકેજ. (૨) દીઓદર. (૩) વારાહી.
(૪) વાવ. (૫) સાંતલપુર.

થાણદારનાં જે હેડકરવાટર છે તેજ ચીફ કોન્સટેબલોનાં છે.

(૩) એજન્સીની હકુમત ચલાવવા બાબત અને પાલણપુર એજન્સીમાં આવેલાં સ્વસ્થાનોમાં કામ ચલાવવાની રીત બાબત નામદાર સરકારના અગત્યના હુકમોનો સારાંશ નીચે મુજબ છે.

યુરોપીયન બ્રિટિશ રૈયત.

(૪) યુરોપીયન બ્રિટિશ રૈયત ઉપર ફોજદારી હકુમત.

(એ) રાજાધિરાજ પાદશાહની યુરોપીયન બ્રિટીશ રૈયત જે પાલણપુર એજન્સીમાં આવેલા સ્વસ્થાનોમાં રહેતી હોય તેના ઉપર અસલ અને એપેલેટ હકુમત મુંબાઇની હાઇકોર્ટને છે. (જુઓ નામદાર સરકારની જાહેર ખબર નં. ૧૭૮-જે તા. ૨૩ મી સપ્ટેમ્બર સને ૧૮૭૪.)

(બી) પાલણપુરના પોલીટીકલ એજંટ સાહેબ યુરોપીયન બ્રિટિશ રૈયત હોવાથી પોતાની હદમાં જસ્ટીસ ઓફ ધી પીસ છે, (સરકારી જાહેર ખબર નં. ૪૯૭૧–આઇ, તા. ૧૮ મી ડીસેમ્બર સને ૧૮૮૮) અને તે ઓદ્દાની રૂઇએ તેઓને યુરોપીયન બ્રિટિશ રૈયત જેઓ ક્રિશ્ચિયન હોય તેવાઓને મુંબાઇની હાઇકોર્ટમાં કમીટ કરવા હુકમ છે. (સરકારી જાહેર ખબર નં. ૨૬૧૬–આઇ, તા. ૬ અગસ્ટ સને ૧૮૯૦).

એડમીનીસ્ટ્રેટર જનરલનો કાયદો.

(૫) એડમીનીસ્ટ્રેર જનરલના કાયદાના હેતુ માટે પાલણપુર એજન્સીમાં આવેલાં સંસ્થાનોને મુંબાઇ ઇલાકામાં ગણવામાં આવ્યા છે. (સરકારી જાહેર ખબર નં. ૧૦૧, તા. ૧૯ મી જુલાઈ ૧૮૭૮.) અને પોલીટીકલ એજંટને ડીસ્ટ્રીકટ જજની સત્તા આપવામાં આવી છે. (સરકારની જાહેર ખબર નં. ૩૫૪૨ આઇ,–તા. ૨૭ મી અગસ્ટ સને ૧૮૯૧.)

જન્મ, મરણ તથા લગ્નની નોંધ.

૬. આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટ સાહેબને ૧૮૮૬ ના કાયદા ૬ ઠ્ઠાની પેટા કલમ ૧૩ મુજબ એજન્સી તાબાના સ્વસ્થાનોમાં જન્મ, મરણ તથા લગ્નના કલમ ૧૧ પેટા કલમ (૧)–(બી) માં દર્શાવેલા માણસો બાબતમાં રજીસ્ટ્રાર નીમવામાં આવ્યા છે, અને તે એકટની કલમ ૨૪ પેટા કલમ (૨) ના કામ માટે મુંબાઇના રજીસ્ટ્રાર જનરલને સદરહુ સંસ્થાનોના રજીસ્ટ્રાર જનરલ નીમવામાં આવ્યા છે. (સરકારી જાહેર ખબર નં. ૪૨૨૭. આઈ–તા. ૩૧ મી અકટોબર ૧૮૮૯.) ડીસા કેમ્પના કેન્ટોનમેન્ટ માજીસ્ટ્રેટને મજકુર જાહેર ખબર પ્રમાણે ડીસા કેમ્પની હદમાં જન્મ અને મરણના રજીસ્ટ્રાર નીમવામાંઆવ્યા છે. એ બાબતની ફી લેવાની સરકારી જાહેર ખબર નં. ૧૫૮૬–ઇ. તા. ૨૯ મી અગસ્ટ ૧૮૯૨ માં દર્શાવવામાં આવી છે.

દીવાની હકુમત.

૭. પાલણપુર એજન્સીમાં જે દીવાની અખત્યાર નામદાર સરકારને છે તે ચલાવવા માટે સરકારી કોર્ટો નીચે પ્રમાણે છે.

પોલીટીકલ એજંટની કોર્ટ.
આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટની કોર્ટ.
હજુર ડેપ્યુટી આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટની કોર્ટ.
ડીસ્ટ્રીકટ ડેપ્યુટી આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટની કોર્ટ.
સીહોરી થાણદારની કોર્ટ.
દીઓદર થાણદારની કોર્ટ.
વારાહી થાણદારની કોર્ટ.
વાવ થાણદારની કોર્ટ.
સાંતલપુર થાણદારની કોર્ટ.

(૨) સદરહુ કોર્ટોના અખત્યાર મુકરર કરવાના ધારા સરકારના ઠરાવ નં. ૪૧૬૭, તા. ૧૭ મી જુન સને ૧૯૦૩ નાથી મંજુર કરવામાં આવ્યા છે અને ૧ લી જુલાઇ ૧૯૦૩ થી લાગુ પાડવામાં આવ્યા છે.

(૩) બ્રિટિશ ઇન્ડિયાની કોર્ટોનાં હુકમનામાં ઉપરની ચાર કોર્ટ ઉપર પહેલી બજવણી વાસ્તે દીવાની કામ ચલાવવાના કાયદાની કલમ ૨૨૯—એ, પ્રમાણે મોકલી શકાય છે. (જુઓ સરકારી

ઠરાવ નં. ૨૧૮૦ આઈ, તા. ૨ જુલાઇ ૧૮૯૦ અને ગવર્નમેન્ટ આવ ઇન્ડિયાની જાહેર ખબર નં. ૪૦૪૯ આઇ. તા. ૧૮ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૨.)

(૪) ઉપરની સઘળી કોર્ટો, મુંબાઈ ઇલાકાની દીવાની કોર્ટોએ કાઢેલી પ્રોસેસો, વગર ખરચે બજાવી આપે છે.

પ્રોસેસ અને હુકમનામાં બજાવવા બાબત.

૮. ગવર્નમેન્ટ આવ ઇન્ડિયાની નીચલી જાહેર ખબરોમાં એજન્સી કોર્ટોમાં તથા એજન્સી તાબાના દેશી રાજ્યોમાં પ્રોસેસ બજાવવા તથા હુકમનામાં બજાવવા બાબતના ખાસ નિયમો આપવામાં આવ્યા છે.

(૧) નં. ૧૩૬૩ આઇ, તા. ૨૯ મી માર્ચ ૧૮૮૯ તેમાં ગવર્નર જનરલ ઇન કાઉન્સીલે ...

(૧) નં. ૧૩૬૩ આઇ, તા. ૨૯ મી માર્ચ ૧૮૮૯ તેમાં ગવર્નર જનરલ દર ઇજલાસના સાહેબે સ્થાપેલી કોર્ટોમાં હુકમનામાંનો અમલ કરવા સંબંધી.

(૨) નં. ૧૩૬૬ આઈ, તા. ૨૯ મી માર્ચ ૧૮૮૯ તેમાં ગવર્નર જનરલ દર ઇજલાસના સાહેબે સ્થાપેલી કોર્ટોમાં પ્રોસેસની બજાવણી બાબત.

(૩) નં. ૧૩૬૭ આઇ, તા. ૨૯ મી માર્ચ ૧૮૮૯ ની જાહેર ખબર નામદાર ગવર્નર જનરલ દર ઇજલાસના સાહેબે સ્થાપેલી કોર્ટોની પ્રોસેસો બીજી કોર્ટોએ બજાવવા બાબત.

(૪) નં. ૨૧૮૨ આઇ, તા. ૨ જુલાઇ ૧૮૯૦ દેશી રાજ્યોની પ્રોસેસો નામદાર ગવર્નર જનરલ દર ઇજલાસ સાહેબે સ્થાપેલી કોર્ટોમાં બજાવવા બાબત.

(૫) નં. ૪૦૪૯. આઇ. એ, તા. ૧૮ સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૨ તેમાં ગવર્નર જનરલ દર ઇજલાસના સાહેબે સ્થાપેલી કોર્ટોનું લીસ્ટ આપ્યું છે.

(૬) નં. ૪૦૫૧. આઈ. એ, તા. ૧૮ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૨ ની તેમાં દેશી રાજ્યોની કોર્ટોના હુકમનામાંમાં ગવર્નર જનરલ ઇન કાઉન્સીલે સ્થાપેલી કોર્ટોમાં બજાવવા બાબત.

(૭) નં. ૪૦૫૨ આઇ. એ, તા. ૧૮ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૨ તેમાં દેશી રાજ્યોના હુકમનામા ગવર્નર જનરલ ઇન કાઉન્સીલે સ્થાપેલી કોર્ટોમાં બજાવવા બાબત.

(૮) નં ૪૦૫૩, તા. ૧૮ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૨ તેમાં દેશી રાજ્યોની કોર્ટોની પ્રોસેસો ગવર્નર જનરલ ઇન કાઉન્સીલે સ્થાપેલી કોર્ટોમાં બજાવવા બાબત.

(૯) નં ૪૮૦૮. આઇ. એ, તા. ૧૮ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૦૨ માં તેમાં ગવર્નર જનરલ ઇન કાઉન્સીલે સ્થાપેલી કોર્ટોમાં હુકમનામાં બજાવવાની સત્તા બાબત.

ફોજદારી હકુમત.

૯. પાલણપુર એજન્સી માટે અને એજન્સીમાં ફોજદારી કોર્ટો સરકારે સ્થાપી છે તેઃ—

(૧) પોલીટીકલ એજંટની કોર્ટ સેશન જજ અને ડીસ્ટ્રીકટ માજીસ્ટ્રેટની સત્તા ધરાવે છે.

(૨) ડીસા કેમ્પના કેન્ટોનમેન્ટ માજીસ્ટ્રેટને પહેલા વર્ગના માજીસ્ટ્રેટની સત્તા છે.

(૩) આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટની કોર્ટને પહેલા વર્ગના માજીસ્ટ્રેટની સત્તા છે, પણ પોલીસ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ તરીકે તેઓએ ભાગ લીધો હોય તેવા મુકદમા તપાસી શકે નહિ. (જુઓ સરકારી ઠરાવ નં. ૨૯૩૨, તા. ૪ થી મે ૧૮૯૨).

(૪) હજુર ડેપ્યુટી આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટની કોર્ટ (પહેલા વર્ગના માજીસ્ટ્રેટ જુઓ સરકારી ઠરાવ નં. ૨૯૩૨, તા. ૪ થી મે ૧૮૯૨).

(૫) ડીસ્ટ્રીકટ ડેપ્યુટી આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટની કોર્ટ (પહેલા વર્ગના માજીસ્ટ્રેટ જુઓ સરકારી ઠરાવ નં. ૩૨૧૩, તા. ૧૮ મી મે ૧૮૯૨).

(૬\) થાણુદારોની કોર્ટો (સેકન્ડ કલાસ માજીસ્ટ્રેટ) કાંકરેજ, દીઓદર, વાવ અને સાંતલપુરના થાણુદારોને બીજા વર્ગના માજીસ્ટ્રેટની સત્તા આપવામાં આવી છે સરકારી ઠરાવ નં ૪૮૬૧, તા. ૧૮–૭–૧૮૮૯ થી અને વારાહી થાણુદારને અખત્યાર વધારી બીજા વર્ગના માજીસ્ટ્રેટની સત્તા આપવામાં આવી છે સરકારી ઠરાવ નં. ૧૮૪૮, તા. ૧ લી માર્ચ સને ૧૮૯૩).

(બી) નામદાર ગવર્નર જનરલ ઇન કાઉન્સિલે ઉત્તર પ્રાંતના કમિશનર સાહેબને ખુન સિવાયના કામોમાં પોલીટીકલ એજંટના ઠરાવો સામે અપીલ સાંભળવાનો તથા ખુન સિવાયના મુકદમામાં ફરી તપાસણીની અરજી સાંભળવાની સત્તા આપી છે. ફોજદારી સઘળી બાબતોમાં કમીશનરના હુકમો જરૂર જણાય તો ફેરફાર કરવાનો અથવા સુધારવાનો અધિકાર સરકારે પોતાના હાથમાં રાખ્યો છે. (સરકારી ઠરાવ નં. ૫૮૫૨, તા. ૧૬ મી ડીસેમ્બર ૧૮૭૮ ના પેરેગ્રાફ ૪ મુજબ અને નં. ૭૭૦, તા. ૧૮ મી ફેબ્રુઆરી ૧૮૮૦ અને ૨૧૧૮ તા. ૧–૪–૧૯૦૫).

ખુનના કેસમાં ફાંસીની શિક્ષાને માટે સરકારની મંજુરી લેવી જોઇએ. અસાધારણ હકુમત સરકારનેછે.

કેદની શિક્ષા કરેલા કેદીઓને પાલણપુર એજન્સી જેલમાં મોકલવામાં આવે છે. અને જેઓને થાણુદારની કોર્ટમાં એક માસની સજા થાય છે તેઓને ત્યાંની જેલમાં રાખવામાં આવે છે. જે કેદીઓને દેશનિકાલની કે દસ વરસ કરતાં વધારે કેદની સજા કરવામાં આવે છે તેઓને એજન્સીની જેલમાં રાખવામાં આવતા નથી. ફાંસી અમદાવાદની સેન્ટ્રલ પ્રીઝનમાં દીધામાં આવે છે.

ઉત્તર પ્રાંતના મહેરબાન કમીશનર સાહેબની સત્તા.

૧૦. (એ) પોલીટીકલ એજંટના વહીવટી કામો ઉપર દેખરેખ રાખવાનો ઉત્તર પ્રાંતના કમીશનર સાહેબને અખત્યાર આપેલો છે. પણ રાજ્યદ્વારી બાબતમાં પોલીટીકલ એજંટ જે નામદાર ગવર્નરના પ્રતિનિધી છે તે તરીકેની તેમના વજનમાં જેમ બને તેમ ઓછું આવવું. (સરકારી ઠરાવો નં. ૩૩૭૬, તા. ૨૮ મી નવેમ્બર સને ૧૮૭૭ ના પેરા ૭ ને ૯ અને નં. ૫૮૫૨, તા. ૧૬–૧૨–૧૮૭૮ ના પેરા ૨ ને ૩ અને નં. ૯૯૦, તા. ૯–૨–૧૮૮૮).

(બી) ફોજદારી બાબતમાં કમીશનર સાહેબની સત્તા ઉપર જણાવી છે અને દીવાની બાબતમાં તેઓને સત્તા નથી. (સરકારી ઠરાવ નં. ૫૮૫૨. તા. ૧૬–૧૨–૧૮૭૮ ના પેરા ૪).

(સી) દીવાની ઇન્સાફી બાબતના પત્ર વ્યવહાર પોલીટીકલ એજંટ મુંબાઇ સરકાર સાથે પરબારો ચલાવે છે. બીજી બધી બાબતોનો નામદાર સરકાર સાથેનો પત્ર વ્યવહાર જરૂરી નહી હોય તે કમીશનર સાહેબની મારફતે કરે છે. (સરકારી ઠરાવ નં ૩૪૮૩. તા. ૫–૭–૧૮૮૪).

(ડી) રાજ્ય પ્રકરણી બાબતમાં કમીશનર સાહેબની સત્તા ઉપર જે પ્રતિબંધો નામદાર સરકારે મૂકેલા છે તેમાં એમ ઠરાવ્યું છે કે, પોલીટીકલ એજંટો જે સરકારના પ્રતિનિધીઓ છે તેઓનો મોભો અને વગ દેશી રાજ્યોના દરબારમાં જળવાયલો રહે અને તેને ટેકો મળે તેવી દરેક તક લેવી, અને પોલીટીકલ એજંટોને જેમ કલેકટરો કમીશનરના હાથ તળે છે તે આકારમાં ગણવા નહી. (સરકારી ઠરાવ નં. ૯૯૦. તા. ૯–૨–૧૮૮૮.)

(ઇ) ઉત્તર પ્રાંતના કમીશનર સાહેબને પોલીસ ખાતાના નોકરોને અશક્તિના સબબથી ગ્રેચ્યુઇટી આપવાનો અધિકાર છે. (સરકારી ઠરાવ નં. ૧૭૮. તા. ૧૧–૧–૧૮૭૯. ગુજરાતની એજન્સિઓમાં ડેપ્યુટી આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટોને સરકારની મંજુરી મેળવ્યા વગર માસ એક સુધીની રજા જો તેથી જ્યાદે ખર્ચ ન થતો હોય તો આપવાનો અધિકાર છે. (સરકારી ઠરાવ નં. ૭૦૨૩. તા. ૨૪–૯–૧૯૦૨).

(એફ) સરકારી ઠરાવ નં. ૬૨૯૦. તા. ૯-૧૦-૧૮૯૪ મુજબ કમીશનર સાહેબને ડેપ્યુ-ટી આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટોને પરીક્ષામાંથી મુક્ત કરવાની સત્તા છે.

રજપુતાના અને ગુજરાત.

સરહદી પંચાયત.

૧૧. નામદાર ગવર્નમેન્ટ આવ ઇન્ડિયાનો પત્ર નં. ૨૧૭૩ થી, તા. ૮ સપ્ટેમ્બર ૧૮૭૭ માં સુધારેલા ધારાઓ મંજુર કર્યા હતા તે ધારાઓની રૂઇએ બે બ્રિટીશ અમલદારોની બનેલી કોર્ટ, સ-રહદ ઉપર ભીલોમાં સરહદી તકરારોનો નિકાલ કરવા, જંગલી મુલકના ભીલોની જાત સંબંધીના ફીસાદો અથવા મનુષ્ય વધ અને એવા બીજા મુકદમાઓમાં શિક્ષા કરવા, અથવા વળતર અપા-વવા સારૂ વખતો વખત મળે છે. આ કોર્ટને હજુ સુધી પોતે ફડચો કરવા અથવા કામો પંચાયતમાં સોંપવાનો અધિકાર છે.

વકીલોની કોર્ટો.

૧૨. પોલીટીકલ એજંટો સાથે જુદા જુદા રાજ્યના વકીલો રહે છે તેઓની આ કોર્ટ બ-નેલી છે. અને તેઓનો હેતુ પોતપોતાના રેસીડેન્ટોની સલાહ પ્રમાણે અથવા આબુ ખાતે વકીલોની કોર્ટના સંબંધમાં ગવર્નર જનરલના એજંટ સાહેબના આસીસ્ટંટ સાહેબની સલાહ પ્રમાણે મુસાફરો અથવા બીજાઓને પોતના રાજ્યની હકુમત બહાર નુકસાન થયું હોય તેઓને, ન્યાય અપાવવાનો છે. આબુ ખાતે જે કોર્ટ થાય છે તે ગવર્નર જનરલના એજંટ સાહેબની હજુરના વકીલોની બ-નેલી હોય છે. અને તે જુદી જુદી એજન્સીની કોર્ટોની ઉપરી અને એપેલેટ કોર્ટ છે. સાધારણ રીતે રસ્તાની લુંટો, ડાકાઇટીઓ અને ઢોર ચોરીઓના કામ આ કોર્ટ તપાસે છે. મેકફર્સન સાહેબ આ કોર્ટોને દેશ દેશ વચ્ચેની કોર્ટના જેવી કહે છે.

પોલીસ.

૧૩. પાલણપુર એજન્સીના આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટ સાહેબ પાલણપુર ઇમ્પિરિયલ પોલીસના પોતાના ઓહ્દા ઉપરાંત પોલીસ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ છે; અને પાલણપુર એજન્સીના હેડક્વાર્ટરમાં અને થાણા સરકલોમાં જે પોલીસ ફોજ રહે છે તે ઉપર ઉપરીપણું રાખે છે. આગળ ગાયકવાડ કંટીજંટ ફોજ રહેતી તેની જગ્યાએ આ ફોજ ઉભી કરવામાં આવી છે. અને ખંડણીમાંથી ગાયક વાડ સરકાર જે રકમ આપે છે તેમાંથી પોલીસનો ખર્ચ આપવામાં આવે છે.

કાયદા.

૧૪. પોલીટીકલ એજંટના તાબામાં જે સંસ્થાનો છે તેમાં જે ઇંગ્રેજી કાયદાઓ ચાલે છે તે નીચે પ્રમાણે છે.

(એ) સઘળાં દેશી રાજ્યોમાં બ્રિટિશ ઇન્ડિયન કાયદાઓ લાગુ છે તે.

(૧) ઇન્ડિયન ક્રિશ્ચીયનના લગ્નને લગતો કાયદો સને ૧૮૭૨. (૧૮૭૨ નો ૧૫ મો).

(૨) પરરાજ્યની હકુમત અને તહોમતદારોને સોંપવાનો કાયદો ઇ. સ. ૧૯૦૩. (૧૯૦૩ નો ૧૫ મો).

(૩) જન્મ, મરણ અને લગ્નની નોંધ કરવાનો કાયદો સને ૧૮૮૬ નો. (ઇ. સ. ૧૮૮૬ નો કાયદો ૬ ઠ્ઠો).

(૪) ઇન્ડિયન તાર ખાતાનો એક્ટ.

(૫) ઇન્ડિયન પોસ્ટ ઓફિસને લગતો કાયદો.
(૬) હિંદુસ્તાનમાં ચાલતા રોગોને લગતો કાયદો.
(૭) ઇન્ડિયન રેવન્યુ રીકવરી એક્ટ ૧૮૯૦ નો (ઇ. સ. ૧૮૯૦ નો ૧ લો).

(બી) બ્રિટિશ પાલણપુર એજન્સીના કાયદાઓ.

૧. નામદાર ગવર્નર જનરલ ઇન કાઉન્સીલના કાયદાઓ.

(૧) કોડ આવ સિવિલ પ્રોસીજર (ઇ. સ. ૧૮૮૨ નો ૧૪ મો કાયદો.)
(૨) ઇન્ડિયન પીનલ કોડ.
(૩) ઇન્ડિયન ક્રીમીનલ પ્રોસીજર.
(૪) ઇન્ડિયન એવીડન્સ એક્ટ.
(૫) ઢોરોનો અતિક્રમણનો કાયદો.
(૬) ઇન્ડિયન વ્હીપીંગ (ફટકા મારવાનો કાયદો).

૨. મુંબાઇના નામદાર ગવર્નર ઇન કાઉન્સીલે બાંધેલા કાયદાઓ.

(૧) બોમ્બે ડીસ્ટ્રીક્ટ પોલીસ એક્ટ. (૧૮૬૭ નો ૭ મો).
(૨) બોમ્બે મામલતદારનો કાયદો. (બોમ્બે એક્ટ ૩ જો ૧૮૭૬) થોડા ફેરફાર સાથે.
(૩) બોમ્બે ગેંબ્લીંગ એક્ટ. (જુગારને લગતો કાયદો).

૩. ખાસ કાયદાઓ.

(૧) સિવીલ કોર્ટ રૂલો.
(૨) કરજદાર જાગીરને લગતા રૂલો.
(૩) કોર્ટની ફીને લગતા રૂલો.
(૪) રેજીસ્ટ્રેશનને લગતા રૂલો.
(૫) હથિયારને લગતા રૂલો. (જે એજન્સીમાં ચાલે છે તે. થરાદ અને વાવમાં પોતાના કાયદા છે).
(૬) સરહદને લગતી કોર્ટોના રૂલો.
(૭) વળતરને લગતા રૂલો.
(૮) મુદતનો કાયદો.
(૯) નીમકને લગતા રૂલો.

નોટ. (એ)—સરહદને લગતી કોર્ટોના રૂલો ઇ. સ. ૧૮૭૭ માં સરહદ તરફ જંગલી જાતો રજપુતાના અને મધ્ય હિંદુસ્તાનમાં જે હંગામો કરે છે તેનો ફડચો કરવાને લગતા રૂલો હજુ અમલમાં છે.

નોટ. (બી—)કાઠિયાવાડ વળતરને લગતા રૂલો મુંબાઇ સરકારની મંજુરીથી થોડો ફેરફાર કરી પાલણપુરના પોલીટીકલ એજંટ સાહેબ ઉપર જણાવેલા ગુન્હામાં બદલો અપાવવા અમલ કરે છે, પણ તેનો અમલ ઘણો જવલે જ થાય છે.

નોટ. (સી—)બીજી બધી બાબતોમાં ઇંગ્રેજી કાયદાઓનો યોગ્ય જણાયા પ્રમાણે આધાર ગ્રહણ કરવામાં આવે છે.

કેદીઓ અદલ બદલ કરવા બાબત.

૧૬. (એ) જો કે તાલુકદારો વિગેરે સાથે ગુનાહ અટકાવવા સંબંધી અને ગુનેહગારોને સોંપી દેવા સંબંધી કરારો થયા છે પણ બ્રિટિશ ઇન્ડિયા સાથે તહોમતદારોને આપવા લેવા બાબત

બ્રિટિશ સરકાર અને આ એજન્સીમાં આવેલા સંસ્થાનો વચ્ચે ગુનેહગારોને અરસપરસ આપ લે સંબંધી વ્યવહારનો કોઇપણ કોલકરારમાં સમાસ થતો નથી તેથી સામાન્ય કાનુન અને ધારા લાગુ થાય છે. (મુંબાઇ સરકારની જાહેર ખબર નં. ૩૧ જે, તા. ૧૨ મી માર્ચ સને ૧૮૭૫ અને નં. ૮૭ જે, તા. ૧૬ અગસ્ટ સને ૧૮૭૬ અને સરકારી ઠરાવ નં. ૫૫૫૭. તા. ૯ સપટેમ્બર સને ૧૮૭૩).

(બી) નામદાર મુંબાઇ સરકારની પોલીટીકલ દેખરેખ નીચે બીજા રાજ્યો સાથે તહોમતદાર આપવા લેવા બાબત. (જુઓ મુંબાઇ સરકારની પોલીટીકલ સત્તાથી તા. ૨૨ અગસ્ટ સને ૧૮૭૩ ના ઠરાવ નં. ૫૨૩૫ ના પેરા ૩ અને ગવર્નર જનરલની જાહેર ખબર નં. ૨૫૮. તા. ૧૪ જાન્યુઆરી સને ૧૮૯૧).

(સી) રજપુતાનાના નાના રાજ્યો સાથે ગુનેહગારોને આપ લે કરવા બાબત. (જુઓ ગવર્નર જનરલ આવ ઇન્ડિયાના કાગળ નં. ૧૪૦ જે, તા. ૮ સપ્ટેમ્બર સને ૧૮૭૭).

(ડી) વડોદરા સાથે તહોમતદારો આપ લે બદલ. (જુઓ ગવર્નમેન્ટ સરક્યુલર નં. ૨૫૮ તા. ૧૪ જાનેવારી સને ૧૮૯૧).

નીમક.

૧૭. સરકારના ઠરાવ નંબર ૪૭૦૬, તા. ૧૯ જુલાઇ સને ૧૮૮૨ માં આ એજન્સીમાં ગેરકાયદે નીમકની આયાત તથા નીકાસ તથા વેચાણ બંધ કરવાના નિયમો આપેલા છે. એ નિયમો એજન્સી સરક્યુલર નં. ૨૦૯ સને ૧૮૮૨ માં બતાવેલા છે. સોલ્ટ લાઇનથી ૬ માઇલના અંતરે આવેલાં ગામોને કે જ્યાં કુદરતી નીમક પાકે છે તેઓને ખપ પડતું નીમક મફત આપવામાં આવે છે અને બાકીનું નાશ કરવામાં આવે છે.

જે તાલુકદારોને નીમક બાબત વળતર મળે છે તેની યાદીનું પત્રક બીજા વોલ્યુમમાં ટાંક્યું છે.

અફીણ.

૧૮. આ એજન્સી તાબાના સંસ્થાનો પાસેથી ખસખસનું વાવેતર બંધ કરવા અને ગેર કાયદે અફીણ આયાત થતું અટકાવવાને કરારો કરી લીધામાં આવ્યા છે અને મુંબાઇના નામદાર સરકારે દેશી રાજ્યોએ અફીણ રાખવા, વેચવા, અને રાહદારી રીતે નહી જવા દેવા બાબત નિયમો દેશી રાજ્યોમાં દાખલ કરવા ઘડયા છે ને તેઓની સંમતિથી દાખલ કરવામાં આવે છે. (ગવર્નમેન્ટ ઠરાવ નં. ૩૧૭૩ અને નં. ૫૧૨૪. તા. ૨૧ મે સને ૧૮૮૫ અને તા. ૨૦ અગસ્ટ સને ૧૮૮૫).

આ કરારની રૂઇએ આ એજન્સીના સંસ્થાનો અને નાની જાગીરોને પોતાની હદમાં અફીણ ખપે તેને આખી જકાત આપવામાં આવે છે. અફીણને લગતા રૂલોનો અમલ સંસ્થાનોમાં થાય છે તેમ આ એજન્સી તાબાનાં થાણામાં તેનો અમલ એજન્સી તરફથી કરવામાં આવે છે. તેમાંથી અર્ધી રકમ જનરલ ફંડમાં જમે કરવામાં આવે છે; અને તાલુકદારોને અર્ધી ફી આપવામાં આવેછે.

જપ્ત કરેલા અફીણ સંબંધી ગુજરાતના દેશી રાજ્યોમાં જપ્ત કરેલા અફીણની કેવી રીતે વ્યવસ્થા કરવી તે સરકારી ઠરાવ નં. ૩૬૨૮. તા. ૧૦ જુલાઇ સને ૧૮૭૯ માં વિગતવાર દર્શાવવામાં આવ્યું છે. આ એજન્સીમાં અફીણનું ગોડાઉન હોવા છતાં, નામદાર સરકારના નવા ધારા મુજબ જપ્ત કરેલું અફીણ પટનાની સરકારી ડીપોમાં મોકલવામાં આવે છે.

ઇ. સ. ૧૮૭૮ માં અને તે પહેલાં અફીણ એક હાથે વેચવાનો હક દરવરસે સરકાર તરફથી ઇજારદારોને ચોક્કસ સરતોથી આપવામાં આવતો તેમાં પાલણપુર, રાધનપુર, થરાદ અને વાવને પોતાને વેચવાનો હક છે. તે સિવાય બધા તાલુકદારોને તથા જાગીરદારોને પોતાના તાલુકામાં જે વેચાણ થતું તેની આખી જકાત તેઓને પોલીટીકલ એજંટ આપતા, પણ તે ધોરણ ઇ. સ. ૧૮૭૮ માં બંધ કરવામાં આવ્યું છે; અને તે વરસથી ઇ. સ. ૧૮૯૭ સુધી તાલુકદારોને વગર જકાતે અફીણ આપવામાં આવતું અને તેઓ પોતાની હદમાં વેચતા. ઇ. સ. ૧૮૯૭ માં આગળનું ધોરણ ફરી દાખલ કરવામાં આવ્યું. આખી જકાત પોલીટીકલ એજંટ સાહેબ એકઠી કરે છે અને તેમાંની અર્ધી જકાત તાલુકદારોને આપવામાં આવે છે, અને અર્ધી જકાત જનરલ ફંડમા જમે કરવામાં આવે છે.

પાલણપુરના દીવાન સાહેબ આ એજન્સીમાં એકલા છે જેઓને દર વરસે અફીણ બાબત વળતર આપવામાં આવે છે. આ માટે પાલણપુર સ્ટેટને દરવરસે રૂ. ૩૧,૫૦૦ મળે છે. (જુઓ ઠરાવ નં. ૨૧૫૧-૫૧ ખાનગી તા. ૧ એપ્રીલ સને ૧૮૮૨ રેવન્યુ ડીપાર્ટમેન્ટ. અને નં. ૭૧૨૨ તા. ૧૧ મી નવેમ્બર સને ૧૮૯૨ પોલીટીકલ ડીપાર્ટમેન્ટ, અને ગવર્નમેન્ટ પત્ર નં. ૧૦૪, તા. ૭ જાન્યુઆરી સને ૧૮૯૨ જેમાં રૂ. ૨૮૦૦૦ દર વરસે આપવામાં આવતા તેમાં વધારો કરી રૂ. ૩૧,૫૦૦ કરવામાં આવ્યા છે). પાલણપુર એજન્સીમાં અફીણનું વેચાણ આશરે ૭૫૮૮ શેર અને એકંદર ૪,૬૮,૦૭૪ માણસની વસ્તીમાં દર માણસની વસ્તીમાં દર માણસ દીઠ અફીણનો ખપ સને ૧૯૦૪-૦૫ માં ૯૪.૦૩૫ ગ્રેન, સને ૧૯૦૫-૦૬ માં ૯૧.૦૨ ગ્રેન, અને સને ૧૯૦૬-૦૭ માં ૧૨૨.૧૨ ગ્રેનનો થયો છે.

આબકારી.

૧૯. પહેલા, ચોથા અને પાંચમા કલાસના સંસ્થાનો આબકારી બંદોબસ્ત પોતાની મેળે કરે છે. તેઓએ સેન્ટ્રલ ડીસ્ટીલરીનું ધોરણ રાખ્યું છે અને ઇ. સ. ૧૮૭૮ ના મુંબાઇ આબકારી એક્ટ મુજબ તેઓના માજીસ્ટ્રેટો તહોમતદારોને શિક્ષા કરે છે. નાના તાલુકાઓ પૈકી દીઓદર, વારાહી, અને થરા પણ પોતપોતાનો બંદોબસ્ત કરે છે. કાઠિયાવાડના આબકારી રૂલોના ધોરણ ઉપર આ એજન્સી માટે આબકારી રૂલ્સ ઘડવામાં આવ્યા છે તે હાલ નામદાર સરકારના વિચાર ઉપર છે.

(બી) ભાંગ અને ગાંજો.

આ એજન્સીનાં સંસ્થાનોને, ઇંગ્રેજી હદમાંથી આ બે ચીજો લાવે તે ઉપરની જકાતનો પોણો ભાગ પાછો મળે છે. (જુઓ સરકારી ઠરાવ નં. ૧૦૧૮. તા. ૯ ફેબ્રુઆરી સને ૧૯૦૪ ફીનાનશીયલ ડીપાર્ટમેન્ટ ગવર્નમેન્ટ ઠરાવ નં. ૪૦૫૩. તા. ૨૭ જુન સને ૧૯૦૦ રેવન્યુ ડીપાર્ટમેંન્ટ તરફથી નીકળેલા મુજબ વધુમાં વધુ ગાંજો અથવા ચડસ દરેક માણસને ૧૦ તોલા સુધી અને ભાંગને તેમાંથી બનાવેલી બીજી વસ્તુ ૨૦ તોલા સુધી આપી શકાય છે.)

ઇંગ્રેજી હદમાથી આવતા અને જતા માલ ઉપર લેવાની જકાત.

૨૦. પાલણપુર એજન્સીમાંથી રાહદારી જકાત કહાડી નાખવામાં આવી છે. પણ જતા ને આવતા માલ ઉપર આ એજન્સીનાં સંસ્થાનો જકાત લે છે. તેઓનો જકાતનો દર જુદો જુદો છે; અને તેમાં સરકાર વચ્ચે આવતી નથી. ઇન્ડિયન ટારીફ એકટ (સને ૧૮૮૨ ના અગીયારમા કાયદા) ના હેતુ માટે ગવર્નર જનરલ ઇન કાઉન્સીલે આ સંસ્થાનો પરરાજ્યો ગણ્યાં છે. (ગવર્નર જનરલ ઇન કાઉન્સીલની જાહેર ખબરો તા. ૬ મે સને ૧૮૭૪.)

વર્તમાનપત્રો.

૨૧. નામદાર ગવર્નર જનરલ દર ઇજ્લાસ કાઉન્સીલના સાહેબના વહીવટ તાબાના ભાગો જે બ્રિટિશ ઇન્ડિયામાં ગણાતા નહીં હોય તેવા ભાગો ઉપર, ગવર્નર જનરલ ઇન કાઉન્સીલ તરફથી જાહેર ખબર નં. ૨૬૫૧-૧. તા. ૨૫ જુન સને ૧૮૯૧ માં વર્તમાનપત્રો લખવા, છાપવા અને પ્રસિદ્ધ કરવા સંબંધી રૂલો, મુકરર કરવામાં આવ્યા છે, અને તે રૂલો થાણાઓને લાગુ પડે છે.

2. Civil Court Rules.

Revised Rules relating to the original and Appellate Jurisdiction of the Civil Courts of the Palanpur Agency.

× × × × × × ×

No. 4167.

Political Department.
Bombay Castle, 17th June 1903.

RESOLUTION:—The rules printed as an accompaniment to this Government Resolution are approved for the guidance of the Civil Courts of the Palanpur Agency and should be notified in the Bombay Government Gazette. They will come into force with effect from the 1st July 1903.

2. The rules contained in the Notification deal only with the Civil Jurisdiction of the permanent Agency Courts. The references (e.g. Political Agent's rule No. 20 and some entries in Schedule A in the draft submitted) to the Courts of Native States and to Courts in which the Jurisdiction is that of a temporary management, e.g. as in Wao, or in the Jamaiya villages of Tharad, have been excised. These Courts and the matters dealt with in rule No. 20 proposed by the Political Agent are unaffected by these rules as also is the trial of Political cases. As regards the Jurisdiction of the States it must be understood for the future that, as ordered in Government Resolution No. 4696, Dated the 15th October 1878, Tharad is a State of 4th class Jurisdiction as that term is understood in Kathiawar. Similarly for the future the State of Wao is to be held to be a State of 5th class Jurisdiction as that term is understood in Kathiawar. There will be no appeal from decisions of the Chiefs of these States when themselves ruling in cases within their Jurisdiction. If a remedy is necessary, the Chief must be offerred advice.

3. The Residuary Jurisdiction of the British Government in the area comprised in these States will be exercised by the Agency Courts, which in Civil cases will of course be guided by these rules. The manager of Wao, so long as the State is under administration, may exercise the power of the State, subject, *qua* Civil cases, to the appeal and supervision prescribed for a subordinate Court by these rules; and so also the Thandar of the Jamaiya villages under Tharad may be treated as a subordinate Court having the same powers as an Agency Thandar.

Sd/. S. W. EDGERLEY,
Secretary to Government.

Accompaniment to Government Resolution No. 4167-Dated 17th June 1903.

In exercise of the power and Jurisdiction delegated by the Government of India, Foreign Department, Notification No. 1975-I-A, Dated the 16th May 1902, and of all other powers enabling him in this behalf, the Governor in Council is pleased, in supercession of all previous rules on the subject, to prescribe, with effect from the 1st July 1903, the following revised rules for defining the Civil Jurisdiction, Original and Appellate, to be exercised by the Courts of the Political Agency in Palanpur, for regulating the right of appeal and the payment of Court-fees by parties and for ensuring punctuality in the discharge of Judicial business.

1. The Civil Courts of the Palanpur Agency shall be classed as:-

(a). Subordinate Courts.

(b). Courts of the Assistant to the Political Agent.

(c). The Political Agent's Court.

2. The Subordinate Courts are specified in Appendix A. Their Jurisdiction shall be limited to Civil suits of all description of the values specified therein or such values not exceeding in any case Rs. 500 as the Political Agent shall hereafter, with the sanction of Government, from time to time direct.

3. The Courts of the Assistants to the Political Agent are specified in Appendix B. Their Original Jurisdiction shall be limited to Civil suits of all description of the values specified therein or such values as the Political Agent shall hereafter with the sanction of Government from time to time direct. They shall also possess an Appellate Jurisdiction in suits tried by the Subordinate Courts up to the limits specified in the said Appendix.

4. Every suit shall be instituted in the Court of the lowest grade competent to try it; but the Political Agent may transfer a suit from any Court specified in Appendix A or B to any other Court specified in either Appendix and competent, under Rule 2 or 3, to try it, or to his own Court; provided that the following suits should ordinarily be considered political:-

(I). Suits to which His Highness the Dewan of Palanpur, His Highness the Nawab of Radhanpur, the Thakors of Tharad and Wao, may be a party.

(II). Cases effecting the interests of the tributary Chiefs of whatever class, in regard to sovereign Rights, Jurisdiction, Tribute or Allied Payments, maintenance to the members of the Chief's family, compensation for injury done by outlaws or highway robbers (Waltar), territory, boundaries, political status or prerogative.

Explanation:—Claims for inheritance or partition of estates in the families of Chiefs, other than those specified in clause (I) above, should ordinarily be heard as Civil suits, but this does not include cases which raise the issue of a right or succession to a Chiefship to which Jurisdictionary powers are attached, or an issue of inheritance to, or partition of, any estates in which a Jurisdictionary Chief or tribute paying Talukdar has an interest direct or indirect.

5. If the Assistant Political Agent considers that a suit, which has been filed as a Political suit should be heard as a Civil suit or if the Assistant Political Agent, the District Deputy Assistant, Huzur Deputy Assistant or a Thandar considers that a suit which has been filed as a Civil suit should be heard as a Political suit, he should refer the case to the Political Agent for orders. Any party to a suit may apply to the Political Agent for an order that a Political suit may be heard as a Civil suit or *vice versa.*

6. Any proceedings pending in any Civil Court of the Agency in respect to any debt or liability of a Talukdar whose estate is attached by the Political Agent on account of its being encumbered shall, on the publication of the order of attachment, be stayed; and the operation of all processes, executions and attachments then in force for or in respect of such debts and liabilities shall be suspended, and so long as such attachment continues, no fresh proceedings, processes, executions or attachments shall be instituted in or issued by any such Court in respect of such debts and liabilities.

7. No suit for money against the proprietor of any estate assessed for Government or Gaekwar tribute or holding the position of a Talukdar shall be entertained without the formal permission of the Political Agent and no decree of an Agency Civil Court in a money suit against the proprietor of such an estate shall have any force after the death of such landed proprietor unless the debt was incurred with the sanction of the Political Agent.

8. An appeal whether on a matter of law or fact shall lie from the decree of any of the Subordinate Courts mentioned in Appendix "A" to such of the Courts of the Assistants to the Political Agent as the Political Agent may from time to time direct.

9. If the suit be of a nature cognizable in Courts of Small Causes and of a value not exceeding Rs. 500, the decision in appeal of the Court of the Assistant to the Political Agent shall be final.

10. In all suits relating to moveable property but not falling under rule 9, and of a value not exceeding Rs. 1000 if the Court of the Assistant to the Political Agent confirms the decree of the subordinate Court, its decision shall be final.

11. In all suits in which the Court of the Assistant to the Political Agent reverses or modifies the decree of the subordinate Court, and in all suits relating to moveable property of a value exceeding Rs. 1,000 and in all suits relating to immoveable property or to any interest therein a second appeal on a matter of law shall lie to the Court of the Political Agent.

12. An appeal whether on a matter of law or fact shall lie from the original decree of a Court of an Assistant to the Political Agent to the Court of the Political Agent.

13. If the suit be of the nature cognizable in Courts of Small Causes and of a value not exceeding Rs. 1,000 the decision in appeal of the Court of the Political Agent shall be final.

14. In all suits relating to moveable property, but not falling under Rule 13, and of a value not exceeding Rs. 3,000, if the Court of the Political Agent confirms the decree of the Court of the Assistant Political Agent, its decision shall be final.

15. In all such suits in which the Court of the Political Agent reverses or modifies the decree of the Court of the Assistant Political Agent and in all suits relating to moveable property of a value exceeding Rs. 3,000 and in all suits relating to immoveable property or any interest therein a second appeal on a matter of law shall lie to the Governor in Council.

16. All applications or appeals preferred under Rule 15 to the Governor in Council shall be presented to the Political Agent in triplicate and shall be accompanied by authenticated copies of the judgments and decrees of the lower courts and by certified trans-

lations of any documents on which the suit has been brought or which may be relied on by the applicant within 90 (ninety) days from the date of the decree in respect of which the application or appeal is preferred, exclusive of the time taken up in obtaining copies in accordance with the rules laid down in Government Resolution No. 7233, Dated 1st October 1900. In forwarding such applications and appeals the Political Agent shall certify whether they are barred by limitation or not.

17. The Political Agent shall not call upon the respondent to submit a rejoinder to the appeal until it has been asked for by Government. If Government call for a rejoinder the Political Agent shall cause one copy of the special appeal to be served on the respondent with a notice requiring him to submit in duplicate to the Political Agent any reply he may wish to make within 30 days from the service of such notice, provided that such time may be extended to 90 days at the discretion of the Political Agent.

18. The Political Agent is empowered to call for proceedings in non-appealable cases of the Courts of his Assistants and the subordinate Courts for revision and inspection and to prescribe forms of returns of Civil work for each class of Court and when such returns are to be rendered.

19. Returns of the Assistants shall be examined by the Political Agent and those of subordinate Courts by the Assistant Political Agent who shall submit them with his remarks to the Political Agent for disposal.

20. In suits in the Courts of 1st instance and in the Appellate Courts of the Agency fees will be levied as per annexed Schedule. (Appendix C).

21. No appeal or application to the Governor in Council will be received without payment in advance of the fees prescribed below (unless the appellant shall have been authorized by the Political Agent to appeal *in forma pauperis*) !—

Where the value of the Civil suit as computed in the Original Court :—

Does not exceed Rs. 25, a fee shall be paid of	Rs.	2
Exceeds Rs. 25, but not Rs. 50 „	Rs.	4
„ „ 50 „ „ „ 100 „	Rs.	8
„ „ 100 „ „ „ 150 „	Rs.	12
„ „ 150 „ „ „ 200 „	Rs.	16

and so on being at the rate of a fee of Rs. 4 for every Rs. 50 of value claimed upto the amount of Rs. 10,000. But in suits for recovery of a value greater than Rs. 10,000, the fee shall be calculated at the rate of 8 percent on each additional Rs. 100 or fraction of Rs. 100 above the limit.

APPENDIX A.

List of the subordinate Courts of the Palanpur Agency referred to in Rule 2.

No.	Names of Courts.	Limit of Jurisdiction.
1.	Kankrej Thandar's Court.	Rs. 500
2.	Deodar „ „	„ 500
3.	Warahi „ „	„ 500
4.	Santalpur „ „	„ 500
5.	Wao „ „	„ 500

APPENDIX B.

List of Courts of the Assistants to the Political Agent referred to in Rule 3.

No.	Name of Courts.	Limit of original Jurisdiction.	Limit of Appellate Jurisdiction.
		Rs.	Rs.
1.	The Court of the Assistant Political Agent, Palanpur.	No limit.	No limit.
2.	The Court of the District Deputy Assistant to the Political Agent, Palanpur.	5,000	1,000
3.	The Court of the Huzur Deputy Assistant to the Political Agent, Palanpur.	5,000	1,000

Note—The Jurisdiction of the District Deputy Assistant's Court is limited to the area comprised in the Thana Circles and Managed Estates. That of the Huzur Deputy Assistant's Court is limited to the area comprised in the Estates of the Jurisdictional Talukdars, viz, Wao, Deodar, Bhorole, Jorawarkhanji of Warahi, and Thara.

૨. દીવાની કોર્ટ સંબંધી કાનુનો.

પાલણપુર એજન્સીની દીવાની કોર્ટોની અવલ અને અપીલની હકુમત સંબંધી સુધારેલા કાનુનો.

નં. ૪૧૬૭.

પોલીટીકલ ડીપાર્ટમેન્ટ.

કીલ્લે મુંબઇ તા. ૧૭ મી જુન ૧૯૦૩.

ઠરાવ—સરકારના આ ઠરાવના અંતર પત્ર તરીકે છાપેલા કાનુનો પાલણપુર એજન્સીની દીવાની કોર્ટોએ વર્તવા માટે મંજુર કરવામાં આવે છે, અને તે કાનુનો મુંબઇ ગવર્મેન્ટ ગેઝેટમાં પ્રસીદ્ધ કરવા, તેમ આ કાનુનો તા. ૧૬ મી જુલાઇ ૧૯૦૩ થી અમલમાં આવશે.

૨. આ જાહેર ખબરમાં જે કાનુનો દાખલ કરવામાં આવ્યા છે તે જાશુકની એજન્સી કોર્ટોની દીવાની હકુમત માટેજ ફકત છે. નેટીવ સ્ટેટોની કોર્ટો સંબંધીના લખાણ (જેમ કે પોલીટીકલ એજંટ સાહેબની રૂલ ૨૦ અને રજુ કરેલા મુસદ્દાની પરીશિષ્ટ "અ"માં દાખલ કરેલી કેટલીક બાબતો) અને જે કોર્ટોમાં હંગામી જપ્તી સંબંધે દીવાની હકુમત છે (જેમકે વાવમાં) તેવી કોર્ટો સંબંધીનાં લખાણો અથવા થરાદનાં જમૈયા ગામોમાંની દીવાની હકુમતો સંબંધીનાં લખાણો બાતલ કરવામાં આવ્યાં છે. એ કોર્ટોને અને પોલીટીકલ એજંટે રૂલ ૨૦ માં જે બાબતો જણાવેલી છે તે બાબતોને નથી. તેમજ પોલીટીકલ કામોના તપાસને આ કાનુનોથી બાધ લાગતો નથી. સ્વસ્થાનોની હકુમત સંબંધી હવે પછી તે માટે એમ સમજવું કે, સરકારના ઠરાવ નં. ૪૬૯૬ તા. ૧૫ અકટોબર ૧૮૭૮ માં ફરમાવ્યા પ્રમાણે, કાઠીઆવાડમાં ગણાતા ચોથા કલાસનું થરાદ સ્વસ્થાન છે એજ પ્રમાણે ભવીષ્યમાં વાવને કાઠીઆવાડમાં ગણાતા પાંચમા વર્ગનું સ્ટેટ ગણવું. આ સ્વસ્થાનોના ચીફોએ પોતાની હકુમતના કેસો પોતે રાજ્યકર્તા તરીકે ચલાવ્યા હશે, તેવા કેસોના ઠરાવ ઉપર અપીલ ચાલશે નહી. ઇલાજની જરૂર જણાય તો તે ચીફને સલાહ આપવી.

૩. આ સ્ટેટોમાં આવેલા પ્રદેશ ઉપર બ્રીટિશ સરકારની અવશેશ હકુમત એજન્સી કોર્ટો ચલાવશે અને તે કોર્ટો દીવાની કામોમાં અલબત આ કાનુનો પ્રમાણે વર્તશે. વાવ સ્ટેટ જ્યાં સુધી સરકારના વહીવટમાં રહેશે ત્યાં સુધી, વાવનો મેનેજર એ સ્ટેટને આપેલી હકુમત દીવાની કોર્ટો ઉપર દેખરેખ અને અપીલ સાંભળવાનું ઠરાવ્યું છે તે સરતે ચલાવે અને તેજ પ્રમાણે થરાદ તાબાનાં જમૈયા ગામોના થાણદારની કોર્ટને એજન્સી થાણદારના જેટલાજ અખ્તીયારવાળી તાબાની કોર્ટ ગણવી.

× × ×

(સહી) **એસ. ડબલ્યુ. એડગરલી,**

સરકારના એકટીંગ મુખ્ય સેક્રેટરી.

સરકારના ઠરાવ નં. ૪૧૬૭ તા. ૧૭ મી જુન ૧૯૦૩ નું અંતરપત્ર.

ગવર્મેન્ટ ઓફ ઇન્ડીઆની ફોરેનખાતાની નોટીફીકેશન નં. ૧૯૭૫ "આઇ" એ તા. ૧૬ મી મે સને ૧૯૦૨ થી આપેલી સત્તા અને હકુમતની રૂઇએ અને આ બાબતમાં જે અધીકાર છે તે સઘળા અધીકારની રૂઇએ ગવર્નર ઇન કાઉન્સીલ સાહેબ ફરમાવે છે કે આ બાબતમાં આગળના સઘળા નીયમો રદ કરી પાલણપુર એજન્સીમાંની દીવાની કોર્ટોએ અવલ અને અપીલની હકુમત કેટલી ચલાવવી તેનો પક્ષકારોને અપીલ કરવાનો હક અને કોર્ટ ફી ભરવાનો નીયમ કરનારા અને જ્યુડીશીયલ કામ નીયમ અને વખતસર ચાલે તેને માટે નીચે લખેલા સુધરેલા કાનુનો તા. ૧ જુલાઇ સને ૧૯૦૩ થી અમલમાં લાવવા.

૧. પાલણપુર એજન્સીની દિવાની કોર્ટોના નીચે પ્રમાણે વર્ગ કર્યા છે, એટલે:—

(અ) તાબાની કોર્ટો.

(બ) આસિસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટોની કોર્ટો.

(ક) પોલીટીકલ એજંટની કોર્ટ.

૨. તાબાની કોર્ટો **અ** પરિશિષ્ટમાં લખી છે તેમની હકુમત બાબત એવી હદ ઠરાવી કે તેમણે સદરહુ પરિશિષ્ટમાં નિર્દિષ્ટ કરેલી કિંમતની અથવા કોઇ પ્રસંગે ૫૦૦ રૂપિયા કરતાં વધારે ન હોય એવી જે કિંમત પોલીટીકલ એજંટ હવે પછી, સરકારની મંજુરીથી વખતે વખતે ફરમાવે તેટલી કિંમતની સઘળી જાતની દિવાની ફરીયાદો સાંભળવી.

૩. આસિસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટોની કોર્ટો **બ** પરિશિષ્ટમાં લખી છે તેમની અવલ હકુમત બાબત એવી હદ ઠરાવી છે કે તેમણે સદરહુ પરિશિષ્ટમાં લખેલી કિંમતની અથવા પોલીટીકલ એજંટ હવે પછી સરકારની મંજુરીથી વખતે વખતે ફરમાવે તેટલી કિંમતની સઘળી જાતની દિવાની ફરિયાદો સાંભળવી. તેમને વળી તાબાની કોર્ટોએ ઇનસાફ કરેલી ફરિયાદોના સંબંધમાં સદરહુ પરિશિષ્ટમાં લખેલી હદ સુધી અપીલ હકુમત પણ છે.

૪. પ્રત્યેક ફરિયાદ, તેનો ઇનસાફ કરવાનો સૌથી નીચેના દરજ્જાની જે કોર્ટને અખત્યાર હોય તે કોર્ટમાં કરવી. પણ પોલીટીકલ એજંટ કોઇ ફરિયાદ **અ** અથવા **બ** પરિશિષ્ટમાં લખેલી કોઇ પણ કોર્ટમાંથી સદરહુ બેમાંના કોઇ પણ પરિશિષ્ટમાં નિર્દિષ્ટ કરેલી બીજી જે કોઇ પણ કોર્ટને એવી ફરિયાદનો ૨ જી અથવા ૩ જી કાનૂન મુજબ ઇનસાફ કરવાનો અખત્યાર હોય તે કોર્ટમાં મોકલવાને અથવા પોતાની કોર્ટમાં મગાવી લેવાને મુખત્યાર છે; પણ હેઠળ લખેલી ફરિયાદો પોલીટીકલ ફરિયાદો છે એમ સાધારણ રીતે ગણુવામાં આવશે:—

(૧) જે ફરીયાદોમાં નામદાર પાલણપુરના દીવાન સાહેબ, નામદાર રાધનપુરના નવાબ સાહેબ તથા થરાદ તથા વાવના ઠાકોર સાહેબો પક્ષકાર હોય તે ફરિયાદો.

(૨) રાજાના હક બાબત, હકુમત બાબત, ચોથ અથવા સાથે મળીને આપવાની ખંડણી બાબત, ખંડીયા રજવાડાના કુટુંબના આસામીઓના ભરણપોષણ બાબત, બારવટીઆઓએ અથવા ધાડપાડુઓએ (વલતારોએ) કરેલા નુકસાન બદલ, મોબદલો આપવા બાબત, મુલક બાબત, હદ બાબત, રાજકીય હોદ્દા અથવા વિશેષ હક બાબત, કોઇ પણ વર્ગના ખંડીયા રજવાડાના હિત સંબંધને લગતા દાવા.

ખુલાસો—ઉપરની રકમ (૧) માં લખેલા દાવા શિવાયના રજવાડાઓના કુટુંબમાં ઇસ્ટેટના વારસા બાબતના અથવા તેના હિસ્સા પાડવા બાબતના દાવા સામાન્યતા દિવાની ફરિયાદ તરીકે સાંભળવા, પણ આ દાવાની અંદર, હકુમત ચલાવવાની જેને સત્તા હોય એવી રાજગાદી ઉપર વારસાના હકનો મુદ્દો અથવા હકુમતવાળા રજવાડાને અથવા ખંડણી આપનારા તાલુકદારને જે ઇસ્ટેટમાં પ્રત્યક્ષ અથવા પરોક્ષ હિત સંબંધ હોય એવી ઇસ્ટેટના વારસા બાબતનો અથવા તેના હિસ્સા પાડવા બાબતનો મુદ્દો જેમાં ઉત્પન્ન થાય એવા દાવાનો સમાવેશ થતો નથી.

૫. જો આસિસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટને એમ લાગે કે પોલીટીકલ ફરીયાદ તરીકે માંડેલી ફરિયાદ દિવાની ફરિયાદ તરીકે સાંભળવી, અથવા જો આસિસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટને, ડિસ્ટ્રિક્ટ ડેપ્યુટી આસિસ્ટંટને, હજુર ડેપ્યુટી આસિસ્ટંટને અથવા થાણદારને એમ લાગે કે દિવાની ફરિયાદ તરીકે સાંભળવી, તો તેણે તે બાબત પોલીટીકલ એજંટને હુકમ થવા સારૂ લખી મોકલવી. એકાદી ફરીયાદનો કોઇ પણ પક્ષકાર પોલીટીકલ ફરિયાદ દિવાની ફરિયાદ તરીકે સાંભળવા માટે અથવા દિવાની ફરિયાદ પોલીટીકલ ફરિયાદ તરીકે સાંભળવા માટે હુકમ થવા સારૂ પોલીટીકલ એજંટને અરજી કરવાને મુખત્યાર છે.

૬. જે તાલુકદારની ઇસ્ટેટ ઉપર દેવું થયાને લીધે તે પોલીટીકલ એજંટે જપ્ત કરી હોય તે તાલુકદારના દેવા અથવા જવાબદારીના સંબંધમાં એજન્સીની દિવાની કોર્ટમાં જે કાંઇ પણ કામ ચાલતું હોય તે કામ જપ્તીનો હુકમ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવે ત્યાર પછી બંધ કરવું અને એવા દેવા તથા જવાબદારીના સંબંધમાં અથવા તે બાબત જે પ્રોસેસો, બજાવણી તથા જપ્તી ચાલુ હશે તેમનો અમલ થતો અટકાવવો અને એવી જપ્તી ચાલુ રહે ત્યાં સુધી, એવી કોઈ પણ કોર્ટ એવા દેવા તથા જવાબદારીના સંબંધમાં નવું કામ ચલાવવું નહિ, નવી પ્રોસેસો કહાડવી નહિ અથવા નવી બજાવણી અથવા નવી જપ્તી કરવી નહિ.

૭. સરકારને અથવા ગાયકવાડને ખંડણી આપવા સારૂ જેના ઉપર આકાર કર્યો હોય એવી કોઇ પણ ઇસ્ટેટના ધણીની સામે અથવા તાલુકદારનો દરજ્જો ધારણ કરનારની સામે નાણા વસુલ કરવાની કોઇ પણ ફરિયાદ પોલીટીકલ એજંટની સામે રીતસર પરવાનગી મેળવ્યા વગર દાખલ કરવી નહિ, અને એવી કોઇપણ ઇસ્ટેટના ધણીની સામે માંડેલી નાણા વસુલ કરવાની ફરિયાદમાં થયેલું હુકમનામું, એવું દેવું પોલીટીકલ એજંટની મંજુરીથી કરવામાં આવ્યું હોય તે શિવાય, એવા ધણીના મરણ પછી અમલમાં રહેશે નહિ.

૮. આ પુરવણીમાં વર્ણવેલી તાબાની કોર્ટોના હુકમનામા ઉપર કાયદાની અથવા હકીકતની કોઇ વાત બાબત અપીલ, પોલીટીકલ એજંટ વખતે વખતે ફરમાવે એવી તેના આસિસ્ટંટોની કોર્ટોમાં ચાલશે.

૯. જો તે ફરિયાદ સ્મૉલકૉઝ કોર્ટ સાંભળી શકે એવી જાતની હોય અને ૫૦૦ રૂપિયા કરતાં વધારે કિંમતની ન હોય તો, પોલીટીકલ એજંટના આસિસ્ટંટની કોર્ટ અપીલમાં કરેલો નીકાલ આખરનો ગણાશે.

૧૦. જંગમ મિલકત સંબંધી જે ફરિયાદોનો સમાવેશ ૯ મી કાનૂનમાં થતો ન હોય અને જેમની કિંમત ૧૦૦૦ રૂપિયા કરતાં વધારે ન હોય તેવી ફરિયાદોમાં પોલીટીકલ એજંટના આસિસ્ટંટની કોર્ટ તાબાની કોર્ટનું હુકમનામું કાયમ રાખે, તો તેનો નીકાલ આખરનો ગણાશે.

૧૧. જે ફરિયાદોમાં પોલીટીકલ એજંટના આસિસ્ટંટની કોર્ટ તાબાની કોર્ટનું હુકમનામું રદ કરે અથવા તેમાં ફેરફાર કરે તે સઘળી ફરિયાદોમાં તથા ૧૦૦૦ રૂપિયા કરતાં વધારે કિમતની જંગમ મિલકત સંબંધી સઘળી ફરિયાદોમાં તેમ જ સ્થાવર મિલકત બાબતની

અથવા તેમાંના કાંઇ પણ હિત સંબંધ બાબતની સઘળી ફરિયાદોમાં, કાયદાની કોઇ વાત બાબત પોલીટીકલ એજંટની કોર્ટમાં બીજી અપીલ ચાલશે.

૧૨. પોલીટીકલ એજંટના આસિસ્ટંટની કોર્ટના અવલ હુકમનામા ઉપર કાયદાની અથવા હકીકતની કોઇ વાત બાબત કરેલી અપીલ પોલીટીકલ એજંટની કોર્ટમાં ચાલશે.

૧૩. જો તે ફરિયાદ સ્મૉલકૉઝ કોર્ટ સાંભળી શકે એવી જાતની હોય અને ૧૦૦૦ રૂપિયા કરતાં વધારે કિંમતની ન હોય તો, પોલીટીકલ એજંટની કોર્ટે અપીલમાં કરેલો નીકાલ આખરનો ગણાશે.

૧૪. જંગમ મિલકત સંબંધી જે ફરિયાદોનો સમાવેશ ૧૩ મી કાનૂનમાં થતો ન હોય અને જેમની કિંમત ૩૦૦૦ રૂપિયા કરતાં વધારે ન હોય, તે સઘળી ફરિયાદોમાં જો પોલીટીકલ એજંટની કોર્ટ તેના આસિસ્ટંટની કોર્ટનું હુકમનામું કાયમ રાખે, તો તેનો નીકાલ આખરનો ગણાશે.

૧૫. સદરહુ પ્રકારની જે ફરિયાદોમાં પોલીટીકલ એજંટની કોર્ટ પોતાના આસિસ્ટંટની કોર્ટનું હુકમનામું રદ કરે અથવા તેમાં ફેરફાર કરે તે સઘળી ફરિયાદોમાં તથા ૩૦૦૦ રૂપિયા કરતાં વધારે કિંમતની જંગમ મિલકત બાબતની સઘળી ફરિયાદોમાં, તેમજ સ્થાવર મિલકત બાબતની અથવા તેમાંના કાંઇ પણ હિત સંબંધ બાબતની સઘળી ફરિયાદોમાં કાયદાની કોઇ વાત બાબત નામદાર ગવર્નર ઇન કૌન્સિલની હજુર બીજી અપીલ ચાલશે.

૧૬. ૧૫ મી કાનૂન મુજબ નામદાર ગવર્નર ઇન કૌન્સિલને અરજીઓ અથવા અપીલો કરવી હોય, ત્યારે તે દરેકની ત્રણ નકલો પોલીટીકલ એજંટને રજુ કરવી જોઇયે અને તેમની સાથે નીચલી કોર્ટોના ફેંસલા તથા હુકમનામાની સહીવાળી નકલો તથા જે કોઇ પણ દસ્તાવેજોને આધારે ફરિયાદ કરવામાં આવી હોય અથવા જેમના ઉપર અરજદાર આધાર રાખતો હોય તેમના ખરા તરજુમા જોડવા જોઇયે. સદરહુ અરજી અથવા અપીલ રજુ કરવી તે, જે હુકમનામાના સંબંધમાં તે કરવામાં આવી હોય તે હુકમનામાની તારીખથી (સન ૧૯૦૦ ના અકટોબર મહિનાની ૧ લી તારીખના સરકારી ઠરાવ નંબર ૭૨૩૩ માં કાનૂનો છે તે મુજમ નકલો મેળવવામાં જે વખત લાગ્યો હોય તે બાદ જતાં) ૯૦ દિવસની અંદર કરવી. આવી અરજીઓ અને અપીલો રવાના કરતી વખતે તે મુદતની બહાર છે કે નહિ તે બાબત પોલીટીકલ એજંટે દાખલો લખી મોકલવો.

૧૭. અપીલનો જવાબ સરકારે માગ્યા શિવાય પોલીટીકલ એજંટે રીસપોન્ડેન્ટને તે રજુ કરવાનું ફરમાવવું નહિ. જો સરકાર જવાબ માગે, તો પોલીટીકલ એજંટે સ્પેશીયલ અપીલની એક નકલ રીસપોન્ડેન્ટ ઉપર બજાવવી, અને તેની સાથે તેને નોટીસ આપીને ફરમાવવું કે જે જવાબ આપવાનો હોય તેની ૨ નકલો એવી નોટીસ બજ્યાની તારીખથી ૩૦ દિવસની અંદર પોલીટીકલ એજંટને રજુ કરવી; પણ એવી મુદત પોલીટીકલ એજંટની મરજીમાં આવે તો ૯૦ દિવસ સુધી વધારવાનો અધિકાર છે.

૧૮. અપીલ ન થઇ શકે એવા મુકદમામાં પોતાના આસિસ્ટંટોની કોર્ટોમાં તથા તાબાની કોર્ટોમાં ચાલેલું કામ તપાસણી માટે તથા જોવા માટે મંગાવવાનો અને દરેક વર્ગની કોર્ટ

માટે દિવાની કામના પત્રકોના નમુના ઠરાવવાનો તથા એવાં પત્રકો કયારે મોકલવા તે ઠરાવવાનો પોલીટીકલ એજંટને અધિકાર આપ્યો છે.

૧૯. આસિસ્ટંટોનાં પત્રકો પોલીટીકલ એજંટે તપાસવાં અને તાબાની કોર્ટોનાં પત્રકો આસિસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટે તપાસીને પોતાના શેરા સહિત પોલીટીકલ એજંટને નિકાલ સારૂ મોકલવાં.

૨૦. ગવર્નર ઇન કૌન્સિલને કરેલી અપીલ અથવા અરજી (અપેલંટને નાદારીમાં અપીલ કરવાનો અધિકાર પોલિટીકલ એજંટે આપ્યો હશે તે શિવાયને પ્રસંગે) હેઠળ લખેલી ફી અગાઉથી આપ્યા વગર લેવામાં આવશે નહિઃ—

જો દિવાની ફરિયાદની કિંમત અવલ કોર્ટમાં ગણ્યા પ્રમાણે—

રૂપિયા ૨૫ થી વધારે ન હોય તો ફીના રૂપિયા ૨ આપવા.
,, ૨૫ થી વધારે પણ રૂપિયા ૫૦ થી વધારે ન હોય તો ફીના રૂ. ૪ આપવા.
,, ૫૦ ,, ,, ૧૦૦ થી ,, ,, ,, ૮ ,,
,, ૧૦૦ ,, ,, ૧૫૦ થી ,, ,, ,, ૧૨ ,,
,, ૧૫૦ ,, ,, ૨૦૦ થી ,, ,, ,, ૧૬ ,,

અને એ પ્રમાણે આગળ વધતું જાય, તો ૧૦,૦૦૦ રૂપિયાની રકમ સુધી દાવો કરેલી કિંમતના દર ૫૦ રૂપિયા ઉપર ૪ રૂપિયા લેખે ફી આપવી. પણ રૂપિયા ૧૦,૦૦૦ કરતાં મોટી કિંમત વસુલ કરવાની ફરિયાદમાં તે રકમ ઉપરાંત, દર ૧૦૦ રૂપિયા ઉપર અથવા ૧૦૦ રૂપિયાના ભાગ ઉપર દર સેંકડે ૮ ટકા પ્રમાણે ફી ગણવી.

પુરવણી અ.

૨ જી કાનૂનમાં કહેલી પાલણપુર એજન્સીના તાબાની કોર્ટોની યાદી.

નંબર.	કોર્ટોનાં નામ.	હકુમતની હદ.
		રૂપિયા.
૧	કાંકરેજ થાણદારની કોર્ટ	૫૦૦
૨	દીઓદર ,, ,, ...	૫૦૦
૩	વારાહી ,, ,, ...	૫૦૦
૪	સાંતલપુર ,, ,, ...	૫૦૦
૫	વાવ. ,, ,, ...	૫૦૦

પુરવણી બ.

૩ જી કાનૂનમાં કહેલી પોલીટીકલ એજંટના આસિસ્ટંટોની કોર્ટોની યાદી.

નંબર.	કોર્ટોનાં નામ.	અવલ હકુમતની હદ.	અપીલ હકુમતની હદ.
		રૂ.	રૂ.
૧	પાલણપુરના આસિસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટની કોર્ટ.	કાંઇ હદ નથી.	કાંઇ હદ નથી.
૨	પાલણપુરના ડિસ્ટ્રિક્ટ ડેપ્યુટી આસિસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટની કોર્ટ.	૫,૦૦૦	૧,૦૦૦
૩	પાલણપુરના હજુર ડેપ્યુટી આસિસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટની કોર્ટ.	૫,૦૦૦	૧,૦૦૦

ટીપ:—ડિસ્ટ્રીક્ટ ડેપ્યુટી આસિસ્ટંટની કોર્ટની હકુમત થાણા સર્કલમાં તથા વહીવટ હેઠળની ઇસ્ટેટોમાં જેનો સમાસ થતો હોય એવા પ્રદેશજ બાબત છે. હજુર ડેપ્યુટી આસિસ્ટંટની કોર્ટની હકુમત, હકુમતવાળા તાલુકદારો, એટલે વાવ, દીઓદર, ભોરોળ, વારાહીના જારાવરખાનજી અને થરાની ઇસ્ટેટોમાં જેનો સમાસ થતો હોય એવા પ્રદેશજ બાબત છે.

---

3. Political Court Rules.

Rules for defining the jurisdiction (original and appellate) to be exercised by the Courts of the Political Agency of Palanpur, and for regulating the right of appeal, limitation by time and payment of Court fees by parties in regard to political suits and appeals.

× × × × × ×

No. 3311.

Political Department,
Bombay Castle 21st May 1904.

RESOLUTION.—The rules printed as an accompaniment to this Resolution are approved for the guidance of the Political Courts of the Palanpur Agency, and should be notified in the Bombay Government Gazette.

2. These Rules will come into force from the 1st July 1904.

Sd/. S. W. EDGERLEY,
Acting Chief Secretary to Government.

Accompaniment to Government Resolution No 3311, dated the 21st May 1904.

NOTIFICATION.

No. 3312.

Political Department,

Bombay Castle, 21st May 1904.

In exercise of the power and jurisdiction delegated by Government of India Foreign Department, Notification No 2859 I. A, dated the 19th June 1903, and of all other powers enabling him in this behalf, the Governor in Council is pleased, in supercession of all previous Rules on the subject to prescribe with effect from 1st July 1904 the following Rules for defining the Jurisdiction (Original and Appellate) to be exercised by the Courts of the Palanpur Agency and for regulating the right of appeal, limitation by time, and payment of Court fees by parties in regard to Political suits and appeals.

I.-COURTS.

The Courts of the Palanpur Agency which are empowered to hear and dispose of Political Suits or appeals are

(1). The Assistant Political Agent's Court

(2). The Political Agent's Court.

II.-JURISDICTION OF COURTS.

2. The following suits should ordinarily be considered Political.

(I). Suits to which His Highness the Devan of Palanpur, His Highness the Nawab of Radhanpur, the Thakore of Tharad and the Rana of Wao may be a party.

(II). Cases effecting the interests of the tributary Chiefs of whatever class in regard to sovereign rights, Jurisdiction, tribute or allied payments, maintenance to the members of the Chief's family, compensation for injury done by outlaws or Highway robbers (Walter), Territory, boundaries, Political status or prerogative.

Explanation :—Claims for inheritance or partition of estates in the families of Chiefs, other than those specified in clause (i) above, should ordinarily be heard as Civil suits, but this does not include cases which raise the issue of a right of succession to a Chiefship, to which Jurisdictionary powers are attached or an issue of inheritance to, or partition of, any Estates in which a Jurisdictional Chief or tribute paying Talukdar has an interest direct or indirect.

3. The Court of the Assistant Political Agent, Palanpur, possesses an original Jurisdiction in Political suits of all descriptions without limit as to value.

4. Political suits should be filed in the Court of the Assistant Political Agent Palanpur (whose Jurisdiction for such purpose extends in the whole Agency in which the cause of action arises as the lowest Court competent to try them), but the Political Agent may transfer a suit for trial from the Court of the Assistant Political Agent to his own Court if considered necessary.

5. If the Assistant Political Agent considers that a suit which has been filed as a political suit should be heard as a Civil suit, he shall refer the question to the Political Agent, whose decision subject to the general or special orders of Government, shall be final. Any party to a suit may also apply to the Political Agent for an order that a Political suit shall be heard as a Civil suit.

III.—APPEALS.

6. An appeal shall lie from the decision of the Assistant Political Agent's Court to the Court of the Political Agent, Palanpur.

7. A further appeal shall lie to the Governor in Council in all Political cases.

IV.—LIMITATION.

A.

Appeals to the Political Agent Palanpur.

8. The period for presenting appeals to the Court of the Political Agent, from the decisions and orders of the Assistant Political Agent in political cases of which the matter in litigation is of a kind that would ordinarily form the subject of a Civil suit or matter for orders by Civil Courts shall be limited to sixty days with the same qualifications as to the calculation of the period as apply to ordinary Civil cases.

9. Where such questions as sovereignty, Jurisdiction, tribute, territory, political status or prerogative are involved a period of four months will be allowed with such further extension in any case as, in the judgment of the Political Agent, may appear just and reasonable.

B.

Appeals to Government.

10. The period for presenting appeals to Government from the decisions of the Political Agent in Political cases, of which the matter of complaint is either of an administrative or miscellaneous nature or of a kind which would ordinarily form the subject of a Civil suit or matter for orders of Civil Courts as between private individuals, shall be ninety days with the same qualifications as to the calculation of the period as apply to ordinary Civil cases. All applications to Government for review of a decision by Government shall be governed by a like limitation.

11. Where such questions as Sovereignty, Jurisdiction, Tribute, Territory, Political Status, or prerogative are involved, a period of six months will be allowed for the presentation of an appeal against the decision of the Political Agent, but the appellant must obtain a certificate from the Political Agent within thirty days of receipt of his decision that the case is of a nature which entitles it to this extended period of limitation.

N. B.–It must be borne in mind that while periods to limit the right of appeal in Political cases are prescribed so to bind the parties, the Governor in Council reserves discretion to direct at any time further enquiry in any Political case or matter if it appears to him that there are good grounds for doing so.

V.–MANNER OF SUBMITTING APPEALS AND REJOINDERS.

12. Appeals to the Governor in Council shall be submitted to the Political Agent in triplicate, accompanied by authenticated copies of the judgments and decrees of both the lower Courts and by certified translations of any documents on which the suit has been brought or which may be relied on in appeal.

13. The Political Agent shall not call upon the respondent to submit a rejoinder to the appeal until it has been asked for by Government. If Government call for a rejoinder the Political Agent shall cause one copy of the special appeal to be served on the respondent with a notice requiring him to submit in duplicate to the Political Agent any reply he may wish to make within thirty days from the service of such notice, provided that such time may be extended to ninety days in all at the discretion of the Political Agent.

VI.-COURT FEES.

14. No Court fee for the institution or filing of political suits or appeals or applications at any stage of the proceedings connected therewith shall be levied from the parties concerned.

Provided that when-(a) the suit is brought by any unprivileged person whose claim is rejected or otherwise fails and (b) the Court which passes the final decision considers that such claim was false and vexatious or that there was no reasonable or probable ground for the same.

Such Court may order the recovery from such unprivileged person of Court fees for the institution of the suit at the rates which would be leviable under the scale of the fees for the time being in force under the Agency Civil Court Rules.

5. Limitation Rules.

Introduction of the Kathiawar Limitation Law into the Palanpur Superintendency.

No. 6720.

Political Department.

RESOLUTION :—It seems desirable that the same Limitation Rules should be enforced in the several Agencies in Gujarat, but there should be at least six month's notice before any change is made. The Kathiawar Agency Limitation Law should be extended to the Palanpur Superintendency from 1st May 1893.

2. etc. etc. etc.

Sd./- W. LEEWARNER.

પાલણપુરની પોલીટીકલ એજન્સીની કોર્ટોમાં પોલીટીકલ અપીલ અને અપીલના દાવાનો અમલ કરવા અને પક્ષકારોના અપીલના હક, મુદત અને કોર્ટ ફી આપવા અને પોલીટીકલ અપીલના દાવા સંબંધી મુકરર કરેલા નીયમો.

નં. ૩૩૧૧.

પોલીટીકલ ડીપાર્ટમેન્ટ.

જંજીરે, મુંબાઇ તા. ૨૧ મી મે ૧૯૦૪.

ઠરાવ—આ ઠરાવ સાથે છાપેલા કાનુનો પાલણપુર એજન્સી કોર્ટોમાં કામ ચલાવવા સંબંધી બહાલ રાખવામાં આવે છે અને તે મુંબઇ ગવરમેન્ટ ગેઝીટમાં પ્રસીદ્ધ કરવા.

૨ આ કાનુનો તા. ૧૯ જુલાઇ ૧૯૦૪ થી અમલમાં આવશે.

(સહી) એસ. ડબલ્યુ. એડગરલી,

સરકારના એકટીંગ ચીફ સેક્રેટરી

પોલીટીકલ ડિપાર્ટમેન્ટનું જાહેરનામું નં. ૩૩૧૨.

મુકામ જંજીરે મુંબઇ, તા. ૨૧ મે સને ૧૯૦૪

સન ૧૯૦૩ ના જુન મહિનાની ૧૯ મી તારીખના હિંદુસ્તાન સરકારના ફોરેન ડિપાર્ટમેન્ટના જાહેરનામાં નં. ૨૮૫૯ આઇ. એ., ઉપરથી સોંપેલો અધિકાર તથા હકુમત ચલાવીને અને આ અર્થે પોતાને મળેલા બીજા સઘળા અધિકાર ચલાવીને ગવર્નર ઇન્ કૌન્સિલે પાલણપુર એજન્સીની કોર્ટોએ ચલાવવાની (અવલ તથા અપીલ સંબંધી) હકુમત નકી કરવા બાબતની અને પોલીટીકલ ફરિયાદો તથા અપીલોમાં પક્ષકારોના અપીલ કરવાના હકનું, મુદતનું તથા તેમણે કેટલી કોર્ટ ફી આપવી તેનું નિયમન કરવા બાબતની અગાઉની સઘળી કાનુનો રદ કરીને તે બાબત નીચેની કાનુનો ઘડી છે અને તે કાનુનો સન ૧૯૦૪ ના જુલાઇ મહિનાની ૧ લી તારીખથી અમલમાં આવશે.

૧—કોર્ટો.

પાલણપુર એજન્સીની જે કોર્ટોને પોલીટીકલ ફરિયાદો અથવા અપીલો સાંભળીને નિકાલ કરવાનો અધિકાર આપ્યો છે તે નીચે પ્રમાણે છે, એટલે:—

(૧) આસિસ્ટંટ પોલિટીકલ એજંટની કોર્ટ.

(૨) પોલીટીકલ એજંટની કોર્ટ.

૨—કોર્ટોની હકુમત.

૨. હેઠળ લખેલી ફરીયાદો પોલીટીકલ ફરીયાદો છે એમ સાધારણ રીતે જાણવું:—

(૧) જે ફરિયાદોમાં નામદાર પાલણપુરના દીવાન સાહેબ, નામદાર રાધનપુરના નવાબ સાહેબ, થરાદના ઠાકોર અને વાવના રાણા પક્ષકાર હોય તે ફરિયાદો.

(૨) રાજહક બાબત, હકુમત બાબત, પેશકશ અથવા સાથે મળીને આપવાની ખંડણી બાબત, રજવાડાના કુટુંબના આસામીઓના ભરણપોષણ બાબત, બારવટીઆઓએ અથવા ધાડપાડુઓએ કરેલા નુકસાનનું વળતર આપવા બાબત, મુલક બાબત, હદ બાબત, રાજકીય સ્થિતિ અથવા વિશેષ અધિકાર બાબત, કોઇ પણ વર્ગના ખંડીયા રજવાડાના હિતસંબંધને લગતા દાવા.

ખુલાસો—ઉપરની રકમ (૧) માં લખેલા દાવા સિવાયના રજવાડાઓના કુટુંબમાં ઇસ્ટેટના વારસા બાબત અથવા તેના હિસ્સા પાડવા બાબતના દાવા સામાન્યતઃ દિવાની ફરિયાદ તરીકે સાંભળવા, પણ આ દાવાની અંદર, હકુમત ચલાવવાની જેને સત્તા હોય એવી રાજગાદી ઉપર વારસાના હકનો મુદ્દો અથવા હકુમતવાળા રજવાડાને અથવા ખંડણી આપનારા તાલુકદારને જે ઇસ્ટેટમાં પ્રત્યક્ષ અથવા પરોક્ષ હિતસંબંધ હોય એવી ઇસ્ટેટના વારસા બાબતનો અથવા તેના હિસ્સા પાડવા બાબતનો મુદ્દો જેમાં ઉત્પન્ન થાય એવા દાવાનો સમાવેશ થતો નથી.

૩. પાલણપુરના આસિસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટની કોર્ટને સઘળી જાતની પોલીટીકલ ફરિયાદોમાં કિંમતની કાંઈ પણ હદ વગર અસલ હકુમત છે એમ સમજવું.

૪. પોલીટીકલ ફરિયાદો પાલણપુરના આસિસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટની કોર્ટમાં (અને આ કારણસર એવી ફરિયાદનો ઇનસાફ કરવાની સત્તાવાળી કનિષ્ટ કોર્ટ તરીકે તેની હકુમત આખી એજન્સીમાં કે ત્યાં દાવાનું કારણ ઉત્પન્ન થાય છે તેમાં છે એમ સમજવું), પણ પોલીટીકલ એજંટને એકાદી ફરિયાદનો ઇનસાફ કરવાનું કામ આસિસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટની કોર્ટમાંથી પોતાની કોર્ટમાં મંગાવવાની જરૂર જણાય તો તે તેમ કરવાને મુખત્યાર છે.

૫. જો આસિસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટને એમ લાગે કે પોલીટીકલ ફરિયાદ તરીકે માંડેલી ફરિયાદ દિવાની ફરિયાદ તરીકે સાંભળવી જોઇએ, તો તેણે તે બાબત પોલીટીકલ એજંટને હુકમ થવા સારૂ લખી મોકલવી, અને તે જે નિકાલ કરે તે, સરકારના સામાન્ય અથવા વિશેષ હુકમને પાત્ર આખરનો છે એમ ગણવું. એકાદી ફરિયાદનો કોઇ પણ પક્ષકાર અમુક પોલીટીકલ ફરિયાદ દીવાની ફરિયાદ તરીકે સાંભળવા માટે હુકમ થવા સારૂ પોલીટીકલ એજંટને અરજી કરવાને મુખત્યાર છે.

૩—અપીલ.

૬. આસિસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટની કોર્ટના ઠરાવ ઉપર પાલણપુરના પોલીટીકલ એજંટની કોર્ટમાં અપીલ ચાલશે.

૭. સઘળી પોલીટીકલ બાબતોમાં ગવર્નર ઇન્ કૌંસિલને વળી બીજી અપીલ કરી શકાશે.

૪.—મુદત બાબત.

(અ) પાલણપુરના પોલીટીકલ એજંટને અપીલ.

૮. જે પોલીટીકલ મુકદ્દમામાં દાવાવાળી બાબત સાધારણ રીતે દિવાની ફરિયાદનો વિષય થઇ શકે એવી અથવા દિવાની કોર્ટથી તે બાબતમાં હુકમ થઇ શકે એવી હોય તે પોલીટીકલ મુકદ્દમામાં આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટના ફેંસલા તથા હુકમ ઉપર પોલીટીકલ એજંટની કોર્ટમાં અપીલ કરવાની મુદત સાઠ દિવસની ઠરાવવામાં આવી છે અને સામાન્ય દિવાની મુકદ્દમાઓમાં મુદતની ગણત્રી કરવાનો જે નિયમ છે તે આવા મુકદ્દમામાં પણ લાગુ પડશે.

૯. રાજ્યસત્તા, હકુમત, પેશકશ, મુલક, રાજ્યકીય સ્થિતિ અથવા વિશેષ અધીકાર બાબત દાવો હશે ત્યારે તેને માટે બાર મહિનાની મુદત ઠરાવવામાં આવી છે, અને પોલીટીકલ એજંટને વાજબી અને યોગ્ય જણાશે તો તે હરકોઇ મુકદ્દમામાં તે મુદતમાં વધારો કરી શકશે.

(બ) સરકારને અપીલ.

૧૦. જે પોલીટીકલ મુકદ્દમામાં ફરિયાદની બાબત અમલમાં બજાવણી સંબંધી હોય અથવા પરચુરણ પ્રકારની હોય અથવા ખાનગી શખસો વચ્ચે સાધારણ રીતે દિવાની ફરિયાદનો વિષય થઇ શકે એવી હોય અથવા દિવાની કોર્ટથી તે બાબતમાં હુકમ થઈ શકે એવી હોય તેવા પોલીટીકલ

મુકદ્દમામાં સરકારને અપીલ કરવાની મુદત નેવું દિવસની ઠરાવવામાં આવી છે, અને સામાન્ય દિવાની મુકદ્દમાઓમાં મુદતની ગણત્રી કરવાનો જે નિયમ છે તે આવા મુકદ્દમામાં પણ લાગુ પડશે. સરકારના ઠરાવનો સરકારે ફરી વિચાર કરવા બાબતની અરજીને પણ સદરહુ મુદત લાગુ પડશે.

૧૧. રાજ્યસત્તા, હકુમત, પેશકશ, મુલક, રાજ્યાકીય સ્થિતિ અથવા વિશેષ અધિકાર બાબત દાવો હશે ત્યારે પોલીટીકલ એજંટના ઠરાવ ઉપર અપીલ કરવા માટે ૭ મહિનાની મુદત ઠરાવવામાં આવી છે, પણ પોલીટીકલ એજંટના ઠરાવની નકલ પોતાને મળ્યાના તારીખથી ત્રીસ દિવસની અંદર અપેલેન્ટે પોલીટીકલ એજંટનો એવો દાખલો મેળવવો જોઇયે કે સદરહુ વધારાની મુદત મળી શકે એવા પ્રકારનો તેનો મુકદ્દમો છે.

ટીપ—આ વાત ધ્યાનમાં રાખવી કે પોલીટીકલ મુકદ્દમાઓમાં અપીલ કરવાનો પક્ષકારોનો હક મુદત ઠરાવીને મર્યાદિત કર્યો છે, તો પણ જો ગવર્નર ઇન્ કૌન્સિલને કોઇ પણ પોલીટીકલ મુકદ્દમામાં અથવા બાબતમાં એમ લાગે કે તે બાબત વધારે ચોકસી કરવાના સબળ કારણો છે તો તે કોઇ પણ વખતે એવી ચોકસી કરવાનું ફરમાવવાની સત્તા પોતે રાખે છે.

૫—અપીલ તથા જવાબ મોકલવાની રીત.

૧૨. ગવર્નર ઇન્ કૌન્સિલને અપીલ કરવાની હોય ત્યારે તેની ત્રણ નકલો પોલીટીકલ એજંટને રજુ કરવી જોઇએ, અને તેની સાથે બન્ને નીચલી કોર્ટોના ફેંસલા તથા હુકમનામાની સહી સીક્કાવાળી નકલો તથા જે કોઇ પણ દસ્તાવેજોને આધારે ફરિયાદ કરવામાં આવી હોય અથવા જેમના ઉપર અપીલમાં આધાર રાખી શકાય એમ હોય તેમના સહી સીક્કાવાળા તરજુમા જોડવા જોઇએ.

૧૩. અપીલનો જવાબ સરકારે માગ્યાં શિવાય પોલીટીકલ એજંટે રેસપોન્ડેન્ટને તે રજુ કરવાનું ફરમાવવું નહિ. જો સરકાર જવાબ માગે, તો પોલીટીકલ એજંટે સ્પેશિયલ અપીલની એક નકલ રિસપોન્ડેન્ટ ઉપર બજાવવી, અને તેની સાથે તેને નોટીસ આપીને ફરમાવવું કે જે જવાબ આપવો હોય તેની ૨ નકલો એવી નોટીસ બજાવ્યાની તારીખથી ૩૦ દિવસની અંદર પોલીટીકલ એજંટને રજુ કરવી; પણ એવી મુદત પોલીટીકલ એજંટની મરજીમાં આવે તો એકંદર ૯૦ દિવસ સુધી વધારવાનો અધિકાર છે.

૬—કોર્ટ ફી.

૧૪. પોલીટીકલ ફરિયાદો અથવા અપીલો કરવા માટે અથવા તે સંબંધી કામ ચાલતું હોય ત્યારે કોઇ પણ વખતે અરજી કરવા માટે લાગતા વળગતા પક્ષકારો પાસેથી કાંઇ પણ કોર્ટ ફી લેવામાં આવશે નહિ;

પણ એવું ઠરાવ્યું છે કે—

(અ) એવી ફરિયાદ અધિકાર વગરના કોઇ પણ સખસે આણી હોય અને તેનો દાવો રદ કરવામાં આવ્યો હોય અથવા બીજી રીતે નીષ્ફળ ગયો હોય, અને

(બ) આખરનો ઠરાવ કરનારી કોર્ટને એમ લાગે કે એ દાવો ખોટો તથા ત્રાસદાયક હતો અથવા તે કરવા માટે વાજબી અથવા સંભવિત કારણ ન હતું.

ત્યારે સદરહુ કોર્ટને એવી ફરિયાદ કરવા માટે એવા અધિકાર વગરના શખસ પાસેથી એવે દરે કોર્ટ ફી લેવાનો અધિકાર છે કે જે દર એજન્સીની દિવાની કોર્ટની કાનૂનોની રૂયે વિધમાનકાળે અમલમાં હોય એવા ફીના કોષ્ટક પ્રમાણે લેવામાં આવતો હોય.

જાહેર ખબર.

નામદાર સરકારના રેઝોલુશન નંબર ૫૪૯૩ તા. ૧૫ માહે જુલાઈ સને ૧૮૯૧ પોલીટીકલ ડીપાર્ટમેન્ટમાં ફરમાવ્યા મુજબ આ સુપ્રિન્ટેન્ડેંસીમાંની સરવે કોર્ટોમાં તા. ૧ માહે સપ્ટેમ્બર સને ૧૮૯૧ રોજે અને ત્યાર પછી દાખલ થએલી દરેક નીચે મુજબની અરજ અથવા અરજી ઉપર સદરહુ કોર્ટોએ આપેલા પરવાના ઉપર તેની સામે દરશાવ્યા મુજબની ફી લેવામાં આવશે.

નંબર	દસ્તાવેજનું વર્ણન.	ફીની રકમ.
૧	ફરીયાદ અરજી અથવા અપીલ અરજી મામુલ દીવાની મુકદમા માંહેની.	દીવાની કીંમતના સેંકડે ૬ા ટકા જેટલી ફરીયાદ માંડવાની ફી, પરંતુ ઓછામાં ઓછી આઠ આના.
૨	કોઇ પણ દીવાની મુકદમો ચાલતો હોય ત્યારે અથવા તેના સંબંધમાં ફરીયાદ અરજી અથવા અપીલ અરજી શિવાય કરેલી અરજ અથવા અરજી.	એક આનો.
૩	અરજ અથવા અરજી. ૧ જેમાં નોનકોગ્નીઝેબલ ગુન્હાની ફરીયાદ અથવા તહોમત હોય તે અથવા, ૨ જે ચોરીના અપહરણના અથવા ડાકાઇટીના મુકદમામાં કામપેનસેશન (વળતર) માંગવા બાબત હોય તે.	આઠ આના.
૪	તહોમતદારને તે નકલ વગર ખરચે મળવાનો હક છે. તે સીવાયની ફોજદારી મુકદમા માંહેના કોઇ દસ્તાવેજની નકલ મળવા સારૂ કરેલી કરેલી અરજ અથવા અરજી.	માગેલી દરેક નકલ બદલ એક આનો.
૫	હથીઆર બંધ ફરવાના સારૂ અરજ અથવા અરજી કોઈ પોલીટીકલ બાબતમાં જ્યુડીશીયલ ચોકસી આપવાની હોય તેવી ફરીયાદ અરજી અથવા અપીલ અરજી.	એક રૂપીયો, જો અરજ અથવા અરજી ફક્ત એકજ માણસ બાબત હોય અને દરેક બીજા વધારાના માણસ બાબત ચાર આના, આઠ આના અને વળી દાવાની કીંમત ઉપર દર સેંકડે પાંચ ટકા જેટલી ફરીયાદ માંડવાની ફી, પરંતુ ઓછામાં ઓછી આઠ આના.
૬	જ્યુડીશીયલ ચોકસી આવતી હોય એવી બાબતની ફરીઆદ અરજી અથવા અપીલ અરજી શિવાય બીજી એજન્સી કોર્ટોએ પોલીટીકલ રીતે તજવીજ કરી હોય એવી બાબત સંબંધી અરજ અથવા અરજી.	ચાર આના.

કોઇ પણ દસ્તાવેજ જે ટપાલ મારફત મોકલ્યો હોય તે બાબત આપવાની ફીની રકમ એક રૂપીઆ કરતાં વધારે ન હોય તો પોસ્ટેજ સ્ટાંપ તે દસ્તાવેજને ચોટાડ્યા શિવાય તે દસ્તાવેજમાં બીડીને આપવાનો અધીકાર છે. બીજી સઘળી બાબતમાં સદરહુ ફી રોકડી અથવા મનીઆરડરથી આપવી જોઇએ. તા. ૩૧ માહે જુલાઇ સને ૧૮૯૧ મુ. પાલણપુર.

મોતીલાલ શીવજી.

Sd./ W. Scott, Colonel.

એકટીંગ પોલીટીકલ સુપરીન્ટેન્ડન્ટ પાલણપુર.

The Kathiawar Agency Limitation Law, 1890.

PART I.

Preliminary.

Short title.

1. (1) This Law may be called "The Kathiawar Agency Limitation Law, 1890."

(2) It applies to all suits instituted, appeals presented and applications made in or to the Court of the Political Agent in Kathiawar or in or to any Court subordinate to the said Court or subject to the superintendence thereof, whether in the exercise of Civil or Criminal Jurisdiction, and to all appeals from any decree or order of any of the Courts aforesaid and to all applications founded of any decree, order or proceeding of any of those Courts.

Commencement.

(3) It shall come into force on such date as may be fixed in this behalf by a notification, published in the *Kathiawar Agency Gazette,* which date shall be not less than six months after the first publication of such notification.

Repealing section.

2. (1) On and from that day all rules of limitation hitherto deemed to be applicable to such suits, appeals and applications as aforesaid shall be repealed; but nothing herein contained shall be deemed to affect any title fully acquired or to revive any right to sue barred under those rules or to affect the recognition, continuance or revival, in accordance with those rules, of any debt, engagement or obligation by any instrument or transaction made before this law comes into force.

Suits of which cause of action has arisen before the date on which this law comes into force.

(2) Any suit in which the cause of action has accrued before the day on which this law comes into force shall be brought within the period of limitation prescribed in the said rules or within the period prescribed by this law for a similar suit of which the cause of action accrues on the said day, whichever shall end the sooner.

3. In this law, unless there be something repugnant in the subject or context—

Difinitions.

'plaintiff' includes also any person from or through whom a plaintiff derives his right to sue; 'applicant' includes also any person from or through whom an applicant derives his right to apply; and 'defendant' includes also any person from or through whom a defendant derives his liability to be sued.

'easement' includes a right, not arising from contract, by which one person is entitled to remove and appropriate for his own profit any part of the soil belonging to another, or anything growing in or attached to, or subsisting upon, the land of another.

'bill of exchange' includes also a hundi and a cheque.

'bond' includes any instrument whereby a person obliges himself to pay money to another, on condition that the obligation shall be void if a specified act is performed, or is not performed, as the case may be.

'promissory note' means any instrument whereby the maker engages absolutely to pay a specified sum of money to another at a time therein limited, or on demand, or at sight.

'trustee' does not include a benamidar, a mortgagee remaining in possession after the mortgage has been satisfied, or a wrong-doer in possession without title.

'suit' does not include an appeal or an application.

'registered' means duly registered.

(*a*) within the meaning of the rules regulating or recognising the registration of documents for the time being in force in the Kathiawar Agency, or

(*b*) under and according to any law made by the Governor General of India in Council or by the Governor in Council of Bombay. and nothing shall be deemed to be done in 'good faith' which is not done with due care and attention.

PART II.

Limitation of Suits, Appeals and Applications.

Dismissal of suits, &c., instituted, &c., after period in limitation.

4. Subject to the provision contained in sections five to twenty-five (inclusive), every suit instituted, appeal presented, and application made after the period of limitation prescribed therefor by the schedule hereto annexed shall be dismissed, although limitation has not been set up as a defence.

EXPLANATION.—A suit is instituted in ordinary cases, when the plaint is presented to the proper officer; in the case of a pauper, when his application for leave to sue as a pauper is filed; and in the case of a claim against a company which is being wound up by the Court, when the claimant first sends in his claim to the official liquidator.

Illustrations.

(*a*). A suit is instituted after the prescribed period of limitation. Limitation is not set up as a defence and judgment is given for the plaintiff. The defendant appeals. The appellate Court must dismiss the suit.

(*b*). An appeal presented after the prescribed period is admitted and registered. The appeal shall, nevertheless, be dismissed.

Proviso where Court is closed when period expires.

5. (1) If the period of limitation prescribed for any suit, appeal or application expires on a day when the Court is closed, the suit, appeal or application may be instituted, presented or made on the day that the Court reopens.

Proviso as to appeals and applications for review.

(2) Any appeal or application for a review of judgment may be admitted after the period of limitation prescribed therefor, when the appellent or applicant satisfies the Court that he had sufficient cause for not presenting the appeal or making the application within such period.

Special laws of limitation.

6. When, by any special law now or hereafter in force and in its nature applicable to the case, a period of limitation is specially perscribed for any suit, appeal or application, nothing herein contained shall affect or alter the period so prescribed.

Legal disability.

7. If a person entitled to institute a suit or make an application be, at the time from which the period of limitation is to be reckoned, a minor, or insane, or an idiot, he may institute the suit or make the application within the same period after the disability has ceased, as would otherwise have been allowed from the time prescribed therefor in the third column of the schedule hereto annexed.

Double and successive disabilities.

When he is, at the time from which the period of limitation is to be reckoned, affected by two such disabilities, or when before his disability has ceased, he is affected by another disability, he may institute the suit or make the application within the same period, after both disabilities have ceased, as would otherwise have been allowed from the time so prescribed.

When his disability continues up to his death, his legal representative may institute the suit or make the application within the same period after the death as would otherwise have been allowed from the time so prescribed.

Disability of representative.

When such representative is at the date of the death affected by any such disability, the rules contained in the first two paragraphs of this section shall apply.

Nothing in this section applies to suits to enforce rights of pre-emption, or shall be deemed to extend for more than three years from the cessation of the disability or the death of the person affected thereby, the period within which any suit must be instituted or application made.

Illustrations.

(*a*). The right to sue for the hire of a boat accrues to A during his minority. He attains majority four years after such accrual. He may institute his suit at any time within three years from the date of his attaining majority.

(*b*), A, to whom a right to sue for a legacy has accrued during his minority, attains majority eleven years after such accrual. A has, under the ordinary law, only one year remaining within which to sue. But under this section an extension of two years will be allowed him, making in all a period of three years from the date of his attaining majority within which he may bring his suit.

(*c*). A right to sue accrues to Z during his minority. After the accrual, but while Z is still a minor, he becomes insane. Time runs against Z from the date when his insanity and minority cease.

(*d*). A right to sue accrues to X during his minority. X dies before attaining majority and is succeeded by Y, his minor son. Time runs against Y from the date of his attaining majority.

(*e*). A right to sue for an hereditary office accrues to A, who at the time is insane. Six years aftar the accrual A recovers his reason. A has six years, under the ordinary law, from the date when his insanity ceased within which to institute a suit. No extension of time will be given him under this section.

(*f*). A right to sue as landlord to recover possession from a tenant accrues to A, who is an idiot. A dies three years after the accrual, his idiocy continuing up to the date of his death. A's representative in interest has, under the ordinary law, nine years from the date of A's death within which to bring a suit. This section does not extend that time, except where the representative is himself under disability when the representation devolves upon him.

Disability of one joint-creditor.

8. When one of several joint-creditors or claimants is under any such disability, and when a discharge can be given without the concurrence of such person, time will run against them all; but where no such discharge can be given, time will not run as against any of them until one of them becomes capable of giving such discharge without the concurrence of the others.

Illustrations.

(*a*). A incurs a debt to a firm, of which B, C and D are partners. B is insane and C is a minor. D can give a discharge of the debt without the concurrence of B and C. Time runs against B, C and D.

(*b*). A incurs a debt to a firm, of which E, F and G are partners. E and F are insane, and G is a minor. Time will not run against any of them until either E or F becomes sane, or G attains majority.

Continuous running of time.

9. When once time has begun to run, no subsequent disability to sue stops it.

Provided that where letters of administration to the estate of a creditor have been granted to his debtor, the running of the time prescribed for a suit to recover the debt shall be suspended while the administration continues.

Suits against express trustees and their representatives.

10. Notwithstanding anything herein before contained, no suit against a person in whom property has become vested in trust for any specific purpose, or against his legal representatives or assigns (not being assigns for valuable consideration) for the purpose of following in his or their hands such property, shall be barred by any length of time.

11. (1) Suits instituted in any of the Courts aforesaid on contracts entered into in a place not subject to the jurisdiction of any of the said Courts are subject to the rules prescribed by this law.

Suits on foreign contracts.

( ) No foreign rule of limitation shall be a defence to a suit instituted in any of the said Courts on a contract entered into in any such place as aforesaid, unless the rule has extinguished the contract, and the parties were domiciled in such place during the period prescribed by such rule.

Foreign limitation law.

PART III.

Computation of Period of Limitations.

12. (i) In computing the period of Limitation prescribed for any suit, appeal or application, the day from which such period is to be reckoned shall be excluded.

Exclusion of day on which right to sue accrues.

(2) In computing the period of Limitation prescribed for an appeal, an application for leave to appeal as a pauper, and an application for a review of judgment,* the day on which the judgment complained of was pronounced, and the time requisite for obtaining a copy of the decree, sentence or order appealed against or sought to be reviewed, shall be excluded.

Exclusion in case of appeals and certain applications.

(3) Where a decree is appealed against or sought to be reviewed, the time requisite for obtaining a copy of the judgment on which it is founded shall also be excluded.

(4) In computing the period of limitation prescribed for an application to set aside an award, the time requisite for obtaining a copy of the award shall be excluded.

13. In computing the period prescribed for any suit, the time during which the defendant has been absent from places subject to the jurisdiction of the Courts aforesaid shall, if during such time it has not been possible to serve a summons upon him, be excluded.

Exclusion of time of defendant's absence from places subject to the jurisdiction of the Courts aforesaid.

* Vide addition in Political Department Notification No. 8355 dated 19th November 1891.

14. (1) In computing the period of limitation presciibed for any suit, the time during which the plaintiff has been prosecuting with due diligence another civil proceeding, whether in a Court of first instance or in a Court of appeal, against the defendant shall be excluded, where the proceeding is founded upon the same cause of action and is prosecuted in good faith in a Court which, from defect of jurisdiction, or other cause of a like nature, is unable to entertain it.

Fxclusion of time of proceeding *bona-fide* in Court without jurisdiction.

(2) In computing the period of limitation prescribed for a suit, proceedings in which have been stayed by order under the Code of Civil Procedure, section 20, the interval between the institution of the suit and the date of so staying proceedings, and the time requisite for going from the Court in which proceedings are stayed to the Court in which the suit is re-instituted, shall be excluded.

Like exclusion in case of order under Civil Procedure Code s. 20.

(3) In computing the period of limitation prescibed for any application, the time during which the applicant has been making another application for the same relief, shall be excluded, where the last-mentioned application is made in good faith to a Court which, from defect of jurisdiction, or other cause of a like nature, is unable to grant it.

Like exclusion in case of application.

EXPLANATION 1.—In excluding the time during which a former suit or application was pending or being made, the day on which that suit or application was instituted or made, and the day on which the proceedings therein ended, shall both be counted.

EXPLANATION 2.—A plaintiff resisting an appeal presented on the ground of want of jurisdiction, shall be deemed to be prosecuting a suit within the meaning of this section.

15. In computing the period of limitation prescribed for any suit, the institution of which has been stayed by injunction or order, the time of the continuance of the injunction or order, the day on which it was issued or made, and the day on which it was withdrawn shall be excluded.

Exclusion of time during which commencement of suit is stayed by injunction or order.

16. In computing the period of limitation prescribed for a suit for possession by a purchaser at a sale in execution of a decree, the time during which the judgment-debtor has been prosecuting a proceeding to set aside the sale, shall be excluded.

Exclusion of time during which judgment-debtor is attempting to set aside execution sale.

17. (1) When a person who would, if he were living, have a right to institute a suit or make an application, dies before the right accrues, the period of limitation shall be computed from the time when there is a legal representative of the deceased capable of instituting or making such suit or application.

Effect of death before right to sue accrues.

(2) When a person against whom, if he were living, a right to institute a suit or make an application would have accrued, dies before the right accrues, the period of limitation shall be computed from the time when there is a legal representative of the deceased against whom the plaintiff may institute or make such suit or application.

(3) Nothing in the former part of this section applies to suits to enforce rights of pre-emption or to suits for the possession of immovable property or of an hereditary office.

18. When any person having a right to institute a suit or make an application has, by means of fraud, been kept from the knowledge of such right or of the title on which it is founded,

Effect of Fraud.

or where any document necessary to establish such right has been fraudulently concealed from him,

the time limited for instituting a suit or making an application

(*a*) against the person guilty of the fraud or accessory thereto, or,

(*b*) against any person claiming through him otherwise than in good faith and for a valuable consideration,

shall be computed from the time when the fraud first became known to the person injuriously affected thereby, or, in the case of the concealed document, when he first had the means of producing it or compelling its production.

Effect of acknowledgment in writing.

19. (1) If before the expiration of the period prescribed for a suit or application in respect of any property or right, an acknowledgment of liability in respect of such property or right has been made in writing signed by the party against whom such property or right is claimed, or by some person through whom he derives title or liability, a new period of limitation, according to the nature of the original liability, shall be computed from the time when the acknowledgment was so signed.

(2) When the writing containing the acknowledgment is undated, oral evidence may be given of the time when it was signed. But oral evidence of its contents shall not be received.

EXPLANATION 1.—For the purposes of this section an acknowledgment may be sufficient, though it omits to specify the exact nature of the property or right, or avers that the time for payment, delivery, performance or enjoyment has not yet come, or is accompanied by a refusal to pay, deliver perform, or permit to enjoy, or is coupled with a claim to a set-off, or is addressed to a person other than the person entitled to the property or right.

EXPLANATION 2.—In this section 'signed' means signed either personally or by an agent duly authorized in this behalf.

Effect of payment of interest as such.

20. (1) When interest on a debt or legacy is, before the expiration of the prescribed period, paid as such by the person liable to pay the debt or legacy, or by his agent duly authorized in this behalf,

Effect of part payment of principal.

or when part of the principal of a debt is, before the expiration of the prescribed period, paid by the debtor or by his agent duly authorized in this behalf,

a new period of limitation, according to the nature of the original liability, shall be computed from the time when the payment was made.

Provided that in the case of part-payment of the principal of a debt, the fact of the payment appears in the hand-writing of the person making the same.

(2) Where mortgaged land is in the possession of the mortgagee, the receipt of the produce of such land shall be deemed to be a payment for the purpose of this section.

Effect of receipt of produce of mortgaged land.

21. Nothing in sections 19 and 23 renders one of several joint contractors, partners, executors or mortgagees chargeable by reason only of a written acknowledgment signed, or of a payment made by, or by the agent of, any other or others of them.

One of several joint contractors, &c., not chargeable by reason of acknowledgment or payment made by another of them.

22. When, after the institution of a suit, a new plaintiff or defendant is substituted or added, the suit shall, as regards him, be deemed to have been instituted when he was so made a party.

Effect of substituting or adding new plaintiff or defendant.

Provided that, when a plaintiff dies, and the suit is continued by his legal representative, it shall, as regards him, be deemed to have been instituted when it was instituted by the deceased plaintiff.

Proviso where original plaintiff dies.

Provided also, that, when a defendant dies, and the suit is continued against legal representative, it shall, as regards him, be deemed to have been instituted when it was instituted against the deceased defendant.

Proviso where original defendant dies.

23. In the case of a continuing breach of contract and in the case of a continuing wrong independent of contract, a fresh period of limitation begins to run, at every moment of the time during which the breach or the wrong, as the case may be, continues.

Continuing breaches and wrongs.

24. In the case of a suit for compensation for an act which does not give rise to a cause of action unless some specific injury actually results there-from, the period of limitation shall be computed from the time when the injury results.

Suit for compensation or act not actionable without special damage.

Illustrations.

(*a*). A owns the surface of a field. B owns the subsoil. B digs coal thereout without causing any immediate apparent injury to the surface, but at last the surface subsides. The period of limitation in the case of a suit by A against B runs from the time of the subsidence.

(*b*). A speaks and publishes of B slanderous words not actionable in themselves without special damage caused thereby. C in consequence refuses to employ B as his clerk. The period of limitation in the case of a suit by B against A for compensation for the slander does not commence till the refusal.

25. All instruments shall for the purposes of this law, be deemed to be made with reference to the Gregorian calendar.

Computation of time mentioned in instruments.

Illustrations.

(*a*). A Hindu makes a promissory note bearing a native date only, and payable four months after date. The period of limitation applicable to a suit on the note runs from the expiry of four months after date computed according to the Gregorian calendar.

(*b*). A Hindu makes a bond, bearing a native date only, for the re-payment of money within one year. The period of limitation applicable to a suit on the bond runs from the expiry of one year after date computed according to the Gregorian calendar.

PART IV.

Acquisition of Ownership by Possession.

26. (1) Where the access and use of light or air to and for any building have been peaceably enjoyed therewith, as an easement, and as of right, without interruption, and for twenty years

Acquisition of right to easement.

And where any way or water-course, or the use of any water, or any other easement (whether affirmative or negative) has been peaceably and openly enjoyed by any person claiming title thereto as an easement and as of right, without interruption and for twenty years

The right to such access and use of light or air, way, water-course, use of water, or other easement, shall be absolute and indefeasible.

(2). Each of the said periods of twenty years shall be taken to be a period ending within two years next before the institution of the suit wherein the claim to which such period relates is contested.

EXPLANATION.—Nothing is an interruption within the meaning of this section, unless where there is an actual discontinuance of the possession or enjoyment by reason of an obstruction by the act of some person other than the claimant, and unless such obstruction is submitted to or acquiesced in for one year after the claimant has notice thereof, and of the person making or authorizing the same to be made.

(*a*). A suit is brought in 1881 for obstructing a right of way. The defendant admits the obstruction, but denies the right of way. The plaintiff proves that the right was peaceably and openly enjoyed by him, claiming title thereto as an easement, and as of right, without interruption, from 1st January 1860 to 1st January 1880. The plaintiff is entitled to judgment.

(*b*). In a like suit also brought in 1881 the plaintiff merely proves that he enjoyed the right in manner aforesaid from 1858 to 1878. The suit shall be dismissed, as no exercise of the right by actual user has been proved to have taken place within two years next before the institution of the suit.

(*c*). In a like suit the plaintiff shows that the right was peaceably and openly enjoyed by him for twenty years. The defendant proves that the plaintiff on one occasion during the twenty years had asked his leave to enjoy the right. The suit shall be dismissed.

Exclusion in favour of reversioner of servient tenement.

27. Provided that, when any land or water upon, over, or from which any easement has been enjoyed or derived has been held under or by virtue of any interest for life or any term of years exceeding three years from the granting thereof, the time of the enjoyment of such easement during the continuance of such interest or term, shall be excluded in the computation of the said last-mentioned period of twenty years, in case the claim is within three years next after the determination of such interest or term, resisted by the person entitled, on such determination, to the said land or water.

Illustration.

A sues for a declaration that he is entitled to a right of way over B's land. A proves that he has enjoyed the right for twenty-five years; but B shows that during ten of these years C, a Hindu widow, had a life interest in the land, that on C's death B became entitled to the land, and that within two years after C's death he contested A's claim to the right. The suit must be dismissed, as A, with reference to the provisions of this section, has only proved enjoyment for fifteen years.

Extinguishment of right to property.

28. At the determination of the period hereby limited to any person for instituting a suit for possession of any property, situated within the local Jurisdiction of any of the Courts aforesaid, his right to such property shall be extinguished.

THE SCHEDULE.

(See Section 4.)

FIRST DIVISION, SUITS.

Description of suit.	Period of limitation.	Time from which period begins to run.
	Part I. *Three months.*	
1.—For compensation for doing, or for omitting to do, an act alleged and in good faith intended to have been done in pursuance of a law applicable to the defendant.	Three months.	When the act or omission takes place.
	Part II. *Six months*	
2.—By a person alleging violent dispossession for an order on that ground only for restitution.	Six months	When the dispossession occurs.

FIRST DIVISION, SUITS—*continued.*

Description of suit.	Period of limitation.	Time from which period begins to run.
3.—Under the specific Relief Act, 1877, section 9, to recover possession of immovable property.	Six months	When the dispossession occurs.
4.—Under the Code of Civil Procedure, chapter XXXIX. (*of summary procedure on negotiable instruments*).	Ditto ...	When the instrument sued upon becomes due and payable.
	Part III. Two years.	
5.—Upon any enactment for a penalty or forfeiture incurred thereunder.	Two years.	When the penalty or forfeiture is incurred.
6.—For the wages of house-hold servant, artisan or labourer.	Ditto ...	When the wages accrue due.
7.—For the price of food or drink sold by the keeper of a hotel, tavern or lodging house.	Ditto ...	When the food or drink is delivered.
8.—For the price of lodging.	Ditto ...	When the price becomes payable.
9.—To enforce a right of pre-emption, whether the right is founded on law, or general usage, or on special contract.	Ditto ...	When the purchaser takes under the sale sought to be impeached, physical possession of the whole of the property sold, or, where the subject of the sale does not admit of physical possession, when the instrument of sale is registered.
10.—By a person against whom an order is passed under sections 280, 281, 282 or 335 of the Code of Civil Procedure, to establish his right to, or to the present possession of, the property comprised in the order.	Ditto ...	The date of the order.

FIRST DIVISION, SUITS—*continued.*

Description of suit.	Period of limitation.	Time from which period begins to run.
11.—To set aside a sale in execution of a decree of a Civil Court.	Two years.	When the sale is confirmed or would otherwise have become final and conclusive had no such suit been brought.
12.—To alter or set aside a decision or order of a Civil Court in any proceeding other than a suit.	Ditto ...	The date of the final decision or order in the case by a Court competent to determine it finally.
13.—To set aside any act or order of an officer of Government in his official capacity, not herein otherwise expressly provided for.	Ditto ...	The date of the act or order.
14.—Against Government to recover money paid under protest in satisfaction of a claim made by the revenue authorities on account of arrears of revenue or on account of demands recoverable as such arrears.	Ditto ...	When the payment is made
15.—Aganist Government for compensation for land acquired for public purposes.	Ditto ...	The date of determining the amount of the compensation.
16.—Like suit for compensation when the acquisition is not completed.	Ditto ...	The date of the refusal to complete.
17.—For compensation for false imprisonment.	Ditto ...	When the imprisonment ends.
18.—By the executors, administrators or representatives of a person deceased in respect of any wrong committed within one year before his death for which such person might have sued.	Ditto ...	The date of the death of the person wronged.
19.—By the executors, administrators or representatives for compensation to families for loss occasioned by the death of a person caused by actionable wrong.	Ditto ...	The date of the death of the person killed.
20.—For compensation for any other injury to the person.	Ditto ...	When the injury is committed.

FIRST DIVISION, SUITS—*continued.*

Description of suit.	Period of limitation.	Time from which period begins to run.
21.—For compensation for a malicious prosecution.	Two years.	When the plaintiff is acquitted or the prosecution is otherwise terminated.
22.—For compensation for libel.	Ditto ...	When the libel is published.
23.—For compensation for slander.	Ditto ...	When the words are spoken or, if the words are not actionable in themselves, when the special damage complained of results.
24.—For compensation for loss of service occasioned by the seduction of the plaintiff's servant or daughter.	Ditto ...	When the loss occurs.
25 —For compensation for inducing a person to break a contract with the plaintiff.	Ditto ...	The date of the breach.
26.—For compensation for an illegal, irregular or excessive distress.	Ditto ...	The date of the distress.
27.—For compensation for wrongful seizure of movable property under legal process.	Ditto ...	The date of the seizure.
	Part IV. Three years.	
28.—Against a carrier for compensation for losing or injuring goods.	Three years.	When the loss or injury occurs.
29.—Against a carrier for compensation for delay in delivering goods.	Ditto ...	When the goods ought to be delivered.
30.—Against one who, having a right to use property for specific purposes, perverts it to other purposes.	Ditto ...	When the perversion first becomes known to the person injured thereby.
31.—Against an executor, administrator or other representative of a person deceased in respect of any wrong committed by such person within one year before his death for which he might have been sued and for which a right of suit survives.	Ditto ...	When the wrong complained of is done.

FIRST DIVISION, SUITS—*continued.*

Description of suit.	Period of limitation.	Time from which period begins to run.
32.—For the recovery of a wife.	Three years.	When possession is demanded and refused.
33.—For the restitution of conjugal rights.	Ditto ...	When restitution is demanded and is refused by the husband or wife, being of full age and sound mind.
34.—For compensation for any malfeasance, misfeasance or non-feasance independent of contract and not herein specially provided for.	Ditto ...	When the malfeasance, misfeasance or non-feasance takes place.
	Part V. Five years.	
35.—For compensation for obstructing a way or water-course.	Five years.	The date of the obstruction.
36.—For compensation for diverting a water-cou se.	Ditto ...	The date of the diversion.
37.—For compensation for trespass upon immovable property.	Ditto ...	The date of the trespass.
38.—For compensation for infringing copyright or any other exclusive privilege.	Ditto ...	The date of the infringement.
39.—To restrain waste.	Ditto ...	When the waste begins.
40.—For compensation for injury caused by an injunction wrongfully obtained.	Ditto ...	When the injunction ceases.
41.—Of the nature referred to in the Indian Succession Act, 1865, section 320 or 321, or in the Probate and Administration Act, 1881, sections 139-140 to compel a refund by a person to whom an executor or administrator has paid a legacy or distributed assets.	Ditto ...	The date of the payment or distribution.
42.—By a ward, who has attained majority, to set aside a sale by his guardian,	Ditto ...	When the ward attains majority.

FIRST DIVISION, SUITS—*continued.*

Description of suit.	Period of limitation.	Time from which period begins to run.
43.—By any person bound by an order respecting the possession of property made under the Code of Criminal Procedure, chapter XL, or by any person bound by an order such as is referred to in Article 2, or by any one claiming under such person to recover the property comprised in such order.	Five years.	From the date of the final order in the case.
44.—For specific movable property lost, or acquired by theft, or dishonest misappropriation or conversion or for compensation for wrongfully taking or detaining the same.	Ditto ...	When the person having the right to the possession of the property first learns in whose possession it is.
45.—For other specific movable property, or for compensation for wrongfully taking or injuring or wrongfully detaining the same.	Ditto ...	When the property is wrongly taken or injured, or when the detainer's possession becomes unlawful.
46.—For the hire of animals, vehicles, boats or house-hold furniture.	Ditto ...	When the hire becomes payable.
47.—For the balance of money advanced in payments of goods to be delivered.	Ditto ...	When the goods ought to be delivered.
48.—For the price of goods sold and delivered where no fixed period of credit is agreed upon.	Ditto ...	The date of the delivery of the goods.
49.—For the price of goods sold and delivered to be paid for after the expiry of a fixed period of credit.	Ditto ...	When the period of credit expires.
50.—For the price of goods sold and delivered to be paid for by a bill of exchange, no such bill being given.	Ditto ...	When the period of the proposed bill elapses.

FIRST DIVISION, SUITS—*continued.*

Description of suit.	Period of limitation.	Time from which period begins to run.
51.—For the price of trees or growing crops sold by the plaintiff to the defendant where no fixed period of credit is agreed upon.	Five years.	The date of the sale.
52.—For the price of work done by the plaintiff for the defendant at his request, where no time has been fixed for payment.	Ditto ...	When the work is done.
53.—For money payable for money lent.	Ditto ...	When the loan is made.
54.—Like suit when the lender has given a cheque for the money.	Ditto ...	When the cheque is paid.
55.—For money lent under an agreement that it shall be payable on demand.	Ditto ...	When the loan is made.
56.—For money deposited under an agreement that it shall be payable on demand.	Ditto ...	When the demand is made
57.—For money payable to the plaintiff for money paid for the defendant.	Ditto ...	When the money is paid.
58.—For money payable by the defendant to the plaintiff for money received by the defendant for the plaintiff's use.	Ditto ...	When the money is received.
59 —For money payable for interest upon money due from the defendant to the plaintiff.	Ditto ...	When the interest becomes due.
60.—For money payable to the plaintiff for money found to be due from the defendant to the plaintiff on accounts stated between them.	Ditto ...	When the accounts are stated in writing, signed by the defendant or his agent duly authorized in this behalf unless where the debt is by a simultaneous agreement in writing signed as aforesaid, made payable at a future time, and then when that time arrives.

FIRST DIVISION, SUITS—*continued.*

Description of suit.	Period of limitation.	Time from which period begins to run.
61.—For compensation for breach of a promise to do anything at a specified time, or upon the happening of a specified contingency.	Five years.	When the time specified arrives or the contingency happens.
62.—On a single bond where a day is specified for payment.	Ditto ...	The day so specified.
63.—On a single bond where no such day is specified.	Ditto ...	The date of executing the bond.
64.—On a bond subject to a condition.	Ditto ...	When the condition is broken.
65.—On a bill of exchange or promissory note payable at a fixed time after date.	Ditto ...	When the bill or note falls due.
66.—On a bill of exchange payable at sight, or after sight but not at a fixed time.	Ditto ...	When the bill is presented.
67.—On a bill of exchange accepted payable at a particular place.	Ditto ...	When the bill is presented at that place.
68.—On a bill of exchange or promissory note payable at a fixed time after sight or after demand.	Ditto ...	When the fixed time expires.
69.—On a bill of exchange or promissory note payable on demand and not accompanied by any writing, restraining or postponing the right to sue.	Ditto ...	The date of the bill or note.
70.—On a promissory note or bond payable by instalments.	Ditto ...	The expiration of the first term of payment, as to the part then payable, and for the other parts, the expiration of respective term of payment.
71.—On a promissory note or bond payable by instalments, which provides that if default be made in payment, the whole shall be due.	Ditto ...	When the first default is made, unless where the payee or obligee waives the benefit of the provision, and then when fresh default is made in respect of which there is no such waiver.

First Division, Suits—*continued.*

Description of suit.	Period of limitation.	Time from which period begins to run.
72.—On a promissory note given by the maker to a third person to be delivered to the payee after a certain event should happen.	Five years.	The date of the delivery to the payee.
73.—On a dishonoured foreign bill where protest has been made and notice given.	Ditto ...	When the notice is given.
74.—By the payee against the drawer of a bill of exchange which has been dishonoured by non-acceptance	Ditto ...	The date of the refusal to accept.
75.—By the acceptor of an accommodation-bill against the drawer.	Ditto ...	When the acceptor pays the amount of the bill.
76.—Suit on a bill of exchange, promissory note or bond not herein expressly provided for.	Ditto ...	When the bill, note or bond becomes payable.
77.—By a surety against the principal debtor.	Ditto ...	When the surety pays the creditor.
78.—By a surety against a co-surety.	Ditto ...	When the surety pays anything in excess of his own share.
79.—Upon any other contract to indemnify.	Ditto ...	When the plaintiff is actually damnified.
80.—By an attorney or vakil for his costs of a suit or a particular business, there being no express agreement as to the time when such costs are to be paid.	Ditto ...	The date of the termination of the suit or business, or (where the attorney or vakil properly discontinues the suit or business), the date of such discontinuance.
81.—For the balance due on a mutual, open and current account, where there have been reciprocal demands between the parties.	Ditto ...	The close of the year in which the last item admitted or proved is entered in the account; such year to be computed as in the account.
82.—On a policy of insurance when the sum assured is payable immediately after proof of the death or loss has been given to, or received by, the insurers.	Ditto ...	When proof of the death or loss is given or received to or by the insurers whether by or from the plaintiff or any other person.

First Division, Suits—*continued.*

Description of suit.	Period of limitation.	Time from which period begins to run.
83.—By the assured to recover premia paid under a policy voidable at the election of the insurers.	Five years.	When the insurers elect to avoid the policy.
84.—Against a factor for an account.	Ditto ...	When the account is, during the continuance of the agency, demanded and refused or where no such demand is made when the agency terminates.
85.—By a principle against his agent for movable property received by the latter and not accounted for.	Ditto ...	When the account is during the continuance of the agency demanded and refused, or, where no such damand is made when the agency terminates.
86.—Other suits by principals against agents for neglect or misconduct.	Ditto ...	When the neglect or misconduct becomes known to the plaintiff.
87.—To cancel or set aside an instrument not otherwise provided for.	Ditto ...	When the facts entitling the plaintiff to have the instrument cancelled or set aside become known to him.
88.—To declare the forgery of an instrument issued or registered.	Ditto ...	When the issue or registration becomes known to the plaintiff.
89.—To declare the forgery of an instrument attempted to be enforced against the plaintiff.	Ditto ...	The date of the attempt.
90.—For property which the plaintiff has conveyed while insane.	Ditto ...	When the plaintiff is restored to sanity, and has knowledge of the conveyance.
91.—To set aside a decree obtained by fraud, or for other relief on the ground of fraud.	Ditto ...	When the fraud becomes known to the party wronged.

First Division, Suits—*continued.*

Description of suit.	Period of limitation.	Time from which period begins to run.
92.—For relief on the ground of mistake.	Five years.	When the mistake becomes known to the plaintiff.
93.—For money paid upon an existing consideration which afterwards fails.	Ditto ...	The date of the failure.
94.—To make good out of the general estate of a deceased trustee the loss occasioned by a breach of trust.	Ditto ...	The date of the trustee's death, or, if the loss has not then resulted the date of the loss.
95.—For contribution by a party who has paid the whole amount due under a joint decree, or by a sharer in a joint estate who has paid the whole amount of revenue due from himself and his co-sharers.	Ditto ...	The date of the plaintiff's advance in excess of his own share.
96.—By a co-trustee to enforce against the estate of a deceased trustee a claim for contribution.	Ditto ...	When the right to contribution accrues.
97.—For a seaman's wages.	Ditto ...	The end of the voyage during which the wages are earned.
98.—For wages not otherwise expressly provided for by the schedule.	Ditto ...	When the wages accrue due.
99.—By a Muhammadan for exigible dower (*mu'wajjal*).	Ditto ...	When the dower is demanded and refused or (where during the continuance of the marriage no such demand has been made) when the marriage is dissolved by death or divorce.
100.—By a Muhammadan for deferred dower (*mu'wajjal*).	Ditto ...	When the marriage is dissolved by death or divorce.
101.—By a mortgagor after the mortgagee has been satisfied, to recover surplus collections received by the mortgagee.	Ditto ...	When the mortgagor re-enters on the mortgaged property.

First Division, Suits—*continued.*

Description of suit.	Period of limitation.	Time from which period begins to run.
102.—For an account and a share of the profits of a dissolved partnership.	Five years	The date of the dissolution
103—By the manager of a joint estate of an undivided family for contribution in respect of a payment made by him on account of the estate.	Ditto ...	The date of the payment.
104—By a lessor for the value of trees cut down by his lessee contrary to the terms of the lease.	Ditto ...	When trees are cut down.
105—For the profits of immovable property belonging to the plaintiff which have been wrongfully received by the defendant.	Ditto ...	When the profits are received, or, where the plaintiff has been dispossessed by a decree afterwards set aside on appeal, when he recovers possession.
106—For arrears of rent.	Ditto ...	When the arrears become due.
107—By a vendor of immovable property to enforce his lien for unpaid purchase money.	Ditto ...	The time fixed for completing the sale, or (where the title is accepted after the time fixed for completion) the date of the acceptance.
108—For a call by a company registered under any enactment.	Ditto ...	When the call is payable.
109.—For specific performance of a contract.	Ditto ...	The date fixed for the performance, or if no such date is fixed, when the plaintiff has notice that performance is refused.
110.—For the rescision of a contract.	Ditto ...	When the facts entitling the plaintiff to have the contract rescinded first become known to him.

FIRST DIVISION, SUITS—*continued.*

Description of suit.	Period of limitation.	Time from which period begins to run.
111.—For compensation for the breach of any contract, express or implied, not in writing registered, and not herein specially provided for.	Five years.	When the contract is broken, or (where there are successive breaches) when the breach in respect of which the suit is instituted occurs, or (where the breach is continuing) when it ceases.
	Part VI. Six years.	
112.—For compensation for the breach of a contract in writing registered.	Six years.	When the period of limitation would begin to run against a suit brought on a similar contract not registered.
113.—Upon a foreign judgment as defined in the Code of Civil Procedure.	Ditto ...	The date of the judgment.
114.—To obtain a declaration that an alleged adoption is invalid, or never in fact took place.	Ditto ...	When the alleged adoption becomes known to the plaintiff.
115.—To obtain a declaration that an adoption is valid.	Ditto ...	When the rights of the adopted son as such are interfered with.
	Part VII Twelve years.	
116.—Suit for which no period of limitation is provided elsewhere in this schedule.	Twelve years.	When the right to sue accrues.
117.—Upon a judgment obtained in another court, or a recognizance, when such a suit lies.	Ditto ...	The date of the judgment or recognizance.
118.—For a legacy or for a share of a residue bequeathed by a testator, or for a distributive share of the property of an intestate.	Ditto ...	When the legacy or share becomes payable or deliverable.

First Division, Suits—*continued.*

Description of suit.	Period of limitation.	Time from which period begins to run.
119.—For possession of an hereditary office.	Twelve years.	When the defendant takes possession of the office adversely to the plaintiff. Explanation—An hereditary office is possessed when the profits thereof are usually received, or (if there are no profits) when the duties thereof are usually performed.
120.—Suit during the life of a Hindu or Muhammadan female by a Hindu or Muhammadan who, if the female died at the date of instituting the suit would be entitled to the possession of land, to have an alienation of such land made by the female declared to be void except for her life or until her re-marriage.	Ditto ...	The date of the alienation.
121.—By a Hindu governed by the law of the Mitakshara to set aside his father's alienation of an ancestral property.	Ditto ...	When the alienee takes possession of the property.
122.—By a person excluded from joint family property to enforce a right to share therein.	Ditto ...	When the exclusion becomes known to the plaintiff.
123.—By a Hindu for arrears of maintenance.	Ditto ...	When the arrears are payable.
124.—By a Hindu for a declaration of his right to maintenance.	Ditto ...	When the right is denied.
125.—For the resumption or assessment of rent-free land.	Ditto ...	When the right to resume or assess the land first accrues.
126.—To establish a periodically recurring right.	Ditto ...	When the plaintiff is first refused the enjoyment of the right.

FIRST DIVISION, SUITS—*continued.*

Description of suit.	Period of limitation.	Time from which period begins to run.
127.—To enforce payment of money charged upon immovable property.	Twelve years.	When the money sued for becomes due.
EXPLANATION.—The allowance and fees respectively called *malikana* and *haqqs* shall, for the purpose of this clause, be deemed to be money charged upon immovable property.	Ditto ...	
128.—To recover movable property conveyed or bequeathed in trust, deposited, or pawned, and afterwards bought from the trustee, depositary or pawnee for a valuable consideration.	Ditto ...	The date of the purchase.
129.—To recover possession of immovable property conveyed or bequeathed in trust or mortgaged and afterwards purchased from the trustee or mortgagee for a valuable consideration.	Ditto ...	The date of the purchase.
130.—Suit by a mortgagee for possession of immovable property mortgaged.	Ditto ...	When the mortgagor's right to possession determines.
131.—By a purchaser at a private sale for possession of immovable property sold, when the vendor was out of possession at the date of the sale.	Ditto ...	When the vendor is first entitled to possession.
132.—Like suit by a purchaser at a sale in execution of a decree when the judgment-debtor was out of possession at the date of the sale.	Ditto ...	When the judgment debtor is first entitled to possession.

FIRST DIVISION, SUITS—*continued.*

Description of suit.	Period of limitation.	Time from which period begins to run.
133.—By a purchaser of land at a sale in execution of a decree, for possession of the purchase land when the judgment-debtor was in possession at the date of the sale.	Twelve years.	The date of the sale.
134.—By a landlord to recover possession from a tenant.	Ditto ...	When the tenancy is determined.
135.—By a remainderman, a reversioner (other than a landlord), or a devisee, for possession of immovable property.	Ditto ...	When his estate falls into possession.
136.—Like suit by a Hindu or Muhammadan entitled to the possession of immovable property on the death of a Hindu or Muhammadan female.	Ditto ...	When the female dies.
137.—For possession of immovable property, when the plaintiff, while in possession of the property, has been dispossessed or has discontinued the possession.	Ditto ...	The date of the dispossession or discontinuance.
138.—Like suit, when the plaintiff has become entitled by reason of any forfeiture or breach of condition.	Ditto ...	When the forfeiture is incurred or the condition is broken.
139.—For possession of immovable property or any interest therein not hereby otherwise specially provided for.	Ditto ...	When the possession of the defendant becomes adverse to the plaintiff.
	Part VIII. *Thirty years.*	
140.—Against a depositary or pawnee to recover movable property deposited or pawned.	Thirty years.	The date of the deposit or pawn.

FIRST DIVISION, SUITS—*continued.*

Description of suit.	Period of limitation.	Time from which period begins to run.
	Part IX. *Sixty years.*	
141.—By a mortgagee for foreclosure or sale.	Sixty years.	When the money secured by the mortgage becomes due.
142.—Against a mortgagee to redeem or to recover possession of immovable property mortgaged.	Ditto ...	When the right to redeem or to recover possession accrues.
143.—Any suit by or on behalf of the Secretary of State for India in Council.	Ditto ...	When the period of limitation would begin to run under this Act against a like suit by a private person.

SECOND DIVISION, APPEALS.

144.—Under the Code of Criminal Procedure from a sentence of death passed by a Criminal Court.	Twenty-one days.	The date of the sentence.
145.—Under the Code of Civil Procedure to the Court of the Political Agent.	Thirty days.	The date of the decree or order appealed against.
146.—Under the Code of Criminal Procedure to any Court other than the Government of Bombay.	Ditto ...	The date of the sentence or order appealed against.
147.—Under the same Code to the Government of Bombay except in the cases provided for by Nos. 144 and 149.	Sixty days.	The date of the sentence or order appealed against.
148.—Under the Code of Civil Procedure to the Government of Bombay except in the cases otherwise expressly provided for.	Ninety days.	The date of the decree or order appealed against.
149.—Under the Code of Criminal Procedure from a judgment of acquittal.	Six months.	The date of the judgment appealed against.

THIRD DIVISION, APPLICATIONS.

Description of suit.	Period of limitation.	Time from which period begins to run.
150.—Under the Code of Civil Procedure to set aside an award.	Twenty days.	When the award is submitted to the Court.
151.—For leave to appear and defend a suit under chapter XXXIX of the Code of Civil Procedure.	Ditto ...	When the summons is served.
152.—For an order under section 629 of the same Code restoring to the file a rejected application for review.	Thirty days.	When the application for review is rejected.
153.—By a plaintiff for an order to set aside a dismissal by default.	Sixty days	The date of the dismissal.
154.—By a defendant for an order to set aside a judgment *ex parte*.	Ditto ...	The date of executing any process for enforcing the judgment.
155.—Under the Code of Civil Procedure, by a person dispossessed of immovable property, and disputing the right of the decree holder or purchaser at a sale in execution of a decree to be put into possession.	Ditto ...	The date of the dispossession.
156.—To set aside a sale in execution of a decree, on the ground of irregularity in publishing or conducting the sale or on the ground that the decree-holder has purchased without the permission of the Court.	Ditto ...	The date of the sale.
157.—Complaining of resistance or obstruction to delivery of possession of immovable property decreed or sold in execution of a decree, or of dispossession in the delivery of possession to the decree holder or the purchase of such property.	Ditto ...	The date of the resistance, obstruction or dispossession.
158.—For re-admission of an appeal dismissed for want of prosecution.	Ditto ...	The date of the dismissal.

THIRD DIVISION, APPLICATIONS—*continued.*

Description of suit.	Period of limitation.	Time from which period begins to run.
159.—For a re-hearing of an appeal heard *ex parte* in the absence of the respondent.	Sixty days.	The date of the decree in appeal.
160.—For leave to appeal as a pauper.	Ditto ...	The date of the decree appealed against.
161.—Under section 371 of the Code of Civil Procedure or under that section and section 582 of the same Code for an order to set aside an order for abatement or dismissal.	Four months.	The date of the order for abatement or dismissal.
162.—By a purchaser at an execution sale to set aside the sale on the ground that the person whose interest in the property purported to be sold had no saleable interest therein.	Ditto ...	The date of the sale.
163.—For a review of judgment, or for the exercise of extraordinary Jurisdiction.	Ninety days.	The date of the decree or order.
164.—For the issue of a notice under section 258 of the same Code to show cause why the payment or adjustment therein mentioned should not be recorded as certified.	Six months.	When the payment or adjustment is made.
165.—By a creditor of an insolvent judgment-debtor under section 353 of the Code of Civil Procedure.	Ditto ...	The date of the publication of the schedule.
166.—For payment of the amount of a decree by instalments.	Ditto ...	The date of the decree.
167.—Under section 365 of the Code of Civil Procedure by the legal representative of a deceased plaintiff, or under that section and section 582 of the same Code by the legal representative of a deceased plaintiff-appellant or defendant-appellent	Ditto ...	The date of the death of the deceased plaintiff or of the deceased plaintiff-appellant or defendant-appellant.

THIRD DIVISION, APPLICATIONS—*continued.*

Description of suit.	Period of limitation.	Time from which period begins to run.
168.—Under section 366 af the Code of Civil Procedure by a defendant, or under that section and section 582 of the same Code by a plaintiff-respondent or defendant-respondent.	Six months	The date of the death of the deceased plaintiff or of the deceased defendant-appellant or plaintiff-appellant.
169—Under section 368 of the. Code of Civil Procedure to have the legal representative of a deceased defendant made a defendant, or under that section and section 582 of the same Code to have the legal representative of a deceased plaintiff-respondent or defendant-respondent made a plaintiff-respondent or defendant-respondent	Ditto ...	The date of the death of the deceased defendant or of the deceased plaintiff-respondent or defendant respondent.
170.—Under the Code of Civil Procedure, section 516 or 525, that an award be filed in Court.	Ditto ...	The date of the award.
171.—Application for which no period of limitation is provided elsewhere in this schedule, or by the Code of Civil Procedure, section 230.	Five years.	When the right to apply accrues.
172.—For the execution of a decree or order of any Civil Court not provided for by No. 173 or by the Code of Civil Procedure, section 230.	Ditto, or where a certified copy of the decree or order has been registered, six years.	1. The date of the decree or order. 2. (Where there has been an appeal) the date of the final decree or order of the Appellate Court, or 3. (Where there has been a review of judgment) the date of the decision passed on the review, or (Where the application next hereinafter men-

THIRD DIVISION, APPLICATIONS—*continued.*

Description of suit.	Period of limitation.	Time from which period begins to run.
		tioned has been made) the date of applying in accordance with law to the proper Court for execution, or to take some step in aid of execution of the decree or order, or 5. (Where the notice next hereinafter mentioned has been issued) the date of issuing a notice under the Code of Civil Procedure section 248, or 6. (Where the application is to enforce any payment which the decree or order directs to be made at a certain date) such date. EXPLANATION I.—Where the decree or order has been passed severally in favour of more person than one, distinguishing portions of the subject-matter as payable or deliverable to each, the application mentioned in clause 4 of this Number shall take effect in favour only of such of the said persons or their representatives as it may be made by. But when the decree or order has been passed jointly in favour of more persons than one, such application, if made

THIRD DIVISION, APPLICATIONS—*continued.*

Description of suit.	Period of limitation.	Time from which period begins to run.
		by any one or more of them, or by his or their representatives, shall take effect in favour of them all. Where the decree or order has been passed severally against more persons than one, distinguishing portions of the subject-matter as payable or deliverable by each, the application shall take effect against only such of the said persons or their representatives as it may be made against. But where the decree or order has been passed jointly against more persons than one, the application, if made against any one or more of them, or against his or their representatives, shall take effect against them all. EXPLANATION II.—"Proper Court" means the Court whose duty it is (whether under section 226 or 227 of the Code of Civil Procedure or otherwise) to execute the decree or order.
173.—To enforce an order of the Secretary of State for India in Council.	Twelve years	When a present right to enforce the order accrues to some person capable of releasing the right:

THIRD DIVISION, APPLICATIONS—*continued.*

Description of suit.	Period of limitation.	Time from which period begins to run.
		Provided that when the order has been revived, or some part of the principal money secured thereby or some interest on such money has been paid or some acknowledgment of the right thereto has been given in writing, signed by the person liable to pay such principal or interest, or his agent, to the person entitled thereto or his agent, the twelve years shall be computed from the date of such revivor, payment or acknowledgment, or the latest of such revivors, payments or acknowledgments, as the case may be.

સન ૧૮૯૦ નો કાઠીઆવાડ એજન્સીનો મુદતનો કાયદો.

ભાગ ૧ લો.

પ્રથમ નિયમો.

૧. (૧) આ કાયદાને "સન ૧૮૯૦ નો કાઠીઆવાડ એજન્સીનો મુદતનો કાયદો" કહેવે. ટુંકું નામ.

(૨) કાઠીઆવાડના પોલીટીકલ એજન્ટની કોર્ટ અથવા કોર્ટ મજકુરના તાબાની કિંવા તેની દેખરેખ નિચેની હરકોઇ કોર્ટ દિવાની અગર ફોજદારી હકુમત ચલાવતી હોય ત્યારે તે કોર્ટમાં કરેલી સઘળી ફરીયાદોને તથા અપીલોને તથા અરજીઓને તેમજ સદરહુ કોર્ટોમાંની હરકોઇ કોર્ટના કોઇ પણ હુકમનામા અથવા હુકમ ઉપરની સઘળી અમલોને તથા સદરહુ કોર્ટોમાંની હરકોઇ કોર્ટના કોઇ પણ હુકમનામા, હુકમ અથવા બીજાં ચલાવેલાં કામને આધારે કરેલી અરજીઓને આ કાયદો લાગુ પડશે.

(૩) કાઠીઆવાડ એજન્સી ગેઝીટમાં જાહેરનામું પ્રસિદ્ધ કરીને તેમાં જે તારીખ ઠરાવવામાં આવે તે તારીખથી આ કાયદો અમલમાં આવશે, અને તે તારીખ સદરહું જાહેરનામું પ્રથમ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવે ત્યારપછી છ મહિના કરતાં ઓછી મુદતની હોવી ન જોઇએ.

શરૂઆત.

૨. (૧) ઉપર કહેલી ફરિયાદોને તથા અપીલોને તથા અરજીઓને મુદત બાબતની જે જે કાનુનો હજીસુધી લાગુ પડતી ગણાતી હશે તે સઘળી કાનુનો તે તારીખથી રદ કરી છે એમ સમજવું; પરંતુ સદરહું કાનુનો પ્રમાણે કોઇ હક્ક પુર્ણ રીતે સંપાદન કર્યો હોય તે હક્કને બાધ આવે, અથવા ફરિયાદ કરનારનો કાંઇ હક્ક બંધ થયો હોય તે હક્ક પાકો સંસ્થાપિત થાય, અથવા આ કાયદો અમલમાં આવતાં પહેલા કાંઇપણ દસ્તાવેજથી અથવા લેવડ દેવડથી કરેલું કાંઇપણ કરજ, અથવા કરેલી કાંઇપણ કબુલત, અથવા ઠરાવેલી કાંઇ પણ ફરજ, આ કાનુનો પ્રમાણે કબુલ કરવામાં, કાયમ રાખવામાં, અથવા ફરીથી સંસ્થાપિત કરવામાં બાધ આવે, એમ આ કાયદા માંહેના કોઇ પણ મજકુર ઉપરથી સમજવું નહિ.

રદ કરવા બાબતની કલમ.

(૨) આ કાયદો જે દીવસે અમલમાં આવે તે પેહેલાં જે કોઇપણ ફરિયાદમાં દાવાનું કારણ ઉત્પન્ન થયું હોય તે ફરિયાદ હેઠળ લખેલી મુદતની અંદર કરવી જોઇએ, એટલે, સદરહું કાનુનોમાં જે મુદત, ઠરાવી હોય તે મુદત, અથવા તેજ જાતની જે ફરિયાદ સંબંધી દાવાનું કારણ સદરહું દીવસે ઉત્પન્ન થાય તે ફરિયાદ માટે આ કાયદામાં જે મુદત ઠરાવી હોય તે મુદત, એ બેમાંની જે મુદત પહેલી પુરી થાય તે મુદતની અંદર કરવી જોઇએ.

જેમાં દાવાનું કારણ આ કાયદો અમલમાં આવવાની તારિખ પહેલાં ઉત્પન્ન થયું હોય એવી ફરિયાદો.

૩. આ કાયદામાં વિષય ઉપરથી અથવા આગલા પાછલા સંબંધ ઉપરથી બાધ આવતો ન હોય તો—

વ્યાખ્યા.

"વાદી" આ શબ્દમાં જે કોઇ માણસની તરફથી અથવા જે કોઇ માણસની મારફતે ફરિયાદ કરવાનો પોતાનો હક્ક વાદીને પ્રાપ્ત થાય છે તે માણસનો પણ સમાસ થાય છે; "અરજદાર" આ શબ્દમાં જે કોઇ માણસની તરફથી અથવા જે કોઇ માણસની મારફતે અરજી કરવાનો પોતાનો હક્ક અરજદારને પ્રાપ્ત થાય છે તે માણસનો પણ સમાસ થાય છે; અને "પ્રતિવાદી" આ શબ્દમાં જે કોઇ માણસની તરફથી અથવા જે કોઇ માણસની મારફતે પોતાની ઉપર ફરિયાદ થવાની પાત્રતા પ્રતિવાદીને પ્રાપ્ત થાય છે તે માણસનો પણ સમાસ થાય છે.

"ઇઝમેંટ" આ શબ્દમાં હેઠળ લખેલા હક્કનો પણ સમાસ થાય છે, એટલે, કરાર ઉપરથી ઉત્પન્ન ન થનારા એવા જે હક્ક ઉપરથી, બીજાની જમીનનો કાંઇ ભાગ અથવા બીજાની જમીનમાં ઉગનારો અથવા તેને ચોંટેલો અથવા તેની ઉપર રેહેનારો કોઈ પદાર્થ ખુદ પોતાના ફાયદા સારૂ લઇ જવાનો તથા પોતાના કામમાં લગાડવાનો અધિકાર કોઈ માણસને પ્રાપ્ત થાય છે તે હક્કનો પણ સમાસ "ઇઝમેંટ" આ શબ્દમાં થાય છે;

*"બિલ આફ એકસચેંજ" આ શબ્દોમાં હુંડીનો તથા ચેકનો પણ સમાસ થાય છે.

* બિલ આફ એકસચેંજ એટલે જે હુંડીની બે અથવા ત્રણ નકલો મળીને એક સેટ થાય છે તે હુંડી.

*"બાંડ" (ખત) આ શબ્દમાં હેઠળ લખેલા દસ્તાવેજનો સમાસ થાય છે, એટલે પ્રસગ પ્રમાણે ફલાણું એક વીશેષ કૃત્ય કર્યું હોય તો અથવા ન કર્યું હોય તો આવશ્યકતા રદ થશે એવી શરતે કોઈ માણસ બીજા માણસને જે દસ્તાવેજ ઉપરથી નાણું આપવાની પોતાને જરૂર પાડે છે તે દસ્તાવેજનો સમાસ થાય થાય છે.

"વાયદા ચીઠી" આ શબ્દનો અર્થ જે કોઇ દસ્તાવેજ ઉપરથી તે દસ્તાવેજ કરી આપનાર પૈસાની નિર્દિષ્ટ કરેલી એકાદી રકમ બીજા કોઇ માણસને તે દસ્તાવેજમાં ઠરાવેલા વખતે અથવા માગે ત્યારે અથવા તે દસ્તાવેજ દેખાડે એટલે આપવાનું વગર શરતે કબુલ કરે છે તે દસ્તાવેજ એમ સમજવો.

"ટ્રસ્ટી" (એટલે જુમ્મેદાર) આ શબ્દમાં બીનામીદારનો, અથવા જે ગીરવી રાખનારનો કબજો ગીરવીનું નાણું આપ્યા પછી પણ રહ્યો હોય તે ગીરવી રાખનારનો, અથવા જે અપકૃતિ કરનારનો હક્ક નહીં હોય ને કબજો હોય તે અપકૃતિ કરનારનો સમાસ થતો નથી;

"ફરિયાદ" આ શબ્દમાં અપીલનો અથવા અરજીનો સમાસ થતો નથી;

"નોંધેલો" આ શબ્દનો અર્થ નીચે લખ્યા મુજબ થાય છે, એટલેઃ—

(અ) દસ્તાવેજ કેમ નોંધવા તેનું નિયમ ન કરવા બદલની અથવા દસ્તાવેજની નોંધણી કાયમ કરવા બદલની કાઠીયાવાડ એજન્સીમાં વિદ્યમાનકાળે અમલમાં હોય એવી કાનુનોના અર્થ પ્રમાણે યોગ્ય રીતે નોંધેલો, અથવા

(બ) હિંદુસ્તાનના ગવર્નર જનરલ ઇનકોંસિલે અથવા મુંબઇના ગવર્નર ઇનકોંસિલે કરેલા હરકોઇ કાયદાની રૂએ તથા તે મુજબ યોગ્ય રીતે નોંધેલો.

અને યોગ્ય રીતે સાંભળીને અને ધ્યાન રાખીને જે કાંઇ કર્યું નહીં હોય તે "શુદ્ધ બુદ્ધીથી" કર્યું છે એવું સમજવું નહીં.

ભાગ ૨ જો.

ફરિયાદો તથા અપીલો અને અરજીઓ કરવાની મુદત.

મુદત વીતી ગયા પછી ફરિયાદો વીગેરે કરી હોય તે કાઢી નાખવી.

૪. ફરિયાદ તથા અપીલ અને અરજી કરવાની મુદત આ કાયદાને જોડેલા પરિશિષ્ટમાં કહી છે તે મુદત વીતી ગયા પછી જે ફરિયાદ તથા અપીલ અને અરજી કરવામાં આવશે તે, મુદત વીતી ગઇ એવો જવાબ આપ્યો નહીં હોય તોપણ ૫ મી કલમના આરંભથી તે ૨૫ મી કલમની આખર લગીની સઘળી કલમના ઠરાવનું ધોરણ રાખીને કહાડી નાખવી.

ખુલાસો:—સાધારણ પ્રસંગે, યોગ્ય અમલદારને ફરિયાદની અરજી આપી એટલે ફરિયાદ કરી એવું થાય છે. નાદારને પ્રસંગે, નાદારીમાં ફરિયાદ કરવાની પરવાનગી મળવા બાબતની તેની અરજી દાખલ થઇ એટલે તેણે ફરિયાદ કરી એવું થાય છે. અને જે કંપનીનું કામકાજ કોર્ટની મારફતે આટોપવામાં આવ્યું હોય તે કંપનીની ઉપર દાવો હોય તે પ્રસંગે; દાવો કરનારે પોતાનો દાવો આફિશિયલ લિક્વિડેટરને પ્રથમ મોકલ્યો એટલે તેણે ફરિયાદ કરી એવું થાય છે.

* બાંડ એટલે દેણું કબુલ કરીને તથા તેની રકમ દાખલ કરીને તથા આપવાની મુદત ઠરાવીને શિક્કા સાથે અથવા સહી શિક્કા સાથે ખત લખી આપે છે તે ખત.

દૃષ્ટાંતો.

(અ) કહેલી મુદત વીતી ગયા પછી ફરિયાદ કરી છે. મુદત વીતી ગઇ એવો જવાબ આપ્યો નથી અને વાદીની તરફેણમાં ફેસલો અપાયો છે. પ્રતિવાદી અપીલ કરે છે. અપીલ કોર્ટે તે ફરિયાદ કાહાડી નાખવી જોઇયે.

(બ) કહેલી મુદત વીતી ગયા પછી કરેલી અપીલ મંજુર કરીને નોંધી છે. તોપણ તે અપીલ કહાડી નાખવી.

મુદત પુરી થાય ત્યારે કોર્ટ બંધ હોય તે બાબત વિ-વિશેષ ઠરાવ.

૫. (૧) કોઇ ફરિયાદ સારૂ અથવા અપીલ સારૂ અથવા અરજી સારૂ કહેલી મુદત જે દીવસે કોર્ટ બંધ હોય તે દીવસે પૂરી થતી હોય તો જે દીવસે કોર્ટ પાછી ઉઘડે તે દીવસે તે ફરિયાદ અથવા અપીલ અથવા અરજી કરવાનો અધિકાર છે.

અપીલ બાબત તથા ફરી તપાસ સારૂ કરેલી અરજી બાબત વીશેષ ઠરાવ.

(૨) અપીલ કરવાની અથવા ફેસલાની ફરી તપાસ સારૂ અરજી કરવાની જે મુદત કહી છે તે મુદત પછી પણ અપીલ અથવા ફેસલાની ફરી તપાસ સારૂ અરજી હેઠળ લખેલે પ્રસંગે મજુર કરવાનો અધિકાર છે, એટલે સદહું મુદતની અંદર અપીલ અથવા અરજી નહીં કર્યાનું પાકું કારણ હતું એવી અપેલેંટ (એટલે અપીલ કરનાર) અથવા અરજદાર કોર્ટની ખાત્રી કરશે તો તે અપીલ અથવા અરજી મંજુર કરવાનો અધિકાર છે.

મુદતના વિશેષ કાયદા.

૬. હાલ અમલમાં હોય તેવા અથવા આગળ અમલમાં આવનારા અને મુકદ્દમાને લાગુ પડે એવા પ્રકારના કાંઇ વિશેષ કાયદામાં કોઇ ફરિયાદ સારૂ અથવા અપીલ સારૂ અથવા અરજી સારૂ મુદત ખસુસ ઠરાવી હોય ત્યારે સદરહુ પ્રમાણે ઠરાવેલી મુદતમાં આ આકટના કોઇ ઠરાવ ઉપરથી બાધ આવે છે અથવા ફેરફાર થાય છે એમ સમજવું નહીં.

કાયદાસર નાલાયકી.

૭. ફરીયાદ કરવાનો અથવા અરજી કરવાનો હક્ક હોય તે માણસ જે વખતથી મુદત ગણવાની હોય તે વખતે સગીર (ન્હાની ઉમરનું) અથવા ચળી ગયેલું અથવા દીવાનું હોય તો હેઠળ લખેલી મુદતમાં તેને ફરીયાદ અથવા અરજી કરવાનો અધિકાર છે, એટલે આ કાયદાને જોડેલા પરિશિષ્ટના ૩ જા આસનમાં કહેલા વખતથી જે મુદત બીજે પ્રસંગે આપવામાં આવત તેટલી તે નાલાયકી દૂર થયા પછીની મુદતમાં ફરિયાદ અથવા અરજી કરવાનો તેને અધિકાર છે.

બેવડી તથા એક પછી બીજી આવનારી નાલાકકી.

જે વખતથી મુદત ગણવાની હોય તે વખતે તેને સદરહુ પ્રકારની બે નાલાયકી હોય ત્યારે અથવા તેની નાલાયકી દૂર થવાની અગાઉ તેને બીજી નાલાયકી આવી હોય ત્યારે તેને હેઠળ લખેલી મુદતમાં ફરિયાદ કરવાનો અથવા અરજી કરવાનો અધિકાર છે, એટલે સદરહુ મુજબ ઠરાવેલા વખતથી જે મુદત બીજે પ્રસંગે આપવામાં આવત તેટલી તે બેઉ નાલાયકી દૂર થયા પછીની મુદતમાં ફરિયાદ કરવાનો અથવા અરજી કરવાનો તેને આધકાર છે.

તેની નાલાયકી તેનાં મરણ સુધી ચાલુ રહે ત્યારે તેના કાયદાસર વારસવકીલને હેઠળ લખેલી મુદતમાં ફરિયાદ કરવાનો અથવા અરજી કરવાનો અધિકાર છે, એટલે સદરહુ પ્રમાણે ઠરાવેલા વ-

ખતથી જે મુદ્દત બીજે પ્રસંગે આપવામાં આવી હોત તેટલી તેનાં મરણ પછીની મુદ્દતમાં ફરિયાદ કરવાનો અથવા અરજી કરવાનો અધિકાર તેના કાયદાસર વારસવકીલને છે.

મરણ તારીખે સદરહુ વારસવકીલને સદરહુ પ્રકારની કાંઇ નાલાયકી હોય ત્યારે આ કલમના પહેલા બે પારેગ્રાફનાં કાનુનો લાગુ થશે.

વારસ વકીલની નાલાયકી.

અગ્રક્રયાધિકારના હક્ક અમલમાં લાવવા બાબતની ફરિયાદોને આ કલમના કોઇ ઠરાવ લાગુ નથી, તેમજ નાલાયકી દૂર થયા પછી અથવા જે માણસની નાલાયકી હતી તે માણસ મરણ પામ્યો ત્યારથી જે મુદ્દતમાં ફરિયાદ કરવી જોઇએ અથવા અરજી કરવી જોઇયે તે મુદ્દત આ કલમના કોઇ ઠરાવ ઉપરથી ત્રણ વરસ કરતાં કાંઇ વધે છે એવું સમજવું નહીં.

દૃષ્ટાંતો.

(અ.) હોડીના ભાડા બાબત ફરિયાદ કરવાનો હક્ક અ. ન્હાની ઉમરનો હતો ત્યારે તેને પ્રાપ્ત થાય છે. સદરહુ પ્રમાણે હક્ક પ્રાપ્ત થયા પછી ચાર વરસે તે ઉમરમાં આવે છે. પોતે ઉમરમાં આવ્યાની તારીખથી તેને ત્રણ વરસની અંદર ગમે તે વખતે પોતાની ફરિયાદ કરવાનો અધિકાર છે.

(બ.) મૃતલેખાર્પિતદાન બાબત ફરિયાદ કરવાનો હક્ક અ. ન્હાની ઉમરનો હતો ત્યારે તેને પ્રાપ્ત થયો છે. તે હક્ક પ્રાપ્ત થયા પછી અગીઆર વરસે તે પુખ્ત ઉમરનો થાય છે. અ. ને સામાન્ય કાયદા પ્રમાણે ફરિયાદ કરવા સારૂ એક વરસ માત્ર રહ્યું છે. પણ આ કલમ પ્રમાણે તેને બીજાં બે વરસ આપવામાં આવશે. તે પુખ્ત ઉમરમાં આવ્યાની તારીખથી જે મુદ્દતમાં ફરિયાદ કરવાનો અધિકાર છે તે મુદ્દત કુલ એકંદર ત્રણ વરસની આ પ્રમાણે થાય છે.

(ક.) ઝ. ન્હાની ઉમરનો છે તે દરમિયાન તેને ફરિયાદ કરવાનો હક્ક પ્રાપ્ત થાય છે. તે હક્ક પ્રાપ્ત થયા પછી અને ન્હાની ઉમરનો હતો ત્યારેજ તે ગાંડો થાય છે. જે તારીખે ઝ. નું ગાંડાપણ જાય છે તે તારીખથી તેની ફરિયાદ કરવાની મુદ્દત સરૂ થાય છે.

(ડ.) ઝ. ન્હાની ઉમરનો છે તે દરમિયાન તેને ફરિયાદ કરવાનો હક્ક પ્રાપ્ત થાય છે. પોતે પુખ્ત ઉમરનો થયાની અગાઉ તે મરણ પામે છે તથા તેનો સ્થાનાપન્ન તેનો ન્હાની ઉમરનો છોકરો ય. થાય છે. ય. પુખ્ત ઉમરનો થવાની તારીખથી તેની ફરિયાદ કરવાની મુદ્દત સરૂ થાય છે.

(ઇ.) વંશપરંપરાનો હુદ્દો મળવા સારૂ ફરિયાદ કરવાનો હક્ક અ. ને પ્રાપ્ત થાય છે. તે તે વખતે ગાંડો છે. તે હક્ક પ્રાપ્ત થયા પછી છ વરસે અ. ગાંડો હતો તે સાજો થઇને ઠેકાણે આવે છે. અ. નું ગાંડાપણું ગયાની તારીખથી જે મુદ્દતમાં તે ફરિયાદ કરી શકે છે તે મુદ્દત સાધારણ કાયદા પ્રમાણે છ વરસની છે. આ કલમ ઉપરથી તેને વધારે મુદ્દત આપી શકાતી નથી.

(ફ.) ખેડુતની પાસેથી કબજો મળવા સારૂ જમીનદાર તરીકે ફરિયાદ કરવાનો હક્ક અ. ને પ્રાપ્ત થાય છે. તે દિવાનો છે. હક્ક પ્રાપ્ત થયા પછી અ. ત્રણ વરસે મરણ પામે છે અને મરણની તારીખ સુધી તેનું દીવાનાપણું રહે છે. અ. ના મરણની તારીખથી જે મુદ્દતમાં અ. ના હક્ક સંબંધનો વારસવકીલ ફરિયાદ કરી શકે છે તે મુદ્દત સા-

ધારણ કાયદા પ્રમાણેં નવ વરસની છે. તે મુદ્દત વારસવકીલની પાસે વારસવકીલપણું આવ્યું ત્યારે તે ખુદ પોતે નાલાયકીમાં નહીં હોય તો આ કલમ ઉપરથી વધતી નથી.

૮. કેટલાએક સામાઇક લેણદારોમાંના અથવા દાવો કરનારાઓમાંના કોઇ એકને સદહું પ્રકારની કોઇ નાલાયકી હોય અને સદહું પ્રકારના માણસના અનુમત વગર ફારગતી અપાતી હોય ત્યારે મુદ્દત સઘળાને વાસ્તે ચાલુ થાય છે એવું સમજવું; પણ સદહું પ્રકારની ફારગતી અપાતી નહીં હોય ત્યારે બીજાઓનાં અનુમત વગર સદહું પ્રકારની ફારગતી આપી શકવાને તેઓ પૈકી એક લાયક થાય ત્યાં સુધી તેઓ પૈકી કોઇને વાસ્તે પણ મુદ્દત ચાલુ થનાર નથી.

એક સામાઇક લેણદારની નાલાયકી.

દૃષ્ટાંતો.

(અ.) એક પેઢીનું કરજ કરે છે. તે પેઢીના બ. તથા ક. તથા ડ. ભાગીઆ છે. બ. ગાંડો છે તથા ક. ન્હાની ઉમરનો છે. બ. તથા ક. નાં અનુમત વગર ડ. તે કરજની ફારગતી આપી શકે છે; બ. તથા ક. તથા ડ. બાબત મુદ્દત ચાલુ થાય છે.

(બ.) અ. એક પેઢીનું કરજ કરે છે. તે પેઢીના ઇ. તથા ફ. તથા ગ. ભાગીઆ છે. ઇ. તથા ફ. ગાંડા તથા ગ. ન્હાની ઉમરનો છે. ઇ. તથા ફ. નું ગાંડાપણું જાય ત્યાં સુધી અથવા ગ. ઉમરે આવે ત્યાં સુધી તેઓ પૈકી કોઇને વાસ્તે મુદ્દત ચાલુ થતી નથી.

૯. મુદ્દત એકવાર ચાલુ થઈ એટલે પછીથી ફરિયાદ કરવાની કાંઇ નાલાયકી આવ્યાથી તે બંધ પડતી નથી.

મુદ્દત સતત ચાલે છે.

પણ એવું ઠરાવ્યું છે કે લેણદારનાં ઇસ્ટેટનો મરણોત્તર વહીવટ ચલાવવાની સનદ તેના દેણદારને આપી હોય ત્યારે તે કરજ વસુલ કરવા સારૂ ફરિયાદ કરવાની મુદ્દત કહી છે તે મુદ્દત ચાલુ થવાનું, તેનો વહિવટ ચાલુ હશે ત્યાં સુધી મોકુફ રહેશે.

૧૦. આ આક્ટમાં પાછળ ગમે તે ઠરાવ હોય તોપણ કાંઇ વિશેષ કારણ સારૂ કોઈ માણસની પાસે માલમિલકત ટ્રસ્ટ કરવામા આવી હોય તે માણસ ઉપર અથવા તેના કાયદાસર વારસવકીલ ઉપર અથવા આસૈની (જે કીમતદાર મોબદલા બાબત આસૈન નહી હોય તેની) ઉપર તેના અથવા તેઓના હાથમાંથી તે માલમિલકત લેવા સારૂ ફરિયાદ કરવાને, ગમે તેટલી મુદ્દત થઇ ગઇ હોય તોપણ હરકત છે એમ સમજવું નહીં.

મુદ્દામ ટ્રસ્ટી હોય તેઓની ઉપર તથા તેઓના વારસવકીલની ઉપર ફરિયાદો.

૧૧. (૧) ઉપર કહેલી કોર્ટોમાંની હરકોઇ કોર્ટની હકુમત નીચે ન હોય એવી જગામાં થએલા કરારો ઉપરથી સદરહુ હરકોઇ કોર્ટમાં ફરિયાદો કરવામાં આવે તેઓને આ કાયદામાં કહેલા નીયમ લાગુ છે.

પારકા મુલકના કરાર ઉપરથી ફરિયાદો

(૨) ઉપર કહેલી હરકોઇ જગામાં થયલા કરાર ઉપરથી સદરહુ કોર્ટોમાંની કોઇ પણ કોર્ટમાં ફરિયાદ કરવામાં આવે તે ફરિયાદના જવાબમાં તે પારકા મુલકના મુદ્દતના નિયમની હરકત હેઠળ લખ્યા પ્રમાણે હકીકત ન હોય તો ચાલશે નહીં, એટલે તે નિયમ ઉપરથી તે કરાર નહીં સરખો થઇ જતો નહીં હોય તથા તે નિયમમાં કહેલી મુદ્દતની દરમિયાન પક્ષકારોની તે જગામાં સ્થાઇક વસ્તી થઇ નહીં હોય તો તે નિયમની હરકત ચાલશે નહીં.

પારકા મુલકનો મુદ્દતનો કાયદો.

ભાગ ૩ જો.

મુદત ગણવા બાબત.

જે દહાડે ફરિયાદ કરવાનો હક્ક પ્રાપ્ત થાય છે તે દહાડો મુકી દેવો.

૧૨. (૧) હરકોઇ ફરિયાદ અથવા અપીલ અથવા અરજી કરવાની મુદત કહી હોય તે ગણતી વખતે જે દહાડાથી તે ગણવાની હોય તે દહાડો મુકી દેવો.

અપીલોને તથા કેટલીએક અરજીઓને પ્રસંગે મુદત મુકી દેવા બાબત.

*(૨) અપીલ કરવાની જે મુદત તથા નાદારીમાં અપીલ કરવાની પરવાનગી બાબત અરજી કરવાની જે મુદત તથા ફેસલાની ફરી તપાસ સારૂ અથવા દીવાની કામ ચલાવવાની રીત બાબતના કાયદાની ૬૨૨ મી કલમ મુજબ અસાધારણ હકુમત બજાવવા સારૂ અરજી કરવાની જે મુદત કહી છે તે મુદત ગણતી વખતે જે ફેસલા બાબત તકરાર હોય તે ફેસલો જે દિવસે કહી સંભળાવ્યો હોય તે દિવસ અને જે હુકમનામા ઉપર અથવા શિક્ષાના ઠરાવ ઉપર અથવા હુકમ ઉપર અપીલ હોય અથવા જે હુકમનામાની અથવા શિક્ષાના ઠરાવની અથવા હુકમની ફરી તપાસ થવી જોઇએ એવી માગણી હોય તે હુકમનામાની અથવા શિક્ષાના ઠરાવની અથવા હુકમની નકલ મળવા સારૂ જેટલી મુદતની જરૂર હોય તેટલી મુદત મુકી દેવી.

(૩) હુકમનામા ઉપર અપીલ હોય ત્યારે અથવા હુકમાનામાની ફરી તપાસ થવી જોઇયે એવી માગણી હોય ત્યારે જે ફેસલા ઉપરથી તે હુકમનામું કર્યું હોય તે ફેસલાની નકલ મળવા સારૂ જેટલી મુદતની જરૂર હોય તેટલી મુદત પણ મુકી દેવી.

(૪) (પંચનો) નિવેડો રદ કરવા સારૂ અરજી કરવાની જે મુદત કહી છે તે ગણતી વખતે (પંચના) નિવેડાની નકલ મળવા સારૂ જેટલી મુદતની જરૂર હોય તેટલી મુદત પણ મુકી દેવી.

ઉપર કહેલી કોર્ટોની હકુમત નીચેની જગાઓમાંથી પ્રતીવાદી જેટલી મુદત સુધી ગેરહાજર હોય તેટલી મુદત મુકી દેવી.

૧૩. કાંઇ ફરિયાદ કરવાની મુદત કહી હોય તે ગણતી વખતે પ્રતિવાદી જેટલી મુદત સુધી ઉપર કહેલી કોર્ટોની હકુમત નીચેની જગાઓમાંથી ગેરહાજર હોય તેટલી મુદત હેઠળ લખ્યા પ્રમાણે હકીકત હોય તો મુકી દેવી, એટલે, તેવી મુદતની અંદર તે પ્રતિવાદી ઉપર સમન બજાવી શકાય એમ ન હોય તો તે મુદત મુકી દેવી.

હકુમત વગરની કોર્ટમાં શુદ્ધ બુદ્ધીથી ચલાવેલાં કામમાં લાગેલી મુદત મુકી દેવી.

૧૪. (૧) કોઇ ફરિયાદ કરવાની મુદત કહી હોય તે ગણતી વખતે વાદી અસલ ફરિયાદ લેવાની હકુમતવાળી કોર્ટમાં અથવા અપીલની કોર્ટમાં તેજ પ્રતિવાદી ઉપર બીજું દિવાની કામ યોગ્ય તત્પરતાથી ચલાવતો હોય તે કામને જેટલી મુદત લાગી હોય તેટલી મુદત હેઠળ લખ્યા પ્રમાણે હકીકત હોય તો મુકી દેવી, એટલે, ઉપર કહેલું બીજું કામ, ફરિયાદનાં જે કારણ ઉપરથી પહેલી ફરિયાદ કરી હોય તેજ કારણ ઉપરથી કોઇ કોર્ટમાં શુદ્ધબુદ્ધીથી ચલાવ્યું હોય ને તે કોર્ટની હકુમતમાં ખામી હોવાને લીધે અથવા તેવા પ્રકારનાં બીજાં કારણને લીધે તે કોર્ટથી તે કામ ધ્યાનમાં લઇ શકાતું ન હોય તો તે મુદત મુકી દેવી.

---

* આ પેટા કલમમાં વધારો કર્યો છે—જુવો રાજપ્રકરણી ખાતાની જાહેર ખબર નંબર ૮૩૫૫ તા. ૧૯ મી નવેમ્બર ૧૮૯૧.

(૨) જે ફરિયાદનું દિવાની કામ ચલાવવાની રીત બાબતના કાયદાની ૨૦ મી કલમ પ્રમાણે હુકમ કરીને બંધ રાખ્યું હશે તે ફરિયાદ કરવાની મુદત કહી હોય તે ગણતી વખતે હેઠળ લખેલી મુદત મુકી દેવી, એટલે, ફરિયાદ કર્યાની તથા કામ સદહુ પ્રમાણે બંધ કર્યાની તારીખની દરમિઆનની મુદત અને જે કોર્ટમાં કામ બંધ કર્યું હોય તે કોર્ટમાંથી જે કોર્ટમાં તે ફરિયાદ ફરાથી કરવાની હોય તે કોર્ટમાં જવા સારૂ જેટલી મુદતની જરૂર હોય તેટલી મુદત મુકી દેવી.

દીવાની કામ ચલાવવાની રીત બાબતના કાયદાની ૨૦ મી કલમ પ્રમાણે કરેલા હુકમને પ્રસંગે તેવીજ રીતે મુદત મુકી દેવી.

(૩) કોઇ અરજી બાબત જે મુદત કહી હોય તે મુદત ગણતી વખતે અરજદાર તેજ ન્યાય મળવા સારૂ જે મુદતની દરમિયાન બીજી અરજી કરતો હશે તે મુદત હેઠળ લખ્યા પ્રમાણે હકીકત હોય તો મુકી દેવી, એટલે, ઉપર છેલ્લી કહેલી અરજી કોઇ કોર્ટને શુદ્ધબુદ્ધીથી કરી હોય ને તે કોર્ટની હકુમતમાં ખામી હોવાને લીધે અથવા તેવા પ્રકારનાં બીજાં કારણને લીધે તે કોર્ટથી ન્યાય આપી શકાતો નહીં હોય તો તે મુદત મુકી દેવી.

અરજીને પ્રસંગે તેવીજ રીતે મુદત મુકી દેવી.

ખુલાસો ૧.—જેટલી મુદ્દત સુધી આગળની ફરિયાદ અથવા અરજી ચાલુ હતી તે મુદ્દત મુકી દેતી વખતે જે દિવસે તે ફરિયાદ અથવા અરજી કરી તે દિવસ તથા જે દિવસ તે ફરિયાદનું અથવા અરજીનું કામ પૂરૂં થયું તે દિવસ એ બેઉ ગણવા.

ખુલાસો ૨.—હકુમત નહીં હતી એવા સબબથી જે અપીલ કરી હોય તે અપીલ બાબત હરકત લેનારો વાદી આ કલમના અર્થ પ્રમાણે ફરીયાદનું કામ ચલાવતો હતો એવું સમજવું.

૧૫. કોઇ ફરિયાદ કરવાની મુદ્દત કહી હોય તે ગણતી વખતે તે ફરિયાદ કરવાનું કામ જે તાકીદ ઉપરથી અથવા હુકમ ઉપરથી બંધ રહ્યું હોય તે તાકીદ અથવા હુકમ જેટલી મુદ્દત સુધી ચાલુ રેહેશે તેટલી મુદ્દત તથા જે દિવસે તે તાકીદ અથવા હુકમ કર્યો હોય તે દિવસ તથા જે દિવસે તે તાકીદ અથવા હુકમ રદ્દ કર્યો હોય તે દિવસ મુકી દેવો.

જેટલી મુદ્દતસુધી ફરીયાદ શરૂ કરવાનું કામ તાકીદ ઉપરથી અથવા હુકમ ઉપરથી બંધ રહ્યું હોય તેટલી મુદ્દત મુકી દેવી.

૧૬. હુકમનામું બજાવવા સારૂ કરેલા વેચાણમાં જે ખરીદદાર હોય તેને કબજો લેવાની ફરિયાદ કરવી પડે તે ફરિયાદ બાબત જે મુદ્દત કહી હોય તે મુદ્દત ગણતી વખતે તે વેચાણ રદ કરવા સારૂ હુકમનામાવાળો દેણદાર જેટલી મુદ્દત સુધી કામ ચલાવતો હોય તેટલી મુદ્દત મુકી દેવી.

હુકમનામું બજાવવા સારૂ કરેલું વેચાણ રદ્દ કરવાનો યત્ન હુકમનામાવાળો દેણદાર જે મુદ્દતમાં કરતો હોય તે મુદ્દત મુકી દેવી.

૧૭. (૧) કોઇ માણસ જીવતું હોય તો તેને ફરિયાદ કરવાનો અથવા અરજી કરવાનો હક્ક હોત તે માણસ તે હક્ક પ્રાપ્ત થયાં પહેલાં મરણ પામે ત્યારે તે ફરિયાદ અથવા અરજી કરવાની મુદ્દત તે મરનાર માણસનો કાયદાસર વારસ વકીલ તે ફરિયાદ અથવા અરજી કરવાને લાયક થયો હોય ત્યારથી ગણવી:

ફરીયાદ કરવાનો હક્ક પ્રાપ્ત થયા પેહેલાં મરણ થાય તેનું પરિણામ.

(૨) કોઇ માણસ જીવતું હોત તો તેની ઉપર ફરિયાદ કરવાનો અથવા અરજી કરવાનો હક્ક પ્રાપ્ત થયો હોત તે માણસ તે હક્ક પ્રાપ્ત થયા પેહેલાં મરણ પામે ત્યારે તે ફરિયાદ અથવા

અરજી કરવાની મુદ્દત, વાદી જેની ઉપર તે ફરિયાદ અથવા અરજી કરી શકે એવો કોઇ તે મૈયત માણસનો કાયદાસર વારસવકીલ જ્યારે થયો હોય તે વખતથી ગણવી.

(૩) અગ્રક્રયાધિકાર અમલમાં આણવા બાબતની અથવા સ્થાવર મિલકતનાં અથવા વંશપરંપરાના હુદ્દાનો કબજો મળવા બાબતની ફરિયાદોને આ કલમના પેહેલા ભાગનો કોઈ ઠરાવ લાગુ નથી.

કપટનું ફળ.

૧૮. કોઇ માણસને ફરિયાદ કરવાનો અથવા અરજી કરવાનો હક્ક છતાં તેને તે હક્ક હોવાનું કપટથી માલમ પડવા દીધું નહીં હોય અથવા જે અધિકાર ઉપરથી તે હક્ક પ્રાપ્ત થયો હોય તે અધિકાર તેને કપટથી માલમ પડવા દીધો નહીં હોય ત્યારે,

અથવા સદહું પ્રકારનો હક્ક સાબિત કરવાને જે દસ્તાવેજની જરૂર હોય તે દસ્તાવેજ તેનાથી કપટથી સંતાડયો હોય ત્યારે,

હેઠળ લખેલા માણસો ઉપર ફરિયાદ કરવાની અથવા અરજી કરવાની મુદ્દત ગણવી તે નીચે પ્રમાણે ગણવી, એટલે:—

(અ) જે માણસે કપટ કર્યું હોય, અથવા કપટ કરવામાં જેણે મદદ કરી હોય તે માણસ ઉપર, અથવા

(બ) તે માણસના સંબંધથી જે કોઇ માણસ શુદ્ધ બુદ્ધિ વગર તથા કીંમતદાર બદલો આપ્યા વગર બીજી રીતે દાવો કરતો હોય તે માણસ ઉપર,

ફરિયાદ કરવાની અથવા અરજી કરવાની મુદ્દત ગણવી તે, કપટથી જે માણસનું નુકસાન થયું હોય તે માણસને કપટ પેહેલવેહેલું જ્યારે સમજાયું હોય તે વખતથી ગણવી; અથવા સંતાડેલા દસ્તાવેજને પ્રસંગે તે દસ્તાવેજ હાજર કરવાનું અથવા હાજર કરાવવાનું સાધન તેને પ્રથમ જ્યારે પ્રાપ્ત થયું તે વખતથી ગણવી.

લખેલા અંગીકારનું પરિણામ.

૧૯. (૧) કોઇ માલમિલકત બાબત અથવા હક્ક બાબત ફરિયાદ અથવા અરજી કરવાની મુદ્દત કહી હોય તે મુદ્દત પુરી થયાની અગાઉ સદહું પ્રકારની માલમિલકત બાબતની અથવા હક્ક બાબતની પાત્રતાનું અંગીકરણ લખેલું થાય ને તે માલમિલકત બાબત અથવા હક્ક બાબત જે આસામી ઉપર દાવો હોય તે માણસે અથવા જે માણસના સંબંધથી તેને અધિકાર અથવા પાત્રતા પ્રાપ્ત થઇ હોય તે માણસે તે લેખ ઉપર સહી કરી હોય તો અસલની પાત્રતાનાં સ્વરૂપ પ્રમાણે નવી મુદ્દત અંગીકરણના લેખ ઉપર જે વખતે સદહું પ્રમાણે સહી થઇ તે વખતથી ગણવી.

(૨) અંગીકરણના લેખ ઉપર તારીખ ભરી ન હોય ત્યારે કઇ વખતે તે લેખ ઉપર સહી થઇ એ બાબત મ્હોડાની સાક્ષી લેવાનો અધીકાર છે. પણ તે લેખમાંના મજકુર બાબત મ્હોડાની સાક્ષી લેવી નહીં

ખુલાસો ૧.—અંગીકરણના લેખમાં માલમિલકતનો અથવા હક્કનો બરોબર પ્રકાર લખેલો નહીં હોય અથવા અવેજ આપવાની અથવા સ્વાધીન કરવાની અથવા કરાર પુરો કરવાની અથવા ઉપભોગ કરવાની વખત હજુ આવી નથી એવું તેમાં લખ્યું હોય અથવા અવેજ આપવા બાબતનો અથવા સ્વાધીન કરવા બાબતનો અથવા કરાર પુરો કરવા બાબતનો અથવા ઉપભોગ કરવા દેવા બાબતનો નકાર તેમાં હોય અથવા કાંઇ રકમ મજરે લેવાનો દાવો તેમાં સામેલ કર્યો હોય અથવા

માલમીલકત ઉપર અથવા હક્ક ઉપર જે માણસનો અધીકાર હોય તે માણસ શીવાય બીજા માણસના નામનો તે લેખ હોય તોપણ તે અંગીકરણનો લેખ આ કલમના કારણ સારૂ પુરતો છે એમ સમજવું.

ખુલાસો ૨.—આ કલમમાંના "સહી કરી" આ શબ્દનો અર્થ જાતે અથવા યોગ્ય રીતે અધીકાર આપેલા મુખત્યાર મારફત સહી કરી એવો સમજવો.

વ્યાજ એવું સમજીને વ્યાજ આપ્યું હોય તેનું પરીણામ.

૨૦. (૧) કરજનું અથવા મૃતલેખાર્પિતદાનનું વ્યાજ ઠરાવેલી મુદત પુરી થયા પહેલાં તે કરજ અથવા મૃતલેખાર્પિતદાન આપવાને જે માણસ પાત્ર હોય તેણે અથવા આ બાબત યોગ્ય રીતે અધીકાર આપેલા તેના મુખત્યારે વ્યાજ એવું સમજીને આપ્યું હોય ત્યારે,

મુદ્દલનો ભાગ આપ્યાનું પરીણામ.

અથવા કરજના મુદ્દલનો ભાગ ઠરાવેલી મુદત પુરી થયા પહેલાં દેણદારે અથવા આ બાબત યોગ્ય રીતે અધીકાર આપેલા તેના મુખત્યારે આપ્યો હોય ત્યારે,

અવેજ આપ્યો તે વખતથી અસલની પાત્રતાનાં સ્વરૂપ પ્રમાણે નવી મુદત ગણવી.

પણ એવું ઠરાવ્યું છે કે કરજના મુદ્દલનો ભાગ આપ્યો હોય તે પ્રસંગે અવેજ આપ્યાની વાત અવેજ આપનારા માણસના ખુદના હાથના લેખ ઉપરથી દેખાઈ આવવી જોઇએ.

ગીરવી મુકેલી જમીનની ઉપજ પોહોંચ્યાનું પરીણામ.

(૨) ગીરવી મુકેલી જમીન ગીરવી રાખનારના કબજામાં હોય ત્યારે તે જમીનની ઉપજ પહોંચી હોય તે આ કલમના કારણ સારૂ અવેજ આપ્યા પ્રમાણે સમજવી.

કેટલાએક સામાઇક કરાર કરનારા વગેરે પૈકી એક આસામી હેઠળ લખેલા સબબ ઉપરથી પાત્ર થતો નથી, એટલે, તેઓ પૈકી બીજા કોઇ આસામીએ અંગીકરણનો લેખ કર્યા ઉપરથી અથવા અવેજ આપ્યા ઉપરથી પાત્ર થતો નથી.

૨૧. કેટલાએક સામાઇક કરાર કરનારાઓ પૈકી અથવા ભાગીઆઓ પૈકી અથવા મૃત્યુપત્ર ચલાવનારાઓ પૈકી અથવા ગીરવી રાખનારાઓ પૈકી એક આસામી હેઠળ લખેલા સબબથી ૧૯ મી તથા ૨૦ મી કલમના કોઇ ઠરાવ ઉપરથી પાત્ર થાય છે એમ સમજવું નહીં, એટલે તેઓ પૈકી માત્ર બીજા કોઇ એકે અથવા અધીકે અથવા તેઓ પૈકી માત્ર બીજા કોઈ એકના અથવા અધીકના મુખત્યારે સહી કરેલાં લેખી અંગીકરણના લેખ ઉપરથી અથવા આપેલા અવેજ ઉપરથી પાત્ર થાય છે એમ સમજવું નહીં.

વાદી અથવા પ્રતિવાદી બદલીને નવો દાખલ કર્યો હોય અથવા નવા વાદીને અથવા પ્રતિવાદીને વળી સામેલ કર્યો હોય તો તેનું પરિણામ.

૨૨. ફરિયાદ કર્યા પછી વાદી અથવા પ્રતિવાદી બદલીને નવો દાખલ કર્યો હોય અથવા કોઇ વાદીને અથવા પ્રતિવાદીને વળી સામેલ કર્યો હોય ત્યારે તેને જે વખતે સદરહુ પ્રમાણે પક્ષકાર કર્યો તે વખતથી તે ફરિયાદ તેની બાબતમાં શરૂ થઇ એમ સમજવું.

અસલનો પ્રતિવાદી મરી જાય તે પ્રસંગ બાબત વિશેષ ઠરાવ.

પણ એવું ઠરાવ્યું છે કે કોઇ વાદી મરી જાય અને તેનો કાયદાસર વારસવકીલ ફરિયાદ આગળ ચલાવે ત્યારે તે ફરિયાદ મરનાર વાદીએ જે વખતે કરી તે વખતથી તે વારસવકીલની બાબતમાં સરૂ થઇ એવું સમજવું.

અસલનો પ્રતિવાદી મરી જાય તે પ્રસંગ બાબત વિશેષ ઠરાવ.

વળી એવું ઠરાવ્યું છે કે કોઇ પ્રતિવાદી મરી જાય તો તેના કાયદાસર વારસ વકીલ ઉપર ફરિયાદ ચલાવવામાં આવે ત્યારે તે ફરિયાદ મરનાર પ્રતિવાદીની ઉપર જે વખતે કરી તે વખતથી તે વારસ વકીલની બાબતમાં શરૂ થઇ એમ સમજવું.

૨૩. કરાર તોડવાનું કૃત્ય સતત ચાલુ હોય તે પ્રસંગે તથા કરાર ઉપર અવલંબિત હોયા વગર નુકસાન કરવાનું કૃત્ય સતત ચાલુ હોય તે પ્રસંગે જે મુદ્દતમાં કરાર તોડવાનું કૃત્ય અથવા નુકસાન કરવાનું કૃત્ય (પ્રસંગ પ્રમાણે જેમ હોય તેમ) ચાલુ હોય તે મુદ્દતની દરેક ક્ષણે (ફરિયાદ કરવાની) નવી મુદ્દત સરૂ થાય છે.

કરાર તોડવાનું તથા નુકસાન કરવાનું સતત ચાલુ રહે તે બાબત.

૨૪. કોઇ કૃત્યથી વિશેષ નુકસાન વાસ્તવિક થયા વગર તે કૃત્યથી ફરિઆદનું કારણ ઉત્પન્ન થતું નથી એવાં કૃત્ય બાબત નુકસાનનો બદલો મળવા વિશેની ફરિયાદ હોય તે પ્રસંગે જે વખતે નુકસાન થયું હોય તે વખતથી મુદ્દત ગણવી.

વિશેષ નુકસાન થયા વગર ફરિયાદ કરી શકાતી નથી એવાં કૃત્ય બાબત નુકસાનનો બદલો મળવા વિશેની ફરિયાદ.

દૃષ્ટાંતો.

(અ.) અ. એક ખેતરની ઉપલી સપાટીનો ધણી છે. બ. એ ખેતરની જમીનનાં નીચલાં પડનો ધણી છે. બ. ખેતરની સપાટીને પ્રત્યક્ષ દેખીતું નુકસાન કર્યા વગર તે જમીનમાંથી કોયલા ખોદી કહાડે છે. પણ છેલ્લે સરવાળે સપાટી નીચે બેસી જાય છે. અ. એ બ. ઉપર ફરિયાદ કરવાની મુદ્દત સપાટી નીચે બેસી ગયાની તારીખથી સરૂ થાય છે.

(બ.) જે નિંદાના શબ્દોથી વિશેષ નુકસાની થયા વગર તે શબ્દો ઉપરથીજ ફરિયાદ કરવાનો અધીકાર નથી એવા શબ્દો અ. બ. વિશે કહે છે તથા પ્રસિદ્ધ કરે છે. તેથી ક. બ. ને પોતાના કારકુન દાખલ રાખવાની ના કહે છે. નિંદા બાબત નુકસાનનો બદલો મળવા સારૂ બ. એ અ. ઉપર ફરિયાદ કરવાની મુદ્દત સદરહુ પ્રમાણે ના કહેવામાં આવે ત્યાં સુધી ચાલુ થતી નથી.

૨૫. આ કાયદાનાં કારણ સારૂ સઘળા દસ્તાવેજ ગ્રિગોરિયન ક્યાલેન્ડર પ્રમાણે કર્યા છે એમ સમજવું.

દસ્તાવેજમાં લખેલો વખત ગણવો તે.

દૃષ્ટાંતો.

(અ.) એક હિંદુ ફક્ત મિતી નાખીને ચાર મહિને અવેજ આપીશ એવી વાયદા ચિઠી લખી આપે છે. તે ચિઠી ઉપરથી ફરિયાદ કરવાની મુદ્દત તે મિતીથી ગ્રિગોરિયન ક્યાલેન્ડર પ્રમાણે ગણેલા ચાર મહિના પુરા થાય તે વખતથી સરૂ થાય છે.

(બ.) એક હિંદુ ફક્ત મિતી નાખીને એક વરસમાં નાણું પાછું આપીશ એવું બાંડ લખી આપે છે. તે બાંડ ઉપરથી ફરિયાદ કરવાની મુદ્દત તે મિતીથી ગ્રિગોરિયન ક્યાલેન્ડર પ્રમાણે ગણેલું એક વરસ પુરૂં થાય તે વખતથી સરૂ થાય છે.

ભાગ ૪ થો.

કબજા ઉપરથી ધણીપણું પ્રાપ્ત થવું.

૨૬. (૧) કોઇ ઇમારતમાં તથા ઇમારતને સારૂ અજવાળું અથવા હવા આવવાનો તથા તે ઉપયોગમાં લેવાનો ઉપભોગ ઇઝમેન્ટ તરીકે તથા હકથી ખાડો પડ્યા વગર વીસ વરસ સુધી વગર હરકતે ઇમારત સાથે કર્યો હોય ત્યારે.

ઇઝમેન્ટ સુખાધિકાર બાબતનો હક્ક પ્રાપ્ત થવો.

અને હરકોઇ માર્ગના અથવા પાણીના પાટના અથવા કોઇ પાણી વાપરવાના અથવા બીજાં કાંઇ ઇઝમેંટના (તે વિધિ પક્ષે હોય કે નિષેધ પક્ષે હોય) ઉપભોગ બાબતનો દાવો કરનારા કોઈ માણસે તે ઉપભોગ ઇઝમેંટ તરીકે તથા હક્કથી ખાડો પડ્યા વગર વીસ વરસ સુધી વગર હરકતે તથા ઉઘાડી રીતે કર્યો હોય ત્યારે,

સદહૂ પ્રમાણે અજવાળું અથવા હવા આવવી તથા તેનો ઉપભોગ થવો એ બાબતનો હક્ક અથવા સદહૂ પ્રકારના માર્ગનો અથવા પાણીના પાટનો અથવા પાણી વાપરવાનો અથવા બીજાં ઇઝમેંટનો હક્ક પુર્ણ તથા ખંડન કરી ન શકાય એવો થશે.

(૨) ઉપર વીસ વીસ વરસની મુદ્દતો કહી છે તેમાંની દરએક મુદ્દત જે દાવાને તે મુદ્દત લાગૂ હશે તે દાવા બાબતની જે ફરિયાદમાં તકરાર હશે તે ફરિયાદ કર્યાની અગાઉના બે વરસની અંદર પૂરી થનારી મુદ્દત છે એમ સમજવું.

ખુલાસો—દાવો કરનાર શિવાય બીજાં કોઇ માણસનાં કૃત્યથી હરકત થઇ હોય તેથી કબજો અથવા ઉપભોગ ખરેખાત બંધ પડ્યા વગર અને તે હરકત બાબતની તથા તે હરકત કરનારાં અથવા કરવાનું કહેનારા માણસ બાબતની ખબર દાવો કરનારને પડ્યા પછી એક વરસ સુધી તે હરકત ખમ્યા વગર અથવા કબૂલ કર્યા વગર આ કલમના અર્થ પ્રમાણે ખાડો છે એમ સમજનું નહીં.

દૃષ્ટાંતો.

(અ.) માર્ગના હક્કને હરકત કર્યા બાબત સન ૧૮૮૧ ના વરસમાં ફરિયાદ થઈ છે. પ્રતિવાદી હરકત કબૂલ કરે છે પણ માર્ગનો હક્ક કબૂલ કરતો નથી. વાદી એવું સાબિત કરે છે કે, ઇઝમેંટ તરીકે તથા હક્કથી તે ઉપર પોતાનો અધિકાર છે એવો દાવો કરીને તે હક્કનો ઉપભોગ સને ૧૮૬૦ ના જાન્યુઆરી મહિનાની ૧ લી તારીખથી સન ૧૮૮૦ ના જાન્યુઆરી મહિનાની ૧ લી તારીખ સુધી ખાડો પડ્યા વગર બિન હરકતે તથા ઉઘાડી રીતે કર્યો છે, ત્યારે વાદીને (પોતાની તરફનું) હુકમનામું મળવાનો હક્ક છે.

(બ.) સન ૧૮૮૧ ના વરસમાં તેવી જ એક ફરિયાદ થઈ. તે ફરિયાદમાં સન ૧૮૫૮ ની સાલથી સન ૧૮૭૮ ની સાલ સુધી મેં સદહૂ રીતે હક્કનો ઉપભોગ કર્યો એટલુંજ માત્ર વાદી સાબીત કરે છે. આ ફરિયાદ કાહાડી નાંખવી, કારણ કે ખરેખરો ઉપભોગ કરીને તે હક્ક તે ફરિયાદ કર્યાની અગાઉ બે વરસની અંદર ચલાવવાની વાત સાબિત થઇ નથી.

(ક.) તેવી જ એક ફરિયાદમાં વાદી સાબિત કરે છે કે તે હક્કનો મેં વીસ વરસ સુધી વગર હરકતે તથા ઉઘાડી રીતે ઉપભોગ કર્યો છે. પ્રતિવાદી એવું સાબિત કરે છે કે તે હક્કનો ઉપભોગ કરવા સારૂ વાદીએ વીસ વરસની અંદર એક પ્રસંગે મ્હારી પરવાનગી માગી હતી, તો તે ફરિયાદ કહાડી નાખવી.

સર્વિઅન્ટ ટેનેમેન્ટ (ગૌણ સ્થળ)ના રિવર્શનર(ઉત્તરાધિકારીની) તરફમાં વખત મુકી દેવાનું.

૨૭. પણ એવું ઠરાવ્યું છે કે કોઈ ઇઝમેંટ જે જમીન ઉપર અથવા પાણી ઉપર અથવા જે જમીનમાંથી અથવા પાણીમાંથી ભોગવાતું હોય અથવા મળતું હોય તે જમીન અથવા પાણી હયાતી સુધીના હક્ક સંબંધની રૂએ કે તેને લીધે અથવા હક્ક સંબંધ આપ્યા પછીની તારીખથી ત્રણ વરસ કરતાં વત્તી મુદ્દતના હક્ક સંબંધની રૂએ કે તેને લીધે ધારણ કરેલું હોય ત્યારે સદહૂ પ્રકારનો હક્ક સંબંધ અથવા મુદ્દત ચાલૂ હોય ત્યારે જેટલા વખતસુધી સદહૂ પ્રકારનાં ઇઝમેંટનો ઉપભોગ થયો હોય તેટલો વખત ઉપર છેલ્લી કહેલી વીસ વરસની મુદ્-

તમાંથી બાદ કરવો તે એ રીતે કે સદહૂ પ્રકારનો હક્ક સંબંધ અથવા મુદ્દત પૂરી થયા પછી તે જમીન ઉપર અથવા પાણી ઉપર જે માણસનો અધિકાર હોય તે માણસે તે હક્ક સંબંધ અથવા મુદ્દત પૂરી થયા પછીનાં લાગલાં ત્રણ વરસમાં તે ઇઝમેંટના દાવા બાબત હરકત કરી હોય તો બાદ કરવો.

દૃષ્ટાંત.

બ. ની જમીનમાંથી જવાનો મને હક્ક છે એવું જ્ઞાપિત થવા બાબત અ. ફરિયાદ કરે છે. મેં પચીસ વરસ સુધી તે હક્ક ભોગવ્યો છે એવું અ. સાબિત કરે છે. પણ તે પચીસ વરસ માંહેનાં દશ વરસ સુધી ક. નામની એક હિંદુ વિધવાનો તે જમીન ઉપર હયાતી લગી હક્ક સંબંધ હતો અને ક. મરણ પામ્યા પછી માહારો તે જમીન ઉપર હક પ્રાપ્ત થયો અને ક. મરણ પામી. આ પછી બે વરસની અંદર અ. ના તે હક્ક સંબંધના દાવા બાબત મેં તકરાર કરી એવું બ. સાબીત કરે છે. ત્યારે આ ફરિયાદ કહાડી નાખવી જોઇએ, કારણ કે આ કલમના ઠરાવ પ્રમાણે અ. એ પંદર વરસ સુધીજ ઉપભોગ કર્યાની વાત સાબીત કરી છે.

માલમિલકત ઉપરનો હક્ક નહીં સરખો થવો.

૨૮. ઉપર કહેલી કોર્ટોમાંની કોઇ પણ કોર્ટની સ્થાનિક હકુમતમાં આવેલી કોઇ માલમિલકતનો કબજો લેવા સારૂ કોઇ માણસને ફરિયાદ કરવી હોય તેની મુદ્દત આ આક્ટ ઉપરથી ઠરાવી છે તે મુદ્દત પુરી થયા પછી તે માલમિલકત ઉપરનો તેનો હક્ક નહીં સરખો થઇ જાય છે એવું સમજવું.

પરિશિષ્ટ.

(૪ થી કલમ જુઓ.)

પહેલો ભાગ, ફરિયાદો.

ફરીયાદનો પ્રકાર.	મુદ્દત.	જે વખતથી મુદ્દત ચાલુ થાય છે તે વખત.
	વિભાગ ૧ લો. ત્રણ મહિના.	
૧.—પ્રતિવાદીને લાગુ હોય તે કાયદા પ્રમાણે ફલાણું કૃત્ય કર્યું છે એમ કહેતા હોય તથા તે કાયદા પ્રમાણે કરવાનો શુદ્ધ બુદ્ધીથી ઇરાદો હોય તે કૃત્ય કર્યા બદલ અથવા કરવાની કસૂર કર્યા બદલ નુકસાનનો બદલો મળવા સારૂ.	ત્રણ મહિના.	કૃત્ય બને અથવા કરવાની કસુર કરવામાં આવે ત્યારે.
	વિભાગ ૨ જો. છ મહિના.	
૨.—જોર જુલમથી કબજો કાહાડી લીધો છે એવું કેહેનાર માણસે ફક્ત તેજ સબબ ઉપરથી કબજો પાછો મળવાનો હુકમ થવા બાબત કરવાની.	છ મહિના.	કબજો કહાડવાની વાત બને ત્યારે.

ફરીયાદનો પ્રકાર.	મુદત.	જે વખતથી મુદત ચાલુ થાય છે તે વખત.
૩—સન ૧૮૭૭ના વિશેષન્યાયના આકટની ૯ મી કલમ પ્રમાણે સ્થાવર મિલકતનો કબજો પાછો લેવા બાબત.	છ મહિના.	કબજો કહાડવાની વાત બને ત્યારે.
૪.—(વેચાય એવા લેખ ઉપરથી સંક્ષિપ્ત કામ ચલાવવાની રીત વિશેનો) દિવાની કામ ચલાવવાની રીત બાબતના કાયદાનો ૩૯ મો બાબ છે તે બાબ પ્રમાણે.	એજન ... વિભાગ ૩ જો. બે વરસ.	જે દસ્તાવેજ ઉપરથી ફરિયાદ કરવાની હોય તે દસ્તાવેજની મુદત ભરાઇને તેનો અવેજ આપવાનો થાય ત્યારે.
૫.—કોઇ કાયદા પ્રમાણે થયેલા દંડ અથવા ગુન્હેગારી બાબત.	બે વરસ.	દંડનો અથવા ગુન્હેગારીનો પેચ આવે ત્યારે.
૬.— ઘરના ચાકરના અથવા કારીગરના અથવા મજૂરના પગાર બાબત.	એજન ...	પગાર જ્યારે દેવો થાય ત્યારે.
૭.—હોટેલના અથવા ટાવર્નના અથવા લાજિંગ હૌસના કીપરે ખાવા પીવાની જનસો વેચી હોય તેની કીમત બાબત.	એજન ...	ખાવાની અથવા પીવાની જનસ આપવામાં આવે ત્યારે.
૮.—રેહેવાનાં ભાડાં બાબત.	એજન ...	કીંમત આપવાની થાય ત્યારે.
૯.—અગ્રક્રયાધિકાર (એટલે બીજાના કરતાં પેહેલાં ખરીદ કરવાનો અધિકાર) અમલમાં લાવવા બાબત, પછી તે અધિકાર કાયદા ઉપરથી હોય અથવા લોકરૂઢી ઉપરથી હોય અથવા વિશેષ કરાર ઉપરથી હોય.	એજન ...	જે વેચાણ રદ કરવાનો ઇરાદો હોય તે વેચાણ ઉપરથી ખરીદદાર વેચેલી સઘળી માલમિલકતનો સ્થુળ પદાર્થરૂપ કબજો લે ત્યારે અથવા વેચાણનો વિષય સ્થુળ પદાર્થરૂપ કબજો લેવા જેવો ન હોય તો વેચાણનો દસ્તાવેજ નોંધવામાં આવે ત્યારે.
૧૦.—જે માણસ વિરૂદ્ધ, દિવાની કામ ચલાવવાની રીત બાબતના કાયદાની ૨૮૦ મી અથવા ૨૮૧ મી અથવા ૨૮૨ મી અથવા ૩૩૫ મી કલમ પ્રમાણે હુકમ થયો હોય તેણે હુકમ માંહેની માલમિલકત ઉપર પોતાનો હક્ક સાબિત કરવા સારૂ અથવા તે માલમિલકતના હાલના કબજાનો હક્ક સાબિત કરવા સારૂ કરવાની.	એજન ...	હુકમની તારીખ.
૧૧.—દિવાની કોર્ટનું હુકમનામું બજાવવા સારૂ કરેલું વેચાણ રદ કરવા બાબત.	એજન ...	વેચાણ કાયમ કરવામાં આવે ત્યારે, અથવા એવી ફરિયાદ થઇ ન હોત તો તે વેચાણ બીજી રીતે આખરનું તથા નિશ્ચયકારક થાત ત્યારે.

ફરીયાદનો પ્રકાર.	મુદત.	જે વખતથી મુદત ચાલુ થાય છે તે વખત.
૧૨.—ફરિયાદ શિવાય બીજા કાંઇ ચલાવેલાં કામમાંનો દિવાની કોર્ટનો ફેસલો અથવા હુકમ ફેરવવા બાબત અથવા રદ કરવા બાબત.	બે વરસ.	પ્રકરણમાં આખરનો ઠરાવ કરવાનો અખીકાર હોય તેવી કોર્ટે કરેલા આખરના ફેસલાની અથવા હુકમની તારીખ.
૧૩.—સરકારી અમલદારે પોતાના હુદ્દાના સબબથી કાંઇ કૃત્ય અથવા હુકમ કર્યો હોય તથા તે બાબત આ આકટમાં ખસુસ બીજી રીતનો ઠરાવ કરેલો નહીં હોય તે કૃત્ય અથવા હુકમ રદ કરવા બાબત.	એજન ...	તે કૃત્યની અથવા હુકમની તારીખ.
૧૪.—મહેસૂલની ચઢેલી બાકી બાબત અથવા મહેસૂલની ચઢેલી બાકી પ્રમાણે વસૂલ થઈ શકે તેવા લેણા બાબત રેવન્યુ અધિકારીએ કરેલા દાવા મુજબ ભરપૈ કરવા સારૂ તકરાર કરીને પૈસા આપ્યા હોય તે પાછા લેવા બાબત સરકાર ઉપર કરવાની.	એજન ...	નાણું ભરવામાં આવે ત્યારે.
૧૫—સાર્વજનિક કામ સારૂ જમીન લીધી હોય તેનો બદલો મળવા સારૂ સરકાર ઉપર કરવાની	એજન ...	બદલાની રકમ ઠરાવ્યાની તારીખ.
૧૬.—જમીન લેવાનું કામ પુરૂં થયું નહીં હોય ત્યારે બદલા બાબત તેવીજ ફરિયાદ.	એજન ...	પુરૂં કરવાની ના કહ્યાની તારીખ.
૧૭.—ખોટી રીતે કેદ કર્યા બાબતનો બદલો મળવા બાબત.	એજન ...	કેદ પુરી થાય ત્યારે.
૧૮.—પોતાનાં મરણ પહેલાંના એક વર્ષમાં થયેલી જે અપકૃતિ બદલ કોઇ મેયત માણસ ફરિયાદ કરી શકત તેવી કોઇ અપકૃતિ બાબત તે મેયત માણસના એકસિક્યૂટર (મૃત્યુપત્ર ચલાવનાર) અથવા એડમીનિસ્ટ્રેટર (મૈયતના ઇસ્ટેટનો વહીવટદાર) અથવા વારસ વકીલ એઓએ કરવાની.	એજન ...	જે માણસનું નુકસાન થયું હોય તેનાં મરણની તારીખ.
૧૯.—ફરિયાદ કરવા લાયક અપકૃતિનાં કારણથી કોઇ માણસ મરણ પામ્યાને લીધે થયલાં નુકસાનનો બદલો કુટુંબને અપાવવા બાબત એકિસક્યૂટરોએ અથવા આડમિનિસ્ટ્રેટરોએ અથવા વારસ વકીલોએ કરવાની.	એજન ...	મરણ પામેલાં માણસનાં મરણની તારીખ.
૨૦.—શરીરને થયલાં બીજા કાંઇ નુકસાન બાબતનો બદલો મળવા સારૂ.	એજન ...	નુકસાન કરવામાં આવે ત્યારે.
૨૧.—અદાવતથી ફોજદારીમાં કામ ચલાવ્યું હોય તે બાબતનાં નુકસાનનો બદલો મળવા સારૂ.	એજન ...	વાદી ઉપર ગુન્હો નાસાબીત થયાનો ઠરાવ થાય ત્યારે અથવા તે કામનો બીજી રીતે છેડો આવે ત્યારે.

ફરીયાદનો પ્રકાર.	મુદત.	જે વખતથી મુદત ચાલુ થાય છે તે વખત.
૨૨.—લેબલ બાબત (આબરૂ લેનારો મજકુર પ્રસિદ્ધ કર્યા બાબત) નુકસાનનો બદલો મળવા સારૂ.	બે વરસ.	લેબલ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવે ત્યારે.
૨૩.—આબરૂ લેનારો મજકુર બોલ્યા બાબત નુકસાનનો બદલો મળવા સારૂ.	એજન ...	તે બોલ બોલવામાં આવે ત્યારે અથવા તે બોલ ઉપરથીજ ફરિયાદ કરવાનો અખ્તીઆર ન હોય તો જે વિશેષ નુકસાન બાબત ફરિયાદ હોય તે નુકસાન થાય ત્યારે.
૨૪.—વાદીના ચાકરને અથવા છોકરીને ફિટવ્યાથી ચાકરીને નુકસાન થવા બાબતનો બદલો મળવા સારૂ.	એજન ...	નુકસાન થાય ત્યારે.
૨૫.—વાદીની સાથે કરેલો કરાર તોડવાને કોઇ માણસને પ્રવૃત્ત કરવા બાબત બદલો મળવા સારૂ.	એજન ...	કરાર તોડયાની તારીખ.
૨૬.—કાયદા વિરૂદ્ધ અથવા ગેરરીતની અથવા વધારે જંગમ માલની જપ્તી કર્યા બાબતનો બદલો મળવા સારૂ.	એજન ...	જપ્તીની તારીખ.
૨૭.—કાયદાસર પ્રોસેસ ઉપરથી જંગમ માલ ગેરવાજબી રીતે પકડયા બાબતનો બદલો મળવા સારૂ.	એજન ...	પકડયાની તારીખ.
	વિભાગ ૪ થો. ત્રણ વરસ.	
૨૮.—માલ ખોયા બાબત અથવા તેને નુકસાન કર્યા બાબતનો બદલો મળવા સારૂ હુંડા ભાડાવાળા ઉપર.	ત્રણ વરસ.	માલ ખોવાય અથવા તેને નુકસાન લાગે ત્યારે.
૨૯.—માલ આપવાને વાર લગાડી હોય તે બાબતનાં નુકસાનનો બદલો મળવા સારૂ હુંડા ભાડાવાળા ઉપર.	એજન ...	માલ જ્યારે પોહોંચાડવો જોઇતો હતો ત્યારે.
૩૦.—વિશેષ કારણ સારૂ માલનો ઉપયોગ કરવાનો હક્ક કોઇને હોય ને તે, તે માલ બીજા કામમાં વાપરે તો તેની ઉપર.	એજન ...	માલ બીજા કામમાં લગાડયાથી જે માણસનું નુકસાન થતું હોય તેને માલ બીજા કામમાં લગાડયાની વાત પેહેલવહેલાં જણાય ત્યારે.
૩૧.—કોઇ મેયત માણસે પોતાના મરણ પહેલાના એક વરસમાં કરેલી જે અપકૃતિ બદલ તેના ઉપર ફરિયાદ થઇ શકત તથા જે બદલ ફરિયાદ કરવાનો હક્ક તેનાં મરણ પછી કાયમ રેહેતો હોય તેવી અપકૃતિ બાબત તે મેયત માણસના એકસિક્યુટરની ઉપર અથવા આડમિનિસ્ટ્રેટરની ઉપર અથવા બીજા વારસ વકીલની ઉપર.	એજન ...	જે અપકૃતિ બાબત ફરિયાદ હોય તે અપકૃતિ કરવામાં આવે ત્યારે.

ફરીયાદનો પ્રકાર.	મુદત.	જે વખતથી મુદત ચાલુ થાય છે તે વખત.
૩૨.—બાયડી પાછી લેવા બાબત.	ત્રણ વરસ.	કબજો માગવામાં આવે અને તે આપવાની ના કહે ત્યારે.
૩૩.—લગ્નના હક્ક પાછા મળવા બાબત.	એજન ...	વર અથવા વહુ પુખ્ત ઉમરનાં તથા અક્કલ હુશિયારીમાં હોય તે વખતે લગનના હક્ક પાછા માગવામાં આવે અને તે આપવાને તે વર અથવા વહુ ના કહે ત્યારે.
૩૪.—જેમાં કરારનો પ્રસંગ નહીં હોય તથા જે વિશે આ આક્ટમાં ખસુસ કરીને ઠરાવ કરેલો નહીં હોય એવું કાંઇ ગેરકાયદાસર કૃત્ય કરવા બાબતનો અથવા કાંઇ કાયદાસર કૃત્ય અયોગ્ય રીતે કરવા બાબતનો અથવા કાંઇ કૃત્ય કરવાની ફરજ છતાં તે નહીં કરવા બાબતનો બદલો મળવા બાબત.	એજન ...	ગેરકાયદાસર કૃત્ય કરવાની અથવા કાયદાસર કૃત્ય અયોગ્ય રીતે કરવાની અથવા ફરજ છતાં કૃત્ય નહીં કરવાની વાત બને ત્યારે.
	વિભાગ ૫ મો. પાંચ વરસ.	
૩૫.—માર્ગને અથવા પાણીના પાટને અટકાવ કર્યા બાબતનાં નુકસાનનો બદલો મળવા સારૂ.	પાંચ વરસ.	અટકાવ કર્યાની તારીખ.
૩૬.—પાણીના પાટને બીજી તરફ વાળ્યા બાબતનાં નુકસાનનો બદલો મળવા સારૂ.	એજન ...	બીજી તરફ વાળ્યાની તારીખ.
૩૭.—સ્થાવર મીલકત ઉપર અતિક્રમણ કર્યા બાબતનાં નુકસાનનો બદલો મળવા સારૂ.	એજન ...	અતિક્રમણ કરવાની તારીખ.
૩૮.—કાપી રૈટનો (ગ્રંથ સ્વામિત્વનો હક્ક) અથવા બીજો કાંઇ અનન્યાગ્રાહ્યાધિકાર તોડવા બાબતનાં નુકસાનનો બદલો મળવા સારૂ.	એજન ...	તોડવાની તારીખ.
૩૯.—માલ મિલકતના બગાડનો પ્રતિબંધ કરવા બાબત.	એજન ...	બગાડનો પ્રારંભ થાય ત્યારે.
૪૦. ગેરવાજબી રીતે મેળવેલી તાકીદ ઉપરથી નુકસાન થયું હોય તે બાબતનો બદલો મળવા સારૂ.	એજન ...	તાકીદ બંધ થાય ત્યારે.
૪૧.— જે માણસને એક્સિક્યુટરે અથવા આડમિનિસ્ટ્રેટરે વસિયતનામામાં લખેલું દાન આપ્યું હોય અથવા માલ મિલકતની વહેંચણ આપી હોય તે માણસની પાસેથી તે અવેજ પાછો અપાવવા બાબત સન ૧૮૬૫ ના હિંદુસ્થાનના વારસા બાબતના આક્ટની ૩૨૦ મી અથવા ૩૨૧ મી કલમમાં અથવા સન ૧૮૮૧ પ્રોબેટ બાબતના અને વહીવટ ચલાવવા બાબતના આક્ટની કલમો ૧૩૯ તથા ૧૪૦ માં કહેલા પ્રકારની.	એજન ...	અવેજ આપવાની અથવા વહેંચણ આપવાની તારીખ.

ફરીયાદનો પ્રકાર.	મુદત.	જે વખતથી મુદત ચાલુ થાય છે તે વખત.
૪૨.—પોતાના પાલન કરનારાએ કરેલું વેચાણ રદ કરવા બાબત જે વાડૅ પુખ્ત ઉમરમાં આવ્યો હોય તેણે કરવાની.	પાંચ વરસ.	વાડૅ જ્યારે પુખ્ત ઉમરમાં આવે ત્યારે.
૪૩.—ફોજદારી કામ ચલાવવાની રીત બાબતના કાયદાના ૪૦ મા બાબ પ્રમાણે મિલકતના કબજા બાબત કરેલા હુકમ પ્રમાણે ચાલવાની જે માણુસને જરૂર હોય તે માણુસે અથવા ૨ જી આર્ટીકલમાં કહેલા પ્રમાણે ચાલવાની જે માણુસને જરૂર હોય તે માણુસે અથવા સદહુ પ્રકારના માણુસના સંબંધથી જે કોઇ દાવો કરતો હોય તેણે, તે હુકમમાં લખેલી મિલકત પાછી લેવા બાબત.	એજન ...	કામના આખરના હુકમની તારીખ.
૪૪.—જે વિશેષ જંગમ માલ ખોવાયો હશે અથવા ચોરીથી મેળવ્યો હશે અથવા જેનો બદઘાનતથી ખોટો ઉપયોગ કર્યો હશે અથવા જેનું રૂપાંતર કર્યું હશે તે વિશેષ જંગમ માલ સારૂ અથવા તે માલ ગેરવાજબી રીતે લેવા બાબતનાં અથવા અટકાવી રાખવા બાબતનાં નુકસાનનો બદલો મળવા સારૂ.	એજન ...	તે માલના કબજા બાબત જે માણુસને હક્ક હશે તેને તે કોના કબજામાં છે એ જ્યારે પ્રથમ સમજાય ત્યારે.
૪૫.—બીજા વિશેષ જંગમ માલસારૂ અથવા ગેરવાજબી રીતે તે લીધા બાબતનો અથવા તેને નુકસાન કર્યા બાબતનો અથવા તે ગેરવાજબી રીતે અટકાવી રાખવા બાબતનો બદલો મળવા સારૂ.	એજન ...	તે માલ ગેરવાજબી રીતે લેવામાં આવે અથવા તેને નુકસાન કરવામાં આવે ત્યારે અથવા અટકાવી રાખનારનો કબજો જ્યારે ગેરકાયદેસર થાય ત્યારે.
૪૬.—જનાવરનાં અથવા વાહનનાં અથવા હોડીનાં અથવા ઘરગુતી સામાનનાં ભાડાં બાબત.	એજન ...	ભાડુ આપવાનું થાય ત્યારે.
૪૭.—માલ સ્વાધિન કરવાનો હોય તેને પેટે અંગ ઉપર નાણું આપ્યું હોય તેની બાકી બાબત.	એજન ...	માલ સ્વાધીન કરવા જોઇએ ત્યારે.
૪૮.—વેચીને સ્વાધીન કરેલા માલની કીંમત બાબત; જ્યારે તેનું નાણુ આપવાની મુદત ઠરાવી નહીં હોય ત્યારે.	એજન ...	માલ સ્વાધીન કર્યાની તારીખ.
૪૯.—વેચીને સ્વાધીન કરેલા માલનું નાણું ઠરાવેલી મુદત પૂરી થયા પછી આપવાનું હોય તે વેચીને સ્વાધીન કરેલા માલની કીંમત બાબત.	એજન ...	નાણું આપવાની મુદત જ્યારે પુરી થાય ત્યારે.

ફરીયાદનો પ્રકાર.	મુદત.	જે વખતથી મુદત ચાલુ થાય છે તે વખત.
૫૦.—વેચીને સ્વાધીન કરેલા માલનું નાણું *બિલ ઓફ એકસચેંજથી આપવાનું હોય ને તે પ્રમાણે બિલ ઓફ એકસચેંજ આપ્યું નહીં હોય, તે વેચીને સ્વાધીન કરેલા માલની કીંમત બાબત.	પાંચ વરસ.	આપવાનાં યોજેલાં બિલની મુદત પુરી થાય ત્યારે.
૫૧.—વાદીએ પ્રતિવાદીને વેચેલા ઝાડની અથવા ઉછરતા પાકની કીંમત બાબત, નાણું ક્યારે આપવું તેની મુદત ઠરાવેલી નહી હોય ત્યારે.	એજન ...	વેચાણની તારીખ.
૫૨.—પ્રતિવાદીના કહેવા ઉપરથી વાદીએ પ્રતિવાદી સારૂ કરેલાં કામની કીંમત બાબત. જ્યારે તે આપવાની મુદત ઠરાવેલી નહીં હોય ત્યારે.	એજન ...	કામ કરવામાં આવે ત્યારે.
૫૩.—નાણું ધીર્યું હોય તે બદલ આપવાનાં નાણાં બાબત.	એજન ..	નાણું ધીરવામાં આવ્યું ત્યારે.
૫૪.—નાણું ધીરનારે નાણા બાબત †ચેક આપ્યો હોય ત્યારે તેનીજ ફરિયાદ.	એજન ...	ચેકનું નાણું આપવામાં આવ્યું ત્યારે.
૫૫.—નાણું માગે ત્યારે આપવાનું થશે એવી કબુલાયતથી નાણું ધીર્યું હોય તે બાબત.	એજન ...	નાણું ધીરવામાં આવ્યું ત્યારે.
૫૬.—નાણું માગે ત્યારે આપવાનું થશે એવી કબુલાયતથી નાણું અનામત મુક્યું હોય તે બાબત.	એજન ...	ઉઘરાણી કરી હોય ત્યારે.
૫૭.—પ્રતિવાદીની વતી નાણું ભર્યું હોય તે બદલ વાદીને મળવાના નાણાં બાબત.	એજન ...	નાણું ભર્યું હોય ત્યારે.
૫૮.—વાદીના ઉપયોગ સારૂ પ્રતિવાદીને પોહોંચેલાં નાણાં બદલ પ્રતિવાદીની પાસેથી વાદીને નાણું મળવાનું હોય તે નાણાં બાબત.	એજન ...	નાણું પહોંચ્યું હોય ત્યારે.
૫૯.—પ્રતિવાદીની પાસે વાદીનું નાણું લેણું હોય તેના વ્યાજના રૂપિયા મળવાના હોય તે બાબત.	એજન ...	વ્યાજ આપવાનું થાય ત્યારે.
૬૦.—વાદી પ્રતિવાદીની વચ્ચે નક્કી થયલા હીસાબ ઉપરથી પ્રતિવાદીની પાસે વાદીના રૂપિયા લેણા નિકળ્યા હોય તે બદલ વાદીને રૂપિયા મળવાના હોય તે બાબત.	એજન ...	પ્રતિવાદીએ અથવા આ બાબત યોગ્ય રીતે અધીકાર આપેલા તેના મુખત્યારે સહી કરેલા લેખ ઉપરથી હિસાબ નક્કી થાય ત્યારે; પણ કરજ આગળ ફલાણી વખતે વાળવું એવી તેજ વખતે લખેલી કબુલાયત થઇને તેની ઉપર સદરહુ પ્રમાણે સહી થઇ હોય તો તે વખત આવે ત્યારે.

*બિલ ઓફ એકસચેંજ એટલે જે હુંડીની બે અથવા ત્રણ નકલો મળીને એક સેટ થાય છે તે હુંડી.

†ચેક એટલે અવેજ આપવા બાબત બ્યાંક વગેરે કંપની ઉપર શાહુકારોએ છાપેલી ચીઠી ભરી આપે છે તે.

ફરીયાદનો પ્રકાર.	મુદત.	જે વખતથી મુદત ચાલુ થાય છે તે વખત.
૬૧.—નિર્દિષ્ટ કરેલી વખતે અથવા નિર્દિષ્ટ કરેલી અનિશ્ચિત વાત બન્યા પછી કોઇ વાત કરવાનો કરાર હોય તે તોડ્યા બાબતના નુકસાનના બદલા સારૂ.	પાંચ વરસ.	નિર્દિષ્ટ કરેલી વખત આવે ત્યારે અથવા તે અનિશ્ચિત વાત બને ત્યારે.
૬૨—*જે સિંગલ બાંડમાં નાણું આપવા બાબત દિવસ નિર્દિષ્ટ કર્યો હોય તે સિંગલ બાંડ ઉપરથી.	એજન ...	નિર્દિષ્ટ કરેલો દિવસ.
૬૩.—જે સિંગલ બાંડમાં સદરહુ પ્રકારનો દિવસ નિર્દિષ્ટ કર્યો નહીં હોય ને સિંગલ બાંડ ઉપરથી.	એજન ...	બાંડ કરી આપ્યાની તારીખ.
૬૪.—જે બાંડમા શરત હોય તે બાંડ ઉપરથી.	એજન ...	શરત તોડવામાં આવે ત્યારે.
૬૫.—જે બિલ ઓફ્ એકસચેંજનો અથવા વાયદા ચિઠ્ઠીનો અવેજ તેની તારીખ પછીની નિશ્ચિત વખતે આપવાનો હોય તે બિલ ઓફ્ એકસચેંજ ઉપરથી અથવા વાયદા ચિઠી ઉપરથી.	એજન ...	બિલની અથવા ચિઠીની મુદત ભરાય ત્યારે.
૬૬.—જે બિલ ઓફ એકસચેંજનો અવેજ ઠરાવેલી વખતે આપવાનો નહીં હોય પણ તે દેખાડ્યું એટલે અથવા દેખાડ્યા પછી આપવાનો હોય તે બિલ આફ્ એકસચેંજ ઉપરથી.	એજન ...	તે બિલ દેખાડવામાં આવે ત્યારે.
૬૭.—કોઇ વિશેષ જગાએ અવેજ આપવાનો સીકારેલાં બિલ ઓફ્ એકસચેંજ ઉપરથી.	એજન ...	તે જગાએ બિલ દેખાડવામાં આવે ત્યારે.
૬૮.—દેખાડ્યા પછી અથવા અવેજ માગ્યા પછી નિશ્ચિત વખતે અવેજ આપવો એવાં બિલ ઓફ એકસચેંજ ઉપરથી અથવા વાયદા ઉપરથી.	એજન ...	નિશ્ચિત વખત પુરી થાય ત્યારે.
૬૯.—માગે એટલે અવેજ આપવો એવું બિલ ઓફ્ એકસચેંજ અથવા વાયદા ચિઠી હોય તથા જે લેખથી ફરિયાદ કરવાના હકને પ્રતિબંધ અથવા વિલંબ થાય તેવો લેખ તે બિલ ઓફ્ એકસચેંજની સાથે અથવા વાયદા ચિઠીની સાથે નહીં હોય તેવાં બિલ ઓફ એકસચેંજ ઉપરથી અથવા વાયદા ચિઠી ઉપરથી.	એજન ...	બિલની અથવા ચિઠીની તારીખ.
૭૦.—હફ્તે હફ્તે જેનો અવેજ આપવો હોય એવી વાયદા ચિઠી ઉપરથી અથવા બાંડ ઉપરથી.	એજન ...	અવેજ આપવાની પેહેલી મુદત પૂરી થાય ત્યારે જે ભાગ તે વખતે આપવો હોય તે ભાગ બાબત અને બાકીના ભાગો બાબત તે આપવાની મુદત પૂરી થાય ત્યારે.

*સિંગલ બાંડ એટલે જે બાંડમાં ગુન્હેગારી આપવાનું ઠરાવ્યું નહી હોય તે.

ફરીયાદનો પ્રકાર.	મુદત.	જે વખતથી મુદત ચાલુ થાય છે તે વખત.
૭૧.—હફતે હફતે જેનો અવેજ આપવો હોય તેવી વાયદા ચિઠીમાં અથવા બાંડમાં એક હપ્તો પડે તો બધા રૂપિયા આપવા એવો ઠરાવ હોય તેવી વાયદાચીઠી ઉપરથી અથવા બાંડ ઉપરથી.	પાંચ વરસ.	અવેજ આપવાને પહેલ વહેલાં ચુકે ત્યારે, પણ જેને રૂપિયા આપવાના હોય અથવા તે ચિઠી અથવા જેને લખી આપ્યાં હોય તે તે ઠરાવનો ફાયદો મુકી દેતો અવેજ આપવાની જ્યારે ફરીથી ચુક કરવામાં આવે તથા તે બાબત સદર્હુ પ્રમાણે ફાયદો મુકી દીધો ન હોય ત્યારે.
૭૨.—અમુક વાત બન્યા પછી વાયદાચીઠી જેને અવેજ આપવાનો હોય તેને સ્વાધીન કરવા સારૂ તે વાયદાચિઠી લખી આપનારે તે ચિઠી ત્રીજા માણસને આપી હોય તે વાયદા ચિઠી ઉપરથી.	એજન	...જેને નાણુ આપવાનું હોય તેને સ્વાધીન કર્યાની તારીખ.
૭૩.—*ફોરેન બિલ નકાર્યાને લીધે §પ્રોટેસ્ટ કરીને નોટીસ આપી હોય તે નકારેલાં ફોરેન બિલ ઉપરથી.	એજન	...નોટીસ આપવામાં આવે ત્યારે.
૭૪.—નહીં સીકારીને જે બિલ ઓફ એકસચેંજ નકાર્યું હોય તે બિલ જેને લખ્યું હોય તેની ઉપર જેને અવેજ મળવાનો હોય તેણે કરવાની.	એજન	...સીકારવાની ના કહ્યાની તારીખ.
૭૫.—આકોમોડેશન બિલ સિકારનારાએ તે લખનારની ઉપર કરવાની.	એજન	...સીકારનાર તે બિલની રકમ આપે ત્યારે.
૭૬.—જે બિલ ઓફ એકસચેંજ બાબત અથવા વાયદાચિઠી બાબત અથવા બાંડ બાબત આ આકટમાં ખસુસ ઠરાવ કર્યો નહીં હોય તે બિલ ઓફ એકસચેંજ ઉપરથી અથવા વાયદાચિઠી ઉપરથી અથવા બાંડ ઉપરથી ફરિયાદ.	એજન	...તે બિલ ઓફ એકસચેંજનો અથવા વાયદાચિઠીનો અથવા બાંડનો અવેજ આપવાનો થાય ત્યારે.
૭૭.—જામીને મુખ્ય દેણદાર ઉપર કરવાની.	એજન	...જામીન લેણદારને અવેજ આપે ત્યારે.
૭૮.—એક જામીને સામાઈક જામીન ઉપર કરવાની.	એજન	...જામીન પોતાના હિસ્સા કરતાં વધારે અવેજ આપે ત્યારે.
૭૯.—માથાનું જોખમ ઉતારવાના બીજા કાંઇ કરાર ઉપરથી.	એજન	...વાદીને વાસ્તવિક જોખમ લાગે ત્યારે.

*ફોરેન બિલ ઓફ એકસચેંજ એટલે હિંદુસ્થાનમાં અંગ્રેજ સરકારના મુલક બાહાર હુંડી લખી હોય તેનો અવેજ હિંદુસ્થાન માંહેના અંગ્રેજ સરકારના મુલકમાં અથવા મુલક બાહાર મળવાનો હોય તે હુંડી; અથવા હિંદુસ્થાન માંહેના અંગ્રેજ સરકારના મુલકમાં હુંડી લખી હોય તેનો અવેજ તે મુલક બાહાર મળવાનો હોય તે હુંડી.

§પ્રોટેસ્ટ એટલે હુંડી સીકારવાની અથવા હુંડીનાં નાણાં ભરવાની ના કહે ત્યારે, અથવા પ્રામિસરી નોટનાં નાણાં આપવાની ના કહે ત્યારે તે બાબત નોટરી પબ્લિક આ નામનો અમલદાર પોતાની સહી મોહોર સાથે દાખલો આપે છે તે દાખલો.

ફરીયાદનો પ્રકાર.	મુદત.	જે વખતથી મુદત ચાલુ થાય છે તે વખત.
૮૦.—અટર્નિએ અથવા વકીલે ફરિયાદના અથવા વિશેષ કામના પોતાના ખરચ બાબત કરવાની; તે ખરચ ક્યારે આપવો એ બાબત ખસુસ કરીને કબુલાયત ન હોય ત્યારે.	પાંચ વરસ.	તે ફરિયાદ અથવા કામ પૂરૂં થયાની તારીખ અથવા (અટર્નિ અથવા વકીલ યોગ્ય કારણસર ફરિયાદ અથવા કામ ચલાવવાનું બંધ કરે ત્યારે) કામ ચલાવવાનું સદર્હૂ પ્રમાણે બંધ કરવાની તારીખ.
૮૧.—માંહોમાંહે ઉઘાડા તથા ચાલૂ ખાતાં ઉપરથી બાકી દેવી હોય તે બાબતની ફરિયાદ, જ્યારે પક્ષકારોની દરમિયાન માંહોમાંહે ઉઘરાણી થઇ હોય ત્યારે.	એજન ...	કબુલ કરેલી અથવા સાબિત કરેલી છેલ્લી રકમ જે વરસમાં ખાતામાં દાખલ કરેલી હશે તે વરસની આખર સદર્હૂ વરસ ખાતામાં હોય તે પ્રમાણે ગણવું.
૮૨.—જે રકમનો વીમો ઉતરાવ્યો હોય તે રકમ મરણનો અથવા નુકસાન થયાનો પુરાવો વિમાવાળાને આપ્યા પછી અથવા પોહોંચ્યા પછી તાબડતોબ આપવાની હોય ત્યારે વિમાનાં ખત ઉપરથી.	એજન ...	મરણનો અથવા નુકસાનનો પુરાવો વાદીએ અથવા બીજા કોઇ માણસે અથવા વાદીની પાસેથી અથવા બીજા કોઇ માણસની પાસેથી વિમાવાળાને આપ્યો હોય અથવા પોહોંચ્યો હોય ત્યારે.
૮૩—વિમાવાળાની મરજીમાં આવે ત્યારે વિમાનું ખત રદ કરી શકે તેવાં ખત ઉપરથી સલામતીનો અવેજ વિમો ઉતરાવનારાએ પાછો લેવા સારૂ કરવાની.	એજન ...	વિમાવાળા વિમાનું ખત રદ કરે ત્યારે.
૮૪.—હિસાબ લેવા સારૂ આડતીઆ ઉપર.	એજન ...	આડત ચાલૂ હોય તે વખતે હિસાબ માગ્યો હોય ને તે આપવાની ના કહેવામાં આવે ત્યારે અથવા સદર્હૂ પ્રમાણે માગ્યો ન હોય તો આડત બંધ થાય ત્યારે.
૮૫.—પોતાના મુખત્યારને જંગમ માલ પોહોંચ્યો હોય અને તેનો તેણે હીસાબ આપ્યો નહીં હોય તે જંગમ માલ બાબત તેની ઉપર મુખ્યે કરવાની.	એજન ...	આડત ચાલૂ હોય તે વખતે હિસાબ માગ્યો હોય ને તે આપવાની ના કહેવામાં આવે ત્યારે અથવા સદર્હૂ પ્રમાણે માગ્યો ન હોય તો આડત બંધ થાય ત્યારે.
૮૬.—ગફલત બાબત અથવા ગેરચાલ બાબત મુખ્યે મુખત્યાર ઉપર કરવાની બીજી ફરિયાદ.	એજન ...	ગફલતની અથવા ગેરચાલની વાદીને ખબર પડે ત્યારે.
૮૭.—જે દસ્તાવેજ બાબત બીજી રીતનો ઠરાવ કરેલો નહીં હોય તે ચેહેરવા બાબત અથવા રદ કરવા બાબત	એજન ...	દસ્તાવેજ ચેહેરાવવાનો અથવા રદ કરાવવાનો અધીકાર જે વાત ઉપરથી વાદીને પ્રાપ્ત થાય છે તે વાતની તેને ખબર પડે ત્યારે.
૮૮.—જે દસ્તાવેજ આપ્યો અથવા નોંધાવ્યો તે દસ્તાવેજ ખોટો બનાવટનો છે એવું સાબિત થવા સારૂ.	એજન ...	આપ્યાની અથવા નોંધાવ્યાની વાદીને ખબર પડે ત્યારે.

ફરીયાદનો પ્રકાર.	મુદત.	જે વખતથી મુદત ચાલુ થાય છે તે વખત.
૮૯.—જે દસ્તાવેજ વાદી વિરૂદ્ધ અમલમાં લાવવવાની કોશીસ કરવામાં આવી તે દસ્તાવેજ ખોટો બનાવટનો છે એવું સાબિત થવા સારૂ.	પાંચ વરસ.	કોશીશની તારીખ.
૯૦.—વાદી દિવાનો હતો ત્યારે જે માલમિલકત તેણે બીજાને કરી આપી હતી તે માલમિલકત બાબત.	એજન ...	વાદી દિવાનો હતો તે ઠેકાણે આવ્યા પછી તેને માલમિલકત બીજાને કરી આપ્યાની ખબર પડે ત્યારે.
૯૧.—કપટથી મેળવેલું હુકમનામું રદ કરવા બાબત અથવા કપટના સબબથી બીજો ન્યાય મળવા સારૂ.	એજન ...	જે માણસનું નુકસાન થયું હોય તેને તે કપટ માલમ પડે ત્યારે.
૯૨.—ચૂકના સબબથી ન્યાય મળવા સારૂ.	એજન ...	ચુક વાદીને માલમ પડે ત્યારે.
૯૩.—જે વિદ્યમાન બદલા સારૂ નાણું આપ્યું હોય તે બદલો આગળ જતાં ડુબ્યો હોય તો તે નાણાં બાબત.	એજન ...	બદલો ડુબ્યાની તારીખ.
૯૪.—ટ્રસ્ટ તોડવાથી થએલું નુકસાન મરનાર ટ્રસ્ટીના કુલ એકંદર ઇસ્ટેટમાંથી ભરી લેવા બાબત.	એજન ...	ટ્રસ્ટીનાં મરણની તારીખ અથવા નુકસાન તે વખતે થયું હોય તો નુકસાન થયાની તારીખ.
૯૫.—સામાઇક (મઝિયારા) હુકમનામા ઉપરથી જે રકમ દેણી હોય તે સઘળી એક પક્ષકારે આપી હોય ત્યારે તે પક્ષકારે, અથવા પોતે તથા પોતાના સામાઇક ભાગીઆએ જે મેહેસુલ આપવાનું હોય તેની સઘળી રકમ સામાઇક ઇસ્ટેટના એક ભાગીઆએ આપી હોય ત્યારે તે ભાગીઆએ, ફાળો વસુલ કરવા બાબત.	એજન ...	વાદીએ ખુદ પોતાના હિસ્સા કરતાં વધારે નાણું ભર્યાની તારીખ.
૯૬. મરનાર ટ્રસ્ટીના ઇસ્ટેટ ઉપર ફાળાનો દાવો અમલમાં લાવવા બાબત સામાઇક ટ્રસ્ટીએ કરવાની.	એજન ...	ફાળો મળવાનો હક્ક પ્રાપ્ત થાય ત્યારે.
૯૭.—દરીયા વરદી લોકોના પગાર બાબત.	એજન ...	જે સફર બદલ પગાર મળવાનો થયો હોય તે સફરની આખર.
૯૮.—જે પગાર બાબત આ પરિશિષ્ટમાં ખસુસ બીજી રીતનો ઠરાવ કરેલો નહીં હોય તે પગાર બાબત.	એજન ...	તે પગાર જ્યારે દેવાનો થાય ત્યારે.
૯૯.—મુવજ્જલ બાબત એટલે માગી લેવાય તેવી મેહેર બાબત મુસલમાને કરવાની.	એજન ...	મેહેર માગી હોય અને આપવાની ના કહેવામાં આવે ત્યારે, અથવા લગ્ન સંબંધ ચાલુ હોય તેવામાં સદહું પ્રકારની માગણી કરી નહીં હોય તો મરણના અથવા તલ્લાકના સબબથી લગ્ન સંબંધ તુટે ત્યારે.
૧૦૦.—મુવજ્જલ બાબત એટલે કેટલીએક મુદત પછી આપવાની મેહેર બાબત મુસલમાને કરવાની.	એજન ...	મરણથી અથવા તલ્લાકથી લગ્ન સંબંધ તુટે ત્યારે.

ફરીયાદનો પ્રકાર.	મુદત.	જે વખતથી મુદત ચાલુ થાય છે તે વખત.
૧૦૧.—ગીરવી રાખનારને (મળવાની રકમ કરતાં) વધારે ઉપજ પોહોંચી હોય તે, ગીરવીનું નાણું વળ્યા પછી પાછી લેવા બાબત ગીરવી મુકનારે કરવાની.	પાંચ વરસ.	ગીરવી મુકેલી મિલકતનો કબજો ગીરવી મુકનાર પાછો લે ત્યારે.
૧૦૨.—બંધ થયેલા પંચાળાના નફાના હિસાબ બાબત તથા હિસ્સા બાબત કરવાની.	એજન ...	બંધ થયાની તારીખ.
૧૦૩.—અવિભક્ત કુટુંબના સામાઇક ઇસ્ટેટના વહિવટદારે તે ઇસ્ટેટ ખાતે નાણું આપ્યું હોય તેનો ફાળો લેવા સારૂ તે વહિવટદારે કરવાની.	એજન ..	નાણું આપ્યાની તારીખ.
૧૦૪.—પટે રાખનારે પટાની શરત વિરૂદ્ધ ઝાડો કાપ્યા હોય તેની કીમત બાબત પટે આપનારાએ કરવાની.	એજન ...	ઝાડ કાપ્યાં હોય ત્યારે.
૧૦૫.—વાદીની સ્થાવર મિલકતની ઉપજ પ્રતિવાદીએ અન્યાયથી લીધી હોય તે ઉપજ બાબત.	એજન ...	ઉપજ લેવામાં આવે ત્યારે, અથવા વાદીનો કબજો હુકમનામા ઉપરથી તુટ્યો હોય ને તે હુકમનામું અપીલમાં પછી રદ થયું હોય તો તેને કબજો પાછો મળે ત્યારે.
૧૦૬.—ભાડાની ચડેલી બાકી બાબત.	એજન ...	ચડેલી બાકી દેવી થાય ત્યારે.
૧૦૭.—સ્થાવરમિલકતની ખરીદીનું નાણું દેવું રહ્યું હોય એ બાબત પોતાનું લીયન અમલમાં લાવવા સારૂ સ્થાવરમિલકત વેચનારે કરવાની:	એજન ...	વેચાણ પુરૂં કરવા સારૂ ઠરાવેલો વખત, અથવા (વેચાણ) પુરૂં કરવા સારૂ ઠરાવેલા વખત પછી તે મિલકત ઉપરનો હક કબુલ કર્યો હોય તો તે કબુલ કર્યાની તારીખ.
૧૦૮.—કોઇ કાયદા પ્રમાણે નોંધેલી કંપનીના "કાલ" બાબત.	એજન ...	"કાલ" આપવાનો થાય ત્યારે.
૧૦૯.—કરાર વિશેષરીતે પુરો કરવા બાબત.	એજન ...	તે પુરો કરવાની ઠરાવેલી તારીખ, અથવા સદહુ પ્રકારની તારીખ ઠરાવેલી નહીં હોય તો પુરો કરવાની ના કહી છે એવી વાદીને ખબર મળે ત્યારે.
૧૧૦.—કરાર રદ કરવા સારૂ.	એજન ...	કરાર રદ કરાવવાનો હક્ક વાદીને જે વાત ઉપરથી પ્રાપ્ત થતો હોય તે વાત તેને પ્રથમ માલમ પડે ત્યારે.
૧૧૧.—જે સ્પષ્ટ અથવા ગર્ભિત અર્થનો કરાર લખેલો તથા નોંધેલો નહીં હોય તથા જે બાબત આ પરિશિષ્ટમાં વિશેષ રીતે ઠરાવ કરેલો નહીં હોય તે કરાર તોડવા બાબતના નુકસાનના બદલા સારૂ.	એજન ...	કરાર તોડવામાં આવે ત્યારે અથવા તે વારેઘડીએ તોડ્યો હોય તો તોડવાના જે કૃત્ય બાબત ફરિયાદ હોય તે કૃત્ય થાય ત્યારે અથવા તોડવાનું કૃત્ય હમેશ ચાલુ હોય તો તે બંધ થાય ત્યારે.

ફરીયાદનો પ્રકાર.	મુદત.	જે વખતથી મુદત ચાલુ થાય છે તે વખત.
	વિભાગ ૬ ઠો. છ વરસ.	
૧૧૨.—લખેલો કરાર નોંધેલો હોય તે તોડ્યા બાબતનાં નુકસાનના બદલા સારૂ.	છ વરસ.	તેવોજ કરાર નોંધેલો નહીં હોય તે કરાર ઉપરથી કરવાની ફરિયાદની મુદત ચાલુ થાય ત્યારે.
૧૧૩.—પરરાજના ફેસલાની વ્યાખ્યા દિવાની કામ ચલાવવાની રીત બાબતના કાયદામાં કરી છે તેવા ફેસલા ઉપરથી.	એજન ...	ફેસલાની તારીખ.
૧૧૪.—દત્તવિધાન થયાનું કેહેતા હોય તે કાયદેસર નથી અથવા ખરેખર તે કદી થયું જ નથી એવું સ્થાપિત કરી લેવા સારૂ.	એજન ...	દત્તવિધાન થયાનું કહે છે તેની વાદીને ખબર પડે ત્યારે.
૧૧૫.—દત્તવિધાન કાયદેસર છે એવું સ્થાપિત કરી લેવા સારૂ.	એજન ...	દત્તક છોકરાને દત્તકપણાના સબબથી જે હક્ક હશે તે હક્કને હરકત થાય ત્યારે.
	વિભાગ ૭ મો. બાર વરસ.	
૧૧૬.—જે ફરિયાદ કરવાની મુદત આ પરિશિષ્ટમાં બીજે કોઇ ઠેકાણે ઠરાવી નહીં હોય તે ફરિયાદ.	બાર વરસ.	ફરિયાદ કરવાનો હક્ક પ્રાપ્ત થાય ત્યારે.
૧૧૭.—બીજી કોઇ કોર્ટમાં કરાવી લીધેલા ફેસલા ઉપરથી અથવા કોઇ મુચલકા ઉપરથી કરવાની,—એવી ફરિયાદ ચાલતી હોય ત્યારે.	એજન ...	ફેસલાની અથવા મુચલકાની તારીખ.
૧૧૮.—વસિયતનામું કરનારાએ વસિયતનામું કરીને આપેલા દાન બાબત અથવા શેષધનના હિસ્સા બાબત અથવા વસિયતનામું કર્યા વગર કોઇ મરણ પામ્યું હોય તેની માલ મીલકતની વેહેંચણના હિસ્સા બાબત.	એજન ...	તે દાન અથવા હિસ્સો આપવાનો અથવા સ્વાધીન કરવાનો થાય ત્યારે.
૧૧૯.—વંશપરંપરાના હુદ્દાના કબજા સારૂ.	એજન ...	વાદીથી વિરોધપુર્વક હુદ્દાનો કબજો પ્રતિવાદી લે ત્યારે. ખુલાસો—વંશપરંપરાના હુદ્દાની ઉપજ મામૂલ પ્રમાણે મળે ત્યારે અથવા ઉપજ નહીં હોય તો તે હુદ્દાના કર્તવ્યકર્મો મામૂલ પ્રમાણે કરવામાં આવે ત્યારે તે હુદ્દાનો કબજો છે એમ થાય છે.

ફરીયાદનો પ્રકાર.	મુદ્દત.	જે વખતથી મુદ્દત ચાલુ થાય છે તે વખત.
૧૨૦.—કોઈ હિંદુ અથવા મુસલમાન સ્ત્રી ફરિયાદ કરવાની તારીખે મરણ પામે તો જમીનનો કબજો મળવાનો હક્ક જે હિંદુને અથવા મુસલમાનને પ્રાપ્ત થાય તે હિંદુએ અથવા મુસલમાને તે સ્ત્રીની હયાતીમાં હેઠળ લખેલા કારણ સારૂ કરવાની ફરિયાદ, એટલે, તે સ્ત્રીએ તે જમીન બીજાને કરી આપી હોય તો તે કરી આપવાનું તે જીવતી છે ત્યાં સુધી અથવા તે ફરીથી લગ્ન કરે ત્યાં સુધી કાયમ રહે અને ત્યાર પછી રદ છે એવું સ્થાપિત થવા સારૂ કરવાની ફરિયાદ.	બાર વરસ.	બીજાને કરી આપ્યાની તારીખ.
૧૨૧.—વડીલોપાર્જિત મિલકત બાપે બીજાને કરી આપી હોય તે કરી આપવાનું રદ કરવા સારૂ મિતાક્ષરાના નિયમ જે હિંદુને લાગૂ હોય તે હિંદુએ કરવાની.	એજન ...	મિલકત જેને કરી આપી હશે તે તેનો કબજો લે ત્યારે.
૧૨૨.—અવિભક્ત કુટુંબની મિલકતમાંથી જે માણસને બાતલ કર્યો હશે તે માણસે તે મિલકતમાં પોતાને હિસ્સો મળવાનો હક્ક અમલમાં લાવવા સારૂ કરવાથી.	એજન ...	બાતલ કર્યાની વાત વાદીને માલમ પડે ત્યારે.
૧૨૩.—અન્ન વસ્ત્રની ચઢેલી બાકી બાબત હિંદુએ કરવાની.	એજન ...	ચઢેલી બાકી આપવાની થાય ત્યારે.
૧૨૪.—અન્નવસ્ત્ર બાબતનો પોતાનો હક્ક સ્થાપિત થવા સારૂ હિંદુએ કરવાની.	એજન ...	હક્ક નથી એવું કહેવામાં આવે ત્યારે.
૧૨૫.—વસૂલ માફીની જમીન પાછી લેવા સારૂ અથવા તેની ઉપર આકાર બેસાડવા સારૂ.	એજન ...	જમીન પાછી લેવાનો અથવા આકાર બેસાડવાનો હક્ક પ્રથમ પ્રાપ્ત થાય ત્યારે.
૧૨૬.—મુદ્દતે ને મુદ્દતે જે હક્ક પાછો મળવાનો હોય તે સાબિત કરવા બાબતની.	એજન ...	તે હક્કનો ઉપભોગ કરવાની વાદીને પ્રથમ ના કહેવામાં આવે ત્યારે.
૧૨૭.—જે નાણાંનો ચાર્જ સ્થાવર મિલકત ઉપર હશે, તે નાણું અપાવવા બાબતની. ખુલાસો.—જે નીમણુંકને અને ફીને અનુક્રમે માલિકાના અને હક્ક કહે છે તે નીમણુંક અને ફી આ રકમનાં કારણ સારૂ સ્થાવર મિલકત ઉપર ચાર્જ હોય તેવું નાણું છે એમ સમજવું.	એજન ...	જે નાણાં બાબત ફરિયાદ હોય તે નાણું આપવાનું થાય ત્યારે.
૧૨૮.—જે જંગમ માલ ટ્રસ્ટમાં લેખ કરીને આપ્યો હોય અથવા વસિયતનામું કરીને આપ્યો હોય અથવા અનામત મુક્યો હોય અથવા ગીરવી મુક્યો હોય તથા જે તે ટ્રસ્ટીની પાસેથી અથવા જેને ત્યાં અનામત મુક્યો હોય તેની પાસેથી અથવા જેને ત્યાં ગીરવી મુક્યોહોય.	એજન ...	ખરીદીની તારીખ.

ફરીયાદનો પ્રકાર.	મુદત.	જે વખતથી મુદત ચાલુ થાય છે તે વખત.
તેની પાસેથી આગળ જતાં કીંમતદાર બદલો આપીને વેચાતો લીધો હોય તે પાછો લેવા સારૂ.		
૧૨૯.—જે સ્થાવરમિલકત ટ્રસ્ટમાં લેખ કરી આપી હોય અથવા વસિયતનામું કરીને આપી હોય અથવા ગીરવી આપી હોય તથા જે તે ટ્રસ્ટીની પાસેથી અથવા જેને ત્યાં ગીરવી મુકી હોય તેની પાસેથી આગળ જતાં કીંમતદાર બદલો આપીને ખરીદ કરી હોય તેનો કબજો પાછો મળવા સારૂ.	બાર વરસ.	ખરીદીની તારીખ.
૧૩૦.—ગીરવી મુકેલી સ્થાવર મિલકતનો કબજો લેવા સારૂ ગીરવી રાખનારે કરવાની ફરિયાદ.	એજન ...	કબજા બાબતનો ગીરવી મુકનારનો હક્ક જ્યારે પુરો થાય ત્યારે.
૧૩૧.—સ્થાવર મિલકત ધરમેળે વેચી તે તારીખે તે મિલકતનો કબજો વેચનાર પાસે નહીં હોય ત્યારે જેણે ધરમેળે વેચાતી લીધી હોય તેને તે મિલકતના કબજા સારૂ કરવાની.	એજન ...	વેચનારને કબજો લેવાનો હક્ક જ્યારે પેહેલવેહેલો પ્રાપ્ત થાય ત્યારે.
૧૩૨.—હુકમનામું બજાવવા સારૂ કરેલાં વેચાણની તારીખે હુકમનામાના દેણદારનો કબજો નહીં હોય ત્યારે તે વેચાણમાંથી ખરીદ કરનારે કરવાની તેવી જ ફરિયાદ.	એજન ...	હુકમનામાના દેણદારને કબજા બાબત જ્યારે પેહેલવેહેલો હક્ક પ્રાપ્ત થાય ત્યારે.
૧૩૩.—હુકમનામું બજાવવા સારૂ કરેલાં વેચાણની તારીખે હુકમનામાના દેણદારનો કબજો હોય ત્યારે ખરીદ કરેલી જમીનના કબજા સારૂ તે વેચાણમાં જેણે તે જમીન ખરીદ કરી હોય તેણે કરવાની.	એજન ...	વેચાણની તારીખ.
૧૩૪.—ખેડુત પાસેથી કબજો પાછો લેવા સારૂ જમીનદારે કરવાની.	એજન ...	ખેડુતનો ઉપભોગ કરવાનો અધીકાર પુરો થાય ત્યારે.
૧૩૫.—સ્થાવર મિલકતનો કબજો લેવા સારૂ રીમેંડરમ્યાને (એક જણનો હક્ક પુરો થયા પછી જે બીજા માણસને હક્ક પ્રાપ્ત થતો હોય તે માણસે) અથવા જમીનદાર નહીં હોય તેવા રિવર્શનરે (જેને હક્ક આપ્યો હોય તેનો હક્ક પુરો થયા પછી તે પાછો મળવાનો જેનો હક્ક હોય તે માણસે) અથવા ડિવ્હેસીએ (વસિયતનામા ઉપરથી જેને માલમિલકત કરી આપી હોય તે માણસે) કરવાની.	એજન ...	જ્યારે તેનું ઇસ્ટેટ કબજામાં લેવાનો હક્ક પ્રાપ્ત થાય ત્યારે.
૧૩૬.—કોઇ હિંદુ અથવા મુસલમાન સ્ત્રી મરણ પામી હોય ત્યારે સ્થાવર મીલકતના કબજા બાબત જે હિંદુને અથવા મુસલમાનને હક્ક હોય તેણે કરવાની તેવી જ ફરિયાદ.	એજન ...	તે સ્ત્રી મરણ પામે ત્યારે.
૧૩૭.—સ્થાવર મિલકતનો કબજો વાદીની પાસે હોય તેવામાં તેની પાસેથી કબજો લઇ લીધો હોય	એજન ...	તે કબજા લઇ લેવાની અથવા છોડી દેવાની તારીખ.

ફરીયાદનો પ્રકાર.	મુદત.	જે વખતથી મુદત ચાલુ થાય છે તે વખત.
અથવા તેણે છોડયો હોય તે મિલકતના કબજા સારૂ કરવાની.		
૧૩૮.—હક્ક બંધ થયા સબબથી અથવા શરત તોડયાના સબબથી વાદીને હક્ક પ્રાપ્ત થયો હોય ત્યારે તેવી જ ફરીયાદ.	બાર વરસ.	હક્ક બંધ થયો હોય અથવા શરત તોડી હોય ત્યારે.
૧૩૯.—સ્થાવર મિલકત બાબત અથવા તે ઉપરના કાંઇ હક્ક સંબંધ બાબત આ પરિશિષ્ટમાં બીજી રીતે ખસૂસ ઠરાવ કરેલો નહીં હોય તે સ્થાવર મિલકતનો અથવા તે ઉપરના તે હક્ક સંબંધનો કબજો લેવા સારૂ.	એજન ...	વાદીથી વિરોધ પૂર્વક પ્રતિવાદીનો કબજો થાય ત્યારે.
	વિભાગ ૮ મો. ત્રીસ વરસ.	
૧૪૦.—જંગમ માલ અનામત મુકયો હોય અથવા ગીરવી મુકયો હોય તે પાછો લેવા બાબત, તે અનામત રાખનાર ઉપર અથવા ગીરવી રાખનાર ઉપર કરવાની.	ત્રીસ વરસ.	અનામત મુકવાની અથવા ગીરવી રાખવાની તારીખ.
	વિભાગ ૯ મો. સાઠ વરસ.	
૧૪૧.—ગીરવી મુકનારનો ગીરો છોડાવવાનો હક્ક રદ્દ કરવા સારૂ અથવા વેચાણ સારૂ, ગીરવી રાખનારે કરવાની.	સાઠ વરસ.	ગીરોનું નાણું જ્યારે આપવાનું થાય ત્યારે.
૧૪૨.—ગીરવી મુકેલી સ્થાવર મિલકતનો કબજો છોડાવવા સારૂ અથવા પાછો લેવા સારૂ, ગીરવી રાખનાર ઉપર કરવાની.	એજન ...	કબજો છોડાવવાનો અથવા પાછો લેવાનો હક્ક પ્રાપ્ત થાય ત્યારે.
૧૪૩.—ઇંડિયાના સેક્રેટરી ઓફ સ્ટેટ ઇન કૌંસિલે અથવા એઓની તરફથી કરવાની કોઇ ફરિયાદ.	એજન ...	ખાનગી માણસે કરવાની તેવીજ ફરિયાદ બાબત આ કાયદા ઉપરથી મુદત ચાલૂ થાય ત્યારે.

બીજો ભાગ, અપીલો.

અપીલનો પ્રકાર.	મુદત.	જે વખતથી મુદત ચાલુ થાય છે તે વખત.
૧૪૪.—ફોજદારી કોર્ટે કરેલી મોતની શિક્ષાના ઠરાવ ઉપર ફોજદારી કામ ચલાવવાની રીત બાબતના કાયદા પ્રમાણે કરવાની.	એકવીસ દિવસ.	શિક્ષાના ઠરાવની તારીખ.
૧૪૫.—દીવાની કામ ચલાવવાની રીત બાબતના કાયદા પ્રમાણે પોલીટીકલ એજંટની કોર્ટને કરવાની.	ત્રીસ દિવસ.	જે હુકમનામા ઉપર અથવા હુકમ ઉપર અપીલ હોય તે હુકમનામાની અથવા હુકમની તારીખ.

અપીલનો પ્રકાર.	મુદત.	જે વખતથી મુદત ચાલુ થાય છે તે વખત.
૧૪૬.—મુંબાઇ સરકાર શિવાય બીજી કોઇ કોર્ટને ફોજદારી કામ ચલાવવાની રીતના કાયદા પ્રમાણે કરવાની.	ત્રીસ દિવસ.	શિક્ષાના જે ઠરાવ ઉપર અથવા જે હુકમ ઉપર અપીલ હોય તે ઠરાવની અથવા હુકમની તારીખ.
૧૪૭.—જે પ્રસંગ બાબત ૧૪૪ માં નંબરમાં તથા ૧૪૬ મા નંબરમાં ઠરાવ કર્યો છે તે પ્રસંગ શિવાય બીજે પ્રસંગે તેજ કાયદા પ્રમાણે મુંબાઇ સરકારને કરવાની.	સાઠ દિવસ.	શિક્ષાના જે ઠરાવ ઉપર અથવા જે હુકમ ઉપર અપીલ હોય તે ઠરાવની અથવા હુકમની તારીખ.
૧૪૮.—જે પ્રસંગ બાબત બીજી રીતે સ્પષ્ટ ઠરાવ કર્યો છે તે પ્રસંગ શિવાયના પ્રસંગે, દીવાની કામ ચલાવવાની રીત બાબતના કાયદા પ્રમાણે મુંબાઇ સરકારને કરવાની.	નેવું દિવસ.	જે હુકમનામા ઉપર અથવા હુકમ ઉપર અપીલ હોય તે હુકમનામાની અથવા હુકમની તારીખ.
૧૪૯.—ગુન્હો ના સાબિત થયાના ફેંસલા ઉપર ફોજદારી કામ ચલાવવાની રીત બાબતના કાયદા પ્રમાણે કરવાની.	છ મહિના.	જે ફેંસલા ઉપર અપીલ હોય તે ફેંસલાની તારીખ.

ત્રીજો ભાગ, અરજીઓ.

અરજીનો પ્રકાર.	મુદત.	જે વખતથી મુદત ચાલુ થાય છે તે વખત.
૧૫૦.—પંચનો નિવાડો રદ કરવા બાબત દીવાની કામ ચલાવવાની રીત બાબતના કાયદા પ્રમાણે કરવાની.	વીસ દિવસ.	પંચનો નિવાડો કોર્ટમાં ગુજારવામાં આવે ત્યારે.
૧૫૧.—દીવાની કામ ચલાવવાની રીત બાબતના કાયદાના ૩૯ મા બાબ પ્રમાણે હાજર થઇને ફરિયાદનો જવાબ કરવાની પરવાનગી મળવા સારૂ કરવાની.	એજન ...	સમન બજાવવામાં આવે ત્યારે.
૧૫૨.—ફરી તપાસની નામંજુર કરેલી અરજી ફરીથી ફાઇલ ઉપર લેવા સારૂ તેજ કાયદાની ૬૨૯ મી કલમ પ્રમાણે હુકમ થવા બાબત.	ત્રીસ દિવસ.	ફરી તપાસ બાબતની અરજી નામંજુર કરવામાં આવે ત્યારે.
૧૫૩.—કસુરને લીધે (ફરિયાદ વિગેરે) કહાડી નાખી હોય તે કહાડી નાખ્યાનો હુકમ રદ કરવા સારૂ હુકમ થવા બાબત વાદીએ કરવાની.	સાઠ દિવસ.	કહાડી નાખ્યાની તારીખ.
૧૫૪.—એકતરફી થયલો ફેંસલો રદ કરવાનો હુકમ થવા સારૂ પ્રતિવાદીએ કરવાની.	એજન ...	ફેંસલો અમલમાં લાવવા સારૂ કોઈ પ્રોસેસ બજાવવાની તારીખ.
૧૫૫.—સ્થાવર મીલકતનો કબજો જે માણસની પાસેથી લઇ લીધો હોય અને જે હુકમનામાવાળાના અથવા હુકમનામું બજાવવા સારૂ કરેલાં વેચાણ માંહેના ખરીદદારના કબજો મળવાના હક્ક બાબત તકરાર કરતો હોય તે માણસે દિવાની કામ ચલાવવાની રીત બાબતના કાયદા પ્રમાણે કરવાની.	સાઠ દિવસ.	કબજો લઇ લીધાની તારીખ.

અરજીનો પ્રકાર.	મુદત.	જે વખતથી મુદત ચાલુ થાય છે તે વખત.
૧૫૬.—હુકમનામું બજાવવા સારૂ વેચાણ કીધું તે જાહેર કરવામાં અથવા તેનું કામ ચલાવવામાં ગેરશિસ્તપણું થયું છે એ સબબથી અથવા હુકમનામાવાળાએ કોર્ટની પરવાનગી શિવાય ખરીદી કરી છે એ સબબથી તે વેચાણ રદ કરવા બાબત.	સાઠ દીવસ.	વેચાણની તારીખ.
૧૫૭.—જે સ્થાવર મીલકત બાબત હુકમનામું થયું હોય અથવા જે હુકમનામું બજાવવા સારૂ વેચી હશે તેનો કબજો આપવાને હરકત અથવા અટકાવ કર્યા બાબત અથવા હુકમનામાવાળાને અથવા ખરીદદારને સદહું પ્રકારનો મિલકતનો કબજો સ્વાધીન કરતાં (વાદીને) કબજો લઇ લીધા બાબત.	એજન ...	હરકત અથવા અટકાવ કરવાની અથવા કબજો લઈ લેવાની તારીખ.
૧૫૮.—એપેલેન્ટ તરફથી કામ ચલાવવામાં આવ્યું નહીં હોય તેથી અપીલ કાહાડી નાખી હોય તે પાછી લેવા બાબત.	એજન ...	કાહાડી નાખ્યાની તારીખ.
૧૫૯.—રેસ્પોન્ડન્ટની ગેરહાજરીમાં અપીલની એક તરફી સુનાવણી કરી હોય તેની ફરી સુનાવણી થવા સારૂ.	એજન ...	અપીલમાં થયલાં હુકમનામાની તારીખ.
૧૬૦.—નાદારીમાં અપીલ કરવાની પરવાનગી સારૂ.	એજન ...	જે હુકમનામાં ઉપર અપીલ કરવાની હોય તે હુકમનામાની તારીખ.
૧૬૧.—દીવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની ૩૭૧ મી કલમ પ્રમાણે અથવા તેજ કાયદાની સદહુ ૩૭૧ મી કલમ તથા ૫૮૨ મી કલમ પ્રમાણે બંધ પડ્યાનો અથવા કાઢી નાખ્યાનો હુકમ રદ કરવાનો હુકમ થવા સારૂ કરવાની.	ચાર મહિના.	બંધ પડ્યાના અથવા કાઢી નાખ્યાના હુકમની તારીખ.
૧૬૨.—હુકમનામું બજાવવા સારૂ કરેલાં વેચાણમાંહેના ખરીદદારે તે વેચાણ હેઠળ લખેલા સબબ ઉપરથી રદ કરવા બાબત કરવાની, એટલે, માલ મિલકતમાંનો જે માણસનો હક્ક સંબંધ વેચ્યાનું જણાતું હોય તે માણસને તે માલ મિલકતમાં વેચવાજોગ હક્ક,સંબંધ નથી તે સબબથી તે વેચાણ રદ કરવા બાબત કરવાની.	એજન ...	વેચાણની તારીખ.
૧૬૩.—ફેંસલાની ફરી તપાસ સારૂ અથવા અસાધારણ હકુમત બજાવવા સારૂ કરવાની.	નેવું દિવસ.	હુકમનામાની અથવા હુકમની તારીખ.
૧૬૪.—નોટીસમાં લખેલાં ભરણાંની અથવા તોડની જાહેર કર્યા પ્રમાણે નોંધ કાં ન કરવી એવું કારણ બતાવવા સારૂ તે જ કાયદાની ૨૫૮ મી કલમ પ્રમાણે નોટીસ કાઢવા સારૂ.	૭ મહિના.	ભરણું અથવા તોડ કરવામાં આવે તે વખત.
૧૬૫.—હુકમનામાના નાદાર દેણદારના લેણદારે દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની ૩૫૩ મી કલમ પ્રમાણે કરવાની.	એજન ...	પત્રક પ્રસિદ્ધ થયાની તારીખ.

અરજીનો પ્રકાર.	મુદત.	જે વખતથી મુદત ચાલુ થાય છે તે વખત.
૧૬૬.—હુકમનામાની રકમ હફ્તે હફ્તે આપવા બાબત.	૭ મહીના.	હુકમનામાની તારીખ.
૧૬૭.—મૈયત વાદીના કાયદેસર વારસવકીલે દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની ૩૬૫ મી કલમ પ્રમાણે કરવાની અથવા મૈયત વાદી અપેલેન્ટના કિંવા પ્રતિવાદી–અપેલેન્ટના કાયદેસર વારસવકીલે સદરહુ કલમ પ્રમાણે તથા તે-જ કાયદાની ૫૮૨ મી કલમ પ્રમાણે કરવાની.	એજન ...	મૈયત વાદીનાં મરણની તારીખ અથવા મૈયત વાદી–અપેલેન્ટનાં કિંવા પ્રતિવાદી–અપેલેંટના મરણની તારીખ.
૧૬૮.—પ્રતિવાદીએ દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની ૩૬૬ મી કલમ પ્રમાણે કરવાની અથવા વાદી–રેસપોન્ડેન્ટે કિંવા પ્રતિવાદી–રેસપોંડન્ટે સદરહુ કલમ પ્રમાણે તથા તે જ કાયદાની ૫૮૨ મી કલમ પ્રમાણે કરવાની.	એજન ...	મૈયત વાદીનાં મરણની તારીખ અથવા મૈયત પ્રતિવાદી-અપેલેંટના કિંવા વાદી–અપેલેંટના મરણની તારીખ.
૧૬૯—દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની ૩૬૮ મી કલમ પ્રમાણે મૈયત પ્રતિવાદીના કાયદેસર વારસવકીલને પ્રતિવાદી કરાવવા બાબત કરવાની અથવા સદરહુ કલમ પ્રમાણે તથા તે જ કાયદાની ૫૮૨ મી કલમ પ્રમાણે મૈયત વાદી–રેસપોંડન્ટનો કિંવા પ્રતિવાદી–રેસપોંડન્ટનો કાયદેસર વારસવકીલને વાદી–રેસપોંડન્ટ કિંવા પ્રતિવાદી–રેસપોંડન્ટ કરાવવા બાબત કરવાની.	એજન ...	મૈયત પ્રતિવાદીનાં મરણની તારીખ અથવા મૈયત વાદી–રેસપોંડન્ટનાં કિંવા પ્રતિવાદી–રેસપોંડન્ટનાં મરણની તારીખ.
૧૭૦.—પંચનો નિવેડો કોર્ટમાં ફેલ કરવો એવું દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની ૫૧૬ મી અથવા ૫૨૫ મી કલમ પ્રમાણે કરવાની.	એજન ...	પંચના નિવેડાની તારીખ.
૧૭૧.—જે અરજીઓ બાબત આ પરિશિષ્ટમાં બીજે કોઇપણ ઠેકાણે અથવા દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની ૨૩૦ મી કલમમાં મુદત ઠરાવેલી નહીં હોય તે અરજીઓ.	પાંચ વરસ.	અરજી કરવાનો હક્ક પ્રાપ્ત થાય ત્યારે.
૧૭૨.—કોઇપણ દિવાની કોર્ટના જે હુકમનામા અથવા હુકમ બાબત ૧૭૩ માં નંબરમાં ઠરાવ કરેલો નથી અથવા દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની ૨૩૦ મી કલમમાં ઠરાવ કરેલો નથી તે હુકમનામું અથવા હુકમ બજાવવા સારૂ.	એજન અથવા હુકમનામાની અથવા હુકમની દાખલાવાળી નકલ નોંધી હોય ત્યારે ૭ વરસ.	૧. હુકમનામાની અથવા હુકમની તારીખ. ૨. (અપીલ થઇ હોય ત્યારે) અપીલ કોર્ટના આખરનાં હુકમનામાના અથવા હુકમની તારીખ, અથવા ૩. (ફેંસલાની ફરી તપાસ થઇ હોય ત્યારે) ફરી તપાસ થયા પછી જે ફેંસલો થયો હોય તેની તારીખ, અથવા, ૪. (હેઠળ કહેલી અરજી કરી હોય તો) હુકમનામું અથવા હુકમ બજાવવા સારૂ અથવા બજાવવામાં મદદ થવા માટે કાંઇ

અરજીનો પ્રકાર.	મુદત.	જે વખતથી મુદત ચાલુ થાય છે તે વખત.
	ત્રીજો ભાગ	તજવીજ કરવા સારૂ કાયદા પ્રમાણે યોગ્ય કોર્ટને અરજી કર્યાની તારીખ, અથવા, ૫. (હેઠળ કહેલી નોટીસ કરી હોય તો) દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદાની ૨૪૮ મી કલમ પ્રમાણે નોટીસ કર્યાની તારીખ, અથવા, ૬. હુકમનામું અથવા હુકમ નિર્દિષ્ટ કરેલી તારીખે અવેજ આપવાનું ફરમાવે તે અપાવવા બાબતની અરજી હોય ત્યારે સદરહુ પ્રમાણે નિર્દીષ્ટ કરેલી તારીખ, ખુલાસો ૧.—એકથી વધારે માણસોની તરફેણમાં હુકમનામું અથવા હુકમ પૃથક રીતે થયો હોય તથા દરએકને દાવાના વિષયનો ભાગ આપવાનો અથવા સ્વાધીન કરવાનો હોય તેની તેમાં તપશીલ લખી હોય ત્યારે આ કલમની ૪ થી રકમમાં કહેલી અરજી. સદરહુ માણસો પૈકી અથવા તેઓના વારસવકીલો પૈકી જેઓએ તે કરી હોય તેઓ બાબત માત્ર અમલમાં આવશે. પણ હુકમનામું અથવા હુકમ એક કરતાં વધારે માણસોનાં તરફેણમાં જ્યારે સામાઇક થયો હોય ત્યારે તેઓ પૈકી એકે અથવા અધીકે અથવા તેના અથવા તેઓના વારસવકીલોએ સદરહુ પ્રકારની અરજી કરી હોય તો તે સઘળાઓની બાબત અમલમાં આવશે. એકથી વધારે માણસોની વિરૂદ્ધ હુકમનામું અથવા હુકમ પૃથક રીતે થયો હોય તથા દરએક જણે દાવાના વિષયનો ભાગ આપવાનો અથવા સ્વાધીન કરવાનો હોય તેની તેમાં તપશીલ લખી હોય ત્યારે તે અરજી સદરહુ માણસો પૈકી અથવા તેઓના વારસવકીલ પૈકી જેઓની વિરૂદ્ધ તે કરી હોય તેઓની વિરૂદ્ધ માત્ર અ-

અરજીનો પ્રકાર.	મુદત.	જે વખતથી મુદત ચાલુ થાય છે તે લખત.
	ત્રીજો ભાગ.	મલમાં આવશે. પણ હુકમનામું અથવા હુકમ એકથી વધારે માણસોની વિરૂદ્ધ સામાઇક થયો હોય ત્યારે તેઓ પૈકી એકની અથવા અધીકની અથવા તેના અથવા તેઓના વારસવકીલોની વિરૂદ્ધ અરજી કરી હોય તો તે સઘળાઓની વિરૂદ્ધ અમલમાં આવશે. ખુલાસો ૨.—"યોગ્ય કોર્ટ" આ શબ્દનો અર્થ હુકમનામું અથવા હુકમ બજાવવો એ જે કોર્ટનું કર્તવ્યકર્મ હોય; પછી તે દિવાની કામ ચલાવવાની રીત બાબતના કાયદાની ૨૨૬ મી અથવા ૨૨૭ મી કલમ પ્રમાણે હોય કે બીજી રીતે હોય, તે કોર્ટ એવો સમજવો.
૧૭૩.—ઇંડિયાના સેક્રેટરી ઓફ સ્ટેટ ઇન કૌંસિલનો હુકમ અમલમાં લાવવા બાબત કરવાની.	બાર વરસ.	હુકમ અમલમાં અણાવવાનો હાલનો હક્ક જે માણસથી છોડી દેવાતો હોય તે માણસને તે હક્ક પ્રાપ્ત થાય ત્યારે. પણ એવું ઠરાવ્યું છે કે હુકમ જ્યારે પાછો સંસ્થિત કર્યો હોય અથવા તેમાં કહેલાં મુદલ નાણાંનો કાંઇ અંશ અથવા તેનું કાંઇ વ્યાજ આપ્યું હોય અથવા તે મુદલ નાણું અથવા વ્યાજ આપવાને પાત્ર હોય તેવાં માણસે અથવા તેના મુખત્યારે તે બાબતના હક્કના અંગીકરણનો લેખ સહી કરીને હક્કવાળા માણસને અથવા તેના મુખત્યારને આપ્યો હોય ત્યારે બાર વરસ પ્રસંગ પ્રમાણે સદહું પ્રમાણે સંસ્થિત કર્યાની અથવા નાણું આપ્યાની અથવા અંગીકરણના લેખની તારીખથી ગણવાં અથવા છેક છેલ્લી વાર સંસ્થિત કર્યાની અથલા અંગીકરણનાં લેખની તારીખથી ગણવાં.

(True Translation),
Y. M. KELKAR,
Oriental Translator to Government.

6. Registration Rules.

No. 7587.

Political Department.

Bombay Castle, 13th November 1875.

Resolution.—The Rules (for the Registration of Bonds &c.,) may be sanctioned, with the addition of the following simple definition of 'immovable' and 'movable' property:—

Immovable property includes land, buildings, and any rights or benefits arising from land.

Movable property includes crops, grass, standing timber, and any other description of property, save immovable.

Registration Rules for the Palanpur Superintendency.

The following rules for the registration of deeds and documents have been framed for the security and convenience of parties who may wish to avail themselves of them. The registration of any document is therefore optional:—

1. In every Thandarate the Thandar shall be the Ex-officio Sub-registrar, and within the limits of their respective charges the Native Assistants shall be the Registrars.

2. Any of the documents hereinafter mentioned may be registered:—

1. Instruments of gift and of purchase of immovable property.
2. Mortgage deeds of immovable property.
3. Leases of immovable property.
4. Money Bonds.
5. Any other description of documents not herein before mentioned.

3. The Registering Officer may in his discretion refuse to accept for Registration any document in which any interliniation, blank, erasure, or alteration appears, unless the persons executing the document attest them with their signature or initials. If he register such document, he shall, at the time of registering the same make a note in the register of such blank or alteration.

4. No document relating to immovable property shall be accepted for registration unless it contains a description of such property sufficient to identify the same.

Houses in towns shall be described as situate on the North or other side of the street to which they front, other houses and lands shall be described by their name, if any, situation, area and the roads and other properties on which they abut.

If the description is sufficient to identify the property the document may be registered.

5. No document shall be accepted for registration unless presented for that purpose to the proper officer within a year from the date of execution.

6. The following documents shall be presented for registration in the office of the Registrar within whose districts the whole or some portion of the property is situate :—

(1). Instruments of gift of immovable property.

(2). Deeds of purchase or mortgage of immovable property of the value of Rupees 500 and upwards.

7. All other documents relating to immovable or movable property may be presented before the Sub-Registrar

8. Every document to be registered under these rules shall be presented at the proper Registration Office by some person executing or claiming under the same.

9. The registering officer shall thereupon :—

Inquire whether or not such document was executed by the persons by whom it purports to have been executed, satisfy himself as to the identity of the persons appearing before him and alleging that they have executed the document and if they all admit the execution thereof the registering officer shall register the document.

10. If all or any of the persons by whom the document purports to be executed denies execution or if any such person appears to be a minor, an idiot or a lunatic, or if any person by whom the document purports to be executed is dead and its representative denies its execution

The Registering Officer shall refuse to register the document and give a written reply to the party applying for registration, stating its reasons for making this refusal.

11. An appeal from such refusal shall be to the Political Superintendent who shall decide, the matter after due enquiry.

12. Every registering officer shall keep in the forms appended the following books (I) Register of Documents relating to immovable property. (2) Miscellaneous Register for Documents not relating to immovable property.

13. The day of presentation and the signature of every person presenting a document for registration shall be endorsed on every such document at the time of presenting it; a receipt shall be given to the person presenting the same and every document admitted to registration shall without unnecessary delay be copied in the proper book.

14. On every document admitted to registration there shall be endorsed the following particulars.

(1). The signature and address of every person admitting the execution of a document.

(2). That of every person examined in reference to it.

15. The Registering officer shall affix the date and his signature to endorsement made under the last preceding section and shall endorse thereon a certificate containing the word "Registered" together with the number and page of the book in which the document has been copied, such certificate shall be signed and dated by the registering officer, the endorsements referred to in section 14 shall thereupon be copied into appropriate column of the Register Book.

16. The registration of the document shall thereupon be deemed complete, and the document shall then be returned to the person who presented it.

17. The following table of fees shall apply to the registration of documents and other matters connected with these rules.

Registration of documents affecting.

Immovable property for every 100 words ......ans. 8
Minimum fee..Rs. 3

Registration of documents affecting
movable property only for every 100 words...ans. 4

Minimum fee..Re. 1

Granting copy of a document (besides
copying fee)..Re. 1

FORM OF BOOK NO. I.

Register of Documents relating to immovable property.

Serial No. of document.	Endorsements under sections 14 and 15 of the rules.	Copy of documents.

FORM OF BOOK No. 2.
Miscellaneous Register.

Serial No. of document.	Endorsements under sections 14 and 15 of the rules.	Copy of documents.

પાલણપુર સુપ્રીન્ટેન્ડેન્સી માટે રેજીસ્ટ્રેશનના ધારાઓ મંજુર કરવા બાબતના સરકારી ઠરાવ નંબર ૭૫૮૭ તા. ૧૩ મી નવેમ્બર સને ૧૮૭૫ ઉપરથી ઇન્તેખાબ.

એજન્સીમાંના વધારે ચોકસ દેખરેખ નીચેના તાલુકાઓ માટે ખતો વિગેરેની નોંધના સંબંધમાં વિચારમાં લેવા મુસદ્દો કરેલ કેટલાક ધારાઓ રજુ કરવા બાબતનો પાલણપુરના પોલીટીકલ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટનો પત્ર નં. ૭૨૩ તા. ૨૯ મી સપ્ટેમ્બર સને ૧૮૭૪.

× × × × × × × × × × × ×

ઠરાવ.—" સ્થાવર " અને " જંગમ " મિલકતની નીચેની સાદી વ્યાખ્યાના ઉમેરા સાથે તે ધારાઓ મંજુર કરવામાં આવે છે:—

સ્થાવર મિલકતમાં, જમીનનો, મકાનોનો અને જમીનને લગતા કોઇ પણ હકો યા લાભોનો સમાવેશ થાય છે.

જંગમ મિલકતમાં, પાકનો, ઘાસનો, ઉભા લાકડાનો અને સ્થાવર શિવાય બીજી હરેક જાતની મિલકતનો સમાવેશ થાય છે.

આગળ ગયેલ સરકારી ઠરાવ નંબર ૭૫૮૭ સને ૧૮૭૫ માં મંજુર થયેલ પાલણપુર સુપ્રીન્ટેન્ડેન્સી માટેની નોંધના ધારાઓ.

લખત અને ખતોનો લાભ લેવા ઇચ્છતા પક્ષોની સલામતી અને સવડની ખાતર લખત અને ખતોની નોંધ માટે નીચેના ધારાઓ ઘડવામાં આવેલ છે. તેથી કરી કોઇપણ ખતની નોંધ કરવી એ ઐચ્છિક છે:—

૧. દરેક થાણદારની હકુમતમાં થાણદાર હોદ્દાની રૂએ તાબાના બારનીશ થશે. અને પોતપોતાના હવાલે કરેલ હદમાં નેટીવ આસીસ્ટંટ બારનીશ થશે.

૨. આની નીચે આપેલ હરેક ખતને નોંધી લેવું.

(૧) સ્થાવર મિલકતની બક્ષીસો અને ખરીદીનાં ખતો.
(૨) સ્થાવર મિલકતનાં ગીરો ખતો.
(૩) સ્થાવર મિલકતની ભાડા ચીઠીઓ.
(૪) નાણા ખતો.
(૫) આ પહેલાં ન કરેલ બીજાં કોઇ પ્રકારનાં ખતો.

૩. જે ખતમાં બે લીટીઓની વચ્ચે લખવામાં આવ્યું હોય અથવા જે ઝાંખું હોય અથવા જેમાં છેકેલું હોય અથવા ફેરફાર માલુમ પડતો હોય તેવું કોઈ પણ ખત, તે અમલમાં લેનાર સખસોની સહી યા પ્રથમાક્ષર થયા સિવાય, સંઘરવાને બારનીશ અમલદારે પોતાની આપ અખત્યારીથી ના પાડવી. તેઓ આવું ખત નોંધે તો તે નોંધતી વખતે તે ઝાંખાઇ અને ફેરફાર નોંધમાં લખી લેવો.

૪. સ્થાવર મિલકતના ખતમાં સ્થાવર મિલકત ઓળખવાને પુરતું વર્ણન હોયા શિવાય, નોંધ કરવા માટે સ્થાવર મિલકતને લગતું કોઇ પણ ખત સંઘરવામાં આવશે નહિ.

શહેરમાંનાં મહેલ્લાની સામેનાં ઘરો મહેલ્લાની ઉત્તરે છે અથવા કોઇ બીજી દીશાએ છે તે બતાવવું જોઇએ. બીજાં ઘરો અને જમીનનાં નામ હોય તો નામ આપવાં અને ઠેકાણું, ક્ષેત્રફળ, તેમજ તેની સાથે અડોઅડ આવેલા રસ્તાઓ અને બીજી જગાઓ બતાવવી.

મીલકત ઓળખવાને વર્ણન પુરતું હોય તો તે વખત નોંધી લેવું.

૫. તે ખતને અમલમાં મુકવાની તારીખથી એક વરસ સુધીમાં નોંધ કરનાર યોગ્ય અમલદારને તે ખત બતાવ્યા સિવાય નોંધ કરવા માટે કોઇ પણ ખત સંઘરવું નહિ.

૬. જે નોંધ કરનાર અમલદારના તાલુકાઓમાં મિલકતનો આખો યા કોઇ ભાગ રહેલો હોય તે અમલદારની ઓફીસમાં નોંધ થવા માટે નીચેનાં ખતો રજુ કરવાં:—

(૧) સ્થાવર મિલકતની બક્ષિસનાં ખતો.

(૨) રૂ. ૫૦૦ ની યા તે ઉપરની કિંમતની સ્થાવર મિલકતની ખરીદીનાં યા ગીરોનાં ખતો.

૭. સ્થાવર યા જંગમ મિલકતને લગતાં બીજાં તમામ ખતો તાબાના બારનીશ આગળ રજુ કરવાં.

૮. તે ખત બજાવનાર અથવા તેને આધારે હક ધરાવનાર કોઇ માણસે આ ધારાની રૂએ નોંધ માટેનું દરેક ખત યોગ્ય બારનીશની કચેરીમાં બતાવવું.

૯. તે ઉપરથી બારનીશ અમલદારે—

તે ખતના સાર ઉપરથી માલુમ પડતા માણસોએ તે ખતને અમલમાં મુકેલ છે કે નહીં તેની તપાસ કરવી,

પોતાની આગળ હાજર થતા અને ખતને અમોએ અમલમાં મુકેલ છે એમ ખાત્રી કરી આપતા માણસોને ઓળખવામાં પોતાની જાતને સંતોષ કરવી. અને તે ખતને અમલમાં મુક્યાનું તે સઘળાઓ કબુલ કરે તો બારનીશી અમલદારે તે ખત નોંધવું.

૧૦. તે ખતના સારાંશ ઉપરથી માલુમ પડતા, તે ખતને અમલમાં મુકનાર તમામ માણસો યા તેમાંનો કોઇપણ માણસ તે ખત અમલમાં મુક્યાની ના પાડે અથવા આવો કોઇ માણસ નાનો, જડ બુદ્ધિનો અથવા ગાંડો માલુમ પડે, અથવા તે ખત જે કોઇ માણસે તે અમલમાં મુક્યાનું જણાતું હોય તે માણસ ગુજરી ગયેલ હોય અને તેના પ્રતિનિધીઓ તે ખત અમલમાં મુક્યાની ના પાડે તો બારનીશી અમલદારે તે ખત નોંધવાની ના પાડવી અને નોંધ કરવા માટે વિનંતિ કરનાર પક્ષને નોંધ કરવાની ના પાડવાનાં કારણોમો લેખી જવાબ આપવો.

૧૧. આવી ના પાડવા ઉપરની અપીલ પોલીટીકલ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટને કરવી. અને તેઓ તે પૂર્ણ તપાસની બાબતમાં ચુકાદો આપશે.

૧૨. દરેક બારનીશી અમલદારે જોડેના નમુનાઓમાં નીચેની બુકો રાખવી:—

(૧) સ્થાવર મિલકતને લગતાં ખતોની નોંધ બુક.

(૨) સ્થાવર મિલકતને લાગુ ન પડે તેવા ખતોની પરચુરણ નોંધ બુક.

૧૩. ખત રજુ કરતી વખતે આવા દરેક ખત ઉપર, તે રજુ થયાની તારીખ તથા રજુ કરનાર માણુસની સહી થશે. તે ખત રજુ કરનાર સખ્સને પહોંચ આપવામાં આવશે અને નોંધ કરવા માટે સંધરેલ દરેક ખતની નકલ તેને લગતી ચોપડીમાં નકામી દેર થયા વિના ઉતારી લેવામાં આવશે.

૧૪. નોંધ થવા માટે સંધરેલ દરેક ખત ઉપર નીચેની હકીકત લખવામાં આવશેઃ—

(૧) ખતને અમલમાં મુક્યાનું કબુલ કરનાર દરેક માણુસની સહી તથા શિરનામું;

(૨) તેના સંબંધમાં તપાસવામાં આવેલ દરેક માણુસની સહી તથા શિરનામું.

૧૫. આગળ કહેલ કલમના આધારે કરેલ શેરાઓમાં બારનીશી અમલદારે તારીખ તથા પોતાની સહી કરવી. અને તે ખત જે ચોપડીમાં ઉતારી લેવામાં આવ્યું હોય તે ચોપડીના નંબર તથા પાનાની સાથે “ નોંધ કરી ” એ શબ્દના ખાત્રી પત્રનો તેના ઉપર શેરો કરવો. આવા ખાત્રી પત્રમાં બારનીશી અમલદારે સહી કરવી તથા તારીખ લખી આપવી. તે ઉપરથી ૧૪ મી કલમમાં કહેલ શેરો, નોંધ બુકના તેના લગતા કોઠામાં ઉતારી લેવો.

૧૬. તે ઉપરથી ખતની નોંધ પુરી થઇ ગણાશે અને પછી તે ખત રજુ કરનારને તે પાછું સોંપી દેવામાં આવશે.

૧૭. ખતોની તેમજ આ ધારાઓને લગતી બીજી બાબતોની નોંધમાં નીચેની ફીનું કોષ્ટક લાગુ થશેઃ—

	રૂ. આ. પા.
સ્થાવર મિલકતને લાગુ પડતાં ખતોની નોંધ માટે દરેક સો શબ્દે ...	૦—૮—૦
ઓછામાં ઓછી ફી...	૩—૦—૦
ફક્ત જંગમ મિલકતને લગતા ખતોની નોંધ માટે દરેક સો શબ્દે.	૦—૪—૦
ઓછામાં ઓછી ફી...	૧—૦—૦
(નકલ કરવાની ફી ઉપરાંત) ખતની નકલ આપવા માટે....	૧—૦—૦

નં. ૧ ની ચોપડીનો નમુનો.

સ્થાવર મિલકતને લગતાં ખતોની નોંધ.

ખતનો અનુક્રમ નંબર	ધારાઓની ૧૪ અને ૧૫ મી કલમોની રૂએ થયેલ શેરાઓ.	ખતની નકલ.

નંબર ૨ જાની ચોપડીનો નમુનો.

ખતનો અનુક્રમ નંબર.	ધારાઓની ૧૪ અને ૧૫ મી કલમોની રૂએ થયેલ શેરાઓ.	ખતની નકલ.

7. Encumbered Estates' Rules.

Sanctioned in Government Resolution No. 4264, dated the 8th July 1897.

Rules for the Management of Encumbered Estates in the Reva Kantha and Mahi Kantha Agencies and the Palanpur Superintendency.

Preamble.

Whereas it is expedient to provide for the relief of certain indebted Talukdars and Girasias in the Reva Kantha and Mahi Kantha Agencies and the Palanpur Superintendency, and to maintain the existing status of such Talukdars and Girasias and at the same time to secure the punctual payment by them of tribute and other Government dues, the following Rules have been made with the consent, approval and sanction of His Excellency the Governor in Council, and are hereby promulgated, and shall come into force on and from the 1st September 1897.

Definition "Estate Holder".

These rules may be applied to Talukdars at present exercising hereditary jurisdiction or whose names are entered in the tribute list or who hold and possess Estates on political tenure, subject to administrative charges, and to Girasias who can prove their direct descent from the ancestor of any such Talukdars and who are still in the possession of their own Giras Estates. Any Talukdar or Girasia to whose Estate these rules may be applied is hereinafter designated the "Estate-holder".

RULE 1.

Recommendation for application of Rules to encumbered Estate.

Whenever it shall appear to the satisfaction of a Political Officer, not lower in rank than an Assistant Political Agent or Superintendent, from enquiries made either of his own motion or upon an application from a Talukdar or Girasia to whom these rules are applicable, that any such Talukdar or Girasia is, either personally or in respect of his landed Estate, subject to debts or liabilities of such an amount that there is no reasonable anticipation that they can or will be liquidated in any other way, he shall recommend that these Rules be applied to the said Estate as an encumbered Estate.

Provided that no application from tribute-paying Talukdar in the Mahi Kantha Agency shall make it incumbent on such Political Officer to take any proceeding under this Rule.

Proviso as to the Mahi Kantha Agency.

RULE II.

Such recommendation shall be made in the form of a report, containing full particulars regarding the Estate and its liabilities and the inability of the Estate holder to meet the liabilities, to the Political Agent or Political Superintendent, as the case may be.

Form, &c of recommendation.

RULE III.

The Political Agent or Political Superintendent, on receiving the report prescribed by the last preceding Rule, and after satisfying himself that there is a reasonable case for applying these Rules, may publicly notify that the said Estate is, from the date of such notification, an encumbered Estate and is placed under management, and will be dealt with in the manner provided by these Rules.

Notification of encumbered Estate brought under management.

Provided that no management under these Rules shall extend beyond the period of twenty years from the date of the aforesaid notification. At the end of that time, all debts and liabilities, except Government dues, existing at the time of the said notification, and comprised in the scheme of liquidation hereinafter defined, shall be deemed to be fully discharged and satisfied for all intents and purposes whatsoever.

Proviso as to duration of management.

RULE IV.

For every Estate so placed under management a Manager shall be appointed, who shall, unless the Political Agent or Political Superintendent in any case otherwise directs, be one of his Assistants. There shall vest in the Manager, for the purposes of administering the said encumbered Estate, all and every right to movable and immovable property of or to which the Estate holder was on the date of the notification possessed or entitled, or which may thereafter, during the continuance of the management, be acquired by or devolv on him.

Appointment of Manager. Vesting of Estate in Manager.

Provided that the words "Movable property" in this Rule shall not be held to include household goods or wearing apparel required for the personal use of the said Estate holder or any member of his family. The Estate holder shall be bound to furnish a list of all movable property in his possession, and the Manager may require that all surplus ornaments and other property in the possession of the Estate holder shall be produced before him for disposal.

Definition. "Movable property."

RULE V.

Effect of notification, &c.

From the date of the aforesaid notification any proceedings pending in any Civil Court in respect to any debt or liability of the Estate holder shall be stayed; and the operation of all processes, executions and attachments of or by any Civil Court, then in force in respect of the Estate, shall become inoperative and so long as the Estate remains under management as an encumbered Estate, no fresh proceedings, processes, executions or attachments shall be instituted in or issued from or ordered by any such Court in respect of the Estate holder's debts and liabilities.

RULE VI.

Incompetency of Estate holder to contract, &c.

From the date of the aforesaid notification the Estate holder shall become and shall be, so long as the management continues, incompetent.

(*a*). To enter into any contract involving himself or the Estate in pecuniary liability.

(*b*). To mortgage, charge, lease or alienate the Estate or any part thereof.

(*c*). To grant valid receipts for the rents and profits arising or accruing therefrom.

RULE VII.

Publication of notice to claimants against Estate.

Within 15 days from the date of his appointment the manager shall publish in such manner as may be most effective a notice in Gujarati calling upon all persons having claims against the Estate holder or the Estate to present their claims in writing to the manager within 3 months from the date of the publication of the notice. He shall also cause copies of the notice to be posted up in the Thandar's kacheries in the district in which the Estate is situated,

RULE VIII.

Filing of claim.

Every claim so presented shall be in writing, shall be explicit, shall give all the particulars within the claimant's knowledge, and shall, wherever practicable, be supported by every document upon which the claimant relies. The manager may refuse to accept documentary evidence not adduced with the statement of claim at the time when it was presented.

RULE IX.

Entries in books.

If the document relied on be an entry in any book, the claimant shall produce the book to the manager, together with a copy of the entry. The manager shall mark the book for the purpose of the identification, and after examining and comparing the copy with the original and recording a certificate, on the copy to that effect, shall return the book to the claimant, and the certified copy shall be kept with the statement of the claim.

RULE X.

Effect of not filing claim within prescribed time.

Every claim other than a claim by Government not filed within the time and in the manner prescribed in Rule 8 shall be deemed to have been duly discharged and shall be for ever barred.

Extension of time.

Provided that it shall be within the competence of the manager to allow to any claimant a further period of 3 months within which he may satisfy the manager that he had good and sufficient reasons for not filing his claim within the prescribed period.

Every order for allowing an extension of time under this Rule shall be recorded by the manager in writing and in the form of a proceeding shewing his reasons for allowing the extension.

When the manager refuses to allow an extension of time under these Rules he shall record his reasons for such refusal in writing.

RULE XI.

Enquiry into claims.

When a claim has been duly presented, the manager shall endorse the statement of claim in his own handwriting and number it in its order of priority. As soon as the period within which claims may be presented has expired, the manager shall, without delay, enquire, in

their due order as far as may be, or otherwise, as may best suit the public convenience, into all the claims that have been presented against the Estate.

RULE XII.

Nature of enquiry.

Subject to the provision of rule 20 such enquiries shall, in all cases, be conducted in accordance with the following principles.

A. The first point to be ascertained, wherever possible, shall be the amount of the principal sum originally lent by each creditor. The history of each claim should be studied carefully and traced as accurately as possible with a view to obtaining such information.

B. When the manager has satisfied himself as to the amount or approximate amount of the principal, he shall allow upon it 6 per cent simple interest per annum from the date of the loan to the date of the notification issued under rule III, and the aggregate sum so arrived at and nothing more, shall be the sum awarded under these rules, provided that in no case shall the amount of the interest awarded be in excess of the principal.

C. If, owing to the deficiency of the income of the Estate, it cannot provide for all debts or cannot pay the interest due at the prescribed rate within the aforesaid period of 20 years, such reduction shall be made (1) in the rate of interest, and (2) in the admitted principle debt, as may be necessary for the proportionate liquidation of all debts in their several orders within the said specified period.

D. If it appear that the debt was incurred by the predecessor in title of the Estate holder without his concurrence and was not subsequently recognized by the Estate holder, the claim shall be dismissed.

Provided that in cases in which the Estate holder is a minor, it shall rest with the Political Agent or Superintendent to recognize any debts which may seem to him reasonable.

RULE XIII.

Dismissal of claims.

If it appear that the interest already received by any claimant amounts to double the principal, or the principal plus 6 per cent compound interest, the claim shall be dismissed.

RULE XIV.

Procedure.

Subject to the above general principles, the investigation and settlement of all points of detail shall rest with the manager. The procedure to be followed shall, as nearly as may be convenient, be the procedure followed by Civil Courts in adjudicating upon Civil claims. But the manager will always have considerably more latitude than a Civil Court in dealing with evidence; as for instance, in going behind bonds for the purpose of ascertaining what sums were really advanced to the Estate holder.

RULE XV.

Investigation of merits of claim.

Subject to the provisions of rule 20, the manager will carefully investigate the real merits of every claim and satisfy himself that, where a debt appears to be for value received, value really was received; and that where a debt appears to be for service rendered, the service was rendered and was equivalent to the money value sought to be recovered.

RULE XVI.

Refusal to award interest if accounts unsatisfactory.

It shall be within the competence of the manager to refuse to award interest in any case when he finds that the accounts are not satisfactory. When the advance of the principal cannot be satisfactorily traced, a deduction of 50 per cent is to be made from the amount of the debt as it appears at the time when first there is satisfactory proof of it.

RULE XVII.

No interest payable in absence of express provision.

In absence of a provision for interest, no interest shall be allowed.

RULE XVIII.

Disallowance of interest in certain cases.

All payments made by the Estate holder to the claimant or profits, which have been enjoyed by such creditor towards the liquidation of any debt or liability, shall be deducted from the principal sum of the debt of liability, and interest on an amount equal to such deducted sum shall be disallowed from the time of such

payment or enjoyment, and the manager shall be empowered to decide on the amount of profits realized under such enjoyment, after examining such proofs as are presented to him.

RULE XIX.

Appointment of Committee of Enquiry.

The manager may, with the previous sanctions of the Political Agent or Political Superintendent, appoint, with such rates of remuneration as may be reasonable, a committee of 3 Native gentlemen of experience, two at least of whom shall not be in the service of the Agency, to assist the manager in deciding what claims are admissible and to what amount under these rules. Any expenditure incurred under this rule shall be deemed to be a part of the expenses of management.

RULE XX.

Recognition of decree of Civil Court.

In any case where debts have been awarded against the Estate holder by the decree of a competent Civil Court before the Estate was declared to be an encumbered Estate, the manager shall accept the decree as conclusive proof of the amount therein awarded.

Provided that

I. The Manager shall be empowered, if he has reasonable ground for believing that the amount decreed is more than twice the amount of the original debt, to go behind the decree and enquire into the history of the transaction, with liberty to reduce the amount of the claim to such sum as will represent the original debt, plus interest thereon to an equal amount, *minus* any sums paid on account, in satisfaction either of principle or interest.

II. The Manager shall be empowered, in preparing the liquidation scheme under rule 18, to reduce the decretal amount in conformity with a general rateable reduction of all debts due by the Estate holder.

III. The Manager shall likewise be empowered to reduce the rate of interest awarded by the Court which made the decree to the same general rate of interest as is allowed by rule XII.

RULE XXI.

Liquidation of debts.

Debts shall be liquidated in order of priority subject to the following provisos:—

(a). Debts secured on the Estates shall take precedence of all debts not so secured.

(b). Decreed debts shall take precedence of bonded and account debts.

(2). Provided also that all debts shall be liable, in case of necessity, to rateable reduction under rule XII, clause C.

RULE XXII.

Application of Limitation Law and Registration Rules.

In dealing with all claims against an encumbered Estate, the Manager shall be guided by the Limitation Law, if any, and the Registration Rules, if any, for the time being in force in the Agency or Superintendency Courts, so far as they may be applicable.

RULE XXIII.

"Liquidation scheme".

As soon as the total amount of debts and liabilities has been finally ascertained, the Manager shall, without delay, prepare and submit to the Political Agent or Political Superintendent a schedule of such debts and liabilities in the order in which it is proposed to pay them off, and a scheme to be alled "The Liquidation Scheme", shewing the manner in which it is proposed to pay and discharge the said debts and liabilities out of the available revenues of the Estate, after making provision for all expenses incidental to the management including the payment of Government tribute and other dues, charges for establishment, repairs and improvements, allowance for the maintenance and education of members of the Estate holder's family and for necessary ceremonial observances.

RULE XXIV.

Sanction and publication of Scheme.

The Political Agent or the Political Superintendent may thereupon, immediately, or after such further enquiry as he may direct, sanction the Liquidation Scheme in the form of which he finally approves. And the Political Agent or Superintendent shall thereupon, without delay, publish the Liquidation Scheme in the most effective manner with a notification that he has sanctioned it.

RULE XXV.

Effect of notification.

The effect of such public notification shall be to extinguish finally all debts other than Government dues owed by the Estate holder; and every claimant shall be entitled to receive under the Liquidation Scheme the amount (if any) finally awarded to him therein, in respect of his claim, and nothing more.

Provided, however, that if the condition of the Estate shall at any subsequent period during the management be found sufficiently prosperous to justify payments considerably larger than those awarded in Liquidation of debts, nothing in these rules shall be deemed to debar the Political Agent or Political Superintendent from making a supplementary award on the general principles hereinbefore approved.

RULE XXVI.

Recovery of mortgaged property.

The Manager shall be empowered to require any mortgagee in possession of any part of an encumbered Estate to deliver up his possession to the Manager at the close of the revenue year during which the Estates came under these rules, and on the failure of the mortgagee so to surrender possession, to summarily evict him, or any person obstructing or resisting on his behalf, from the said portion of the encumbered Estates.

Nothing in this rule shall be held to affect the right of such mortgagee to receive under the Liquidation Scheme the amount (if any) awarded to him.

RULE XXVII.

Death of Estate holders.

If the Estate holder dies after his Estate has been declared to be an encumbered Estate and before the management has terminated, all claims against the Estate shall be extinguished except debts due to Government or incurred with the sanction of Government or, where the successor to such Estate holder is a minor, such other debts as the Political Agent or Superintendent may recognise as reasonable.

RULE XXVIII.

Appeal against manager's act or order.

An appeal from any act done or order made by the manager shall lie within 6 weeks to the Political Agent or Political Superintendent, and the order passed on such appeal shall be final.

RULE XXIX.

Establishment of auditors and others.

The manager shall be assisted by a sufficient establishment of auditors, sub-managers and other subordinates, and may depute to them such duties as the Political Agent or Political Superintendent may determine. Provided that all such subordinates as may be entrusted with the collection or custody of money shall furnish adequate security. The Estate holder or any member of his family shall, with the Political Agent's or Political Superintendent's sanction, be eligible for employment under this rule.

RULE XXX.

Manager and subordinates deemed to be "public Servants". Manager's proceedings deemed to be "judicial proceedings".

Every manager appointed under these rules and every subordinate of such manager shall be deemed to be a public servant within the meaning of the Indian Penal Code. And every investigation conducted before a manager in respect to any claim preferred under these rules, or to any matter connected with such claim, shall be deemed to be a judicial proceeding within the meaning of the Indian Penal Code.

RULE XXXI.

Suits barred in respect of *bona-fide* act under rules.

No suits or other proceedings shall be maintained against any person in respect of any thing done *bona-fide* in pursuance of these rules.

RULE XXXII.

Summoning of witnesses and production of evidence.

For the purpose of any inquiry under these rules the Manager may summon and enforce the attendance of witnesses, and may compel them to give evidence, and compel the production of documents and accounts by the same means, and as far as possible in the same manner, as is provided in the case of Civil Court by the Code of Civil Procedure.

RULE XXXIII.

Saving of jurisdiction of Agency and Superintendency Courts.

Nothing in these rules shall exclude the jurisdiction of the Agency or Superintendency Court in suits relating to the succession to or to a co-parcenary interest in any Estate to which these Rules have been applied. Provided that in all such suits the manager of the said immovable property shall be made a party to

the suit, and that no Court shall entertain any such suits without the sanction of the Political Agent or the Political Superintendent.

RULE XXXIV.

Ordinary powers of manager.

During the period of management the manager shall ordinarily exercise the same powers in respect to the encumbered Estate as the Estate holder formerly exercised. He shall conduct the management under the control of the Political Agent or Political Superintendent and will in all cases submit for his information and approval such estimates, accounts and other returns as the Political Agent or Superintendent may require.

RULE XXXV.

Relinquishment of management.

At any time before he has sanctioned a Liquidation scheme under rule XXIV, the Political Agent or Superintendent may publicly notify that on a date fixed by such notification the management shall be relinquished.

On the date so fixed:—

(a). The management shall terminate.

(b). The owner of the property under management shall be restored to the possession thereof subject to any leases made.

(c). Any residue of the rents and profits of the said property shall be paid to him; and

(d). The proceedings, processes, execution and attachments stayed and suspended under rules V and X and the debts and liabilities barred by rule X shall revive.

In calculating the periods of limitation applicable to suits to recover and enforce debts and liabilities revived under this section, the time during which the management has continued shall be excluded.

Proviso as to Reva Kantha and Mahi Kantha Agencies.

Provided that this rule is not applicable to, and shall not be applied to, any Estate in the Reva Kantha Agency; and that nothing in this rule shall render any tribute paying estate in the Mahi Kantha Agency liable to any proceedings, processes, executions, or attachments to which it would not otherwise be liable.

RULE XXXVI.

Termination of management.

When the debts and liabilities mentioned in the Liquidation scheme have been paid and discharged as therein provided, or extinguished under rule XXVII, the Political Agent or Superintendent, as the case may be, shall, unless the Estate holder (or his successor in interest) is then a minor, upon a report from the manager, publish a notice fixing a date for the termination of the management. In cases in which the Estate holder (or his successor in interest) is a minor, the date to be fixed for the termination of the management shall not be earlier than that on which the minority will terminate.

RULE XXXVII.

Restoration of Estate to Estate holder.

On the date so fixed the management shall terminate and the Estate holder (or his successor in interest) shall be restored to the possession and enjoyment of his Estate.

સન ૧૮૯૭ ના જુલાઇ મહિનાની ૮ મી તારીખના સરકારી ઠરાવ નંબર ૪૨૬૪ ને જોડેલી.

રેવાકાંઠા તથા મહિકાંઠા એજન્સિઓમાંની અને પાલણપુર સુપ્રિન્ટેન્ડન્સિમાંની કરજદાર ઇસ્ટેટોનો વહિવટ કરવા બાબતની કાનુનો.

ઉદ્દેશ.

જે અર્થે રેવાકાંઠા તથા મહિકાંઠા એજન્સિઓમાં અને પાલણપુર સુપ્રિન્ટેન્ડન્સિમાં કેટલાક કરજદાર થઇ ગયેલા તાલુકદારોને તથા ગરાસીઆઓને મુક્ત કરવા માટે તજવીજ કરવાની તથા એવા તાલુકદારોનો તથા ગરાસીઆઓનો ચાલુ મોભો સાચવી રાખવાની તેમજ તેઓની પાસેથી ખંડણી તથા બીજું સરકારી લેહેણું નિયમિત વખતે વસુલ કરવાની જરૂર છે, તે અર્થે હેઠળ લખેલી કાનુનો નામદાર ગવર્નર સાહેબ બહાદુર ઇન્ કૌન્સિલની સમ્મતિ, પસંદગી તથા મંજુરીથી ઘડીને આ ઉપરથી પ્રસિદ્ધ કરી છે, અને તે સન ૧૮૯૭ ના સપ્ટેંબર મહિનાની ૧ લી તારીખે અમલમાં આવશે.

"ઇસ્ટેટ ધારણ કરનાર" ની વ્યાખ્યા.

આ કાનુનો, જે તાલુકદારો વંશપરંપરાથી આવેલો અખત્યાર હાલ ભોગવતા હોય અથવા જેમનાં નામ ખંડણીના પત્રકમાં દાખલ થયાં હોય અથવા જેઓ કારભાર ચલાવવાના બોજાના ખર્ચને પાત્ર રહીને ઇસ્ટેટો રાજકીય ભોગવટાધિકાર ઉપરથી ધારણ કરતા હોય તથા રાખતા હોય તેમને તથા જે ગરાસીઆ એવા કોઇ તાલુકદારના પૂર્વજના સીધા વંશમાં છે એમ સાબિત કરી શકે અને જેઓના કબજામાં ગીરાસ ઇસ્ટેટ હજુ સુધી હોય તે ગરાસીઆઓને લાગુ કરવાનો અધિકાર છે. જે કોઇ પણ તાલુકદાર અથવા ગરાસીઆની ઇસ્ટેટને આ કાનુનો લાગુ કરવામાં આવે તે તાલુકદાર અથવા ગરાસીઆને હવે પછી "ઇસ્ટેટ ધારણ કરનાર" કહ્યો છે.

કાનુન ૧.

જ્યારે આસિસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટથી અથવા સુપ્રિન્ટેન્ડેન્ટથી ઉતરતા દરજ્જાના નહિ હોય તેવા કોઇ પોલીટીકલ અમલદારને, પોતાની મેળે કરેલી અથવા આ કાનુનો જેને લાગુ હોય એવા કોઇ તાલુકદાર અથવા ગરાસીઆની અરજી ઉપરથી કરેલી તપાસ ઉપરથી ખાત્રીપૂર્વક એમ જણાય કે એવા કોઇ તાલુકદાર અથવા ગરાસીઆને પોતાની જાતના અથવા પોતાની સ્થાવર ઇસ્ટેટના સંબંધમાં એટલી ભારે રકમનાં કરજ અથવા દેવાં છે કે તે કોઇ પણ બીજી રીતે આપી અથવા પતાવી શકાશે એવી વાજબી આશા રાખી શકાય એમ નથી ત્યારે તેણે આ કાનુનો એવી ઇસ્ટેટને કરજદાર ઇસ્ટેટ તરીકે લાગુ કરવાની ભલામણ કરવી.

કરજદાર ઇસ્ટેટને કાનુનો લાગુ કરવાની ભલામણ.

પણ એવું ઠરાવ્યું છે કે, મહિકાંઠા એજન્સિમાંના ખંડણી ભરનારા કોઇ તાલુકદારની અરજી આવેથી એવા પોલીટીકલ અમલદારને આ કાનુનની રૂયે કાંઇપણ કામ ચલાવવાની જરૂર છે એમ સમજવું નહિ.

મહિકાંઠા એજન્સીના સંબંધમાં વિશેષ ઠરાવ.

કાનુન ૨.

એવી ભલામણ રિપોર્ટના રૂપમાં પ્રસંગ પ્રમાણે પોલીટીકલ એજંટને અથવા પોલીટીકલ સુપ્રિન્ટેન્ડન્ટને કરવી; અને તેમાં ઇસ્ટેટ સંબંધી તથા તે ઉપરના દેવાં સંબંધી તથા એવાં દેવાં આપવાની તે ઇસ્ટેટ ધારણ કરનારની અશક્તિ સંબંધી પૂર્ણ હકીકત લખવી જોઇએ.

ભલામણ વિગેરેનો નમુનો.

કાનુન ૩.

ઉપરની છેલ્લી કાનુન ઉપરથી ઠરાવેલો રિપોર્ટ આવેથી અને આ કાનુનો લાગુ કરવાનું વાજબી કારણ છે એવી પોતાની ખાત્રી થયેથી પોલીટીકલ એજંટ અથવા પોલીટીકલ સુપ્રિન્ટેન્ડેન્ટ જાહેરનામું પ્રસિદ્ધ કરીને એવું જાહેર કરવાને મુખત્યાર છે કે સદરહુ ઇસ્ટેટ એવા જાહેરનામાની તારીખથી કરજદાર ઇસ્ટેટ છે અને તે વહિવટ હેઠળ મુકવામાં આવી છે, અને આ કાનુનોમાં ઠરાવેલી રીતે તેની વ્યવસ્થા કરવામાં આવશે.

વહિવટ હેઠળ મુકેલી કરજદાર ઇસ્ટેટ બાબત જાહેરનામું.

પણ એવું ઠરાવ્યું છે કે, આ કાનુનો મુજબનો કોઇ પણ વહિવટ, ઉપર કહેલા જાહેરનામાની તારીખથી વીસ વર્ષ કરતાં વધારે મુદત સુધી ચાલુ રહેશે નહિ. સદહું મુદત પુરી થયેથી, સરકારી લેહેણાં શિવાય જે જે કરજ તથા દેવાં સદરહુ જાહેરનામાની તારીખે હોય અને હવે પછી બાખ્યા કરેલી ફડચો કરવાની યોજનામાં સમાયેલાં હોય એવાં સઘળાં કરજ તથા દેવાં સર્વથા પુરેપુરી રીતે ફેડવામાં અથવા અદા કરવામાં આવ્યાં એમ સમજવું.

વહિવટની મુદત બાબત વિશેષ ઠરાવ.

કાનુન ૪.

આ પ્રમાણે વહિવટ હેઠળ મુકેલી દરેક ઇસ્ટેટને માટે એક મેનેજર નિમવામાં આવશે અને તે મેનેજર પોલીટીકલ એજંટ અથવા પોલીટીકલ સુપ્રિન્ટેન્ડેન્ટ કોઇપણ બાબતમાં બીજી રીતે ફરમાવે તે શિવાયને પ્રસંગે, તેના આસિસ્ટંટોમાંનો કોઇ એક હોવો જોઇએ. સદહું મેનેજરને સદહું કરજદાર ઇસ્ટેટનો વહિવટ કરવાના કારણ સારૂ જે સ્થાવર તથા જંગમ મિલકત સદરહુ જા-

મેનેજરની નિમણુક.
મેનેજરને ઇસ્ટેટ પ્રાપ્ત થવા બાબત.

હેરનામાની તારીખે સદરહુ ઇસ્ટેટ ધારણ કરનારના કબજામાં હોય અથવા જેના ઉપર તેનો હક્ક હોય અથવા જે ત્યાર પછી વહિવટ ચાલતો હોય તેવામાં તે મેળવે અથવા તેને મળે તે સઘળી સ્થાવર તથા જંગમ મિલકત ઉપરનાં સઘળા તથા દરેક હક્ક પ્રાપ્ત થશે.

"જંગમ મિલકતની" વ્યાખ્યા.

પણ એવું ઠરાવ્યું છે કે, આ કાનુનમાં "જંગમ મિલકત" એ શબ્દોમાં સદરહુ ઇસ્ટેટ ધારણ કરનારના અથવા તેના કુટુંબના કોઇ પણ આસામીના જાતી ઉપયોગ સારૂ જોઇતાં રાચરચીલાંનો અથવા પહેરવાના વસ્ત્રનો સમાવેશ થાય છે એમ સમજવું નહિ. સદરહુ ઇસ્ટેટ ધારણ કરનાર પોતાના કબજામાંની તમામ જંગમ મિલકતની યાદી પુરી પાડવાને બંધાયેલો છે, અને સદરહુ મેનેજર, સદરહુ ઇસ્ટેટ ધારણ કરનારના કબજામાંના બધા ફાલતુ ઘરેણાં તથા જે બીજી મિલકત હોય તે સઘળી વ્યવસ્થા કરવા સારૂ પોતાની આગળ રજુ કરવાનું ફરમાવવાને મુખત્યાર છે.

કાનુન ૫.

જાહેરનામાનું પરિણામ વિગેરે.

સદરહુ ઇસ્ટેટ ધારણ કરનારના કોઇ પણ કરજ અથવા દેવાના સંબંધમાં જે કાંઇ પણ કામ કોઇ પણ દિવાની કોર્ટમાં ચાલતું હશે તે સદરહુ જાહેરનામાની તારીખથી અટકાવવામાં આવશે, અને કોઇ પણ દિવાની કોર્ટના અથવા કોર્ટ કહાડેલા જે સઘળા પ્રોસેસો, બજાવવાના હુકમ તથા જપ્તિઓ તે વખતે સદરહુ ઇસ્ટેટના સંબંધમાં અમલમાં હશે તે નિરૂપયોગી થશે; અને જ્યાં સુધી તે ઇસ્ટેટ એક કરજદાર ઇસ્ટેટ તરીકે વહિવટ હેઠળ રહેશે ત્યાં સુધી સદરહુ ઇસ્ટેટ ધારણ કરનારનાં કરજ અને દેવાં બાબત એવી કોઇ પણ કોર્ટમાં નવા કામ અથવા પ્રોસેસો અથવા બજાવવાના હુકમ અથવા જપ્તિ કરવી નહિ અથવા એવી કોર્ટ કહાડવી નહિ અથવા કરવાનો હુકમ આપવો નહિ.

કાનુન ૬.

ઇસ્ટેટ ધારણ કરનાર કરાર વિગેરે કરવાને નાલાયક છે.

ઉપર કહેલા જાહેરનામાની તારીખથી સદરહુ ઇસ્ટેટ ધારણ કરનાર નિચે પ્રમાણે કરવાને નાલાયક થશે અને તે નાલાયકી જ્યાં સુધી સદરહુ વહિવટ ચાલુ રહેશે ત્યાં સુધી રહેશેઃ—

(અ). નાણાં સંબંધી જવાબદારી પોતાને માથે અથવા ઇસ્ટેટ ઉપર આવે એવો કોઇ કરાર કરવાને;

(બ). તે ઇસ્ટેટ અથવા તેનો કોઇ પણ ભાગ ઘરેણે મુકવાને, તે ઉપર બોજો નાંખવાને, અથવા તે પટે આપવાને, અથવા બીજાને કરી આપવાને;

(ક). તેમાંથી જે કાંઇ ભાડું અને ઉપજ આવતી હોય અથવા મળતી હોય તે બાબત વ્યવહાર ઉપયોગી પોહોંચો આપવાને.

કાનુન ૭.

ઇસ્ટેટ ઉપર દાવો કરનારાઓને આપવાની નોટીસ પ્રસિદ્ધ કરવા બાબત.

પોતાની નીમણુક થયાની તારીખથી પંદર દિવસની અંદર મેનેજરે, જે રીત ઘણી અસરકારક હોય તે રીતે એક નોટીસ ગુજરાતીમાં પ્રસિદ્ધ કરવી અને તે ઉપરથી તે ઇસ્ટેટ ધારણ કરનાર ઉપર અથવા તે ઇસ્ટેટ ઉપર જે માણસોના દાવા હોય તેમને તે નોટીસ પ્રસિદ્ધ થયાની તારીખથી ત્રણ માસની અંદર તેમના દાવા લખીતવાર પોતાની આગળ હાજર કરવાનું ફરમાવવું. વળી તેણે સદરહુ નોટીસની નકલો જે જિલ્લામાં તે ઇસ્ટેટ આવેલી હશે તે જિલ્લાના થાણુદારોની કચેરીઓમાં પણ ચોહોડાવવી.

કાનુન ૮.

દાવા દાખલ કરવા બાબત.

આ પ્રમાણે રજુ કરેલો દરેક દાવો લેખી હોવો જોઇએ, સ્પષ્ટ હોવો જોઇએ, દાવો કરનારના જાણ્યામાં હોય તેવી સઘળી હકીકત તેમાં આપેલી હોવી જોઇએ, અને બને ત્યાં સુધી, જે દસ્તાવેજો ઉપર દાવો કરનાર આધાર રાખતો હોય તે દરેક દસ્તાવેજ પણ સાથે રજુ કરવો જોઇએ. દાવો રજુ કરતી વખતે દાવાની હકીકત સાથે આપેલી નહિ હોય એવો દસ્તાવેજી પુરાવો ના કબુલ રાખવાનો મેનેજરને અધિકાર છે.

કાનુન ૯.

ચોપડામાંની રકમ.

જે દસ્તાવેજ ઉપર આધાર રાખ્યો હોય તે દસ્તાવેજ કોઇ ચોપડામાંની રકમ હોય તો, તે ચોપડો અને તેની સાથે તે રકમની નકલ મેનેજર પાસે દાવો કરનારે હાજર કરવી. સદરહુ ચોપડો ઓળખવા માટે મેનેજરે તેના ઉપર નિશાની કરવી અને અસલ સાથે નકલ તપાસીને તથા મેળવી જોઇને અને નકલ ઉપર તે મુજબનો દાખલો લખીને મેનેજરે ચોપડો દાવો કરનારને પાછો આપવો, અને દાખલાવાળી નકલ દાવાની હકીકત સાથે રાખવી.

કાનુન ૧૦.

ઠરાવેલી મુદતની અંદર દાવો દાખલ નહિ કર્યાનું પરિણામ.

સરકારના દાવા શિવાયનો બીજો દરેક દાવો ૮ કાનુનમાં ઠરાવેલી મુદતની અંદર તથા રીતે દાખલ નહિ કર્યો હોય, તો તે યોગ્ય રીતે અદા કર્યો છે એમ સમજવું અને તે કોઇપણ વખત ચાલશે નહિ.

મુદતનો વધારો.

પણ એવું ઠરાવ્યું છે કે, કોઇપણ દાવો કરનારને સદરહુ ઠરાવેલી મુદતની અંદર પોતાનો દાવો દાખલ ન કરવાનાં સારાં અને પુરતાં કારણો હતાં તે બાબત મેનેજરની ખાત્રી કરવા સારૂ તે દાવો કરનારને ત્રણ મહિનાની જાસ્તી મુદત આપવાનો મેનેજરને અધિકાર છે.

આ કાનુન મુજબ મુદત વધારી આપવા બાબતનો દરેક હુકમ મેનેજરે પ્રોસીડીંગના રૂપમાં દફતરમાં લખી મુકવો અને તેમાં મુદત વધારી આપવાનાં કારણો બતાવવાં.

આ કાનુન મુજબ વધારે મુદત આપવાની મેનેજર ના પાડે, ત્યારે તેણે એ રીતે ના પાડવાનાં કારણો દફતરે લખી મુકવાં.

કાનુન ૧૧.

દાવાની ચોકસી.

જ્યારે દાવો યોગ્ય રીતે રજુ કરવામાં આવે ત્યારે, મેનેજરે પોતાના હાથદસકતથી દાવાની હકીકત ઉપર શેરો કરવો અને તેની અગ્રેસરતા પ્રમાણે તેના ઉપર નંબર લખવો. જે મુદતની અંદર દાવા કરવાના હોય તે મુદત પુરી થાય કે તરતજ મેનેજરે, વગર ઢીલે, સદરહુ ઇસ્ટેટ સામે કરવામાં આવેલા સઘળા દાવાની ચોકસી બનતા સુધી તેમના ક્રમ પ્રમાણે અથવા જે બીજી રીત લોકોને ઘણી સગવડ ભરેલી હોય તે રીતે કરવી જોઇએ.

કાનુન ૧૨.

ચોકસીનો પ્રકાર.

કાનુન ૨૦ ના ઠરાવોને પાત્ર રહીને એવી ચોકસી સઘળે પ્રસંગે નિચેના નિયમોને અનુસરીને કરવી જોઇએ.

અ.—દરેક લેણદારે અવલ કેટલી મુદલ રકમ ધીરી છે તે વાત જે જે પ્રસંગે બની શકે એમ હોય તે તે પ્રસંગે પ્રથમ નક્કી કરવી. આવી માહિતી મેળવવાના હેતુથી દરેક દાવાની હકીકતનું બારીકાઇથી અધ્યયન કરવું અને તેનો પત્તો બનતી ચોકસાઇથી મેળવવો.

બ.—મુદલ રકમ અથવા આશરે મુદલ રકમ કેટલી છે તે બાબત મેનેજર પોતાની ખાત્રી કરી લે ત્યારે તેણે એ રકમ ઉપર દર સેંકડે દર વર્ષે ૬ ટકા લેખેનું સાદું વ્યાજ એવા કરજની તારીખથી તે ૩ જી કાનુનની રૂએ કહાડેલા જાહેરનામાની તારીખ સુધી અપાવવું. અને આ પ્રમાણે ગણતાં જે એકંદર રકમ થાય તે જ આ કાનુનોની રૂએ અપાવવી, તેથી કાંઇપણ વધારે અપાવવી નહિ. પણ એવું ઠરાવ્યું છે કે, કોઇ પણ પ્રસંગે વ્યાજબદલ અપાવેલી રકમ મુદલ કરતાં વધારે હોવી નહિ જોઇએ.

ક.—ઇસ્ટેટની કમી પેદાસને લીધે ઉપર કહેલી ૨૦ વર્ષની મુદતમાં સઘળું કરજ આપી શકાય તેમ નહિ હોય અથવા તો ઠરાવેલા દરે લેહેણું નીકળતું વ્યાજ આપી શકાતું નહિ હોય તો સદરહું નિર્દિષ્ટ કરેલી મુદતની અંદર સઘળું કરજ તેના જુદા જુદા ક્રમમાં ફાળે પડતું આપવા માટે જે ઘટાડો કરવાની જરૂર હોય તે ઘટાડો (૧) વ્યાજના દરમાં, અને (૨) કબુલ કરેલા મુદલ કરજમાં કરવો જોઇએ.

ડ.—પણ જો એમ દેખાય કે સદરહું કરજ સદરહું ઇસ્ટેટ ધારણ કરનારના અગાઉના સત્તાધિકારીએ તેની સમ્મતિ વગર કર્યું હોય અને તે પાછળથી તે ઇસ્ટેટ ધારણ કરનારે કબુલ રાખ્યું ન હોય તો તે દાવો રદ કરવામાં આવશે.

પણ એવું ઠરાવ્યું છે કે, ઇસ્ટેટ ધારણ કરનાર સગીર ઉમરનો હોય તે પ્રસંગે જે કાંઇપણ કરજ પોતાને વાજબી દેખાય તે કબુલ રાખવાનો પોલીટીકલ એજંટને અથવા સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટને અધિકાર છે.

કાનુન ૧૩.

દાવો કહાડી નાખવા બાબત.

જો એમ જણાય કે કોઇપણ દાવો કરનારને મળી ચુકેલું વ્યાજ મુદલ કરતાં બમણું થયું છે, અથવા મુદલ તથા ૬ ટકા લેખેના ચક્રવૃદ્ધી વ્યાજ જેટલું થયું છે તો તે દાવો કહાડી નાંખવામાં આવશે.

કાનુન ૧૪.

કામ ચલાવવાની રીત.

ઉપરના સામાન્ય નિયમોને અનુસરીને વિગત સંબંધી સઘળી બાબતોની તપાસ તથા તેમનો નિકાલ મેનેજરે કરવો. દિવાની દાવા સંબંધી ઠરાવ કરવામાં દિવાની કોર્ટો જે રીતે કામ ચલાવે છે તેજ રીતે સગવડ ભરેલું હોય તેટલે સુધી ઉપરની બાબતમાં કામ ચલાવવું જોઇએ. પણ મેનેજરને પુરાવાની તુલના વિગેરે કરવાના સંબંધમાં દિવાની કોર્ટ કરતાં હમેશ ઘણી વધારે છુટ રહેશે; દાખલા તરીકે, ઇસ્ટેટ ધારણ કરનારને કેટલી રકમ ખરેખરી આપવામાં આવી હતી, તે નક્કી કરવાના કારણ સારૂ ખત ઉપરાંત બીજી તપાસ કરવાની છુટ છે.

કાનુન ૧૫.

દાવાના ગુણદોષની તપાસ.

૨૦ મી કાનુનના ઠરાવોને અનુસરીને મેનેજરે દરેક દાવાના ખરા ગુણદોષનો બારીકીથી તપાસ કરવો અને પોતાની ખાત્રી કરી લેવી કે કાંઇ માલ અથવા અવેજ મળ્યા બદલનું કરજ હશે તો તે માલ અથવા અવેજ ખરેખરો મળેલો

છે; અને કાંઇ નોકરી કર્યા બદલનું કરજ હશે તો તે નોકરી કરવામાં આવી હતી, અને તે બદલ જે રકમ વસુલ કરવાની માગણી કરવામાં આવી હોય તેટલી રકમ મળવા લાયકની નોકરી હતી.

કાનુન ૧૬.

જો હિસાબ સંતોષકારક ન હોય તો વ્યાજ આપવાની ના પાડવા બાબત.

જો કોઇ પણ બાબતમાં મેનેજરને એમ જણાય કે હિસાબ સંતોષકારક નથી ત્યારે તે બાબતમાં વ્યાજ આપવાની ના પાડવાનો તેને અધિકાર છે. જ્યારે મુદ્દલ રકમ બદલ સંતોષકારક રીતે પત્તો મળતો ન હોય ત્યારે સદરહું કરજ બાબત સંતોષકારક પુરાવો પ્રથમ મળતો હોય તે વખતે જે કરજ હોય તે કરજની રકમમાંથી સેંકડે ૫૦ ટકા બાદ કરવા જોઇએ.

કાનુન ૧૭.

ખુલ્લો ઠરાવ નહિ હોય ત્યારે વ્યાજ આપવામાં આવશે નહિ.

જો વ્યાજનો ખાસ ઠરાવ નહિ હોય તો વ્યાજ આપવામાં આવશે નહિ.

કાનુન ૧૮.

કેટલીક બાબતોમાં વ્યાજ નહિ આપવા બાબત.

ઇસ્ટેટ ધારણ કરનારે દાવો કરનારને ભરેલી સઘળી રકમો અથવા એવા લેણદારે કોઇપણ કરજ કે દેવાને પેટે લીધેલો સઘળો નફો સદરહુ કરજ કે દેવાની મુદ્દલ રકમમાંથી બાદ કરવો જોઇએ, અને એવી રીતે બાદ કરેલા અવેજ જેટલી રકમનું વ્યાજ સદરહુ પ્રમાણે ભરેલી રકમની અથવા નફો લીધાની તારીખથી આપવામાં આવશે નહિ. અને પોતાની આગળ રજુ કરવામાં આવે એવા પુરાવા તપાસ્યા પછી મેનેજરને એવા ભોગવટાની રૂએ વસુલ થયેલા નફાની રકમ બાબત ઠરાવ કરવાનો અધિકાર છે.

કાનુન ૧૯.

ચોકસી કરનારી કમિટીની નિમણુક.

આ કાનુનો પ્રમાણે કયા અને કેટલી રકમ સુધીના દાવા મંજુર કરવા લાયક છે તે નક્કી કરવામાં મેનેજરને મદદ કરવા સારૂ ત્રણ અનુભવી દેશી ગ્રહસ્થો કે જેમાંના ઓછામાં ઓછા બે એજન્સિની નોકરીમાં ન હોય એવા આસામી હોવા જોઇયે, એમની એક કમિટી વાજબી લાગે એવા મેહેનતાણાના દર ઠરાવી નિમવાનો મેનેજરને, પોલીટીકલ એજંટની અથવા પોલીટીકલ સુપ્રિન્ટેન્ડેન્ટની અગાઉથી મંજુરી લઇને અધિકાર છે. આ કાનુનની રૂયે કાંઇ કરેલો ખરચ વહિવટના ખરચના ભાગ તરીકે ગણવામાં આવશે.

કાનુન ૨૦.

દીવાની કોર્ટનું હુકમનામું માન્ય કરવા બાબત.

એકાદી ઇસ્ટેટ કરજદાર ઇસ્ટેટ છે એમ ઠરાવ્યાની અગાઉ તે ઇસ્ટેટ ધારણ કરનારની વિરૂદ્ધ યોગ્ય અધિકારવાળી દિવાની કોર્ટનાં હુકમનામા ઉપરથી જે કોઇ પણ પ્રસંગે કરજનો બોજો નાખ્યો હોય તે પ્રસંગે તે હુકમનામું, તેમાં અપાવેલી રકમના નિર્ણયકારક પુરાવા તરીકે મેનેજરે કબુલ કરવું; પણ એવું ઠરાવ્યું છે કે—

૧—હુકમનામાની રકમ મૂળ કરજની રકમથી બમણી કરતાં વધારે છે એમ માનવાનું મેનેજરને વાજબી કારણ હોય તો તેને, હુકમનામું બાજુએ રાખીને તે લેવડદેવડ સં-

બંધી પાછલની હકીકતને તપાસ કરવાની સત્તા આપવામાં આવશે, તેમજ મૂળ કરજ તથા તે ઉપરનું તેટલીજ રકમનું વ્યાજ ગણતાં જેટલી રકમ થાય તેમાંથી મુદલ અગર વ્યાજ ખાતે જે અવેજ આપ્યો હોય તે બાદ કરતાં જે રકમ રહે તેટલી રકમ સુધી દાવાની રકમ ઘટાડવાની છૂટ આપવામાં આવશે.

૨—મેનેજરને, ૨૩ મી કાનુનની રૂયે ફડચો કરવાની યોજના તયાર કરતી વખતે, ઇસ્ટેટ ધારણ કરનારના તમામ કરજમાં જે પ્રમાણમાં સાધારણ ઘટાડો કરવામાં આવે તેજ પ્રમાણમાં હુકમનામાની રકમમાંથી ઘટાડો કરવાની સત્તા આપવામાં આવશે.

૩—તેજ પ્રમાણે, મેનેજરને, હુકમનામું કરનાર કોર્ટે ઠરાવી આપેલો વ્યાજનો દર ઘટાડીને ૧૨ મી કાનુન ઉપરથી વ્યાજનો જે સામાન્ય દર ઠરાવી આપ્યો હોય તે દર ઠરાવવાની સત્તા આપવામાં આવશે.

કાનુન ૨૧.

કરજનો ફડચો.

સઘળાં કરજ જે અનુક્રમે કાહાડયાં હોય તે અનુક્રમે તેમનો નિચેના વિશેષ ઠરાવને પાત્ર રહીને ફડચો કરવામાં આવશેઃ—

(અ). ઇસ્ટેટના તારણ ઉપર આપેલાં કરજ, એવી રીતે તારણ વગરનાં કરજ કરતાં પ્રથમ આપવામાં આવશે.

(બ). જે જે કરજ બદલ, હુકમનામું થયું હશે તે કરજ, જે કરજ બદલ ખત અથવા ખાતું હશે તેની પેહેલા આપવામાં આવશે.

(ક). જે કરજ બદલ ખત હશે તે કરજ જે કરજ બદલ ખાતું હશે તેનાં કરતાં પેહેલાં આપવામાં આવશે.

(૨) પણ વળી એવું ઠરાવ્યું છે કે, સઘળાં કરજની બાબતમાં જરૂરને પ્રસંગે કાનુન ૧૨ ની રકમ કની રૂયે હીસ્સારસી ઘટાડો કરવામાં આવશે.

કાનુન ૨૨.

મુદતનો કાયદો તથા નોંધવા બાબતની કાનુનો લાગુ પડવા બાબત.

કરજદાર ઇસ્ટેટની સામેના તમામ દાવાના નિકાલ કરતી વખતે મેનેજરે, મુદતનો કાયદો અને નોંધવા બાબતની કાનુનો જે એજન્સિ અથવા સુપ્રિન્ટેન્ડન્સિ કોર્ટોમાં વિદ્યમાન કાળે અમલમાં હોય તો તે લાગુ પડે તેટલે સુધી તેમને અનુસરીને ચાલવું જોઇયે.

કાનુન ૨૩.

“ફડચો કરવાની યોજના”

કરજ અને દેવાની એકંદર રકમ છેવટ નક્કી કરવામાં આવે કે તરતજ મેનેજરે વગર ઢીલે સદરહુ પ્રકારનાં કરજ તથા દેવાં જે ક્રમમાં આપવાનું યોજ્યું હોય તે ક્રમ મુજબ તેમની એક યાદી તૈયાર કરીને પોલીટીકલ એજંટ અથવા પોલીટીકલ સુપ્રિન્ટેન્ડેન્ટ તરફ સાદર કરવી અને તેની સાથે એક યોજના કે જેને “ફડચો કરવાની યોજના” કહેવી તે તૈયાર કરીને મોકલવી અને તેમાં સદહું ઇસ્ટેટના વહિવટને લગતા સઘળા ખરચ બાબત તેમજ સરકારી ખંડણી તથા બીજા દેણાં આપવા બાબત, તથા એસ્ટાબ્લિશમેન્ટના, મરામતના તથા સુધારો કરવાના ખરચ આપવા બાબત, તથા તે ઇસ્ટેટ ધારણ કરનારના કુટુંબના આસામીઓના ભરણ પોષણ તથા કેળવણી માટેની તથા લગ્ન, મરણ

વિગેરેના જરૂરના કામો માટેની નિમણુંક આપવા બાબત બંદોબસ્ત કર્યા પછી સદહું ઇસ્ટેટની મળી શકે એવી મેહેસૂલમાંથી જે રીતે સદહું કરજ તથા દેવાં આપવાનું તથા અદા કરવાનું યોજ્યું હોય તે રીત બતાવવી.

કાન ૨૪.

યોજના મંજુર કરવા બાબત તથા પ્રસિદ્ધ કરવા બાબત.

ત્યાર પછી પોલીટીકલ એજંટ અથવા સુપ્રિન્ટેન્ડેન્ટને, તરતજ અથવા પોતે જે વધારે ચોકશી કરવાનું ફરમાવે તે થયા પછી સદહું ફડચો કરવાની યોજના જે રૂપમાં પોતે છેવટ પસંદ કરે તે રૂપમાં મંજુર કરવાનો અધિકાર છે. અને પછી પોલીટીકલ એજંટે અથવા સુપ્રિન્ટેન્ડેન્ટે સદહું ફડચો કરવાની યોજના ઘણી સરસ રીતે વગર ઢીલે પ્રસિદ્ધ કરવી, અને તેની સાથે તે યોજના પોતે મંજુર કરી છે, તે બાબતનું એક જાહેરનામું પ્રસિદ્ધ કરવું.

કાનુન ૨૫.

જાહેરનામાનું પરિણામ.

આવું સઘળા લોકોને જાહેર કરેલા જાહેરનામાનું પરિણામ એ થશે કે ઇસ્ટેટ ધારણ કરનારના સરકારી દેણાં શિવાય બીજાં જે કરજ હશે તે આખરે રદ બાતલ થશે; અને દરેક દાવો કરનારને તેના દાવાના સંબંધમાં જે કાંઇ રકમ સદહું ફડચો કરવાની યોજના મુજબ છેલ્લે સરવાળે આપવાની ઠરાવવામાં આવી હશે તેટલીજ રકમ મળવાનો તેને હક્ક પ્રાપ્ત થશે, વધારે મળવાનો હક્ક પ્રાપ્ત થશે નહિ.

તોપણ એવું ઠરાવ્યું છે કે, સદહું ઇસ્ટેટ વહિવટ હેઠળ હોય તે દરમિયાન તેની સ્થિતી પાછળથી વહિવટની કોઇ પણ વખતે એવી આબાદ માલમ પડે કે દેવાના ફડચામાં આપેલી રકમો કરતાં ઘણી વધારે મોટી રકમ આપવાને હરકત નથી તો આ કાનુન માંહેના કોઇ પણ ઠરાવ ઉપરથી પોલીટીકલ એજંટને અથવા પોલીટીકલ સુપ્રિન્ટેન્ડેન્ટને આગળ મંજુર કરેલા સાધારણ નિયમોને આધારે એક પુરવણી રકમ આપવાનો ઠરાવ કરવાની મના છે એમ સમજવું નહિ.

કાનુન ૨૬.

ગીરવી મુકેલી મિલકત વસુલ કરવા બાબત.

કરજદાર ઇસ્ટેટનો કાંઇ ભાગ જે કોઇ ગીરવીદારના કબજામાં હશે તે ગીરવીદારને તે ભાગનો કબજો સદહું ઇસ્ટેટને જે મુલ્કીસાલમાં આ કાનુનો લાગુ કરવામાં આવી હશે તે સાલની આખરે મેનેજરને સોંપી દેવાનું ફરમાવવાને અને સદહું ગીરવીદાર સદહું પ્રમાણે કબજો ન સોંપે તો તેને અથવા તેની તરફથી જે કોઇ બીજો માણસ હરકત અથવા અડચણ કરતો હોય તેને કરજદાર ઇસ્ટેટના સદહું ભાગમાંથી સંક્ષેપરીતે કહાડી મુકવાનો મેનેજરને અધિકાર આપવામાં આવશે.

એવા ગીરવીદારને જે કાંઇ રકમ આપવાની ઠરાવી હોય તે રકમ ફડચો કરવાની યોજના મુજબ લેવાના તેના હક્કને આ કાનુનના કોઇ પણ ઠરાવ ઉપરથી બાધ આવશે એવું સમજવું નહિ.

કાનુન ૨૭.

ઇસ્ટેટ ધારણ કરનારનું મરણ.

જો ઇસ્ટેટ ધારણ કરનાર પોતાનું ઇસ્ટેટ કરજદાર ઇસ્ટેટ છે એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હોય ત્યાર પછી અને વહિવટ બંધ થાય તે પેહેલાં મરી જાય તો સરકારનાં કરજ શિવાય અથવા સરકારની મંજુરીથી કરેલાં કરજ શિવાય, અથવા એવી ઇસ્ટેટ ધારણ કરનારનો વારસ સગીર હોય ત્યારે જે કરજ પોલીટીકલ એજંટ અથવા સુપ્રિન્ટેન્ડેન્ટ વાજબી છે એમ કબુલ કરે તે કરજ શિવાય તે ઇસ્ટેટ સામેના સઘળા દાવા રદ બાતલ થશે.

કાનુન ૨૮.

મેનેજરે કાંઇ કૃત્ય કર્યું હશે અથવા હુકમ કર્યો હશે તેના ઉપરની અપીલ પોલીટીકલ એજંટને અથવા પોલીટીકલ સુપ્રિન્ટેન્ડેન્ટને છ અઠવાડિયાની અંદર થઇ શકશે, અને અપીલમાં કરેલો હુકમ આખરનો ગણાશે.

મેનેજરના કૃત્ય અથવા હુકમ ઉપર અપીલ.

કાનુન ૨૯.

મેનેજરને પુરતા હિસાબ તપાસનારા, સબ મેનેજરો અને બીજા તાબાના હેઠળના નોકરોની મદદ મળશે, અને તે, પોલીટીકલ એજંટ અથવા પોલીટીકલ સુપ્રિન્ટેન્ડેન્ટ ઠરાવે તેવાં કામ તેને સોંપવાને મુખત્યાર છે. પણ એવું ઠરાવ્યું છે કે, એવા તાબા હેઠળના જે નોકરોને પૈસા વસુલ કરવાનું અથવા પોતાના હવાલામાં રાખવાનું કામ સોંપવામાં આવ્યું હશે તેમણે યોગ્ય તારણ આપવું જોઇએ. ઇસ્ટેટ ધારણ કરનાર અથવા તેના કુટુંબના કોઇ પણ માણસને પોલીટીકલ એજંટ અથવા પોલીટીકલ સુપ્રિન્ટેન્ડેન્ટની મંજુરીથી આ કાનુનની રૂયે કામે લગાડી શકાશે.

હિસાબ તપાસનારા અને બીજાઓનું એસ્ટાબ્લિશમેન્ટ.

કાનુન ૩૦.

આ કાનુનોની રૂયે નિમાયેલો દરેક મેનેજર અને એવા મેનેજરના તાબાના હેઠળનો દરેક નોકર હિંદુસ્તાનના ફોજદારી કાયદાના અર્થ પ્રમાણે "સરકારી નોકર" છે એમ સમજવું. અને આ કાનુનોની રૂયે દાખલ કરેલાં કોઇપણ દાવાના સંબંધમાં અથવા એવા દાવાને લગતી કોઇપણ બાબતના સંબંધમાં મેનેજરની રૂબરૂ ચાલતી દરેક તપાસ હિંદુસ્તાનના ફોજદારી કાયદાના અર્થ પ્રમાણે ઇનસાફનું કામ છે એમ સમજવું.

મેનેજર તથા તાબાના હેઠળના નોકરો "સરકારી નોકરો" ગણાશે. મેનેજરે ચલાવેલું કામ ઇનસાફનું કામ ગણાશે.

કાનુન ૩૧.

કોઇ શખસે આ કાનુનોની રૂયે શુદ્ધબુદ્ધિથી કાંઇ કૃત્ય કર્યું હશે તે બાબત તેની ઉપર કાંઈ ફરિયાદ અથવા બીજું કામ ચાલશે નહિ.

આ કાનુનોની રૂયે શુદ્ધબુદ્ધિથી કરેલા કૃત્યના સંબંધમાં ફરિયાદો ચાલશે નહિ.

કાનુન ૩૨.

આ કાનુનો મુજબની કોઇપણ ચોકસીનાં કારણ સારૂ શાક્ષીઓને સમન કરવાનો તથા તેઓને હાજર થવાની તથા સાહેદી આપવાની તથા દસ્તાવેજો અને હિસાબ રજુ કરવાની ફરજ પાડવાનો મેનેજરને અધિકાર છે, પણ દિવાની કામ ચલાવવાની રીતના કાયદા પ્રમાણે દિવાની કોર્ટ સારૂ જે ઇલાજ અને રીત કહી છે તે ઇલાજ કરીને અને બને ત્યાં સુધી તે રીતે ઉપર કહ્યા પ્રમાણે મેનેજરે કરવું.

સાક્ષીઓને સમન કરવા બાબત તથા પુરાવો હાજર કરવા બાબત.

કાનુન ૩૩.

જે કોઇપણ ઇસ્ટેટને આ કાનુનો લાગુ કરી હોય તે ઇસ્ટેટના વારસા સંબંધી અથવા મજમુ ભાગ સંબંધી ફરિયાદોમાં એજન્સિ અથવા સુપ્રિન્ટેન્ડેન્સી કોર્ટોની જે હકુમત હોય તે આ કાનુનોની માંહેના કોઇપણ ઠરાવો ઉપરથી જતી રેહે છે એમ સમજવું નહિ; પણ એવું ઠરાવ્યું છે કે આવી સઘળી ફરિયાદોમાં સદહું સ્થાવર મિલકતના મેનેજરને ફરિયાદના પક્ષકાર તરીકે દા-

એજન્સિ તથા સુપ્રિન્ટેન્ડેન્સી કોર્ટોની હકુમત કાયમ રાખી છે.

ખલ કરવો જોઇએ અને પોલીટીકલ એજંટ અથવા પોલીટીકલ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટની મંજુરી વગર એવી કોઇપણ ફરિયાદ કોઇ કોર્ટ દાખલ કરવી નહિ.

કાનુન ૩૪.

મેનેજરના સાધારણ અધિકાર.

કરજદાર ઇસ્ટેટના સંબંધમાં ઇસ્ટેટ ધારણ કરનારે જે અધિકાર પ્રથમ ચલાવ્યા હશે તે જ અધિકાર મેનેજર સાધારણ રીતે વહિવટની મુદ્દતની દરમિયાન ચલાવશે. તેણે, સદરહું વહિવટ પોલીટીકલ એજંટ અથવા પોલીટીકલ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટના નિબંધ હેઠળ ચલાવવો અને સઘળી બાબતમાં પોલીટીકલ એજંટ અથવા સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ પોતાની માહિતી અને મંજુરી સારૂ જે એસ્ટીમેટ, હિસાબ તથા બીજાં પત્રક માગે તે સાદર કરવાં જોઇએ.

કાનુન ૩૫.

વહિવટ બંધ થવા બાબત.

૨૪ મી કાનુનની રૂયે પોતે ફડચો કરવાની યોજના મંજુર કર્યા અગાઉ હરકોઇ વખતે પોલીટીકલ એજંટ અથવા સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ એવી જાહેર ખબર પ્રસિદ્ધ કરવાને મુખત્યાર છે કે તે જાહેર ખબરમાં ઠરાવેલી તારીખે વહિવટ બંધ કરવામાં આવશે.

એવી ઠરાવેલી તારીખે—

(અ) વહિવટ બંધ થશે.

(બ) વહિવટ હેઠળની મિલકતના માલેકને તે મિલકતનો કબજો પાછો આપવામાં આવશે, પણ કરી આપેલા પટા તેને લાગુ રેહેશે.

(ક) સદરહું મિલકતનાં ભાડાની તથા ઉપજની કાંઇ બાકી રહી હશે તે તેને આ-

(ડ) પવામાં આવશે અને જે કામો, પ્રોસેસો, બજાવવાના હુકમ અને જપ્તિઓ ૫ મી અને ૧૦ મી કાનુનોની રૂયે બંધ રાખી તથા મોકુફ રાખી હશે તે, અને ૧૦ મી કાનુનની રૂયે જે કરજ તથા દેવાં ચાલશે નહિ એવું ઠરાવ્યું હશે તે પાછાં સંસ્થિત થશે.

આ કલમ પ્રમાણે પાછાં સંસ્થિત થયેલાં કરજ તથા દેવાં વસુલ કરીને લેવા બાબતની ફરિયાદ કરવાને જે મુદત લાગુ હશે તે મુદત ગણતી વખતે જેટલી મુદત સુધી વહિવટ ચાલ્યો હોય તેટલી મુદત મુકી દઇને તે મુદત ગણવી.

રેવાકાંઠા તથા મહિકાંઠા એજન્સિઓને માટે વિશેષ ઠરાવ.

પણ એવું ઠરાવ્યું છે કે, આ કાનુન રેવાકાંઠા એજન્સિમાંની કોઇપણ ઇસ્ટેટને લાગુ નથી ને લાગુ કરવામાં આવશે નહિ; અને મહિકાંઠા એજન્સિમાંની ખંડણી ભરનારી જે કોઇપણ ઇસ્ટેટ, કામો, પ્રોસેસો, બજાવવાના હુકમ અથવા જપ્તિઓને બીજી રીતે પાત્ર નહિ થાત તે ઇસ્ટેટ, તે કામો, પ્રોસેસો બજાવવાના હુકમ, અથવા જપ્તિઓને આ કાનુન માંહેના કોઇપણ ઠરાવ ઉપરથી પાત્ર થતી નથી.

કાનુન ૩૬.

વહિવટ બંધ થવા બાબત.

જ્યારે ફડચો કરવાની યોજનામાં વર્ણવેલાં કરજ અને દેવાં તેમાં ઠરાવ્યા પ્રમાણે અપાઇ રહે તથા અદા કરવામાં આવે ત્યારે અથવા ૨૭ મી કાનુન મુજબ રદ બાતલ થાય ત્યારે, પ્રસંગ પ્રમાણે પોલીટીકલ એજંટે અથવા સુપ્રિન્ટેન્ડેન્ટે, સદરહું ઇસ્ટેટ ધારણ કરનાર (અથવા તેનો હક્કનો વારસ) તે વ-

ખતે સગીર હોય તે શિવાયને પ્રસંગે મેનેજરના રિપોર્ટ ઉપરથી, જાહેર ખબર પ્રસિદ્ધ કરીને વહિવટ બંધ થવાની તારીખ ઠરાવવી. જે જે પ્રસંગે સદહું ઇસ્ટેટ ધારણ કરનાર (અથવા તેનો હક્કનો વારસ) સગીર હોય તે તે પ્રસંગે વહિવટ બંધ થવા સારૂ ઠરાવવાની તારીખ જે તારીખે સદહું સગીરપણુ પુરૂં થવાનું હોય તે તારીખની પહેલાંની તારીખ હોવી ન જોઇએ.

કાનુન ૩૭.

ઇસ્ટેટ ધારણ કરનારને ઇસ્ટેટ પાછી આપવા બાબત.

આ પ્રમાણે ઠરાવેલી તારીખે વહિવટ બંધ થશે અને ઇસ્ટેટ ધારણ કરનારને (અથવા તેના હક્કના વારસ) તેની ઇસ્ટેટનો કબજો અને ભોગવટો પાછો આપવામાં આવશે.

(True Translation),
M. A. BAIG,
Oriental Translator to Government.

---

8. Border Court Rules.

Government of India's Letter No. 2173 P. of 8th September, 1877 (Foreign Department) sanctioning the promulgation of revised rules for the working of the Rajputana and Gujarat Border Panchayats.

No. 2172-P, dated September 1877.

With reference to your letter No. 4785, dated 24th August, 1877, on the subject of the working of the Rajputana and Gujarat Border Panchayats, I am directed by the Honourable the President in Council to forward a copy of communication to the Officiating Agent to the Governor General in Rajputana, authorising the promulgation of the revised rules for the future working of these Courts prepared by Colonel Shortt, Political Superintendent, Palanpur, and Lieutenant Colonel Carnell, Political Superintendent, Serohi.

2. His Honour desires me to request that the special attention of the Political officers concerned in the Bombay Presidency may be drawn to the expediency of holding in future early and regular meetings of those Courts and also to the remarks contained in paragraph 5 of Mr. Lyall's letter No. $\frac{1802}{122}$ J, dated 7th July 1877. ‡

‡ The following is the material portion of the paragraph here referred to:—

"5. I should perhaps explain that I by no means consider these rules to contain the only procedure for enforcing more strictly the responsibilities of the Darbars for apprehension and surrender of criminals. My views would be that the operation of these Courts should be confined as much as possible to the settlement of border disputes amongst Bhils and to the adjudication of punishment and compen-

Rules for the guidance of Courts for the settlement of claims between the Border States of Rajputana and Gujarat.

The Courts shall consist of the two British Officers who may be in Political charge of the States concerned; they shall be authorized to dispose of all cases which may be brought before them, with power to refer any case or cases to local Punchayets composed of persons on the spot.

2. Complaints brought by persons against the State, or the subjects of the State to which they belong, shall not be heard by the Court.

3. Complaints brought by persons against the State to which they do not themselves belong, shall not be heard by the Court, if at the time of the act complained of, the complainant shall have resided in such State for six months continuously.

4. Subject to the exception in Rule 3 the Court shall have power to hear all complaints of offences, including abduction of married women, or forcible abduction of unmarried women brought by one State or its subjects against another State or its subjects.

5. The State in whose limits a crime is committed should be held primarily responsible for the arrest of the offender, and for the restitution of property, or the payment of such compensation to the complainant as may be awarded by the Court.

6. Should an offender be followed in hot pursuit from the State in whose limits an offence has been committed into another State, or if he be subsequently discovered, or any part of the stolen property be found in another State, the responsibility for the arrest of the offender and the restitution of the stolen property is thereby removed from the State first held responsible.

---

sation in cases of tribal affrays or homicides among the Bhils of the wild tracts and that whenever heinous offences of the kind described in paragraph 26 of the report are committed, the Political Agents should, immediately on receipt of complaint or demand of surrender, bring very strong pressure to bear upon the responsible State, for apprehension and extradition of offenders known to be harboured. In some cases the offender might be tried by the Panchayat, in others he would be made over to the State against which the offence was committed, under the procedure to be adopted in accordance with a proposal now before the Government of India. In regard to this proposal I have the honour to ask reference to my letter of this day's date, No. 1801-121-J".

7. In the event of offenders of different States being concerned in an offence, the responsibility shall rest with each State in proportion to the number of offenders proved to belong to it.

8. Wherever stolen property is identified by the owner, it must be delivered up to the Court or the State to which the owner belongs, and the holder may, if he be a bona-fide purchaser, sue the seller before the Court.

9. A complainant shall not be entitled to receive compensation for an offence committed against him, unless he gives information within a reasonable time to the authority within whose jurisdiction the offence was committed. The Court shall decide whether information was given in reasonable time.

10. In cases of cattle stealing, a list containing the colour, age, and marks of each animal must accompany the complaint. Provided that, in the event of a large number of cattle being stolen, it shall be sufficient if the list accompanying the complaint contain a description of ten of them, and the description of the remainder be sent in a supplementary list as soon as possible afterwards.

11. Directly a complaint is made to a State by any of its subjects of an offence having been committed by foreigners within its limits, that State shall be bound to take the deposition of complainant and to make an investigation on the spot as soon after the occurrence of the offence as possible. The case when completed, as far as the complainant is concerned, must be sent to the Political Agent in whose charge the State is. Should no action of the above nature be taken by the Durbar within six months of the complaint being preferred, the Court shall ordinarily not entertain any claim against the State to which the offenders belonged on account of the offence complained of.

12. If a person having committed an offence in one State abscond to another State and is there pointed out by the complainant to the Gamethee or village authorities thereof, the State in which he is found shall be bound to make him over at once to the complaining State, or to produce him at the following Court, and in default shall be liable to pay compensation.

13 If subjects of one State commit an affray in another and any of the assailants are killed or wounded, they or their relatives shall not have any claim for compensation.

14. Travellers are bound to employ Wallawas or guards to be supplied by the local authorities, and persons who do not take this precaution will not have any claim for compensation.

15. Complainants must attend before the Court in person. If, however any complainant should be unable to do so from any cause satisfactory to the Court, a member of his household may be allowed to attened in his place at the discretion of the Court, or the case may be postponed.

16. A list of claims shall be drawn up annually and transmitted by the respective Political Agents and Superintendents at least 30 days before the day appointed for the sitting of the Court. Cases which may have occurred within thirty days of the assembly of the Court, may be heard, provided that in the first instance the Chief against whose State or subject complaint is brought has had an opportunity of enquiring into the case, otherwise their settlement will be postponed till the next Court.

17. The cases shall ordinarily be proceeded with according to the order and date in which they are entered in the lists of claims.

18. Two months notice shall be considered sufficient for the States to produce all parties required

19. No claim shall be entertained by the Court, unless it be preferred by the complainant or the State to which he belongs within one year from the date on which the offence was committed.

20. When defendants and witnesses named are not present when required, an award may be given against the defendants on the oath of the complainant.

21. In the case of a complainant not being present, should the defendant plead not guilty the case may be thrown out.

22. When a State wilfully neglects to produce any witnesses or evidence required by the other side, it shall be in the power of the Court to award full compensation if the witnesses are required for the prosecution, and no compensation if they are required for the defence.

23. The punishment by any State of its own subjects against whom complaint is brought shall not relieve that State from responsibility for payment of compensation awarded by the Court, but compensation shall not be awarded if such State has surrendered its accused subjects to the complaining State.

24. The evidence should be recorded in a language which the deposing witness understands but the record and decision should be in English.

25. The following shall be the scale for compensation:—

Wounding. Abduction of married women. Forcible abduction of unmarried women. Unlawfully carrying off, arresting or detaining a person.	Rs. 1 to 300.

Riding Camels.	Rs. 80.	Baggage Camels.	Rs. 50.
She Buffaloe.	„ 35.	Male Buffaloe.	„ 15.
Cow.	„ 15.	Bullock.	„ 22.
Bull.	„ 10.	Calf.	„ 5.
Sheep.	„ 2.	Goat.	„ 2.
Common poney.	„ 12.		

26. In cases of murder the offenders should be surrendered to the Court for trial, but in cases when they are not produced, the responsibility will rest with the State or States concerned, which after reasonable time allowed will be liable to such fine as the Court may direct, any portion of which may be paid to the relations of the deceased and to the informer.

27. Informers' fees shall be limited in amount to one quarter of the amount stolen or compensation claimed, and will not be paid at all without proof of the claim being a just one.

28. All compensation awarded must be paid within two months from the date of award; if paid by Hoondee payable at 30 days that Hoondee must be despatched 30 days before the 60 days expire. In cases in which the award may be of live stock, this rule will also apply. Compensation must be paid at the rates given above for all such as may not be handed over within the appointed time.

29. These rules are to be considered as a general guide for the Courts but they need not be too inflexibly applied. When any deviation may prove necessary, the reason and object should be recorded on the proceedings.

30. There shall be no appeal against decisions in which the two Political Officers concur, but cases when they differ should be referred to the Agent to the Governor-General for final decision.

Decisions of the local Punchayets in cases referred to them by the Political Officers are final.

રજપુતાના અને ગુજરાતની સરહદી પંચાયતોને કામ કરવા બાબતના સુધારેલા ધારાઓ અમલમાં મુકવાનું મંજુર કર્યા બાબતનો હિંદુસ્થાનની સરકારનો ફોરેન ખાતાનો પત્ર નંબર ૨૧૭૩ પી. તા. ૮ મી સપ્ટેમ્બર સને ૧૮૭૭.

નં. ૨૧૭૨ પી. તા. સપ્ટેમ્બર સને ૧૮૭૭.

રજપુતાના અને ગુજરાતની સરહદી પંચાયતોને કામ કરવા બાબતમાં તમારા પત્ર નંબર ૪૭૮૫ તા. ૨૪ મી ઓગસ્ટ સને ૧૮૭૭ ના સંબંધમાં આ કોર્ટોને હવે પછી કામ કરવા માટે પાલણપુરના પોલીટીકલ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ કર્નલ શોર્ટ અને સિરોહીના પોલીટીકલ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ લેફ્ટેનન્ટ કર્નલ કાર્નેલે સુધારી તૈયાર કરેલ ધારાઓ અમલમાં લાવવાની મંજુરી આપવા બાબતનો નામદાર ગવર્નર જનરલ સાહેબના રજપુતાનામાંના કામ ચલાઉ એજંટને લખેલ કાગળની નકલ નામદાર પ્રેસીડન્ટ–ઇન–કાઉન્સિલના સાહેબના ફરમાનથી મોકલું છું.

૨. તે નામદાર સાહેબે એમ વિનંતી કરવા મને ફરમાવેલ છે કે આયંદે તે કોર્ટો વખતસર અને નિયમીત રીતે ભરાવાની અગત્યતા ઉપર તેમજ મી. લાયલના પત્રક નં. ૧૮૦૨/૧૨૨ જે તા. ૭ મી જુલાઇ સને ૧૮૭૭ ના ૫ મા પેરેગ્રાફમાં લખેલી ટીકાઓ ઉપર મુંબાઇ ઇલાકામાંના લાગતા વળગતા પોલીટીકલ અમલદારોનું ખાસ ધ્યાન ખેચવું. [૧]

રજપુતાનાનાં અને ગુજરાતનાં સરહદી રાજ્યો વચેના દાવાઓનો નીકાલ કરવા માટેની કોર્ટોને વર્તવા માટે હિંદુસ્થાનની સરકારના પત્ર નં. ૨૧૭૩ પી. તા. ૮ મી સપ્ટેમ્બર સને ૧૮૭૭ માં મંજુર થયેલ ધારાઓ.

૧. સંબંધ ધરાવતા દેશી રાજ્યો જે બ્રીટીશ અમલદારોના પોલીટીકલ ચાર્જમાં હશે તેવા બે અમલદારો આ કોર્ટમાં બેસશે અને તેમના રૂબરૂ જે કેસો રજુ કરવામાં આવશે તેનો તેઓ નીકાલ કરશે, અને તે જગોએ હાજર હોય એવા માણસોની સ્થાનિક પંચાયતને કોઇ કેસ અથવા કેસો નીકાલ કરવાને માટે સોંપી શકશે.

૨. દેશી રાજ્યોની સામે અથવા જે દેશી રાજ્યની તે પ્રજા હોય તે દેશી રાજ્યની સામે આણેલી ફરીયાદો આ કોર્ટ સાંભળશે નહિ.

૩. ફરીયાદમાં બતાવેલ કૃત્ય બન્યું હોય તે વખતે ફરીયાદી તે રાજ્યમાં છ માસ સુધી સતત રહ્યો હશે તો, જે દેશી રાજ્યની તે પ્રજા ન હોય તે દેશી રાજ્ય સામે આણેલી ફરીયાદ આ કોર્ટ સાંભળશે નહી.

---

૧ અહીં જે પેરેગ્રાફનો હવાલો આપ્યો છે તેનો અગત્યનો ભાગ નીચે પ્રમાણે છે:—

"૫. કદાચ મારે એમ ખુલાસો કરવો જોઇએ કે ગુન્હેગારોને પકડવા તથા સોંપી દેવા માટે દરબારો ઉપર રહેલી જવાબદારીઓ સખ્ત રીતે અમલમાં લાવવાની રીતનો આ નિયમોમાં જ માત્ર સમાસ કરેલ છે એમ હું કોઇ રીતે ધારતો નથી. મારો અભિપ્રાય એમ છે કે આ કોર્ટોએ બનતા સુધી ભીલોના અંદર અંદરના સરહદી ટંટા ચુકાવવાનું તથા જંગલી મુલકના ભીલોની જાત સંબંધીના ફીસાદો અથવા મનુષ્ય વધના કામોમાં સજા અને નુકશાની ઠરાવવાનું કામ કરવું અને રીપોર્ટના ૨૬ મા પેરેગ્રાફમાં કહેલ પ્રકારના ઘાતકી ગુન્હાઓ બન્યા હોય ત્યારે ફરીયાદ આવે અથવા ગુન્હેગારને શરણ કરવાની માગણી આવે કે તરતજ જે ગુન્હેગારોએ આશ્રય લીધાનું જણાય તેમને, જે સ્ટેટ ઉપર જવાબદારી હોય તે સ્ટેટ ઉપર તેવા ગુન્હેગારોને પકડવા તથા સુપ્રત કરવા પોલીટીકલ એજંટોએ ઘણું સખ્ત દબાણ કરવું. કેટલાએક કેસોમાં પંચાયતો એવા ગુન્હેગારોનો તપાસ કરે અને બીજા કેસોમાં ગુન્હેગારે જે દેશી રાજ્ય સામે ગુન્હો કરેલ હોય તે દેશી રાજ્યને, હિંદુસ્તાનની સરકાર આગળ હાલમાં મુકેલ દરખાસ્તને અનુસરતા જે નિયમો મંજુર કરવામાં આવે તે અનુસાર સોંપી દેવો. આ દરખાસ્ત વીશે આજની તારીખના અમારા પત્ર નં. ૧૮૦૧–૧૨૧ ને જોવા અમે વિનંતિ કરીએ છીએ"

૪. કલમ ૩ માં બતાવેલ અપવાદની શરતે એક રાજ્યે યા તેની રૈયતે બીજા રાજ્ય યા તેની રૈયત સામે પરણેલ સ્ત્રિના અપહરણના અથવા કુંવારી સ્ત્રિઓના જબરાઇથી કરેલા અપહરણ સુદ્ધાંતના તમામ ગુન્હાઓની ફરીયાદો સાંભળવાની આ કોર્ટને સત્તા છે.

૫. જે રાજ્યની હદમાં ગુન્હો બન્યો હોય તે રાજ્યને તે ગુન્હેગારને પકડવા માટે, મીલકત પાછી સોંપવાને માટે અથવા કોર્ટોએ જે નુકશાનીનો બદલો આપવાનું ઠરાવ્યું હોય તે ફરીયાદીઓને આપી દેવાને માટે પ્રથમ દરજ્જે જવાબદાર ગણવા જોઇએ.

૬. જે દેશી રાજ્યની હદમાં ગુન્હો થયો હોય તે દેશી રાજ્ય તરફથી બીજા રાજ્યમાં ગુન્હેગારોનો તાત્કાળીક પીછો લેવામાં આવ્યો હોય અથવા જો તે ગુન્હેગાર અથવા ચોરાયેલ મીલકતનો કાંઇ ભાગ બીજા રાજ્યમાં પાછળથી માલુમ પડે તો તે ગુન્હેગાર પકડવાની તથા ચોરાયેલ મીલકત પાછી સોંપવાની જવાબદારી આથી પ્રથમ જવાબદાર ગણેલ રાજ્ય ઉપરથી ઉતરી જાય છે.

૭. કોઇ ગુન્હામાં જુદા જુદા રાજ્યોના ગુન્હેગારો સામીલ હોય તો જે રાજ્યના જેટલા ગુન્હેગારો સાબીત થશે તેની સંખ્યાના પ્રમાણમાં તે રાજ્ય ઉપર જવાબદારી રહેશે.

૮. જ્યારે ચોરાયેલ મીલકત તેનો માલીક ઓળખી બતાવે ત્યારે તે મીલકત કોર્ટને અથવા જે દેશી રાજ્યનો તે માલીક રહીશ હોય તે દેશી રાજ્યને સુપ્રત કરવી જોઇએ. અને જેના કબજામાંથી તે મીલકત મળી હોય તે જો તે મીલકતનો શુદ્ધબુદ્ધિથી ખરીદદાર હોય તો તેણે જેની પાસેથી ખરીદ કરી હોય તેના સામે કોર્ટ રૂબરૂ દાવો લાવવો.

૯. જે અધિકારીની હકુમતમાં ગુન્હો થયો હોય તે ગુન્હાની તે અધિકારીને યોગ્ય મુદતમાં ખબર આપ્યા શીવાય પોતાના સામે થયેલ ગુન્હાને માટે વળતર માગવાને તે હકદાર ગણાશે નહી. યોગ્ય મુદતમાં ખબર આપી છે કે નહી એ વાત કોર્ટ નક્કી કરશે.

૧૦. ઢોર ચોરીની બાબતોમાં ફરીયાદની સાથે દરેક પ્રાણીના રંગ ઉપર અને નીશાનીઓની યાદી સામીલ રાખવી જોઇએ. પરંતુ મોટી સંખ્યાબંધ ઢોરો ચોરાયાં હોય તેવે પ્રસંગે ફરીયાદ સાથે ટાંકવાની યાદમાં તે પૈકીનાં દસ ઢોરનું વર્ણન આપ્યું હશે તો બસ થશે. અને બાકી રહેલ ઢોરોના વર્ણનની પાછળથી બનતી તાકીદે પુરવણી યાદ મોકલી આપવી.

૧૧. જ્યારે કોઇ દેશી રાજ્યની પાસે પોતાની રૈયત તેમના સામે પરરાજ્યના માણસોએ પોતાની હદમાં ગુન્હો કર્યાની ફરીયાદ કરે, ત્યારે તે રાજ્યે તરતજ તે ફરીયાદીની જુબાની લેવાની અને તે ગુન્હો થયા પછી જેમ બને તેમ તરત તે જગોએ તપાસ કરવાની જરૂરીયાત છે. ફરીયાદીને લગતું કામ પુરૂં થયેથી તે કામ જે પોલીટીકલ એજંટના હવાલામાં હોય તે પોલીટીકલ એજંટને મોકલી દેવું. ફરીયાદ થયા પછી છ માસ સુધીમાં ઉપર કહેલ પ્રકારનો કંઇ ઇલાજ દરબાર તરફથી ન લેવામાં આવે તો જે સ્ટેટનો ગુન્હેગાર ફરીયાદ થયેલા ગુન્હા બદલ હશે તે સ્ટેટ સામે કોર્ટ સાધારણ રીતે કોઇ દાવો સાંભળશે નહી.

૧૨. જો કોઈ માણસ એક રાજ્યમાં ગુન્હો કરી બીજા રાજ્યમાં નાશી જાય અને તેથી સ્ટેટના ગામેતીને અથવા તે ગામના અધીકારીઓને ફરીયાદી તે ગુન્હેગાર બતાવે તો જે રાજ્યમાં તે ગુન્હેગાર માલુમ પડ્યો હોય તે રાજ્ય ફરીયાદ કરનાર રાજ્યને તે ગુન્હેગાર સોંપી દેવાને અથવા તે પછી ભરાતી કોર્ટમાં તેને રજુ કરવાને બંધાયેલ છે. અને એ પ્રમાણે કરવામાં કસુર કરશે તો તે સ્ટેટ વળતર આપવાને પાત્ર થશે.

૧૩. જો એક રાજ્યની રૈયત બીજા રાજ્યમાં બખેડો કરે અને હલો કરવાવાળાઓમાંના કોઇ મરાય અથવા ઘાયલ થાય તો તેમનો અથવા તેમનાં સગાં વાહાલાંનો વળતર માટે કાંઇ દાવો ચાલશે નહિ.

૧૪. સ્થાનિક આધકારીઓ જે વળાવા પુરા પાડે તેમને રાખવાને મુસાફરો બંધાયેલા છે. અને જે શખ્સો આ સંભાળ નહિ લે તેઓને વળતર મળવા કંઇ હક્ક રહેશે નહી.

૧૫. ફરીયાદીઓએ જાતે કોર્ટ આગળ હાજર થવું જોઇએ. પરંતુ કોર્ટને સંતોષકારક લાગે તેવા કોઈ કારણસર ફરીયાદી હાજર ન થઇ શકે તો કોર્ટના ફરમાનથી તેના ઘરના કોઇ માણુસને તેના બદલે હાજર થવા પરવાનગી આપવામાં આવશે. અથવા તો તે કેસ મુલતવી રાખવામાં આવશે.

૧૬. પોલીટીકલ એજંટોએ અને પોલીટીકલ સુપ્રીનટેન્ડેન્ટોએ કોર્ટ ભરવા માટે નક્કી કરેલ દીવસથી ઓછામાં ઓછા ૩૦ દીવસ પહેલાં દાવાઓનાં વાર્ષિક લીસ્ટો બનાવી આમનસામન મોકલવાં. કોર્ટના ભરાવાના દીવસ પહેલાં ૩૦ દીવસમાં બનેલા કેસો સાંભળવામાં આવશે. પરંતુ એ શરતથી કે જે સ્ટેટની સામે ફરીયાદ લાવવામાં આવી હોય તે સ્ટેટના ચીફને તે કેસનો તપાસ કરવાની તક મળી હોય નહી તો તે કેસોના ચુકાદા બીજી વખતે કોર્ટ ભરાય ત્યાં સુધી મુલતવી રાખવામાં આવશે.

૧૭. સામાન્ય રીતે દાવાનાં લીસ્ટોમાં કેસો જે અનુક્રમે અને તારીખવાર દાખલ થયેલ હશે તે અનુક્રમે ચલાવવામાં આવશે.

૧૮. જે પક્ષકારોની જરૂર હશે તેમને હાજર રાખવા માટે રાજ્યોને બે માસની નોટીસ પુરતી ગણાશે.

૧૯. ગુન્હો થયાની તારીખથી એક વરસ સુધીમાં ફરીયાદી અથવા જે સ્ટેટનો તે હોય તે સ્ટેટે દાવો ન કર્યો હોય તો તેવો દાવો કોર્ટ સંઘરશે નહી.

૨૦. જે પ્રતિવાદીઓ અને શાક્ષીઓનાં નામ આપ્યાં હશે તેઓ જોઇએ તે વખતે હાજર નહી હોય તો ફરીયાદીની પ્રતિજ્ઞા ઉપર પ્રતિવાદીઓની વિરૂદ્ધ હુકમનામું કરી આપવામાં આવશે.

૨૧. જો ફરીયાદી હાજર ન હોય અને પ્રતિવાદી ગુન્હો ઇનિકાર કરે તો તે કેસ કાઢી નાંખવામાં આવશે.

૨૨. સામા પક્ષવાળાએ માગેલ કોઇ શાહેદો અથવા પુરાવો રજુ કરવામાં જાણી બુજી કોઇ સ્ટેટ કસુર કરે તો જો તે શાક્ષીઓ ફરીયાદ તરફના હોય તો પુરેપુરૂં વળતર આપવાનો હુકમ કરવાની, અને જો બચાવ તરફના શાક્ષીઓ હોય તો કાંઇ પણ વળતર નહી આપવાનો હુકમ કરવાની કોર્ટને સત્તા છે.

૨૩. કોઈ દેશી રાજ્યની રૈયતની સામે ફરીયાદ કરવામાં આવી હોય તે રૈયતને તે દેશી રાજ્ય સજા કરે તેથી કરી કોર્ટથી ઠરાવેલ નુકશાન ભરી આપવાની જવાબદારીમાંથી તે સ્ટેટ મુક્ત થઇ શકતું નથી. પરંતુ જો તે સ્ટેટે ફરીયાદ કરનાર સ્ટેટને પોતાની ગુન્હો કરનાર રૈયત સોંપી દીધી હોય તો વળતર આપવાનો ઠરાવ કરવામાં આવશે નહીં.

૨૪. શાહેદ જે ભાષા સમજતો હોય તેવી ભાષામાં તેની જુબાની લેવી. પરંતુ દફતર અને ઠરાવ અંગ્રેજીમાં હોવા જોઇએ.

૨૫. વળતર માટે નીચેનું ધોરણ ઠરાવવામાં આવ્યું છેઃ—

જખમી. પરણેલ સ્ત્રીનું અપહરણ. વગર પરણેલ સ્ત્રીનું જબરાઇથી અપહરણ. કોઈ મનુષ્યને ગેરકાયદે લેઇ નાશી જવું, પકડવું અથવા અટકાયતમાં રાખવું.		રૂપીઆં. ૧—૩૦૦
સવારીના ઉંટ	૮૦	
ભાર બરદારી ઉંટ	૫૦	
ભેંસ	૩૫	
પાડો	૧૫	
ગાય	૧૫	
બળદ	૨૨	
આખલો	૧૦	
વાછરડું	૫	
મેઢું	૨	
બકરૂં	૨	
સામાન્ય ટટ્ટુ	૧૨	

૨૬. ખુનના કેસોમાં ગુન્હેગારોની તપાસ થવા માટે કોર્ટને સ્વાધીન કરવા જોઇએ. પણ જે કેસોમાં ગુન્હેગારોને રજુ કરવામાં ન આવે ત્યારે લાગતા વળગતા દેશી રાજ્ય યા દેશી રાજ્યો ઉપર જવાબદારી રહેશે. અને યોગ્ય વખત વીત્યા બાદ કોર્ટ ફરમાવશે તે દંડને પાત્ર થશે. અને તે દંડમાંનો કોઇ ભાગ, મરણ પામેલ શખ્સના સગાંને અને બાતમીદારને આપવામાં આવશે.

૨૭. બાતમીદારની ફીની રકમની હદ, ચોરાયેલ મીલકતની કીમતનો અથવા ભાગેલ વળતરની રકમનો એક ચતુર્થાંસ ભાગ સુધી ઠરાવવામાં આવે છે, અને તે ફીના દાવાના વ્યાજબીપણાની સાબીતી શિવાય બીલકુલ આપવામાં આવશે નહી.

૨૮. સઘળી વળતરની ઠરાવેલ રકમ ઠરાવની તારીખથી બે માસ સુધીમાં આપવી જોઇએ. અને જો ૩૦ દીવસની મુદતની હુંડીથી તે રકમ મોકલવામાં આવે તો તેવી હુંડી ૬૦ દીવસ પુરા થતા પહેલાં ૩૦ દીવસ આગમચ મોકલવી જોઇએ. જે કેસોમાં ઢોરો આપવાનો ઠરાવ થયો હોય તે કેસોમાં પણ આ ધારો લાગુ થશે. મુકરર કરેલ વખતમાં જે જાનવરો સોંપી દેવામાં નહી આવે એવાં સઘળાં જાનવરોને ઉપર બતાવેલાં દર પ્રમાણે વળતર આપવું જોઇએ.

૨૯. આ કોર્ટો માટે આ ધારાઓ સામાન્ય દોરવણી તરીકે ગણવાના નથી. પરંતુ તે ધારાઓ બહુ ચુસ્ત રીતે લાગુ કરવાની જરૂર નથી. જ્યારે જ્યારે તે ધારાઓ કોરે મુકી કામ કરવાની જરૂર જણાય ત્યારે તેમ કરવાનાં કારણો અને હેતુની નોંધ તે કેસમાં કરવી જોઇએ.

૩૦. બન્ને પોલીટીકલ ઓફીસરો એકમતે થાય તેવા ઠરાવો ઉપર અપીલ ચાલશે નહી. પણ જ્યારે કોઇ કેસમાં તેઓના મતભેદ થાય ત્યારે તેવા કેસો છેવટ નિર્ણય થવા માટે નામદાર ગવર્નર જનરલ સાહેબના એજંટને મોકલવા.

પોલીટીકલ અમલદારોએ સ્થાનિક પંચાયતોને સોંપેલ કેસોમાં પંચાયતના ઠરાવો છેવટના છે.

9. Border Affray Rules.

No. 3763.

POLITICAL DEPARTMENT.

Bombay Castle 13th August 1879.

Letter from the Agent to the Governor General at Baroda, No. 1674, dated 27th March 1877—submitting, with reference to paragraph 7 quoted of a letter to his address from the Government of India No. 116—P. of 1877, copy of a memorandum prepared by his Native Assistant Mr. Manibhai Jasbhai and copy of a letter from the Diwan of Baroda and of its enclosed memorandum on the subject of jurisdiction in border affrays occuring on the Baroda boundary line. Submitting his remarks on the subject and requesting the favour of an expression of the wishes of this Government in the matter.

Further letter from ditto, No. 8378 of 18th November 1878—replying to this Department letter No. 2971 of 21st May 1877, and forwarding copy of two letters from the Baroda Minister, on the subject of jurisdiction in border affrays. Requesting the favourable consideration by Government of the views expressed by Sir Madava Row and by himself in the present letter, and suggesting either that he be informed of the final wishes of this Government in order that he may obtain the orders of the Government of India, or that this Government should address their communication to the Government of India.

Further letter from ditto, No. 5681, dated 25th June 1879-forwarding for information, with reference to this Department letter No. 6061, dated 30th December last, a copy of his letter No. 5567, dated the 21st idem, to the Government of India, and of its accompaniments relative to jurisdiction in affrays occuring on the boundry of Baroda Territory.

Further letter from ditto, No. 6786, dated 29th July 1879—forwarding for information, with reference to this Government letter No. 3192, dated 10th idem, extract paragraphs 1 and 2 of a letter No. 1354-1.p., dated the 22nd idem, from the Government of India, and requesting that if Government agree to the arrangements for the disposal of affrays on the Baroda boundary therein referred to the neighbouring British District Magistrates and Political Officers may be duly instructed.

Resolution.—His Excellency the Governor in Council assents to the arrangements regarding jurisdiction in border affrays proposed by the Agent to the Governor General, Baroda, which have met with the acceptance of the Government of India.

2. Copy of the tabular statement formulating the above arrangements should be forwarded to the Commissioner N. D. and the District Magistrates and British Political Officers for their information and guidance. Sd/. NUGENT,

Acting Secretary to Government.

DRAFT.

Memo Showing Jurisdiction in Border Affray Cases.

Border Affrays herein referred to are those which take place between frontier Villages and arise out of Disputes regarding Boundary, Right to Grazing Ground, Water-Courses, and other Interests on the frontier, and include other. Offences occurring in the said Affray.

No.	Scene of Offence.	To be tried by whom.	Appeal, Revison &c.	Remarks.
1	2	3	4	5
1	Baroda Territory.	The local Baroda Courts	The Baroda authorities in the ordinary course.	If any subjects other than those of Baroda are dissatisfied with the action of the Baroda Courts, the Agent, Governor General, may call for the records of the Case and satisfy himself that justice has been done. If that authority finds reason, he may give such advice to the Sirkar as he may judge fit in reference to the action of the Baroda Courts. The action of the Agent, Governor General, may be at the instance of the Political Agents or other British authorities concerned.
2	British Territory.	The local British Courts.	The British authorities in the ordinary course.	Needs no remark.
3	Other Native State.	The authority that ordinarily tries similar offences there.	The authority that ordinarily hears appeals &c., in similar offences there.	If the authority mentioned in columns 3, and 4 be not the Political Agent, he may call for the record of the Case and satisfy himself that justice has been done. If the Political Agent finds reason, he may give such advice to the Durbar concerned as he may judge fit. The action of the Political Agent in this respect may be at the instance of the Agent, Governor General, or of the dissatisfied party.

4	Doubtful, or both Territories where Baroda and British Territories are concerned.	The local British Courts.	The British authorities in the ordinary course.	The Baroda State waives all objection on the score of its jurisdiction in this class of cases.
5	Doubtful, or both Territories where Baroda and another Native State are concerned.	Special Court to be composed of a nominee of the Agent to the Governor General whether officer acting under his orders or an officer of the Baroda State, and on the other hand of the Political Agent supervising the other State, or officer nominated by the Government of Bombay. If the two members of the Court differ, the Agent, Governor General, to decide the Case.	From the unanimous decision of the special court an appeal will lie to the Agent, Governor General. The decision, of the Agent, Governor General, will be subject to the supervision and control of the British Government.	The Special Court herein provided will follow the British Indian Penal Code and the spirit of the Indian Criminal Procedure Code. Sentence of death or life imprisonment passed by this Court shall be subject to confirmation by the Agent, Governor General. The Special Court will make over the convicts to that State which in its opinion will be best able to carry out the sentence. Where the officers constituting the Special Court differ in this particular, each State should carry out the sentence on its own subjects.

(Signed) P. S. MELVILL,
Agent to the Governor General,
Baroda.

સરહદી વાંધાને લગતા કાયદા.

નંબર ૩૭૬૩.

પોલીટીકલ ડીપાર્ટમેન્ટ.

કિલ્લે મુંબાઇ, તા. ૧૩ મી અગસ્ટ ૧૮૭૯.

નં. ૧૬૭૪ તા. ૨૭ મી માર્ચ ૧૮૭૭ નો નામદાર ગવર્નર જનરલના વડોદરાના એજંટ તરફનો પત્ર જેમાં નામદાર હિંદુસ્થાનની સરકાર તરફનો એજંટના નામનો નં. ૧૧૬ થી ૧૮૭૭ નામાંનો સાતમો પેરેગ્રાફ ટાંકી તેમ ત્યાંના નેટીવ આસિસ્ટંટ મી. મણિભાઇ જશભાઇ અને વડોદરાના દીવાન તરફથી આવેલા કાગળ અને તેની સાથે વડોરાની સરહદની લેનમાં કજીયા વિગેરે થાય તે સંબંધી સત્તા બદલની બાંધેલી યાદી ગુજારી છે અને તે બાબત ઉપર પોતે ટીકા કરી છે અને આ બાબતમાં સરકારની મરજી કેવી છે તે જાણવાની અરજ કરી છે.

તા. ૧૮ મી નવેમ્બર ૧૮૭૮ નો નંબર ૮૩૭૮ નો બીજો પત્ર આ ખાતાનો નંબર ૨૯૭૧ તા. ૨૧ મે ૧૮૭૭ ના લખેલાના જવાબમાં તેમ સરહદી હંગામા બદલ સત્તાને લગતા વડોદરાના દીવાન તરફથી આવેલા બે પત્રોની નકલો મોકલે છે; તેમાં તેઓએ આ પત્રમાં જે વિચારો જણાવ્યા છે તે તથા સર ટી. માધવરાવના પત્રો ઉપર માનપૂર્વક વિચાર કરવાને અરજ કરે છે અને સુચના કરે છે કે, આ સરકારની છેવટ મરજી આ બાબતમાં કેવી છે કે જેથી ગવર્નમેન્ટ આવ ઇન્ડિયા ઉપર લખી હુકમ મેળવે, અથવા આ સરકાર એ બાબતમાં ગવર્નમેન્ટ આવ ઇન્ડિયા ઉપર લખવાનું સુચવે છે.

તા. ૨૫ મી જુન ૧૮૭૯ નો નંબર ૫૬૮૧ નો મહેરબાન એજંટ સાહેબ તરફથી આવેલો પત્ર આ ખાતાનો ગઇ તા. ૩૦ મી ડીસેમ્બરના લખેલા પત્રના જવાબમાં નામદાર ગવર્નર જનરલ આવ ઇન્ડિયાનો પોતાના પત્ર ચાલુ મહિનાની તા. ૨૧ મીએ લખેલો અને વડોદરા રાજ્યની સરહદમાં ધીંગાણું વિગેરે થાય તે સંબંધી સત્તા સંબંધી લખેલાં પત્રો મોકલી આપ્યાં છે.

તા. ૨૯ મી જુલાઇ ૧૮૭૯ નો નંબર ૬૭૮૬ નો બીજો પત્ર જેમાં આ ખાતાના તા. ૧૦ મીના નંબર ૩૧૯૨ ના જવાબમાં નામદાર ગવર્નમેન્ટ આવ ઇન્ડિયાના તા. ૨૨ મીના પત્રના પેરા ૧ અને ૨ ઉપર જો આ સરકાર વડોદરાની સરહદ જે તેમાં જણાવી છે તેનો કેવી રીતે ફેંસલો કરવો તે આ સરકાર કબુલ રાખે તો ઇંગ્રેજી રાજ્યના ડીસ્ટ્રીકટ માજીસ્ટ્રેટો અને પોલીટીકલ ઓફિસરો આ સંબંધી સુચના આપવા અરજ કરે છે.

ઠરાવ—નામદાર ગવર્નર ઇનકાઉન્સીલના સાહેબ સરહદી તકરારની સત્તા બદલ નામદાર ગવર્નર જનરલ ઇનિ કાઉન્સીલના એજંટે જણાવેલા વિચાર ઉપર બહાલી આપે છે, અને આ બાબતમાં નામદાર ગવર્નમેન્ટ આવ ઇન્ડિયાની મંજુરી મળી છે.

આ સંબંધી જે ગોઠવણો થઇ છે તેનું કોઠાવાર પત્રક બનાવી મહેરબાન ઉત્તર પ્રાંતના કમીશનર સાહેબ અને બ્રિટિશ હદના ડીસ્ટ્રીકટ માજીસ્ટ્રેટો અને પોલીટીકલ એજંટો ઉપર તેઓની જાણ અને અમલ થવા માટે મોકલી આપવાં.

(સહી) ન્યુજન્ટ.

આકટીંગ સેક્રેટરી ટુ ધી ગવર્નમેન્ટ.

સરહદી બખેડાના કેસોની હકુમત બાબત.

સરહદી બખેડા નીચે બતાવવામાં આવ્યા છે તેઓને સમજવા કે બંને સરહદી ગામોની દરમીયાન થાય તે તથા સીમાડા ઉપર ચારવાની જમીન હક્ક, પાણી લેવાના હક્ક, અને બીજા સરહદી હક્કોની તકરારને લીધે થાય તે, તથા સદહું બખેડાની અંદર બીજા ગુન્હા થાય તેનો પણ તેમાં સમાવેશ થાય છે.

નંબર.	ગુન્હો બન્યાની જગ્યા	કોનાથી તપાસ થાય તે.	અપીલ તથા રીવીઝન વિગેરે.	રિમાર્કસ.
૧	૨	૩	૪	૫
૧	વડોદરાનો મુલક.	વડોદરા રાજ્યની સ્થાનીક કોર્ટો.	દસ્તુર મુજબ વડોદરાના અધિકારીઓ.	વડોદરા સંસ્થાન શિવાયની બીજી કોઇ વસ્તી વડોદરા રાજ્યની કોર્ટોના ઠરાવથી નારાજ થાય તો વડોદરાના મહેરબાન એજંટ, ગવર્નર જનરલ સાહેબ વડોદરા રાજ્યમાં ચાલેલ કામ મંગાવી શકે અને તેઓ તેમની ખાત્રી કરે કે એ કામમાં ઇન્સાફ થયેલ છે. જો કે સાહેબ મોસુફને કાંઇ સબબ જણાય તો તેઓ વડોદરા રાજ્યને વડોદરા રાજ્યની કોર્ટોના ઠરાવ બાબત જે સલાહ આપવી યોગ્ય લાગે તેવી આપી શકે. મહેરબાન એજંટ, ગવર્નર જનરલ સાહેબ લાગતા વળગતા પોલીટીકલ એજંટ સાહેબો તથા નામદાર બ્રિટિશ સરકારના અધિકારીઓની દરખાસ્તથી એ મુજબ કરી શકશે.
૨	બ્રિટિશ સરકારનો ખાલસા મુલક.	બ્રિટિશ સરકારની સ્થાનિક કોર્ટો.	દસ્તુર મુજબ બ્રિટિશ સરકારના અધિકારીઓ.	કાંઇ પણ ટીકા કરવાની જરૂર નથી.
૩	બીજા દેશી રાજ્યો અગર સંસ્થાનો.	દેશીરાજ્યોમાં ચાલતા રિવાજ મુજબ એવી તરેહના ગુન્હાનો તપાસ કરતા હોય તેવા અધિકારીયો.	દેશી રાજ્યોમાં એવા ગુન્હા બદલ ચાલતા રિવાજ મુજબ અપીલ વિગેરે સાંભળતા હોય તેવા અધિકારીઓ.	જો કે નંબર ૩ તથા ૪ ના આસનમાં લખેલ અધિકારીઓ પોલીટીકલ એજંટ ન હોય તો પોલીટીકલ એજંટ સાહેબ એવી બાબતનું કામ મંગાવી ઇન્સાફ બરોબર થયેલ છે કે કેમ તેની ખાતરી કરી શકે. જો કે પોલીટીકલ એજંટ સાહેબની નજરમાં કાંઇ સબબ જણાય તો તેમની નજરમાં યોગ્ય લાગે તેવી સલાહ તેઓ દરબાર તરફ આપી શકે. પોલીટીકલ એજંટ સાહેબ એ મુજબ એજંટ, ગવર્નર જનરલ અથવા નારાજ થયેલ પક્ષકારની દરખાસ્તથી એ મુજબ કરી શકશે.

શકવાળી અથવા બંને મુલકો વડોદરા રાજ્યના અને બ્રિટિશ સરકારના ખાલસા મુલકને લાગતું વળગતું હોય ત્યારે.	બ્રિટિશ સરકારની સ્થાનિક કોર્ટો.	દસ્તુર મુજબ બ્રિટિશ સરકારના આધિકારીઓ.	આવી જાતના કામોમાં વડોદરા સંસ્થાન તેમની હકુમત બાબતની હરકત મુકી દે છે.
શકવાળી અથવા બંને મુલકો જ્યાં કે વડોદરા તથા બીજા દેશી સંસ્થાનને લાગતું વળગતું હોય ત્યારે.	૧ એક સ્પેશીયલ કોર્ટ કરવી ને તેમાં એક મેમ્બરને વડોદરાના એજંટ, ગવર્નર જનરલ સાહેબ ઠરાવેલ પછી તે મેમ્બર તેમના હાથ નીચે કામ કરનાર હોય અથવા તો વડોદરા રાજ્યનો અધિકારી હોય અને બીજી બાજુએ સદ્હું સંસ્થાનની દેખરેખ રાખનાર પોલી. એજંટ સાહેબ અથવા નામદાર મુંબાઇ સરકારે ઠરાવેલ અધિકારી; જો બન્ને મેમ્બરોનો મત ન મળે તો વડોદરાના એજંટ, ગવર્નર જનરલ સાહેબ એ કામ ચુકાવે.	સ્પેશીયલ કોર્ટના એકમત થઇ કરેલ ઠરાવ ઉપર વડોદરાના એજંટ, ગવર્નર જનરલ સાહેબને અપીલ થઇ શકે; અને એજંટ, ગવર્નર જનરલ સાહેબનો ઠરાવ નામદાર બ્રિટિશ સરકારની દેખરેખ તથા તેમના અખતીયાર નીચે રહેશે.	સદ્હું સ્પેશીયલ કમીટી બ્રિટિશ ઇન્ડિયન પીનલ કોડ તથા ક્રીમીનલ પ્રોસીજર કોડના આધારે મોતની શિક્ષા અથવા જન્મ સુધીની કેદની શિક્ષા વડોદરાના મે. એજંટ ગવર્નર જનરલ સાહેબની મંજુરીયતની શરતે આવી કોર્ટ કરી શકશે. એજંટ ગવર્નર જનરલ, સ્પેશીયલ કોર્ટની નજરમાં કેદીઓને થયેલ શિક્ષા બરોબર રીતે જે સંસ્થાન તરફથી ભોગવાઇ શકવાનું નજરમાં આવશે તેને તે કેદીઓ સોંપશે. આવી બાબતમાં સ્પેશીયલ કોર્ટના અધિકારીઓનો મત એક બીજાથી વિરૂદ્ધ પડશે ત્યારે દરેક સંસ્થાન પોતપોતાની વસ્તીને થયેલ સજા ભોગવરાવશે.

પી. એસ. મેલવીલ સાહેબની સહી.

એજંટ ગવર્નર જનરલ વડોદરા.

ફો. સ. નં. ૪૨.

સરકયુલર.

નામદાર મુંબાઇ સરકારના પોલીટીકલ ખાતાનો ઠરાવ નંબર ૩૭૬૩, તા. ૧૩ અગસ્ટ સને ૧૮૭૯ નો વડોદરા રાજ્યની સાથે સરહદી બખેડાના કેસોની હકુમત બાબતના ધારા નેક નામદાર ગવર્મેન્ટ ઓફ ઇન્ડિયા સરકારે મંજુર કરેલ આવતાં તેનો તરજુમો આ સાથે મોકલેલ છે તેથી હકીકત જાણમાં આવતાં તેવા પ્રકારના કામો આયંદેથી બનેતેમાં તે મુજબ વર્તણુંક રાખી અમલ કરતા રહેવા આ સરકયુલર તથા તે સાથેના ધારા સ્વસ્થાન પાલણપુર, રાધનપુર તથા કાંકેજ થાણદારને મોકલવા. તા. ૧૯ અગસ્ટ સને ૧૮૭૯.

(સહી) પી. એચ. લીજેટ.
પો. સુપ્રી. પાલણપુર.

---

10. Waltar Rules.

No. 2343

Political Department.
Bombay Castle, 26th May 1881.

Letter from the Political Agent, Kathiawar, No. 316, dated 9th September 1880 reporting with reference to Government Resolution No. 4198 dated 2nd Idem, on the system for the settlement of Waltar claims.

Letter from the Acting Political Agent Mahi Kantha, No. 1264 dated 17 September 1880—On the same subject.

Letter from the Political Superintendent, Palanpur, No. 805 dated 29th September 1880—On the same subject.

Letter from the Commissioner Northern Division No. 149, dated the 6th April 1881—submitting the above, together with a letter from the Acting Political Agent, Rewa Kantha No. 901 dated 9th October last making remarks and stating that in his opinion there is no objection to the Kathiawar Rules being sanctioned for general guidance, with the few minor conditions suggested.

Resolution.—Government concur with the Commissioner Mr. Sheppard, and direct that the Kathiawar rules should be adopted by the Agencies referred to, with the conditions suggested.

Sd/ C. GONNE,
Chief Secretary to Government.

The enforcement by the Political Officers of the liabllity on the Kathiawar States to Walter is regulated by their treaty Engagements and by subsequent rulings of Government, which are instructions to the Political Courts.

---

1. By the Fael Zamin bond, Article 3, (English Version) the Chief engages to make good to travellers any loss by robbery on the way. And the duty of such Chief is then to conduct an efficient pursuit. If his pursuit is successful and the thieves are traced home to another Taluka, the Chief of that Taluka is bound to repay the Waltar or compensation for loss to the Chief of the Taluka wherein the robbery occured.

Pursuit is thus enjoined, and if it is ineffective the full responsibility of Waltar remains on the Taluka where the robbery occurred.

2. The English Version of the Fael Zamin bond has been acted on for many years and is authoritative. But the Gujarati Version (which is the original executed by the Chiefs) adds something, viz., that the Chief in whose Taluka a traveller is robbed is not responsible for compensation if he produces the robber or robbers. This must also be recognised.

3. It was formerly considered that, if the puggies of a Chief conducting the pursuit took the tracks into another Taluka, he thereby transferred his liability to that other Taluka. Colonel Keatings in his letter to Government No. 20 W. January 18th 1866, expressed his opinion that the system of tracking foot-steps of criminals by puggies had become corrupt and untrustworthy, and proposed that the puggies should not be accepted as experts, but that the facts about the tracks should be simply treated as evidence taken by the Police and that Waltar should not be awarded on the mere statement of a puggie that he has traced the foot steps into the lands of a certain village. These proposals were not rejected by Government and may be considered as approved. Briefly, the Chief first responsible is quit of his responsibility by tracking the thieves home and capturing them not by tracking them into some other Taluka and then leaving them.

4. In replying, Government, in letter 1918, of July 9th, 1866 (Political Department) laid down that, subject to the Chief's engagements, which should be generally maintained, it claims Waltar for British subjects only.

(a). Where the state of crime in the district is notorious.

(b). Where neglect to assist the person plundered is proved.

(c). Where connivance with, or abatement of, the plunderers by the officials of the Chief can be established.

The same rules were recommended for settling claims by the subject of one State against another, the Political officer being the Court of final appeal.

These regulations are in force.

5. The tracking rules are published at page 329 of the Kathiawar Directory. They lay down certain conditions required of complainants and State officials if they would avoid responsibility. But a breach of them is not *ipso facto* to settle the case against the defaulter. The Political Officer will give such weight to the facts as he thinks proper.

6. The complainant is expected to produce clear and full proof of the nature and value of property lost, and his disposition of it was reasonably prudent

7. The procedure in Waltar cases is as follows:—

The complainant first seeks relief from the Chief in whose Taluka he was robbed. If dissatisfied, he appeals to the Assistant Political Agent, who hears his claim as a Political case. Complainant, plaintiff--Durbar Defendant, there is a further appeal to the Political Agent.

8. In the following cases no claim for Waltar lies:—

(a). In cases of burglary. The treaty engagement provides for robberies of travellers en route only.

(b). In cases where the robbery is committed out of Kathiawar by Kathiawar subjects. Government Resolution 3309, of May 30th, 1873, decided that Waltar is claimable under the engagement only when the robbery happens within the province, and that it is unreasonable to demand compensation from the Chiefs for acts done by their subjects in foreign lands.

9. There is, however, another engagement by the Chiefs, viz., not to entertain thieves, and, in default to give such satisfaction as Government may demand (Fael Zamin bond, articles 1 and 4). This is the authority for fining Chiefs for defaults in Police arrangements. Under this engagement, a Political fine can be inflicted in such cases as the following amongst others.

(a). For default in crrrying on tracks of thieves brought to a Talukdar's village.

(b). For defective Police on occassion of a burglary or robbery, or pursuit.

(c). For harbouring thieves when it is clearly proved that thieves who have committed robbery in another province came from, and returned to, a Kathiawar Taluka.

Part, or the whole of a fine may be marked as compensation to the injured party at the discretion of the Political officer who disposes of the case.

Kathiawar Political Agency, Rajkote.— December 7th, 1875.

Sd. J. B. Peile.
Political Agent.

The following are the conditions suggested by the Commissioner Northern Division in his letter to Government No. 149, dated 6th, April 1881.

No traveller should be awarded compensation who has not, while travelling from villages to villages, availed himself of escort furnished on application by the village authorities or of watchmen, if halting at, or near a village, during the night.

The Political Agents may, at their discretion, reduce the amount of any award which has been, or may hereafter be made.

Complaints shall not be entertained unless made within 3 months from the date on which the loss was sustained.

The rules now in force in respect of compensation and extradition as between Mahi Kantha and the adjacent Native States of Rajputana and Baroda, ordered in Government Resolutions No. 5468 and 5469, of 29th September 1877 to be acted upto as follows.

Sd. G. F. Sheppard.

Poona 16th June 1881. Commissioner Northern Division.

Circular No. 4 of 1865.

To all Assistant Officers in Kathiawar.

The following rules reprinted with slight alteration from the Kathiawar Political Agency Gazette of 6th August 1863, are published for general information.

When a crime has been perpetrated and the foot-steps of the criminals are followed up, it is to be an invariable rule that the complainant or injured party is to accompany the tracks.

2. When the principal is unable to do so from wounds, from ill health or infirmity or from urgent business requiring his presence elsewhere, he must appoint some person to undertake the duty for him.

3. The Puggies of the village where the crime occurred and who traced the foot-prints in the first instance must also invariably continue with the trackers as long as it is possible for them to do so; after the first change of jurisdiction they act as referees where the identity of the case is disputed.

4. The puggies of all intermediate villages should continue with the trackers as long as the foot-prints are in the village lands next to their own.

5. The intention of the above rules is to secure some impartial evidence as to the place and the circumstances under which the traces were abandoned; they are not new, but they have of late often bene neglected.

6. When the authorities of a village refuse to take up the trace, or State that they have no puggies, the puggies of the last village, and of the village where the crime occurred may conjointly carry it on.

7. In ordinary cases, three or four persons only from any village should proceed beyond their own limits, but where there is reason to believe that a large armed band of plunders is in the neighbourhood, this rule must not be insisted upon.

8. When the trace can no longer be found, the complainant, the pnggies of the place from whence the tracks started, and of the last village through which it passed must all proceed to the Talukdar or other responsible authority whose place of residence may not be more than 5 miles distant, and report to him.

9. If neither the Talukdar nor any officer of his live within the prescribed distance, it will suffice for the parties in question to

remain in the nearest village, sending information of the facts of the case by a special mesenger.

10. This is absolutely essential, as without such report being made he cannot institute a search within his own limits.

KATHIAWAR, Sd./ R. H. KEATINGE,
23rd May 1865. Political Agent.

નંબર ૨૩૪૩.

પોલીટીકલ ડીપાર્ટમેન્ટ.

જંજીરે મુંબાઇ, તા. ૨૬ મી મે સને ૧૮૮૧.

વળતરના દાવાનો કેવી રીતે નિકાલ કરવો તે સંબંધી મુંબાઇ સરકારનો તા. ૨ જી નો ઠરાવ નંબર ૪૧૯૮ ના સંબંધમાં કાઠીયાવાડના પોલીટીકલ એજંટ સાહેબનો લખેલો પત્ર નંબર ૩૧૬, તા. ૯ મી સપ્ટેમ્બર ૧૮૮૦ નો, તેજ બાબત ઉપર મહીકાંઠાના આકટીંગ પોલીટીકલ એજંટ સાહેબનો તા. ૧૭ મી સપ્ટેમ્બર ૧૮૮૦, નંબર ૧૨૩૪ નો પત્ર.

તેજ બાબત ઉપર પાલણપુરના પોલીટીકલ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ સાહેબનો પત્ર નંબર ૮૦૫, તા. ૨૯ સપ્ટેમ્બર ૧૮૮૦ ની તારીખનો.

ઉત્તર પ્રાંતના મહેરબાન કમીશનર સાહેબનો તા. ૬ ઠ્ઠી એપ્રીલ ૧૮૮૧ નો નંબર ૧૪૯ નો તે સાથે રેવાકાંઠાના આકટીંગ પોલીટીકલ એજંટ સાહેબનો તા. ૯ મી અકટોબર ૧૮૮૦ નો જેમાં તેઓ ટીકા કરે છે કે, કાઠીયાવાડના વળતર રૂલો સામાન્ય ઉપયોગમાં થોડાં ફેરફાર સાથે લેવાની ભલામણ માટે તેનો મોકલેલો પત્ર.

ઠરાવ—મહેરબાન કમીશનર સાહેબ મી. શેફર્ડ સાહેબના મત સાથે મળતા થઇ કાઠિયાવાડના વળતર રૂલો બીજી ઉપર જણાવેલી એજન્સીઓમાં તેમાં જણાવેલી શરતો પ્રમાણે અમલ કરવાનો હુકમ કરે છે.

(સહી) સી. ગોન.
નામદાર ગવર્નરના ચીફ સેક્રેટરી.

કાઠીયાવાડ સંસ્થાનોની વળતર બાબતમાં જવાબદારી તેઓએ કરી આપેલ ટ્રીટીના કરાર મુજબ તથા પાછળથી પોલીટીકલ કોર્ટોની સમજુતી માટે સરકારે જે જે ઠરાવો કરેલા છે તેને આધારે પોલીટીકલ અમલદારો મુકરર કરે છે.

૧. ફેલ જામીન ખતના ઇંગ્રેજી તરજુમાની ૩ જી કલમથી રાજાઓ કોઇ મુસાફરોને રસ્તા ઉપર લુંટ થવાથી કાંઇ નુકસાન થાય તો તેનો બદલો વાળી આપવાને બંધાએલ છે, અને ત્યારપછી સદહું રાજાઓની ફરજ એ છે કે, તેઓએ તેની તજવીજ પુરી કરવી, અને જો તજવીજ કરવામાં તે ફતેહ પામે અને ચોરોનાં પગલાં બીજા તાલુકામાં બતાવી આપવામાં આવે તો તે તાલુકાનો તાલુકદાર જે તાલુકાની હદમાં લુંટ થઇ હોય તે તાલુકાના તાલુકદારને વળતર અથવા કંપેન્સેશન આપવા બંધાએલ છે.

આ પ્રમાણે પીછો લેવાનો હુકમ છે, અને જો પીછો લેવામાં ફતેહ ન પામે તો જે તાલુકાની હદમાં લુંટ થઇ હોય તે તાલુકો પુરેપુરૂં વળતર આપવા જવાબદાર રહે છે.

૨. ફેલ જામીન બાંડના ઇંગ્રેજી તરજુમા પ્રમાણે અમલ ઘણા વરસ થયાં થાય છે, તેને આધાર તરીકે ગણવામાં આવે છે, પણ ગુજરાતી લખત (જો કે તાલુકદારોએ લખી આપેલ અસલ દસ્તાવેજ છે તેમાં) કાંઇક વધારે છે તે એ કે "જો દરબારના મુલકમાં મુસાફર લુંટાયો હોય તે તાલુકદાર ચોર અથવા ચોરોને પકડી આપે તો વળતર આપવાને જવાબદાર નથી;" આ પણ કબુલ રાખવું જોઇએ.

૩. પ્રથમ એમ સમજવામાં હતું કે જો એક તાલુકદારના પગી પીછો લેતાં બીજા તાલુકામાં સગડ લઇ જાય તો તેથી પ્રથમ કહેલા તાલુકદાર પોતાની જુમેદારી બીજા તાલુકા ઉપર નાખે છે. મહેરબાન કર્નલ કીટીંજ સાહેબે પોતાના લેટર નંબર ૨૦–ડબલ્યુ તા. ૧૮ જાનેવારી સને ૧૮૬૬ માં સરકારને એવો અભિપ્રાય બતાવ્યો હતો કે, પગીઓથી હરામખોરોના સગડ ચલાવવાની જે રીત છે તે બગડી ગઈ છે, અને વિશ્વાસ રાખવા લાયક નથી, અને એવી દરખાસ્ત કરી હતી કે, પગીઓના અભિપ્રાય (એક્ષપર્ટ) એવા કામમાં ખાસ વાકેફગાર માણસ તરીકે કબુલ રાખવો ન જોઇએ, અને અમુક ગામની જમીનમાં તેણે સગડ પહોંચાડયો છે એવી ફક્ત પગીનીજ જુબાની ઉપરથી વળતર અપાવવું ન જોઇએ. આ દરખાસ્તો સરકારે રદ કરી નહીં, અને તેથી તે મંજુર કરી છે એમ ગણાય, સારાંશ બીજા તાલુકામાં સગડ લઇ જવાથી તથા ત્યાં છોડી દેવાથી નહીં, પણ ચોરનો પત્તો લગાડી તેમને પકડવાથી જ, જે તાલુકદાર પહેલે દરજ્જે જવાબદાર છે, તે પોતાની જવાબદારીમાંથી મુક્ત થાય છે.

૪. તેના જવાબમાં સરકારે પોતાના તારીખ ૯ જુલાઇ સને ૧૮૬૬, નંબર ૧૫૧૮ (રાજ્ય પ્રકરણી ખાતાના) કાગળમાં જણાવ્યું હતું કે, રાજાઓએ જે કરાર કરી આપ્યા છે તે સામાન્ય રીતે કાયમ રાખતાં તેને આધારે સરકાર બ્રિટિશ રૈયતને માટે નીચેને પ્રસંગે ફક્ત વળતર માગવાનો દાવો રાખે છે.

અ.—જ્યારે તે પ્રગણામાં ગુન્હા વારંવાર બનતા હોય.

બ.—લુંટાયેલ માણસને મદદ કરવાની ગફલત સાબિત થએલ હોય ત્યારે.

ક.—દરબારના અમલદારોએ લુંટારાઓને મદદ કર્યાનું અથવા તેમના કૃત્ય સામે ચશ્મપોશી કર્યાનું સાબિત થાય ત્યારે.

જ્યારે એક સ્ટેટની રૈયત બીજા સ્ટેટ ઉપર દાવો કરે ત્યારે આજ રૂલો લાગુ કરતાં પોલીટીકલ ઓફીસરની કોર્ટને છેવટની અપીલ કોર્ટ ગણવી એમ ભલામણ કરવામાં આવી હતી.

આ ધારાઓ હમણા અમલમાં છે.

૫. સગડના ધારાઓ કાઠિયાવાડ ડીરેકટરીને પાને ૩૨૯ મે પ્રસિદ્ધ થએલા છે. સ્ટેટના અમલદારો પોતાને માથેથી જવાબદારી દુર કરવા માગતા હોય તો તેઓએ તથા ફરિયાદીઓએ અમુક શરતો પ્રમાણે વર્તવું એમ તેમાં ફરમાવ્યું છે, પણ ફક્ત સદરહુ શરતો પ્રમાણે વર્તવાથી જ કસુર કરનારની વિરૂદ્ધ કેસ કેંસલ કરવાનો નથી. પોલીટીકલ અમલદારોની નજરમાં વ્યાજબી જણાયા પ્રમાણે તે હકીકતનું તેઓ વજન આપશે.

૬. પોતાની લુંટાએલી મિલકત કેવા પ્રકારની હતી તથા તેની કિંમત કેટલી હતી તથા સદરહુ મિલકતની ડહાપણ ભરેલી રીતે વ્યવસ્થા તેણે રાખી હતી તે સંબંધી પુરતો અને સ્પષ્ટ પુરાવો ફરિયાદીએ રજુ કરવો જોઇએ.

૭. વળતરના કામમાં ધારા નીચે પ્રમાણે છેઃ—ફરિયાદી જે તાલુકાની હદમાં લુંટાયો હોય તે તાલુકામાં તેણે પ્રથમ ફરિયાદ કરવી જોઇએ, અને ત્યાંથી જો તે નારાજ થાય તો તે આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટ સાહેબને અપીલ કરી શકે છે. જેઓ સાહેબ પોતાની કોર્ટના પોલીટીકલ

દાવા તરીકે સદરહુ અપીલ સાંભળશે " ફરિયાદી વાદી અને દરબાર પ્રતિવાદી " તે ઉપર બાજી અપીલ પોલીટીકલ એજંટ સાહેબની હજુર કોર્ટમાં થઇ શકે છે.

૮. નીચેના કેસોમાં વળતરનો દાવો ચાલી શકતો નથી:—

અ—ઘર ફોડવાના અથવા ખાતર પાડવાના કેસોમાં, ટ્રીટીની શરતો ફક્ત મુસાફરોને ધોરી રસ્તા ઉપર લુંટે તેને માટે છે.

બ—કાઠીયાવાડની રૈયત કાઠીયાવાડની બહાર જઇને લુંટ કરી આવે તેવા કેસોમાં સરકારના ઠરાવ નંબર ૩૩૦૯, તા. ૩૦ મે સને ૧૮૭૩ માં ફરમાવેલું છે કે, કરાર મુજબ ઇલાકાની હદમાંજ લુંટ થઇ હોય ત્યારેજ વળતરનો દાવો થઈ શકે, અને તાલુકદારોની રૈયત પરહદમાં જઇને કાંઇ પણ કૃત્ય કરી આવે તેને માટે તેઓની (તાલુકદારની) પાસેથી વળતરની માગણી કરવી એ ગેરવ્યાજબી છે.

૯. પરંતુ તાલુકદારોએ બીજો એવો એક કરાર કર્યો છે કે, અમારે ચોરોને રાખવા નહીં અને જો તેમાં કસુર થાય તો સરકાર માગે તેવો જવાબ દઇએ. જુઓ ફેલ જામીન ઓન્ડની કલમ ૧ તથા ૪. પોલીસના બંદોબસ્તની ખામી માટે દરબારોનો દંડ આ આધારે થઇ શકે છે. આ કરારની રૂએ બીજા કેટલાએક પ્રસંગો જેવા કે, નીચે જણાવેલા છે તેવામાં પોલીટીકલ રીતે દંડ થઈ શકે છે:—

અ. એક તાલુકદારના ગામ ઉપર ચોરોના સગડ આવ્યા હોય તે આગળ ચલાવી આપનારની કસુર બદલ.

બ. ઘરમાં ખાતર પડયાના, લુંટના, અથવા ચોરોની પાછળ લાગવાના પ્રસંગમાં પોલીસની ખામી બદલ.

ક. જ્યારે ચોખ્ખી રીતે એમ સાબીત થાય કે જે હરામખોરોએ બીજા ઇલાકામાં લુંટ કરી છે, તે કાઠીયાવાડમાંથી પ્રથમ આવેલા તથા પાછા કાઠિયાવાડના તાલુકામાં ગયા છે તેવા ચોરોને આશરો આપવા માટે.

કેસ ફેંસલ કરનાર પોલીટીકલ ઓફીસરની નજરમાં યોગ્ય જણાય તો નુકસાન પામે તે સખ્સને દંડનો બધો અથવા થોડો ભાગ વળતર તરીકે આપી શકે છે.

કાઠીયાવાડ પોલીટીકલ એજન્સી,
રાજકોટ, તા. ૭ ડીસેમ્બર સને ૧૮૭૫.

જે. બી. પીલ,
પોલીટીકલ એજંટ.

નંબર ૧૪૯, તા. ૬ ઠ્ઠી એપ્રીલ ૧૮૮૧ ના મહેરબાન કમીશનર સાહેબ તરફના પત્રમાં નીચે મુજબ વળતરની સરતો જણાવવામાં આવી છે.

મુસાફરી દરમિયાન કોઇ મુસાફરી કરે તેઓ ગામના સત્તાવાળાઓને રાતને માટે ચોકી મેળવવા યાતો રાતના બંદોબસ્ત માટે અરજ નહીં કરે તેવા મુસાફરને બદલા મળશે નહિ.

પોલીટીકલ એજંટો બદલાની રકમ આપવામાં અથવા હવે પછી અપાવવામાં આવે તેમાં તેઓ પોતાના ધ્યાનમાં આવે તે કમી રકમ બદલા તરીકે અપાવી શકે.

જે દિવસથી નુકશાન થયું તે દિવસથી માત્ર ત્રણમાં અરજ કરવામાં નહીં આવશે તો તેવી ફરિયાદ સાંભળવામાં આવશે નહિ.

મહીકાંઠા અને આસપાસના રજપુતાનાના દેશી સંસ્થાનો અને વડોદરા રાજ્ય વચ્ચે નુકશાની અપાવવા અથવા કેદી આપવા લેવા બદલ જે રૂલો સરકારી ઠરાવ નંબર ૫૪૬૮–૫૪૬૯, તા. ૨૯ મી સપ્ટેમ્બર ૧૮૭૭ ના ઠરાવોમાં હુકમ કરવામાં આવ્યો છે તેનો ઉપયોગ આગળ મીસાલે કર્યા જવો.

પુના,
તા. ૧૬–૬–૧૮૮૧.

(સહી) જી. એફ. શેપર્ડ.
કમીશનર ઉત્તર વિભાગ.

સરકયુલર નંબર ૪ સને ૧૮૬૫.

કાઠિયાવાડ પ્રાંતના આસીસ્ટંટ સાહેબો તરફ તારીખ ૬ ઓગસ્ટ સને ૧૮૬૩ ના કાઠિયાવાડ એજન્સી ગેઝેટમાં જે કાયદા લખ્યા છે, તેમાં થોડો ફેરફાર કરી બધાને જાણ થવા માટે પરીથી છાપ્યા છે.

૧. કોઇ જગ્યાએ ગુન્હો બન્યાથી તે બાબતનો સગડ કહાડવામાં આવે ત્યારે હમેશાં એવો ધારો રાખવો કે તે સગડ કહાડવામાં તે ફરિયાદીને સાથે રાખવો.

૨. જ્યારે જખમ થયાથી અથવા બીમારી અથવા અશક્તપણાને લીધે, અથવા કાંઇ જરૂરી કામ સારૂં જવું પડ્યાથી તે ફરિયાદી સાથે આવી ન શકે, તો તેની તરફથી તેણે એક માણસ મુકરર કરી મોકલવો.

૩. જે ગામમાં ગુન્હો બને ત્યાંના પગીએ સગડ કહાડનારની સાથે હમેશાં જવું, અને જે તાલુકામાં ગુન્હો બને ત્યાંની હદ પુરી થયા પછી સગડ બરાબર છે કે નહીં તે બાબતની તકરાર પડે તો તેની સફાઇ કરવા સારૂ તે પગી ઘણા કામના છે.

૪. હવે સગડ શરૂ થાય ત્યાંથી તે બંધ થાય ત્યાં સુધીના વચમાંના સઘળા ગામોના પગીઓએ જ્યાં સુધી પોતાના પાસેના એક બીજા ગામની હદપાર સગડ થાય ત્યાં સુધી સગડ કહાડનારની સાથે રહેવું.

૫. ઉપલા ધારા મુકરર કરવાનું કારણ એ છે કે, તે સગડ આખરે કઇ જગ્યેએ અને કેવી રીતે બંધ થયો, તે માલુમ પડવાને સારૂ ત્રાહિત સાક્ષી મળી શકે, એ ધારા કંઈ નવાજ છે એમ નથી પણ ઘણીવાર એ રીતે અમલ થતો નથી.

૬. જ્યારે કોઇ ગામનો અધિકારી સગડ આગળ ચલાવવાની ના કહે અથવા કોઇ ગામમાં પગી ન હોય તો છેલ્લા ગામમાં તથા જે ગામમાં ગુનોહ બન્યો હોય તે ગામના પગીઓએ મળીને સગડ આગળ ચલાવવો.

૭. સાધારણ કામોમાં તો હરેક ગામમાંથી ફક્ત ત્રણ ચાર માણસોએ પોતાના ગામની હદપાર જવું, પણ જ્યાં એવું માલુમ પડે, કે ચોરોનાં હથિયારબંધ ઘણાં માણસો નજદીકમાં છે, તો તે વખત ઘણાં માણસો જાય તો ફિકર નહીં.

૮. જ્યારે સગડ આગળ ચાલે નહીં ત્યારે ફરિયાદીએ તથા છેલ્લા ગામના અને શરૂ જે ગામમાં ગુનોહ થયો હોય, તે ગામના પગીઓએ તાલુકદારની પાસે અથવા તે જગોના બીજા કોઇ જુમેદાર અધિકારી, કે જે પાંચ માઇલ કરતાં વધારે દુર રહેતો ન હોય તેની પાસે જઇને તેને તે બાબતની ખબર આપવી.

૯. જો તાલુકદાર કે તેનો કોઇ અમલદાર ઉપર કહેલા છેટાની અંદર ન હોય તો તે માણસે ત્યાંથી પાસે જે ગામ હોય ત્યાં રહી પોતાની હકીકતની ખબર એક નોખા માણસ પાસે મોકલવી.

૧૦. એ રીતે કરવાની ઘણી જરૂર છે, કેમકે એવી રીતે ખબર આપ્યા શિવાય તે તાલુકદાર અથવા બીજો અધિકારી પોતાની હદમાં તપાસ કરી શકતો નથી.

તા. ૨૩ મી માહે મે સને ૧૮૬૫.
રાજકોટ.

આર. એચ. કીટીંજ,
પોલીટીકલ એજંટ.

11. Boundary Rules.

Rules for the settlement of boundary disputes between the Baroda State and the other adjoining Native States and British Districts (sanctioned by Government in 1877-78).

1. A representative from each State or District concerned shall attend the Boundary Officer at the disputed boundary. Such representative shall be provided with full written authority to act on behalf of the State or District in all matters relating to the boundary settlement, and his acts and proceedings in relation to the settlement shall be conclusive and binding upon the State or District which he represents.

The written authority, with which each representative is furnished, shall be taken by the Boundary Officer and filed in his records.

The Boundary Officer shall give written information to the States or Districts concerned of the boundary disputes which he proposes to take up with the approximate dates on which he proposes to commence the inquiry or inquiries.

3. The Boundary Officer, in addition to the general notice given in accordance with rule 2, shall, ten days before taking up a dispute, warn the representatives of the exact date on which the investigation will be commenced.

4. On the arrival of the Boundary Officer on the ground in dispute, he shall call upon the representatives to shew their claims. Each representative shall mark out his claim by flags in the presence of the Boundry Officer and representatives. When they have done so, they shall be allowed to have some reasonable time to understand fully and completely each other's claims in view to determine accurately the points of dispute between them; and if they so wish, to amend the lines they had marked out to shew their claims. After this the representatives shall be warned that no fresh claim will after this be permitted, nor any change in the ground, nature, or extent of the claim. The claims shown shall be mapped, and the map, attested by the signature of the Boundary Officer, shall be filed with the record; and a copy of the map shall be given to each representative of the States or Districts concerned. The map shall be drawn to scale, and shall show accurately the lines or boundary

claimed by the contending parties, the cultivated and waste ground in the vicinity of the disputed boundary, and any other natural features which may tend to facilitate the understanding of the case.

5. The authorized representatives of the Native States and British Districts deputed to attend on the Boundary Officer shall not, on any pretext, leave him without his permission. Such permission, if given, shall be for a strictly stated period; and if the Boundary Officer thinks proper, he may, before granting such permission, require the representative to be relieved by another representative furnished with the authority described in Rule 1.

6. In cases in which the boundary in dispute lies between one village on the one side and more than one village on the other, or between more than one village on either side, a separate record shall be prepared for each village concerned.

Examples:— (a). A boundary is in dispute between village A in the State of X, and villages B, C, and D, in the State of Y; a separate record shall be prepared for the dispute between A and B, and A and C, and A and D.

(b). A boundary is in dispute between village A in the State of X, and villages B and C in the State of Y, and between village D in the State of X, and villages C and E in the State of Y. A separate record shall be prepared for the dispute between A and B, A and C, D and C, and D and E.

7. Pending settlement of the dispute both parties shall be forbidden to perform in the disputed tract any act involving proprietorship, and the Boundary Officer shall make such temporary arrangements as may seem to him suitable for the preservation of property on the land, or for the cultivation of the land, or for the preservation of the produce, or the proceeds of the sale thereof.

II.— Of Settlement by Agreement.

8. The disputing parties shall, in the first instance, be allowed a definite time, usually one or two days, and in no case, more than a week, within which to agree on the boundary between themselves.

9. If an agreement be thus effected, the Boundary Officer shall cause the fact to be recorded, and shall file with his record the original agreement signed by the representatives of the States or Districts concerned, and attested by him. He shall then map the boundary so agreed upon, and cause it to be demarcated with masonary pillars.

10. The Boundary Officer shall prepare and file with the record a full statement in narrative form of his proceedings in the case and of the settlement effected, and shall furnish to each representative a copy of this statement and of the map referred to in the preceding rule as soon as possible.

11. There shall be no appeal in the case of a settlement effected as above by mutual agreement.

III. Of Settlement by Arbitration, &c.

12. If the parties fail to effect a mutual agreement as above, the Boundary Officer shall record the fact. The disputants shall then be allowed a definite time, usually one or two days, and in no case exceeding a week, within which to agree to the settlement of the boundary.

(a). By a punchayat of men agreed to on both sides; or

(b). by a single arbitrator similarly agreed to; or

(c). by one or more men agreed to on both sides walking the boundary under an oath; or

(d). in any other way agreeable to the customs of the Districts to which both parties give their consent.

13. The agreement to settle the case by one or other of the modes described in the preceding rule shall be in writing. It shall be signed by the Boundary Officer, as also by the representatives of the States and Districts, and whenever practicable by the Zamindars concerned, and filed with the record of the case before any steps are taken to effect the settlement under the terms thereof.

14. The settlement shall be proceeded with in the manner agreed on as soon as possible after the agreement is filed under rule 13, and the Boundary Officer shall fix a reasonable time within which the settlement shall be concluded. Such period may be extended by the Boundary Officer for good and sufficient reason shown.

15. If a settlement be effected by any of the methods provided by rule 12, no evidence shall be adduced or recorded. The Boundary Officer shall record the mode by which the settlement was effected, and shall then proceed as provided for in rules 9 and 10.

16. There shall be no appeal from a settlement effected under rule 12, except on the ground of corruption or misconduct on the part of one or more of the persons whose proceedings were material to the settlement. Any application to set aside the settlement shall be made to the Boundary Officer within ten days after the settlement has been accorded.

IV.— Of Settlement by the Boundary Officer.

17. If the parties do not agree to the boundary as provided in Rule 8, or to the settlement of it by any of the modes described in Rule 12, or if, having agreed, the settlement be not effected within the time allowed under Rule 14, the Boundary officer shall record the fact and shall then proceed to settle the case himself. He shall call upon the representatives of each State or District concerned to state whether they agree to abide by his decision, or desire to reserve to themselves the right to appeal. He shall record their reply, and then call on them to give in, within a reasonable time, which is to be specified, a written statement of their claim, a list of the witnesses they propose to call, and an abstract of the evidence. At the same time the parties shall be called upon to give in, as far as possible, all the original documents they may wish to put in as evidence; and on the application of a party, copies of the documents tendered by the opposite party shall be given and every opportunity afforded to inspect the originals. He shall then proceed to settle the case on its merits, unless intermidiately the parties tender a written statement under Rule 8, or unless, in cases in which a written agreement to settle under Rule 12 has not already been made, the parties tender such a written agreement.

18 If, on the date fixed under rules 2 and 3 or on any other day to which the case may be postponed under these Rules, the accredited representative of either party does not appear; or if, during the investigation, the representative of either party takes his departure without the permission of the Boundary Officer, the Boundary Officer shall record the fact, and investigate and determine the case exparte.

19. The Boundary Officer shall hear and record the evidence on both sides. The parties shall be allowed to produce rebutting evidence. They may also be allowed to produce new or additional evidence if sufficient cause be shown for its non-production at first. The Boundary officer may call for evidence in addition to that produced by the parties, and shall particularly inquire for, and have regard to, old records or previous settlements bearing on the disputed boundary. He is, in short, to adopt every practicable means for arriving at a just decision.

20. The decision of the Boundary Officer shall be in writing and signed by him. It shall contain in narrative form a full statement of his proceedings in the case, and shall set forth the grounds advanced by each party in support of its claim, and the grounds on which his judgment is based, and it shall be delivered by the Boundary Officer in the presence of the parties.

21. At the time of giving his decision the Boundary Officer shall invite the authorized representatives of the States or Districts concerned to signify in writing their acceptance of it. If they accept it, the acceptance shall be attested by the Boundary Officer and filed with the record. The decision shall thereupon be final, and there shall be no appeal from it. If either or both decline to accept it, the Boundary Officer shall record the fact.

22. On giving his decision the Boundary Officer shall cause the line as settled to be carefully mapped, and shall file with the record a map showing tho claims of each party and the line settled by him.

23. The Boundary Officer shall furnish to each representative, as soon as possible, a copy of his decision, and of the map, and of the acceptance thereof, if such has been given and filed.

24. When the representative of both sides accept the decision of the Boundary Officer, he shall cause masonry pillars to be built demarcating the boundary settled. In cases in which both parties do not accept the decision of the Boundary Officer, temporary marks shall be made, and pillars built after the decision has been confirmed by higher authority; or, in the event of an appeal not having been preferred, after the time for appealing is past.

25. During the investigation of the case the Boundary Officer may grant such postponement from time to time as he may consider necessary.

26. If either party causes unnecessary delay, or in any way wilfully obstructs the proceedings of the case at any stage, any additional expense that may be caused thereby shall, if the Boundary Officer so determine, be charged to, and recovered from, the party causing delay or obstruction.

V.— Of appeal from the settlement by the Boundary Officer in cases in which his decision has not been agreed to as final (Rule 17).

27. An appeal may be made by either party to the Revenue Commissioner of the Northern Division of the Bombay Presidency, except where parties have agreed to abide by the decision of the Boundary Officer as provided by Rule 17.

28. If the Revenue Commissioner of the Northern Division confirms the decision of the Boundary Officer, the decision shall be final, and there shall be no further appeal. If the Revenue Commissioner of the Northern Division modifies or reverses the decision of the Boundary Officer, an appeal may be made to the Governor General of India in Council, whose decision shall be final.

29. A certified copy of the decision of the Revenue Commissioner of the Northern Division shall be given to each party or transmitted to them as practicable.

30. Appeals shall be in the form of a memorandum, which shall set forth, concisely and under distinct heads, the grounds of objection to the decisions appealed against without any argument or narrative, and shall, if the decision appealed against be that of the Boundary Officer, be delivered to the Revenue Commissioner of the Northern Division within sixty days from the date on which the Boundary Officer gave the representative a copy of his decision and of the map, and that of the Revenue Commissioner of the Northern Division within sixty days from the date on which the copy of the decision was given to the representative. In the case of appeals to the Governor General in Council, the memorandum of appeal may be accompanied by a Statement of the arguments of the appealing party. It shall be competent to the Appellate authorities to extend the period allowed for appeal on sufficient cause being shown.

VI. On the preservation of the Boundary.

31. After the permanent pillars have been erected on a boundary, if any be destroyed or injured, inquiry shall be made into the circumstances. The State, to the subjects of which the damage is traced, shall be liable, on the judgment of the Agent to the Governor General, to a payment not exceeding Rs. 1000 by way of penalty for the offence of its subjects. If it is impossible to trace the actual culprits, the State against which the decision was given, shall be held responsible, and be liable to the said payment.

32. If such inquiry be done after the expiry of ten years from the date of the completion of the pillars, the case shall be dealt as the Agent of the Governor General may at the time determine on a consideration of the circumstances of the case.

VII.— Miscellaneous.

33. These Rules shall, *mutatis mutandis,* apply to cases in which the dispute is not regarding the actual boundary between one village and another, but whether a particular village or villages, the boundaries of which may or may not be disputed, belong to one State or another.

34. In cases referred to in the preceding Rule, possession in the case of disputes between Mahi Kantha and Baroda and Palanpur and Baroda, in the year 1820, and in the case of disputes between British Districts and Baroda in the year 1826, shall determine the right, unless subsequently the matter has been otherwise determined by competent authority, or unless uninterrupted and disputed adverse possession for a period of 25 years be proved.

35. The Boundary Officer shall submit an English report on each case settled by any of the preceding Rules, with copies of the vernacular papers given by him to the representatives, to the Revenue Commissioner for the Northern Division.

વડોદરા સંસ્થાનની તથા બીજા પાસેનાં દેશી સંસ્થાનોની અને બ્રિટિશ ડિસ્ટ્રીકટોની દરમીયાનની સીમાડાની તકરારોનો નિકાલ કરવા બાબતના કાનુન.

(નામદાર સરકારે સને ૧૮૭૭–૭૮ માં મંજુર કરેલા).

૧. જે જે સંસ્થાન અથવા ડિસ્ટ્રીકટનો સંબંધ હોય તે દરએક સંસ્થાન અથવા ડિસ્ટ્રીકટની તરફના અધિકારીએ બાઉન્ડરી ઓફીસરની પાસે તકરારી સીમાડા ઉપર જવું જોઇએ. મજકુર અધિકારીને તે સંસ્થાન અથવા ડિસ્ટ્રીકટની વતી સીમાડાનો નિકાલ કરવા સંબંધી સઘળી બાબતમાં કામ કરવા સારૂ લખેલો સંપૂર્ણ અધિકાર આપવો જોઇએ કે જે આધારે સિમાડાનાનિકાલ સંબંધી તેનાં કૃત્યો તથા કામ નિશ્ચયકારક સમજવામાં આવે, અને જે સંસ્થાન અથવા ડિસ્ટ્રીકટની તરફનો હશે તે સંસ્થાન અથવા ડિસ્ટ્રીકટને તે કૃત્યો તથા કામ બંધનકારક ગણાશે.

દરેક મુખત્યારને આપેલું અધિકાર પત્ર બાઉન્ડરી ઓફીસરે લઇને પોતાના દફતરમાં ફાઇલ કરવું.

૨. જે સંસ્થાનોનો અથવા ડિસ્ટ્રીકટનો સંબંધ હશે તે સંસ્થાનોને અથવા ડિસ્ટ્રીકટોને જે સીમાડાની તકરારી બાબતમાં કામની ચોકસી કરવાનું પોતે ધારતો હોય તે તે સીમાડાની તકરાર બાબતની તથા સુમારે જે જે તારીખે તે ચોકસી અથવા ચોકસીઓ શરૂ કરવાનું ધારતો હોય તે તે તારીખો બાબતની લખેલી ખબર બાઉન્ડરી ઓફીસરે આપવી જોઇએ.

૩. બીજા કાનુન મુજબ આપેલી જનરલ નોટીસ સિવાય, વળી તકરારનું કામ હાથમાં લેવાની દસ દિવસ અગાઉ જે તારીખે તપાસ કરવાનું કામ શરૂ થશે, તે નક્કી તારીખ મુખત્યારોને બાઉન્ડરી ઓફીસરે જણાવવી.

૪. તકરારી જમીન ઉપર જઇને બાઉન્ડરી ઓફીસરે મુખત્યારોને પોત પોતાના દાવા બતાવવાનું કહેવું. બાઉન્ડરી ઓફીસર તથા બીજા મુખત્યારોની સમક્ષ, દરેક મુખત્યારે પોતાનો દાવો વાવટાથી બતાવવો. સદરહુ પ્રમાણે કર્યા પછી તેઓની દરમીયાન જે તકરાર હોય તે મુદ્દા બરોબર ઠરાવવા સારૂ એકબીજાના દાવા પુરેપુરી રીતે સમજવા માટે તેઓને માફક વખત આપવો; અને તેઓની ઇચ્છા હોય તો પોતાના દાવા બતાવવા સારૂ તેઓએ જે લાઇન કરી હતી તે સુધારવા દેવી. આ થયા પછી મુખત્યારોને તાકીદ આપવી કે હવે પછી કાંઇ નવો દાવો કરવા દેવામાં આવશે નહિ; તેમજ દાવાના સંબંધમાં અથવા પ્રકારમાં અથવા મર્યાદામાં કાંઇ પણ ફેરફાર કરવા દેવામાં આવશે નહીં. જે દાવા કર્યા હશે તેઓનો નકશો કરવો અને તે નકશા ઉપર બાઉન્ડરી ઓફીસરે સહી કરવી અને તે દફતરમાં ફાઇલ કરવો; અને નકશાની એક એક નકલ જે જે સંસ્થાનોનો અથવા ડિસ્ટ્રીકટોનો સંબંધ હશે તે તે સંસ્થાનોના અથવા ડિસ્ટ્રીકટોના દરેક મુખત્યારને આપવી. નકશો સ્કેલથી કરવો અને તેમાં સામ સામેના પક્ષકારોએ જે સીમાડા બાબત દાવો કર્યો હશે તેની લાઇનો તથા તકરારી સીમાડાની પડોશમાંની ખેડાણ તથા પડતર જમીન અને મુકદમો સમજવાનું સુગમ પડે એવું જે બીજું કાંઇ જમીનનું સ્વભાવિક સ્વરૂપ હોય તે બરાબર બતાવવું જોઇએ.

૫. બાઉન્ડરી ઓફીસરની પાસે દેશી સંસ્થાનોના તથા બ્રિટિશ ડિસ્ટ્રીકટોના જે અખત્યારવાળા મુખત્યારોને મોકલવામાં આવ્યા હશે તેઓએ કાંઇ પણ બહાનું કાઢીને તેની પરવાનગી સિવાય તેને મુકીને જવું નહિ; સદરહુ પ્રકારની પરવાનગી, જો આપવામાં આવી હોય તો, તે નિયમિત મુદતનીજ જોઇએ. અને બાઉન્ડરી ઓફીસરને યોગ્ય લાગે તો સદરહુ પ્રકારની પરવાનગી આપવાની અગાઉ પહેલા કાનુનમાં કહેલો અખત્યાર આપેલો બીજો મુખત્યાર આપીને જાઓ એવું મુખત્યારને કહેવાનો તેને અધિકાર છે.

૬. એક બાજુએ એક ગામ અને બીજી બાજુએ એક કરતાં વધારે ગામ હોય એઓની દરમીયાન સીમાડાની તકરાર હોય તેવે પ્રસંગે અથવા બેઉ બાજુએ એક કરતાં વધારે ગામ હોય એઓની દરમીયાન સીમાડાની તકરાર હોય તેવે પ્રસંગે જે જે ગામનો સંબંધ તે તે દરેક ગામ બદલ જુદું જુદું દફતર તૈયાર કરવું.

દ્રષ્ટાંતઃ (અ) **क्ष** નાં સંસ્થાનના **अ** ગામની તથા **य**, નાં સંસ્થાનનાં **ब**, **क**, અને **ड**, ગામોની દરમીયાન સીમાડા બાબત તકરાર હોય ત્યારે **अ**, અને **ब** ની તથા **अ**, અને **क** ની તથા **अ**, અને **ड** ની દરમીયાનની તકરાર બદ્દલ જુદું જુદું દફતર તૈયાર કરવું.

(બ) **क्ष** નાં સંસ્થાનના **अ** ગામની અને **ब** નાં સંસ્થાનના **ब** અને **क** ગામોની દરમીયાન, અને **क्ष** ના સ્વસ્થાનના **ड** ગામની તથા **य** ના સંસ્થાનના **क** તથા **ह** ગામોની દરમીયાન, સીમાડા બાબત તકરાર છે. **अ** તથા **ब** ની દરમીયાન તકરાર બદ્દલ, તથા **अ** અને **क** ની દરમીયાન તકરાર બદ્દલ, તથા **ड** અને **क** ની દરમીયાન તકરાર બદ્દલ, અને **ड** અને **ह** ની દરમીયાન તકરાર બદ્દલ જુદું જુદું દફતર તૈયાર કરવું.

૭. તકરારનો નિકાલ થતાં સુધી બંને પક્ષકારોને સ્વામીત્વનું કાંઇ પણ કૃત્ય તકરારી જમીનમાં કરવાની મના કરવી. અને જમીન ઉપરની મિલકતનું રક્ષણ કરવા સારૂ અથવા તેનાં (ઉપજનાં) વેચાણનું જે ઉત્પન્ન થાય તે સારૂ બાઉન્ડરી ઓફીસરને યોગ્ય લાગે તેવો થોડા વખતને સારૂ બંદોબસ્ત કરવો.

૨. રાજીનામું લઇને નિકાલ કરવા બાબત.

૮. તકરાર કરનારા પક્ષકારોને સીમાડા બાબત માંહોમાંહે સમજુત કરવા સારૂ નિયમીત મુદ્દત આપવી. તે મુદ્દત ઘણું કરીને એક અથવા બે દિવસની આપવી, અને કોઇ પણ પ્રસંગે એક અઠવાડિયા કરતાં વધારે આપવી નહિ.

૯. આ પ્રમાણે રાજીનામું આપવામાં આવ્યું હોય તો તે વાત બાઉન્ડરી ઓફીસરે દફતરમાં લખાવી રાખવી, અને તેણે જે સંસ્થાનોનો અથવા ડીસ્ટ્રીકટોનો સંબંધ હોય તે સંસ્થાનના અથવા ડિસ્ટ્રીકટના મુખત્યારોએ સહી કરેલું અને ખરૂં છે એવી રીતે તેની ઉપર પોતે સહી કરેલું અસલ રાજીનામું પોતાના દફતરમાં દાખલ કરવું. ત્યાર પછી સદરહુ રાજીનામા પ્રમાણે સીમાડાનો નકશો તેણે કરાવવો અને તેણે પાકાં બાણ કરાવીને હદની નિશાની કરાવવી.

૧૦. તે મુકદમામાં પોતે ચલાવેલાં કામની તથા જે નિકાલ કર્યો હોય તેની પૂર્ણ તપસીલ હકીકતના આકારમાં, બાઉન્ડરી ઓફીસરે તૈયાર કરીને દાખલ કરવી અને આ તપસીલની તથા પાછલી કાનુનમાં કહેલા નકશાની નકલ જેમ બને તેમ જલદી દરએક મુખત્યારને આપવી.

૧૧. ઉપર કહ્યા પ્રમાણે માંહોમાંહે રાજીનામા આપીને નિકાલ કર્યો હશે તે પ્રસંગે અપીલ ચાલશે નહીં.

૩. પંચ વિગેરેની મારફત નિકાલ કરવા વિષે.

૧૨. ઉપર કહ્યા પ્રમાણે માંહોમાંહે રાજીનામું કરી આપવાને પક્ષકારો ચુકે તો તે વાત બાઉન્ડરી ઓફીસરે લખી રાખવી. તકરાર કરનારાઓને, સીમાડાનો નિકાલ હેઠળ લખેલાઓની પાસે અથવા હેઠળ લખેલી રીતે કરાવીને રાજીનામું આપવા સારૂં નિયમીત મુદ્દત આપવી. તે મુદ્દત ઘણું કરીને એક અથવા બે દિવસની જોઇએ; અને કોઇ પણ પ્રસંગે એક અઠવાડિયા કરતાં વધારે ન જોઇએ.

(અ), બેઉ પક્ષકારોએ કબુલ કરેલાં માણસોની પંચાયતની મારફત, અથવા
(બ). એજ પ્રમાણે કબુલ કરેલા એકજ લવાદની મારફત, અથવા
(ક). બેઉ પક્ષકારોએ કબુલ કરેલા એક અથવા વધારે માણસ સોગન ખાઇને સીમાડા ઉપર ચાલે તે માણસ અથવા માણસોની મારફત; અથવા
(ડ). બેઉ પક્ષકારો કબુલ કરે એવી ડિસ્ટ્રીકટના રિવાજને મળતી આવે એવી કોઇ પણ બીજી રીતે.

૧૩. પાછલી કાનુનમાં કહેલી રીત પૈકી એક અથવા બીજી રીતે મુકદમાનો નિકાલ કરવાનો કરાર લખેલો જોઇએ. બાઉન્ડરી ઓફિસરે તથા સંસ્થાનોના અને ડિસ્ટ્રીકટોના મુખત્યારોએ પણ તેની ઉપર સહી કરવી જોઇએ, અને જ્યારે બને ત્યારે જે જમીનદારોનો સંબંધ હોય તેઓએ સહી કરવી જોઇએ, અને તેમાંની શરત મુજબ નિકાલ કરવા માંડવાનાં કાંઇ પણ ઉપાય કરવાની અગાઉ તે મુકદમાનાં દફતરમાં ફાઇલ કરવું જોઇએ.

૧૪. ૧૩મી કલમમાં કહ્યા પ્રમાણેનો કરાર ફાઇલ કર્યા પછી જેમ બને તેમ જલદીથી જે રીત કબુલ કરવામાં આવી હોય તે રીત પ્રમાણે નિકાલ કરવાનું કામ ચલાવવું. કામનો નિકાલ કરવાની વ્યાજબી મુદત બાઉન્ડરી ઓફીસરે ઠરાવવી. સારૂ અને પુરતું કારણ બતાવ્યું હોય તો સદહું પ્રકારની મુદત વધારવાને બાઉન્ડરી ઓફિસર મુખત્યાર છે.

૧૫. ૧૨મી કાનુનમાં કહેલી રીત પૈકી કોઈ પણ રીતે નિકાલ કર્યો હોય તો કાંઈ પણ પુરાવો હાજર કરવો નહિ અથવા લેવો નહિ. જે રીતે નિકાલ કરવામાં આવ્યો તે રીત બાઉન્ડરી ઓફીસરે લખી રાખવી અને ત્યાર પછી તેણે ૯મી તથા ૧૦મી કાનુનમાં કહેલી રીતે કામ ચલાવવું.

૧૬. ૧૨મી કાનુનમાં ઠરાવેલી રીતે નિકાલ થયો હશે તેની ઉપર અપીલ ચાલશે નહીં; પણ જો શખ્સ અથવા શખ્સોએ ચલાવેલું કામ નિકાલ કરવામાં જરૂરનું હતું તેવા એક અથવા વધારે શખ્સ અથવા શખ્સોએ લાંચ લીધી અથવા ગેરચાલ ચલાવી એ સબબથી અપીલ ચાલશે. નિકાલ રદ કરવા સારૂ કાંઇ અરજી કરવી હોય તે, નિકાલ થયા પછી દસ દિવસની અંદર બાઉન્ડરી ઓફીસરને કરવી.

૪. બાઉન્ડરી ઓફિસરે નિકાલ કરવા વિષે.

૧૭. ૮મી કાનુનમાં ઠરાવ્યા પ્રમાણે સીમાડો ઠરાવ્યો હોય તે પક્ષકારો કબુલ કરતા ન હોય તો અથવા ૧૨મી કલમમાં કહેલી રીત પૈકી કોઇ પણ રીતે સીમાડાનો નિકાલ કર્યો હોય, તે પક્ષકારો કબુલ કરતા નહી હોય તો અથવા કબુલ કર્યા હોય પણ ૧૪ મી કાનુન મુજબ આપેલી મુદતની અંદર નિકાલ કરવામાં આવ્યો નહીં હોય તો, તે વાત બાઉન્ડરી ઓફિસરે દફતરમાં લખી રાખવી અને પોતે તે પછી મુકદમાનો નિકાલ કરવાનું કામ ચલાવવું. જે સ્ટેટ અથવા ડિસ્ટ્રીકટનો સંબંધ હશે તે દરેક સ્ટેટ અથવા ડિસ્ટ્રીકટના મુખત્યારને, તેણે પૂછવું કે હું જે ઠરાવ કરીશ તે તમે કબુલ રાખવાને ખુશી છો કે અપીલ કરવાનો હક રાખી મુકવાની તમારી મરજી છે તે કહો; તેઓના જવાબ તેણે દફતરમાં લખી રાખવા, અને ત્યાર પછી વ્યાજબી મુદતની અંદર (તે મુદત તેઓને કહેવી) તેઓના પોત પોતાના દાવાની લખેલી હકીકત તથા તેઓ જે સાહેદોને બોલાવવાનું ધારતા હોય તેઓની યાદી અને પુરાવાનો સારાંશ એટલાં વાનાં આપવાનું તેઓને તેણે કહેવું જોઇએ. તે જ વખતે તેઓને તેણે કહેવું કે પુરાવામાં જે જે દસ્તાવેજો રજુ કરવાને તમે ઇચ્છિતા હો તે તે, બની શકે તેટલે સુધી અસલ દસ્તાવેજો રજુ કર્યા હોય અને પક્ષકાર અરજ કરે

તો વિરૂધ પક્ષકારે જે દસ્તાવેજો રજુ કર્યા હોય તેઓની નકલો આપવી અને અસલ દસ્તાવેજ જોવાની સઘળી તક આપવી જોઇએ. પછી તેણે મુકદ્દમાના ગુણ દોષ ઉપરથી તેનો નિકાલ કરવાનું કામ ચલાવવું. પણ જો નિકાલ થતાની દરમીયાન આઠમી કાનુન મુજબ પક્ષકારો લખેલી હકીકત આપે તો અથવા ૧૨મી કાનુન મુજબ નિકાલ સારૂ લખેલું રાજીનામું પક્ષકારો આપે તો નિકાલ કરવાનું કામ તેણે ચલાવવું નહિ.

૧૮. ૨ જી અને ૩ જી કાનુન પ્રમાણે ઠરાવેલી તારીખે અથવા આ કાનુનો પ્રમાણે જે કોઇ બીજા દિવસ ઉપર મુકદ્દમો મુલતવી રાખ્યો હશે તે તારીખે કોઇ પણ પક્ષકારનો અધિકાર આપેલો મુખત્યાર હાજર ન થાય તો, અથવા ચોકસી ચાલતી હોય ત્યારે બાઉન્ડરી ઓફિસરની પરવાનગી વગર કોઇ પણ પક્ષકારનો મુખત્યાર ચાલ્યો જાય તો તે વાત બાઉન્ડરી ઓફિસરે લખી રાખવી, અને મુકદ્દમાનો નિકાલ એકતરફી ચોકસી કરીને કરવો.

૧૯. બાઉન્ડરી ઓફિસરે બેઉ બાજુનો પુરાવો સાંભળીને લખી લેવો; પક્ષકારોને સામો પુરાવો રજુ કરવાની પરવાનગી આપવામાં આવશે. પહેલી વખત ન રજુ કરવાનું પુરતું કારણ બતાવે તો નવો અથવા વધારે પુરાવો રજુ કરવાની પણ પરવાનગી આપવામાં આવશે. પક્ષકારોએ રજુ કર્યો હોય તે શિવાય વળી બીજો પુરાવો માગવાને બાઉન્ડરી ઓફીસર મુખત્યાર છે, અને તકરારી સીમાડા બાબતનાં જુનાં દફતર અથવા અગાઉ થયેલા ઠરાવ બાબત વિશેષે કરીને તપાસ કરવી અને તેની ઉપર નજર રાખવી, સારાંશ વ્યાજબી ઠરાવ કરવા સારૂ જેટલા બને તેટલા સઘળા ઇલાજ તેણે કરવા જોઇએ.

૨૦. બાઉન્ડરી ઓફીસરનો ઠરાવ લખેલો જોઇએ અને તેની ઉપર તેણે સહી કરવી જોઇએ. મુકદ્દમામાં પોતે ચલાવેલા કામની હકીકતના આકારમાં પુર્ણ તપસીલ તે ફેંસલામાં જોઇએ તથા દરેક પક્ષકારે પોતાના દાવાની પુષ્ટિમાં બતાવેલા કારણો તથા પોતાનું (બાઉન્ડરી ઓફિસરનું) હુકમનામું જે કારણો ઉપર આધાર રાખતું હોય તે કારણો તે ફેંસલામાં લખવું જોઇએ, અને તે ફેંસલો બાઉન્ડરી ઓફિસરે પક્ષકારોની સમક્ષ આપવો.

૨૧. બાઉન્ડરી ઓફિસરે ફેંસલો આપતી વખતે જે સંસ્થાનો અથવા ડીસ્ટ્રીકટોનો સંબંધ હોય તે સંસ્થાનો અથવા ડિસ્ટ્રીકટોનો અધિકાર મળેલા મુખત્યારોને, પોતે જે ફેંસલો કર્યો છે તે તેઓ કબુલ રાખે છે એ લખી લેવા સારૂ બોલાવવા. જો તેઓ કબુલ રાખે તો, તે કબુલાત ઉપર બાઉન્ડરી ઓફિસરે તે ખરી છે, એ બાબત સહી કરવી અને દફતરમાં ફાઇલ કરવી. ત્યાર પછી તે ફેંસલો આખરનો થશે અને તેની ઉપર અપીલ ચાલશે નહીં. કોઇ પણ પક્ષકાર અથવા બેઉ પક્ષકાર તે કબુલ રાખવાની ના કહે તો તે વાત બાઉન્ડરી ઓફિસરે દફતરમાં લખી રાખવી.

૨૨. ફેંસલો આપ્યા પછી બાઉન્ડરી ઓફિસરે, જે લાઇન કરી હશે તેનો લક્ષપૂર્વક નકશો કરવો અને દરએક પક્ષકારના જે દાવા હશે તે બતાવનારો તથા પોતે જે લાઇન ઠરાવી હશે તે બતાવનારો નકશો દફતર સાથે ફાઇલ કરવો.

૨૩. બાઉન્ડરી ઓફિસરે પોતાના ફેંસલાની તથા નકશાની અને તે બાબતની કબુલતની જો તે અપાઇ હોય અને ફાઇલ થઇ હોય તો, નકલ દરએક મુખત્યારને જેમ બને તેમ જલદી આપવી.

૨૪. બાઉન્ડરી ઓફિસરનો ફેંસલો બેઉ તરફના મુખત્યારો કબુલ રાખે તો તેણે જે સીમાડો ઠરાવ્યો હોય તેની હદ બતાવવા સારૂ બાંધકામ કરીને બાણ બંધાવવાં. બાઉન્ડરી ઓફિસરે આપેલો ફેંસલો બેઉ પક્ષકારો કબુલ ન રાખતા હોય તે પ્રસંગે થોડા વખત સારૂ નિશાનીઓ ક-

રવી, અને ઉપરી અધિકારીએ ફેંસલો મંજુર કર્યા પછી બાણુ બંધાવવા અથવા અપીલ ન કરી હોય તે પ્રસંગે અપીલ કરવાની મુદત વીતી ગયા પછી બાણુ બંધાવવાં.

૨૫. મુકદમાની ચોકસી ચાલતી હોય ત્યારે પોતાને જરૂર જણાય તે પ્રમાણે વખતે વખતે તે મુકદમો મુલત્વી રાખવાને બાઉન્ડરી ઓફિસર મુખત્યાર છે.

૨૬. કોઇ પણ પક્ષકાર નકામી ઢીલ કરતો હોય તો, અથવા મુકદમાનું કામ ચાલતું હોય ત્યારે હરકોઇ વખતે જાણી જોઇને કોઇ પણ રીતે હરકત કરતો હોય તો તેમ કરવાથી જે કાંઇ વધારે ખરચ થાય તે જો બાઉન્ડરી ઓફિસર એમ ઠરાવે તો, જે પક્ષકાર ઢીલ કરતો હોય અથવા હરકત કરતો હોય તેની ઉપર ચાર્જ કરવો તથા તેની પાસેથી વસુલ કરવો.

૫. બાઉન્ડરી ઓફિસરે જે મુકદમાનો ફેંસલો આપ્યો હશે અને જે આખરનો છે એમ (૧૭ મી કાનુન મુજબ) કબુલ કર્યું નહીં હશે તેવા બાઉન્ડરી ઓફીસરના ઠરાવ ઉપર અપીલ વિષે.

૨૭. બાઉન્ડરી ઓફિસરે જે ફેંસલો આપ્યો હશે તે પ્રમાણે ૧૭ મી કાનુનમાં ઠરાવ્યા મુજબ ચાલવાને જ્યારે પક્ષકારો કબુલ ન થયા હોય ત્યારે કોઇ પણ પક્ષકાર મુંબાઇ ઇલાકાના ઉત્તર વિભાગના રેવન્યુ કમીશનર સાહેબને અપીલ કરવા મુખત્યાર છે.

૨૮. ઉત્તર વિભાગના રેવન્યુ કમીશનર સાહેબ, બાઉન્ડરી ઓફિસરનો ફેંસલો મંજુર રાખે તો તે ફેંસલો આખરનો થશે; અને તેની ઉપર બીજી અપીલ ચાલશે નહિ. કદાપિ ઉત્તર વિભાગના રેવન્યુ કમીશનર સાહેબ બાઉન્ડરી ઓફિસરનો ફેંસલો કંપેશ કરે અથવા ફેરવે તો ઇન્ડિયાના આલી જનાબ ગવર્નર જનરલ સાહેબ બહાદુર દર ઇજલ્લાસ કાઉન્સીલમાં અપીલ કરવાનો અધિકાર છે. તેઓ સાહેબનો ફેંસલો આખરનો થશે.

૨૯. ઉત્તર વિભાગના રેવન્યુ કમીશનર સાહેબના ફેંસલાની દાખલાવાળી નકલ દરેક પક્ષકારને આપવી અથવા જેમ બને તેમ જલદીથી તેઓની ઉપર મોકલવી.

૩૦. અપીલો યાદીના આકારમાં જોઇએ. તેમાં જે ફેંસલા ઉપર અપીલ હશે તે ફેંસલા બાબત હરકત લેવાનાં જે કારણો હશે તે, કાંઇ પણ દલીલ અથવા હકીકત લખ્યા શિવાય મુખ્તેસરમાં અને જુદાં જુદાં મથાળાં નાખીને લખવા જોઇએ. અને તે અપીલ બાઉન્ડરી ઓફિસરે કરેલા ફેંસલા વિરૂદ્ધ હોય તો બાઉન્ડરી ઓફિસરે પોતાના ફેંસલાની તથા નકશાની નકલ જે તારીખે મુખત્યારને આપી હશે તે તારીખથી ૬૦ દિવસની અંદર ઉત્તર વિભાગના રેવન્યુ કમીશનર સાહેબને આપવી જોઇએ; અને તે અપીલ ઉત્તર વિભાગના રેવન્યુ કમીશનર સાહેબના ફેંસલા વિરૂદ્ધ હોય તો તે ફેંસલાની નકલ જે તારીખે મુખત્યારને આપી હશે તે તારીખથી ૬૦ દીવસની અંદર આપવી જોઇએ. આલી જનાબ ગવર્નર જનરલ ઇન કાઉન્સીલને અપીલ કરવી હોય તે પ્રસંગે અપીલ યાદીની સાથે અપીલ કરનારા પક્ષકારે દલીલની તપસીલ જોઇએ તો મોકલવી. પુરતું કારણ બતાવે તો અપીલ કરવાની મુદત વધારવાને અપીલ સાંભળનારા અધિકારીઓ મુખત્યાર છે.

૬. સીમાડો સંભાળી રાખવા વિષે.

૩૧. સીમાડા ઉપર કાયમના બાણુ બાંધ્યા પછી કોઇ પણ બાણુ ભાગી ગયું હોય અથવા તેને નુકસાન થયું હોય તો તે વાતની ચોકસી કરવી. જે સંસ્થાનની રૈયતે નુકશાન કર્યું એવો પત્તો મળે તે સંસ્થાન, આલી જનાબ ગવર્નર જનરલ સાહેબના એજંટ ઠરાવે તે પ્રમાણે, તે

સંસ્થાનની રૈયતે કરેલા ગુન્હાની ગુન્હેગારી તરીકે ઘણામાં ઘણા એક હજાર રૂપિયા સુધી આપવાને પાત્ર થશે. ખરેખર ગુન્હેગાર કોણ છે એ શોધી કાઢવાનું અશકય હોય તો જે સંસ્થાનની વિરૂદ્ધ ફેંસલો આપ્યો હોય તે સંસ્થાનને જવાબદાર ગણવામાં આવશે. તથા સદહું રકમ આપવાને તે સંસ્થાન પાત્ર થશે.

૩૨. પાળીયા બંધાઇ રહ્યાની તારીખથી દશ વરસ વીતી ગયા પછી સદહું પ્રકારનું નુકશાન થયું હશે તો તે કામની તજવીજ, તે કામની હકીકતનો વિચાર કર્યા પછી આલી જનાબ ગવર્નર જનરલ સાહેબના એજંટ તે વખત જેમ ઠરાવશે તેમ કરવી.

૭. પરચુરણ.

૩૩. એક ગામ અને બીજા ગામની વચ્ચે ખરેખર સીમાડા બાબત તકરાર ન હોય પરંતુ એક ફલાણું ગામ અથવા ગામો એક સંસ્થાનનાં છે કે બીજા સંસ્થાનનાં છે એ બાબત તકરાર હોય તો એવાં કામને આ કાનુન કારણ પરત્વે લાગુ થશે. પછી તે ગામોની વચ્ચે સીમાડા બાબતની તકરાર હોય કે ન હોય તો પણ એ વાતની ચિંતા નથી.

૩૪. પાછલી કાનુનમાં કહેલા મુકદમામાં મહિકાંઠા અને વડોદરાની દરમીયાનની તકરારના મુકદમામાં સન ૧૮૨૫ ની સાલમાં અને બ્રિટિશ ડિસ્ટ્રીકટો અને વડોદરાની દરમીયાનની તકરારના મુકદમા સન ૧૮૨૬ ની સાલમાં જેનો કબજો હશે તેનો હક ઠરાવવામાં આવશે. પરંતુ ત્યારપછી યોગ્ય અધિકારીએ તે કામમાં બીજી રીતે ઠરાવ્યું હશે તો અથવા ૨૫ વરસની મુદત સુધી હરકત કર્યા વગર પ્રતિકુળ કબજો પુરવાર કરવામાં નહીં આવ્યો હશે તોજ ઠરાવવામાં આવશે.

૩૫. કોઇ પણ પાછલી કાનુન પ્રમાણે નિકાલ કરેલા દરએક મુકદમાનો, મુખત્યારોને પોતે જે ગુજરાતી કાગળોની નકલો આપી હશે તે સહીત બાઉન્ડરી ઓફિસરે ઉત્તર વિભાગના રેવન્યુ કમીશનર સાહેબને ઇંગ્રેજીમાં રિપોર્ટ કરવો.

12. Rules for the amicable Settlement of Boundaries between Baroda and Palanpur.

No. 5559.

Political Department.

Bombay Castle, 21st October 1884.

Letter from the Agent to the Governor General at Baroda, No. 9018, dated 4th October 1884:—

"As the Baroda Revenue Survey is about to recommence its field operations, the question of boundaries with other Native States arises for consideration.

"2. The Darbar has submitted for approval the following suggestions for a procedure which it hopes that other Native States will accept and cordially do their best to facilitate an easy settlement of boundaries with Baroda.

"I shall feel obliged if the Government of Bombay will consider the propriety of these suggestions and if it approves of them, address the Political Agents of States whose boundaries march with Baroda's, with a view to do all in their power to bring about an amicable settlement when possible of their boundaries:—

"When the survey of a Baroda village, adjoining a foreign village, is about to be undertaken, the Assistant Survey Commissioner, or the Subah of a Division should communicate with the Political authority concerned, with a view to giving notice of the intended survey to the State or party to whom the said adjoining village may belong, and ensuring on the day specified the presence of the party concerned, or his duly authorized Agent to point out the boundary and to sign Razinama (agreement) if both sides agree as to the boundary line.

"In such a case the survey officer will at once demarcate the line thus agreed upon, and prepare a map thereof; this map will be signed by the representatives of both the sides, an authenticated copy being given to each party, the representative of the other side if he choose, may have a surveyor of his own present on the occasion.

"If the party do not agree as to a common boundary line, the officer of the Government and that of the other side should endeavour to come to a settlement, trying such means as a Panchayat, &c, to remove the differences. But if all means fail, the case as a boundary dispute, will have to be settled hereafter authoritatively under the Boundary Rules passed by the Government of India.

"Pending such settlement, however, it will be necessary to have correct maps of such disputed boundaries made, showing the boundary line claimed by each side, the land in actual possession of the respective parties. and wastes if there be any. These maps should be signed, and copies taken by the Agents of both parties. There can be no objection to the preparation of such a map; on the contrary such a record of existing cultivation, &c, is necessary to prevent encroachments on the disputed tract, and to enable the future Boundary Settlement Officer to know the *status quo* of the parties up to a certain time."

"When such cases have accumulated to a certain number, it

will be necessary to appoint a Boundary Commissioner to decide them, pending which, both parties should abstain from extending their cultivation in the disputed tract."

Resolution.—The proposals should be approved and forwarded to the Political Superintendent Palanpur, the Political Agents, Kathiawar, Mahi Kantha and Rewa Kantha, the Collector and Political Agent, Kaira, and the Agent to His Excellency the Governor at Surat, for information and guidance. Care should be taken that the States whose frontier may be in question are represented by trustworthy and competent persons. The attendance of a surveyor at all important disputes should be arranged for. In the case of all States below the Second Class, the copy of the map of the disputed area should be taken charge of by the Political Agent.

2. Political Officers should as suggested encourage the amicable settlement of disputed boundaries.

Sd. J. B. REACHY.
Chief Secretary to Government.

૧૨. વડોદરા અને પાલણપુર રાજ્યો વચ્ચે સરહદ સબંધી કામોના સમજુતીથી નીકાલ કરવા સંબંધી કાયદાઓ.

નામદાર મુંબાઇ સરકારનો પોલીટીકલ ખાતાનો ઠરાવ નંબર ૫૫૫૯, તા. ૨૧-૧૦-૮૪ નો આવતાં તેની મતલબ કે જો કે વડોદરા સ્વસ્થાનમાં રેવન્યુ સરવેનું કામ શરૂ થવાનું છે, તેથી બીજા દેશી સ્વસ્થાનો જોડે વડોદરા રાજને સીમાડાની તકરારો વિષે વિચાર કરવાનો છે એ બાબતમાં વડોદરાના મહેરબાન એજંટ ગવર્નર જનરલ સાહેબ તેમના કાગળ નંબર ૯૦૧૮, તા. ૪-૧૦-૮૪ માં લખે છે કે, સદરહુ બાબતમાં વડોદરા દરબાર તરફથી નીચે પ્રમાણે કામ ચલાવવાના ધારાની સુચનાઓ મંજુર થવા સારૂ અમારી તરફ મોકલી છે, અને વડોદરા દરબાર આશા રાખે છે કે બીજા દેશી સ્વસ્થાનો તેને કબુલ રાખી વડોદરા રાજ સાથેના સીમાડાનો સહેલાઇથી ફેંસલો થાય એમ તેઓ આ કામમાં અંતઃકરણ પૂર્વક મદદ કરશે.

આ સુચનાઓના વ્યાજબીપણા વિષે નામદાર મુંબાઇ સરકાર વિચાર કરશે તો અમે તેમના આભારી થઇશું, અને નામદાર મુંબાઈ સરકાર તેમને બહાલ રાખે તો જે સ્વસ્થાનોની હદ વડોદરા રાજ સાથે લાગેલી હોય ત્યાંના પોલીટીકલ એજંટ સાહેબોને તે સીમાડા વિષે જેમ બને તેમ તેમના તરફથી અંદર અંદર ફેંસલો કરાવવા બનતી મહેનત કરે એ રીતે સુચના કરશો.

જ્યારે કોઇ પરરાજના ગામની નજીકમાં વડોદરા રાજના ગામની સરવેનું કામ શરૂ કરવામાં આવે ત્યારે વડોદરાના આસીસ્ટંટ સરવે કમીશનર અથવા તે પ્રાંતના સુબા લાગતા વળગતા પોલી-

ટીકલ અધિકારીઓની સાથે લખાણુ કરશે; એટલા માટે કે તે નજીકનું ગામ જેના તાબે હોય તેને સરવે થવા બાબતની નોટીસ આપવામાં આવે અને તેમાં મુકરર કરેલ તારીખે લાગતા વળગતા પક્ષકારોને અથવા તેમના મુખત્યારનામાવાળા મુખત્યારોને હાજર કરી સીમાડો બતાવે અને જો બંને પક્ષકારો સીમાડાની હદ કબુલ કરે તો એ મુજબ રાજીનામુ લખી સહીઓ કરે.

આવી બાબતમાં પક્ષકારોએ કબુલ કરેલ સીમાડા ઉપર સરવે ઓફીસર સાહેબ ખુંટ નાંખશે અને તેનો નકશો તૈયાર કરાવશે. આ નકશામાં બંને બાજુઓના એજંટોએ સહીઓ કરવી અને તેની સહીવાળી એક નકલ દરેક પક્ષકારોને આપવી. બીજી બાજુના કામદાર જો ચાહે તો તે પોતાના તરફનો સરવૈયર તે વખત હાજર રાખી શકે.

જો કે પક્ષકારોની અંદર સાધારણ સીમાડાની કબુલત ન થાય તો વડોદરા રાજ તરફનો કામદાર તથા બીજા પક્ષકારનો કામદાર પંચાયત વિગેરે ઠરાવી એવી તકરારનો નીવેડો આણવાને વાસ્તે મહેનત કરે પરંતુ તમામ ઇલાજો નિષ્ફળ જાય તો સદરહુ સીમાડાની તકરારનો ફેંસલો નામદાર હિંદુસ્થાન સરકારે સીમાડાના ધારા મંજુર કરેલ છે તે મુજબ હવે પછી તે સીમાડાનો ફેંસલો અખત્યારપૂર્વક કરવામાં આવશે.

આવી રીતે ફેંસલો થવો બાકી રહે તોપણ એવા તકરારી સીમાડાના ખરા નકશા કરાવી રાખવાની જરૂર છે. તે નકશામાં દરેક પક્ષકાર જે પોતાનો સીમાડો કહેતો હોય તે, તથા દરેક પક્ષકારના કબજામાં જે ખરે ખરી જમીન હોય તો તે પણ દર્શાવવું જોઇએ. સદરહુ નકશાઓમાં બંને તરફના એજંટોએ સહી કરવી જોઇએ, તથા તે એજંટોએ તેની નકલ લેવી જોઇએ. આવો નકશો તૈયાર કરાવતાં કાંઇ હરકત હોય એમ લાગતું નથી. તેથી ઉલટું આવી તરેહ હાલની ખેડાત વિગેરેની નોંધ તકરારી જમીનના કટકા ઉપર દબાણ ન થાય તેટલા વાસ્તે કરવાની જરૂર છે. તથા અમુક મુદત ઉપર પક્ષકારની સ્થિતિ આવી પ્રકારની હતી, એ રીતે આગળ થનાર બાઉન્ડરી સેટલમેન્ટ ઓફીસરના જાણવામાં આવે માટે એમ થવું અગત્યનું છે.

જ્યારે આવા મુકરદમા જથાબંધ એકઠા થશે ત્યારે તેમના ફેંસલા કરવા સારૂ બાઉન્ડરી કમીશનર ઠરાવવામાં આવશે અને એ પ્રમાણે થતા સુધી બંને પક્ષકારોને તકરારી જમીનમાં ખેડાણ ન કરે એવો અટકાવ થવો જોઇએ.

સરકારનો ઠરાવ—સદરહુ ધારણાઓ મંજુર કરતાં તેને પાલણપુર જીલ્લાના પોલીટીકલ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ સાહેબ, કાઠીયાવાડ, મહીકાંઠા, તથા રેવાકાંઠાના પોલીટીકલ એજંટ સાહેબો તથા કલેકટર અને પોલીટીકલ એજંટ સાહેબો તથા કલેકટર અને પોલીટીકલ એજંટ ખેડાના સાહેબ તથા એજંટ ટુ હીઝ એક્સેલન્સી ધી ગવર્નર સુરતના સાહેબ તરફ ખબર તથા અમલ થવા સારૂ મોકલવી. જે સ્વસ્થાનોની સરહદ આવી તરેહ લાગેલ હોય તેમણે ભરૂસાપાત્ર તથા હુશીયાર માણસોને પોતાના એજંટ તરીકે મોકલવા સંભાળ રાખવી જોઇએ. અગત્યની તમામ તકરારોમાં સરહદ ઉપર સરવૈયરને હાજર રાખવાનો બંદોબસ્ત ઠરાવવો જોઇએ. સેકન્ડ કલાસથી ઉતરતા દરજાના સ્વસ્થાનોની બાબતમાં તકરારી જમીનના નકશા પોલીટીકલ એજંટ સાહેબોએ તેમના હવાલામાં રાખવો જોઇએ.

૨. પોલીટીકલ અમલદારોને ફરમાવવામાં આવે છે કે ઉપર સુચના થયા મુજબ તકરારી સીમાડાના અંદર અંદર ફેંસલા થાય એ રીતે ઉત્તેજન આપવું જોઇએ.

જે. બી. રીચી.

ચીફ સેક્રેટરી નિસ્બત સરકાર.

ઉપરના ઠરાવના તરજુમાની નકલ સ્વસ્થાન પાલણપુર તથા રાધનપુરના દરબારો તરફ ખબર તથા અમલ થવા સારૂ મોકલાવવો તથા તેમને લખવું કે વડોદરા સ્ટેટના આસીસ્ટંટ સરવે કમીશનર અથવા કડી ડીવીઝનના સુબા તરફથી નોટીસ આવે કે ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે અમલ કરવા તૈયારી કરાવી રાખવી જોઇએ.

સદરહુ ઠરાવના તરજુમાની નકલ આજમ કાકરેજ જીલ્લાના થાણદાર તરફ મોકલી તેમને લખવું કે, કાકરેજ તાલુકાના જે ગામોની સરહદ વડોદરા સ્વસ્થાનના ગામો સાથે લાગેલ હોય તેમને ઉપરની સમજુતીથી વાકેફ કરવા. જ્યારે કોઇ કાકરેજ જીલ્લાના સરહદી ગામ વિષેની નોટીસ આવશે ત્યારે તેની ખબર થાણદારને કરવામાં આવશે. અને તે વખત થાણદારે સદહુ સીમાડે લાગતા વળગતા તાલુકદારોને લઇ હાજર થવું તથા સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટથી સરવૈયરને પણ તેની સાથે લઇ જવો, જેના વિષે વખત આવેથી સરવૈયર ઉપર હુકમ લખવામાં આવશે; તા. ૩૧ અકટોમ્બર સને ૧૮૯૪.

(સહી) પી. એચ. લીજીટ.
પોલી. સુપ્રી. પાલણપુર.

13. Survey Rules.

In pursuance of the order No. 8337 dated 30th October 1901 of the Political Agent, Palanpur, the following rules are promulgated for the control and guidance of Surveyors in the Palanpur Agency.

PART I.

On the conduct of Surveyors.

1. The surveyors in this Agency shall be guided in their work by the following rules, or by any additions or amendments thereto that may be made from time to time.

2. All surveyors are departmentally subordinate to the Assistant Political Agent. The senior surveyor shall be called the head surveyor.

3. The surveyors should do their work with care and all possible despatch. They should note the quality and the quantity of their daily work, and should not perform a less amount of work than the prescribed standard. A surveyor who wastes time or sets on foot causeless disputes, will be dismissed as being considered unfit for his work. The Assistant Political Agent is empowered to fine surveyors subject to an appeal to the Political Agent, to the extent of one month's pay. The orders of the Political Agent shall

be final in this respect. If any charge is preferred against a surveyor, it should be brought at once to the notice of the Assistant Political Agent, who will after making due inquiries report the matter to the Political Agent for orders. The Political Agent's decision will be final.

4. If the Court who orders the work to be done has reason to believe that the work is faulty on the complaint of any of the parties or at its own motion, and if in re-surveying it is found faulty over 2% the whole of the expenses incurred in such re-surveying or such part as the Political Agent may direct shall be recovered from the surveyor who made the first survey.

5. The surveyors shall be deemed public servants. They shall be held responsible for any act done in contravention of these rules or any other regulations in force, for which they may be prosecuted and dismissed, if found guilty.

6. The surveyors should do their work in accordance with the orders of the Court entrusting the work to them.

7. The surveyors are entitled to ask for help from the local officers within whose jurisdiction they may be sent for work. And the local officers are bound to render them all proper and necessary assistance. The local officers must particularly assist them in producing parties and labourers if these fail to appear before the surveyors.

8. The parties should remain present with their labourers as directed by the surveyors or local officers. In case of failure on the part of any party in this respect, labourers shall be engaged at his expense, and the work proceeded with *exparte*. The expenses of these labourers shall be recovered from the party, on whose behalf they may be engaged.

9. The parties as well as the field-owners should remain present with the surveyors in the fields. Their signature should be taken down by the surveyors in the field book to note their presence. The work should be commenced with the parties who are present and a report, in the case of the absence of any of the parties should be made as soon as possible to the Court or Officer who has directed the work to be executed.

10. If any mistake occurs in the survey papers, it should not be scratched or rubbed out, but a line should be drawn through it in red ink and its correction noted in red ink.

11. The surveyors should travel not less than ten *kos* per day when proceeding to a new work or returning to headquarters. They need not travel on Sundays or Holidays.

12. All days in the year will be considered as working days except Sundays and the following Holidays.

1. Makarsankranti.
1. Shivratri.
2. Holi.
1. Ramnavmi.
1. Balev.
1. Janmashtami.
1. Dashera.
2. Diwali.
1. Ganpati Choth.
1. Good Friday.
2. Christmas (first and last Holidays).
1. Birthday of the King Emperor.

In case of illness, a certificate from a Hospital Assistant or a Thandar should be procured. But if a surveyor be more than ten *kos* distant from the head-quarter of a Thana, a certificate from the nearest local officer will be sufficient, except in cases when the illness lasts for more than ten days.

13. The surveyors will be given casual or privilege leave according to the Civil Service Regulations. The leave will be sanctioned by the Political Agent, and will be applied for through the Court under which the surveyor may be working, who will pass the application, with any remarks he has to make as regards the urgency or otherwise of the work, to the Assistant Political Agent. Casual leave may be sanctioned by the Assistant Political Agent. Privilege or other leave will be sanctioned by the Political Agent on applications submitted through the Assistant Political Agent.

14. The surveyors will receive pay according to the fixed rates and will be subject in all respects as far as applicable to the Civil Service Regulations.

15. A Surveyor or a Mojnidar will obtain instruments for his work from the Agency and will be responsible for the proper care of them and in case of neglect will be held responsible and a list of all the instruments and other dead stock articles should be submitted on the 1st of April each year to the Assistant Political Agent showing the conditions etc.

16. Chains, given to surveyors for their work, should be always examined with a measuring tape by them after the day's work is over, in order to see that there is no difference in the measure. They should always carefully examine the sun-dial after their return from their daily work and should keep it in an erect position.

17. The theodolite and the prismatic compass must be taken great care of and should be cleansed from time to time. When these instruments become useless through wear and tear, a report should be made to the Assistant Political Agent; but if taken proper care of they will last a long time.

18. A report should be made of the work done up to the date on which a surveyor leaves a particular place. More than one report, if need be, may be made in a week, but each report should contain particulars only concerning one village. Details concerning more than one village should not be inserted in one report.

19. Promotion will be given according to qualifications, fitness and excellence of work and not by length of service only.

20. After the work, on which any surveyor or a Mojnidar is sent, is finished, he will proceed to any other work upon which he is ordered.

20 (A), The surveyors should give the Assistant Political Agent ten days clear notice of any work being near completion. That officer will then issue orders as to where they are to proceed next. They should stay at the place they are working in until they have received such orders.

21. The revenue survey system of the British Government should be followed in the erection of boundary marks and in the

measurement of the lands of the Jagirdars under the Palanpur Agency. But if any deviation is deemed necessary, reference must be made to the Political Agent, through the Assistant Political Agent.

22. On the completion of any work all the papers relating to it should be forwarded by the surveyor to the Assistant Political Agent for disposal.

23. When the surveyor is in the district he shall forward all correspondence according to circular No. 33 dated 11th December 1884, through the Thandars, Managers, or Tehsildars. When he is at head-quarter, he should forward the same through the Assistant Political Agent.

24. The surveyors and Mojnidars should adhere to the prescribed forms. (These forms are appended hereto).

25. When a surveyor is about to proceed to the scene of any particular work, the Assistant Political Agent should before-hand write to the local Officer of that place to inform the parties to be present with their labourers on a fixed date and that in the event of any party not being present in spite of notice the work will be proceeded with *exparte* or with such parties as may be present. No objection will be allowed against the surveyor on this score by the parties, who are absent after receiving due notice. Should any delay occur in the work owing to the fault of any party, the expenses incurred during the time of such delay shall be recovered from that party.

26. It is at the discretion of the Political Agent to fix the number of surveyors that shall be kept in the Agency, as also the amount of pay that shall be given to them. The number of surveyors and Mojnidars will be determined on the reports of the Assistant Political Agent.

27 If any new instrument besides those which have already been supplied for the survey-work be required, the necessary provision should be made in the budget; if any instruments be urgently required, an application should be made for debiting its cost to the grant "Unforeseen" when orders will be passed. But a sum sanctioned for any particular year must be spent in that year. The amount cannot be carried on to the next year.

28. The decision of the Assistant Political Agent should be

deemed final in matters relating to survey-work. But in case of doubt the matter will be decided by the Political Agent.

29. The Agency Surveyors shall get their pay, contingent expenses, cart hire, cost of papers for maps, books, etc, according to the custom now in vogue.

A statement in the form appended setting forth the total *expenses of the* work, the charge on the account of the survey funds (at the rate of Rs. 30-0-0 per mensem) over and above actual expenses, and showing in the remark column the different items together with the names of the persons from whom the amounts are to be recovered according to the orders of the Court which directs the work to be carried out, should be sent to the Assistant Political Agent, direct who will arrange with the Court concerned for the recovery of the money and the crediting it in the Treasury.

30. Rupees thirty per surveyor which is sanctioned as the monthly charge for work done on account of the Survey fund, over and above the actual expenses of salaries &c., according to Section 3 of Circular No. 42, dated 26th April 1895 A. D. of the Political Agent, is allowed for the purpose of supplying instruments or materials to the Surveyors, for repairing them, or for defraying the expenses that may be incurred during the time any surveyor is at head-quarters, or on privilege or casual leave. In this respect the practice hitherto in vogue should be continued.

31. Papers for copying viz., Maps, Books &c. may be sent to the Agency Surveyors by the Courts and they should prepare the copies and credit the fees to the Survey Fund according to the Agency Circular No. 1 dated 17th April 1907.

32. The surveyors should send a report of the comparing fees of copies in accordance with Circulars No. 20 dated 5th Agust 1898 and No. 24 dated 20th August 1898. These fees should be recovered accordingly and credited to the Agency accounts. The rates for these fees are as follows:—

(a). Fees for comparing field-books one anna per one foolscap paper or one whole Ahmedabadi sheet.

(b). Fees for comparing maps:—two annas per square foot of map or a fraction of a square foot.

33. If it is found necessary, to attach a fresh sheet of paper to the papers of a case, according to Political Agent's Circular No. 13, dated 30th June 1898, by the Political Agent, the number and date of the last correspondence in the papers should be inserted at the top of the paper so attached, and the papers should then be forwarded on. The papers should be loosely bound together and not pinned.

34. The bills of pay and other expenses incurred should be sent by the surveyors to the Assistant Political Agent who, after sanctioning them, will send them to the Treasury office. When any work is done in the districts during the month, a diary of the work done should be attached to the bills.

35. The surveyors should prepare their budgets and send them to the Head surveyor on the 1st of December in every year, who, adding thereto the estimates of his own expenses, should forward them to the Assistant Political Agent, who, in his turn, will send the same to the Political Agent for sanction.

36. Proper accounts shall, according to the usual practice, be kept by the Treasury office, showing whether the sums as shown in the statements by the surveyors to be recovered have properly been recovered or not, and whether or not the same have been credited to the account of the survey fund.

All recoveries should be made by the court or officer which directs the work to be carried out.

37. Direct correspondence should not be held in case of works relating to the Radhanpur or Palanpur States, but the correspondence shall be sent to the Court which has entrusted the work to the Agency surveyors. Only in cases of emergency will a surveyor be allowed to correspond direct.

38. The instructions contained in the Political Agent's office order dated 5th June 1896 A. D. shall be followed.

Expenses for survey works should always be recovered before hand. The Assistant Political Agent will sanction the commencment of no work until the expenses estimated have been recovered, except under direct orders of the Political Agent. If in the course of a work already commenced, the amount recovered be found insufficient a report should be made to the Assistant Political Agent who will

recover the necessary balance through the Court concerned. The surveyors may continue the work. In case the amount of Survey expenses incurred be less than the sum of money recovered, a bill should be prepared by the Surveyor for the balance to be refunded to the party concerned. This bill should be sent to the Assistant Political Agent, who, after countersigning it will send it to the Treasury for payment.

39. When an Agency surveyor has to go direct from one work to another, and if any villages of the Palanpur or Radhanpur States intervene, the local officers thereof should supply him with a cart, a guard (Chokiat), &c. as requisitioned by him, without demanding from him an order of any State officer. This help should be rendered with all possible despatch, so that the surveyor may not be delayed in his journey.

40. Two rupees per month are fixed as contingent expenses for an Agency surveyor, which should be drawn by him monthly. Should in any month the expenses exceed this amount, nothing beyond two rupees should be charged in that month, but the excess should be entered in the next month. The following materials come under the category of contingent expenses:—

"Foolscap paper, French paper, brown paper, blotting paper, gum, ink (black and red), erasers, twine, cotton-thread, pencils, reeds, nibs, holders, rulers, knives, strings, scissors, washing charges of the covers of cushions and pillows, cloths for binding daftars, leather-covers for registers, cloth for parcels, sealing wax, oil for lamps, locks and keys."

41. The Agency surveyors should purchase, at their own expense, paper for maps, mounting paper, tracing paper, Ahmedabadi paper for large field-books, and leather-covers. And bills for the recovery of the price of the above articles used in any work shall be sent to the Assistant Political Agent, who will recover them from the parties concerned direct.

42. The surveyors shall receive cart-hire according to the Political Agent's Circular No. 27 dated 27th October 1895 sanctioned by the Commissioner N. D. in his No. 95 dated 15-2-1898.

43. Different bills should be prepared for pay, cart-hire, contingent charges, and expenses of paper for maps and books. Each bill should show the details of expenses incurred for each work.

44. In this Agency lands are measured chiefly by *Bawtavas or oliavas.* A plot, 100 karams long and 50 karams broad equals one Bawtava or Oliava. *One karam is equal to 5 feet and one pace (kadam) to* $2\frac{1}{2}$ feet. These measurements will be followed in the Agency.

ILLUSTRATIONS.

100 Karams or 500 feet.

1. 1. Bavtava or Oliava. — 50 Karams or 250 feet.

According to this measure, 2 acres, & 35 Gunthas = 4 Bighas and 18 Vasas.

208 feet $8\frac{1}{2}$ inches.

2. One acre. — 208 feet $8\frac{1}{2}$ inches.

According to this measure, 43560 square feet = one acre.

6–$5\frac{1}{4}$.

3. one acre. — 6–$5\frac{1}{4}$.

6 chains and $5\frac{1}{4}$ annas on all sides make an acre (a chain is equal to 33 feet).

33 Feet.

4. One Guntha. — 33 Feet.

According to this measure, 1089 square feet = one Guntha, and 40 Gunthas = one acre.

160 Feet.

5. One Bigha. — 160 Feet.

According to this measure, 25600 square feet = one Bigha = 23 Gunthas.

100 hands.

6. One Bigha. — 100 hands.

According to this measure, 10000 square hands = one Bigha, and 500 square hands = one Vasa. 25 square hands = one Viswasi. (24 inches = one Gaja and 20 inches = one hand).

A. One mile=5280 feet.

B. One square mile=1120 Bighas.

C. One square mile=640 acres.

D. One mile=1056 Karams.

E. One mile=80 chains of Gunter 100 links each.

F. (Sixteen annas chain of 33 feet) 160 such chains=one mile.

G. 5 feet=one Karam, and $2\frac{1}{2}$ feet=one pace (Kadam).

45. 16 Bavtavas or Oliavas=*1 Bavta or Olia (1 Santi)=46 acres=78 Bighas 8 Vasas.*

46. A calculation-book is prepared according to the practice prevailing in Kaira and Ahmedabad Districts of the British Government for calculating Bighas from acres. This calculation book is made applicable to this Agency. According to it 1 Bigha, 14 Vasas, or 23 Gunthas make one acre. This calculation book is appended hereto.

47. The court concerned shall determine the kind and the number of forms to be used at the time of the regular field survey when such survey has to be made for the purpose of levying State dues.

48. A surveyor is expected to daily measure 35 acres or 5 fields, and should his work fall below this, he will in the absence of satisfactory explanation have his pay bill cut according to the deficiency in his work. He is also expected to measure one mile by means of a theodolite or a prismatic compass.

PART II.
CLASSIFICATION OF LAND.

1. Lands are of four kinds:—
   1, Jarayat or unirrigated lands.
   2. Bagayat, that is, irrigated or garden lands.
   3. Sandy.
   4. Black.

Numbers should be fixed in the manner given below:—

Kind of land.	Minimum measure of a number in acres.	Medium measure of a number in acres.	Maximum measure of a number in acres.
Jarayat.	6	20	30
Bagayat.	5	15	20
Sandy.	6	25	40
Black.	1	5	15
Padtar or uncultivated, having hills, cliffs, &c.	1	0	All the lands in possession of a cultivator.
Kharabo or waste lands, in which no grass grows and which is salty and stony.	"	"	Do.

Lands should be included in one number according to their classification in the following manner.

DEFINITIONS OF DIFFERENT KINDS OF LANDS

JARAYAT OR UNIRRIGATED LANDS.

Lands in which irrigated crops or paddy cannot be grown, and has never been grown, are called Jarayat lands, whether these lands be cultivated or not.

BAGAYAT OR IRRIGATED OR GARDEN LANDS.

Lands in which irrigated crops are usually grown by the help of wells, Dhekwas, Jheels, Taloos, Patasthal &c. are called Bagayat lands. *Kyardi land* near a well should not be mixed up with other garden lands; it should be numbered separately. If a well is filled up at the time of the survey or if there be no other means such as Patasthal, &c. of watering the land, such lands should be considered Jarayat lands.

BLACK.

Lands in which there are beds or kyardas with embankments with means of watering them, or lands in which there are no embankments but which still are cultivated i. e. those in which rice or rice-plants are reared and in which Akasia wheat is grown by storing water therein in the rainy season, should be considered black lands.

SANDY (RETAL).

Undulating lands of sandy soil and not clay should be considered Jarayat sandy lands whether they be cultivated or not.

KHARABO.

Lands in which no grass grows and which contains salt, stones, and pebbles, should be called Kharabo lands.

2. Numbers should be given to lands according to the above distinctions. In so doing, lands of one and the same cultivator at one place extending from minimum to maximum measure, should be numbered separately according to their kinds. If it is not possible to give one number to any piece of land of any of the above measurements, one number should be assigned to it by the *Pot measurement i. e. measurements by making sub-divisions according to different kinds.* But separate numbers may be given to separate lands of different kinds.

3. Curves of the cultivated lands should be properly taken down. But allowance to the extent of two annas should be made in cases of common garden and Kyardi lands.

4. One number should be given to the lands of one and the same cultivator lying on the two sides of a small streamlet or a by-path. But if a river, large stream, made road, a through cart-way from one village to another or a hedge intervenes, they should not be incorporated in one number but should be numbered separately by taking down their boundaries. Similarly a separate number shall be assigned to each piece of land in which there is a small tank of more than ten gunthas.

5. Even if a field be less than one acre in measurement, separate *Pots (measurement by sub-divisions)* should be made thereof.

6. Lands which are entirely of a salty or stony nature, or which contain pebbles only, and in which no grass grows, should be considered waste or Kharabo lands. Such lands should be included in one number from one to fifty acres at the most.

7. Ponds should be measured and numbered separately and should be entered in the names of those in whose possession they may be. If they are for the use of the village-people, they should be styled Darbari (Sarkari), and should be entered accordingly. But it is at the discretion of the State to levy State dues for crops that may be grown on the margin thereof at any time by irrigation. If no irrigated crops are grown in them, they should be included under the heading of waste lands, as is the practice in Zillas and Native States.

8. In making multiplication of measurements, should a number be found to measure 30 Gunthas more or less than the amount fixed, it should not be considered wrong. In case of greater difference the matter should be reported to the Court.

9. Separate numbers need not be given to lands under cliffs along the banks of rivers. These should be included in the rivers and should be shown in their boundaries. If lands in the bed of a river are cultivated, the matter should be reported to the Court, which will pass necessary orders thereon.

10. Separate numbers should be given to lands on the waste-sites of a village as also to lands outside the village on which huts are erected by Bajanias and Rabaries for dwelling in.

11. Lands cultivated in enclosures or Wadas in the precincts of a village should be separately numbered, if more than ten gunthas.

12. In cases where in two fields the distance from A. to B. as shown in the diagram below exceeds four chains they should be given one Survey number. Where the distance is less than four chains they should be given separate Survey numbers.

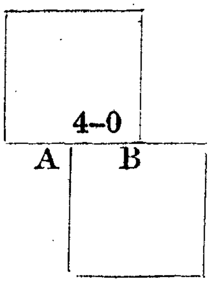

13. If any particulars required for survey purposes cannot be obtained from the village-daftar, the matter should be reported to the Court and its orders acted upon. These particulars should be noted down in the remark column of the number in question in the *Mojni book.*

14. If the orders passed under the above rule are not executed a report thereof should be made to the Court by the *Head surveyor or the Nimtandar.*

BARKHALI OR ALIENATED LANDS.

15. Lands owned by two persons, or of two different kinds, should not be included in one number but should be numbered separately according to their kinds or cultivators. In the number of the Pasayati lands, it should be clearly noted of what kind they are, whether they are granted for the service of the Darbar, or of the village. If the land be for charitable purposes, it should be shown to what temple they belong and the names of their cultivators should also be entered. Where a Swami or a Brahmin cultivates or gets cultivated lands in lieu of the worship that they perform, his name should not be entered as owner. If necessary, the matter should be referred to the Court, and the order passed thereon should be written down in the remark column.

16. The lands which merchants cultivate or get cultivated and for which they may not be paying State-dues, should be classified according to the orders of the Court.

17. Lands possessed by right of mortgage, should be numbered according to their cultivators; but the names of the original owners should be written down, as also the names of those who may be cultivating them. In the Mojni book, however, such particulars, as may be ordered, should be taken down.

18. If there be any waste or Kharabo lands near Barkhali lands in the use of village people, these should be numbered separately as Darbari (Sarkari) lands and should not be mixed up with the Barkhali lands.

19. In the Mojni-book, under each number, should be entered the names of all the persons, who may be cultivating the Darbari (Sarkari) or Barkhali lands; as also, those of their owners and tax-payers &c, so that no difficulty may be felt in any correspondence concerning them in the future.

20. Only those lands in the possession of Bhagdars (share-holders) which they cultivate separately with their own ploughs, should be considered their *Gharkhed lands.* Those which they are getting cultivated by others, and the produce whereof is taken by the Jagirdars, should be entered in the name of those Jagirdars, and the names of their cultivators should also be taken down. These lands, should be classed as Darbari lands, and it should also be shown whether they are joint or separate.

21. Signature of the Patel, Talati, or Kamdar of a village, should be taken under the numbers that may be measured everyday in the following manner.

"The above measurements are made according to the boundaries as shown by us, and the above numbers are given as pointed out by us, and are correct."

The Court may make any alteration in the above form if necessary.

22. If during the course of the measurement of a village it is found that any Trigonometrical Stations or pillars come within its limits, these should be entered in the maps after measuring them properly. If these stations are distant from the Theodolite measurer, they should be entered by taking down the proper angles from three or more positions, as may be found necessary, so that there may be no difficulty in showing them on the map.

23. When a detailed measurement is made of a village the surveyor or the Mojnidar should enter in it all the waste or Kharabo lands in the village, after measuring them carefully. Areas should not be arrived at by scales; so that in case of any future disputes, there may be no difficulty in obtaining clear information from the particulars noted down in the measurement-book.

24. In some villages, plots of lands are in the possession of Brahmins, Rajputs, Kolis, Jats and others, who render such service to the Darbar or Jagirdar as may be assigned to them. These lands should be classified as under:—

Pasayati; Service Tenure.	Pasayati Dharmada Tenure.
1. Chokiat or Jivaidar as the case may be, 2. Potter, 3. Barbar, 4. Carpenter, 5. Blacksmith, 6. Dheds, 7. Scavengers, 8. Tailors and others.	1. Brahmin, 2, Atit, 3, Fakir. 4. Charan, 5. Kapdi, 6. Devasthan, 7. Sadhu, (single or married).

These lands may be classified as above but the Court may make any alteration therein, if it should deem it necessary while making inquiries about Barkhali lands.

A. Lands given for cultivation on taking certain State dues by a State or a Jagirdar, should be classed as *Darbari lands.*

B. If these lands be found to bo Barkhali lands, the surveyor, instead of entering them on the names of those in whose possession they may be, and classifying them accordingly, should act according to the orders of the Court.

C. In cases where the owners of Barkhali lands have given them up and gone away, or if there be no person to claim them, the orders of the Court concerning them should be acted upon.

ADDITIONAL RULES.

(A). A register in the form attached should be kept in the office of the Assistant Political Agent.

(B). All Courts should send information of any work to be done to the Assistant Political Agent in the form attached.

(C). All work shall be undertaken in the order in which it is entered in the register of the Assistant Poiitical Agent. The only exception to this Rule should be the ground of urgency. The Assistant Political Agent to decide on the merits of any such urgent application, subject to any direct orders received from the Political Agent.

(D). No Court shall issue any orders to the Agency Surveyor direct except as provided for in Rule E.

(E). The Assistant Political Agent shall inform any Court when any work ordered by that Court is in hand, and subsequent to such notice correspondence as regards that work may be conducted directly between that Court and the Surveyor in question.

(F). The Assistant Political Agent shall submit a half yearly report to the Political Agent, on the 1st April and 1st October, showing the amount of work done in the half year and the amount still in arrears. It should also show the amount unrecovered on account of Survey expenses.

Form of Register for Assistant Political Agent.

Serial No.	Name of work.	Nature of work (Map, Survey, etc)	Court under whose orders taken on register.	Date of order.	Name of party from whom expenses are to be recovered.	Amount recovered on account of expenses	Date on which the work was taken in hand.	Date of completion of work.	Actual expenses incurred.	Balance refunded.	Remarks.

Form for the Submission of orders from Courts.

Name of work.	Name of work (Map, Survey, division).	Nature of work.	Names of parties from whom expenses are to be recoverod.	Amount to be recovered.	Whether amount has been credited in Treasury or not and date of credit.	Remarks.

પાલણપુર જીલ્લાના મેહેરબાન પોલીટીકલ એજંટ સાહેબ બહાદુરના ઇંગ્રેજી નંબર ૮૩૩૭ તા. ૩૦ અકટોબર સને ૧૯૦૧ માં ફરમાવ્યાથી પાલણપુર એજન્સીના સર્વેયરો માટે નીચે પ્રમાણે ધારા ઘડવામાં આવ્યા છે.

ભાગ ૧ પહેલો. સર્વેયરોની વર્તણુક વીશે.

૧. પાલણપુર એજન્સીના સર્વેયરોએ તમામ બાબતમાં આ ધારાને અનુસરી તથા હવે પછી જે સુધારો વધારો કરવામાં આવે તેને અનુસરી વર્તવું.

૨. તમામ સર્વેયરોને ખાતાની રૂએ આ. પો. એ. પાલણપુરના તાબામાં રાખવામાં આવે છે. જે વખતે જેટલા સર્વેયરો હશે તે પૈકીનો જે સીનીયર હશે તેને હેડ સર્વેયર ગણવામાં આવશે.

૩. સર્વેયરોએ પોતાને સોંપેલું કામ કાળજીથી અને જેમ બને તેમ ઝડપથી કરવું. રોજ કામ કેવું એને કેટલું થાય છે તે તરફ નજર રાખવી, અને ધોરણ કરતાં કામ ઓછું ન કરવું. જે સર્વેયર કામ કરવામાં નકામો વખત ગાળશે અથવા કારણ વિના તકરારો વધારશે તેને કામને માટે નાલાયક ગણી બરતરફ કરવામાં આવશે. મહેરબાન પોલીટીકલ એજંટ સાહેબને ત્યાં અપીલ કરવાની છુટ સાથે આસી. પો. એ. સાહેબને સર્વેયરોનો એક માસના પગાર સુધી દંડ કરવાનો અધિકાર આપવામાં આવે છે. અને તે બાબત મે. પોલીટીકલ એજંટ સાહેબનો હુકમ છેવટનો ગણાશે. જો સર્વેયરના ઉપર કંઇ આરોપ મુકવામાં આવ્યો હોય તો તે એકદમ આસી. પો. એ. સાહેબની નોટીસ ઉપર લાવવો, જેઓ તે બાબતમાં જરૂરીઆત તપાસ કરીને મે. પોલીટીકલ એજંટ સાહેબ તરફ હુકમ માટે રીપોર્ટ કરશે અને તેઓ સાહેબનો ઠરાવ છેવટનો ગણાશે.

૪. જે કોર્ટે કામ કરવાને હુકમ કર્યો હોય તે કોર્ટને કોઇ પક્ષકાર અરજ ઉપરથી અથવા પોતાની મેળે એમ માનવાને કારણ હોય કે કામ ખોટું છે અને ફરી માપણી કરાવતાં સેંકડે બે ટકા કરતાં વધારે ભૂલ માલુમ પડે તો ફરી માપણી કરાવતાં જે ખર્ચ થયું હોય તે તમામ અથવા પોલીટીકલ એજંટ સાહેબ જે ફરમાવે તેટલું, જે સર્વેયરે પ્રથમ માપણી કરી હશે તેના પાસેથી વસુલ લેવામાં આવશે.

૫. સર્વેયરોને "પબ્લીક સરવંટ" (સરકારી નોકર) ગણવામાં આવશે. અને આ ધારાની વિરૂદ્ધ અગર બીજા અમલમાં હશે તે ધારા વિરૂદ્ધ કાંઇ કૃત્ય કરશે તેને માટે તેમને જવાબદાર ગણવામાં આવશે, તથા તેમનાપર કાયદેસર કામ ચાલશે અને ગુન્હો સાબીત થયેથી તેમને બરતરફ કરવામાં આવશે.

૬. જે કોર્ટ તરફથી સર્વેયરોને કામગીરી મળે તે કોર્ટના હુકમ મુજબ તેમણે કામ કરવું.

૭. જે હદમાં કામગીરી હોય તે હદના સ્થાનીક અમલદારની જોઇએ તે મદદ લેવા સર્વેયરો હક્કદાર છે, અને સ્થાનીક અમલદારો તમામ વ્યાજબી જરૂરી મદદ આપવાને બંધાએલા છે. પક્ષકારો અગર મજુરો સર્વેયરો પાસે હાજર ન થાય તો તેમાં સ્થાનીક અમલદારે ખાસ કરીને તેમને હાજર કરવામાં મદદ કરવી જોઇએ.

૮. પક્ષકારોએ સર્વેયરોના તથા સ્થાનીક અમલદારના કહેવા પ્રમાણે મજુરો સાથે હાજર રહેવું. તેમાં જે પક્ષકાર કસુર કરશે તેના ખર્ચે મજુરો રાખી તેની ગેરહાજરીમાં એકતરફી કામ ચાલશે. જે પક્ષકાર તરફથી મજુરો રાખ્યા હશે તેની પાસેથી તે મજુરોનું ખર્ચ વસુલ કરવામાં આવશે.

૯. વગડામાં ખેતરની અંદર સર્વેયર સાથે પક્ષકારો અને ખેતરવાળાએ હાજર રહેવું અને હાજરી જણાવવા માટે તે લોકોની સર્વેયરે ફીલ્ડ બુકમાં સહી લેવી. અને જે પક્ષકારો હાજર હોય તેનાથી કામ શરૂ કરવું અને પક્ષકારો પૈકી કોઇપણ ગેરહાજર હોય તો જેમ બને તેમ જલદીથી જે કોર્ટ અગર અધીકારીએ કામ કરવાને હુકમ કર્યો હોય તેને રીપોર્ટ કરવો જોઇએ.

૧૦. માપણીના કાગળોમાં ભૂલ થાય તો ખોતરવું યા ઘસવું નહીં. પણ લાલ શાહીથી છેકા આપી હેઠળ લાલ શાહીથી સુધારવું.

૧૧. જ્યારે સર્વેયરોને નવા કામઉપર જવાનું હોય અથવા હેડ ક્વાટરમાં પાછા ફરવાનું હોય ત્યારે દરરોજ દસ ગાઉ કરતાં ઓછી મુસાફરી કરવી નહીં. રવિવાર અને તેહેવારોના દિવસોમાં મુસાફરી કરવાની જરૂર નથી.

રવિવારે કામ બંધ થાય છે તે ઉપરાંત નીચે મુજબ તહેવાર પાળવા મંજુર કરવામાં આવે છે.

૧ મકર સંક્રાંતી.	૧ શીવરાત્રી.	૨ હોળી.
૧ બળેવ.	૧ જન્માષ્ટમી.	૧ દશેરા.
૨ દીવાળી.	૧ ગણપતીચોથ.	૧ ગુડફ્રાયડે.
૨ નાતાલ તહેવાર (પહેલો તથા છેલ્લો).	૧ શહેનશાનો જન્મ દીવસ.	૧ રામનવમી.

૧૨. ઉપરના દીવશ સિવાય તમામ દીવસ કામ કરવું. જો સીક હોય તો તે બદલ હોસ્પીટલ આસીસ્ટંટ અગર થાણદારનું સર્ટીફીકેટ મેળવવું. પણ થાણાના હેડ ક્વાર્ટરથી દસ ગાઉ કરતાં વધારે અંતરે સર્વેયર હોય તો નજીકમાં નજીકના સ્થાનીક અમલદારનું સર્ટીફીકેટ ચાલશે. પણ દસ કરતાં વધારે રજા હશે તો તેવું સર્ટીફીકેટ નહીં ચાલે.

૧૩. એજન્સી સર્વેયરોને સીવીલ સરવીસ રેગ્યુલેશન મુજબ હક્કની તથા કેજ્યુઅલ રજા આપવામાં આવશે. રજા મે. પોલીટીકલ એજંટ સાહેબ આપશે. અને રજાનો રીપોર્ટ જે કોર્ટના નીચે તેઓ કામ કરતા હોય તેની મારફત કરવો. જેઓ પોતાને કામની જરૂરીયાત અગર બીજું કાંઇ કારણ જણાય તેવી રીમાર્કસ સહિત આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટ સાહેબ કેજ્યુઅલ રજા મંજુર કરશે. હક્કની રજા અગર બીજા પ્રકારની રજા આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટ સાહેબ મારફતે અરજી મોકલ્યાથી મહેરબાન પોલીટીકલ એજંટ સાહેબ મંજુર કરશે.

૧૪. નક્કી કરેલ દર પ્રમાણે સર્વેયરોને પગાર મળશે અને બનતા સુધી જેમ બને તેમ તમામ બાબતમાં તેમને સીવીલ સરવીસ રેગ્યુલેશન લાગુ પાડવામાં આવશે.

૧૫. સર્વેયર અથવા મોજણીદારને કામ કરવામાં સરકારી સામાન મળશે અને તે સામાન બરોબર સંભાળથી રાખવા માટે તેમને જોખમદાર ગણવામાં આવશે. તેમાં કસુર કરશે તો તેઓને જવાબદાર ગણવામાં આવશે, અને સઘળાં ઓજારો અને બીજો ડેડસ્ટોક સામાન હોય તે કેવી સ્થિતિમાં છે વિગેરે બતાવનારૂં એક લીસ્ટ દર વર્ષે એપ્રિલ મહિનાની પહેલી તારીખે આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટ સાહેબ તરફ મોકલવું.

૧૬. સર્વેયરોને તેમના કામ માટે આપેલી સાંકળોને દરરોજ દીવસનું કામ થઇ રહ્યા બાદ માપવાની ટેપ વડે તપાસવી અને ખાતરી કરવી કે કરેલ માપણીમાં કાંઇ તફાવત આવેલ નથી. રોજના કામ ઉપરથી આવ્યા બાદ “ સનડાયલ ” ને પણ હંમેશાં સંભાળથી તપાસવો અને તેને ઉભો રાખવો.

૧૭. થીઓડોલાઇટ અને પ્રીઝમેટીક કમ્પાસ બહુ સંભાળથી રાખવાં અને વખતો વખત સાફ કરતા રહેવું. જ્યારે આ ઓજારો ઘસાઇ જવાથી બરાબર કામ નહીં આપતાં હશે તો તે બાબત આસી. પો. એ. સાહેબ તરફ રીપોર્ટ કરવો. પણ જો તેની યોગ્ય સંભાળ લેવામાં આવે તો તે લાંબો વખત ચાલશે.

૧૮. જે તારીખે અમુક ગામ સર્વેયર છોડે તે તારીખ સુધી કરેલ કામનો રીપોર્ટ મોકલવો. અઠવાડીઆમાં એકથી વધારે રીપોર્ટ જરૂર પડે તો કરવાને હરકત નથી, પણ એક રીપોર્ટમાં એક જ ગામની હકીકત આવવી જોઇએ. એકથી વધારે ગામની હકીકત એક રીપોર્ટમાં લખવી નહી.

૧૯. સર્વેયરોને ફક્ત નોકરીની મુદત ઉપર ધ્યાન આપીને પ્રોમોશન આપવામાં નહી આવે. પણ તેમની યોગ્યતા, લાયકાત, તથા કામનુ સારાપણું જોવામાં આવશે.

૨૦. સર્વેયર યા મોજણીદારને અમુક કામગીરી ઉપર મોકલવામાં આવેલ હોય ત્યારે સદહું કામ પુરૂં થઇ રહ્યા બાદ તેણે બીજું કામ મળ્યું હોય તો તે કામપર જવું. કામ લગભગ પુરૂં થવા આવે તે વખતે ચોખ્ખા દસ દિવસ પહેલાં સર્વેયરોએ મે. આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટ સાહેબને ખબર આપવી. તેઓ સાહેબ ત્યારપછી બીજા કયા કામ ઉપર જવું તે બાબત હુકમ કાઢશે. જ્યાં સુધી આ હુકમ મળે નહીં ત્યાં સુધી જે જગ્યાએ કામ કરતા હોય ત્યાં સર્વેયરોએ થોભવું.

૨૧. પાલણપુર એજન્સીના જાગીરદારોની જમીન માપવામાં અને સીમાડાનાં નીશાન નાખવાના કામમાં બ્રીટીશ સરકારની રેવન્યુ સર્વેની સીસ્ટમનો આધાર લેવો. પરંતુ તેમાં કાંઇ ફેરફાર કરવો જરૂર જણાય તો તે બદલ મે. પોલીટીકલ એજંટ સાહેબને આસી. પો. એ. સાહેબ મારફત રીપોર્ટ કરવો.

૨૨. કોઇ કામ પુરૂં થએથી તે કામના સંબંધ ધરાવનાર તમામ કાગળો જે ઓફીસર તરફથી કામ મળ્યું હોય તેમના તરફ સર્વેયરોએ આસી. પો. એ. સાહેબ તરફથી મુનાસબ થવા મોકલી દેવા.

૨૩. સર્વેયરો જ્યારે ડીસ્ટ્રીક્ટમાં હોય ત્યારે પોતાનાં પાકીટો કાગળો વીગેરે થાણાના થાણદારો, મેનેજરો, અગર તેહેસીલદારો મારફતે સરક્યુલર નંબર. ૫૩ તા. ૧૧-૧૨-૮૪ પ્રમાણે મોકલવા. જ્યારે તેઓ હેડ ક્વાર્ટરમાં હોય ત્યારે આસી. પોલીટીકલ એજંટ સાહેબની કોર્ટ મારફત મોકલવા.

૨૪. સર્વેયર તથા મોજણીદારે નમુના પ્રમાણે ફારમો રાખવાં (નમુના છેવટના ભાગે ટાંકવામાં આવ્યા છે).

૨૫. આસી. પો. એ. સાહેબે સર્વેયરને અમુક સર્વે કામગીરીની જગ્યોએ જવાનું હોય ત્યારે તે કામ કરવામાં જોઇતા માણસો સાથે પક્ષકારો હાજર રાખવા માટે પ્રથમથી જેના તે સ્થાનીક અધીકારી તરફ લખી મોકલવું અને તેમાં દર્શાવવું કે પક્ષકારોને ખબર મળ્યા છતાં હાજર નહીં થાય તો જે પક્ષકાર અને તેના મજુરો હાજર હશે તેનાથી એકતરફી કામ ચલાવ-

વામાં આવશે. આવી ખબર પક્ષકારોને મળ્યા બાદ ગેરહાજર રહેશે તો તેની ફીકર પાછળથી સર્વેયર વિરૂદ્ધ ચાલશે નહી. તેમજ જે પક્ષકારની હરકતથી કામ પુરૂં કરવામાં ખોટીપો થયો હશે તેની પાસેથી તે ખોટીપાના દીવસોનું ખરચ વસુલ કરવામાં આવશે.

૨૬. એજન્સીમાં કેટલા સર્વેયર રાખવા અને કેટલા પગારથી, તે મહેરબાન પોલીટીકલ એજંટ સાહેબની મુનસફી ઉપર છે. આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટ સાહેબોના લખાણને આધારે સર્વેયરો તથા મોજણીદારોની સંખ્યા મુકરર કરવામાં આવશે.

૨૭. માપણીના કામ માટે ઓજારો વીગેરે સામાન મળ્યો હોય તે ઉપરાંત નવી કોઇ ચીજ મંગાવવાની હોય તો તેની ગોઠવણ બજેટમાં કરવી અગર તાત્કાલીક જરૂર હશે તો અણધાર્યાની રકમ બજેટમાં મંજુર થએલ હોય તે ખાતે ખરચ થવાની મંજુરી માગવી એટલે મુનાસબ હુકમ આપવામાં આવશે. પણ જે સાલમાં જે રકમ દાખલ કરી હોય તે જ સાલમાં ખરચ થવાનું. બીજી સાલમાં તે રકમ આગળ ખેંચાશે નહીં.

૨૮. માપણી સંબંધી કામોમાં આસી. સાહેબોનો ઠરાવ છેવટનો ગણાશે; પરંતુ શક પડતી બાબતનો નિર્ણય પોલીટીકલ એજંટ સાહેબ કરશે.

૨૯. એજન્સી સર્વેયરને દરમાસે પગાર, કંટીજંટ, ગાડાભાડું, નકશાના કાગળોનું ખર્ચ, ચોપડીઓ વિગેરે હાલના રીવાજ પ્રમાણે મળશે.

જે કામગીરીઓ કરવામાં આવે તે કામગીરીઓનું કુલ્લ ખર્ચ તથા દરમાસે રૂ. ૩૦ પ્રમાણે ખરેખર ખર્ચ ઉપરાંત સર્વેફંડ ખાતે લેવાની રકમનું એક પત્રક (જેનો નમુનો છેવટ ટાંકવામાં આવ્યો છે.) મહેરબાન આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટ સાહેબ તરફ પરભાર્યું મોકલવું અને તેના રિમાર્ક કોલમમાં જે કોર્ટે કામ કરવાને હુકમ આપ્યો હોય તે કોર્ટના હુકમ પ્રમાણે જુદી જુદી રકમો જે માણસો પાસેથી વસુલ કરવાની હોય તેનાં નામ સહિત બતાવવું જેઓ સાહેબ પૈસા વસુલ કરી તીજોરીમાં જમે કરાવવાને લાગતી વળગતી કોર્ટ સાથે ગોઠવણ કરશે.

૩૦. પગાર વીગેરે ખરેખર ખર્ચ ઉપરાંત કામ કર્યા બદલે માસીક ચાર્જ રૂ. ૩૦ પ્રમાણે સર્વે ફંડ ચડાવવા મે. પોલીટીકલ એજંટ સાહેબ બહાદુરના સરક્યુલર નંબર ૪૨ તા. ૨૬ એપ્રીલ સને ૧૮૯૫ ની કલમ ૩ માં ફરમાવેલ છે તે માત્ર એટલા જ સારૂ કે સર્વેયરને ઓજારો યા સામાન આપવો અને દુરસ્ત કરાવવો તથા સર્વેયરો હેડ ક્વાર્ટરમાં યા હકની તથા કેજ્યુલ રજા ઉપર હોય એ વખતના દીવસો વીગેરેનો ખર્ચ તેમાંથી થઇ શકે. આ બાબત આજસુધી ચાલતો વહીવટ કાયમ રાખવો.

૩૧. એજન્સી સર્વેયરો તરફ નકશા બુકો વીગેરેની નકલો કરવાના કાગળો તરફથી મોકલવા અને સરક્યુલર નંબર. ૪૨ તા. ૨૬-૫-૯૫ મુજબ ખાનગી વખતે મેહેનતાણાથી તેઓ નકલો કરી શકે છે.

૩૨. એજન્સી સરવેયરો તરફ નકશો, બુકો વિગેરેની નકલો કરવાના કાગળો કોર્ટો તરફથી મોકલવા અને તેઓએ નકલો તૈયાર કરવી જોઇએ; અને એજન્સી સરક્યુલર નં. ૧ તા. ૧૭-૪-૦૭ માં બતાવ્યા પ્રમાણે ફી સર્વે ફંડ ખાતે જમે કરાવવી જોઇએ.

૩૩. મે. પો. એજન્ટ સાહેબના સરક્યુલર નં. ૧૩ તા. ૩૦-૬-૯૮ માં ફરમાવ્યા પ્રમાણે તુમારોમાં છેવટે બીજા કાગળ જોડવાની જરૂર પડે ત્યારે તે જોડવાના કાગળના મથાળે છેવટના લખાણનો નંબર તારીખનો શેરો લખી પછી તુમાર આગળ ચલાવવો. કાગળ દોરાથી બાંધવો અને ટાંકણી લગાડવી નહીં.

૩૪. એજન્સી સર્વેયરે પગાર વીગેરે ખરચનાં બીલો આસી. પોલીટીકલ એજંટ સાહેબના તરફ મોકલવાં અને તેમણે મંજુર કરી ટ્રેઝરી ખાતે મોકલી દેવાં. કોઈ માસમાં ડીસ્ટ્રીકટની કામગીરી હોય ત્યારે પે બીલ સાથે ડાયરી ટાંકવી.

૩૫. એજન્સી સર્વેયરોએ હેડ સર્વેયર તરફ બજેટ બનાવી દરેક વરસે તા. ૧ ડીસેમ્બરે મોકલવું. હેડ સરવેયરે પોતાના ખરચની સાથે એકંદર કરી ડીસ્ટ્રીકટ ડેપ્યુટી આસી. સાહેબ તરફ મોકલવું. અને તેઓ સાહેબ મે. પોલીટીકલ એજંટ સાહેબ હજુર મંજુર થવા મોકલશે.

૩૬. સર્વે કામગીરીના ખર્ચની રકમ વસુલ થવાનું પત્રક સર્વેયર તરફથી આવ્યા પ્રમાણે રકમ વસુલ થઇ છે કે નહીં અને સર્વે ફંડ ખાતે જમા થઇ છે કે નહીં તે વીગેરે હીસાબ ટ્રેઝરી ઓફીસે રીવાજ પ્રમાણે રાખવો. તમામ વસુલાત જે કોર્ટ અગર ઓફીસરે કામ કરવા હુકમ કર્યો હોય તેને કરવી.

૩૭. રાધનપુર તથા પાલણપુર સંસ્થાન સંબંધી કામગીરીના પ્રસંગે પરભાર્યું લખાણ કરવું નહીં. પણ જે કોર્ટ સર્વેયરને કામ સોંપ્યું હોય તેના તરફ લખાણ મોકલવું. ફક્ત જરૂર પ્રસંગે પરભાર્યું લખાણ સર્વેયરને કરવા દેવામાં આવશે.

૩૮. મે. પો. એજંટ સાહેબની ઓફીસના ઓર્ડર તા. ૫-૬-૧૮૯૬ માં ફરમાવ્યા પ્રમાણે અમલ કરવો.

સર્વે કામગીરીનું ખર્ચ અગાઉથી વસુલ કરવું. મે. પોલીટીકલ એજંટ સાહેબના હુકમ શિવાય, જે કામની અજમાયસ ખર્ચની રકમ વસુલ થઇ નહિ હોય તેવું કામ શરૂ કરવાને આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટ સાહેબ મંજુર કરશે નહિ.

કામગીરી ચાલતા દરમીયાન વસુલ થયેલી રકમ કમતી માલુમ પડે તો આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટ સાહેબ તરફ રિપોર્ટ મોકલવો, જેઓ સાહેબ લાગતી વળગતી કોર્ટ મારફત જરૂરીયાત રકમ વસુલ કરશે. સર્વેયરે કામ જારી રાખવું. સર્વે કામગીરી ખાતે અગાઉથી વસુલ કરેલ રકમ કરતાં કમી ખર્ચ થાય તો બાકી રહેલી રકમ વસુલ આપનાર પક્ષકારને પાછી આપી દેવાનું બીલ સર્વેયરે તૈયાર કરી આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટ સાહેબ તરપ મોકલવું જેઓ તેમાં કાઉન્ટર સીગનેચર કરી ટ્રેઝરીમાં મોકલશે.

૩૯. એજન્સી સર્વેયરને એક કામગીરી ઉપરથી બીજી કામગીરી ઉપર હુકમ પ્રમાણે જવું પડે અને વચમાં રાધનપુર અગર પાલણપુર સ્ટેટોનાં ગામો આવે ત્યારે તે ગામોના સ્થાનીક ઓફીસરે ગાડું, ચોકીયાત વીગેરે સર્વેયરની માગણી મુજબ આપવાં અને તે બાબતમાં સ્ટેટના કોઇ અમલદારના લખાણની માગણી કરવી નહીં. આ મદદ બનતી ઉતાવળથી આપવી જેથી સર્વેયરને ખોટી થઇ રહેવું પડે નહીં.

૪૦. એજન્સી સર્વેયરોને દરમાસે કન્ટીજન્ટ સારૂ બે રૂપીયા બાંધવામાં આવે છે તે તેમણે દર મહીને બીલ કરી લેવા. કોઈ માસમાં વધારે ખર્ચ થાય તો પણ બે રૂપીયા ઉપરાંત દાખલ કરવું નહી પણ બીજા માસમાં વધારાનું ખર્ચ દાખલ કરવું. કન્ટીજન્ટ સામાનમાં નીચેની ચીજોનો સમાસ થાય છે. " ફુલ્સકેપ કાગળ, ફ્રેન્ચ કાગળ, બ્રાઉન પેપર, બ્લોટીંગ પેપર, ગુંદર, શાહી (કાળી તથા લાલ) રબર, સુતળી, સુતરનીદોરી, પેનસીલ, બરૂ, ટાંકો, હોલ્ડર, આંકણી, ચાકુ, દોરી, કાતર, ગાદી તકીઆના ગલેફની ધોવાઇ, દફતર બાંધણ, બારનીસી સારૂ ચામડાનાં પુઠા, પારસલ સારૂ કપડું, લાખ, દીવા સારૂ તેલ, તાળું કુંચી. "

૪૧. નકશાના કાગળો, માઉંટીંગ પેપર, ટ્રેસિંગ પેપર, તથા મોટી ફીલ્ડ બુકોના અમદાવાદી કાગળ અને ચામડાના પુઠા એજન્સી સર્વેયરે પોતાના ખર્ચેથી લાવવાં અને જે જે કામગીરીમાં ઉપરની ચીજો વપરાઇ હોય તેની કીમત વસુલ કરવાનું બીલ આસી. પો. એ. સાહેબ તરફ મોકલવું, જેઓ સાહેબ લાગતા વળગતા પક્ષકારો પાસેથી પરભાર્યું વસુલ કરશે.

૪૨. એજન્સીમાં ગાડા ભાડાના ખર્ચ બદલ મે. પો. એ. સાહેબના સરક્યુલર નંબર ૨૭ તા. ૨૭—૧૦—૯૫ જે ઉત્તર વિભાગના મે. કમીશનર સાહેબે તેમના નંબર ૯૫ તારીખ ૧૫-૨-૯૮ થી મંજુર કરેલ છે તે પ્રમાણે આજસુધીના રીવાજ મુજબ સર્વેયરને ગાડા ભાડું મળશે.

૪૩. પગાર બીલ તથા ગાડાભાડાનું, કંટીજંટનું, નકશા, બુકોના કાગળ ખર્ચનું, જુદું જુદું બીલ બનાવવું અને દરેક બીલમાં કામગીરી વારના ખર્ચની તારીખ લખવી.

૪૪. આ એજન્સીમાં મુખ્યત્વે જમીનનું માપ બાવટાવા તથા ઓળીઆવાથી થાય છે. સો કરમ લાંબી અને પચાસ કદમ પહોળી એમ એક બાવટાવા અગર એક ઓળીઆવા છે. એક કરમના પાંચ ફુટ અને એક ડગના (કદમના) અઢી ફુટ નક્કી કરેલા છે. આ માપ એજન્સીમાં ચાલશે.

ઉદાહરણો.

૧ 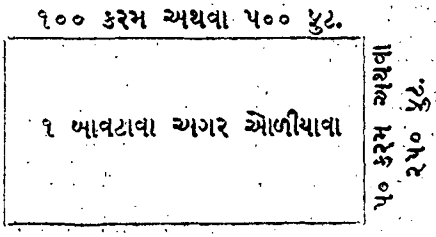

આ માપ પ્રમાણે ૨ એકર અને ૩૫ ગુંઠા, તે ૪ વીઘા અને ૧૮ વસા બરાબર થાય છે.

૨ 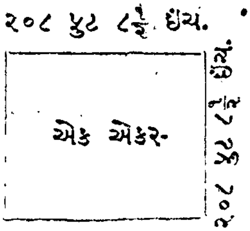

આ માપ પ્રમાણે ૪૩૫૬૦ સમચોરસ ફુટનો એક એકર.

3 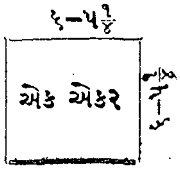

આ માપ પ્રમાણે ૩૩ ફુટની એક સાંકળ અને તેવી ૬ સાંકળ અને ૫¼ આના સમ ચોરસનો એક એકર થાય છે.

૪ 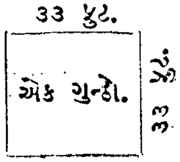

આ માપ પ્રમાણે સમ ચોરસ ફુટ ૧૦૮૯ નો એક ગુન્ઠો અને ચાળીસ ગુન્ઠાનો એક એકર થાય છે.

૧૬૦ ફુટ.

૫ | એક વીઘું. | ૧૬૦ ફુટ. આ માપ પ્રમાણે સમચોરસ ફુટ ૨૫૬૦૦ નું એક વીઘું. તેના ગુન્ઠા તેવીસ.

૧૦૦ હાથ

૬ | એક વીઘું. | ૧૦૦ હાથ. આ માપ પ્રમાણે સમચોરસ દશ હજાર હાથનું એક વીઘું અને ૫૦૦ સમચોરસ હાથનો ૧ વસો, ૨૫ હાથની સમચોરસ એક વીશવાસી (૨૪ ઈંચનો ગજ એક તથા ૨૦ ઈંચનો એક હાથ.)

- **અ.** એક મૈલના ફુટ ૫૨૮૦
- **બ.** સમચોરસ એક મૈલનાં વીઘાં ૧૧૨૦
- **ક.** સમચોરસ એક મૈલના એકર ૬૪૦
- **ડ.** એક મૈલના કરમ ૧૦૫૬
- **ઈ.** ગંટરની ૮૦ સાંકળનો ૧ મૈલ. એક સાંકળમાં ૧૦૦ લીન્કસ
- **ફ.** (તેતરીસ ફુટની સાંકળના સોળઆના) ૧૬૦ સાંકળનો એક મૈલ.
- **ગ.** પાંચ ફુટનો કરમ એક અને અઢી ફુટનું એક ડગલું યાને કદમ.

૪૯. સોળ બાવટાવા અગર ઓળીઆવાનો એક ઓળીઓ અગર એક બાવાટો (એક સાંતી.) તે પ્રમાણે એક બાવટો તથા એક ઓળીઓ તેના ૪૬ એકર તેમાં ૭૮ વીઘાં ૮ વસા થાય છે.

૫૦. બ્રીટીસ રાજ્યના ખેડા અને અમદાવાદ જીલ્લામાં એકરનાં વીઘાં ગણવાનો વહીવટ ચાલે છે તે અનુસરી જંત્રી કરવામાં આવી છે તે જંત્રી આ એજન્સીમાં લાગુ કરવામાં આવે છે. તે જંત્રી પ્રમાણે ૧ વીઘો ૧૪ વસા અથવા ૨૩ ગુન્ઠાનો એક એકર થાય છે. જંત્રી જોડે રાખવામાં આવી છે.

૫૨. રેગ્યુલર ફીલ્ડ સરવે જ્યારે રાજહક લેવાને માટે કરવાની હોય તે વખતે કેટલા અને કેવા નમુના રાખવા તે જરૂર પડે સંબંધ ધરાવનાર ઓફીસરે નક્કી કરવું.

૫૩. દરરોજ સરવેયરે ૩૫ એકર અગર ૫ ખેતરનું કામ કરવું. તેથી ઓછું કામ થશે તો વ્યાજબી સબબની ગેરહાજરીમાં ઓછા કામના પ્રમાણમાં પગાર કપાશે. તેણે દુરબીન (થીઓડોલાઇટ) અગર પ્રીઝમેટીક કમ્પાસથી એક માઇલની માપણી કરવી.

ભાગ ૨ જો.

કલમ ૧ માં જમીન ચાર જાતની બતાવી છે તેની વાખ્યા.

જરાયત.

જે જમીનમાં બાગાઅતની ચીજ અથવા ડાંગરનું વાવેતર થતું નથી અને થએલુ નહીં હોય તે જમીન વાવેતર અગર પડતર હોય તો પણ જરાયત સમજવી.

બાગાયત.

જે જમીનમાં કુવા તથા પાકી ઢીકુડી તથા ઝીલથી તથા પાટસ્થળ વીગેરેથી પાણી લેઇને બાગાયત ચીજ કરવાનો વહીવટ હોય તે જમીન બાગાઅત સમજવી તથા કુવા નીચેની જમીનમાં

ડાંગરનું વાવેતર થતું હોય તો તે જમીન ક્યારડાની નહીં સમજતાં બાગાઅતની સમજવી પણ કુવા નીચેની ક્યારડા જમીન બીજી બાગાઅત સાથે સામેલ નહીં કરતાં જુદા જુદા નંબર કરવા પરંતુ મોજણી વખતે કુવો પડીને પુરાઇ ગયાથી અથવા પાટસ્થળ વીગેરેથી જમીનને પાણી પાવાનો ઉપાય નથી એવું હોય તો જરાયતની સમજવી

કાળી.

જે જમીનમાં ક્યારડાને પાળી હોય તથા પાણી પાવાનો આસરો હોય તથા પાળી ન હોય પણ જ્યારે વાવેતર થાય છે એટલે ડાંગરનું અથવા ડાંગરના ધરૂનું વાવેતર થાય છે તે તથા ચોમાસામાં પાણી ભરી રાખી આકાસીઆ ઘઉ થાય છે તેને કાળી સમજવી.

રેતાળ.

જે જમીન રેતી જેવી હોય અને માટી જેવી જમીન નહીં હોય અને ઢાળ ટેકરાવાળી હોય તે વાવેતર કે પડતર હોય તો પણ રેતાળ સમજવી.

ખરાબો.

જે જમીનમાં ઘાસ ઉગતું નથી અને જે ખારવાળી તથા પથર કાંકરાવાળી હોય તેવી જમીન ખરાબાની સમજવી.

જમીનના રેવન્યુ સરવેના નંબરો કરવા બાબત.

૧. જમીન ચાર પ્રકારની છે. ૧ જરાયત. ૨. બાગાયત. ૩ રેતાળ. ૪ કાળી.

નંબરો કેવી રીતે પાડવા તે બાબત.

જમીનની જાત.	નાહાની ભરતી કેટલા એકરની.	વચલી ભરતી કેટલા એકરની.	પુરી ભરતી એક સખસના વહીવટની કેટલા એકરની.
જરાયત.	૬	૨૦	૩૦
બાગાયત.	૫	૧૫	૨૦
રેતાળ.	૬	૨૫	૪૦
કાળી.	૧	૫	૧૫
પડતર (વીડ, વાડીઆં, ટીંબા, ટેકરાની)	૧	૦	વહીવટ પ્રા. આખો નંબર કરવો.
ખરાબો (જેમાં ઘાસ ઉગતું નથી તથા ખારવાળી તથા પથરવાળી.)	૦	૦	એકજ જગાએ જેટલી જમીન હોય તેટલાનો એક નંબર કરવો.

કઇ કઇ જાતની જમીન એક નંબરમાં સામેલ કરવી તે નીચે પ્રમાણે.

૨. ઉપર પ્રમાણે નંબરો પાડવા તેમાં એક જ ખેડુતની જમીન એક ઠેકાણે નાહાની ભરતીથી પૂરી ભરતી સુધી હોય તેનો જાતવાર જુદો જુદો નંબર કરવો જોઇએ અને ભરતી પ્રમાણે એક જાતનો નંબર થઇ નહી શકે તો જુદી જુદી જાતની પોત માપણીથી એક નંબર કરવો. પરંતુ જુદા જુદા પ્રકારની જમીનના જુદા નંબરો કરવાને હરકત નથી.

૩. વાવેતર જમીનના વાંક બરાબર લેવા જોઇએ પણ સાધારણ બાગાયત, તથા ક્યારીમાં એક આના તથા બે આના સુધીની ધર છોડ કરવી.

૪. નાહાની વેંહેણ અથવા નાહાના માર્ગની બન્ને બાંજુએ એકજ ખેડુની જમીન હોય તો એક નંબર કરવો. પણ નદી, મોહોટો વોહળો, સડક, તથા મોહોટો આરપાર ગામ જવાનો માર્ગ તથા વાડ હશે તો એક નંબરમાં સામેલ ન કરતાં હદે પકડી નંબર કરવો. તેમ જ દરેક નંબરમાં દસ ગુંઠા ઉપરાંતની તલાવડી હોય તો તેનો જુદો નંબર કરવો.

૫. કોઇ ખેતર એક એકર કરતાં ઓછી ભરતીનું હોય તો પણ તેનો જુદો પોત કરવો.

૬. ખરાબાની જમીન, જેવી કે તદન ખારવાળી અગર પથ્થરની, કાંકરાની, ઘાસ જેમાં બીલકુલ ઉગતું નથી જેથી વાવેતર લાયક નહી હોય તેવી, તેને ખરાબો સમજી એક એકરથી વધારામાં વધારે ૫૦ એકર સુધીનો નંબર કરવો.

૭. તળાવના નંબરો જુદા જુદા માપીને કરવા અને તે જેના વહીવટમાં હોય તેનાં નામ ઉપર લખવાં. ગામ લોકોના ઉપયોગમાં હશે તો દરબારી (સરકારી) લખી તે પ્રમાણે નામ લખવું. પરંતુ પ્રસંગે થતી વાડીઓનો રાજ્ય હક લેવા સરકાર મુનસફી ઉપર છે. તલાવમાં કોઇપણ વખત વાડીઓ બીલકુલ નહી થતી હશે તો તેને ખરાબો ગણવો.

૮. માપણીના ગુણાકાર કરતાં વખતે જો કોઇ નંબરના એકર કાયદાની ભરતી કરતાં ત્રીસ ગુંઠા કમી જાદે માલુમ પડે તો કાયદા વીરૂદ્ધ સમજવું નહીં, પરંતુ તે ઉપરાંત હોય તો કામ સોંપનાર ઓફીસરને રીપોર્ટ કરવો.

૯. નદીની ભેખડ નીચેની જમીનનો જુદો નંબર કરવો નહીં પણ નદીમાં ગણવાની છે. તે હદે પકડાશે. તેમજ નદીમાં ખેડાણ થાય છે તે વીશેની હકીકતનો રીપોર્ટ કરવાથી ઉપરી અધીકારી મુનાસબ હુકમ ફરમાવશે.

૧૦. બેરાન પાદર (ગામ) ની જમીન તથા બજાણીઆ, તથા રબારી લોકો ગામથી જુદાં છાપરાં કરી રહેતા હશે તેના નોખા નંબર કરવા.

૧૧. ગામ તળ પાસે લગતા વાડાઓની વાવેતર જમીન દસ ગુંઠા ઉપરાંત હોય તો તેના નોખા નંબર કરવા.

૧૨. જ્યાં બે ખેતરોમાં જ નીચેના ઉદાહરણમાં બતાવ્યા પ્રમાણે "એ" થી "બી" સુધીનું અંતર ચાર સાંકળથી વધારે હોય ત્યાં એક નંબર કરવો નહીં, અને ચાર સાંકળથી ઓછો અંતર હોય તો એક નંબર આપવો.

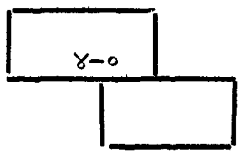

૧૩. જે હકીકત સરવેના દાખલા સારૂ જોઇએ તે ગામના દફતરમાંથી ન નીકળે તો તે વીશે ઉપરી અધીકારી તરફ રીપોર્ટ કરવો ને ખુલાસો મળ્યા પ્રમાણે અમલ કરવો અને તે દાખલો મોજણી બુકમાં જેના તે નંબરે રીમાર્કમાં બતાવવો.

૧૪. ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે અમલ ન થતો હોય તો હેડ સર્વેયરે અથવા નીમતાનદારે ઉપરી અધીકારી સાહેબને રીપોર્ટ કરવો.

બાહારખળી જમીન વિષે.

૧૫. એ માલ ધણીની અથવા એ પ્રકારની જમીન એક નંબરમાં સામેલ કરવી નહીં પણ પ્રકારવાર યાને ખેડુવાર નંબરો કરવા; પસાયતી હશે તો કેવા પ્રકારની, સરકાર ઉપયોગી કે ગામ ઉપયોગી, તે સ્પષ્ટ જણાઈ આવે તે પ્રમાણે લખી નંબર કરવા, ધરમાદા હોય તો કયા દેવસ્થાનમાં વીગેરેની છે તે જણાવી ખેડુનું નામ બતાવવું. સ્વામી, બ્રાહ્મણ પુજા કરતા હોય અને તે બદલ ખેડી અગર ખેડાવી વહીવટ કરતા હોય તો તેને માલીક લખવા નહીં, તોપણ જરૂર લાગે તો ઉપરી અધીકારીને ખુલાસાનો રીપોર્ટ કરવો અને તે વીશેનો હુકમ રીમાર્કમાં લખવો.

૧૬. વેપારી વર્ગ જમીન ખેડતા હોય અગર ખેડાવતા હોય અને તેનો રાજ્ય હક ન આપતા હોય તેવી જમીનનો પ્રકાર ઉપરી અધીકારીના હુકમ મુજબ લખવો.

૧૭. કોઇ જમીન ગીરોહક યા સાનહકથી કોઇના કબજામાં હોય તો તેવી જમીનના ખેડુવાર નંબરો કરવા. પણ મુળ માલીક હોય તેનું નામ લખવું અને ખેડુત જેના તરફથી ખેડતો હોય તેનું નામ પણ બતાવવું. તોપણ મોજણીબુકમાં ઉપરી અધીકારી તરફથી ખુલાસો મળ્યા પ્રમાણે મજકુર દાખલ કરવો.

૧૮. બાહારખળી જમીન પાસે પડતર યા ખરાબાની જમીન હોય અને તે ગામના ઉપયોગમાં આવતી હોયતો તેવી જમીન બાહારખળીમાં સામેલ ન કરતાં દરબારી (સરકારી) લખી જુદો નંબર કરવો.

૧૯. દરબારી તથા બહારખળી જમીન ખેડાતી હોય તેના નંબરમાં માલ ધણી, નરવાદાર તથા ખેડુ જેટલા હોય તે તમામનાં નામ મોજણીબુકમાં લખવાં, જેથી તેના ઉપરથી થતા બીજા કાગળો બનાવવા હરકત આવે નહીં.

૨૦ જાગીરદારો નીચે ઘરખેડની જમીન હોય. અને તે પોતાનાં ઘર સાંતીડાથી ખેડાવતા હોય તો તે ઘરખેડની ગણવી. પણ જો બીજા પાસે ખેડાવી પેદાશ લેતા હોય તો જે જાગીરદાર તે પેદાશ લેતા હોય તેના નામ ઉપર જમીન લખવી અને ભેગું ખેડુતનું નામ પણ લખવું. એવી જમીનનો પ્રકાર દરબારી ઘરખેડ લખવો અને સ્વાંગ યા મજમું જેવી રીતે હોય તે પણ બતાવવું.

૨૧. દરરોજ જેટલા નંબર મપાય તેની ખાત્રી માટે મોજણીબુકમાં ગામના પટેલ, તલાટી, યા કામદારની અને માલીકની સહી લેવી. "સદરહુ માપણી અમારી બતાવેલ હદ પ્રમાણે કરી છે અને નંબરનો મજકુર અમારા લખાવ્યા પ્રમાણે લખ્યો છે અને તે બરાબર છે" એમ શેરો લખી તે નીચે સહીઓ લેવી.

૨૨. જે ગામની માપણી ચાલતી હોય તેની હદમાં ટ્રીગ્નોમેટ્રીકલ સર્વેના ચોતરા અગર પીલરો આવે તો તેને માપથી બતાવવા પણ દુર્બીનથી માપણી થતી હોય અને તેવા ચોતરા અગર પીલરો દુર હોય તો દેખાયા પ્રમાણે ત્રણ યા વધારે સ્ટેશનથી બરાબર એંગલ લેઇ કાયમ કરવા કે નક્ષામાં બતાવવાને હરકત થાય નહીં.

૨૩. કોઇ ગામની વીગતવાર માપણી કરવાની હોય ત્યાર સર્વેયર અગર મોજણીદારે કાળજી પૂર્વક એ ગામમાં આવેલો તમામ ખરાબો માપીને દાખલ કરવા. સ્કેલથી ક્ષેત્રફળ કાઢવું નહીં જેથી આગળ ઉપર તકરાર ઉપસ્થીત થાય તો માપેલા ટીપણ ઉપરથી સ્પષ્ટ દાખલો મળી આવે.

૨૪. કેટલાક ગામોમાં બ્રાહ્મણ, રજપુત, કોળી, ભીલ, જત વીગેરે પાસે જમીન હોયછે. અને તે જમીન બદલ તે લોકો દરબાર યા જાગીરદારની નોકરી કરેછે, અગર ધરમાદા ખાયછે, તેવા લોકો પાસેથી જમીનનો પ્રકાર નીચે મુજબ લખવો.

૧. જીવાઈદાર
૨. ચાકરીઆત
૩. ધરમાદા
૪. વસવાયાની

આ પ્રકાર લખવામાં તકરાર આવે તો ઉપરી અધીકારનો હુકમ મેળવવો.

સૂચના.

અ. દરબાર તરફથી યા જાગીરદાર તરફથી કંઇ પણ અમુક રાજ્ય હક લેઇ જમીન ખેડવા આપેલ હશે તેને દરબારી ગણવી

બ. બાહારખળી જમીનવાળા જમીન છોડી જતા રહયા હોય અને તેઓ પાછા આવવા સંભવ ન હોય તો તેવી જમીન વીશે ઉપરી સાહેબની મંજુરી પ્રમાણે અમલ કરવો.

ક. બારખળી જમીનના માલેકોએ પોતાની જમીન મૂકી દીધી હોય ને જતા રહ્યા હોય, અથવા તે જમીન વિષે કોઇ દાવો કરનાર પુરૂષ ન હોય તો તે બાબતમાં કોર્ટથી તે માટે જે હુકમ થાય તે ઉપર અમલ કરવો.

વધારાના ધારા.

(એ)—સાથેના ફોર્મમાં બતાવ્યા પ્રમાણે આસીસ્ટંટ સાહેબની કોર્ટમાં રજીસ્ટર રાખવું.

(બી)—જે કોર્ટને કંઇ કામ કરાવવાનું હોય તેણે સાથેના ફોરમમાં બતાવ્યા પ્રમાણે હકીકત આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટ સાહેબને મોકલવી.

(સી)—આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટ સાહેબના રજીસ્ટરમાં જે અનુક્રમે કામ આવ્યાં હશે તે અનુક્રમે કામ કરવામાં આવશે. આ રૂલને ખાસ અગત્યના કારણસર જ અપવાદ આપવામાં આવશે. આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટ સાહેબ આવી અગત્યની અરજીઓના ગુણ દોષ ઉપર મહેરબાન પોલીટીકલ એજંટ સાહેબના કોઇ પરબાર્યા હુકમને અનુસરીને ચુકાદો કરશે.

(ડી)—રૂલ "ઇ" માં બતાવ્યું છે તે સિવાય કોઇ પણ કોર્ટ એજન્સી સરવેયરને પરભાર્યા હુકમ મોકલશે નહિ.

(ઈ)—જ્યારે કંઈ કામ માટે કોઈ કોર્ટે હુકમ કર્યો હશે તે કામ હાથ ઉપર લેવામાં આવશે ત્યારે આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટ સાહેબ તે કોર્ટને ખબર આપશે. અને આ ખબર મળ્યા પછી સરવેયરનો કોર્ટ વચ્ચે કામ સંબંધી લખાણ પરભારે કરવાને હરકત નથી.

(એફ)—આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટ સાહેબ દર વરસમાં તા. ૧ લી એપ્રિલ અને તા ૧ લી ઓકટોબરના રોજ ગયા અડધા વર્ષમાં કામ કેટલું થયું અને કેટલું બાકી રહ્યું તેમજ સરવે ખરચની કેટલી રકમ વસુલ કરવાની બાકી છે તે બતાવનારૂં છ માસીક પત્રક મહેરબાન પોલીટીકલ એજંટ સાહેબ તરફ મોકલશે.

જે કોર્ટોએ સર્વેયરને હુકમો મોકલવાના હોય તે કોર્ટોએ હુકમ સાથે મોકલવાનું પત્રક.

કોર્ટનું નામ.	કામનું નામ (નકશો, માપણી વહેચણ વિગેરે)	કામનો પ્રકાર.	જે પક્ષકારો પાસેથી ખર્ચ વસુલ કરવાનું હોય તેનું નામ.	કેટલી રકમ વસુલ કરવાની તે	રકમ વસુલ થઇ ટ્રેઝરીમાં જમે થઇ છે કે કેમ? જો થઇ હોય તો જમે થયાની તારીખ.	રીમાર્ક.

મહેરબાન આસીસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટ સાહેબની કોર્ટનું રજીસ્ટર.

અનુક્રમ નંબર.	કામનું નામ.	કામની વિગત (નકશો, માપણી વિગેરે)	જે કોર્ટના હુકમથી કામ રજીસ્ટર ઉપર લીધું તેનું નામ.	હુકમની તારીખ.	જે પક્ષકારો પાસેથી ખર્ચ વસુલ કરવાનું હોય તેનું નામ.	ખર્ચ બદલ વસુલ કરેલ રકમ.	કામ હાથ ઉપર લીધાની તારીખ.	કામ પૂરૂં થયાની તારીખ.	ખરેખર ખર્ચ થયું તે.	વધારાની રકમ પાછી આપવાની તે.	રીમાર્કસ.

14. Arms Rules.

Rules for the regulation of the manufacture, conversion, sale, import, export, transport, and possession of arms, ammunition and military stores in the Thana Circles, and Petty jurisdictional Talukas of the Palanpur Political Agency.

I. PRELIMINARY.

Application.

1. These rules shall apply to:—

(a) All Thana circles of the Palanpur Political Agency and the petty Jurisdictional States subordinate thereto;

(b) All railways now existing or which may hereafter be constructed in the Palanpur Agency within the limits (including the lands occupied, for stations; outbuildings, or other railway purposes,) over which full criminal jurisdiction has been or shall be assigned to the British Government, and shall come into force from such date as may be notified by the Political Agent from which date all other existing orders, notifications, rules or regulations on the same subject in force shall be repealed provided that all continuing authorities, permissions, licenses and exemptions in existence on the said date, which are in accordance with these rules, shall be held to have been granted and issued under these rules.

Commencement.

Definitions.

2. In these rules "cannon" includes also all howitzers, mortars, wall-pieces, mitrailleuses and other ordnance and machine guns, all parts of the same and all carriages, platforms and appliances for mounting, transporting and serving the same.

"Arms" includes fire-arms, bayonets, swords and daggers, also cannon and parts of arms and machinery for the manufacture or repairs of arms or portions of arms

"Ammunition or Millitary Stores" include also all articles specially designed for torpedo service and sub-marine, mining, rockets, guncotton, dynamite, lithofractieur, and other explosive or fluminating material, gunflints, gunwards, percussion caps, fuses and friction tubes, all parts of ammunition, and all machinery for manufacturing ammunition and includes sulphur in quantity more than 10 lbs.

weight, leaden bird shot and bullets when possessed in quantities exceeding one hundredweight at any one time, but not lead or saltpetre.

"Import" means transmission from any place beyond to any place within the limits to which these rules apply.

"Export" means transmission from any one place within to any place beyond the limits to which these rules apply.

"Transport" means transmission through the limits to which these rules apply from and to places to which they do not apply.

"License" means a license granted under these rules or by competent authority under the Indian Arms Act.

"Pass" means a written permission granted to transport under these rules arms, ammunition or millitary stores not covered by a license.

"Parvana" means a permit to possess or carry arms.

II. MANUFACTURE, CONVERSION AND SALE.

Unlicensed manufacture, conversion, repair and sale prohibited.

3. No person shall manufacture, convert, repair or sell or keep, offer or expose for sale any arms, ammunition or military stores except under a licence granted under these rules in the manner and to the extent permitted thereby. But nothing herein contained shall prevent any person from selling any arms or ammunition which he lawfully possesses bona fide for his own private use to any person who is not prohibited from possessing the same, provided always that no such sale shall be effected until the permission of the Political Agent has been obtained.

License to manufacture or convert.

4. Licenses to manufacture or convert arms or manufacture ammunition may be granted by the Political Agent. But such manufacture or conversion shall be restricted to the limits of the Thana Headquarters Stations and shall on no account be permitted in any other place.

5. Licenses to repair or sell or keep, offer or expose for sale arms or ammunition may be granted by the Political Agent. But such sale or repair shall be restricted to the limits of the Agency Thana Head Quarters only.

These Licenses shall be in the forms annexed to these rules.

6. No person shall munufacture or keep in his possession or sell more than 10 lbs. of sulphur at a time except under a license granted by the Deputy Assistant Political Agent concerned.

Licence to manufacture or sell or keep sulphur.

7. Every holder of a license under rules 4, 5 and 6 shall keep a correct and true register in the form annexed Appendix B, and shall show in it correctly all stocks, manufacture and receipts, and all sales of arms and ammunition or sulphur in his possession. He shall exhibit this register when called upon to do so to any magistrate or to any police officer not below the rank of a Chief Constable.

Register of stock.

8. Any Magistrate or Police officer not below the rank of a Chief Constable may at all reasonable times enter and inspect the premises of any person licensed to manufacture, convert, repair, sell or keep arms, ammunition or sulphur under these rules, and every such person shall be bound to exhibit the entire stock of arms, ammunition or sulphur in his possession or under his control and all accounts and records relating thereto.

Inspection of premises.

9. Every person licensed to manufacture, convert, repair or sell arms, ammunition or sulphur under these rules shall affix a board on a conspicuous part of his shop or usual place of business and shall cause to be painted thereon in large letters in English and Gujarati his name and the words "Licensed to manufacture" or "Licensed to deal in arms, ammunition and sulphur".

Board to be affixed to shops of Licensed vendors.

10. The Political Agent or the Deputy Assistant Political Agent may at any time, for reasons to be recorded in writing, cancel or suspend the license of any manufacturer or vendor under these rules.

Revocation of license.

11. No manufacturer or licensed vendor shall sell arms or ammunition except sulphur in reasonable quantities not exceeding 10 lbs. in weight for medicinal purposes without the written permission of the Deputy Assistant Political Agent to any person not in possession of a Parvana of one of the kinds hereinafter set forth in rule 23, and then

Sale by licensed vendors.

only to such limited amount as may be sanctioned by the Deputy Assistant Political Agent.

III. IMPORT, EXPORT AND TRANSPORT.

Unlicensed importation from beyond the Palanpur Agency is prohibited.

12. All importation of arms, ammunition or military stores from places beyond the Palanpur Agency is forbidden except under a license granted by the Political Agent or by competent authority in British India under the provisions of the Indian arms Act.

Unlicensed importation from other places within the Palanpur Agency prohibited.

13. All importation of arms, ammunition or military stores from places within the Palanpur Agency but beyond the limits to which these rules apply is forbidden except under a license granted by the Political Agent.

Import by rail.

14. Arms, ammunition or military stores imported by rail shall not be delivered to any importer or consignee unless

(a). The importer or consignee produces the original license issued by competent authority authorising the import.

(b). The senior Police Officer at the Station to which the consignment is consigned has compared the consignment with the license and authorized the Station Master to make delivery. For the purpose of making the comparison required by clause (b) the Police Officer shall have the power to open any package which he thinks suspicious.

Duty of Station Master.

15. Every Station Master shall give information to the officer mentioned in clause (b) of the preceding rule of the arrival at his station of any consignment of imported arms, ammunition or military stores.

Unlicensed exportation to places beyond the Palanpur Agency prohibited.

16. All exportation of arms, ammunition or military stores to places beyond the Palanpur Agency is forbidden except under a license granted by the Political Agent.

Unlicensed exportation to other Places within the Palanpur Agency prohibited.

17. All exportation of arms, ammunition or military stores to places within the Palanpur Agency but beyond the limits to which these rules apply is forbidden except under a license granted by the Political Agent.

Transportation without a license or pass prohibited.

18. All transport of arms, ammunition or military stores through the limits to which these rules apply from and to places to which they do not apply not otherwise covered by a license is forbidden except under a pass granted by the Political Agent.

Export and transport by rail.

19. All Station Masters to whom arms, ammunition or military stores are tendered for despatch unaccompanied by evidence of licenses being granted as per rules 16, 17 and 18 shall detain them and report the matter through the Railway Police for the orders of the Political Agent through the Deputy Assistant Political Agent.

Obligation of railway employes to give information.

20. Every person employed upon a Railway shall, in the absence of reasonable excuse, the burden of proving which shall lie upon him, be bound to give information to the nearest Police Officer regarding any box, packet or bale in transit which he has reason to believe contains stores in respect of which an offence against these rules has been or is being committed.

Obligation of revenue and village officers to give information.

21. Similarly it shall be the duty of all revenue and village officers to report to the nearest Police officer any information he may obtain, or any reasonable suspicion he may entertain concerning the import, export or transport of any arms, ammunition or military stores in contravention of the provision of these rules.

IV. GOING ARMED AND POSSESSING ARMS, &c.

Going armed or possessing arms without a Parvana prohibited except to persons exempted.

22. No person except those specified in Schedule A hereto annexed and to the extent therein defined shall possess or carry arms or ammunition except under a Parvana as hereinafter provided.

23. Parvanas are of four kinds.

Kinds of parvana.

(a). Green, which entitles the holder to possess arms and to carry and use them within the limits of the Taluka of which he is a resident.

(b). Red, or temporary passes, which entitle the holder to carry arms in any part of the Palanpur Agency to which these rules apply, or any specified part thereof for a limited period only not exceeding one year.

(c). Yellow, or permanent passes which may be issued to Police Patel's Pasaitas, petty Talukdars, Mulgirasias, Kamdars, and other personal followers of Talukdars as well as to other persons of position and approved loyalty and which entitle the holder to carry arms in any part of the Palanpur Agency.

(d). Brass badges, to be worn round the waist when on duty with arms, to be issued at the discretion of the Deputy Assistant Political Agents to Pasaitas and inferior village police who are required to bear arms for the performance of their duties.

Note—There should be yellow passes in addition to badges.

Application for and issue of Parvanas.

24. (a). Parvanas described in rule 23 may be applied for from the Deputy Assistant Political Agents direct or through the Thandar, Talukdar or Chief Constable.

(b). The Deputy Assistant Political Agents shall have full power to grant or withhold a Parvana at their discretion and shall communicate their order to the Superintendent of the Agency Police and the Thandar or Talukdar in whose limits the applicant resides.

(c). Application for badges as defined in rule 23 (d) shall be made by the Talukdar or Thandar in whose jurisdictional limits the police in question perform their duties to the Deputy Assistant Political Agents who may either grant or for reasons to be recorded by them withhold them altogether or grant only a portion of those asked for.

Loss of Parvana to be reported.

25. If any person to whom a Parvana of any of the kinds specified in rule 23 has been issued lose such Parvana he shall at once report the fact to the Thandar or other Magistrate or the Talukdar, as the case may be within whose jurisdiction he resides. The officer to whom such report has been made shall detain the arm or arms comprised in the last Parvana pending production by the owner of a fresh Parvana. If a fresh Parvana is not produced within 12 months

after the date of the loss of original Parvana, the arms so detained shall be forfeited.

Duty of holder of Parvana if arms pass out of his possession.

26. If any arms or ammunition for which a person holds a parvana granted under these rules shall in any manner pass out of his possession he shall at once give notice of the fact to the Thandar or other Magistrate or the Talukdar and get his parvana cancelled or altered as may be necessary.

Duty of officers to enforce rules.

27. (a) A copy of the register of the parvana granted in each village and of arms in possession of persons residing in the said villages and exempted from the operation of these rules under rule 22 shall be kept by the Police patel, and it shall be his duty and the duty of all police officers (not lower in rank than Head Constables) to report any cases which come to their notice in which the arms mentioned in the said register are not in the possession of the parvana holders, or that persons are in possession of arms or ammunition without a parvana, or generally cases in which the provisions of these rules have been infringed.

(b). A copy of the register of parvanas granted to residents of Thana Circles and petty Talukas or railway limits shall be kept by the Inspector of Agency Police and the Inspectors of the Railway Police concerned, and it shall be their duty to report any cases which come to their notice in which the arms mentioned in the said register are not in the possession of the parvana-holders, or that persons not specially exempted are in possession of arms or ammunition without a parvana, or generally cases in which the provisions of these rules have been infringed.

V. PENALTIES.

28. Whoever commits any of the following offences, namely:—

For breach of rules 3 to 5, 7 to 9, 11 to 13, 16 to 18, 22 & 23.

(a). Manufactures, converts, repairs, sells or keeps, offers or exposes for sale any arms, ammunition or military stores in contravention of the provisions of rule 3, or breaks any of the conditions of a license granted under rules 4 or 5.

or

(b). Intentionally makes any false entry in the register which by rule 7 he is required to keep.

or

(c). Intentionally fails, or refuses to exhibit anything which by rule 7 or 8 he is required to exhibit, or to keep a board affixed to his premises as required by rule 9.

or

(d). Sells arms or ammunition in contravention of rule 11.

or

(e). Imports, exports, or transports, any arms, ammunition or military stores in contravention of the provisions of rules 12, 13, 16, 17, or 18.

or

(f). Possesses or carries or has under his control arms or ammunition in contravention of rule 22 or 23.

or

(g). Allows any arms or ammunition for which he holds a parwana to pass out of his possession in a manner which creates a reasonable suspicion as to his bona fide, shall be liable, on conviction before a magistrate of not lower than the second class, to imprisonment for a term which may extend to three years, or to fine which may extend to one thousand rupees, or to both, and the arms, ammunition or military stores in respect of which the offence may have been committed, as also any cart or baggage animal used to convey the same shall be liable to confiscation.

For breach of rule 25 and 26.

29. Whoever omits to report the loss of a parvana as required by rule 25, or to report the loss of any arms or ammunition as required by rule 26, shall be liable on conviction before any Magistrate or Jurisdictional Talukdar to a fine which may extend to ten rupees, and the renewal of his parvana may be withheld for a term which may extend to one year.

For breach of rules not otherwise provided for.

30. Any person violating any of these rules, for the violation of which no penalty is provided by these rules, shall be liable, on conviction before any Magistrate to imprisonment for a term which may extend to one month, or to fine which may extend to two hundred rupees or to both.

VI. MISCELLANEOUS.

Search of suspected premises.

31. Whenever any Magistrate has reason to believe that any unlicensed person has in his possession for sale arms or ammunition or is keeping upon his premises without permission more than 40 lbs. of sulphur, he may after recording in writing the grounds of his belief cause a search to be made of the house or premises in which he believes such arms, ammunition or sulphur are and if found may seize and confiscate them.

Seizure.

32. If any person is importing or exporting arms, ammunition or military stores without a license, or is transporting them without a pass, or is in possession of arms or ammunition without a parvana in violation of these rules such arms, ammunition or military stores may be seized by any person acting under their orders.

Rewards to informers.

33. (a) The Magistrate who has tried the case or any other Magistrate to whom he is subordinate may award up to one-half the amount of any fine inflicted under these rules and upto one-half the sale price of any confiscated articles sold under these rules to any person who has given information leading to a conviction.

(b) Cases in which no fine is inflicted or in which it appears desirable to give a reward larger than is provided for above, shall be submitted for the orders of the Political Agent by or through the Deputy Assistant Political Agents.

Sanction for prosecution necessary.

34. No prosecution under these rules shall be instituted except under the orders or with the sanction of the Deputy Assistant Political Agents.

Power to make subsidiary rules.

35. The Political Agent may from time to time by notification make rules not inconsistent with these rules to determine the forms in which and the terms and conditions on and subject to which any license, pass or parvana shall be granted under these rules and may by such rules among other things

(a) Fix the period of which licenses, passes or parvanas shall continue in force.

(b). Fix the fee payable by stamp or otherwise for the said licenses, passes or parvanas.

(c). Direct the holder of the license to keep a record or account in a prescribed form, and exhibit the same when called upon by an officer of Government to do so.

(d). Direct him to produce or account for the arms or ammunition when called upon to do so.

36. Nothing contained in these rules shall be deemed to affect any orders or notifications published under the authority of the Bombay Government, which are at present in force or which may hereafter be brought into force on this subject.

Reservation clause.

Palanpur, 28th June 1904.

G. E. HYDE CATES, Lt. Colonel,
Political Agent, Palanpur.

SCHEDULE A.

List of persons or classes of persons exempted from the operation of the prohibition continued in Rule 22 of the Rules in the Palanpur Agency relating to arms and ammunition, other than those referring to cannon, articles designed for torpedo service, war rockets, and machinery for the manufacture of arms and ammunition.

(1). All persons who if in British India would be exempt from the operation of the Indian Arms Act.

(2). All Magistrates and officers of and above the rank of a Thandar.

(3). All Jurisdictional and non-Jurisdictional Talukdars of the Palanpur Agency who either pay tribute or administrative charges.

(4). Any land-holders, and other persons of approved loyalty and good position who are specially exempted by the Political Agent from time to time.

(5). All travellers carrying arms or ammunition so far as their arms or ammunition may be covered by a permit in due form signed by a duly qualified British Officer.

Palanpur, 28th June 1904.

G. E. HYDE CATES, Lt. Colonel,
Political Agent, Palanpur.

FORM I.

(Name of person) is authorised to transport the undermentioned articles, arms of ammunition (as the case may be) from (place) to (place) within the limits of the Thana Circles of . This license will hold good from (date) to (date).

The articles covered by this license will be delivered only to persons lawfully entitled to possess the same.

The license must be delivered to the Police Patel of the village to which the articles are consigned, and where there is a resident Magistrate the license must be delivered to him.

FORM II.

License to export Arms, Ammunition or Military Stores under Rule ( ) of the Arms Regulations for the Thana Circles and Petty Jurisdictional Talukas of Palanpur Agency.

Name &ca. of licen-se-holder and agent if any.	Number of packa-ges.	Arms.		Ammunition or Military Stores.		Place of despatch and route.	Purpose for which consignment is required.	Destination.	Name & residence of consignee.	Period for which license is valid.
		Description.	Number.	Weight or number.	Weight or number.					

(Signature of)

Officer granting the license. Dated the 190

This license is valid only for the period and the route named therein.

It becomes invalid if bulk is broken at any place on the journey.

The contents of each package covered by this license shall be described in legible characters on the outside of such package.

FORM III.

License to manufacture, convert or sell or keep Arms, ammunition and Military Stores.

Name &ca. of license-holder and place of residence.	Place of business factory and shop	Description of Arms.		Description of ammunition or military stores.		Date on which license expired.
		To be manufactured.	To be kept and sold.	To be manufactured.	To be kept and sold.	

(Signature of)
Officer granting the license.

This license is given subject to the provisions of the Arms Regulations for the Thana Circles and Petty Jurisdictional Talukas of the Palanpur Agency.

The license-holder shall keep records and accounts of all arms made or converted, of all ammunition manufactured, of all stocks in hand, and of all sales in such form as the State authorities may from time to time direct.

The license-holder shall affix to his shop or place of business a sign-board as required by rules.

The license-holder shall at the time of the purchase endorse upon the license of every purchaser holding a license under Form II and the following particulars:—

(1). The name and address of the person who takes delivery of the articles sold.

(2). The nature and amount of the articles sold.

(3). The date of sale.

And shall append his signature to the endorsement.

Palanpur, 28th June 1904. } G. E. HYDE CATES, Lt. Colonel, Political Agent, Palanpur.

LICENSE TO KEEP ARMS AT HOME.

ઘરમાં હથીઆરો રાખવાનો પરવાનો.

Number. નંબર.	Name. નામ.	Age. ઉમર.	Caste. નાત જાત.	Inhabitant of. રહેવાસી.	Description of his person તેના શરીરનું વર્ણન.	Date. તારીખ.	Particulars of arms. હથીઆરોની વીગત.								Remarks. રીમાર્ક.
							Gun. બંદુક.		Sword. તલવાર.	Dagger. કટાર.	Knife. છુરી.	Lance ભાલા.	Pistol. પીસ્તોલ.	Gupti. ગુપ્તી.	
							Country made. દેશી.	English. વિલાયતી.							

Date. 190   Signature.

તારીખ. ૧૯૦   સહી.

LICENSE TO WEAR ARMS GIVEN BY THE

તરફથી હથીયાર ધારણ કરવાનો અપાએલ પરવાનો.

Number. નંબર.	Name of the person to whom license is given. જે શક્ષને પરવાનો આપવામાં આવે તેનું નામ.	Age. ઉમર.	Caste. જાત.	Profession. ધંધો.	Inhabitant of રહેવાશી.	Description of peron. શખસનું વર્ણન.	Purpose for which license is given. જે કાર્ય સારૂ પરવાનો આપ્યો હોય તે.	From date to date. કઇ તારીખથી કઇ તારીખ સુધી.	From place to place. કઇ જગોથી કઇ જગો સુધી.	Particulars of arms હથીઆરોની વીગત.	Remarks. રીમાર્ક.

Date. 190 Signature.

તારીખ. ૧૯૦ સહી.

LICENSE TO WEAR ARMS.

હથિયાર ધારણ કરવાનો પરવાનો.

Number. નંબર.	Name of the person to whom license is given. જે માણસને પરવાનો આપવામાં આવે તેનું નામ.	Age. ઉમર.	Caste. જાત.	Inhabitant of. રહેવાશી.	Description of person. ઇસમનું વર્ણન.	Date. તારીખ.	Particulars of arms. હથિયારોની વિગત.

Date. 190 Signature.

તારીખ ૧૯૦ સહી.

પાલણપુર પોલીટીકલ એજન્સિમાંના થાણા સર્કલોમાં તથા હુકમતવાળા નાના તાલુકાઓમાં હથિયાર, યુદ્ધ સામગ્રી અને લશ્કરી સ્ટોર તૈયાર કરવાનો, તેઓનું રૂપાન્તર કરવાનો, તે વેચવાનો, અંદર લાવવાનો, બહાર મોકલવાનો, તથા એક જગાએથી બીજી જગાએ લઇ જવાનો તથા કબજામાં રાખવાનો બંદોબસ્ત કરવા બાબતની કાનૂનો.

૧—પ્રથમ નિયમ.

લાગુ પડવું. ૧. આ કાનૂનોઃ—

(અ). પાલણપુર પોલીટીકલ એજન્સિના સઘળા થાણા સર્કલોને તથા સદરહુ એજન્સિના તાબાના હુકુમતવાળા નાના સંસ્થાનોને;

(બ). પાલણપુર એજન્સિમાં (સ્ટેશનો, ઘરના ઉપાંગો, અથવા રેલ્વેનાં બીજાં કામ સારૂ ઉપયોગમાં લીધેલી જમીનો સુદ્ધાં) જે હદ ઉપરની સઘળી ફોજદારી હકુમત બ્રિટિશ સરકારને સોંપેલી છે અથવા સોંપવામાં આવે તે હદની અંદર હાલ વિદ્યમાન હોય તે અથવા હવે પછી બાંધવામાં આવે તે સઘળી રેલ્વેઓને લાગુ પડશે; અને

શરૂઆત. પોલીટીકલ એજંટ જાહેર કરે તે તારીખથી અમલમાં આવશે. અને સદરહુ તારીખથી સદરહુ વિષય બાબત જે જે બીજા હુકમ, જાહેરનામાં, કાનૂનો અથવા નિયમો અમલમાં હશે તે સઘળાં રદ થશે; પણ એવું ઠરાવ્યું છે કે જે જે ચાલુ સત્તા, પરવાનગી, લાઇસેન્સ તથા માફી, સદરહુ તારીખે અમલમાં હશે અને જે આ કાનૂનો મુજબ હશે તે સઘળી સત્તા, પરવાનગી, લાઇસેન્સ તથા માફી, આ કાનૂનોની રૂયે આપેલી છે એમ ગણવામાં આવશે.

વ્યાખ્યા. ૨. આ કાનૂનોમાં "તોપ" આ શબ્દમાં સઘળા હાવિટઝરનો, ગરનાળ મોર્ટરનો, વાલપીસિસનો, મિટ્રેલૂસનો તથા બીજા પ્રકારની તોપ તથા મશીનગન્સનો તથા તેઓનાં સઘળા ભાગનો તથા તે ચઢાવવાની, એક જગાએથી બીજી જગાએ લઇ જવાની તથા તેના કામમાં ઉપયોગી પડવાની સઘળી ગાંડીઓનો તથા પ્લાટફોર્મનો તથા સાધનોનો સમાસ થાય છે.

"હથિયાર" આ શબ્દમાં અગ્નિશસ્ત્રનો, સંગીનનો, તરવારનો તથા ખંજરનો એટલે કટારીનો અને તોપનો તથા હથિયારના ભાગનો અને હથિયાર અથવા હથિયારના ભાગ તૈયાર કરવા સારૂ અથવા દુરસ્ત કરવા સારૂ વાપરવાના યંત્રોનો સમાસ થાય છે.

"યુદ્ધ સામગ્રી અથવા લશ્કરી સ્ટોર" આ સંજ્ઞામાં ટારપિડોના કામમાં ઉપયોગી પડવા સારૂ તથા સમુદ્રની હેઠળ સુરંગ મારવા સારૂ ખસૂસ યોજેલાં સઘળા પદાર્થનો તથા બાણ તથા ગ-

નકાટન તથા ડિનામાઇટ તથા લીથોફ્રાક્ટર તથા અવાજ સાથે ફુટે તેવા તથા ધક્કો લાગ્યાથી અથવા ઘસાયા વગેરેથી મોટો અવાજ થઇને ફુટનારા બીજા પદાર્થ તથા બંદુકનો ચકમક તથા ગનવાડૅસ તથા તોટી તથા ફ્યુઝી અને ફ્રિકશનટયૂબ તથા યુદ્ધસામગ્રીના સઘળા ભાગ તથા યુદ્ધસામગ્રી કરવાના સઘળાં યંત્રોનો પણ સમાસ થાય છે, તેમજ તેમાં દશ રતલ કરતાં વધારે વજનનો ગંધકનો, પક્ષી મારવાની સીસાની ગોળીઓ તથા છરા કોઇ પણ વખતે એક હંડ્રવેટ કરતાં વધારે વજનમાં હશે ત્યારે તેનો સમાસ થાય છે. પણ સીસાનો અથવા સુરાખારનો સમાસ થતો નથી.

"અંદર લાવવું" આ સંજ્ઞાનો અર્થ જે હદ્દને આ કાનૂનો લાગુ હોય તે હદ્દની બહારની કોઇ પણ જગાએથી તે હદ્દની અંદરની કોઇ પણ જગામાં આણવું એવો થાય છે.

"બહાર મોકલવું" આ સંજ્ઞાનો અર્થ જે હદ્દને આ કાનૂનો લાગુ હોય તે હદ્દની અંદરની કોઇ પણ જગાએથી તે હદ્દની બહારની કોઇ પણ જગાએ મોકલવું એવો થાય છે.

"એક જગાએથી બીજી જગાએ મોકલવું" આ સંજ્ઞાનો અર્થ જે હદ્દને આ કાનૂનો લાગુ હોય તે હદ્દમાં થઇને જે જગાને આ કાનૂનો લાગુ ન હોય તે જગાએથી તેવી બીજી જગાએ મોકલવું એવો થાય છે.

"લાઇસેન્સ" આ શબ્દનો અર્થ આ કાનૂન મુજબ અથવા કોઇ યોગ્ય અધિકારીએ હિંદુસ્તાનના હથિયારના આક્ટ મુજબ આપેલું લાઇસેન્સ એવો થાય છે.

"પાસ" આ શબ્દનો અર્થ જે હથિયાર, યુદ્ધ સામગ્રી અથવા લશ્કરી સ્ટોર બાબત લાઇસેન્સ ન હોય તે હથિયાર, યુદ્ધસામગ્રી અથવા લશ્કરી સ્ટોર આ કાનૂનોની રૂયે એક જગાએથી બીજી જગાએ લઇ જવા સારૂ આપેલી લેખી પરવાનગી ચિઠ્ઠી એવો થાય છે.

"પરવાનો" આ શબ્દનો અર્થ હથિયાર કબજામાં રાખવાની અથવા સાથે બાંધી લઇ જવાની પરવાનગી ચિઠ્ઠી એવો થાય છે.

૨—તૈયાર કરવું, તથા રૂપાન્તર કરવું તથા વેચવું.

લાઇસેન્સ વગર તૈયાર કરવાની તથા રૂપાન્તર કરવાની તથા દુરસ્તી કરવાની તથા વેચવાની મના.

૩. કોઇ માણસે કોઇ હથિયારો અથવા યુદ્ધસામગ્રી અથવા લશ્કરી સ્ટોર આ કાનૂનો મુજબ આપેલા લાઇસેન્સ વગર તથા તે લાઇસેન્સ ઉપરથી જે રીતની પરવાનગી આપી હશે તે શિવાય બીજી રીતે તથા જેટલે સુધી પરવાનગી આપી હશે તે કરતાં વધારે તૈયાર કરવાં નહિ, અથવા તેઓનું રૂપાન્તર કરવું નહિ અથવા દુરસ્ત કરવાં નહિ અથવા તે વેચવાં નહિ, અથવા વેચવા સારૂ રાખવાં નહિ અથવા વેચવા સારૂ કહાડવાં નહિ. પણ કોઇ માણસના કબજામાં પોતાના ખરેખરા ખાનગી ઉપયોગ સારૂ હથિયાર અથવા યુદ્ધસામગ્રી હશે તે કબજામાં રાખવાની જેને મના નહીં હશે તેને વેચવાની આ કાનૂનોના કોઇ ઠરાવ ઉપરથી મના છે એમ સમજવું નહિ; પણ હમેશને માટે એવું ઠરાવ્યું છે કે સદહું વેચાણ પોલીટીકલ એજંટની પરવાનગી મેળવ્યા વગર થશે નહિ.

તૈયાર કરવા વિષેનું અથવા રૂપાંતર કરવા વિષેનું લાઇસેન્સ.

૪. હથિયાર અથવા યુદ્ધસામગ્રી તૈયાર કરવાનું અથવા તેનું રૂપાન્તર કરવાનું લાઇસેન્સ આપવાનો અધિકાર પોલીટીકલ એજંટને છે. પણ એવી રીતે તૈયાર કરવાનું અથવા રૂપાન્તર કરવાનું કામ થાણાના સદર સ્ટેશનોની હદ્દમાં જ કરવું જોઇયે; બીજી કોઈ પણ જગાએ કોઇ પણ કારણસર કરવા દેવામાં આવશે નહિ.

૫. હથિયાર અથવા યુદ્ધસામગ્રી દુરસ્ત કરવાનાં અથવા વેચવાનાં અથવા વેચવા સારૂ રાખવાનાં અથવા કહાડવાનાં અથવા માંડી મુકવાનાં લાઇસેન્સ આપવાનો અધિકાર પોલીટીકલ એજંટને છે. પણ આવી રીતે વેચવાનું અથવા દુરસ્ત કરવાનું કામ એજન્સિ થાણા હેડક્વાર્ટરની હદમાં જ માત્ર કરવા દેવામાં આવશે.

આ લાઇસેન્સો આ કાનૂનોને જોડેલા નમુના પ્રમાણે હોવાં જોઇએ.

ગંધક તૈયાર કરવાનું અથવા વેચવાનું અથવા રાખવાનું લાઈસેન્સ.

૬. સંબંધવાળા ડેપ્યુટી આસિસ્ટંટ પોલીટીકલ એજન્ટે આપેલાં લાઇસેન્સના આધાર વગર કોઈ શખસે એકી વખતે ૧૦ રતલ કરતાં વધારે ગંધક તૈયાર કરવો નહિ અથવા પોતાના કબજામાં રાખવો નહિ અથવા વેચવો નહિ.

દાસ્તાનનું રજીસ્ટર.

૭. ૪ થી, ૫ મી અને ૬ ઠ્ઠી કાનૂન મુજબ લાઇસેન્સ ધારણ કરનાર દરેક શખસે બ નમુના પ્રમાણે એક ખરૂં રજીસ્ટર કાંઇ પણ ભુલ વગર રાખવું, અને તેમાં પોતાના કબજામાંનાં સઘળાં હથિયાર અને યુદ્ધસામગ્રી અથવા ગંધકનું દાસ્તાન તથા તે બનાવ્યા તથા મળ્યાની વાત તથા તેનાં વેચાણ બરોબર લખવાં જોઇયે. કોઇ પણ માજીસ્ટ્રેટ, અથવા ચીફ કોન્સ્ટેબલથી ઉતરતા દરજ્જાનો ન હોય એવો કોઇ પોલીસ અમલદાર પોતાને આ રજીસ્ટર દેખાડવાનું ફરમાવે તો તે તેને બતાવવું.

મકાન વિગેરે જોવા બાબત.

૮. કોઇ માજીસ્ટ્રેટ, અથવા ચીફ કોન્સ્ટેબલથી ઉતરતા દરજ્જાનો ન હોય એવો પોલીસ અમલદાર, સઘળે વાજબી વખતે, આ કલમોની રૂયે હથિયાર, યુદ્ધસામગ્રી અથવા ગંધક તૈયાર કરવા સારૂ, તેનું રૂપાન્તર કરવા સારૂ, તેની દુરસ્તી કરવા સારૂ, વેચવા સારૂ અથવા રાખવા સારૂ જેને લાઇસેન્સ મળ્યું હોય એવા કોઇ પણ શખસના મકાન વિગેરેમાં પેસીને તે જોવાને મુખત્યાર છે, અને એવો દરેક શખસ પોતાના કબજામાંના અથવા નિર્બંધ હેઠળના હથિયાર, યુદ્ધસામગ્રી અથવા ગંધકનું સઘળું દાસ્તાન તથા તે સંબંધી સઘળાં હિસાબ તથા કાગળપત્ર બતાવવાને બંધાયેલો છે.

લાઇસેન્સવાળા વેચનારાઓએ દુકાનો ઉપર પાટીયું મારવા બાબત.

૯. આ કાનૂનોની રૂયે હથિયાર, યુદ્ધસામગ્રી અથવા ગંધક તૈયાર કરવા સારૂ તથા તેમનું રૂપાન્તર કરવા સારૂ તે દુરસ્ત કરવા સારૂ અથવા વેચવા સારૂ જેને લાઇસિન્સ મળ્યું હોય એવા દરેક શખસે પોતાની દુકાનના અથવા રોજનું કામ કરવાની જગાના પ્રસિદ્ધ ભાગ ઉપર એક પાટીયું મારવું જોઇયે. અને તેની ઉપર પોતાનું નામ અને "Licensed to Manufacture (હથિયાર તૈયાર કરવાના પરવાનાવાળો)" અથવા "Licensed to deal in arms, ammunition and sulphur (હથિયાર, યુદ્ધસામગ્રી અને ગંધકનો વેપાર કરવાના પરવાનાવાળો)" એ વિગતના મ્હોટા દરકતો અંગ્રેજીમાં તથા ગુજરાતીમાં રંગથી લખાવવા જોઇયે.

લાઇસેન્સ રદ કરવા બાબત.

૧૦. આ કાનૂનો મુજબ કોઈ તૈયાર કરનારનું અથવા વેચનારનું લાઇસેન્સ પોલીટીકલ એજંટ અથવા ડેપ્યુટી આસિસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટ કોઇ વખતે રદ કરવાને અથવા મોકુફ કરવાને મુખત્યાર છે. અને તે બાબતનાં કારણો દફતરમાં લખી રાખવા જોઇએ.

૧૧. કોઇ તૈયાર કરનારે અથવા લાઇસેન્સવાળા વેચનારે હથિયાર અથવા યુદ્ધસામગ્રી અથવા દવાના કામસારૂ ૧૦ રતલ સુધી વાજબી જથામાં હોય તે કરતાં વધારે ગંધક ૨૩ મી કાનૂનમાં લખેલા પ્રકારનો પરવાનો જેની પાસે ન હોય એવા કોઇ પણ શખસને ડેપ્યુટી આસિસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટની લખેલી પરવાનગી વગર વેચવો નહિ, અને સદહું અમલદારની પરવાનગીથી વેચવામાં આવે તે પ્રસંગે ડેપ્યુટી આસિસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટ મંજુર કરે તેટલી જ હદ્દ સુધી જ માત્ર વેચવો.

લાઇસેન્સવાળા વેચનારાઓએ કરવાનું વેચાણ.

૩—અંદર લાવવું તથા બહાર મોકલવું તથા એક જગાએથી બીજી જગાએ લઇ જવું.

૧૨. સઘળાં હથિયાર, યુદ્ધસામગ્રી અથવા લશ્કરી સ્ટોર પાલણપુર એજન્સિની બહારની કોઇ પણ જગાએથી પોલીટીકલ એજંટે અથવા બ્રિટીશ હિંદુસ્તાનનાં કોઇ યોગ્ય અધિકારીએ હિંદુસ્તાનના હથિયાર બાબતના આક્ટના ઠરાવો મુજબ આપેલાં લાઇસેન્સ વગર અંદર લાવવાની મના છે.

પાલણપુર એજન્સિની બહારથી લાઇસેન્સ વગર અંદર લાવવાની મના.

૧૩. સઘળાં હથિયાર, યુદ્ધસામગ્રી અથવા લશ્કરી સ્ટોર જે જગાઓ પાલનપુર એજન્સિની અંદર હોય પણ જે આ કાનૂનો લાગુ પડતી હોય એવી હદ્દની બહાર હોય તે જગાઓમાંથી, પોલીટીકલ એજંટે આપેલા લાઇસેન્સ વગર આણવાની મના છે.

પાલણપુર એજન્સિમાં બીજી જગાએથી લાઇસેન્સ વગર અંદર લાવવાની મના.

૧૪. રેલવે મારફત અંદર આણેલા હથિયાર, યુદ્ધસામગ્રી અથવા લશ્કરી સ્ટોર નિચે પ્રમાણે ન હોય તો, કોઈ પણ અંદર લાવનારને અથવા કન્સાઇનીને સ્વાધીન કરવા નહિ એટલે:—

રેલવે મારફત અંદર લાવવું.

(એ). સદહું અંદર લાવનારને અથવા કન્સાઇનીને એવી રીતે અંદર લાવવાનો અધિકાર આપવાનું જે લાઇસેન્સ યોગ્ય અધિકારીએ આપ્યું હોય તે અસલ લાઇસેન્સ રજુ કરે નહિ તો;

(બ). સદહું કન્સાઇનમેંટ જે સ્ટેશને મોકલ્યું હોય તે સ્ટેશનના વરિષ્ટ પોલીસ અમલદારે તે કન્સાઇનમેંટ લાઇસેન્સ સાથે સરખાવીને તે સામાન સ્વાધીન કરવાનો સ્ટેશન માસ્તરને અધિકાર આપ્યો ન હોય તો.

બ. રૂલમાં ફરમાવ્યા મુજબ સરખામણી કરવા સારૂ સદહું પોલીસ અમલદારને જે કોઇ પણ પેકેજ શક ભરેલું લાગે તે ઉપાડવાનો અધિકાર છે.

૧૫. દરેક સ્ટેશન માસ્તરે પોતાના સ્ટેશન ઉપર આયાત કરેલાં હથિયાર, યુદ્ધસામગ્રી, અથવા લશ્કરી સ્ટોરનું જે કોઇપણ કન્સાઇનમેંટ આવે તે બાબતની ખબર ઉપરની કાનૂનની (બ) રકમમાં કહેલા અમલદારને આપવી જોઇએ.

સ્ટેશન માસ્તરની ફરજ.

૧૬. સઘળાં હથિયાર, યુદ્ધસામગ્રી અથવા લશ્કરી સ્ટોર પોલીટીકલ એજંટે આપેલા લાઇસેન્સ વગર પાલણપુર એજન્સિની બહારની કોઇ પણ જગાએ મોકલવાની મના છે.

પાલણપુર એજન્સિની બહારની જગાઓમાં લાઈસેન્સ વગર મોકલવાની મના.

૧૭. સઘળાં હથિયાર, યુદ્ધસામગ્રી અથવા લશ્કરી સ્ટોર જે જગાઓ પાલણપુર એજન્સિની અંદર હોય પણ જે આ કાનૂનો લાગુ પડતી હોય એવી હદની બાહાર હોય તે જગાએ પોલીટીકલ એજંટે આપેલા લાઇસેન્સ વગર મોકલવાની મના છે.

પાલણપુર એજન્સિની હદ્દની અંદરની બીજી જગાઓમાં લાઈસેન્સ વગર મોકલવાની મના

૧૮. જે હથિયાર, યુદ્ધસામગ્રી અથવા લશ્કરી સ્ટોર જે હદને આ કાનૂનો લાગુ પડતી હોય તે હદમાં થઇને જે જગાને આ કાનૂનો લાગુ ન હોય તે જગાએથી તેવી બીજી જગાએ મોકલવા બાબત લાઇસેન્સ ન હોય તે તે સઘળાં હથિયાર, યુદ્ધસામગ્રી અથવા લશ્કરી સ્ટોર તેવી રીતે પોલીટીકલ એજંટે આપેલા પાસના આધાર વગર મોકલવાની મના છે.

લાઇસેન્સ અથવા પાસવગર એક જગાએથી બીજી જગાએ લઇ જવાની મના.

૧૯. ૧૬ મી, ૧૭ મી, તથા ૧૮ મી કાનૂનોની રૂએ લાઇસેન્સ આપ્યાનો પુરાવો જે બદલ ન હોય એવા હથિયાર, યુદ્ધસામગ્રી અથવા લશ્કરી સ્ટોર મોકલવા માટે જેમને આપવા માંડયા હોય તે સઘળા સ્ટેશન માસ્તરોએ તે અટકાવી રાખીને તે બાબતનો રિપોર્ટ રેલવે પોલીસની મારફત કરીને તે વિષે ડેપ્યુટી આસિસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટની મારફત પોલીટીકલ એજંટનો હુકમ લેવો.

રેલવેની મારફત બાહાર મોકલવું તથા એક જગાએથી બીજી જગાએ મોકલવું.

૨૦. રસ્તે જતી જે કોઇપણ પેટી, પેકેટ અથવા ગાંસડીમાં આ કાનૂનોની રૂએ જેના સંબંધમાં ગુન્હો થયો છે અથવા થાય છે એવો સામાન છે એમ માનવાનું રેલવેના જે નોકરને કારણ હોય તે દરેક નોકરે તે પેટી, પેકેટ અથવા ગાંસડી બાબત વાજબી બહાના શિવાય (આ બહાનું સાબિત કરવાનો બોજો તેના ઉપર રહેશે) છેક પાસેમાં પાસેના પોલીસ અમલદારને ખબર આપવી.

ખબર આપવાની રેલવે નોકરોની જવાબદારી.

૨૧. આ કાનૂનોના ઠરાવોની વિરૂદ્ધ કોઇપણ હથિયાર, યુદ્ધસામગ્રી અથવા લશ્કરી સ્ટોર અંદર આણવામાં આવે છે, બાહાર મોકલવામાં આવે છે અથવા એક જગાએથી બીજી જગાએ લઇ જવામાં આવે છે તે બદલ પોતાને જે કાંઇપણ ખબર મળે અથવા વાજબી શક હોય તે બાબત પાસેમાં પાસેના પોલીસ અમલદારને રિપોર્ટ કરવાની સઘળા મુલકી તથા ગામના અમલદારોની પણ ફરજ છે.

ખબર આપવાની મુલકી તથા ગામના અમલદારોની જવાબદારી.

૪—હથિયાર બાંધીને જવું તથા હથિયાર વિગેરે કબજામાં રાખવા.

૨૨. આ કાનૂનોને જોડેલા અ પરિશિષ્ટમાં લખેલા શખસો શિવાય બીજા કોઈપણ શખસને તેમજ તે પરિશિષ્ટમાં લખેલી હદ કરતાં વધારે હદ સુધી હથિયાર અથવા યુદ્ધસામગ્રી હવે પછી ઠરાવ્યું છે તે મુજબ પરવાનાના આધાર શિવાય કબજામાં રાખવી નહિ અથવા લઇ જવી નહિ.

માફ કરેલા શખસો શિવાય બીજા શખસોને પરવાના વગર હથિયાર બાંધીને જવાની અથવા હથિયાર કબજામાં રાખવાની મના છે.

૨૩. પરવાના ચાર જાતના છે:—

પરવાનાની જાત.

(અ). લીલા રંગનો પરવાનો. આ પરવાના ઉપરથી તેના ધારણ કરનારને હથિયાર કબજામાં રાખવાનો તથા પોતે જે તાલુકાનો રહેવાસી હોય તે તાલુકાની હદમાં તે લઇ જઇને વાપરવાનો હક્ક છે.

(બ). લાલ રંગનો અથવા થોડી મુદત માટેનો પરવાનો. આ પરવાના ઉપરથી તેના ધારણ કરનારને પાલણપુર એજન્સિના જે ભાગને આ કાનૂનો લાગુ હોય તે

ભાગમાં અથવા તેના કોઇ નિર્દિષ્ટ કરેલા ભાગમાં એક વર્ષ સુધીની અમુક નિયમિત મુદત સુધીજ હથિયાર લઈ જવાનો હક્ક છે.

(ક). પીળા રંગનો અથવા કાયમનો પરવાનો. આ પરવાનો પોલીસ પટેલોને, પસાયતાઓને, નાના તાલુકદારોને, મૂળ ગરાસીયાઓને, કામદારોને તથા તાલુકદારોની સાથે હજુરમાં જનારા બીજા માણસોને તેમજ પ્રતિષ્ટીત તથા જેમની વફાદારી સાબિત થઇ છે તેવા બીજા માણસોને આપવાનો અધિકાર છે. આ પરવાના ઉપરથી તેના ધારણ કરનારને પાલણપુર એજન્સિના કોઇ પણ ભાગમાં હથિયાર લઇ જવાનો હક્ક છે.

(ડ). પીતળના બકલો. આ બકલો જે પસાયતા તથા ગામના નીચલા દરજ્જાના જે પોલીસ અમલદારોને પોતાનું કામ બજાવતી વખતે હથિયાર રાખવાની જરૂર હોય છે તેમને ડેપ્યુટી આસિસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટ પોતાની નજરમાં આવે તે પ્રમાણે આપવાને મુખત્યાર છે. આ બકલો સદરહું અમલદારો કામગીરી ઉપર હોય તથા હથિયારબંધ હોય ત્યારે તેમણે પોતાની કમરે બાંધવા.

ટીપ—આ બકલોની સાથે પીળા રંગના પરવાના પણ આપવા.

પરવાના માટે અરજી કરવા બાબત તથા તે આપવા બાબત.

૨૪. (અ). ૨૩ મી કાનૂનમાં લખેલા પરવાના માટે અરજી કરવાની તે ડેપ્યુટી આસિસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટને પરભારી કરવી અથવા થાણદાર, તાલુકદાર અથવા ફોજદારની મારફત કરવી.

(બ). સદરહું પરવાના આપવા કે નહિ તે ડેપ્યુટી આસિસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટની કુલ મુખત્યારી ઉપર છે. અને તેણે પોતાનો હુકમ એજન્સિ પોલીસ સુપ્રીનટેન્ડેન્ટને તથા સદરહું અરજદાર અથવા તાલુકદારની હદમાં રહેતો હોય તેને લખી જણાવવો.

(ક). કાનૂન ૨૩ ડ માં લખેલા બકલ માટેની અરજી જે તાલુકદાર અથવા થાણદારની હકુમતની હદમાં સદરહું પોલીસનો આસામી પોતાનું કામ કરતો હોય તે તાલુકદારે અથવા થાણદારે ડેપ્યુટી આસિસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટને કરવી. અને સદરહું ડેપ્યુટી આસિસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટ સદરહું સઘળા બકલો આપવાને અથવા તે ન આપવાનાં કારણો દફતરમાં લખીને તે ન આપવાને અથવા તેમાંના થોડાકજ આપવાને મુખત્યાર છે.

પરવાનો ખોવાયાનો રિપોર્ટ કરવો.

૨૫. ૨૩ મી કાનૂનમાં લખેલી જાતમાંનો એકાદો પરવાનો જે કોઇ શખસને આપ્યો હોય તે શખસ તે પરવાનો ખોઇ દે ત્યારે તેણે તે વાત, પ્રસંગ પ્રમાણે પોતે જેની હકુમતમાં રેહેતો હોય તે થાણદારને અથવા માજીસ્ટ્રેટને અથવા તાલુકદારને તાબડતોબ જણાવવી. જે અમલદારને એવો રિપોર્ટ કરવામાં આવ્યો હોય તેણે, નવો પરવાનો ધણી હાજર કરે ત્યાં સુધી છેલા પરવાનામાં લખેલું હથિયાર અથવા લખેલા હથિયારો અટકાવી રાખવાં. જો અસલ પરવાનો ખોવાયાની તારીખથી બાર મહિનાની અંદર નવો પરવાનો રજુ કરવામાં ન આવે તો એવી રીતે અટકાવી રાખેલા હથિયાર સરકાર દાખલ કરવામાં આવશે.

૨૬. જો આ કાનૂનોની રૂયે આપેલો પરવાનો એકાદો શખસ જે હથિયાર અથવા યુદ્ધસામગ્રી બદ્દલ ધારણ કરતો હોય તે હથિયાર અથવા યુદ્ધસામગ્રી તે શખસના કબજામાંથી કોઇ પણ રીતે જતા રહે તો, તેણે તે બાબતની નોટીસ તે થાણદારને અથવા બીજા માજીસ્ટ્રેટને અથવા તાલુકદારને તાબડતોબ આપવી અને પોતાનો પરવાનો જરૂર હોય તે પ્રમાણે રદ કરાવવો અથવા તેમાં ફેરફાર કરાવવો.

પરવાનો ધારણ કરનારના કબજામાંથી હથિયાર જાય ત્યારે તેની ફરજ.

૨૭. (અ). દરેક ગામમાં આપેલા પરવાનાની, તથા તે ગામમાં રહેનારા તથા ૨૩ મી કાનૂનની રૂયે જેમના સંબંધમાં આ કાનૂનોનો અમલ થશે નહિ એવું ઠરાવ્યું હોય તે શખસોના કબજામાંના હથિયારોના રજીસ્ટરની એક નકલ પોલીસ પટેલે રાખવી. અને તે પટેલનું તેમજ (હેડ કોન્સ્ટેબલના કરતાં ઉતરતા દરજ્જાના ન હોય એવા) સઘળા પોલીસ અમલદારોનું કામ છે કે તેમણે પરવાના ધારણ કરનારાઓના કબજામાં સદહું રજીસ્ટરમાં લખેલા હથિયારો જે પ્રસંગે ન હોવાનું પોતાને જણાય તે પ્રસંગોનો રિપોર્ટ કરવો, અથવા પરવાના વગર જે શખસોના કબજામાં હથિયાર અથવા યુદ્ધસામગ્રી હોય તે શખસો બાબત રિપોર્ટ કરવો, અથવા સામાન્યતઃ જે બાબતોમાં આ કાનૂનોનો ભંગ થયો હોય તે બાબતોનો રિપોર્ટ કરવો.

કાનુનો અમલમાં લાવવાની અમલદારોની ફરજ.

(બ). થાણા સર્કલમાંના તથા નાના તાલુકામાંના અથવા રેલવે હદમાંના રહેવાસીઓને આપેલા પરવાનાની એક નકલ એજન્સિ પોલીસના ઇન્સ્પેકટરે તથા હિત સંબંધવાળા રેલવે પોલીસ ઇન્સ્પેકટરે રાખવી અને તેમની ફરજ છે કે તેમણે સદહું રેજીસ્ટરમાં લખેલા હથિયાર જે પ્રસંગે પરવાના ધારણ કરનારાઓના કબજામાં ન હોય એમ પોતાને જણાય તે પ્રસંગ બાબત રિપોર્ટ કરવો, અથવા વિશેષ રીતે માફ કરેલા ન હોય એવા શખસોના કબજામાં વગર પરવાને હથિયાર અથવા યુદ્ધસામગ્રી છે તે બાબતનો રિપોર્ટ કરવો અથવા સામાન્યતઃ જે બાબતોમાં આ કાનૂનોના ઠરાવોનો ભંગ થયો હોય તે બાબતોનો રિપોર્ટ કરવો.

૫—શિક્ષા.

૨૮. જે કોઇ શખસ હેઠળ લખેલા ગુન્હા પૈકી કોઇ પણ ગુન્હો કરશે એટલે:—

કાનુનો ૩ થી ૫, ૭ થી ૯, ૧૧ થી ૧૩, ૧૬ થી ૧૮, ૨૨ તથા ૨૩ નો ભંગ કરવા બદલ શિક્ષા.

(અ). ત્રીજી કલમના ઠરાવ તોડીને કોઇ હથિયાર અથવા યુદ્ધસામગ્રી અથવા લશ્કરી સ્ટોર તૈયાર કરશે અથવા તેનું રૂપાંતર કરશે અથવા તે દુરસ્ત કરશે અથવા તે વેચશે અથવા વેચવાને રાખશે અથવા કહાડશે અથવા માંડી મુકશે અથવા ૪ થી અથવા ૫ મી કાનૂનો મુજબ આપેલા લાઇસેન્સની કોઇ પણ શરત તોડશે;

અથવા

(બ). ૭ મી કાનૂનની જે રૂયે રજીસ્ટર પોતે રાખવું જોઇયે તેમાં ખોટો મજકુર જાણી જોઇને લખશે;

અથવા

(ક). ૭ મી અથવા ૮ મી કાનૂનની રૂયે જે કાંઇ વસ્તુ તેણે બતાવવી જોઇયે તે વસ્તુ બતાવવાને જાણી જોઇને ચુકશે અથવા ના કહેશે, અથવા ૯ મી કાનૂન મુ-

જબ પોતાની જગામાં પાટીયું મારવાનું જાણી જોઇને ચુકશે અથવા તેમ કરવાની ના કહેશે;

અથવા

(ડ). ૧૧ મી કાનૂન તોડીને હથિયાર અથવા યુદ્ધસામગ્રી વેચશે;

અથવા

(ઇ). ૧૨ મી, ૧૩ મી, ૧૬ મી, ૧૭ મી અથવા ૧૮ મી કાનૂનોના ઠરાવ તોડીને હથિયાર, યુદ્ધસામગ્રી અથવા લશ્કરી સ્ટોર અંદર લાવશે અથવા બાહાર મોકલશે અથવા એક જગાએથી બીજી જગાએ લઇ જશે;

અથવા

(ફ). ૨૨ મી અથવા ૨૩ મી કાનુનોની વિરૂદ્ધ હથિયાર અથવા યુદ્ધસામગ્રી પોતાના કબજામાં રાખે અથવા તે લઇ જાય અથવા પોતાના નિર્બંધ હેઠળ રાખે;

અથવા

(ગ). જેને માટે પોતે પરવાનો ધારણ કરતો હોય એવાં કોઇ પણ હથિયાર અથવા યુદ્ધસામગ્રી પોતાના કબજામાંથી એવી રીતે જવા દેશે કે તેની શુદ્ધબુદ્ધિ વિશે વાસ્તવિક શક ઉત્પન્ન થાય,

તેના ઉપર બીજા વર્ગના માજીસ્ટ્રેટ કરતાં ઉતરતા દરજ્જાનો ન હોય એવો માજીસ્ટ્રેટ ગુન્હાની સાબિતીનો ઠરાવ કરશે, તો તે ધણામાં ધણા ત્રણ વર્ષ સુધી કેદની અથવા ૧,૦૦૦ રૂપિયા સુધીના દંડની શિક્ષાને અથવા આ બેઉ શિક્ષાને પાત્ર થશે, અને જે હથિયાર અથવા યુદ્ધસામગ્રી અથવા લશ્કરી સ્ટોરના સંબંધમાં સદરહુ ગુન્હો થયો હશે તે હથિયાર, યુદ્ધસામગ્રી અથવા લશ્કરી સ્ટોર તેમજ જે ગાડાનો અથવા ભારબરદારી જનાવરનો સદરહુ પદાર્થ લઇ જવા માટે ઉપયોગ કર્યો હશે તે ગાડું અથવા જનાવર પણ જપ્ત કરવામાં આવશે.

૨૫ મી તથા ૨૬ મી કાનુનોનો ભંગ કરવા બદલ શિક્ષા.

૨૯. જે કોઇ શખસ ૨૫ મી કાનૂનમાં ફરમાવ્યા મુજબ એકાદો પરવાનો ખોવાયા બાબતનો અથવા ૨૬ મી કાનુનમાં ફરમાવ્યા મુજબ એકાદો પરવાનો ખોવાયા બાબતનો રિપોર્ટ કરવાની કસુર કરશે તેના ઉપર કોઇ પણ માજીસ્ટ્રેટ અથવા હકુમતવાળો તાલુકદાર ગુન્હાની સાબિતીનો ઠરાવ કરશે તો તેને દસ રૂપિયા સુધીના દંડની શિક્ષા થશે, અને તેનો પરવાનો એક વર્ષ સુધીની કોઇ પણ મુદત સુધી નવો ન કરી આપવાનો અધિકાર છે.

જે કાનુનો તોડવા બદલ શિક્ષા ઠરાવી ન હોય તે બદલ શિક્ષા.

૩૦. આ કાનૂનોમાંની જે કોઇ પણ કાનૂનો તોડવા બદલ શિક્ષા આ કાનૂનોમાં ઠરાવી નહિ હશે તેવી કોઇ પણ કાનૂન જે કોઇ પણ શખસ તોડશે તે શખસની ઉપર કોઇ પણ માજીસ્ટ્રેટ ગુન્હાની સાબિતીનો ઠરાવ કરેથી તે શખસ એક મહિના સુધી કેદની શિક્ષાને અથવા બસે રૂપિયા સુધીના દંડની શિક્ષાને અથવા આ બેઉ શિક્ષાને પાત્ર થશે.

૬—પરચુરણ.

વેહેમ આવે તે મકાન વિગેરેનો ઝાડો લેવા બાબત.

૩૧. જ્યારે જ્યારે કોઇ પણ માજીસ્ટ્રેટને એમ માનવાનું કારણ હોય કે ફલાણા લાઇસેન્સ વગરના શખસના કબજામાં વેચવા માટે હથિયાર અથવા યુદ્ધસામગ્રી છે, અથવા ફલાણો સખસ પોતાની જગામાં પરવાનગી વગર ૪૦ રતલ કરતાં વધારે ગંધક રાખે છે, ત્યારે ત્યારે તે માજીસ્ટ્રેટ પોતાને સદરહુ પ્રમાણે માનવાનાં કારણ હોય તે કારણ દફતરમાં લખ્યા પછી, જે ઘરમાં અથવા જગામાં સદરહુ પ્રકારનાં

હથિયાર, યુદ્ધસામગ્રી અથવા ગંધક છે એમ તેને લાગવાનો સબબ હોય તે ઘરનો અથવા જગાનો ઝાડો લેવડાવવાને, અને જો તે મળી આવે તો તે પકડીને જપ્ત કરવાને મુખત્યાર છે.

પકડવા બાબત.

૩૨. જો કોઇ માણસ હથિયાર, યુદ્ધસામગ્રી, અથવા લશ્કરી સ્ટોર લાઇસેન્સ વગર આણતો હશે અથવા બહાર મોકલતો હશે અથવા એક જગાએથી બીજી જગાએ પાસ વગર મોકલતો હશે અથવા પરવાના વગર પોતાના કબજામાં આ કાનુનોની વિરૂદ્ધ હથિયાર અથવા યુદ્ધસામગ્રી રાખતો હશે, તો સદહું પ્રકારનાં હથિયાર, યુદ્ધસામગ્રી અથવા લશ્કરી સ્ટોર પકડવાને કોઇ પણ માજીસ્ટ્રેટ, પોલીસ અમલદાર, પોલીસ પટેલ અથવા તેમના હુકમ મુજબ ચાલનારો કોઈ પણ શખસ મુખત્યાર છે.

ખબર આપનારાઓને ઇનામ.

૩૩. (અ). જે કોઈ પણ માજીસ્ટ્રેટે સદહું મુકદમાનો ઇનસાફ કર્યો હશે તે માજીસ્ટ્રેટ અથવા એવો માજીસ્ટ્રેટ જેના હાથ હેઠળ હોય તેવો બીજો કોઇ માજીસ્ટ્રેટ, આ કાનૂનોની રૂયે કરેલા દંડની અરધી રકમ સુધીનો કોઇ પણ અવેજ અને જપ્ત કરેલો જે કોઇ પણ માલ આ કાનૂનોની રૂએ વેચ્યો હોય ત્યારે તેના વેચાણના ઉત્પન્નની અડધી રકમ સુધીનો કોઈ પણ અવેજ જે કોઇ પણ સખસે ગુન્હો સાબિત થાય એવી ખબર આપી હશે તે સખસને આપવાનો ઠરાવ કરવાને મુખત્યાર છે.

(બ). જે મુકદ્દમાઓમાં દંડ કર્યો ન હોય અથવા જેમાં ઉપર ઠરાવેલું છે તે કરતાં વધારે ઇનામ આપવાનું યોગ્ય લાગે તે મુકદ્દમાઓ ડેપ્યુટી આસિસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટે અથવા તેની મારફત પોલીટીકલ એજંટના હુકમ સારૂ મોકલી આપવા.

ફોજદારી કામ ચલાવવા માટે મંજુરીની જરૂર છે.

૩૪. આ કાનૂનોની રૂયે ચલાવવાનું કોઇપણ ફોજદારી કામ ડેપ્યુટી આસિસ્ટંટ પોલીટીકલ એજંટના હુકમ વગર અથવા તેની મંજુરી વગર ચલાવવું નહિ.

પુરવણી કાનુનો કરવાનો અધિકાર.

૩૫. પોલીટીકલ એજંટ, કોઇ પણ લાઇસેન્સ, પાસ અથવા પરવાનો આ કાનૂનોની રૂયે જે નમુના પ્રમાણે આપવો જોઇએ તથા જે શરત તથા બોલીને અનુસરીને આપવો જોઈએ તે નમુના, શરત તથા બોલી ઠરાવવા સારૂ આ કાનૂનોથી વિરૂદ્ધ નહિ હોય એવી કાનૂનો વખતે વખત કરવાને મુખત્યાર છે.

અને સદહું પ્રકારની કાનૂનોમાં બીજી બાબતોની સાથે નીચે પ્રમાણે કરવાને મુખત્યાર છે, એટલેઃ—

(અ). લાઇસેન્સો, પાસો અથવા પરવાના કેટલી મુદત સુધી અમલમાં રહેશે તે ઠરાવવાને;

(બ). સદહું લાઇસેન્સ, પાસ અથવા પરવાના બદલ સ્ટાંપના રૂપમાં અથવા બીજી રીતે આપવાની ફી ઠરાવવાને;

(ક). ઠરાવેલા નમુનામાં હિસાબ અથવા દફતર રાખવાનું લાઇસેન્સ ધારણ કરનારને ફરમાવવાને, અને તે જ્યારે કોઇ સરકારી અમલદાર જોવા માગે ત્યારે તે તેને બતાવવાનું ફરમાવવાને;

(ડ). હથિયાર અથવા યુદ્ધસામગ્રી હાજર કરવાનું અથવા તે બદલ હિસાબ આપવાનું તેને ફરમાવવામાં આવે ત્યારે તે હાજર કરવા અથવા તેનો હિસાબ આપવો તેવું તેને ફરમાવવાને;

મુખત્યાર છે.

૩૬. મુંબઇ સરકારના અધિકારની રૂએ પ્રસિદ્ધ કરેલા જે કોઇ હુકમ અથવા જાહેરનામાં

બચાવની રકમ. આ વિષયના સંબંધમાં હાલ અમલમાં હોય અથવા જે હવે પછી અમલમાં લાવવામાં આવે તેને આ કાનૂનોમાંના કોઇપણ ઠરાવ ઉપરથી બાધ આવશે એમ સમજવું નહિ.

(સહી) **જી. ઇ. હાઇડકેટસ, લેફ્ટેનન્ટ કર્નલ,**
પોલીટીકલ એજંટ, પાલણપુર.

મુકામ પાલણપુર, તા. ૨૮ મી જુન સન ૧૯૦૪.

(True translation)
M. A. BAIG.
Oriental Translator to Government.

પરિશિષ્ટ અ.

તોપ, ટાર્પીડો સર્વીસને સારૂ યોજેલા પદાર્થ, વારરકેટ એ બાબતની અને હથિયાર અને યુદ્ધસામગ્રી તૈયાર કરવાના યંત્ર બાબતની મનાઇ શિવાય જે બીજી મનાઈ પાલણપુર એજન્સિમાંની હથિયાર, તથા યુદ્ધસામગ્રી બાબતની કાનૂનોમાંની ૨૨ મી કાનૂનમાં છે તેના અમલમાંથી બાતલ કરેલા શખસો તથા વર્ગના શખસોની યાદી.

(૧) જે શખસો બ્રિટિશ હિંદુસ્તાનમાં હોત તો જેમને હિંદુસ્તાનનો હથિયાર બાબતનો આકટ લાગુ પડત નહિ તે સઘળા શખસો.

(૨) સઘળા માજીસ્ટ્રેટો તથા થાણદારના તથા તેથી ચહડતા દરજ્જાના અમલદારો.

(૩) પાલનપૂર એજન્સીમાંના હકુમતવાળા તથા હકુમત વગરના જે તાલુકદારો ખંડણી અથવા વહીવટ ચલાવવા બાબતનો ખરચ આપે છે તે સઘળા તાલુકદારો.

(૪) જે જમીનદારોને તથા સારી પ્રતિષ્ઠાવાળા તથા જેમની વફાદારી સાબિત થઇ હોય એવા બીજા જે શખસોને પોલીટીકલ એજંટે વખતે વખત વિશેષ રીતે માફ કર્યા હોય તે.

(૫) હથિયાર અથવા યુદ્ધસામગ્રી લઇને મુસાફરી કરનારા સઘળા શખસો, તેમના હથિયાર અથવા યુદ્ધસામગ્રી સંબંધમાં યોગ્ય ને લાયક થયેલા બ્રિટિશ અમલદારે યોગ્ય નમુના ઉપર સહી કરેલી પરવાનગી ચીઠ્ઠી આપી હોય તે પ્રસંગે તે મુસાફરો.

(સહી) **જી. ઈ. હાઇડકેટસ, લેફ્ટેનન્ટ કર્નલ,**
પોલીટીકલ એજંટ, પાલણપુર.

મુકામ પાલણપુર તા. ૨૮ મી જુન સન ૧૯૦૪.

નમુનો ૧.

(શખસનું નામ) ને નિચે લખેલા પદાર્થ, હથિયાર અથવા યુદ્ધસામગ્રી (પ્રસંગ પ્રસંગ પ્રમાણે જે હોય તે)——ના થાણા સર્કલમાંના————(ઠેકાણે)થી————(ઠેકાણા) સુધી એક જગાએથી બીજી જગાએ લઇ જવાનો અધિકાર આપ્યો છે. આ લાઇસેન્સ————તારીખથી————તારીખ સુધી અમલમાં રહેશે.

આ લાઇસેન્સ જેના સંબંધમાં તે પદાર્થો જેને કબજામાં રાખવાનો કાયદેસર રીતે અધિકાર હોય તે શખસોનેજ માત્ર તે પદાર્થો સ્વાધીન કરવામાં આવશે.

સદહું પદાર્થો જે ગામમાં મોકલવાના હોય તે ગામના પોલીસ પટેલને તે લાઇસેન્સ સ્વાધીન કરવું જોઇયે, અને જે જે ઠેકાણે રેસીડન્ટ માજીસ્ટ્રેટ હોય તે ઠેકાણેથી લાઇસેન્સ તેને સ્વાધીન કરવું જોઇયે.

નમુનો ૨

પાલણપુર એજન્સિમાંના થાણા સર્કલો તથા નાના હકુમતવાળા તાલુકા બાબતની હથિયાર સંબંધી કાનૂનોની ( ) કાનૂનની રૂયે હથિયાર, યુદ્ધસામગ્રી અથવા લશ્કરી સ્ટોર બહાર મોકલવા બાબતનું લાઇસેન્સ.

લાઇસેન્સ ધારણ કરનારનું તથા એજંટ હોય તો તેનું નામ વિગેરે.	પેકેજોની સંખ્યા.	હથિયાર.		યુદ્ધસામગ્રી અથવા લશ્કરી સ્ટોર.		ક્યાંથી અને કયે રસ્તે થઇને મોકલ્યું તે.	કયા કારણ સારૂ કન્સાઇનમેન્ટ જોઇયે છે તે.	ક્યાં જવાનું છે તે	કન્સાઇનીનું નામ તથા રહેવાનું ઠેકાણું.	જે મુદત સુધી લાઇસેન્સ વ્યવહારોપયોગી હોય તે મુદત.
		વર્ણન.	સંખ્યા.	દરેકનું વજન છે તે અથવા સંખ્યા.	કેટલું વજન છે તે અથવા સંખ્યા.					

મુકામ

તારીખ સન ૧૯૦ } લાઇસેન્સ આપનારની સહી.

આ લાઇસેન્સમાં જેટલી મુદત તથા જે માર્ગ લખ્યો છે તેટલા પુરતુંજ આ લાઇસેન્સ કાયદેસર છે.

રસ્તામાં કોઇ પણ ઠેકાણે પેકેજ ઉઘાડવામાં આવશે તો તે રદ થશે.

આ લાઇસેન્સ જે બદલ હોય તે દરેક પેકેજમાં શું છે તે એવા પેકેજની બહારની બાજુએ વંચાય એવા અક્ષરે લખવું જોઇયે.

નમુનો ૩.

હથિયાર, યુદ્ધસામગ્રી તથા લશ્કરી સ્ટોર તૈયાર કરવાનું, તેનું રૂપાન્તર કરવાનું અથવા તે વેચવાનું અથવા તે રાખવાનું લાઇસેન્સ.

લાઇસેન્સ ધારણ કરનારનું નામ વિગેરે અને રહેવાનું ઠેકાણું.	કામ કરવાની જગા, કારખાનું તથા દુકાન.	હથિયારનું વર્ણન.		યુદ્ધસામગ્રી અથવા લશ્કરી સ્ટોરનું વર્ણન.		જે તારીખે લાઇસેન્સની મુદત પુરી થતી હોય તે તારીખ.
		તૈયાર કરવાનાં.	રાખીને વેચવાનાં.	તૈયાર કરવાનાં.	રાખીને વેચવાનાં.	

તારીખ સન ૧૯૦ } લાઇસેન્સ આપનાર અમલદારની સહી.

આ લાઇસેન્સ પાલણપુર એજન્સિના થાણા સર્કલો તથા નાના હકુમતવાળા તાલુકા બાબતની હથિયાર સંબંધી કાનૂનોના ઠરાવોને પાત્ર આપ્યું છે. લાઇસેન્સ ધારણ કરનારે બનાવવામાં આવેલા અથવા રૂપાન્તર કરેલાં સઘળાં હથિયારોનું, તૈયાર કરેલી સઘળી યુદ્ધસામગ્રીનું, હાથમાંના સઘળા દાસ્તાનનું તથા સઘળા વેચાણનું સંસ્થાનના અધિકારીઓ વખતો વખત ફરમાવે તેવા નમુના પ્રમાણે દફતર રાખીને તેનો હિસાબ રાખવો જોઇયે. લાઇસેન્સ ધારણ કરનારે પોતાની દુકાનમાં અથવા કામ કરવાની જગાએ કાનૂનોમાં ફરમાવ્યા પ્રમાણે પોતાના નામનું પાટીયું મારવું જોઇયે. લાઇસેન્સ ધારણ કરનારે ૨ જા નમુના પ્રમાણેનું લાઇસેન્સ ખરીદ કરનાર ધારણ કરતો હોય તો તેના લાઇસેન્સપર નીચેની વિગતો લખવી જોઇયે:—

(૧). વેચેલી ચીજો જે સખસ પોતાને સ્વાધીન લે તેનું નામ તથા પતો.

(૨). વેચેલી ચીજો કેવી અને કેટલી છે તે.

(૩). વેચાણની તારીખ.

અને તે શેરાની નીચે પોતાની સહી કરવી જોઇયે.

મુકામ પાલણપુર,
તા. ૨૮ જુન ૧૯૦૪. }

(સહી) **જી. ઈ. હાઇડકેટસ, લેફટેનન્ટ કર્નલ,**
પોલીટીકલ એજન્ટ, પાલણપુર.

LICENSE TO KEEP ARMS AT HOME.

ઘરમાં હથીઆરો રાખવાનું લાઇસેન્સ.

Number. નંબર.	Name. નામ.	Age. ઉમર.	Caste. નાત જાત.	Inhabitant of. રહેવાસી.	Description of his person તેના શરીરનું વર્ણન.	Date. તારીખ.	Particulars of arms. હથીઆરોની વીગત. Gun. બંદુક. Country made. દેશી.	Gun. English. વિલાયતી.	Sword. તલવાર.	Dagger. કટાર.	Knife. છુરી.	Lance ભાલા.	Pistol. પીસ્તોલ.	Gupti. ગુપ્તી.	Remarks. શેરો.

Date. 190 Signature.

તારીખ. ૧૯૦ સહી.

LICENSE TO WEAR ARMS GIVEN BY THE
તરફથી હથીયાર ધારણ કરવાનું આપેલું લાઇસેન્સ.

Number. નંબર.	Name of the person to whom license is given. જે સખ્સને લાઇસેન્સ આપવામાં આવ્યું હોય તેનું નામ.	Age. ઉમર.	Caste. જાત.	Profession. ધંધો.	Inhabitant of રહેવાશી.	Description of person. તેના શરીરનું વર્ણન.	Purpose for which license is given. જે કામ સારૂ લાઇસેન્સ આપ્યું હોય તે.	From date to date. કઇ તારીખથી કઇ તારીખ સુધી.	From place to place. કઇ જગાથી કઇ જગા સુધી.	Particulars of arms. હથીઆરોની વિગત.	Remarks. શેરો.

Date. 190 Signature.

તારીખ. ૧૯૦ સહી.

LICENSE TO WEAR ARMS.

હથિયાર ધારણ કરવાનું લાઈસેન્સ.

Number. નંબર.	Name of the person to whom license is given. જે માણસને લાઇસેન્સ આપ્યું હોય તેનું નામ.	Age. ઉમર.	Caste. જાત.	Inhabitant of. રહેવાશી.	Description of person. તેના શરીરનું વર્ણન.	Date. તારીખ.	Particulars of arms. હથિયારોની વિગત.

Date. 190 Signature.

તારીખ ૧૯૦ સહી.

15. Opium Rules.

Opium Regulations sanctioned in G. R. 7207 of 18th September 1895 and adopted by the Native States and enforced in the Thana Circles.

1. Opium includes also green poppy heads, preparations or admixtures of opium and intoxicating drugs prepared from the poppy.

2. The cultivation of the poppy or the manufacture of popium within the territory of the......State is prohibited.

3. The import of opium from any place outside the State limits is prohibited, except under a pass signed by the Political Agent.

4. The export of any opium to any place outside the State limits is prohibited, except under a pass signed by the Political Agent.

5. The transport from one place to another within the State limits of any quantity of opium exceeding in weight such maximum quantity as the Darbar has undertaken to prescribe is prohibited, except under cover of a permit granted by a duly authorized officer.

6. Except as provided in Clauses 7 and 8, (i) no person shall have in his possession any opium other than opium purchased from the Darbar or from a farmer or licensed vendor, (ii) no person not being a farmer or licensed vendor, shall have in his possession more than such maximum quantity of opium as the Darbar has undertaken to prescribe.

7. Clause 6 does not apply to—

(i). opium in transit covered by a permit under clause 5,

(ii). opium imported according to rule during transit to its destination.

8. There may be granted (*a*) to any medical practitioner a license for the possession of opium for medical purposes only; (*b*) to any person a special permit authorizing him for a specified period to have in his possession, for private consumption only, a specified quantity of opinm in excess of such maximum quantity as the Darbar has undertaken to prescribe.

9. No person shall sell opium without a license to this effect, provided that any medical practitioner to whom a license has been

granted under Clause 8 may sell opium in quantities not exceeding in any one transaction such maximum quantity as the Darbar has undertaken to prescribe as medicine or in medical preparations.

10. No person shall sell opium exceeding such maximum quantity as the Darbar has undertaken to prescribe to any person not legally authorized to possess the same.

11. No licensed vendor shall sell more than such maximum quantity as the Darbar has undertaken to prescribe, of the inspissated juice of the poppy, or of any preparation or admixture thereof, or of any intoxicating drug prepared from the poppy or more than 5 seers of poppy heads, except to a licensed vendor or a farmer or to a medical practitioner or other person holding a special permit granted by the Darbar under Clause 8.

12. Licenses for the sale of opium shall be granted by the Darbar only; such license shall contain such conditions as the Darbar may think fit to impose. Such conditions may from time time be varied so as to assimilate them to those in force in British territory.

13. Licenses for sale shall be granted for one year only; or the right to sell opium may be farmed for a period not exceeding five years.

14. Any person who, in contravention of these regulations, (*a*) cultivates the poppy, (*b*) manufactures opium, (*c*) possesses opium, (*d*) transports opium, (*e*) imports or exports opium, (*f*) or sells opium, (*g*) and any person who otherwise contravenes such regulations, shall, on conviction before any officer duly authorized by the Darbar, be punished for each such offence with imprisonment, either simple or rigorous, for a term which may extend to one thousand rupees, or with both, and where a fine is imposed, the convicting officer shall direct the offender to be imprisoned in default of payment of the fine for a term which may extend to six months, and such imprisonment shall be either simple or rigorous and in excess of any other imprisonment to which he may have been sentenced.

15. In prosecution under the preceding clause, it shall be presumed, until the contrary is proved, that all opium, for which the accused person is unable to account satisfactorily, is opium in respect of which he has committed an offence under these regulations.

16. In any case in which an offence under Clause 14 has been committed

(*a*) the poppy so cultivated,

(*b*) the opium in respect of which any offence under the same clause has been committed,

(*c*) where, in the case of an offence under head (*d*) or (*e*) of the same clause, the offender is transporting, importing or exporting any opium exeeding the quantity (if any) which he is permitted to transport, import or export, as the case may be, the whole of the opium which he is transporting, exporting or importing,

(*d*) where, in the case of an offence under Clause (*f*) of the same clause, the offender has in his possession any opium other than the opium in respect of which the offeuce has been committed, the whole of such other opium, shall be liable to confiscation.

The vessels, packages and coverings in which any opium liable to confiscation under this clause is found and the other contents (if any) of the vessel or package in which opium may be concealed, and the animals or the conveyance used in carrying it, shall likewise be liable to confiscation.

17. When the offender is convicted or when the person charged with an offence in respect to any opium is acquitted, but the officer trying the case decides that the opium is liable to confiscation, such confiscation may be ordered by him.

When an offence against these regulations has been committed, but the offender is not known or cannot be found, or when opium not in possession of any person cannot be satisfactorily accounted for any authorized officer may, after due inquiry, order the confiscation of such opium.

18. Opium confiscated under the regulations shall be disposed of in one of the following ways, *viz*:—

(1). It may be retained by the Darbar as part of the opium required for consumption within the State, the duty leviable in respect of which the British Government has agreed to relinquish, and shall then be issued to licensed vendors for sale,

within the State, the price to be charged by the Darbar to the licensed vendors to the customers being the same as those mentioned respectively in Clauses 4 and 5 of the agreement with the British Government; or

(2). It may be forwarded to the Political Agent or Depot with a list of rewards that may be ordered to be awarded under Clause 19, and the Political Agent, after deducting from the sale proceeds thereof the amount of pass fee due on the quantity of opium and paying off the rewards to the persons concerned, will make over the balance (if any) to the Darbar. All other articles so confiscated shall be disposed of as the Darbar may order.

19. Any authorized officer convicting an offender under Clause 14, or ordering the confiscation of opium under Clause 16 of these regulations, may grant in such proportions as he thinks fit, to informers and any other persons who have contributed to the seizure of the opium or the conviction of the offender, a reward not exceeding the value of the opium and other articles confiscated in the case plus the amount of any fine imposed. In all cases, except when otherwise expressly ordered by the Darbar concerned, at least one-half the value of the opium and other articles confiscated plus the fine realized shall be distributed as rewards among the informers and captors concerned.

20. Any authorized officer may—

(*a*) At any time enter upon, and search, any premises on which he has reason to believe opium liable to confiscation under these regulations is manufactured, kept, or concealed, and to seize any such opium and all materials used in the manufacture thereof;

(*b*) detain, search and arrest any person whom he has reason to believe to be guilty of any offence relating to such opium;

(*c*) seize in any open place, or in transit, any opium or other thing which he has reason to believe to be liable to confiscation under Clause 16 of these regulations.

21. Any State officer who without reasonable ground of suspicion, enters or searches or causes to be entered or searched any building, vessel or place,

or vexatiously and unnecessarily seizes the property of any person on the pretence of seizing or searching for any opium or other thing liable to confiscation under these regulations,

or vexatiously and unnecessarily detains, searches or arrest any person,

shall for every such offence be punished with fine not exceeding Rs. 500.

22. Any authorized officer may issue his warrant for the arrest of any person whom he has reason to believe to have committed a breach of these regulations relating to opium, or for the search of any premises in which he has reason to believe opium liable to confiscation is kept or concealed.

23. The subsequent procedure in regard to persons arrested and seizures made shall be in accordance with that generally in force for criminal purposes within the state.

પાલણપુર એજન્સીના દેશી સંસ્થાનોને લાગુ કરેલા અફીણ બાબતના નિયમ.

(નામદાર સરકારના ઠરાવ નાં. ૭૨૦૭ તા. ૧૮-૯-૯૫ થી મંજુર કરેલા).

૧. અફીણ આ શબ્દમાં ખસખસનાં લીલા જીંડવાનો તથા અફીણમાંથી અથવા અફીણમાં મેળવણી કરી તૈયાર કરેલા પદાર્થોનો અને ખસખસનાં ઝાડમાંથી તૈયાર કરેલા કેફ લાવનારા વસાણાંનો પણ સમાસ થાય છે.

૨. સંસ્થાનના મુલકમાં ખસખસનાં ઝાડનું વાવેતર કરવા અથવા અફીણ તૈયાર કરવાની મનાઇ છે.

૩. પોલીટિકલ એજંટની સહીવાળી પાસ હોયા શિવાય, સંસ્થાનોની હદ બહારની કોઇ પણ જગાએથી અફીણ અંદર લાવવાની મના છે.

૪. પોલીટીકલ એજંટની સહીવાળી પાસ હોયા શિવાય, સંસ્થાનની હદ બહારની કોઇપણ જગાએ કાંઇ અફીણ મોકલવાની મના છે. (રેવન્યુ ડીપાર્ટમેન્ટનો સરકારનો ઠરાવ નંબર ૫૪૮૮, તારીખ ૨ જી ઓગસ્ટ સન ૧૮૮૬ નો ૧ લો પારેગ્રાફ જુવો).

૫. જે વત્તામાં વત્તું પ્રમાણ દરબારે ઠરાવવાનું કબુલ કર્યું હોય તેથી કાંઇ પણ વધારે પ્રમાણમાં અફીણ, યોગ્ય રીતે અધિકાર મળેલા અમલદારે આપેલી પરવાનગી ચિઠ્ઠી તે સાથે હોયા શિવાય, સંસ્થાનની હદની અંદર એક જગાએથી બીજી જગાએ મોકલવાની મના છે.

૬. ૭ મી અને ૮ મી રકમમાં ઠરાવ્યું છે તે શિવાયને પ્રસંગે, (૧) કોઈ પણ માણસે, દરબાર પાસેથી અથવા ઇજારદાર અથવા લાઇસેન્સવાળા વેચનારા પાસેથી ખરીદ કરેલા અફીણ શિવાય બીજું કાંઇ અફીણ પોતાના કબજામાં રાખવું નહિ. (૨) જે માણસ ઇજારદાર અથવા

લાઇસેન્સવાળો વેચનારો નહિ હોય તેણે, દરબારે જે અફીણનું વત્તામાં વત્તું પ્રમાણ ઠરાવવાનું કબુલ કર્યું હોય તે કરતાં વધારે અફીણ પોતાના કબજામાં રાખવું નહિ.

૭. છઠ્ઠી રકમ—

(૧). ૫ મી રકમ પ્રમાણે જે અફીણ બાબત પરવાનગી ચિઠ્ઠી મળી હોય તે અફીણ રસ્તે જતું હશે તેને,

(૨). કાનુન પ્રમાણે અંદર આણેલું જે અફીણ નિમેલી જગાએ જતું હશે તેને, લાગુ પડતી નથી.

૮. (અ). કોઇ પણ મેડિકલ પ્રેક્ટિશનરને માત્ર ઓસડનાંજ કારણ સારૂ અફીણ કબજામાં રાખવાનું લાઇસેન્સ આપવાનો, (બ) દરબારે જે વત્તામાં વત્તું પરિમાણ ઠરાવવાનું કબુલ કર્યું હોય તેના કરતાં અમુક વધારે પરિમાણ સુધીનું અફીણ માત્ર ખાનગીજ વાપરવા સારૂ અમુક મુદત સુધી કબજામાં રાખવાનો જેના ઉપરથી અધિકાર મળતો હોય એવી વીશેષ પરવાનગી ચિઠ્ઠી હરકોઇ માણસને આપવાનો અખત્યાર છે.

૯. જે કોઇ પણ માણસ પાસે અફીણ વેચવાનું લાઇસેન્સ ન હોય તેણે અફીણ વેચવું નહિ. પણ એવું ઠરાવ્યું છે કે, જે કોઇ પણ મેડિકલ પ્રેક્ટિશનરને ૮ મી રકમ પ્રમાણે લાઇસેન્સ આપ્યું હોય તેણે દરબારે જે વત્તામાં વત્તું પરિમાણ ઠરાવવાનું કબુલ કર્યું હોય તેથી કોઇ પણ એક આપલેમાં વધારે ન હોય એવા પરિમાણમાં અફીણ ઔષધ તરીકે અથવા તૈયાર કરેલા ઔષધોમાં વેચવાનો અધિકાર છે.

૧૦. દરબારે જે વત્તામાં વત્તું પરિમાણ ઠરાવવાનું કબુલ કર્યું હોય તે કરતાં વધારે પરિમાણમાં અફીણ કબજામાં રાખવાનો જે માણસને કાયદેસર રીતે અધિકાર ન હોય તેવા કોઇ માણસને તેવું વધારે અફીણ કોઇ શખસે વેચવું નહિ.

૧૧. કોઇ પણ લાઇસેન્સવાળા વેચનારાએ, દરબારે જે વત્તામાં વત્તું પરિમાણ ઠરાવવાનું કબુલ કર્યું હોય તે કરતાં વધારે પરિમાણમાં ખસખસના ઝાડનો જાડો થએલો રસ, અથવા તેનો બનાવેલો અથવા તે ભેળીને તૈયાર કરેલો કાંઇ પણ પદાર્થ, અથવા ખસખસના ઝાડમાંથી તૈયાર કરેલું કેફ લાવનારૂં કોઇ પણ વસાણું, અથવા ૫ શેર કરતાં વધારે ખસખસનાં જીડવાં, લાઇસેન્સવાળા વેચનાર અથવા ઇજારદાર શિવાય, અથવા મેડિકલ પ્રેક્ટિશનર અથવા ૮ મી રકમ પ્રમાણે દરબારે આપેલી વિશેષ પરવાનગી ચિઠ્ઠી ધારણ કરનાર માણસ શિવાય બીજા માણસને વેચવાં નહિ.

૧૨. અફીણ વેચવાનું લાઇસેન્સ માત્ર દરબારેજ આપવું જોઇએ; એવા લાઇસેન્સમાં દરબારને યોગ્ય લાગે તેવી શરતો હોવી જોઇએ. સદહું શરતોને બ્રિટિશ મુલકમાં અમલમાં હોય તે શરતોની સાથે મળતી કરવાના હેતુથી તેમાં વખતે વખતે ફેરફાર કરવાનો અધિકાર છે.

૧૩. અફીણ વેચવાનાં લાઇસેન્સ ફક્ત એક વરસને માટે આપવાં જોઇએ; અથવા અફીણ વેચવાનો હક્ક વત્તામાં વત્તા પાંચ વરસની મુદત સુધી ઇજારે આપવાનો અધિકાર છે.

૧૪. જે કોઇ પણ માણસ આ નિયમો વિરૂદ્ધ, (અ) ખસખસનાં ઝાડનું વાવેતર કરશે, (બ) અફીણ તૈયાર કરશે, (ક) અફીણ કબજામાં રાખશે, (ડ) અફીણ એક જગાએથી બીજી જગાએ મોકલશે, (ઇ) અફીણ અંદર લાવશે અથવા બહાર મોકલશે, (ફ) અથવા અફીણ વેચશે, (ગ) અને જે કોઈ માણસ બીજી રીતે આ નિયમો તોડશે તેની ઉપર દરબારે યોગ્ય રીતે અધી-

કાર આપેલા કોઇ પણ અમલદારની રૂબરૂ ગુન્હાની સાબીતી થશે તો તેને સદહું પ્રકારના દરેક ગુન્હા બદલ એક વરસની મુદત સુધી આસાન અથવા સખ્ત મજુરી સાથે કેદની શિક્ષા થશે, અ-થવા એક હજાર રૂપીયા સુધી દંડ થશે, અથવા બેઉ શિક્ષા થશે; અને દંડ કર્યો હોય તે પ્રસંગે ગુન્હાની સાબીતી કરનારા અમલદારે દંડ આપવામાં નહિ આવે તો ગુન્હેગારને છ મહિનાની મુદત સુધી કેદમાં રાખવા બાબતનો હુકમ કરવો, અને સદહું પ્રકારની કેદ કાંતો આસાન અથવા સખ્ત મજુરીની હોવી જોઇએ અને બીજી કોઇ પણ કેદની શિક્ષા કરી હશે તે ઉપરાંત છે એમ સમજવું.

૧૫. ઉપરની રકમ પ્રમાણે ફરીયાદી થાય તેમાં, ઉલટું સાબિત કરવામાં આવે ત્યાં સુધી, જે અફીણ બાબત તહોમતદાર સંતોષકારક જવાબ આપી શકતો ન હોય તે સઘળા અફીણના સંબંધમાં તેણે આ નિયમો પ્રમાણે ગુન્હો કર્યો છે એમ અનુમાન કરવું.

૧૬. જે કોઇ પણ કામમાં ૧૪ મી રકમ પ્રમાણે ગુન્હો કર્યો હશે તે કામમાં—

(અ). સદહું પ્રમાણે વાવેતર કરેલા ખસખસનાં ઝાડો,

(બ). જે અફીણ બાબત તેજ રકમ પ્રમાણે કાંઇ પણ ગુન્હો કર્યો હશે તે અફીણ,

(ક). તેજ રકમના (ડ) અથવા (ઇ) સદરની રૂયે થએલા ગુન્હેગાર, પ્રસંગ પ્રમાણે, પોતાને જેટલું અફીણ, એક જગાએથી બીજી જગાએ મોકલવાની, અંદર લા-લાવવાની અથવા બહાર મોકલવાની પરવાનગી હશે તેથી વધારે અફીણ એક જગાએથી બીજી જગાએ મોકલતો હશે, લાવતો હશે, અથવા બહાર મોકલતો હશે ત્યારે, તે જે અફીણ એક જગાએથી બીજી જગાએ મોકલતો હશે, લાવતો હશે અથવા બહાર મોકલતો હશે તે સઘળું અફીણ,

(ડ). તેજ રકમના (૪) સદરની રૂયે થએલા ગુન્હાની બાબતમાં, જે અફીણ બાબત ગુન્હો કર્યો હશે તે અફીણ શિવાયનું બીજું અફીણ ગુન્હેગારના કબજામાં હશે ત્યારે, તેવું બીજું સઘળું અફીણ, જપ્ત થવાને પાત્ર થશે.

તેમજ આ રકમ પ્રમાણે જપ્ત થવાને પાત્ર હોય એવું કાંઇ પણ અફીણ જે પાત્રોમાંથી, ગાંસડીઓ (પેકેજીસ)માંથી, અને બારદાનમાંથી મળ્યું હશે તે પાત્રો, ગાંસડીઓ તથા બારદાનો અને જે પાત્રમાં અથવા ગાંસડીમાં એવું અફીણ સંતાડ્યુ હશે તે પાત્રમાં અથવા ગાંસડીમાં બીજા જે જે પદાર્થ હશે તો તે પદાર્થ તથા તે અફીણ લઇ જવા સારૂ ઉપયોગ કરેલા જાનવરો અ-થવા વાહનો પણ જપ્ત થવાને પાત્ર થશે.

૧૭. જ્યારે ગુન્હેગાર ઉપર ગુન્હો સાબીત થવાનો ઠરાવ થયો હોય ત્યારે અથવા જ્યારે હરકોઇ અફીણ બાબત ગુન્હો કર્યાનું તહોમત જે માણસ ઉપર મુકયું હોય તે માણસ ઉપર ગુન્હો સાબીત થયાનો ઠરાવ ન થયો હોય, પણ તે અફીણ જપ્ત થવાને પાત્ર છે એવું તે મુકદ્દમાનો ઇ-ન્સાફ કરનારો અમલદાર ઠરાવે ત્યારે, તે અફીણ જપ્ત કરવા બાબત હુકમ કરવાનો તેને આધિકારછે.

જ્યારે આ નિયમો વિરૂદ્ધ ગુન્હો થયો હોય પણ ગુન્હેગારની ખબર નહિ હોય અથવા મ-ળતો નહિ હોય ત્યારે, અથવા જ્યારે કોઇ પણ માણસના કબજામાં નહિ હોય એવા અફીણ બા-બત ખાત્રીલાયક હકીકત જણાતી નહિ હોય ત્યારે અધિકારવાળા કોઈ પણ અમલદારને, યોગ્ય ચોકસી કર્યા પછી, એવું અફીણ જપ્ત કરવા બાબત હુકમ કરવાનો અધિકાર છે.

૧૮. આ નિયમો પ્રમાણે જપ્ત કરેલા અફીણની વ્યવસ્થા હેઠળ લખેલી રીતો પૈકી કોઇ પણ એક રીતે કરવી જોઇએ, એટલે:—

(૧). તે અફીણ, સંસ્થાનની અંદર વાપરવા સારૂ જોઇતા જે અફીણના સંબંધમાં આપવાની ડયુટી છોડી દેવાનું બ્રિટિશ સરકારે કબુલ કર્યું છે તે અફીણના ભાગ તરીકે રાખી મુકવાનો દરબારને અધિકાર છે, અને પછી તે સંસ્થાનની અંદર વેચવા સારૂ લાઇસેન્સવાળા વેચનારાઓને આપવું જોઇએ અને આ અફીણ બાબત દરબારે લાઇસેન્સવાળા વેચનારાઓ પાસેથી લેવાની કિંમત અને એવા વેચનારાઓએ ગ્રાહકો પાસેથી લેવાની કિંમત, બ્રિટિશ સરકાર સાથેના કરારનામાની રકમ ૪ અને ૫ માં અનુક્રમે કહેલી કિંમત જેટલીજ હોવી જોઇએ; અથવા

(૨). તે અફીણ પોલિટિકલ એજન્ટ તરફ અથવા ડીપોમાં મોકલવાનો અધિકાર છે અને તેની સાથે, ૧૯ મી રકમ પ્રમાણે કાંઈ બક્ષિસો આપવા બાબત હુકમ થયો હોય તો તેની યાદી મોકલવી જોઇએ. પોલીટીકલ એજન્ટ, તે અફીણ ઉપર પાસ બદલ ફી લહેણી થઈ હોય તો તેની રકમ તેના વેચાણમાંથી બાદ કરીને તથા જે માણસોને બક્ષિસો આપવાની હોય તેઓને તે આપીને કાંઇ શિલક રહેશે તે દરબારને હવાલે કરશે. ઉપર પ્રમાણે જપ્ત કરેલી સઘળી બીજી જણસોની વ્યવસ્થા દરબાર હુકમ કરે તે પ્રમાણે કરવી જોઇએ (રેવન્યુ ડિપાર્ટમેન્ટનો સરકારનો ઠરાવ નંબર ૫૪૮૮, તા. ૨ જી ઓગસ્ટ સન ૧૮૮૬ નો ૧ લો પારેગ્રાફ જુવો).

૧૯. અધિકાર મળેલો જે કોઇ પણ અમલદાર આ નિયમોની ૧૪ મી રકમ પ્રમાણે ગુન્હેગાર ઉપર ગુન્હાની સાબિતીનો ઠરાવ કરશે અથવા ૧૬ મી રકમ પ્રમાણે અફીણ જપ્ત કરવાનો હુકમ કરશે તે અમલદાર બાતમી આપનારાઓને અને જે કોઈ પણ બીજા માણસોએ અફીણ પકડવાના કામમાં અથવા ગુન્હેગાર ઉપર ગુન્હાની સાબિતી કરવાના કામમાં મદદ કરી હોય તે માણસોને, પોતાનો યોગ્ય લાગે તે પ્રમાણમાં, તે મુકદ્દમામાં જપ્ત કરેલા અફીણની અને બીજી જણસોની કિંમત તથા જે કાંઇ પણ દંડ કર્યો હોય તે દંડની રકમ કરતાં વધારે નહિ હોય એટલી બક્ષિસ આપવાને મુખત્યાર છે. સંબંધવાળા દરબાર સ્પષ્ટ હુકમ કરીને બીજી રીતે ફરમાવે તે શિવાયને પ્રસંગે સઘળી બાબતમાં, જપ્ત કરેલા અફીણની અને બીજી જણસોની કિંમતનો અને વસુલ કરેલા દંડનો નિદાન અડધો ભાગ જે બાતમી આપનારાઓનો અને પકડનારાઓનો સંબંધ હશે, તેઓમાં બક્ષિસ તરીકે વહેંચવો જોઇએ.

૨૦. અધિકાર મળેલા કોઇ પણ અમલદારને:—

(અ). આ નિયમો પ્રમાણે જપ્ત થવાને પાત્ર હોય એવું અફીણ જે કોઇ જગાએ તૈયાર કરવામાં આવે છે અથવા રાખ્યું છે અથવા સંતાડયું છે એવું માનવાને તેને સબબ હશે તે જગામાં જઇને તેનો ઝાડો લેવાનો અને એવું કોઇ પણ અફીણ અને તે તૈયાર કરવામાં ઉપયોગ કરેલી સઘળી જણસો પકડવાનો,

(બ). એવા અફીણના સંબંધમાં જે કોઇ માણસે કાંઇ ગુન્હો કર્યો છે એવું માનવાને તેને સબબ હશે તેને અટકાવી રાખવાનો, તેનો ઝાડો લેવાનો અને તેને પકડવાનો,

(ક). આ નિયમોની ૧૬ મી રકમ પ્રમાણે જે કાંઇ અફીણ અથવા બીજી જણસ જપ્ત થવાને પાત્ર છે એવું માનવાનો તેને સબબ હોય તે અફીણ અથવા જણસ કોઇ ખુલ્લી જગામાં અથવા રસ્તે જતી હોય ત્યારે પકડવાનો અખત્યાર છે.

૨૧. સંસ્થાનનો જે કોઇ પણ અમલદાર, વહેમના વાજબી સબબ વગર હરકોઇ ઇમારતમાં, વહાણમાં અથવા જગામાં પેસશે અથવા તેનો ઝાડો લેશે અથવા તેમાં કોઇને પેસાડશે અથવા તેનો ઝાડો લેવડાવશે.

અથવા આ નિયમો પ્રમાણે જપ્ત થવાને પાત્ર હોય એવુ કાંઇ અફીણ અથવા બીજી જણસ પકડવાનાં અથવા તેને સારૂ ઝાડો લેવાના બહાના ઉપરથી કોઇ માણસનો માલ તેને ત્રાસ થાય એવી રીતે તથા વગર કારણે પકડશે. અથવા હરકોઇ માણસને ત્રાસ થાય એવી રીતે તથા વગર કારણે અટકાવી રાખશે અથવા તેનો ઝાડો લેશે અથવા તેને પકડશે, તેને સદહુ પ્રકારના દરેક ગુન્હા બાબત ૫૦૦ રૂપિયા સુધી દંડ થશે.

૨૨. અધિકાર મળેલા કોઇ પણ અમલદારને જે કોઇ માણસે અફીણ સંબંધી આ નિયમોનું ઉલ્લંઘન કર્યું છે એવું માનવાનો પોતાને સબબ હોય તે માણસને પકડવા સારૂ અથવા જપ્ત થવાને પાત્ર હોય એવું અફીણ જે કોઇ પણ જગામાં રાખ્યું છે અથવા સંતાડયું છે એવું માનવાનો પોતાને સબબ હોય તે જગાનો ઝાડો લેવા સારૂ પોતાનું વારંટ કહાડવાનો અધિકાર છે.

૨૩. પકડેલા માણસોના અને પકડેલી જણસોના સંબંધમાં આગળ કામ ચલાવવું તે સંસ્થાનમાં ફોજદારી કામ ચલાવવાની સાધારણ જે રીત અમલમાં હશે તેજ રીતે ચલાવવું જોઇએ.

16. Salt Rules.

Salt: Rules regarding the application to the States under the Palanpur Superintendency of certain provisions of the Act.

No. 4706.

Revenue Department,
Bombay Castle 19th, July 1882.

× + × +

Resolution—The draft rules as amended by the Commissioner of Customs, Opium and Abkari, are approved.

2. A copy of the rules, together with the notification should be forwarded to the Political Superintendent Palanpur, with a request that they may be communicated to the Chiefs concerned who should be asked to introduce and apply them in their states.

Signature of
Acting Secretary to Government.

NOTIFICATION.

It is hereby notified, by orders of the Governor in Council, that all salt not covered by a permit which shall be carried across the Frontier Line herein after described and all salt spontaneously produced within and eastward of the said line which shall be re-

moved without due permission will from the date of this notice be contraband salt as defined in Bombay Act VII of 1873, and all persons concerned in passing, removing or transporting such salt, or accepting or retaining such salt, and all such salt, and all vessels, animals and conveyances used or intended to be used in transporting it, and all goods, packages and coverings in or among which it may be placed will be liable to the penalties set forth in Part VI of the said act.

Definition of the Salt Frontier Line North of the Frontier of Jhinjuwara in Kathiawar.

From the Northern Extremity of the Frontier Preventive Line as defined by Notification No. 44 of 1875 of the Political Agent in Kathiawar the line will follow a northerly course parallel with the Coast of the Runn and at a distance of three miles therefrom until it arrives opposite the boundary between Mowsari, a Wao village under the Palanpur Political Superintendency and Boyetra under Jodhpur in Rajputana.

The following Rules of procedure have been approved by His Excellency in Council.

I. For the due protection of the salt Revenue the Chiefs should be required to admit posts of offices of the Salt Department into such villages and places as the Political Superintendent may appoint at the instance of the Collector of Salt Revenue, and to assist the Salt officers to find accomodation in such villages and places in every reasonable way.

II. The officers of the Salt Department should be permitted to follow and apprehand smugglers, and to seize suspected salt, and carriages, animals and trappings used in its conveyance, and the contents of any package in which it may be concealed. And it shall be the duty of the officers making such apprehension and seizers to take the prisoner or prisoners and property forthwith to the Inspector to whom they are immediately subordinate, who after such preliminary inquiry as may be necessary (to be in all cases completed within 24 hours) shall forward any prisoner or prisoners who may

appear from the information obtained to have committed any offence punishable under this notification to the proper court and shall release any prisioner or prisoners, the evidence or reasonable ground or suspicion against whom appears insufficient to justify his or their transmission to a Court, submitting a report of the case for the orders of their immediate superior. Any person or persons who may have been released from arrest under this rule by Inspectors of the Salt Department shall be liable to rearrest and trial or application being made to the Political Superintendent by the Assistant Collector of Salt Revenue incharge of the Preventive Line.

III. It shall be the duty of the States concerned to cause their officers to take part in the pursuit and seizure of smugglers &c. and generally to assist the officers of the Salt Department. In the case of any seizure made by the Chief's officers independently of the officers of the Salt Department, notice should be given to the head local officer of the Salt Department, who will then arrange to take possession of the salt and property seized and pass a receipt therefor. Opportunity should also be given him for such inquiry as may be necessary to ascertain whether the property seized is liable to confiscation.

IV. The Salt Department should prosecute all persons accused of smuggling before the Local Court of the Chief or Superintendency. An appeal to the Political Superintendent, if he has jurisdiction over the Local Court, against the decision of the Court, whatever it may be, will be open both to the prosecutor and to the accused.

V. The Patel or Headman of every village under the Superintendency in which formations of natural salt may take place shall report to the nearest officer of the Salt Department the existence of such formations within three days from the time he may become aware of it. If any person bound to report under this Rule shall wilfully omit to do so he shall for every such offence be liable to fine not exceeding (500) five hundred rupees.

Sd/. W. PORTEOUS.

પાલણપુર સુપ્રીન્ટેન્ડેન્સી તાબાના સંસ્થાનને નીમકના ચોક્કસ નિયમ લાગુ પડતા કાયદાઓ.

નંબર ૪૭૦૬.

તા. ૧૯—જુલાઇ ૧૮૮૨.

રેવન્યુ ડીપાર્ટમેન્ટ.

× × × × × ×

ઠરાવ—મહેરબાન કમીશનર આવ કસ્ટમ્સ, ઓપિયમ, અને આબકારી સાહેબે સુધારેલા નિયમોનો ખરડો મોકલ્યો છે તે મંજુર રાખવો.

પાલણપુર સુપ્રીન્ટેન્ડેન્સી તાબેના સંસ્થાનોમાં નીમકને લગતા કાયદા દાખલ કરવાને તથા તેનો અમલ કરવાને નીમકને લગતા સુધારેલા કાનુનો સરકારે મંજુર કર્યા છે.

એકટીંગ સેક્રેટરી ટુ ધી

ગવર્નમેન્ટની સહી.

જાહેર ખબર.

નામદાર ગવર્નર ઇન કાઉન્સીલના હુકમથી આ જાહેર ખબરથી હરકોઇને ખબર આપવામાં આવે છે કે પરવાના વગરનું તમામ નિમક ફ્રન્ટીયર લાઇન જેનું બ્યાન આમાં હવે પછી કરવામાં આવશે તે ઓળંગી લઇ જવામાં આવશે તથા તમામ નિમક સદહું "ફ્રન્ટીયર લાઇનની" અંદર તથા તેની ઉગમણી તરફ આપો આપ પોતાની મેળે કુદ્રતિ પેદા થયેલ નિમક યોગ્ય પરવાનગી મેળવ્યા શિવાય ખસેડવામાં આવશે તો તેને મુંબાઇ પ્રેસીડેન્સીના સને ૧૮૭૩ ની સાલના આકટ ૭ મામાં બ્યાન કરેલ દાણચોરીના નિમકની બ્યાખ્યા મુજબ આ જાહેર ખબરની તારીખથી તેને દાણચોરીનું નિમક ગણવામાં આવશે. અને આવી પ્રકારનું નિમક લઇ જવામાં, ખસેડવામાં અથવા પરદેશ મોકલવામાં તમામ આસામીઓ સામેલ હશે તે તમામ આસામીઓ તથા આવી પ્રકારનું તમામ નિમક તથા તમામ પાત્રો, જાનવરો તથા વાહનો, સદહું પ્રકારનું નિમક પરદેશ મોકલવામાં, તથા વાપરવામાં આવ્યાં હશે અથવા વાપરવાનો ઇરાદો કરેલ હશે તે તમામ, તથા તમામ સામાનની બાંદીઓ તથા ઢાંકણો જેની અંદર દાણ ચોરીનું નીમક રાખેલ હશે તે તમામ સદહું આકટના ભાગ ૪ માં દર્શાવેલ ગુનેહગારી આપવાને પાત્ર થશે.

ફ્રન્ટીયર લાઇનની બ્યાખ્યા :—

કાઠિયાવાડ ઇલાકામાં ઝીંઝુવાડાની સરહદથી ઉત્તરની તરફ.

કાઠીયાવાડ પ્રાંતના પોલીટીકલ એજંટ સાહેબની નંબર ૪૪ સને ૧૮૭૫ ની સાલની જાહેર ખબરમાં "ફ્રન્ટીયર પ્રીવેન્ટીવ લાઇન" ની બ્યાખ્યા દર્શાવી છે. કાઠિયાવાડમાં સદહું લાઇન ઉત્તર તરફ રણના કિનારા સુધી સમાન્તર રીતે ચાલે છે તેની ઉત્તર તરફના છેડેથી ત્રણ માઇલ

છેટે પાલણપુર સુપ્રીન્ટેન્ડેન્સીના વાવ તાબાનું ગામ માવસરી તથા રજપુતાના એજન્સીના સંસ્થાન જોધપુરના ગામ બોયતરાના સીમાડાની સામી બાજુ સુધી એ લાઇન આવે છે ત્યાં સુધી.

નીચેના કામ ચલાવવાના ધારા નામદાર ગવર્નર ઇન કૌન્સીલે મંજુર કર્યા છે.

૧. નીમક ખાતાની રેવન્યુનું યોગ્ય રીતે રક્ષણ થવા સારૂ તાલુકદારોએ નીમક ખાતાના અમલદારોના થાણા કલેક્ટર ઓફ્ સોલ્ટ રેવન્યુના સાહેબની દરખાસ્તથી પોલીટીકલ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ સાહેબ જે જે ગામોએ તથા જગોએ મુકે ત્યાં મુકવા દેવા જોઇએ, તથા નીમક ખાતાના અમલદારો જે સદહુ ગામોએ તથા જગોએ યોગ્ય રીતે સગવડ પડવા સારૂ હરેક પ્રકારે તેમણે જોઇતી મદદ આપવી જોઇએ.

૨. નીમક ખાતાના અમલદારોને દાણુ ચોરી કરી જનારાની પાઠ લાગ લેવા દઇ તેમને પકડવા દેવા જાઇએ તથા તેમની પાસે શકવાળુ નીમક હોય તે, તથા ગાડીઓ, જાનવરો, તથા તે લૂઇ જવામાં સાજ વાપરેલ હોય તે તથા કોઇ પણ બાંદડી જેની અંદર સદહું પ્રકારનું નીમક સંતાડેલ હોય તેની અંદરનો તમામ સામાન પકડવા દેવો જોઇએ. અને જે અમલદારો એ પ્રમાણે હરામખોરો તથા સામાન જે પકડે તેમણે કેદી અથવા કેદીઓને તથા મુદ્દામાલને જે ઇન્સપેક્ટરના હાથ નીચે તેઓ નોકરી કરતા હોય તેમની પાસે લઇ જવા દેવો જોઇએ. જેઓ એ વિષે પ્રથમ દરજ્જાની જરૂરીયાત તપાસ (જે કે તમામ કેસોમાં ૨૪ કલાકની અંદર પુરી કરવી જોઇએ) કર્યા બાદ કોઈ કેદી અથવા કેદીઓ કે જે હકીકત ઉપરથી ગુનો કર્યાનું જણાય કે તેની સજા જાહેર ખબર મુજબ થઇ શકે માટે તેમને યોગ્ય કોર્ટમાં મોકલવા જોઇએ. અને જે કેદી અથવા કેદીઓની ઉપર પુરાવો તથા વ્યાજબી સબબોને લીધે શક આણવાના અથવા તેમનો ઇન્સાફ થવા સારૂ કોર્ટમાં મોકલવાના ચોક્કસ કારણ નજરે ન આવે તેને અથવા તેમને છોડી દઇ શકે ને એ મુકદ્દમા વિષેનો રિપોર્ટ તેમના ઉપરી અધિકારી તરફ હુકમ થવા સારૂ કરવો જોઇએ. કોઇ શખસ અથવા શખસોને આ ધારા મુજબે નીમક ખાતાના ઇન્સપેક્ટર તરફથી પોલીસની નેથેબાનીમાંથી છોડી મુકવામાં આવેલ હોય તેમને નીમક ખાતાના પ્રીવેન્ટીવ લાઇનના આસીસ્ટંટ કલેક્ટર સાહેબે પોલીટીકલ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ સાહેબને દરખાસ્ત કરવાથી ફરીથી પકડવાને તથા તેમની તપાસ થવાને પાત્ર થશે.

૩. તમામ લાગતા વળગતા સંસ્થાનોની ફરજ છે કે દાણુ ચોરી કરનારાની પાઠ લાગમાં ભાગ લઇ તેમને પકડાવવા વિગેરેમાં નિમક ખાતાના અમલદારોને, દરબારના કામદારોએ તમામ પ્રકારે મદદ આપવાનો બંદોબસ્ત કરવો જોઇએ. જો કોઇ બાબતમાં તાલુકદારોના કામદારો નીમક ખાતાના નોકરોથી અલગ રીતે દાણુ ચોરીનું નીમક પકડે તો તે વાતના ખબર નીમક ખાતાના સ્થાનિક ઉપરી અમલદાર તરફ કરવા જોઇએ, એટલે જે ઉપરથી તેઓ દાણુ ચોરીનું નીમક તથા મુદ્દામાલ પકડાયેલ હશે તે પોતાને કબજે લેવા બંદોબસ્ત કરાવશે, અને તેની પહોંચ કરી આપશે. વળી નીમક ખાતાના સ્થાનિક અમલદારોને જરૂર પડે તે મુજબ તેની તપાસ કરી ખાતરી કરવાનો લાગ તેમને મળવો જોઇએ કે પકડાયેલ મિલકત જપ્ત કરવાને પાત્ર છે કે નહીં તેનો તપાસ કરી શકે.

૪. નીમક ખાતાએ, દાણચોરી કરનારા તમામ તહોમતવાળા શખસોની ઉપર ફરિયાદી તરફનું કામ તાલુકદારોની સ્થાનિક કોર્ટોમાં અથવા સુપ્રીન્ટેન્ડેન્સીની કોર્ટોમાં ચલાવવું જોઇએ, ને તે ઉપર અપીલ પોલીટીકલ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ સાહેબને જો તાલુકદારોની સ્થાનિક કોર્ટોના ઠરાવ ઉપર અપીલ સાંભળવાની હકુમત હશે તો થઇ શકશે. ગમે તેમ હોય તો પણ બન્ને ફરિયાદી કરનાર તથા તહોમતદારને અપીલ કરવાનો રસ્તો છે.

૫. પાલણપુર સુપ્રીન્ટેન્ડેન્સીના ગામોમાં જ્યાં કુદ્રતિ નિમક થાય ત્યાંના દરેક ગામના પટેલે અથવા મુખીએ નજીકમાંના નજીકના નીમક ખાતાના અમલદારને એ નીમક જોવામાં આવે ત્યારથી દીન ત્રણની અંદર સુધીમાં રીપોર્ટ કરવો જોઇએ જે કોઇ શખ્સ આ ધારા મુજબ રીપોર્ટ કરવાને બંધાયેલ છતાં તે જાણી બુજી એ પ્રમાણે કરવામાં ગફલત કરશે તો તે એવા દરેક ગુન્હા બદલ રૂ. ૫૦૦ પાંચસોથી વધારે નહિ એટલો દંડ આપવાને પાત્ર થશે.

ડબલ્યુ. પોરટીઅસ સાહેબની સહી.

સ. નં. ૨૪.

સરક્યુલર.

આ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્સીના તાબાના તમામ ગેરેન્ટીડ ઠાકોરો અને ગીરાસીઆઓને આથી ખબર આપવામાં આવે છે કે, તેઓની વડોદરા રાજ્યમાં આવેલ જમીનની રેવન્યુ મેનેજમેન્ટ તથા મહેસુલની વંસુલાત માટે થોડા વખત ઉપર વડોદરામાં ભરાયલા કોન્ફરન્સે કરેલ ધારા હિંદુસ્તાનની સરકારે પસંદ કરી મંજુર કીધા છે, અને તે એકદમ અમલમાં મુકવામાં આવશે.

ઉપર જણાવેલ શખ્સોને વધારામાં ખબર આપવામાં આવે છે કે, આ ધારાની નકલો છપાય છે અને વડોદરાના મહેરબાન એ. ગ. જ. સાહેબ તરપ બારોબાર અરજ કરેથી છાપેલી નકલો થોડી મુદતમાં મલી શકશે.

તા. ૮-૧૦-૮૭.

Sd./ F. H. Jackson, Colonel.

17. Giras Rules.

Rules regarding the Revenue Management to be exercised by the Guaranteed Thakors, Girasias etc, in the villages and Wantas in Baroda Territory.

1. The Thakors and others named in the margin who enjoy full revenue powers, shall exercise all the powers of revenue management hereinafter described over their villages, Wantas, estates, lands, gabhans, Wadas, houses, trees, &c. in Baroda Territory.

1. The Thakore of Bhadrewa.
2. The Rana of Mandva.
3. The Thakore of Chhaliar.
4. The Rana of Shanore.
5. The Thakore of Shihora.
6. The Barias of Nahara.
7. The Thakore of Varsoda.
8. The Thakore of Wasna.
9. The Thakore of Pethapur.
10. Bhayats of Nana-raj Varsoda.
11. Bhayat Partapsingji's Mahad, Mansa.

2. The Agent to the Governor General may after considering any representation which the Baroda Darbar may have to make, de-

cide whether any other guaranteed Thakore or Girasia (who on the ground of former usage or from his position character and extent of his holding or estate is entitled to the concession) shall be entrusted with the right to the whole or any part of the above powers of revenue management.

3. These powers shall be exercised by the Thakores or Girasias themselves or by their Kamdars, or if their estate under the Political control of the Government of Bombay are under Agency Management by any Juptidar or manager appointed by the Political Agent.

4. Powers of revenue management shall be as under:—

(1). To demand security from the Wantas tenants for the due payment of land revenue or rent in cash or kind.

(2). To prevent the reaping of the crop.

(3). To prevent its removal from the land on which it has been reaped or from any place in which it may have been deposited without the permission of the Thakore or Girasia or his Kamdar or Juptidar or manager, as the case may be.

(4). To place watchmen over the crop at the expense of tenant.

(5). To make Mohsuls, provided the amount recoverable by this process does not in any one case exceed Rs. 10.

(6). To attach and sell the property of the defaulter except the property mentioned below:—

(a). The necessary wearing apparel and bedding of the tenant, his wife and children.

(b) Implements of husbandry and such cattle and seed grain as are necessary to enable the tenant to earn his levelihood.

(c). Materials of houses and other buildings belonging to and occupied by the tenant.

(7). To fix the amount and date of instalments and in case in which revenue is recoverable in kind to fix the time of making "Kaltar". and to ascertain the quantity of grain &c., due by the tenant.

(8). To receive notices of relinquishment and determine the date of relinquishment.

(9). To change tenants after due notice except where the tenancy has been declared permanent by the special settlement officer.

or by some other British Officer who exercised similar functions to those of the special settlement officer. In such exceptional cases tenants shall be dispossessed only on account of default of payment of rent or revenue and only after all other remedies have failed.

(10). To appoint Patels, Matadars, and Talatis in guaranteed Wantas and villages and to determine the lands and perquisites to be enjoyed by them as such and to remove them and resume such lands &c.

(11). To dispose off disputes between his Wanta tenants as to the boundaries of fields, the bed of water channels and the distribution of water from a common well or common source of supply and other petty matters incidental to their tenancy within the Wanta, i. e. not in any one affecting the Talpad.

(12). To make such arrangements as may be necessary for the proper revenue management of his Wanta including lands, gabhans, trees, alienated land in Wantas and other property without prejudice to the rights of tenants. This includes the right to change the system of calculating the rent by "Kaltar" or otherwise to one of bigoti or cash payment except in cases where the contrary has been decided by the special settlement officers or by any British Officer exercising analogous powers. Besides the powers above defined the Thakores and others shall continue to exercise such other powers as they may have hitherto exercised.

5. All compulsory process shall cease on the defaulters paying the amount demanded of him, or on his furnishing to the Thakore or his Kamdar satisfactory security for the due payment of the amount demanded.

6. In the event of the demand not being realised from the tenant, the Thakore may recover it as a revenue demand from the surety.

7. Smaller Girasias, &c., who hold Wanta lands &c., under the revenue management of the Thakore shall apply to the latter for assistance for the recovery of their rent or revenue.

8. Except with the previous sanction of the Baroda Darbar no Girasia or his Kamdar, Juptidar or manager appointed by the Political Agent, exercising revenue management or any person acting under his orders, shall be liable to prosecution in a Criminal Court or be used in a Civil Court for acts done by him in good faith in the exercise of such powers. No action shall be taken until intimation of such sanction shall be given to the Gevernor General and approved of by him.

9. The claims of the Thakores, Girasias &c., on their tenants for rent or revenue in Wanta estate shall have precedence over all other claims so far as the land under guarantee and its crops are concerned except the claims of His Highness the Gaekwar on such lands.

10. The Thakores shall make their own arrangements for serving processes &c., and they shall generally follow the procedure obtaining in Baroda Territory so far as the same is not inconsistent with any of the provisions of these rules. In cases in which they cannot serve the processes through their own Agency, they may apply to the Baroda Revenue Courts for assistance under the rules for the recovery of revenue.

11. Any tenant or person disobeying the orders of the Thakore or his Kamdar passed in the exercise of the powers above granted or offering any resistence to the lawful exercise of such powers, shall be liable to pay to the Thakore a fine not exceeding Rs. 10 and on repetition not exceeding Rs. 25 or where the order refers to the recovery of rent or revenue due to pay double the amount of such rent or revenue. This penalty shall be recovered as a revenue demand.

12. No decree of a Civil Court passed against a tenant of Wanta land shall prejudice the right of Wanta holder.

GENERAL RULES.

13. If any guaranteed Thakore or Girasia has reason to complain of any encroachment on his guaranteed rights or has any other complaint to make regarding such rights or privileges, he should present a petition on plain paper to the Baroda Giras Department who shall enquire into it with as little delay as possible.

14. If within 3 months he does not obtain redress from the Giras Dapartment, or if he is dissatisfied with the order or decision

passed by that Department, he may present an application to the Agent to the Governor General attaching to it any order or answer which he may have received from the Giras Department or a copy of any order which may have been passed by the Giras Department.

15. Nothing laid down above shall restrict the powers of the Agent to the Governor General exercised hitherto.

II.

Special rules for the recovsry of rent or revenue of Wanta lands, &c., (or other guaranteed haks), belonging to guaranteed Girassias situated within His Highness the Gaekwar's Territory.

Note—These rules will apply to Wanta lands &c., over which the guaranteed tributaries and Girassias do not exercise full revenue powers.

1. Applications for the recovery of revenue (or other guarantee haks) should be preferred to the Local Revenue Court during the year for which the rent or demand is due or within one year after its expiration, i. e. on or before 31st July of the year following that to which the claim refers. Applications made after the above mentioned period shall be enquired into and disposed of by the State Giras Department, such applications shall not be entertained by the Giras Department, if made after the period allowed by the Civil Law of the Baroda State for the institution of Civil suits.

2. If the application includes the claim against more cultivators than one of the same village, a statement in the form given in the margin should be attached to it. Documentary

Serial No.	Name of the individual.	Amount of claim	Brief particulars of the claim.

evidence list of witnesses together with any other necessary papers should be filed with the application.

Note:—The word application includes Yadis or other customary correspondence.

3. The application may be made either personally or by a registered letter by the claimant or his authorised Agent. The Agent

should produce either a power-of-attorney or a certificate signed by a jurisdictional Thakore or an Agency Officer (not lower in rank than a Thandar) of the place in which the claimant resides.

4. Any application which the Court deems unnecessary to enquire into may be rejected and the applicant informed to that effect. But the reason for the rejection should be recorded on the application and a copy of the same furnished to the applicant if required. If the Court enters into the enquiry it shall fix the date thereof and give notice of it (in form A. Appended to the rules) to the party complained against. Intimation of the date shall also be given to the complainant.

5. The notice in form A and summonses for the attendance of witnesses on either side should be issued and served free of cost except that the subsistence (Bhatha) for witnesses should be paid by the party who requires their attendance.

6. On the date fixed as provided in rule 4 or on any other date to which for any due cause the case may have been adjourned, the revenue Court shall pass such order as it thinks proper after recording the evidence of both parties, or that on the side of the plaintiff alone in default of the defendant, or after recording the admission, if any, of the defendant, if the plaintiff is absent.

7. Whenever on the date fixed the plaintiff does not attend or fail to produce evidence, the Court shall be competent to dismiss the application. But if within 30 days from the date of dismissal of the application, the plaintiff appears and shews due cause for the default, the Court shall restore the application to the file. A notice of the order readmitting the claim should be given to the parties as provided by rule 4.

8. When any agreement between the Girasia and his tenant is proved, the Court shall award rent according to that agreement. In the absense of any agreement the Usage of the Wanta shall be followed. If this cannot be ascertained the rent of similar lands in the neighbourhood shall be taken as the basis. In cases in which the rent has been fixed by the special settlement officer or by the former settlement officer, i. e. the assistant Resident, the Revenue Court shall give assistance to that extent only.

9. After the revenue Court has passed the decree for the payment of the land rent or other guaranteed demand, measures for its

recovery shall be taken as provided for the realization of revenue demands, but no cost thereof shall devolve on the Girasias.

10. With the exception of the rent due to the Sirkar the claim of Girasias on their tenants for rent or revenue shall have precedence over all other claims. No deduction from the rent recovered under these rules shall be made on account of any rent due on other Sarkari land held by the same cultivator.

11. All claims for previous arrears which do not come under rule one shall be preferred to the Revenue Court within one year from the date on which these rules come into force.

12. An appeal (on plain paper) shall lie to the Subha from all orders passed by the original revenue Courts within 30 days from the date on which they are passed, provided that after 90 days from the date of the original application in rule 2nd (exclusive of the time taken by the applicant in filing the appeal to the Subha) the Girasia may appeal to the Agent to the Governor General.

13. Petitions of appeal shall be accompanied by certified copies of the orders passed by the Baroda Courts and these copies shall be furnished to the Girasias free of cost. Copies of depositions or other papers shall be made by the Girasias themselves or by section-writers at their expense. Certified copies of such depositions and papers shall be supplied by the Courts at the expense of the Girasias within 10 days from the date of application, copying and comparing fees being charged at the rate of one and a half annas per 100 words or portion thereof.

14. Nothing laid down above shall restrict the powers of the Agent to the Governor General exercised hitherto.

15. These rules do not apply to the claims against the Darbar, but only to recovery of rent, &c., from tenants.

૧૯. કોર્ટ સ્ટેમ્પ રૂલ્સ.

નામદાર સરકારનો રેઝોલ્યુશન નંબર ૧૧૨૪ તા. ૧૬ મી માહે ફેબ્રુઆરી સને ૧૮૯૩ માં આ સુપ્રીનટેન્ડન્સીમાં કોર્ટ ફી સ્ટેમ્પસ લાગુ કર્યા તે સંબંધમાં સ્ટેમ્પ વેચવા તથા લાગુ કરવાની બાબતમાં નીચે મુજબ નીયમો કરવામાં આવે છે.

૧. સ્ટેમ્પનો મોટો સ્ટોક. (જથો) પાલણપુર ત્રીજોરી ઓફીસરના ચાર્જમાં રહેશે અને (મે. મુંબાઇના સુપ્રીનટેન્ડેન્ટ ઓફ સ્ટેમ્પસનો સરક્યુલર નંબર ૬૯૬ તા. ૨૨-૧-૮૩ ને અનુસરી) તેઓ સાહેબ ત્રણ ત્રણ માસ સુધી પહોંચે તેટલા સ્ટેમ્પસ હમ્મેસના માટે રાખશે

૧. મે. પોલી. સુ. સા. બા. ૨. મે. આસી. પો. સુ. સા. ૩. મે. રા. બા. ડી. ડે. આ. સા. ૪. મે. રા. બા. હ. ડી. આ. સા. ૫. આ. કાંકેજ થાણદાર. ૬. આ. દીયોદર થાણદાર. ૭. આ. વારાહી થાણદાર. ૮. આ. સાંતલપુર થાણદાર. ૯. આ. થરાદ થાણદાર. ૧૦. આ. વાવ થાણદાર.	એટલુંજ નહી, પણ માર્જીનમાં બતાવેલા અમલદારો તરફથી ઇન્ડેન્ટ મોકલવામાં આવે તે પ્રમાણે તેમને સ્ટાંપ આપશે.

૨. પહેલી કલમમાં દર્શાવેલા ઓફીસરોએ પોતાની પાસેથી સ્ટેમ્પ ટીકીટો ખપી જાય તે પહેલા મહેરબાન ત્રીજોરી ઓફીસર તરફ વખતસર ઇન્ડેન્ટ મોકલવા તજવીજ રાખવી જોઇએ.

૩. પહેલી કલમના શરૂઆતના ભાગમાં સુચના પ્રમાણે મે. હજુર ત્રીજોરી ઓફીસરે વખતસર ઇન્ડેન્ટ તૈયાર કરીને મે. પો. સુ. સાહેબની મારફતે મે. મુંબાઇના સુપ્રી. ઓફ સ્ટેમ્પસ તરફ મોકલવું અને સ્ટાંપ ટીકીટો આવે ત્યારે ત્રીજોરી ઓફીસરે તપાસવી. ટીકીટો ગણીને તપાસ્યા પછી તે બાબતની રસીદ ઉપર એકાઉન્ટન્ટે ઇનીસીયલ કરવી અને ત્રીજોરી ઓફીસરે તે ઉપર સહી કરીને મે. પો. સુ. સા. ની મારફતે મુંબાઇના સુપ્રીનટેન્ડેન્ટ ઓફ સ્ટેમ્પસ તરફ મોકલવી.

૪. પહેલી કલમમાં બતાવેલ ઓફીસરોને ઇનડેન્ટમાં માગ્યા પ્રમાણે મે. ત્રીજોરી ઓફીસર સા. એ સ્ટામ્પ આપવા અને જોઇએ તે કરતાં વધારે સ્ટામ્પનું ઇન્ડેન્ટ જણાય તો ત્રીજોરી ઓફીસરે ચેક કરવું પણ છુટક વેચવાં નહી.

૫. મારજીને બતાવેલી જાતની સ્ટામ્પ ટીકીટો પાલણપુર ત્રીજોરીમાંથી હાલ મળી શકશે માટે

એડીસીવ સ્ટેમ્પ (કાગળ ઉપર ચોડવાની.)	ઇમ્પ્રેસ્ડ સ્ટેમ્પ (કાગળ ઉપર ચોડેલી.)
એક આનાવાળી. ચાર આનાવાળી. આઠ આનાવાળી. એક રૂપીયાવાળી. પાંચ રૂપીયાવાળી.	દસ રૂપીયાવાળી. પચીસ રૂપીયાવાળી.

ઓફીસરોએ પોતાનાં ઇન્ડેન્ટ તે પ્રમાણે બનાવવાં. એડીસીવ સ્ટેમ્પના એક શીટમાં ૩૬ ટીકીટો આવે છે માટે એડીસીવ ટીકીટોના ઇન્ડેન્ટમાં દરેક જાતનું આખું એક એક શીટ મંગાવવું.

૬. જ્યારે ભારે કીમતની ટીકીટો વાપરવાની જરૂર હોય ત્યારે તીજોરી ઓફીસરે તે બાબતમાં પહેલી કલમમાં બતાવેલા ઓફીસર તરફથી જોઇતી હકીકત મંગાવી પછી તેવા સ્ટામ્પનું ઇન્ડેન્ટ કરવું અને ત્રીજી કલમમાં ફરમાવ્યા પ્રમાણે મે. સુપ્રી. ઓફ સ્ટેમ્પસ તરફ મોકલવું.

૭. સ્ટાંમ્પના મોટા જથ્થાનો હીસાબ પાલણપુર તીજોરીમાં રાખવામા આવશે.

૮. નમુનાનું ફારમ ૧ પ્રમાણે હજુર તીજોરી ઓફીસર સ્ટામ્પનો હીસાબ રાખતાની સાથે નમુના નંબર ૨ મુજબ મે. પો. સુ. તરફ માસીક પત્રક મોકલવું.

૯. સ્ટામ્પ વેચવાનું કામ જે ઓફીસરોને સોંપવામાં આવે તેઓએ નંબર ૧ ના ફોર્મ પ્રમાણે હીસાબ રાખવો અને નંબર ૩ ના ફોર્મનું માસીક પત્રક મે. પો. સુ. તરફ (તીજોરી ઓફીસર મારફતે) મોકલવું. અને તીજોરી ઓફીસરે તે પત્રક તપાસ્યા પછી રવાના કરવું.

૧૦. પહેલી કલમના મારજીનમાં બતાવેલા ઓફીસરોની કોઇ પણ કોર્ટમાંની કોઇ પણ કોર્ટમાંથી સ્ટેમ્પ વેચાતી લેવાને માટે લોકોને છુટ આપવામાં આવે છે અને તે સદરહું અધીકારીઓ પોતાના તાબાના કારકુનો પૈકી હરકોઇને સ્ટામ્પ વેચવાનું કામ સોંપશે. થાણામાં અવલકારકુનો સ્ટામ્પ વેચશે.

૧૧. સ્ટેમ્પ વેચનાર અમલદારે વેચતી વખતે દરેક ઇમ્પ્રેસ્ડ સ્ટેમ્પ ઉપર શેરો કરવો તેમાં નીચેની બાબત દર્શાવવી.

અ. જે માણસને સ્ટામ્પ વેચાતો આપ્યો હોય તેનું નામ.
બ. વેચ્યાની તારીખ.
ક. વેચનાર અમલદારની સહી તથા હોદ્દો.

૧૨. હવે પછી કોર્ટ ફીને માટે સ્ટેમ્પ લેવા અને રોકડ લેવું નહી. રોકડ તથા પોષ્ટ ટીકીટો લેવાની બાબતનો સરક્યુલર આ કલમથી રદ કરવામાં આવે છે.

૧૩. સુપ્રીનટેન્ડેન્સીની હરકોઇ કોર્ટમાં ફીને માટે જ્યારે સ્ટેમ્પસ રજુ કરવામાં આવે ત્યારે જો અપીલ અથવા અરજી (દાખલ કરવા લાયક હોય તો) રજુ કરેલા સ્ટામ્પ ઉપર કોર્ટનો સીક્કો કરીને રદ કરવા.

૧૪. કમીશન ફી વગેરે રોકડ નાણું જમે લેવાની બાબતમાં હાલ સુધી જે ધારો ચાલે છે તેજ ધારો સ્ટામ્પની ઉપજ જમે કરવામાં ચલાવવો. નવું આસન ખોલવા માટે જગ્યા ન હોવાથી તીજોરી ઓફીસરે સ્ટામ્પની પેદાસ કમીશન ફીમાં જમે કરવી.

૧૫. પહેલી કલમમાં નામ બતાવેલ છે તે અમલદારો તરફ નીચે બતાવ્યા મુજબ સ્ટેમ્પ ટીકીટો હાલને માટે મોકલવી.

નંબર.	ઓફીસરનું નામ.	ઇમ્પ્રેસ્ડસ્ટેમ્પ. (કાગળ ઉપર ચોડેલા).		એડીસીવ સ્ટેમ્પ્સ (કાગળ ઉપર ચોડવાના.)					એકંદર.
		રૂ. ૨૫ પચીસ વાળા.	રૂ. ૧૦ દશ વાળા.	પાંચ રૂપીઆ વાળા.	એક રૂપીઆ વાળા.	આઠ આના વાળા.	ચાર આના વાળા.	એક આના વાળા.	કીંમત.
૧	મે. પોલી. સુ. સા. બા.	૧૨૫	૧૫૦	૮૫	૯૦	૨૫	૧૫	૧૦	૫૦૦
૨	મે. આસી. પો. સુ. સા.	૧૨૫	૧૫૦	૮૫	૯૦	૨૫	૧૫	૧૦	૫૦૦
૩	રા. બા. ડી. ડે. આ. સા.	૧૨૫	૧૫૦	૮૫	૯૦	૨૫	૧૫	૧૦	૫૦૦
૪	રા. બા. હ. ડી. આ. સા.	૧૨૫	૧૫૦	૮૫	૯૦	૨૫	૧૫	૧૦	૫૦૦
૫	આ. કાંકરેજ થાણદાર.	૭૫	૧૩૦	૧૪૦	૧૦૦	૨૫	૧૫	૧૫	૫૦૦
૬	આ. દીયોદર થાણદાર.	૭૫	૧૩૦	૧૪૦	૧૦૦	૨૫	૧૫	૧૫	૫૦૦
૭	આ. વારાહી થાણદાર.	૭૫	૧૩૦	૧૪૦	૧૦૦	૨૫	૧૫	૧૫	૫૦૦
૮	આ. વાવ થાણદાર.	૭૫	૧૩૦	૧૪૦	૧૦૦	૨૫	૧૫	૧૫	૫૦૦
૯	આ. થરાદ થાણદાર.	૭૫	૧૩૦	૧૪૦	૧૦૦	૨૫	૧૫	૧૫	૫૦૦
૧૦	આ. સાંતલપુર થાણદાર.	૭૫	૧૩૦	૧૪૦	૧૦૦	૨૫	૧૫	૧૫	૫૦૦

૧૬. પહેલી કલમના મારજીનમાં બતાવેલા અમલદારો દરેક વર્ષના સપ્ટેમ્બર અને માર્ચની આખર તારીખે પોતાની ઓફીસના સ્ટેમ્પો પોતાના રૂબરૂ ગણવા અને સપ્ટેમ્બર અને માર્ચ માસના પત્રકો સાથે નીચેના નમુનાનું સર્ટીફીકેટ ટાંકવું " સર્ટીફીકેટ આપવામાં આવે છે કે તમામ જાતના મારા ચાર્જના સ્ટેમ્પો તપાસીને તા. સપ્ટેમ્બર/માર્ચ સને ના રોજ ગણવામાં આવ્યા છે અને દરેક જાતના સ્ટેમ્પની કીમત મારજીને બતાવ્યા પ્રમાણે છે.

૧૭. પહેલી કલમના મારજીનમાં બતાવેલા અમલદારોએ પોતાના ઇન્ડેન્ટ ફોર્મ નં. ૪ પ્રમાણે કરવા. મુ. પાલણપુર તા. ૧૮ માહે ડીસેમ્બર સને ૧૮૯૪.

ઇંગ્રેજી હરફે જેકસન સાહેબની સહી.
આ. પો. સુ. પાલણપુર.
ખરી નકલ.

Sd/ Ganesh Gangadhar.
હ. ડી. આ. પો.

નંબર ૧.

પાલણપુરના સાહેબની ઑફીસમાં સ્ટેમ્પ કેટલા આવ્યા ને વેચ્યા તેનું પત્રક સને

તારીખ વીગેરે.	એડીસીવ સ્ટેમ્પ.										ઇમ્પ્રેસ્ડ.				કુલ કિંમત.		રીમાર્કસ.
	૧ આનાની કીંમત.		૪ આનાની કીંમત.		૮ આનાની કીંમત.		૧ રૂપીઆની કીંમત.		૫ રૂપીઆની કીંમત.		૧૦ રૂપીઆની કીંમત.		૨૫ રૂપીઆની કીંમત.				
	રૂ.	આ	રૂ.	આ	રૂ.	આ	રૂ.	આ	રૂ.	આ	રૂ.	આ	રૂ.	આ	રૂ.	આ	
તા. માહે સને																	
સીલીક...																	
આજરોજ ફલાણા તરફથી મળ્યા.																	
કુલ...																	
આજરોજ ફલાણાને આપ્યા.																	
આખર સીલીક...																	

નંબર ૨.

પાલણપુર હજુર ત્રીજોરીમાં સ્ટેમ્પ આવ્યા ને વેચ્યા તથા સીલીક રહ્યા તેનું માસવારી પત્રક.

કોની પાસેથી મળ્યા અથવા કોને આપ્યા.	એડીસીવ સ્ટેમ્પ.										ઇમ્પ્રેસ્ડ.				કુલ કીમત.	
	૧ આનાની કીંમત.		૪ આનાની કીંમત.		૮ આનાની કીંમત.		૧ રૂપીઆની કીંમત.		૫ રૂપીઆની કીંમત.		૨૫ રૂપીઆની કીંમત.		૧૦ રૂપીઆની કીંમત.			
	રૂ.	આ	રૂ.	આ	રૂ.	આ	રૂ.	આ	રૂ.	આ	રૂ.	આ	રૂ.	આ	રૂ.	આ.
ગયા માસ આખરે સીલીક																
આ માસમાં નવા આવ્યા તે.																
કુલ...																
નીચે પ્રમાણે આ માસમાં આપ્યા.																
મે. પો. સુપ્રી. સાહેબની ઑફીસ.																
માસ આખરે સીલીક...																

નંબર ૩.

પાલણપુરના ની ઓફીસમાં સ્ટેમ્પ જમે થયા તથા તેમાંથી વેચ્યા તેનું માસીક પત્રક માહે સને ની સાલનું.

સ્ટેમ્પ તથા સ્ટેમ્પ પેપરની જાત.	ગયા મહીનાની પહેલી તારીખે સીલીક.		જમા થયા તે.		કુલ.		વેચાણ.		માસ આખરે સીલીક.		વેચાણના પૈસા ઉપજ્યા તે.		તીજોરીમાં ભર્યા તે.			
													રકમ.			
એડીસીવ સ્ટેમ્પ.	રૂ.	આ.	રૂ.	આ.	રૂ.	આ.	રૂ.	આ.	રૂ.	આ.	રૂ.	આ.	રૂ.	આ.	તારીખ	રીમાર્કસ.
એક આનાની સ્ટેમ્પ.																
ચાર આનાની ,,																
આઠ આનાની ,,																
એક રૂપીઆની ,,																
પાંચ રૂપીઆની ઇમ્પ્રેસ્ડ ,,																
દસ રૂપીઆંના ,,																
પચાસ રૂપીઆના ,,																
કુલ...																

નંબર ૪.

પાલણપુર હજુર તીજોરીમાંથી સ્ટેમ્પ મંગાવવાનું ઈન્ડેન્ટ કોર્ટ તરફથી.

નંબર.	કોર્ટનું નામ.	ઇમ્પ્રેસ્ડ સ્ટેમ્પ.		એડીસીવ સ્ટેમ્પ્સ.					કુલ કીંમત.	
		રૂ. ૨૫ વાળા	રૂ. ૧૦ વાળા	રૂ. ૫ વાળા	રૂ. ૧ વાળા	આઠ આના વાળા.	ચાર આના વાળા.	એક આના વાળા.		

અમલદારની સહી.

19. Examination Rules.

Rules for the Subordinate Agency Service and Agency Departmental Examinations in the Mahikantha and Palanpur Agencies.

× × × ×

No. 3519.

Political Department.
Bombay Castle, 30th May 1904.

RESOLUTION.—The clerical establishment of the Rewa Kantha Agency should be excluded from this scheme, and the Revenue Department Lower and Higher Standard Departmental Examinations should be considered as equivalent tests for Political appointments in that Agency.

2. The Rules as amended and printed as an accompaniment to this Resolution are approved for the Mahi Kantha and Palanpur Agencies. The reports appear to overlook the fact that passing the Higher Standard Departmental Examination will be an essential preliminary to preferment from the Thandar to the Deputy Assistant Political Agent's grades. In view of the very few officers belonging to these Agencies who are expected to appear for the Higher Standard Departmental Examination, the candidates for the Higher Standard Departmental Examination may at first be examined in Kathiawar. It will be necessary for the Political Agent, when candidates from his Agency are to appear for the Higher Standard Examination at Rajkot, to supply questions to take the place of those set in Kathiawar under Sections III and IV of Appendix C to Government Resolution No. 6823 dated the 12th October 1903. Candidates from the Gujrat Agencies cannot be expected to sit for Examination in Local Kathiawar Laws, rules and treaties, and must be examined in those of their own Agency. The appendix attached to this Government Resolution supplies the necessary syllabus.

Sd. S. W. EDGERLEY.
Acting Chief Secretary to Government.

Accompaniment to Government Resolution No. 3519, dated the 30th May 1904.

Rules for the Subordinate Agency Service and Agency Departmental Examinations.

With a view to ensuring, so far as this may be practicable, that members of various establishments under the Agency shall be fitted for retention in the service and for promotion from the lower to the higher grades, the following examinations will be held to test their knowledge of the duties which they are or may be called upon to perform:—

(i). Subordinate Agency Service Examination.
(ii). Agency Lower Standard Departmental Examination.
(iii). Agency Higher Standard Departmental Examination.

2. The Subordinate Agency Service Examination will be held yearly in September. Every person appointed substantially to the Agency Service who is not a graduate will be required to pass this examination on the first occasion on which it is held after the expiration of one year from the date of his appointment and will be regarded as a probationer until he has passed it. The first examination wlll be held in September 1905, and all persons who have joined the Agency Service subsequently to September 1901 will be required to pass. If any person fail on this occasion who was appointed prior to the date of these rules but subsequently to September 1901 he shall not be entitled to promotion from the grade in which he may be at the time of his failure until he has passed the examination. Should a probationer fail his services will be dispensed with unless for special reasons he be permitted by the Political Agent to appear at the next examination. No person shall be allowed to appear more than twice.

3. The subjects of the examination, which is an elementary one, designed to test a probationer's general fitness for the Agency service and his knowledge of the working of an office and of the matters with which a junior member of the establishment may have to deal, are specified in Appendix A.

4. Probationers passing the Subordinate Agency Service Examination will become eligible for promotion in their turn to appointments the pay of which does not exceed Rs. 50 per mensem.

5. The Agency Lower Standard Departmental Examination will be held yearly in September, the first being held in September 1905. No person who has not passed this examination will be eligible for promotion to any post the pay of which exceeds Rs. 50 per mensem,

6. The Agency Lower Standard Departmental Examination is open to all members of the establishment on the following conditions:–

(a). that the candidate holds a substantive *appointment* of which the pay is not less than Rs. 20 per mensem;

(b). that the candidate produces a certificate from the Head of the office in which he is serving that he is qualified by merit, industry, character and knowledge for admission in examination; and

(c). that he has completed—

(i). if a graduate, eighteen months' pensionable service;

(ii). if a non-graduate, three years' pensionable service under the Agency.

7. The subjects of the Agency Lower Standard Departmental examination are specified in Appendix B.

8. Members of the establishment who have passed the Agency Lower Standard Departmental Examination will be given preference in filling appointments the pay of which exceeds Rs. 50 per mensem and will be eligible for promotion in their turn to appointments the pay of which does not exceed Rs. 100 per mensem.

9. The Agency Higher Standard Departmental Examination will be held yearly in September. No person who has not passed his examination will be eligible for promotion to any appointment the pay of which exeeds Rs. 100.

10. A member of the establishment who has passed the Lower Standard Examination may be admitted to the Higher Standard Departmental Examination on the following alternative conditions:—

(a). that he holds substantively an appointment the pay of which exceeds, Rs. 50 per mensem.

(b). that he is specially permitted to apper by the Political Agent.

11. The subjects of the Agency Higher Standard Departmental Examination are specified in Appendix C. The Higher Standard Examination will be similar in its nature to the Lower but more difficult in degree. Its object shall be to test the fitness of the candidate to hold the higher and more responsible appointments.

12. Those who have passed the Higher Standard Departmental Examination will be eligible for all appointments the pay of which exceeds Rs. 100 per mensem.

13. The local examination will be conducted by a Committee consisting of a Deputy Political Agent and the Assistant Political Agent with the Political Agent as President. The Huzur Deputy Political Agent will be *ex officio* Secretary to the Examination Committee.

14. Power is reserved to make appointments for exceptional reasons otherwise than on the conditions prescribed in the foregoing rules.

APPENDIX A.

Subjects for Subordinate Agency Service Examination.

		Marks.
I.	Accounts...	200
II.	Elementary Law.	200
III.	Making a precis of a correspondence or writing an official report on a given subject.	100
IV.	Oral	100

(I). The question on Accounts shall be in regard to the Thana Local Fund, Jupti and Sub-Treasury Accounts.

Candidates for this examination shall also be tested in the neatness, accuracy and promptness of their actual account work, such as adding up columns of figures (rupees, annas, pies) and making calculations such as have to be made for pay bills, &c.,

(II). The question in Elementary Law shall be put in the following:—

Indian Penal Code, Chapters 2 and 9.

The Criminal Procedure Code, Chapters 3,4,5,6,9,13,14,16,17, 39 and 46.

(III). The precis or report may be written in Gujarati, but candidates who claim to be regarded as knowing English shall write the same in English instead of in Gujarati. The number of questions in each of the two papers shall be limited to nine and the time for disposing of each paper to three hours.

(IV). The oral examination shall embrace such general questions connected with the rules and practice of the Agency and the method of conducting official correspondence and keeping the records as the Committee consider suitable and also questions about the class, jurisdiction, &c., of the various States of the Agency in which the candidate is serving.

Marks will be given for neatness and handwriting, both English and Gujarati, *as exhibited in all papers throughout the examination.*

The maximum number of marks to be obtained by a candidate in order to pass will be 50 percent of the number of marks in each subject and 60 percent of the total aggregate number of marks.

APPENDIX B.

Subjects for Agency Lower Standard Departmental examination.

		Marks.
I.	One paper on the system of Thana Local Fund and Japti Accounts....	100
II.	One paper on Imperial and Treasury Accounts Pay, Acting and Travelling Allowance Rules and Leave Rules.	100
III.	Two papers on Criminal Law, one with the assistance of the books and the other without such assistance.— (1). Indian Penal Code. (2). Criminal Procedure Code. (3). Evidence Act. (4). Foreign Jurisdictional and Extradition Act. (5). Cattle Trespass Act. (6). Whipping Act. (7). Opium Rules and Akbari Rules of the Agency in which the candidate is serving. (8). Arms Act and Arms Rules of the Agency in which the candidate is serving. (9). Indian Railways Act. (10). Indian Telegraph Act.	200
IV.	Two papers on Civil Law and Political matters, one to be answered with the assistance of books and the other without such assistance. (1). Civil Procedure Code. (2). Contract Act. (3). Limitation Act or Rules. (4). Registration Rules. (5). Court-fees Rules. (6). Japti Rules. (7). Encumbered Estate Rules. (8). The rules and Standing Orders and Treaties. (9). Border Court Rules. (10). Border Affray Rules. (11). Waltar Rules. [(3)–(11)] Of the Agency in which the candidate is serving.	200
V.	Writing a judgment in a Civil and Criminal Case each.	50
	§ The oral examination to which will be assigned.	100

Marks shall comprise questions relating to the method of conducting official correspondence and keeping the records, the Standing Orders and Rules of the Agency, Thana and Treasurey Accounts, as also questions in any subject in which a paper has been set.

The minimum number of marks to be obtained by a candidate to pass shall be 50 percent., of the number of marks in each paper and 60 percent., of the total aggregate number of marks.

§ The oral examination is subsequently omitted from the Examination curriculum.

APPENDIX C.

Subjects for the Agency Higher Standard Departmental Examination,

I. Accounts— Marks.

(1). Thana Accounts. (2). Local Fund Accounts.
(3). Japti Accounts. ... .: 100

II. (4). Imperial Accounts. (5). Civil Accounts Code.
(6). Civil Service Regulations.... 100

III.— Two papers on Criminal Law, one with the assistance of books and the other without such assistance.

(1). Indian Penal Code. (2). Criminal Procedure Code.
(3). Field's Law of Evidence.
(4). Foreign Jurisdiction and Extradition Act.
(5). Cattle Trespass Act.
(6). Opium and Abkari Rules of the Agency in which the candidate is serving.
(7). Whipping Act.
(8). Arms Rules of the Agency in which the candidate is serving.
(9). Indian Railway Act.
(10). Indian Telegraphs Act. 200

IV. Two papers on Civil Law and Political matters one to be answered with the assistance of books and the other without such assistance—

(1). Civil Procedure Code. (2). Contract Act.
(3). Limitation Act or Rules.
(4). Registration Rules.
(5). Court-fee Rules. (6). Japti Rules.
(7). The rules and Standing Orders and Treaties.
(8). Encumbered Estate Rules.
(9). Border Court Rules.
(10). Border Affray Rules.
(11). Waltar Rules.

} Of the Agency in which the candidate is serving. 200

Writing a judgment in a Civil and a Political Case each. 50

§ The oral examination to which will be asssigned 100 marks shall comprise questions relating to the Standing Orders and Rules for the Agency, the constitution of the Agency, and the method of conducting official correspondence and keeping the records and Thana and Treasury accounts, as also questions in any subject in which a paper has been set.

The minimum number of marks to be obtained by a candidate to pass shall be 50 percent., of the number of marks in each paper and 60 percent., of the total aggregate number of marks.

---

§ The oral examination is subsequently omitted from the Examination curriculum.

00061403

Digitized with financial assistance from
Dr. Devangana J. Desai
on 14 February, 2019